

Hæstaréttardómar 1930

Útgáfa 3.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Hæstaréttar. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af dómum Hæstaréttar án endurgjalds. Hæstiréttur Íslands stendur ekki fyrir útgáfu þessa skjals né komið að henni með öðrum hætti en lýst er hér að neðan.

Sérstakar þakkir fær Bókasafn Hafnarfjarðar fyrir að gefa flest bindanna til skönnunar og Óli Gneisti Sóleyjarson fyrir sín framlög til verkefnisins. Fjárhagslegir styrktaraðilar fá einnig þakkir fyrir fjárframlög sín.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga. Skrifstofa Hæstaréttar hefur tjáð höfundi skjalsins að Hæstiréttur hyggst ekki gera neinar athugasemdir vegna birtingar þessara rafrænu eintakanna í heilu lagi, en hefur hins vegar ekki útilokað að annað efni en dómar gæti notið verndar höfundalaga. Ef ætlunin er að nýta aðra hluta skjalsins en dómana sjálfa er mælt með því að viðkomandi hafi samband við Hæstarétt eftir því sem við á.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Meiriháttar gallar á bls. XXXVII, 4-5, 20, 168, 392, og 396 á prenteintaki.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

HÆSTARÉTTARDÓMAR

ÚTGEFANDI

HÆSTARÉTTARRITARI

III. BINDI

1930

REYKJAVÍK

RÍKISPRENTSMÍÐJAN GUTENBERG

MCMXXXIII

Registur

við dómna árið 1930

Nafnaskrá

A. Einkamál

	Bls.
Áfengisverzlun ríkisins	113
Ari Þórðarson	59, 196
Ásgeir Guðmundsson	125
Bakki h/f	101
Bátaábyrgðarfélagið í Vestmannaeyjum	26
Bergenske Dampskibsselskab	96
Bergur Jónsson, sýslumaður	51, 189
Bjarnarson, Pétur M.	293
Brunabótafélag Íslands	179
Bryngeir Torfason	132
Bræðurnir Proppé, þrotabú	108
Drifandi, kaupfélag	23, 59
E. Mullers Enke	32
Einar M. Jónasson	51, 189, 290
Einar Pétursson	254
Eljan h/f, þrotabú	76
„Emerald“, kúttur	3
Fjármálaráðherra	189, 290
Fjeldsted, Lárus	59, 421
Franz Benediktsson	219
Gísli Magnússon	210
Guðlaugur Br. Jónsson	59
Guðlaugur Loftsson	23
Guðmundur Björnsson	179
Guðmundur Guðnason	41
Gústav Sveinsson	254
H. Kuhn & Co	196

	Bls.
Hallgerður Hallgrímsdóttir	136
Hallgrímur Þórarinnsson	273
Hamar h/f	82
Hannes Ólafsson, þrotabú	60
Hansen, Vilhelm	167
Hansína Inga Pétursdóttir, sbr. Inga L. Gíslason	421
Helga Sigurgeirsdóttir	197
Helgi Magnússon & Co	196
Heredia, Federico	8
Hjalti Árnason	196
Hrefna Sigurgeirsdóttir	104
Hulda Þorsteinsson	421
Inga L. Gíslason, sbr. Hansína Inga Pétursdóttir	59
Ingólfur Árnason	420
Ingólfur Lárusson	138
Ísleifur Jónsson	104, 125
Johnsen, Gísli J.	167
Jón Einarsson	82, 132
Jón Jónsson, læknir	113
Jón Ólafsson	420
Jón E. Sigurðsson	76
Karl Þorsteinsson & Co	8
Kristján Guðmundsson	1
Kristjana St. Ág. Ingimundardóttir	219
Kveldúlfur h/f	161
Landsbankinn, útibú á Ísafirði	108
Lyngdal, Guðrún H.	325
Magnús Jónsson, próf. jur.	323, 324
Margrét Valdemarsdóttir	274
Normann & Sons	171
Njörður, fiskveiða h/f	41
Oddur Gíslason, sýslumaður	108
Ólafs, Elínmundur	210
Ólafs, Ólafur R.	125
Ólafur Gíslason & Co	293
Ólafur Lárusson	204
Ólafur B. Magnússon	204
Per Persons Skeppsmäglari A/B	161
Pétur Jakobsson	96
Reykjavíkurborg	96, 258
Seltjarnarnesshreppur	258

Nafnaskrá.	V
	Bls.
Sethon, b/v G. Y.	3
Siglufjarðarkaupstaður	101
Sigrún Ólafsdóttir	197
Simon Guðmundsson	1
Sparisjóður Norðfjarðar	76
Sparisjóður Rauðasandshrepps	51
Steingrímur Kristmundsson	274
Stephensen, Magnús	19
Stephensen, Ólafur	19
Thoroddsen, Þórður J.	210
Timburverzlun Árna Jónssonar	60
Tóbaksverzlun Íslands	59
Vallanessókn	273
Vatnsveitufélag Skildinganesskaupþúns	142
Verzlunarfélag Vestmannaeyja	32, 116, 171
Vestmannaeyjakaupstaður	116
Þórðarson, Björn, lögmaður	189, 290
Þórhallur Sæmundsson	26
Þorsteinn Guðmundsson	421

B. Opinber mál.

Ari Gislason	409
Brennan, James Sidney	184
Dixon, Charles Leonard	317
Egill Haukur Hjálmarsson	413
Eggert Halldórsson	330
Eilte, Ewert	222
Georg Grímsson	130
Guðjón Björnsson	325
Guðmundur Guðmundsson	211
Guðni Jónsson	325
Hálfðan Hálfðanarson	330
Halldór Halldórsson	72
Hannes Halldórsson	330
Haraldur Sigurðsson	251
Harrison, Walter	247
Heinecke, Gottfried	302
Herbert, A. J.	215
Hogg, S. Th. F. R.	78
Ingólfur Sigurjónsson	264

	Bls.
Jóhannes Jóhannesson	227
Johannesen, Niels Peter	265
Jón Hafliðason	17
Jónatan Þorsteinsson	277
Karl Ágúst Ágústsson	207
Karl Guðmundsson	121
Kuhr, Karl	261
Leo, Harald	269
Löwner, Friedrich August	85, 91, 134
Magnús Magnússon	312
Ólafur Gottskáلكsson	16, 157
Ólafur S. Jóhannesson	46
Ólafur Jónsson	69, 172
Pálmi Ólafsson	256
Passarge, Fritz	33
Pétur Guðmundsson	304
Platts, William	175
Richardson, James	314
Rogers, Henry Norman	192
Schmidt, Karl	6
Sigurður Z. Guðmundsson	30
Steeje, Ernst	35
Tómas Jónsson	96
Vilbergur Jóhannsson	119
Williams, George	55
Þórarinn Guðmundsson	39

Atriðisorð.

Ábúð.	Endurskoðendur.
Aðild.	
Aför. Sjá fógetagerðir.	Farmsamningar.
Áfengislagabrot.	Fangelsi. Sjá refsingar.
Áfrýjun.	Fasteignir. Sjá kaup og sala, þinglýsing.
Atkvæðafölsun.	Fátækramál.
	Félagsskapur.
Barnakennarar.	Fiskveiðalög. Sbr. itrekun, mat og skoðun, refsing, sakhæfi, varnarþing.
Barnsfaðernismál.	Fjárnám. Sbr. áfrýjun, fógetagerðir.
Bifreiðar. Sbr. áfengislagabrot.	Fógetagerðir.
Björgun.	Frávisun.
Bókhald.	Frestur.
	Fyrning kröfuréttinda.
Dómar og úrskurðir.	Gagnsakir. Sbr. sátt.
Dómarar. Sbr. opinber mál.	Gestaréttur.
Dómsgerðir.	Geymsla.
Dómtúlkar.	Gjafsókn, gjafvörn.
Drengskaparheit. Sjá dóm-túlkar.	Gjaldþrotaskipti.
Dýraverndun.	Gæzluvarðhald.
Efnarannsóknarstofan.	Hafnarlög.
Eiður.	Heimvisun. Sjá ómerking.
Eignarréttur. Sbr. eiður.	Hlutdeild.
Eignaupptaka. Sjá refsingar.	
Embættis- og sýslunarmenn. Sbr. dómarar, dómtúlkar, efnarannsóknarstofan, endurskoðendur, lækna, opinber mál, veðurstofan.	Ill meðferð á skepnum. Sjá dýraverndun.
	Innsetningargerðir. Sjá fógetagerðir.

Ítrekun.	Refsingar. Sbr. dómar, ít-rekun, réttarfarssektir, saknæmi.
Játning.	Réttarfarslög. Sbr. áfrýjun, dómar, dómamar, frávis-un, gagnsakir, málasm-steypa, málflutningur, málskostnaður, ómerk-ing, réttarfarssektir, sátt-ir, stefnur, varnarþing, vitni.
Kaup og sala. Sbr. samn-ingar, verzlunarskipti.	Réttarfarssektir.
Kynferðisbrot.	Saknæmi.
Kyrrsetning.	Sameign. Sjá félagsskapur.
Leiga.	Samningar. Sbr. kaup og sala, skaðabætur, skip, verksamningar, verzlun-arskipti.
Líkamsáverkar.	Sáttir, sáttanefndir.
Líkur. Sbr. sönnun.	Sektir. Sjá refsingar.
Loforð. Sbr. samningar.	Sjódómur, sjódómsmál.
Læknar.	Skaðabætur.
Lög, lögskýring.	Skattar og gjöld.
Lögbann.	Skip, skipverjar.
Lögregla.	Skipti. Sjá gjaldþrotaskipti.
Lögtak.	Skjöl. Sbr. mat og skoð-un, sönnun, verzlunar-bækur.
Málasamsteypa.	Skuldamál. Sjá fyrning, samningar, skaðabætur, verksamningar, verzlun-arskipti.
Málflutningsmenn.	Stefnur.
Málflutningur.	Sveitarstjórn. Sjá fátækra-mál.
Málshöfðun.	Svik. Sbr. gjaldþrotaskipti.
Málskostnaður. Sbr. ómaks-bætur.	Sönnun, sönnunarbyrði.
Manndráp.	Sbr. eiður, játning, líkur, mat og skoðun, verzlun-arbækur, vitni.
Mat og skoðun.	
Neyðarréttur.	
Ólögleg meðferð fundins fjár.	
Ómaksbætur.	
Ómerking.	
Opinber mál. Sbr. máls-höfðun, líkur, málskostn-aður, sönnun.	
Óþörf málsýfing. Sjá rétt-arfarssektir.	
Prestar, prestssetur.	

Umboð.	Verzlunarskipti. Sjá samn-
Uppboð.	ingar, sönnun, verzlunar-
Útgerð. Sjá félagsskapur.	bækur.
Útivist aðilja. Sjá málflutn-	Vextir.
ingur.	Viðskiptatilkynningar. Sjá
	verzlunarskipti.
Valdstjórn.	Vitni. Sbr. mat og skoðun,
Varðhald.	sönnun.
Varðveizla.	
Varnarþing. Sbr. gestarétt-	Yfirvöld.
ur.	
Vatnalög.	Þinglýsing.
Vátrygging.	Þingsafglöpun.
Veð.	Þjófnaður. Sbr. ólögleg
Veðurstofan.	meðferð fundins fjár.
Venja.	
Verksamningar.	Ærumeiðingar.
Verzlunarbækur.	Ölvun. Sbr. áfengislagabrot.

Efnisskrá.

Ábúð.

Bls.

Ábúandi hjáleigu frá prestssetri eigi talinn hafa fyrirbert ábúðarrétti sínum sakir vanskila árin 1923—1924, með því að landsdrottinn hafði tekið fyrirvaralaust við afgjöldum næstu ár á eftir. Útbygging landsdrottins af hjáleigunni talin ólögmæt að því leyti. Bygging hans á annari hálfleindu hjáleigunnar talin lögleg, enda þótt dómsmálaráðherra hefði þá tjáð honum, að til stæði að selja hjáleiguna	19

Aðild.

Formaður vélbáts dæmdur til refsingar fyrir að fara út á rúmsjó til fiskjar, með því að mikið þótti á skorta, að báturinn fullnægði kröfum um útbúnað báta. Eigandi bátsins hafði ekki verið sóttur til refsingar	72
Úrskurði um töku bús A til gjaldþrotaskipta áfrýjað. Með því að skiptaráðanda var ekki stefnt, var málinu frávísað ex officio	421
Við fógétagerð til brotttöku miðstöðvartækja úr húsi komu bæði eigendur og veðhafar fram sem aðiljar	108

Aðför. Sjá fógétagerðir.

Áfengislagabrot.

Maður dæmdur til sektar fyrir ölvun á almannafæri	312
Maður dæmdur til refsingar fyrir bruggun áfengis 17,	251
Bifreiðarstjóri ók bifreið drukkinn og varð mannsbani af gáleysi. Sviftur ökuleyfi æfilangt og dæmdur í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi	46

Bifreiðarstjóri dæmdur til sekta fyrir akstur bifreiðar undir áhrifum áfengis og sviftur öku- leyfi um tiltekinn tíma	30, 69, 119,	172
Læknir sýknaður af kæru fyrir að hafa gefið út áfengisávisanir, án þess að rannsaka heilbrigðisástand viðkomandi manna, og fyrir að hafa gefið út slíkar ávisanir til sama manns með styttra millibili en leyft er, með því að hvorttveggja þetta var talið ósannað. Ennfremur var hann sýknaður af kæru fyrir að hafa vanrækt að setja á áfengisávisanir fyrirsmæli um notkun áfengislyfjanna, með því að heimild til refsingar fyrir þá yfirsjón var talin vanta . . .		211

Áfrýjun.

Áfrýjað samkvæmt áfrýjunarleyfi 76, 80, 132, 138, 179,	219
Leyfi fengið til að leggja fram nova	113
A áfrýjaði úrskurði um það, að bú hans skyldi tekið til gjaldþrotameðferðar, en stefndi að eins þeim manni, er gjaldþrotameðferðar hafði krafizt, en ekki skiptaráðanda, sem upp hafði kveðið úrskurðinn. Málinu vísað frá ex officio . .	421
Fjárnám eftir hæstaréttardómi fyrst gert í lögsagnarumdæmi A. Gerðarþolandi gat ekki bent þar á nægar eignir. Siðar var krafizt fjárnáms eftir sama dómi í eignum gerðarþolanda í lögsagnarumdæmi B. Fyrri fjárnáminu hafði verið áfrýjað, en sú áfrýjun var ekki talin geta afstýrt siðara fjárnáminu, sem var skoðað alveg sjálfstætt	189
Stefna til áfrýjunar fjárnámi hafði ekki verið lögð fram í uppboðsrétti, er selja skyldi hina fjárnumdu muni, og því ekki talin geta frestað uppboðinu	290
Krafa gagnáfrýjanda fyrir hæstarétti um sekt fyrir óþarfa málsýfingu ekki tekin til greina, með því að þeirrar kröfu var ekki getið í áfrýjunarstefnu	293

Atkvæðafölsun.

Hreppstjóri og annar maður til dæmdir til refsingar

fyrir að hafa breytt nöfnum á atkvæðaseðlum við kosningar til Alþingis	330

Barnakennarar.

Barnakennari dæmdur eftir 177. sbr. 174. gr. al- mennra hegningarlaga	409

Barnsfaðernismál.

Úrslit barnsfaðernismáls látnin velta á synjunareiði mannsins	219
Barnsmóðir hafði ein kvenna sofið í sama herbergi og fullorðinn karlmaður og unglingspiltur einn. Kenndi hún fullorðna manninum barnið, og málsúrslitin látnin velta á synjunareiði hans	138
Barnsmóður og viðkomandi manni kom saman um það, hve nær þau hefðu haft samfarir, en 223 dögum eftir þann dag ól konan nær því full- burða barn. Samkvæmt áliti landlæknis gat barnið ekki verið ávöxtur þeirra samfara, og maðurinn var því sýknaður	274

Bifreiðar. Sbr. Áfengislagabrot.

Bifreiðarstjóri sýknaður af refsikröfu og skaða- bótakröfu vegna bifreiðarslyss. Sá, er fyrir tjón- inu varð, talinn eiga alla sök á því	158
Bifreiðarstjóri, sem ók með of miklum hraða á götu og röngum megin og rak bifreiðina í vegfar- anda, dæmdur í sekt	207
Bifreiðarstjóri dæmdur til refsingar fyrir að aka bifreið ljóslausri og undir áhrifum áfengis 30,	172
Bifreiðarstjóri dæmdur til refsingar fyrir akstur bif- reiðar undir áhrifum áfengis	69, 119
Bifreiðarstjóri, sem ók drukkinn, braut ýms fyrir- mæli um bifreiðaakstur og varð mannsbani af gáleysi, sviftur ökuleyfi æfilangt og dæmdur í 3 mánaða fangelsi við venjulegt fangaviður- væri	46

Björgun.

Togari dró skip, sem orðið hafði fyrir sjóskaða, af Faxaflóa til Reykjavíkur. Verk togarans talið

aðstoð, en ekki björgun. Með hliðsjón af líklegu aflatjóni og kostnaði af dvöl sinni á Reykjavíkurhöfn voru togaranum dæmdar 3500 kr. þóknun	3

Bókhald.

Maður dæmdur fyrir óreiðu í haldi verzlunarbóka sinna samkvæmt 264. gr. almennra hegningarlaga	277
Í máli milli A og B út af verzlunarskiptum þeirra var ekkert tillit tekið til reikninga A, er ekki studdust við vel haldnar verzlunarbækur, gegn staðfestum eftirritum af verzlunarbókum B, sem að áliti löggilts endurskoðanda voru í ágætu lagi	293

Dómar og úrskurðir.

Skilorðsbundinn refsíðómur	325, 409
Maður dæmdur til að greiða vöru gegn því, að hann fái ráð yfir henni	167
Kauptúni dæmdur réttur til að taka vatn til heimilis- og búsparfa úr vatnsveitu kaupstaðar, svo og til að leggja vatnsæðar um land kaupstaðarins, og hann skyldaður til að gera nauðsynlegar breytingar á vatnsæðakerfi sinu á kostnað kaupþúnsins, enda skyldi matsnefnd skera úr ágreiningi um efni þessi	142
A heimilað að taka burt úr húsi miðstöðvartæki, er hann hafði sett í það, en með áskildum eignarrétti, unz tækin væru að fullu greidd, gegn því að hann setti húsið í samt lag aftur	125

Dómarar. Sbr. opinber mál.

Dómara, sem stefnt var til ábyrgðar og lét mæta, en dómsaðhöfn staðfest, dæmdur málskostnaður í hæstarétti	51, 189, 290
Héraðsdómari, sem stefnt var til ábyrgðar fyrir meðferð sína á opinberu máli og víttur fyrir ýmislegt í meðferð málsins, fékk ekki dæmdan málskostnað, enda þótt hann mætti og krefðist málskostnaðar	330

Dómari vittur ex officio fyrir óréttlættan 3 mánaða frest á dómsuppsögu	23
Í fógætarétti var þess krafizt, að fógæti viki sæti vegna óvináttu við gerðarþolanda. Með því að þetta atriði var ósannað, var fógæta talið óskýlt að sinna kröfu gerðarþolanda	189
Dómur og meðferð máls gegn þrotabúi ómerkt vegna þess, að skiptaráðandinn hafði gegnt öllum dóm- arastörfum í málinu	76
Ýms ákvæði í fógætaréttarúrskurði vítt sem fullkom- in lögleysa	19

Dómsgerðir.

Fundið að því, að innsigli vantaði á dómsgerðir ..	204

Dómtúlkar.

Fundið að því, að rannsóknardómari hafði vanrækt að láta mann, sem gegndi dómtúlksstörfum við rannsókn opinbers máls, vinna drengskaparheit, áður en hann tók til starfa	78

Drengskaparheit. Sjá dómtúlkar.

Dýraverndun.

Maður dæmdur fyrir vanfóðrun búpenings	96

Efnarannsóknarstofan.

Rannsókn efnarannsóknarstofunnar um áfengismagn heimabruggaðs vökva lagt til grundvallar	251

Eiður.

Úrslit barnsfaðernismáls látin velta á synjunareiði 138,	219
A dæmt að greiða andvirði vöru, er pöntuð var með simskeyti, nema hann synjaði með eiði sínum fyrir það, að hann sjálfur eða aðrir, er skuld- binda máttu hann, hafi sent simskeytið	167
Maður látinn helga sér sauðkindur með eiði, er upp- markaðar töldust undan marki hans	304

Eignarréttur. Sbr. eiður.

A setti miðstöðvartæki í hús, er þá var verið að	

byggja, en áskildi sér eignarrétt að tækjunum, unz þau og verkið væru að fullu greidd, án þess þó að þinglýsa þeim rétti sínum. Síðan urðu eigandaskipti að húsinu. Með því að tækin voru ekki greidd, krafðist A, að honum yrði með beinni fógetagerð heimilað að taka þau burt úr húsinu. Þessi krafa hans var tekin til greina, gegn því að hann setti húsið í samt lag, enda þótt hvorki hinum nýju eigendum né veðhafa væri kunnugt um eignarrétt hans og þeir mótmæltu kröfu hans	125
3. gr. laga nr. 46/1923, er heimilar Seltjarnarnesshreppi að taka vatn úr vatnsveitu Reykjavíkur, ekki talin fara í bág við 63. gr. stjórnarskrárinnar, með því að endurgjald er áskilið fyrir vatnstökuna	143

Eignaupptaka. Sjá refsingar.

Embættis- og sýslunarmenn. Sbr. barnakennarar, dómarar, dómtúlkar, efnarannsóknarstofan, endurskoðendur, læknar, prestar, opinber mál, veðurstofan.

Læknir sýknaður af kæru fyrir óleyfileg áfengisútlát	211
Loforð forstjóra Brunabótafélags Íslands um töku húss í brunatryggingu fyrir lægra iðgjald en flokkunarreglur félagsins heimiluðu, ekki talið bindandi fyrir félagið	179
Firma, er án löggildingar þar til innheimti opinber gjöld fyrir sýslumann, ekki talið bera ábyrgð á þeim gjöldum gagnvart ríkissjóði með sama hætti sem innheimtumenn ríkisins	108
Skiptaráðandi dæmdur í sekt fyrir drátt á skiptum búa, en sýknaður af ákæru fyrir að hafa ekki ávaxtað fé búa og fyrir að hafa ekki fært búum til tekna vexti af innstæðum þeirra, er í vörzlum hans sem skiptaráðanda voru	227
Barnakennari dæmdur eftir 177., sbr. 174. gr. almennra hegningarlaga	409

Endurskoðendur.

Löggiltur endurskoðandi gerði upp bú manns, er gjaldþrota var orðinn, og taldist, að eftir bókum hans hefði hann átt fyrir skuldum, þegar skiptin hófust. Þessi reikningagerð þótti ekki leggjandi til grundvallar, með því að bækurnar voru mjög illa færðar	60
Vottorð löggilts endurskoðanda um bókhald aðilja lagt til grundvallar um það atriði	293

Farmsamningar.

A leigði skip til farmflutnings af B. Skipið tók á kveðinni smálestátölu minna en til var skilið. B dæmdur til að greiða A bætur, sömu upphæð sem hann varð að gjalda fyrir flutning sömu smálestátölu í öðru skipi	161

Fangelsi. Sjá refsingar.**Fasteignir. Sjá kaup og sala, þinglýsing.****Fátækramál.**

Þurfalingur dæmdur til refsingar fyrir að þverskallast við skipun fátækrastrjórnar til hans um vinnu í þarfir sveitarfélagsins, samkvæmt 9. gr. laga nr. 51/1928	130

Félagsskapur.

Fjórir menn áttu bát saman. Einum þeirra var stefnt til greiðslu á öllum viðgerðarkostnaði bátsins, en þó ekki f. h. útgerðarinnar. Hann að eins dæmdur til að greiða fjórða hluta viðgerðarkostnaðarins	82
A og B voru fullábyrgir félagar í verzlunarfyrirtæki. Það varð gjaldþrota og þeir báðir. Kröfu var lýst í þrotabúið, en ekki í bú A. Kröfulýsingin var talin nægileg til þess að halda kröfunni einnig við gagnvart A	254
A og B áttu bifreið í félagi. A var ekki talinn hafa heimild til þess að ráða T til bókhalds fyrir bifreiðina án samþykkis B	23

Fiskiveiðalög. Sbr. ítrekun, mat og skoðun,
refsing, sakhæfi, varnarþing.

Togaraskipstjóri sektaður fyrir ólöglegan umbúnað veiðarfæra í landhelgi	314
Togaraskipstjóri sakfelldur fyrir botnvörpuveiðar í landhelgi 6, 33, 55, 85, 121, 134, 175, 184, 192, 215, 247, 261, 265, 269, 302, 317	317
Togaraskipstjóri sýknaður af kæru fyrir ólöglegar veiðar í landhelgi	78, 222

Fjárnám. sbr. áfrýjun, fógétagerðir.

Sú mótbára gegn fjárnámi, að fógeti hefði haft nógar eignir frá gerðarþolanda í vörzlum sínum, eigi talin sönnuð, og fjárnám staðfest í hæstarétti. Áfrýjun fjárnáms, sem fram fór í lögsagnarum- dæmi A, eigi talin hamla fjárnámi eftir sömu aðfararheimild í lögsagnarumdæmi B, með því að gerðarþolandi gat ekki bent á nægilegar eign- ir við fyrra fjárnámið	189

Fógétagerðir.

Í úrskurði sínum um innsetning í ábúð jarðar kvað fógeti á um landamerki jarðarinnar og að þing- lýsa skyldi landamerkjaskrá hennar, og loks setti fógeti í úrskurðinn almennt bann við því, að aðr- ir menn notfærðu sér nytjar jarðarinnar „að við- lagðri lagahegningu“, Hæstiréttur taldi þessi öll á- kvæði lögleysu og vitti fógétann fyrir þau	19
Lögtak, sem í einu lagi hafði verið gert hjá tveimur mönnum, ómerkt ex officio vegna ólöglegrar málasamsteypu	273
A, sem lagt hafði miðstöðvartæki í hús, en áskilið sér eignarrétt að tækjunum, unz þau væri að fullu greidd, talið rétt að taka þau aftur úr hús- inu með beinni fógétagerð, gegn því, að hann setti húsið í samt lag á eftir	125

Frávísun.

A áfrýjaði innsetningargerð í ábúð jarðar til ógild- ingar. Skaðabótakröfu vegna innsetningargerð-	

arinnar vísað frá dómi, með því að svo verulega skorti upplýsingar um hana	19
Úrskurði um það, að bú A skyldi tekið til gjaldþrotameðferðar, var áfrýjað. Skiptaráðanda var ekki stefnt, og var málinu því vísað frá dómi ex officio	421
Hæstiréttur vísaði máli frá gestarétti, með því að það var heimildarlaust höfðað fyrir þeim dómi og þingfestingarstaður þess var ekki tiltekinn í stefnunni	204

Frestur.

Áfrýjanda neitað um framhaldsfrest til flutnings máls fyrir hæstarétti, með því að stefndi neitaði að samþykkja frestinn, enda var ágrip dómsgerða ekki komið til dómsins	322—323

Fyrning kröfuréttinda.

Bréfleg viðurkenning skuldunauts um kröfu og loforð um að greiða hana talið hafa rofið fyrningu hennar	113
A og B ráku verzlun saman sem fullábyrgir félagar. Firma þeirra varð gjaldþrota og hvor þeirra í sínu lagi. Talið nægilegt til að rjúfa fyrningu skuldar gagnvart öðrum félaganum, að henni var lýst í þrotabú firmans	254

Gagnsakir. Sbr. sátt.

A höfðaði mál gegn B, er þvínæst höfðaði gagnsök gegn A. A mætti eigi síðar, er málið var fyrirtekið. Aðalsök og gagnsök var dæmd að efni til eftir kröfu B. Kröfu B um ómerkingu dóms og málsmeðferðar af þessum ástæðum hrundið ..	23

Gengi.

Sektir á hendur togaraskipstjórum fyrir ólöglegar veiðar í landhelgi ákveðnar með hliðsjón af gullgengi íslenzkrar krónu 6, 33, 35, 85, 119, 134, 175, 184, 192, 215, 247, 261, 265, 269, 302, ..	317

Gestaréttur.

Hæstiréttur vísaði máli frá gestarétti vegna þess, að	

málflutningsmaður mætti við sáttatilraun fyrir gestaréttinum af hálfu sækjanda	132
Hæstiréttur vísaði máli frá gestarétti vegna þess, að því var þangað stefnt heimildarlaust	204

Geymsla.

A tekur húsgögn til geymslu af B, sem skuldar A nokkra fjárhæð, að því er þótti mega ætla. Nokkru síðar selur A húsgögnin án leyfis, en færir andvirði þeirra til frádráttar skuldinni. Ráðstöfun A á húsgögnunum ekki talin refs- verð, með því að hún var ekki talin gerð í sviksamlegum tilgangi	277

Gjafsókn, gjafvörn.

Gjafsóknarmál eða gjafvarnar	138, 219, 273

Gjaldprotaskipti.

Krafa um riftingu veðs í fasteign, er gjaldþrota mað- ur hafði sett lánardrottnei sínum 5 vikum fyrir skiptaupphaf, ekki tekin til greina, með því að veðhafi þótti hafa hrundið þeim löggrun, sem á honum hvildi um bágar fjárhagsástæður þrotamanns	60
Firma eitt, sem orðið var gjaldþrota, hafði haft á hendi ýmsar innheimtur á opinberum gjöld- um fyrir viðkomandi sýslumann, en án löggild- ingar ráðherra. Af gjöldum þessum stóð all- mikið inni hjá firmanu, er það varð gjald- þrota. Eigi talið, að sú krafa væri forgangskrafa. Eftirstöðvar af gjöldum firmans sjálfs voru þar á móti taldar forgangskrafa samkvæmt 83. gr. skiptalaganna	108
Lýsing kröfu í þrotabú firma með A og B sem full- ábyrgum félögum talin nægileg til að halda kröf- unni ófyrndri gagnvart A, sem líka varð gjald- þrota, þótt henni hefði ekki líka verið lýst í þrotbú hans	254
Gjaldþrota maður dæmdur til refsingar fyrir ívilnun sumra lánardrottna sinna, undanskot fjár og ó- reiðu í bókhaldi	277

Máli til áfrýjunar úrskurði skiptaréttar um töku bús til gjaldþrotameðferðar vísað frá hæstarétti, með því að skiptaráðanda hafði ekki verið stefnt	421

Gæzluvarðhald.

Fundið að því, að rannsóknardómari í rannsókn máls út af ólöglegum veiðum í landhelgi setti háseta einn í gæzluvarðhald, enda þótt rétt væri talið, að hann hefði verið í bili einangraður frá öðrum skipverjum	85
Tveir dæmdir sekir. Hvor greiðir kostnað af sínu gæzluvarðhaldi	330

Hafnarlög.

Maður sektaður fyrir óhlýðni við bann hafnarvarðar við lagningu skips á tilteknum stað innan hafnarinnar	39

Heimvísun. Sjá ómerking.

Hlutdeild.

Tveir menn dæmdir til refsingar fyrir atkvæðafölsun, er þeir voru taldir hafa framið í sameiningu að nokkru leyti	330
Tveir menn dæmdir til refsingar fyrir brot gegn 101. og 109. gr. hegningarlaganna, er þeir höfðu að nokkru framið í félagi	325

III meðferð á skepnum. Sjá dýraverndun.

Innsetningargerðir. Sbr. fógetagerðir.

Talið rétt að heimila manni með innsetningargerð afnot annarar háflendu jarðar, en talin skorta skilyrði til þess um hina háflenduna	19
Manni veitt heimild til að taka með innsetningargerð miðstöðvartæki, er hann hafði sett í hús, en áskilið sér eignarrétt þeirra, unz þau væri að fullu greidd	125

Ítrekun.

Maður dæmdur til refsingar fyrir ítrekaða ölvun á almannafæri	312
Maður dæmdur fyrir ítrekaða bruggun áfengis ..	251
Bifreiðarstjóri, sem, auk annara brota, hafði tvisvar sínum unnið til refsingar fyrir akstur bifreiðar sakir áfengisnautnar, nú dæmdur til þess að missa æfilangt ökuleyfi sitt	46
Maður dæmdur fyrir ítrekaðan þjófnað	256
Þurfalingur dæmdur fyrir öðru sinni framið brot á 9. gr. laga nr. 51/1928	130
Maður dæmdur öðru sinni til sektar fyrir vanföðrun búpenings	96
Togaraskipstjóri dæmdur fyrir ítrekað brot á fiskiveiðalöggjöfinni, en fangelsisrefsing þó ekki dæmd vegna þess, að brot var ekki talið framíð af ásetningi	85, 134, 184, 261, 269, 317
Togaraskipstjóri, sem áður hafði sætt dómi fyrir ólöglegar veiðar í landhelgi, nú dæmdur fyrir ólöglegan umbúnað veiðarfæra	175
Togaraskipstjóri dæmdur fyrir ítrekað brot á fiskiveiðalöggjöfinni, auk sekta, til fangelsisrefsingar	184, 192

Játning.

Játning ákærða um manndráp og skýrsla hans um það, hvenær ásetningur hans til þess verknaðar hefði myndast, lögð til grundvallar, enda þótt ýmislegt benti til þess, að skýrsla hans um síðara atriðið væri ekki rétt	413
Togaraskipstjóri kannast við, að hann hefði verið með skip sitt innan við landhelgislinu, en kvað orsökina bæði hafa verið ótta við árekstur á varðskipið og svo hefði straumur og vindur líka rekið togarann inn í landhelgi. Hvorug þessara viðbára tekin til greina	33
Skýrsla togaraskipstjóra um það, að hann hefði haldið skipi sínu að landi til að leita skjóls fyrir stormi, tekin trúanleg, með því að henni hefði ekki verið hnekktt	314

Kaup og sala. Sbr. samningar, verzlunarskipti.

- A gerði kaupsamning við B um jörð. Skyldi samningurinn gilda sem afsal fyrir jörðinni, er A hefði fullnægt tilteknum skilmálum. Með því að B taldi hann ekki hafa gert það, þá afsalaði B jörðinni til T. A krafðist nú þess, að lögbann yrði lagt við afnotum T af jörðinni, en þess var synjað, með því að A var talinn hafa vanefnt skilmála kaupsamningsins 51
- Vanefndir á kaup- og makaskiptasamningi ekki taldar svo verulegar, að riftingu varðaði, heldur skaðabótum samkvæmt mati, er fram hafði farið áður en dómur gekk um málið í héraði .. 197

Kynferðisbrot.

- Barnakennari dæmdur eftir 177., sbr. 174. gr. almennra hegningarlaga 409

Kyrrsetning.

- Fiskiskip, er togari hafði dregið utan af Faxaflóa, sigldi í haf án þess að greiða eða setja tryggingu fyrir greiðslu endurgjalds fyrir dráttinn. Þegar skip þetta kom hingað aftur, var það kyrrsett til tryggingar dráttarlaununum, og var sú kyrrsetning staðfest 3

Leiga.

- Skipsleigusali dæmdur til að greiða bæt看 vegna vanefnda á skipsleigusamningi 161

Líkamsáverkar.

- Meðan tveir lögregluþjónar voru að ryðja veitingahús, kom maður að og sló annan lögreglumanninn á ennið, svo að blátt merki varð eftir. Maðurinn var dæmdur eftir 101. gr. hegningarlagna, án tilvísunar til ákvæða þeirra um líkamsáverka 325

Líkur. Sbr. sönnun.

- A, er fengið hafði veð í fasteign manns 5 vikum áð-

ur en bú veðsala var tekið til gjaldþrotaskipta, og til tryggingar áður stofnaðri skuld, talinn hafa fært nægilegar likur fyrir því, að hann hefði ekki vitað á veðsetningardegi, að gjaldþrotamaður ætti þá ekki fyrir skuldum	60
A hafði sent B vöru, er pöntuð hafði verið með símskeyti. B neitaði, að hann hefði sent skeytið. Hann tók við reikningi fyrir vöruna og dró lengi að gera sendanda viðvart um málavöxtu. Þetta var ekki talið næg sönnun fyrir því, að hann hefði sent eða látið senda skeytið, og var honum dæmdur synjunareiður	167
A hafði ekki hreyft athugasemdum út af atriði í viðskiptum sínum við B nálægt hálfri annað ár. Þetta álitid tala gegn honum í máli út af því atriði	293
A sýknaður af skaðabótakröfu fyrir vanefndir á samningi, með því að ýms atvik þóttu benda til þess, að hinn aðilinn hefði ekki beðið það tjón, er hann staðhæfði	104
Togaraskipstjóri dæmdur fyrir brot á fiskiveiðalög- gjöfinni gegn neitun sinni, með því að nægilegar likur þóttu fram komnar til sönnunar því broti	85, 121
A dæmdur til refsingar samkvæmt 250. gr. hegning- arlaganna fyrir uppmörkun á sauðkindum, sem af honum voru teknar, með því að annar maður helgaði sér þær með eiði og vitni töldu sig þekkja þær, og A gat ekki gefið frambærilegar skýringar á því, hvers vegna brennimark var tálgað á hornum þeirra m. fl. Krafa um iðgjald fyrir lamb með einni ánni ekki tekin til greina, með því að ærin var ekki látin helga sér lambið, og því talið ósannað, að nokkurt lamb hefði fylgt henni	304

Loforð. Sbr. samningar.

Talið ósannað, að forstjóri Brunabótafélags Íslands hefði lofað A því, að taka hús hans í brunatryggingu fyrir tiltekið iðgjald, og þar að auki álitid, að slíkt loforð hefði ekki verið bindandi, þar

sem það hefði farið í bága við flokkunarreglur félagsins. Ennfremur var svo litið á, að jafnvel þótt það hefði verið gefið, þá hefði það hvílt á röngum forsendum	179

Læknar.

Fundið að því í opinberu máli, að læknisskoðun hafði ekki farið fram á líki konu, er orðið hafði fyrir bifreið og beðið bana af	46
Læknir sýknaður af kæru fyrir brot á áfengislöggjöfnni	211
Þurfalingur, sem fátækrastrjórn hafði sett til vinnu í þarfir kaupstaðar, vanrækti vinnuna og kvaðst vera sjúkur. Læknir, sem skoðaði þurfalinginn, komst að þeirri niðurstöðu, að hann væri fullkomlega vinnufær. Læknisálitið var lagt til grundvallar, og þurfalingurinn dæmdur samkvæmt 9. gr. laga nr. 51/1928	130
Álit landlæknis lagt til grundvallar í barnsfaðernismáli	274
Álit læknis um það, að kona, er læknirinn skoðaði í sjúkdómslegu hennar, hefði hlotið bana af bifreiðarslysi, lagt til grundvallar, enda þótt skoðun á líki konunnar hefði ekki farið fram ..	46

Lög, lögskýring.

Álitið, að botnvörpungur, sem hefir veiðarfæri ólöglega um búin í landhelgi, geti því að eins notið linkindar laga nr. 36/1926, að atvik séu <i>sönnuð</i> , er sýni, að hann hafi þá ekki verið að veiðum í landhelgi eða í undirbúningi til slíkra veiða	175
Héraðsdómari dæmir fyrir vanfóðrun nautgripa eftir lögum um dýraverndun nr 34/1915, en hæstiréttur eftir 11. gr. laga nr. 44/1913, um forðagæzlu	96
Álitið, að 3. gr. laga nr. 46/1923, um heimild Seljarnarnesshrepps til töku vatns úr vatnsveitu Reykjavíkur, gildi sem sérlög um það efni, en ekki hin almennu ákvæði vatnalaganna. Ummæli um frumvarpið til laganna nr. 46/1923,	

sem hnigu í andstæða átt, ekki talin bindandi um skilning á þessu atriði	142
Í áfengislyfseðla vantaði nákvæm fyrirmæli um notkun lyfsins. Með því að refsíákvæði um þetta voru talin vanta í þágildandi áfengislög, var sýknað af refsingu fyrir þessa yfirsjón. Héraðlútandi fyrirmæli í áfengislögum, sem sett voru eftir að brotið var framið, ekki talin breyta neinu um þetta mál	211
Með því að hvorki reglugerð nr. 6/1915 né skiptalögin frá 12. apríl 1878 skylda skiptaráðendur til að setja á vöxtu fé búa, er þeir hafa undir hendi, var skiptaráðandi sýknaður af ákæru út af þessu atriði, enda talið, að fyrirmæli laga nr. 67/1928 og laga nr. 25/1929 um skyldu skiptaráðanda til að ávaxta búafé, hvíli á þeirri forsendu, að slíkt hafi áður verið óskyldt, og að sú venja hafi áður ríkt, að skiptaráðendur ávöxtuðu almennt ekki fé búa	227
Héraðsdómari dæmdi barnakennara fyrir kynferðisbrot eftir 186. gr. almennra hegningarlaga, en hæstiréttur eftir 177. sbr. 174. gr. sömu laga ..	409

Lögbann.

A og B höfðu gert kaupsamning um jörð. Kaupandi fullnægði ekki kaupskilmálunum, og seldi seljandi því jörðina öðrum manni. Krafa af hendi hins eldra kaupanda um lögbann við notkun hins nýja kaupanda á jörðinni ekki tekin til greina	51

Lögregla.

Manni dæmt að greiða lögregluþjóni bætur eftir mati, fram förnu áður en dómur gekk í héraði, fyrir spjöll á fötum lögregluþjónsins, er urðu af völdum mannsins, er hann var handtekinn	325
Bætur fyrir missi akkeris o. fl., er varðskip missti við handsömun togara, ekki dæmdar í opinberu máli gegn skipstjóranum, með því að hann hafði ekki verið krafinn sagna um það atriði	247

Lögtak.

Lögtak ómerkt sökum ólöglegrar málasamsteypu ..	273

Málasamsteypa.*A. Einkamál.*

A heimtir kaup fyrir verk, sem hann hefir unnið fyrir B. B höfðar gagnsök til skaðabóta fyrir það, að verkið hafi verið síðar unnið en til var skilið	104
Aðiljar höfða hvor mál á hendur öðrum fyrir vanefndir á skipsleigusamningi	161
A og B áttu bifreið í félagi. A stefnir T til greiðslu verzlunarskuldar. Í því máli höfðar T gagnsök til sjálfstæðs dóms eða skuldajafnaðar til greiðslu á endurgjaldi fyrir bókhald, er hann hefði haft samkvæmt samningi við B vegna bifreiðarinnar	23
Kyrrsetningargerð staðfest og jafnframt kveðinn upp aðfarardómur um kröfu þá, er tryggð var með kyrrsetningunni	3
Innsetningargerð áfrýjað og skaðabóta krafizt vegna hennar	19
Lögtak ómerkt sökum ólöglegrar málsmeðferðar ..	273

B. Opinber mál.

Þrír menn sóttir í sama máli. Brot tveggja stóðu í beinu sambandi hvort við annað, en ekki hins þriðja	330
Tveir menn lögsóttir saman fyrir brot gegn valdstjórninni	325
Skaðabótakrafa dæmd, ásamt refsikröfu .. 256, 304,	325
Varðskip missti akkeri og akkerisfesti frá ljósdufli við handsömun togara. Bætur fyrir þetta tjón eigi taldar til málskostnaðar, en bætur á hendur togaraskiptjóra eigi dæmdar vegna þess, að hann hafði ekki verið krafinn sagna um þetta atriði	247

Málflutningsmenn.

Málflutningsmaður sektaður fyrir ummæli í varnarskjali um héraðsdómarann	330
Hæstaréttarmálflutningsmaður vittur fyrir ummæli	

um annan málsaðilja í flutningi málsins fyrir hæstarétti	104
Fyrir gestarétti mætti lögfræðikandidat við sáttatilaun af hendi aðalsækjanda. Við sáttatilaun í gagnsök mætti annar lögfræðikandidat fyrir gagnsækjanda. Þetta hvorttveggja talið ólöglegt samkvæmt 25. gr. tilsk. 20. jan. 1797. Hæstiréttur ómerkti því dóm og málsmeðferð eftir þingfestingu málsins	132

Málflutningur.

Mál flutt skriflega í hæstarétti:

a) Samkvæmt 1. tölulið 38. gr. hæstaréttarlaganna 1, 8, 23, 76, 113, 116, 132,	273
b) Samkvæmt 2. tölulið 38. gr. hæstaréttarlaganna 197,	227

Málshöfðun.

Fundið að því, að ákæra í stefnu var þrengri en í málshöfðunarskipun dómsmálaráðuneytis. Dæmt samkvæmt stefnunni	325

Málskostnaður. Sbr. Ómaksbætur.

A. Einkamál.

1. Málskostnaður látinn falla niður:

Báðir áfrýjuðu dómi til breytinga, en dómurinn var staðfestur í hæstarétti. Gagnáfrýjandi mætti ekki	8
Báðir aðiljar áfrýjuðu dómi til breytingar og báðir mættu fyrir hæstarétti. Dómurinn var staðfestur að verulegu leyti	142, 197
Innsetningargerð áfrýjað til ómerkingar. Staðfest að sumu og að sumu felld úr gildi	19
Héraðsdómur um riftingu veðs felldur úr gildi þannig, að áfrýjandi vinnur málið. Málskostnaður bæði í héraði og fyrir hæstarétti látinn falla niður	60
Dómur í máli, sem rekið var sem aðal- og gagnsök í héraði, og áfrýjað var til breytinga í hæstarétti, staðfestur þar. Stefndi fyrir hæstarétti mætti ekki	23
2. Sá, er áfrýjað hefir dómsathöfn til breytingar,	

en hún er staðfest að öllu eða verulegu leyti, dæmdur til þess að greiða málskostnað 3, 26, 41, 51, 101, 104, 161, 179, 189, 254, 259,	293
3. Sá, er áfrýjað hefir dómsathöfn til breytinga, og fékk kröfur sínar að öllu eða verulegu leyti teknar til greina, fékk dæmdan málskostnað hjá stefnda	82, 108, 113, 116, 125, 274, 290
4. Málskostnaður í eiðsmálum	138, 167, 219
5. Málskostnaður í gjafsóknarmálum og gjafvarnar, sjá gjafsókn og gjafvörn.	
6. Ómerkingardómar. Sá, er áfrýjaði máli til ómerk- ingar og heimvisunar, fékk dæmdan málskostn- að sér til handa í hæstarétti	76, 132
7. Hæstiréttur vísaði máli frá undirrétti. Áfrýjandi, er áfrýjaði í því skyni, dæmdur málskostnaður	204
8. Máli vísað frá hæstarétti. Stefndi fékk sér dæmd- an málskostnað	421
9. Fleiri stefndir dæmdir in solidum til greiðslu málskostnaðar	76, 108, 125
10. Fleirum en einum aðilja dæmdur málskostnaður 51, 189,	290
11. Dómara, sem stefnt var til ábyrgðar, en dómsat- höfn hans staðfest, fékk sér dæmdan málskostn- að	51, 189, 290
Dómari, sem stefnt var til ábyrgðar, mætti og krafð- ist málskostnaðar, en var víttur fyrir málsmeð- ferð sína, enda dóminum breytt í verulegum atriðum, fékk sér ekki dæmdan málskostnað ..	330

B. Opinber mál.

- a) Maður, alsýknaður af refsikröfu, einnig sýkn-
aður af kröfu um málskostnaðargreiðslu 78, 158, 211,
223, 330
- b) Sakborningur, er sekur er dæmdur, einnig
dæmdur til að greiða sakarkostnað:
1. Einn maður hafður fyrir sök 6, 17, 30, 33, 35, 39,
46, 55, 69, 72, 85, 92, 96, 119, 121, 130, 134, 172,
175, 184, 192, 207, 215, 247, 251, 256, 261, 265,
269, 277, 302, 304, 312, 314, 317, 409, 413
Skiptaráðandi, sem ákærður var fyrir van-
rækslu um ávöxtun búa fjár og um vaxta-

töku af því, var sýknaður af þessum ákær- um, en dæmdur til sekta fyrir drátt á skiptum, dæmdur til að greiða allan sakarkostnað, bæði í héraði og fyrir hæstarétti	227
2. Tveir sakborningar dæmdir til að greiða sak- arkostnað in solidum	325
Af þremur er einn sýknaður. Hinir tveir dæmdir til að greiða varðhaldskostnað sinn og talsmannslaun hvor fyrir sig og helming alls sakarkostnaðar in so- lidum, en hinn helminginn skyldi greiða úr ríkissjóði	330
Varðskip missir akkeri o. fl. við handsömun tog- ara. Krafa á hendur togaraskipstjóra til skaða- bóta af þessum sökum ekki talin til máls- kostnaðar	247

Manndráp.

Bifreiðarstjóri, sem ók bifreið drukkinn, talinn hafa orðið mannsbani af gáleysi	46
Maður dæmdur fyrir manndráp af ásetningi eftir 187. gr. almennra hegningarlaga	413

Mat og skoðun.

Efnarannsóknarstofa ríkisins prófar styrkleika bruggaðs áfengis	251
Athuganir Veðurstofunnar um vindmagn ákveðinn dag, er bát hafði slitið upp og rekið í land	26
Samkvæmt áliti landlæknis gat barn ekki, tímans vegna, verið ávöxtur af samförum móðurinnar og annars tiltekins manns, og var hann því sýknaður í barnsfaðernismáli	274
Mælingar og staðarákvarðanir varðskipsfirmanna og annara kunnáttumanna lagðar til grund- vallar í málum út af brotum á fiskiveiðalög- gjöfinni 6, 33, 35, 55, 121, 134, 184, 192, 215, 247, 261, 265, 269, 302, 317	317
Bifreiðaeftirlitsmaður skoðar bifreiðar í máli vegna slysa af akstri	46
Rithandarfræðingur metur rithandarsýnishorn. Það	

	Bla.
mat m. fl. talin nægileg sönnun fyrir atkvæða- fölsun	330
Forðagæzlumaður skoðar, ásamt hreppstjóra og manni, sem stundaði dýralækningar, skepnur til upplýsingar í máli gegn eiganda þeirra út af fóðurskortu á þeim	96
Af læknisskoðun á konu, er varð fyrir bifreið, þótti mega álykta, að hún hefði látizt af afleiðing- um slyssins	46
Í máli, þar sem maður var sakaður um að hafa upp- markað sauðkindur undir sitt mark, var til- teknum mönnum falið að skoða mörkin á kind- unum	304
Skildinganesskaupþúni veittur með dómi réttur til að taka vatn úr vatnsveitu Reykjavíkurkaup- staðar. Ágreining um ýms atriði varðandi vatns- tökuna skyldu matsmenn úrskurða	142
Kaupanda húss dæmdar skaðabætur af seljanda vegna galla á húsinu samkvæmt mati, er fram hafði farið áður en dómur var uppkveðinn í héraði	197
Maður, er handtekinn hafði verið, vann við það tækifæri spjöll á klæðum lögreglumanns. Hon- um dæmdar bætur samkvæmt mati, er fram fór fyrir dómsuppsögn í héraði	325
Þurfalingur einn, sem fátækrastrjórn hafði skipað að vinna í þarfir bæjarfélagsins, vanrækti vinn- una, en bar við sjúkdómi. Læknir, sem skoð- aði þurfalinginn, taldi hann ósjúkan. Þetta álit læknisins var lagt til grundvallar, og þurfaling- urinn dæmdur til refsingar eftir 9. gr. laga nr. 51/1928	130

Neyðarréttur.

Togaraskipstjóri kannaðist við að hafa verið innan landhelgi með skip sitt, en kvað orsökina vera bæði þá, að hann hefði óttast árekstur á varð- skipið og svo hefði vindur og straumur rekið skip hans inn í landhelgi. Hvorugt þetta tekið til greina	33
Togaraskipstjóri sektaður fyrir ólöglegan umbúnað	

veiðarfæra í landhelgi, en sýknaður af refsikröfu fyrir brot gegn 3. gr. laga nr. 33/1922, með því að skýrsla hans um það, að hann hafi haldið uppi að landi til að leita sér skjóls fyrir stormi, var tekin trúanleg 314

Ólögleg meðferð fundins fjár.

Maður, sem talinn var sannur að uppmörkun sauðkinda og slegið hafði eign sinni á þær, dæmdur til refsingar eftir 250. gr. almennra hegningarlaga, með því að ekki var upplýst, með hverjum hætti þær höfðu í upphafi komizt í vörzlur hans 304

Ómaksbætur.

Ómaksbætur dæmdar stefndum, með því að áfrýjandi mætti ekki eða hóf mál 59, 96, 323, 324, 420, 421

Ómerking.

A höfðaði mál í héraði gegn B, sem því næst höfðaði gagnsök á hendur A. Í einu þinghaldi í málinu mætti A ekki, en B mætti og krafðist þá dóms í málinu, bæði í aðalsök og gagnsök, og var dómur síðan uppkveðinn. B áfrýjaði dómi og málsmeðferð til ómerkingar, en þeim kröfum hans var ekki sinnt 23

Dómur og úrskurður í meiðyrðamáli ómerktir vegna þess, að héraðsdómari hafði synjað aðilja um að taka vitnaskýrslu af sáttanefndarmönnum um meiðyrði, er aðili hafði talið hafa fallið á sáttafundi 1

Málsmeðferð og dómur í máli á hendur þrotabúi ómerkt, vegna þess að skiptaráðandi í búinu hafði gegnt öllum dómarastörfum í málinu .. 76

Meðferð gestaréttarmáls frá þingfestingu og dómur dæmt ómerkt, af því að aðalstefnandi hafði lát-ið málflutningsmann mæta fyrir sig við sáttatilaun aðalsakar og gagnstefnandi hafði gert slikt hið sama við sáttatilaun í gagnsök 132

Lögtak ómerkt vegna ólöglegrar málasmsteypu .. 273

Krafizt var ómerkingar á uppboði vegna áfrýjunar fjárnáms, er uppboðið byggðist á, af því að

hamarshögg hefði ekki verið gefið, og loks af því að uppboðið hefði ekki verið löglega auglýst. Engin þessi ástæða þótti takandi til greina 290

Opinber mál. Sbr. líkur, málshöfðun, málskostnaður, sönnun.

Hæstiréttur leggur með úrskurði fyrir héraðsdómara að afla frekari upplýsinga	16,	264
Í máli út af bifreiðarslysi, er kona beið bana af, var fundið að því, að læknisskoðun fór ekki fram á líki konunnar		46
Fundið að því í rannsókn máls gegn erlendum skipstjóra, að rannsóknardómari hafði ekki látið dómtúlkinn vinna drengskaparheit áður en hann tók til starfa		78
Vitt, að rannsóknardómari hafði sett háseta af erlendum togara í gæzluvarðhald við rannsókn máls út af broti skipstjórans á fiskiveiðalöggjöf- inni		85
Rannsókn máls talin linlega eða hirðulauslega af hendi leyst	277,	325
Rannsóknardómari vittur fyrir það, að framkoma hans við vitni í rannsókn málsins hafi ekki verið sæmandi, að í dómnum voru dylgjur um refsivert framferði nafngreindra manna, að hann synjaði verjendum sakborninganna um að sjá ýms skjöl málsins og veitti þeim ekki kost á að sjá framhaldspróf í málinu		330

Óþörf málsýfing. Sjá réttarfarssektir.

Prestar, prestssetur.

Bygging prests á háflendu hjáleigu prestssetursins talin hafa verið lögmæt, enda þótt dómsmálaráðherra hefði áður sagt presti, að til stæði að selja hjáleiguna		19

Refsingar. Sbr. dómar, ítrekun, réttarfarssektir, saknæmi.

a) Almennt:

Tekið tillit til móttþróa togaraskipstjóra við varðskip, er refsingin var ákveðin		55

Tekið tillit til sérhags kærðs við ákvörðun refsingar	17
Togaraskipstjóri dæmdur í aukarefsingu vegna itrekunar	184, 192
Aukarefsing dæmd fyrir áfengislagabrot	17, 251
b) Refsitegundir:	
1) Sektir dæmdar 6, 17, 30, 33, 35, 39, 55, 69, 72, 85, 92, 119, 134, 172, 175, 184, 192, 207, 215, 227, 247, 251, 261, 265, 269, 302, 312, 314, 317, ...	330
2) Einfalt fangelsi dæmt	184, 192, 251
3) Fangelsi við venjulegt fangaviðurværi dæmt 46, 130, 256, 277, 325, 330, ...	409
4) Fangelsi við vatn og brauð dæmt	304
5) Maður sviftur atvinnuréttindum með refsisdómi	30, 46, 69, 172
6) Eignir gerðar upptækar með refsisdómi 6, 17, 30, 33, 35, 55, 85, 92, 96, 119, 134, sbr. 175, 184, 192, 215, 247, 261, 265, 269, 302, ...	317
7) Typtunarhússvinna dæmd	413

Réttarfarslög. Sbr. áfrýjun, dómar, dómarar, frávisun, gagnsakir, málasmsteypa, málflutningur, málskostnaður, ómerking, réttarfarssektir, sáttir, stefnur, varnarþing, vitni.

Skortur á málsútlitun af hálfu stefnanda í fyrsta þinghaldi máls ekki talinn eiga að valda frávisun ex officio	142

Réttarfarssektir.

Málflutningsmaður sektaður fyrir ummæli í varnar-skjali í opinberu máli um héraðsdómarann ..	330
Krafa gagnáfrýjanda um sekt fyrir óþarfa málsýfingu ekki nefnd í áfrýjunarstefnu, og þegar af þeirri ástæðu ekki tekin til greina	293
Krafa fógeta um sekt á hendur áfrýjanda, er stefnt hafði fógeta til ábyrgðar, ekki tekin til greina	51

Saknæmi.

Togaraskipstjóri dæmdur til aukarefsingar vegna itrekaðra brota á fiskiveiðalöggjöfinni, með því að hann var talinn hafa verið að vilja sínum að ólöglegum veiðum í landhelgi	184, 192

Þar sem ekki þykir sannað, að togaraskipstjóri hafi viljandi ítrekað brot á fiskiveiðalöggjöfinni, er aukarefsing fyrir ítrekað brot ekki dæmd 85,	
	134, 261, 269, 317
Togaraskipstjóri, sem kannaðist við, að hann hefði verið með skip sitt inni í landhelgi, kvað orsökina hafa verið ótta við árekstur á varðskipið, og svo hafi straumur og vindur valdið því, að hann lenti innanvert við landhelgilínuna. Þessar viðbáru skipstjórans að engu hafðar	33
A, sem var húsgagnaverzlari, átti skuld að B. B kom húsgögnum nokkrum fyrir til geymslu hjá A, sem svo seldi þau leyfislaust, en færði B andvirði þeirra til frádráttar skuldinni. A var sýknaður af refsingu fyrir þessa sölu, með því að hún þótti ekki gerð í sviksamlegum tilgangi ..	277
Þurfalingur, sem sveitarstjórn skipaði að vinna í þarfir sveitarfélagsins, kom ekki til vinnunnar, en bar við sjúkdómi. Læknir, sem skoðaði manninn, komst að þeirri niðurstöðu, að hann væri ósjúkur, og var hann dæmdur til refsingar eftir 9. gr. laga nr. 51/1928	130
Bifreiðarstjóri, er ók á hjólreiðamann, þótti eigi hafa gerzt brotlegur um gáleysi, og var því sýknaður	157
Togaraskipstjóri, sem hittist innan landhelgi með veiðarfæri ólöglega um húin, kvaðst hafa leitað að landi til skjóls fyrir stormi, sýknaður af broti samkvæmt 3. gr. laga nr. 33/1922, með því að þessari skýrslu hans þótti ekki vera hnekk	302

Sameign. Sjá félagsskapur.

Samningar. Sbr. kaup og sala, skaðabætur, skip, verksamningar, verzlunarskipti.

Bætur dæmdar fyrir vanefndir á farmsamningi ..	161
Bætur dæmdar fyrir rof á fisksölusamningi	8
A keypti hús í smiðum af B, og stýldi B fullsmiða húsið og ganga frá því. Kjallari hússins var of lágur undir loft til íbúðar. Ekki dæmdar bætur fyrir það, því að húsið var skoðað af hálfu A,	

meðan það var í smíðum, og hlaut A því, er kaupin gerðust, að vita um þetta atriði. Aftur á móti var B dæmdur til að greiða það annað, sem á skorti til þess, að húsið yrði talið fullnægja söluskilmálunum	197
A gerði kaupsamning um fasteign við B, þar sem til var skilið, að kaupsamningurinn skyldi gilda sem afsal til A, þegar hann hefði fullnægt kaupskilmálunum. Með því að A var ekki talinn hafa gert þetta, þótti hann hafa fyrirgert rétti sínum til eignarinnar	51
Landseti á prestsseturshjáleigu ekki talinn hafa fyrirgert ábúðarrétti sínum, þó að dráttur hefði orðið eða vanskil á greiðslu afgjalda tvö ár í röð, með því að presturinn hafði tekið fyrirvaralaust við jarðarafgjöldunum næstu ár þar á eftir	19

Sáttir, sáttanefndir.

Á sáttafundi milli A og B var B talinn hafa farið meiðandi orðum um A. Sáttanefndarmönnum talið heimilt og skylt að bera vitni um orðin fyrir dómi í máli út af meiðyrðunum	1
Aðalsækjandi í héraði lét málflutningsmann mæta fyrir sig við sáttatilraun aðalsakar fyrir gestarétti. Gagnsækjandi gerði slíkt hið sama við sáttatilraun í gagnsök. Þesskonar sáttatilraunir voru taldar ólöglegar	132
Lítilsháttar orðamunur í sáttakæru og stefnu ekki talinn saka	142

Sektir. Sjá refsingar.

Sjódómur, sjódomsmál.

Mál til greiðslu endurgjalds fyrir aðstoð skipi til handa rekið fyrir sjódomi	3
Mál út af vátryggingu skips sjódomsmál	26
Skipstjóri sækir mál á hendur útgerð skipsins út af eftirstöðvum á kaupi sínu fyrir sjódomi	41
Skiptaráðandi gegndi formannsstörfum í sjódomi í máli á hendur þrotabúi, er hann hafði til skipta-	

meðferðar. Hæstiréttur taldi honum hafa borið að vikja sæti í málinu og ómerkti því dóm og málsmeðferð	76

Skaðabætur.

a. *Vegna vanefnda á samningum:*

Seljanda fisks dæmt að greiða kaupanda bætur fyrir samningsrof. Bæturnar miðaðar við mun á verði því, er kaupandi átti að greiða fyrir fiskinn eftir samningnum, og á verði því, er hann galt fyrir þann fisk, sem hann keypti í staðinn. Krafa um bætur fyrir missi á kaupmannshagn- aði að öðru leyti ekki tekin til greina	8
Skip, er B leigði A til farmflutnings, talið taka 74 smálestum minna en til var skilið. B dæmdur til að greiða A farmgjald það, er A þurfti að greiða fyrir flutning umræddra 74 smálesta í öðru skipi	161
A seldi B hús í smíðum þannig, að hann skyldi skila því fullgerðu, fyrir ákveðið kaupverð. Með því að A þótti hafa vanefnt þetta loforð, var hann dæmdur til að greiða B þá upphæð, er dóm- kvaddir menn höfðu metið, að kosta mundi að gera húsið svo úr garði sem lofað hafði verið ..	197
A og B höfðu gert samning um það, að B skyldi inna af hendi verk í sambandi við hús, er A hafði í smíðum. Verki þessu varð síðar lokið en til var skilið. B var sýknaður af skaðabótakröfu vegna dráttar á verkinu, með því að hann var bæði óverulegur, að nokkru A að kenna og líkur tald- ar fyrir því, að A hefði ekki tjón beðið	104

b) *Utan samninga:*

Maður, sem varð fyrir bifreið, talinn eiga alla sök á slysinu, og fékk því engar bætur	157
Krafa um bætur fyrir tjón vegna innsetningargærð- ar í afnot jarðar ekki dæmd vegna skorts á upplýsingum um tjónið	19
Skaðabótakröfu á hendur fógeta, er synjað hafði kröfu um lögbannsgerð, og á hendur tveimur	

öðrum mönnum, hrundið, með því að synjun fógeta þótti hafa verið lögmæt	51
Við handsömun botnvörpungs, sem var að veiðum í landhelgi, missti varðskipið akkeri o. fl. Endurgjaldskrafa fyrir tjón af þessu þótti ekki rétt talin til málskostnaðar, og var ekki um hana dæmt í refsímáli á hendur skipstjóranum, með því að hann hafði ekki verið krafinn sagna um þetta atriði í rannsókn málsins	247
Maður, sem stolið hafði peningum á veitingahúsi, dæmdur í refsímáli út af stuldinum til að greiða iðgjöld hins stolna	256
Tveir ákærðir dæmdir til að greiða in solidum lög-reglumanni, sem varð fyrir spjöllum á klæðum sínum við handtöku þeirra, bætur fyrir spjöllin eftir mati. Annar þeirra einnig dæmdur til að greiða spjöl ⁶ er hann vann á fangahúsinu, meðan hann var þar geymdur	325
Maður, sem hafði slegið eign sinni á sauðkindur annars manns, eigi dæmdur til greiðslu iðgjalda fyrir lamb, er eigandi taldi hafa fylgt einni ánni, með því að hún hafði ekki verið látin helga sér lambið, og því ekki talið sannað, að nokkurt lamb hefði fylgt henni	304

Skattar og gjöld.

a) Útsvar.

Hlutfélag, skrásett í Reykjavík, talið útsvarsskylt á Siglufirði samkvæmt a-lið 8. gr. laga nr. 46/1926, með því að það átti þar fasteignir, rak þaðan sildveiðar, verkaði þar afla o. fl.	101
Atvinnufyrirtæki, er rekið var undir tilteknu nafni, hætti rekstri sínum í árslok 1926, en þá var stofnað hlutfélag með sama nafni, er tók við atvinnurekstri hins eldra fyrirtækis. Árið 1927 var lagt útsvar á hið nýja fyrirtæki, sem ekki taldi sig vera útsvarsskylt það ár. Álitið, að það væri skyldugt til að svara útsvari af rekstri hins eldra fyrirtækis árið 1926	116
Reykjavíkurkaupstaður ekki talinn útsvarsskyldur til Seltjarnarnesshrepps af rafmagnsveitu sinni,	

sem þá var innan takmarka hreppsins, með því að fyrirtækið var stofnað og rekið til almenningsheilla og varð ekki talinn atvinnurekstur .. 258

b) *Tollar:*

Firmað A, sem orðið var gjaldþrota, hafði tekið við tollum fyrir viðkomandi sýslumann, án löggildingar ráðherra þar til. Krafa sýslumanns vegna innheimtunnar gegn þrotabúinu ekki talin forgangskrafa 108

Skip, skipverjar.

Formaður vélbáts sektaður fyrir það að hafa farið á rúmsjó til fiskiveiða á bátnum, þótt útbúnaður hans fullnægði ekki kröfum þar að lútandi réttarákvæða 72

Fjórir menn áttu vélbát, að fjórða hluta hver. Einum þeirra var stefnt til að greiða allan kostnað af viðgerð bátsins. Hann að eins dæmdur til að greiða einn fjórða hlutann, með því að honum var að eins stefnt sjálfum, en ekki fyrir hönd útgerðarinnar 82

Skipstjóri á togara talinn ráðinn með sömu kjörum sem slíkir skipstjórar almennt á sama stað og tíma, með því að annað var ekki talið sannað. Hann var ekki talinn eiga kröfu til ákveðins uppsagnarfrests, og var því ekki álitinn eiga kaupkröfu í neinni mynd eftir að ferð skips var á enda, er hann fór af því 41

Skip, sem selt var á leigu til farmflutnings, lestaði minna en til var skilið. Leigusali dæmdur til að greiða bætur sem svaraði því farmgjaldi, er leigutaki taldist hafa orðið að greiða fyrir flutning þess hluta farmsins, er skipið átti að rúma, en gat ekki tekið 161

Skipti. Sjá gjaldþrotaskipti.

Skiptaráðandi dæmdur sýkn af ákæru fyrir að hafa ekki sett fé búa, er hann hafði undir höndum, á vöxtu, svo og af ákæru fyrir það, að hann hafði ekki fært búum til tekna vexti af búafé, er á

vöxtum stóð, en sektaður fyrir drátt á skiptum	227
Skiptaráðanda talið skylt að vikja sæti í máli, er höfðað var á hendur þrotabúi, er hann hafði til meðferðar	76

Skjöl. Sbr. mat og skoðun, sönnun, verzlunarbækur.

Sjókort og staðarmörkun á því sönnunargagn í málum á hendur skipstjórum fyrir ólöglegar fiskiveiðar í landhelgi 6, 33, 55, 85, 134, 175, 184, 192, 215, 247, 265, 269	

Skuldamál. Sjá fyrning, samningar, skaðabætur, verksamningar, verzlunarskipti.

Stefnur.

Smávegis ósamkvæmni milli sáttakæru og stefnu ekki talin skipta máli	142
Í stefnu í opinberu máli var ákæran takmarkaðri en í málshöfðunarskipun ráðherra. Að þessu var fundið, en hæstiréttur taldi sig bundinn við stefnuna	325
Þingfestingarstaðar var ekki getið í gestaréttarstefnu. Hæstiréttur vísaði því málinu frá gestaréttinum og ómerkti málsmeðferð þar og dóm ..	204

Sveitarstjórn. Sjá fátækramál.

Svik. Sbr. gjaldþrotaskipti.

A, sem hafði tekið húsgögn af B til geymslu, seldi þau án leyfis B, en færði honum andvirði þeirra til frádráttar skuld, er B var talinn standa í til hans. A var sýknaður af refsikröfu fyrir þetta, með því að hann hefði ekki gerzt sekur um sviksemi	277

Sönnun, sönnunarbyrði. Sbr. eiður, játning, líkur, mat og skoðun, verzlunarbækur, vitni.

Mæling Norsk Veritas á farmrúmi leigðs skips lögð til grundvallar í máli til skaðabóta vegna þess,

að farmrými skipsins var talið minna en lof- að var, með því að ekki var sannað, að mæl- ingin væri röng	161
A var skipstjóri á togara hjá B. Enginn skriflegur samningur hafði verið gerður. Gert ráð fyrir því, að A hafi átt að hafa sömu kjör sem aðrir skipstjórar á samskonar skipum, með því að annað var ekki sannað	41
A váttryggði hús sitt í Brunabótafélagi Íslands. Hann staðhæfði, að váttryggjandi hefði lofað að tryggja húsið fyrir ákveðið og lægra gjald en félagið tryggir samskonar hús. Þetta var talið ósannað, og A tapaði því málinu	179
Landseti hefur sönnunarbyrði fyrir því, að hann hafi greitt jarðargjöld, enda þótt skriflegar kvitt- anir hafi ekki verið tíðkaðar milli málsaðilja. Fógeti hafði í máli til innsetningargerðar í af- not jarðar talið landsdrottnei bera að sanna, að landseti hefði ekki staðið í skilum	19
A hafði gert við vélbát fyrir B. Báturinn bilaði síð- an aftur, og B hélt því fram, að viðgerðin hefði verið svo illa af hendi leyst, að bilunin stafaði af því. Hann var ekki talinn hafa sannað þetta, og var því dæmdur til að borga viðgerðina ..	82
Váttryggðan vélbát hafði slitið upp og rekið í land. Eigandinn talinn hafa sannað, að báturinn hafi ekki verið í óhæfu standi og eigi óhæfilega lagt á höfninni. Eigandi upplýsti og, að hann hefði þegar er óhappið varð, gert váttryggjanda við- vart. Aðgerðaleysi hans eftir það ekki talið eiga að valda honum missi váttryggingarfjárins ..	26
Mælingar og athuganir varðskipsforingja lagðar til grundvallar um úrslit mála út af ólöglegum veiðum í landhelgi, 6, 33, 55, 85, 121, 34, 175, 184, 192, 215, 247, 261, 275, 269, 302, 317	
Athuganir varðskipsforingja ekki taldar nægilega ör- uggar til að sakfella togaraskipstjóra	78, 223
Reikningur löggilts endurskoðanda um efnahag manns ekki talin nægileg sönnun fyrir því, að maðurinn hefði átt fyrir skuldum á tilteknum tíma, með því að reikningurinn var byggður	

á bókum viðkomandi manns, sem taldar voru illa færðar	60
Í sama máli var aðili talinn hafa fært fram nægilegar líkur fyrir því, að hann hefði ekki vitáð, er hann fékk veð í fasteign þrotamanns, að hinn síðarnefndi hefði þá ekki átt fyrir skuldum ..	60
Talið, að togaraskipstjóri, sem hittist með ólöglega umbúin veiðarfæri í landhelgi, verði að færa fullar sannanir um þau atriði, er ráða megi af, að skipið hafi hvorki verið að veiðum í landhelgi né verið í undirbúningi til þess, svo að hann megi njóta linkindar laga nr. 36/1926 ..	175
Í skuldamáli milli tveggja kaupsýslumanna út af verzlunarskiptum þeirra var staðfest eftirrit úr vel færðum verzlunarbókum lagt til grundvallar gegn reikningum hins aðiljans, er við engar verzlunarbækur studdust	293
Fógeti, er neitað hafði að víkja sæti í fógetarétti, enda þótt aðili krefðist þess og styddi kröfuna við það, að fógeti væri óvinur hans, ekki talinn hafa þurft að víkja, með því að óvináttan var ekki sönnuð	189
Skýrsla togaraskipstjóra, er kærður var fyrir ítrekað landhelgisbrot, um það, að hann hefði verið óviljandi að fiskveiðum í landhelgi, ekki tekin til greina	184, 192
Skýrsla togaraskipstjóra um það, að hann hefði haldið skipi sínu undir land til að leita skjóls fyrir vindi, tekin trúanleg, með því að ekkert var fram komið, er þótti hnekkja henni	302
Þar á móti var skýrsla annars togaraskipstjóra, sem kvaðst hafa farið inn fyrir landhelgilínuna af ótta við árekstur á varðskipið og fyrir straumi og vindi, að engu höfð	33
Talið sannað með vottorði læknis, að þurfalingur, sem fátækrastjórn hafði sett til vinnu í þarfir sveitarfélagsins, og þverskallast hafði við að koma í vinnuna, en borið við veikindum, væri fullvinnufær	130
Talið sannað, að atkvæðaseðlar til Alþingiskosninga hafi verið falsaðir. Og með því að brotið þótti	

hafa hlotið að vera framið, meðan seðlarnir voru í vörzlum tveggja ákveðinna manna, og rit-hendur þeirra þóttu vera á hinum fölsuðu seðlum, var álitíð, að þeir hlytu að hafa falsað þá	330
Áfengismagn heimabruggaðs drykkjar talið sannað með rannsókn Efnarannsóknarstofu ríkisins ..	251

Umboð.

Talið, að firma, er gerði fisksölusamning fyrir annars firma hönd, hafi ekki, þrátt fyrir smáónákvæmni, farið svo verulega út fyrir umboðið, að umbjóðandi væri ekki bundinn við samninginn, enda hefði hann átt að gera kaupunaut sínum þegar viðvart, ef hann hefði viljað vera laus við samninginn af þessari ástæðu	8
A og B áttu bifreið í félagi. Talið, að A hefði þurft sérstakt umboð til þess að ráða mann til bókhalds fyrir bifreiðina, svo að bindandi væri fyrir hinn eigandann	23

Uppboð.

Nauðungaruppboði var áfrýjað til ómerkingar. Krafan var byggð á því, að fjárnáminu, sem uppboðið var byggð á, hefði verið áfrýjað, er uppboðið fór fram. Þessi ástæða ekki tekin til greina, með því að áfrýjunarstefnan hafði ekki verið lögð fram í uppboðsrétti	290
Ennfremur var ómerkingarkrafan byggð á því, að hamarshögg hefði ekki verið veitt. Sú ástæða var ekki tekin til greina, með því að boð í eignina hafði verið samþykkt innan tilskilins tíma	290
Loks var ómerkingarkrafan byggð á því, að uppboðið hefði ekki verið löglega birt, en sannað var, að svo hefði verið	290

Útgerð. Sjá félagsskapur.

Útivist aðilja. Sjá málflutningur.

Útivistardómar	32, 59, 171, 196, 210, 325, 421

Valdstjórn.

Tveir menn dæmdir fyrir brot á 101. og 109 gr. almennra hegningarlaga	325

Varðhald.

Maður dæmdur eftir 109. gr. almennra hegningarlaga fyrir að leysa handtekinn mann úr varðhaldi	325

Varðveizla.

A og B sátu að spilum á veitingahúsi. Þ geymdi peningabuddu sína við hlið sér, þar sem hann sat. Þegar A sá sér færi, greip hann budduna, fór með hana út, tók peninga úr henni og lét hana síðar undir borð i veitingahúsinu. A sætti dómi til refsingar fyrir almennan þjófnað	256
Sauðkindur voru teknar af A, er hann hafði markað upp undir mark sitt og tálgað brennimark af hornum þeirra. Hann sætti dómi til refsingar eftir 250. gr. almennra hegningarlaga, með því að ekki þótti upplýst, hvernig kindurnar voru upphaflega komnar í vörzlu hans	304
Meðan atkvæðaseðlar voru í vörzlum A og B, voru þeir falsaðir, að því er upplýst þótti. Með því að útilokað þótti, að aðrir hefðu getað handleikið seðlana þenna tíma, var meðal annars þar af ráðið, að þeir hlytu að hafa falsað þá	330

Varnarþing. Sbr. gestaréttur.

Togari hafði dregið annað fiskiskip utan af Faxaflóa til Reykjavíkur. Fiskiskipið lét síðan í haf án þess að greiða fyrir dráttinn eða setja tryggingu. Þegar skipið kom aftur, var það kyrrsett og mál höfðað gegn fyrirsvarsmanni þess til staðfestingar kyrrsetningunni og greiðslu fyrir dráttinn fyrir sjódómi i Reykjavík	3
Mál höfðað gegn togaraskipstjóra i Vestmannaeyjum, er tekinn var fyrir sunnan land fyrir brot á fiskiveiðalöggjöfinni 6, 33, 35, 55, 85, 214, 261, 302, 317	

	Bls.
Mál höfðað gegn togaraskipstjóra í Reykjavík fyrir sama brot, framið undan Skaftafellssýslum 134,	223
Og fyrir sama brot, framið undan Eyrarbakka	192
Fyrir sama brot, framið á Faxaflóa 175, 215, 265,	269
Mál höfðað á Ísafirði fyrir sama brot, framið á Aðalvík	121
Mál höfðað á Seyðisfirði fyrir sama brot, framið undan Langanesi	184
Mál höfðað á Siglufirði fyrir sama brot, framið á Skjálfandaflóa	78
Mál höfðað á Húsavík fyrir sama brot, framið undan Langanesi	247

Vatnalög.

Skildinganesskaupþúni veittur réttur, samkvæmt lög- um nr. 46/1923 3. gr., til að taka vatn til heimil- is- og búsparfa úr vatnsveitu Reykjavíkur og til að leggja vatnsæð um landareign Reykjavíkur, og Reykjavík skylduð til að gera nauðsynlegar breytingar á vatnsæðakerfi sínu, gegn endur- gjaldi. Ágreiningur um einstök atriði héraðlút- andi skyldi úrskurðaður af matsmönnum	142

Vátrygging.

Vátryggingarfélag neitaði að greiða bætur fyrir bát, er rekið hafði á land, af því að báturinn hefði verið í slæmu standi og af því að honum hefði verið illa lagt á höfninni, þar sem hann sleit upp. Vátryggður talinn hafa sannað, að bátur- inn hafi ekki verið í það slæmu standi, að vá- tryggjandinn losnaði þess vegna við greiðslu- skyldu sína, og að honum hefði ekki verið ófor- svaranlega illa lagt. Ennfremur taldi vátryggi- andi vátryggðan hafa fyrirgert rétti sínum til bóta, af því að hann hefði sýnt hirðuleysi um björgun og varðveislu bátsins eftir að óhappið hafði að höndum borið. Þessi ástæða var ekki heldur tekin til greina, með því að vátryggður hafði þegar tilkynnt vátryggjanda slysið og sagt endurtryggjandanum frá því	26
A dæmdur til þess að greiða Brunabótafélagi Íslands	

iðgjald fyrir brunatryggingu á húsi, þar sem embættisskrifstofur voru hafðar, svo sem fyrir brunatryggingu verzlunarhúss, samkvæmt því, er tíðkast hafði hjá félaginu um slík hús, með því að vátryggður hvorki gat sannað, að honum hefði verið lofað betri kjörum, og forstjóri félagsins hefði enga heimild haft til að víkja frá reglum félagsins um þetta efni 179

Veð.

A hafði fengið veð í fasteign B 5 vikum áður en bú B var tekið til gjaldþrotaskipta til tryggingar áður stofnaðri skuld. A talinn hafa hrundið þeim löggrun, sem á honum hvíldi um það, að hann hefði vitað, er hann fékk veðið, að B átti ekki fyrir skuldum 60

A hafði sett miðstöðvartæki í hús, meðan það var í smíðum, en áskilið sér eignarrétt á tækjunum, unz þau væri að fullu greidd. Veðhafa, er síðar hafði fengið veð í eigninni, án vitundar um eignarrétt A að tækjunum og án þess að hann væri þinglesinn, talið skylt að þola brottöku tækjanna, gegn því að húsið væri sett í samt lag og það var 125

Veðurstofan.

Í máli um greiðslu vátryggingarfjár fyrir skip, er sleit upp og rak í land í ofviðri, var byggt á skýrslu veðurstofunnar um vindmagnið 26

Venja.

Skiptaráðandi sýknaður af ákæru fyrir að hafa ekki komið á vöxtu fé búa, er hann hafði til skipta, meðal annars af því, að það hafi ekki verið venja, að skiptaráðendur gerðu slíkt 277

Með því að ómótmælt var, að Brunabótafélag Íslands hefði fylgt þeirri venju, að reikna iðgjald fyrir brunatryggingu á skrifstofuhúsum sem fyrir brunatryggingu verzlunarhúsa, var sýslumaður dæmdur til að greiða samskonar iðgjald af húsi sínu, þar sem embættisskrifstofur hans voru .. 179

Verksamningar.

- A tók að sér verk í sambandi við byggingu húss. Verkinu varð síðar lokið en til hafði verið skilið. En bæði af því, að drátturinn var ekki talinn verulegur, verkkaupandi átti sök á honum að nokkru og ekki þóttu líkur til, að hann hefði nokkurt tjón af drættinum beðið, var verksali sýknaður af skaðabótakröfu verkkaupanda .. 104
- Manni, sem setti miðstöðvartæki í hús með áskildum eignarrétti að þeim, unz að fullu væri greitt, heimilað að taka tækin aftur úr húsinu, enda þótt eigandaskipti hefði orðið að því og það hefði verið veðsett eftir að verkið var unnið, en viðkomandi eigendur vissu ekki um eignarréttinn, sem ekki var þinglesinn 125

Verzlunarbækur.

- Maður, sem orðinn var gjaldþrota, dæmdur fyrir óreiðu í bókhaldi samkvæmt 264. gr. almennra hegningarlaga 277
- Löggiltur endurskoðandi hafði gert upp efnahagskaupmanns, sem orðinn var gjaldþrota, eftir verzlunarbókum hans, og sýndi efnahagsreikningurinn, að kaupmaðurinn hefði átt að eiga fyrir skuldum, er gjaldþrotaskiptin hófust. Með því að bækurnar voru taldar illa færðar, þótti ekki á efnahagsreikningnum byggjandi 60
- Í máli milli kaupskýslumanna til endurgreiðslu ofgreiddra upphæða, að því er haldið var fram, lagði stefndi fram staðfest eftirrit úr verzlunarbókum sínum, sem taldar voru í ágætu lagi, af viðskiptareikningum aðilja. Þessi eftirrit voru lögð til grundvallar gegn reiknings-skýrslum stefnanda, sem ekki studdust við neinar verzlunarbækur 293

Verzlunarskipti. Sjá samningar, sönnun, verzlunarbækur.

- Firma hafði gert fisksölusamning fyrir hönd annars firma. Þrátt fyrir ofurlitla ónákvæmni, þótti

- firmað ekki hafa farið svo út fyrir umboðið, að seljandinn gæti fyrir það losnað við að efna samninginn, enda hefði hann, ef hann ætlaði sér að ganga frá samningnum, átt að gera kaupandanum þegar viðvart um það. Seljandi, sem riftaði samningnum, var því dæmdur til þess að greiða skaðabætur, miðaðar við mismun á verði þess fisks, er seljandi átti að láta af hendi, og á verði þess fisks, sem kaupandi varð að kaupa í staðinn. Bætur fyrir missi annars kaupmannshagnaðar ekki dæmdar 8
- Kaupsýslumaður, sem krafðist endurgreiðslu upphæða, sem hann taldi sig hafa ofgreitt öðrum kaupsýslumanni í verzlunarskiptum þeirra, hafði engar athugasemdir gert út af skiptum, sem fram fóru í febrúar 1926, fyrr en haustið 1927. Var þetta talið tala gegn aðilja í málinu 293
- A sendi B vöru, sem pöntuð hafði verið með símskeyti. B neitaði því, að hann hefði sent símskeytið, en tók þó við reikningi fyrir vöruna, án þess að tilkynna A athugasemdir sínar, fyrr en löngu seinna. B var dæmdur til að greiða vöruna, gegn afhendingu hennar, nema hann sýnir aði með eiði fyrir það, að hann hefði sjálfur sent símskeytið, eða annar þar til bær maður fyrir hans hönd eða annar með hans vitund .. 167
- Samkvæmt samningi skyldi A afhenda kaupanda fisks 160—200 smálestir. A, sem ólöglega riftaði samninginn, var dæmdur til að greiða bætur, miðaðar við 160 smálestir 8

Vextir.

- Skiptaráðandi sýknaður af ákæru fyrir að hafa ekki sett fé búa, er hann hafði undir hendi, á vöxtu, og af ákæru fyrir að hafa ekki fært búum til tekna vexti af fé slíkra búa 227

Viðskiptatilkynningar. Sjá verzlunarskipti.

Vitni. Sbr. mat og skoðun, sönnun.

Í máli út af meiðandi ummælum, er annar aðilja var

talinn hafa haft um mann á sáttafundi, var sáttanefndarmönnum talið skylt að bera vitni um þau meiðandi orð, er áttu að hafa fallið á sáttafundinum	1
Fjórir hásetar af togara, sem tekinn hafði verið fyrir veiðar í landhelgi, neita að staðfesta skýrslu sína fyrir dómi með eiði. Þetta var meðal annars talið veita líkur fyrir því, að þeir hefðu sagt ósatt	121
Vitni voru ósamhljóða um sama atvik, en sú ósamhljóðan ekki talin skipta máli, með því að hún var um atriði, sem enga úrslitabýðingu hafði fyrir málið	134
Með framburði vitna var það talið sannað, að bifreið, sem rekizt hafði á vegfaranda á götu í bæ, hefði verið á óleyfilegum hraða, enda þótt hinn kærði bifreiðarstjóri héldi því fram, að svo hefði ekki verið	207
Milli vitnaskýrslna og eignarelds eiganda uppmarkaðra kinda annars vegar og mats og skoðunargerðar hins vegar reyndist smávegis ósamræmi. Eftir því, sem á stóð, voru vitnaskýrslurnar taldar ábyggilegri	304
Maður helgar sér sauðkindur, er uppmarkaðar höfðu verið, með eiði sínum	304
Í máli til riftingar veðrétti samkvæmt gjaldþrotaskiptalögunum var þrotamaður leiddur sem vitni um það, hvað veðhafa og honum hefði farið á milli, þegar veðsetningin fór fram. Jafnframt bar þrotamaður það, að hann hefði fyrir þann tíma lofað aðilja veðinu. Þessar skýrslur þrotamanns taldar, meðal annara atriða, sem fram komu í málinu, benda til þess, að veðhafi hafi ekki vitað um hinar bágu fjárhagsástæður þrotamanns, þegar veðsetningin fór fram	60

Yfirvöld.

Læknir hafði gefið út áfengislyfseðla án þess að setja á þá nægilega glögg fyrirsmæli um notkun lyfsins. Hann var fyrir þetta kærður fyrir brot gegn

6. gr. reglugerðar nr. 85 29. des. 1928. En með því að þágildandi áfengislög voru ekki talin hafa að geyma heimild til að refsa fyrir þetta brot, var kærði sýknaður af refsingu fyrir það 211

Þinglýsing.

A hafði selt og sett miðstöðvartæki í hús með áskildum eignarrétti að tækjunum, unz þau væri að fullu greidd, en hafði þó ekki þinglýst þessum rétti sínum. Nýir eigendur og veðhafi, sem ekki vissu um eignarétt A, taldir verða að sæta því, að hann tæki miðstöðvartækin niður aftur, gegn því að setja húsið í samt lag 125

Þingsafglöpun.

Dómur, og meðferð máls fyrir sjóðómi á hendur þrotabúi, ómerktur í hæstarétti, vegna þess, að formaður dómsins, hinn reglulegi undirdómari, sem jafnframt var skiptaráðandi í þrotabúinu, gegndi dómarastörfum í málinu frá upphafi til enda 76

Í dómstefnu var þingfestingarstaðar ekki getið. Auk þess var aðilja heimildarlaust stefnt fyrir gestarétt utan lögsagnarumdæmis síns, en málið þó rekið fyrir gestarétti í heimilisþinghá hans, Stefndi mætti ekki fyrir gestaréttinum, en hér- aðsdómarinn kvað þó upp efnisdóm í málinu. Þessi málsmeðferð og dómur var ómerkt í hæstarétti 204

Þjófnaður. Sbr. ólögleg meðferð fundins fjár.

a) Stórþjófnaður:

Maður tók úr rúðu í hurð, rétti síðan höndina inn um opið og opnaði smekklásinn í hurðinni, stal síðan peningum úr peningakassa, er hann hafði sprengt upp og drap loks mann, er þar svaf inni. Þjófnaðar-glæpur mannsins talinn heyra undir 231. gr. almennra hegningarlaga 413

b) *Almennur þjófnaður:*

A og B sátu að spilum á veitingahúsi. Er A sá sér færi, tók hann peningabuddu B, er hann hafði látið við hlið sér, þar sem hann sat, fór með hana út og tók 70 krónur úr henni, fór seinna með hana inn og kom henni undir borð í veitingahúsinu. Dæmt eftir 6. gr. laga nr. 51/1928

Ærumeiðingar.

Sáttanefndarmönnum talið skylt að bera vitni um meiðyrði, er áttu að hafa fallið á sáttafundi .. 1

Ölvun. Sbr. áfengislagabrot.

Maður dæmdur fyrir ölvun á almannafæri 312

Hæstaréttardómar

Útgefandi: Hæstaréttarritari.

XI. árgangur.

1930.

Föstudaginn 10. jan. 1930.

Nr. 80/1929. **Kristján Guðmundsson** (Pétur Magnússon)

gegn

Simoni Guðmundssyni (Enginn).

Ómerkingardómur.

Dómur hæstaréttar.

Umstefnd ummæli, sem getið er í hinum áfrýjaða aukaréttardómi, á stefndi að hafa haft um áfrýjanda á sáttafundi, sem haldinn var með málsaðiljum í Vestmannaeyjum 2. júlí f. á., út af vangoldnu kaupi stefnda til sonar áfrýjanda.

Stefndi vildi ekki kannast við ummælin og með því að ekki voru staddir á sáttafundinum aðrir en aðiljar og sáttanefndarmennirnir, stefndi áfrýjandi nefndarmönnunum fyrir rétt til að bera vitni í málinu. En þegar þangað kom mótmælti stefndi og nefndarmennirnir því, með skírskotun til 28. gr. tilsk. 20. jan. 1797, að sáttamennirnir væri krafðir vitnisburðar um það, er gjörzt hafði í þessu efni á sáttafundinum. Og 20. júlí úrskurðaði vitnadómarinn, að sáttamennirnir yrði ekki spurðir um það.

Var stefndi síðan sýknaður af kröfum áfrýjanda með aukaréttardómi Vestmannaeyja 8. ágúst og áfrýjandi jafnframt dæmdur til að greiða honum 30 kr. málskostnað.

Þessum dómi og nefndum úrskurði skaut áfrýjandi

síðan til hæstaréttar með stefnu, dags. 22. ágúst. Krefst áfrýjandi þess, að úrskurðurinn og öll meðferð málsins eftir það ásamt dóminum verði ómerkt og málinu jafnframt heimvísað til löglegri meðferðar og dómsálagningar af nýju og stefndi loks dæmdur til að greiða sér málskostnað hér í rétti.

Stefndi hefir hvorki mætt né látið mæta, enda þótt honum væri löglega stefnt. Hefir málið því verið rekið skriflega og er dæmt samkv. N. L. 1—4—32. og 2. gr. tilsk. 3. júní 1796.

Það er nú að vísu svo, að 28. gr. tilsk. 20. jan. 1797 bannar yfirleitt, þegar ekki verður sæzt á mál, að gefa vitnisburði um eða leiða vitni til þess, sem af hlutaðeigendum fyrir sáttanefnd er »viðgengið eða ráðgert«. En hlutarins eðli, tilvitnuðu orðin og sambandið innan greinarinnar sýnir, að átt er aðeins við þær játningar og ráðagjörðir, sem koma fram á sáttafundi um efni þess máls, sem til meðferðar er í nefndinni og sættir ekki takast um, en aftur á móti ekki við meiðyrðingar og aðra atburði, óskylda því efni, sem sátt var reynd um.

Það verður því að ómerkja úrskurðinn og dóminn og heimvísa málinu og skylda héraðsdómarann til að taka málið upp af nýju í því ástandi, sem það var, áður en úrskurðurinn gekk, að leggja spurningar þær, er vísað var á bug með úrskurðinum, fyrir hin stefndu vitni, sáttanefndarmennina séra Sigurjón Árnason og Árna Filippusson, og loks til að dæma málið af nýju.

Samkv. þessum úrslitum verður stefndi að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir hæstarétti, og er hann eftir atvikum ákveðinn 150 kr.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður og aukaréttardómur

skulu úr gildi felldir. Ber héraðsdómaranum að leggja ofan umgetnar spurningar fyrir ofan nefnd vitni og síðan leggja dóm á málið af nýju.

Stefndi, Símon Guðmundsson, greiði áfrýjanda, Kristjáni Guðmundssyni, að viðlagðri aðför að lögum, 150 kr. sem málskostnað fyrir hæstarétti.

Föstudaginn 10. jan. 1930.

Nr. 31/1929. **O. Ellingsen, f. h. eigenda Kúttur „Emerald“** (Lárus Fjeldsted)
 gegn
Péttri Magnússyni, f. h. eigenda b/v. „Sethon“, G. Y. 928 (Pétur Magnússon).

Borgun fyrir dráttaraðstoð við skip.

Dómur sjóréttar Reykjavíkur 22. dez. 1928: Stefndur, O. Ellingsen, f. h. eigenda kúttur »Emerald« T. G. 305, greiði stefnandanum, Péttri Magnússyni, f. h. eigenda b/v. G. Y. 928 »Sethon«, kr. 3500.00 með 6 % ársvöxtum frá 1. apríl 1926 til greiðsludags og 500 krónur í málskostnað, innan þriggja sólarhringa frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum, og staðfestist lögaldsgjörðin frá 18. apríl þ. á. fyrir þessum upphæðum.

Dómur hæstaréttar.

Með tilliti til þess, að botnvörpuskipið tafðist 2 sólarhringa frá veiðum vegna aðstoðar þeirrar, er skipstjórinn veitti Kúttur »Emerald«, á góðum veiðitíma, og enn fremur með tilliti til skýrslu skipstjórans á botnvörpunum um veiði hans 2 næstu nætur á undan aðstoðinni, má fallast á upphæð þá, er sjórétturinn hefir ákveðið sem borgun fyrir umrædda aðstoð.

Það ber því samkvæmt kröfu stefnda að staðfesta hinn áfrýjaða sjóréttardóm og verður þá einnig að dæma áfrýjanda til að greiða stefnda málskostnað fyrir hæstarétti, er ákveðst 300 kr.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða sjóréttardómi skal óraskað.

Áfrýjandi, O. Ellingsen, f. h. eigenda Kúttar »Emerald«, greiði stefnda, Pétri Magnússyni, f. h. eigenda b/v. »Sethon«, G. Y. 928, málskostnað fyrir hæstarétti með 300 kr.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Hinn 29. maí 1882 var færeyski kúttarinn T. G. 305, »Emerald« frá Traagisvang, 90,87 smálestir brutto, en 63,40 smálestir netto, byggður af eik og furu í Brexham árið 1882, á reki fyrir sunnan Ísland í N.N.A. stormi, en björtu veðri. Kl. 11 árdegis um daginn fékk kúttarinn brotsjó yfir sig, er braut messanmastrið, kastaði skipinu á hliðina svo að farmurinn (salt) færðist frá kulborða til hléborða, og hásetaklefinn og lestin urðu hálffull af sjó. Eldhúsið losnaði og færðist til og eigi varð hægt að nota dælurnar, svo ausa varð sjónum með fötum. Skjólklæðning brotnaði og nokkur lifrarföt, 100—200 tunnur af salti og eitthvað af skipsforða fór fyrir borð. Mastrið var höggvið frá skipinu svo að það gjörði því ekki tjón. Þegar búið var að ausa skipið, komst það á réttan kjöl aftur um miðnæturskeið og batnaði þá veðrið. Daginn eftir, 30. marz, var vindurinn hægur en óstöðugur. Sást þá til lands og áleit skipshöfnin, að skipið væri 40 sjómilur S.S.A. af Vestmannaeyjum. Var nú gjört við það, sem aflaga hafði farið, eftir föngum, þar á meðal afturdæluna.

31. marz var vindurinn á S.A. og hélt skipið þá áleiðis hingað, fór kl. 11 árdegis fram hjá Vestmannaeyjum og

færeyska togaranum »Royndin« án þess að beiðast hjálpar. Síðar um daginn fór kúttarinn mjög nálægt tveimur enskum togurum án þess að beiðast hjálpar og fór kl. 11 um kvöldið fyrir Reykjanes. Daginn eftir, 1. apríl, var vindurinn á S.A. Var farið fram hjá Skaganum kl. 3 árdegis og kveðst skipstjórinn á »Emerald« hafa verið kominn hálfa leið frá Skaganum til Reykjavíkur, er hann bað enska b/v. »Sethon«, um 2—4 leytið um daginn, að draga sig inn til Reykjavíkur, og var kúttaranum lagt hér í höfnina um kvöldið. Ágreiningur er um það, hve langan tíma drátturinn hafi tekið. Af hálfu togarans er því haldið fram, að hann hafi staðið yfir í 4 klukkustundir, en af hálfu kúttarans er því haldið fram, að hann hafi ekki staðið yfir nema 2 stundir.

Togarinn setti upp 6000.00 krónur fyrir hjálp sína, en þá upphæð vildi kúttarinn ekki greiða. Átti þá að leggja löghald á kúttarann til tryggingar þeirri upphæð, og var hann með því, sem í honum var, metinn þá og kvæddum mönnum á kr. 13427.00, en áður en löghald þetta var lagt, lét kúttarinn í haf án þess að hafa greitt nokkuð fyrir þjálfna og við eigendur hans náðist ekkert samkomulag. Hinn 17. apríl þ. á. kom »Emerald« aftur hingað inn og var þá af hálfu eigenda b/v. »Sethon« lagt löghald á skipið daginn eftir til tryggingar 6000.00 kr. greiðslu fyrir dráttinn hingað hinn 1. apríl 1926 auk vaxta og alls áfallins og áfallandi kostnaðar. Síðan höfðaði Pétur Magnússon hrm. hér í bænum, f. h. eigenda b/v. G. Y. 928 »Sethon«, mál þetta fyrir sjóréttinum með stefnu, útgefinni 11. maí þ. á., gegn O. Ellingsen, kaupmanni hér í bænum, f. h. eigenda kutter »Emerald« og hefir í því gjört þær réttarkröfur, að stefndur, f. h. umbjóðenda sinna verði dæmdur til að greiða sér, f. h. umbjóðenda sinna, kr. 6000.00 í bætur fyrir björgunina eða dráttinn með 6% ársvöxtum frá 1. apríl 1926 til greiðsludags, allan kostnað við sjóferðapróf, matsgjörð, löghaldsgjörð og málskostnað að skaðlausu og loks staðfestingar á löghaldsgjörðinni 18. apríl þ. á.

Af hálfu stefnds hefir aðallega verið krafizt sýknu af öllum kröfum stefnanda og riflegs málskostnaðar hjá honum, en til vara, að stefndur verði aðeins dæmdur til að greiða nokkur hundruð krónur eftir mati réttarins fyrir mjög auðveldá dráttaraðstoð, sem ekki hefði þurft að telja botnvörpunginn nema 7—8 stundir á þeim tíma, er veður hafi verið óhagstætt og afli rýr.

Rétturinn litur svo á, að hér hafi ekki verið um björgun, heldur aðeins um dráttaraðstoð að ræða, en þegar meta skal bæturnar fyrir hana, verður að taka tillit til gjalda þeirra, er togarinn varð að greiða hér vegna komu sinnar hingað og svo til hins, að þar sem ekki náðist samkomulag um borgun fyrir aðstoðina eða trygging fékkst fyrir greiðslu hennar, varð togarinn að sjá um, að sjópróf yrði haldið. Verður því að lita svo á, að hann vegna aðstoðarinnar hafi tafizt um tvo sólarhringa frá veiðum og með tilliti til þess þykir borgunin fyrir aðstoðina hæfilega ákveðin 3500 krónur, með vöxtum eins og krafizt er, þar sem vaxtaupphæðinni hefir ekki verið mótmælt sérstaklega sem ofhárri. Ennfremur verður að dæma stefndan til að greiða stefnanda málskostnað, er með tilliti til matsins á »Emerald« og löghaldsgjörðarinnar þykir hæfilega ákveðinn 500 krónur. Loks verður að staðfesta löghaldsgjörðina frá 18. apríl þ. á. fyrir þessum upphæðum.

Mánudaginn 13. jan. 1930.

Nr. 79/1929.

Valdstjórnin (Magnús Guðmundsson)
gegn

Karl Schmidt (Jón Ásbjörnsson).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 27. maí 1929: Kærði, Karl Schmidt, á að greiða sekt að upphæð kr. 12500.00, innan fjöggra vikna og rennur hún til Landhelgis-sjóðs Íslands.

En fáist hún ekki greidd, skal kærði afplána hana með sjö mánaða einföldu fangelsi. Ennfremur skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í togaranum Emma Reimer, P. G. 325 frá Geestemünde, vera upp-tækt og andvirðið renna í sama sjóð.

Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Af ástæðum þeim, sem greinir í hinum áfrýjaða lög-regluréttardómi, ber að staðfesta dóminn, þó þannig,

að greiðslufrestur sektarinnar teljist frá birtingu dóms þessa.

Samkvæmt þessu verður kærði að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, meðal annars sóknar- og varnarlaun í hæstarétti, og eru þau ákveðin 80 kr., hvor um sig.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar teljist frá birtingu dóms þessa.

Kærði, Karl Schmidt, greiði allan áfrýjunarkostnað, þar með talin sóknar- og varnarlaun málf lutningsmannanna Magnúsar Guðmundssonar og Jóns Ásbjörnssonar hér í rétti, 80 kr. hvorum.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Samkvæmt skýrslu skipherrans á varðskipinu Óðinn, dags. í gær og lagt fram í málinu, var kærði, Karl Schmidt, fæddur 15. nóv. 1884, staddur á landhelgissvæðinu undan Skeiðarársandi, á skipinu, togaranum Emma Reimer, P. G. 325 frá Geestemünde, og að fiska þar með botnvörpu. Sást togarinn kl. 5,05 um morguninn, en stefndi næstum beint á móti Óðni, sem kom austur með sandinum, eða í ca. V.N.V. Kl. 5,27 sneri togarinn út frá landi og var hann kl. 5,30 miðaður í linu, sem frá Óðni lá um þvert landhelgissvæðið nema spólkorn næst varðskipinu. En kl. 5,57 þegar Óðinn kom að togaranum, var hann enn 0,2 úr sjómilu fyrir innan landhelgislinuna með vörpu í sjó.

Það verður eftir þessu að telja fyllilega sannað, að kærði hefir verið að toga á landhelgissvæðinu umrætt sinn og getur það alls ekki hnekk mælingum varðskipins eða á nokkurn hátt gjört þær tortryggilegar, enda þótt ekki þyki ástæða til

þess að véfengja kærða, að hann hafi talið sig vera fyrir utan landhelgislinuna eftir þeim miðunum, sem han tók með kompásnum. Slíkt getur alls ekki komið til greina gegn hinum nákvæmu mælingum varðsþipsins.

Ekki getur það heldur komið til greina kærða til sýknunar, sem hann heldur fram, að varpa sín hafi verið fyrir utan landhelgislinuna, enda þótt skipið væri fyrir innan, þegar það var stöðvað.

Bæði var það, að skip kærða var nær landi með vörpu í sjó áður en það var stöðvað, og svo verður að telja það nægilegt, að skipið sjálft sé á landhelgissvæðinu þegar það er að toga, til þess að það álitist að vera að toga í landhelgi.

Samkvæmt framangreindu verður að telja, að kærði hafi gjört sig með framangreindu brotlegan gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920, og þykir refsing hans með tilliti til þess, að um fyrsta brot hans er að ræða á þessum lögum og með hliðsjón af, að dagsgengi krónunnar er kr. 0,8165 úr gullkrónu, hæfilega ákveðin 12500 kr. sekt, er greiðist innan fjöggra vikna, og rennur í Landhelgissjóð Íslands. En fáist hún ekki greidd ber kærða að afplána hana með sjö mánaða einföldu fangelsi.

Ennfremur skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir svo og allur afli innanborðs í áðurnefndum togara, vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Miðvikudaginn 15. jan. 1930.

Nr. 17/1929. **Bjarni Þ. Johnson, f. h. Federico Heredia** (Bjarni Þ. Johnson)

gegn

h/f. Karl Þorsteins & Co. (Enginn).

Skaðabætur.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 13. des. 1928: Stefnd, stjórn h/f. Karl Þorsteins & Co., þeir: Karl Þorsteins, Skúli Jónsson og Bjarni Pétursson, greiði, fyrir hönd félagsins, stefnandanum, Bjarna Þ. Johnson hrm., f. h. Federico

Heredia, kr. 20045.75 með 6 % ársvöxtum frá 25. nóv. 1927 til greiðsludags og kr. 500.00 í málskostnað, innan fimmtán daga frá lögbirtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu var áfrýjað af hálfu beggja aðilja til hæstaréttar og létu báðir mæta, er það kom fyrir réttinn í maímánuði f. á. Var því þá eftir ósk þeirra frestað til síðastliðins októbermánaðar.

En er málið þá skyldi flutt, mætti enginn af hálfu aðaláfrýjanda og féll því aðalsökin niður, en gagnsökin hefir ein út af fyrir sig verið rekin skriflega samkv. 1. lið 38. gr. hæstaréttarlaganna og er dæmd samkv. N. L. 1—4—32. og 2. gr. tilsk. 3. júní 1796.

Gagnáfrýjandi hefir krafizt þess, að upphæð skaðabóta þeirra, er héraðsdómarinn hefir dæmt honum, verði hækkuð úr kr. 20045.75 upp í kr. 38499.46 eða til vara upp í kr. 34221,75 með 6 % vöxtum frá sátta-kærudegi, og að honum auk málskostnaðar í héraði, verði dæmdur málskostnaður í hæstarétti.

Þessa kröfu sína rökstyður gagnáfrýjandi sumpart með því, að skaðabæturnar eigi að miða við 180 smálesta vörumagn í stað 160 smálesta, svo sem héraðsdómarinn hefir gjört, og sumpart með því, að hann auk verðmismunar þess, er héraðsdómarinn hefir dæmt honum, hafi mist af kaupmannshagnaði, er nemi 4 sh. fyrir hver 50 kg. af fiskinum.

Viðvikjandi fyrra atriðinu er svo ákveðið í fisksölu-samningnum 27. sept. 1927, að gagnstefndi skyldi afhenda 160—200 smalestir af saltfiski og þar sem ekkert í samningnum bendir til þess, að þetta svigrúm í vörumagninu hafi verið ætlað gagnáfrýjanda til hagsmuna, þá var gagnstefnda samkv. 66. gr. laga nr. 39, 19. júní 1922 um lausafjárkaup, ekki skylt að

afhenda meira en 160 smálestir, og verður því að fallast á, að héraðsdómarinn hefir miðað skaðabæturnar við það vörumagn. Og að því, er snertir kröfu gagnáfrýjanda um skaðabætur fyrir kaupmannshagnað, er hann hafi mist vegna samningsrofanna, þá er það upplýst, að hann keypti fisk í staðinn fyrir fisk þann, er gagnstefndi átti að láta af hendi, og þar sem gagnáfrýjandi hefir ekki sannað, að hann hafi beðið annað eða meira tjón af samningsrofunum en sem nemur mismuninum milli þess verðs, sem samið var um og þess verðs, er hann gaf fyrir fisk þann, sem hann keypti í skarðið, þá á hann samkv. 25. gr. nefndra laga um lausafjárkaup ekki kröfu til hærri skaðabóta en nemur þessum verðmismun, er héraðsdómarinn hefir réttilega ákveðið kr. 20045.75.

Það ber því með skirskotun að öðru leyti til forsenda bæjarþingsdómsins að staðfesta hann, og á málskostnaður í hæstarétti að falla niður, þar sem ekki hefir verið mætt af hálfu gagnstefnda.

Því dæmist rétt vera:

Bæjarþingsdóminum skal óraskað.

Málskostnaður í hæstarétti fellur niður.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er, eftir árangurslausa sáttaumleitan, höfðað fyrir bæjarþinginu, með stefnu, útgefinni 11. jan. s.l., af Bjarna Þ. Johnson hrm., f. h. Federico Heredia, fiskikaupmanns í Barcelona á Spáni, gegn stjórn h/f. Karl Þorsteins & Co. hér í bænum, þeim: Karli Þorsteins, Vallarstræti 4, Skúla Jónssyni, Vesturgötu 5 og Bjarna Péturssyni, öllum hér í bænum, f. h. nefnds hlutafélags til greiðslu skaðabóta fyrir samningsrofi, að

upphæð kr. 45000.00, með 6 % ársvöxtum frá sáttakærudegi 25. nóv. 1927, til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu.

Tildrög málsins tjáir stefnandi þau, að með samningi, dags. 27. sept. 1927 hafi firmað Harrington & White í Lundúnum, sem umboðsmenn stefnds hlutafélags, selt umbjóðanda sínum fyrir milligöngu J. B. Ohlsens í Barcelona, 160—200 smálestir af austurstrandar, fullpurkuðum, islenzkum stórborski, veiddum og verkuðum 1927. Stærðin skyldi vera sú, að ekki færu yfir 100 fiskar í skippundið. Verðið kveður hann hafa verið ákveðið 36/6 — þrjátíu og sex shillings og sex pence — fyrir hver 50 kg. af I. fl. og 33/6 — þrjátíu og þrjá shillings og sex pence — fyrir hver 50 kg. af II. fl. fiski, cif Barcelona og Tarragona. Hámark af II. fl. fiski skyldi ekki nema meiru en 25 % af allri sendingunni. Afhending fiskjarins hafi átt að fara fram eftir vali seljanda á Norðfirði, Eskifirði, Reyðarfirði og Fáskrúðsfirði. Afskipun (ferming) hafi verið ákveðin með gufuskipi í lok október eða snemma í nóvember 1927 og skyldi kaupandi afla staðfestrar bankatryggingar (rembours) í banka í Lundúnum fyrir greiðslu fiskjarins í þágu Harrington & White, áður en ferming byrjaði.

Samkvæmt samningi þessum kveður stefnandi umbjóðanda sinn hafa opnað »rembours« í banka í Lundúnum 27. okt. 1927, en smá misskilningur hafi átt sér stað frá bankans hendi við opnun tryggingarinnar, en þessari misfelli hafi verið kippt í lag áður en skipið, er átti að taka umræddan fisk, byrjaði að ferma og auk þess hafi hann framlengt afskipunarfrestinn um einn mánuð og gildi bankatryggingarinnar um sama tíma, vegna þess að skipinu hafi seinkað.

Kveður stefnandi, að þrátt fyrir það, þótt umbjóðandi hans hafi uppfyllt allt, sem honum bar samkvæmt fyrnefndum samningi, hafi stefnt hlutafélag rofið samninginn algjörlega að ástæðulausu og með því bakað firmanu stórtjón, og með því að fiskur hafi hækkað mjög í verði frá því að samningurinn var gjörður 27. sept., og hafi af þeim ástæðum ekki verið nokkur tók að fá keyptan fisk í staðinn nálægt því svo lágu verði og ákveðið var í samningnum.

Undir rekstri málsins hefir stefnandi fallið frá að gjöra frekari skaðabótakröfur en þær, að stefnt félag verði, *ad allega*, dæmt til þess að greiða umbjóðanda hans mismuninn milli þess verðs, sem hann í raun og veru hafi orðið að greiða fyrir fisk þann, er hann hafi keypt handa viðskiftamönnum

sinum vegna samningsrofanna, og umsamins kaupverðs, að viðbættum venjulegum kaupmannshagnaði, er hann telur hafa verið 4 sh. af hverjum 50 kg., og séu skaðabæturnar miðaðar við, að félagið hefði afhent 180 smálestir, þar sem sá þungi sé meðaltalið af þeim minnsta og mesta þunga, sem félaginu bar að skila.

Til vara hefir stefnandi krafizt þess, að skaðabæturnar verði miðaðar við þann minnsta þunga, er stefndu félagi bar að skila, eða 160 smálestir.

Stefnandi hefir upplýst í málinu, að umbjóðandi hans hafi með samningi, dagsettum 31. dez. 1927, keypt fisk af H/f. Copland hér í bænum, fyrir 135 sh. skpd. af I. fl. fiski og 125 sh. skpd. af II. fl. og haldið því fram, og það hefir ekki verið véfengt, að sá fiskur sé keyptur beinlínis vegna samningsrofanna, og hefir hann lagt verð á honum til grundvallar við útreikning skaðabótanna á þann hátt, sem eftirfarandi útreikningur sýnir:

Aðalkrafan:

1. Fiskverð samkvæmt samningnum við H/f. Copland, 135 smál. I. fl. á 135 sh. pr. skpd. = £ 42-3-9 pr. smál. = £ 5695- 6-3.
45 smál. II. fl. á 125 sh. pr. skpd. = £ 39-1-3 pr.

smál.	= £ 1757-16-3
Samtals	£ 7453- 2-6

2. Verð samkv. samn. 27. sept.

135 smál. I. fl. á 36/6 pr. 50 kg. = £ 36-10-0 pr.

smál.	= £ 4927-10-0

45 smál. II. fl. á 33/6 pr. 50 kg. = £ 33-10-0 pr.

smál.	= £ 1507-10-0
Samtals	£ 6435- 0-0.

Mismunur vegna verðhækkunar . . . . . £ 1018- 2-6.

Við bætist 4 sh. kaupmannshagnaður pr. 50 kg. £ 720- 0-0

Samtals	£ 1738- 2-6,

og nemur sú upphæð með 22.15 gengi isl. kr. 38499.46.

Varakröfuna, er miðuð er við 160 smálestir, en sama verðlag og aðalkrafan, hefir stefnandi fengið út með því að lækka aðalkröfuna um $\frac{1}{9}$ og nemur varakrafan því isl. kr. 34221.75.

Stefndir hafa fyrir hönd hlutafélagsins mótmælt kröfum stefnanda og krafizt sýknu af þeim og málskostnaðar hjá honum að skaðlausu með kr. 1450.00.

Stefndir hafa viðurkennt það, að firmað Harrington & White hafi haft heimild til þess að gjöra fisksölusamning þann fyrir félagsins hönd, er áður greinir, að því undanskildu, að það hafi ekki haft heimild til að setja í samninginn ákvæðið um afskipunina (ferminguna) »or early November«, en þar sem þeir hafa ekki rökstutt þessi mótmæli sín með öðru en því, að benda á, að ákvæði þetta er sett ofan línu í samningseintaki, er þeir hafa lagt fram, og að í bréfi, er firmað hafi skrifað félaginu samdægurs og samningurinn var gjörður, sé ekki minnst á það, heldur sé þar talað um »shipment about the end of October«, þá verður ekki hægt að taka tillit til þessara mótmæla, enda »refererar« bréf þetta samninginn alls ekki greinilega, heldur drepur á einstöku atriði hans, og getur þess, að samningurinn fylgi, svo að sennilegt þykir, að félagið hafi þegar í stað fengið vitneskju um ákvæði þetta, en ekki verður séð, að athugasemdir hafi verið gjörðar við það fyr en nú.

Ennfremur hafa stefndir haldið því fram, að umbjóðandi stefnanda hafi verið með ýmiskonar óbilgjarnar kröfur um það, að ýms ákvæði yrðu tekin upp í samninginn, sem enga stoð hafi haft í honum, eftir að hann hafi verið fullgjörður, en þær staðhæfingar hafa þeir ekki rökstutt á nokkurn hátt og verður því ekkert upp úr þeim lagt.

En aðallega byggja stefndir sýknukröfuna á því, að bankatryggingin hafi verið í ólagi, með því að í henni hafi verið gjört að skilyrði, að fisksendingin færi með ákveðnu skipi, og skipið skyldi lagt af stað frá Íslandi ekki síðar en 15. nóv. (»shipment steamer »Spero« which must leave Iceland during first 15 days November«).

Bæði þessi skilyrði telja stefndir algjörlega óréttmæt, samkvæmt fyrgreindum samningi, og hafi þau gefið þeim fulla ástæðu til að rifta, þar sem annað þeirra hafi alls ekki verið leiðrétt (skilyrðið um tiltekið skip) og hitt ekki fyr en um seinan (ákvæðið um burtfarardag), og komi því ekki til mála, að félagið sé skaðabótaskyldt gegn umbjóðanda stefnanda.

Stefnandi hefir nú lagt fram afrit af simskeyti frá umboðsmönnum stefnds félags í Lundúnum, firmanu H. & W., til milligöngumanns þess í Barcelona við Heredia, dags. 25. októ. 1927, þar sem það tilkynnir, að byrjað muni verða að ferma fisk Heredia einhvern tíma snemma í nóvember í e/s. »Spero« og æskir þess jafnframt, að bankatryggingin verði opnuð.

Rétturinn verður nú að álíta, að þar sem umboðsmenn

stefndu tilkynna, að ákveðið skip verði notað, sé það eðlilegt, að það skip sé tilgreint þegar bankatryggingin er opnuð og virðist því ekki hægt að gefa umbjóðanda stefnanda sök á því atriði, enda sést ekki, að athugasemdir hafi verið gjörðar um það í afritum af simskeytum, er fram hafa farið milli aðiljanna út af bankatryggingunni og fram hafa verið lögð.

Ennfremur hefir stefnandi lagt fram afrit af bréfi frá umbjóðanda hans til banka í Barcelona, þar sem hann biður bankann um að opna bankatryggingu í Lundúnum vegna fiskkaupa við firmað H. & W. og lætur hann þess getið í bréfi þessu, að ferma eigi fiskinn í e/s. »Spero« síðari hluta október eða fyrri hluta nóvember, en skipið eigi að sigla eins fljótt og kringumstæður leyfi. Þessi banki skrifar síðan banka í Lundúnum og biður um, að opnuð verði bankatrygging í þágu H. & W., en segir í bréfinu, að skipið eigi að sigla frá Íslandi »during the last days of this month or first 15 days of November«. Bankatryggingin er svo símuð hingað upp í samræmi við bréf þetta, og virðist það því vera misgáningi bankans að kenna, að í henni er burtfarardagur skipsins ákveðinn í síðasta lagi 15. nóv., þar sem bréf bankans er ekki í fullu samræmi við bréf umbjóðanda stefnanda, að því er snertir þetta atriði.

Nú hafa stefndir lagt fram bréf frá Landsbankanum hér í bænum til þeirra, dags. 10. nóv. 1927, og í bréfi þessu er tekið upp simskeyti frá bankanum í Lundúnum, er útbúinu á Eski-firði hafði borizt daginn áður, en í skeyti þessu stendur meðal annars: »Clausen sailing from Iceland during first 15 days November cancelled«.

Í málinu liggur fyrir afrit af yfirlýsingu hafnsögumannsins í Reykjavík um það, að e/s. »Spero«, er átti að taka fiskinn, sem mál þetta er risið af, hafi ekki komið til Reykjavíkur fyrir 7. nóv. og ekki byrjað að ferma fyrir en 10. s. m. og þá í Reykjavík og Vestmannaeyjum og hefir efni þessarar yfirlýsingar ekki verið mótmælt. En í samningnum frá 27. sept., er eins og fyrir er tekið fram, svo um samið, að bankatrygging sé opnuð áður en ferming byrjar, og þar sem umbjóðandi stefnanda virðist eftir því, sem fyrir liggur, hafa leiðrétt misfelli þá, er var á bankatryggingunni um burtfarardag skipsins, eins fljótt og honum var unnt, og leiðréttingin er símuð hingað til landsins daginn áður en ferming byrjar hér í bænum, getur rétturinn ekki annað séð en umbjóðandi stefnanda

hafi fullnægt samningnum af sinni hálfu. Verður því að fallast á það hjá stefnanda, að stefnt hlutafélag hafi að ástæðulausu rift samningnum og verði því að bæta umbjóðanda hans það tjón, er hann hefir beðið af riftingunni.

Stefndir hafa nú eindregið mótmælt skaðabótakröfum stefnanda sem of háum.

Í fyrsta lagi hafa þeir mótmælt því, að skaðabæturnar verði miðaðar við meiri þunga en 160 smálestir, og þar sem það er ekki tekið fram i margnefndum samningi, að svigrúmið i magni hins selda sé til tekið i þágu kaupanda, hefir seljandi átt vól á því að afhenda eftir geðþótta innan takmarka þess, og ber því að fallast á þessi mótmæli stefndu, og kemur þá aðalkrafa stefnanda ekki til greina.

Þá hafa stefndir einnig mótmælt því, að umbjóðandi stefnanda hafi misst af 4 sh. kaupmannshagnaði vegna samningsrofanna. Og rétturinn verður að lita svo á, að þar sem stefnandi hefir upplýst, að umbjóðandi hans hafi beinlinis keypt fisk i skarðið, hafi hann við sölu þess fiskjar borið kaupmannshagnaðinn úr bítum, og geti því krafa stefnanda um kaupmannshagnað ekki komið til greina.

Lítur rétturinn samkvæmt framansögðu svo á, að stefnandi geti ekki átt kröfu til hærri skaðabóta, en mismunarins á gangverði fiskjarins og umsömdu kaupverði á þeim tíma, er samningsrofin urðu, miðað við þann minnsta þunga, er stefndu félagi bar að skila.

En nú hefir stefnandi, eins og áður greinir, gjört kröfu til þess að fá i skaðabætur mismuninn á umsömdu kaupverði og verðinu á fiski þeim, er hann keypti af H/f. Copland vegna samningsrofanna, og með því að það sést greinilega af simskeytaafritum út af fiskkaupum þessum, er stefnandi hefir lagt fram, að nefnt hlutafélag hefir um það leyti, eða nokkru eftir að samningsrofin urðu, boðið umbjóðanda stefnanda fisk til kaups á miklu hærra verði, heldur en hann siðar keypti sama fiskinn, og þar sem stefndu hafa ekki haldið því fram, að hann hafi keypt óforsvaranlega eða gangverð fiskjar hafi á þeim tíma, er samningsrofin urðu, verið lægra en verð það, er umbjóðandi stefnanda i raun og veru greiddi fyrir hann, þykir réttinum verða að taka þessa kröfu stefnanda til greina.

Úrslit málsins verða því þau hér fyrir réttinum, að stefnt hlutafélag verður dæmt til þess að greiða varakröfuupphæð

stefnanda kr. 34221.75, að frádregnum 4 sh. af hverjum 50 kg. miðað við 160 smál. eða ísl. kr. 14176.00 = kr. 20045.75 ásamt vöxtum af þeirri upphæð, eins og krafizt hefir verið og málskostnað, er þykir eftir þessum úrslitum og öllum málavöxtum, hæfilega ákveðinn kr. 500.00.

Miðvikudaginn 15. jan. 1930.

Nr. 120/1929.

Valdstjórnin (Lárus Jóhannesson)
gegn

Ólafi Gottskálkssyni (Svb. Jónsson).

Úrskurður hæstaréttar.

Áður en mál þetta verður dæmt í hæstarétti, ber rannsóknardómaranum,

1, að yfirheyra vitnin Gísla Sigurðsson og Erlend Jónsson, er voru í bifreið kærða og sjónarvottar að slysinu, og hafa um það gefið vottorð, er lögð hafa verið fyrir hæstarétt.

2, að afmarka á meðfylgjandi götuuppdrátt, er sækjandi málsins fyrir hæstarétti hefir útvegað, hvar séu hús Björns Sölvasonar, Bíóhúsið, Kjötbúðin og Norska Sjómannahéimilið, og gefa kærða tækifæri til að athuga uppdráttinn með afmörkuðum þessum stöðum.

3, að mæla fjarlægðina frá húsi Björns Sölvasonar að nyrðri húsalínunni við Aðalgötu og ennfremur breidd akbrautar Lækjargötu og Aðalgötu, hvorrar um sig, þar sem þær koma saman.

4, að yfirheyra kærða á ný að fengnum vitnaskýrslum Gísla Sigurðssonar og Erlendar Jónssonar og gefa honum einnig í réttinum tækifæri til að athuga skaðabótakröfu Jóhanns Þorfinnssonar.

Svo ber og rannsóknardómaranum að útvega aðrar

þær skýrslur, er framhaldsrannsóknin kann að gefa tilefni til að leita.

Því úrskurðast:

Rannsóknardómaranum ber að útvega framan- greindar skýrslur og upplýsingar svo fljótt sem auðið er.

Föstudaginn 17. jan. 1930.

Nr. 122/1929. **Valdstjórnin** (Stefán Jóh. Stefánsson)
gegn

Jóni Hafliðasyni (Sveinbjörn Jónsson).

Ölbruggun.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 17. okt. 1928: Kærði, Jón Hafliðason í Dölum hér, á að greiða 1000 króna sekt til rikissjóðs áður en 4 vikur eru liðnar frá birtingu þessa dóms. En fáið sektin ekki greidd á hann að afplána sektina með 48 daga einföldu fangelsi. Auk þess skal kærði sæta tveggja daga einföldu fangelsi og greiða allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Ílátin undir áfengið — tveir leirbrúsar — skulu upptæk og eign rikissjóðs.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Af ástæðum þeim, er fram eru teknar í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, þykir ekki verða hjá því komizt að staðfesta hann, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar telst frá birtingu dóms þessa og að vararefsingin ákveðst 45 dagar.

Kærða ber að greiða allan áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 40 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar telst frá birtingu dóms þessa og að vararefsingin ákveðst 45 dagar.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Stefáns Jóh. Stefánssonar og Sveinbjarnar Jónssonar, 40 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Það er sannað í máli þessu með játning kærða og sumpart á annan hátt, að hann hefir eftir 1. júlí þ. á. búið til drykk (öl), sem við rannsókn reyndist vera með meira alkoholmagni en lög leyfa. Kærði hefir fært fram sér til málsbóta, að það hafi ekki verið ætlun sín að gjöra drykkinn áfengan og ekki hafi hann heldur gjört þetta í atvinnuskyni, heldur ætlað það til heimilisnotkunar. Þessar afsakanir — þótt sannar kunni að vera — geta samt ekki orðið teknar til greina honum til sýkunar, því að samkv. 6. gr. laga nr. 64, 7. maí 1928 er allur slikur tilbúningur bannaður og verða þeir, sem búa til drykki að gæta þess, að þeir verði ekki of alkoholsterkir og sæta refsing fyrir vangá í þeim efnum. Þykir þessi refsing samkvæmt 30. gr. sömu laga, þar sem hér er um fyrsta brot kærða að ræða, eftir atvikum hæfilega ákveðin sekt að upphæð 1000 kr., sem greiðist innan fjöggra vikna frá birtingu dómsins og rennur í rikissjóð. En fáist hún ekki greidd á kærði að afplána hana með 48 daga einföldu fangelsi. Auk þess á kærði eftir sömu lagagrein að sæta fangelsi. Þykir nægja, að það séu tveir dagar, þar eð brotið er lítið en sektin þung fyrir hann, sem er eignalaus fjölskyldumaður. Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Vökvanum hefir verið hellt á jörðina, en ílátin (tveir leirbrúsar) skulu upptæk og eign rikissjóðs.

Miðvikudaginn 22. jan. 1930.

Nr. 81/1929.

Ólafur Stephensen og Magnús

Stephensen (Magnús Guðmundsson)

gegn

Bjarna Bjarnasyni (Stef. Jóh. Stefánsson).

Fógetaréttarúrskurður.

Úrskurður fógetaréttar Skaftafellssýslu 5. ág. 1929: Requirentinn, Bjarni Bjarnason, er hér með settur inn í eignar- og ábúðarrétt á allri hjáleigunni Brekkubær með því, sem henni fylgir samkvæmt afsalinu, og með þeim landamörkum, sem tilfærð eru á réttarskjali nr. 5, og skulu þau þinglýst á næsta manntalsþingi, með leiðréttingunni á orðunum »vetur í rot« í = vestur í rot.

Ennfremur er öllum hér með bannað, og lagt lögbann á, að viðlagðri lagahegningu, að notfæra sér nytjar téðrar jarðar, hverju nafni sem nefnast, sem fer í bága við úrskurð þennan.

Dómur hæstaréttar.

Það er in confesso í máli þessu, að býlið Brekka eða Brekkubær sé hjáleiga frá prestssetrinu Bjarnanesi í Austur-Skaftafellssýslu.

23. dez. 1920 byggði áfrýjandi, Ólafur Stephensen prestur í Bjarnanesi, stefnda, Bjarna Bjarnasyni bónda í Brattagerði, Brekku alla frá fardögum 1921 og »svo lengi sem prestarnir ekki þarfnast hennar« og meðan hann heldur byggingarskilmálana. En með nýjum samningi 4. júní 1923 var hinum eldra samningi breytt þannig, að stefndi sleppti ábúð á hluta Brekkunnar, en hélt túninu »ofan að girðingu, sem sett er þvert yfir túnið um Annars-Garðstættur í Álakeldu«. Svo fylgdi og »Nátthaginn á Brekku«, Höfðastykki í Skógey og 40 kinda beit í landi Bjarnaness, auk heimreiðar með Álakeldu, gegn viðhaldi og girðingu

og hliði að keldunni að ofan. Eftirgjald var 25 kr. á ári og vanaleiga eftir hálft innstæðukúgildi, er jarðarparti þessum skyldi fylgja. Ábúðarréttinn skyldi stefndi hafa, meðan áfrýjandi væri prestur í Bjarnanesi, að höldnum byggingarskilmálum.

Hinn hluta Brekkubæjar byggði áfrýjandi 6. s. m. meðáfrýjanda, Magnúsi Stephensen í Bjarnanesi, einnig frá fardögum 1923. Stefndi heldur svo óvæfengt ábúðarrétti sínum á áðurnefndum jarðarhluta, þar til er áfrýjandi, Ólafur Stephensen, segir honum upp ábúðinni 29. maí 1929 frá fardögum næstu og leggur jarðarpart stefnda undir staðinn, að því er áfrýjandi segir. Einnig hélt meðáfrýjandi, Magnús Stephensen, ábúð á Brekkuhluta þeim, er honum var byggður til 8. apríl 1929, er hann afsalaði sér ábúðarréttinum í hendur nafngreinds þriðjamanns, er áfrýjandi, Ólafur Stephensen, byggði svo jarðarpartinn, en þá maður afsalaði sér svo aftur ábúðarréttinum 14. maí f. á. og fékk Magnús Stephensen þá aftur ábúð á partinum, og er yfirlýsing séra Ólafs um það dagsett 15. maí f. á.

Með afsali, dags. 22. maí f. á., er séra Ólafur Stephensen tjáist hafa fengið tilkynningu um 9. júní f. á., seldi dómsmálaráðherra stefnda Brekku alla með skírskotun til laga nr. 50, 16. nóv. 1907, um sölu kirkjujarða, frá fardögum 1929. Stefndi taldi sér nú heimil afnot allrar Brekku, samkvæmt áðurnefndu afsali, en áfrýjendur litu svo á, að hann hefði engan afnotarétt af býlinu frá áðurnefndum fardögum, þar sem hann hefði fyrirgjört ábúðarrétti á hluta þeim, sem honum hafði verið byggður, og hinn hlutinn væri í löglegri byggingu meðáfrýjanda, Magnúsar Stephensens. Áfrýjendur tjást því hafa unnið þar á túni og í görðum síðastliðið vor og 25. júlí f. á. létu þeir fara að slá þar túnið, og tjáir stefndur, að þeir hafi byrjað í þeim hluta

túnsins, er honum hafi verið byggður. Bannaði hann það, en banni því var ekki sinnt. Leitaði hann þá aðstoðar ríkisvaldsins, með þeim árangri, að dómsmálaráðherra löggilti fyrir bæjarfógeta Karl Einarsson til þess að fara með og úrskurða í málinu sem setufógeti í forföllum hins reglulega fógeta, og lauk málinu svo í fógetaréttinum, að fógeti setti stefnda inn í »eignar- og ábúðarrétt á allri hjáleigunni Brekkubær«.

Þessum úrskurði hafa áfrýjendur skotið til hæstaréttar með stefnu, útg. 23. ág. f. á., og krafizt þess, að hann verði úr gildi felldur, að þeim verði dæmdar skaðabætur eftir mati dómkvaddra, óvilhallra manna og málskostnaður eftir mati dómsins.

Útbyggingu sína 29. maí f. á. byggir áfrýjandi, Ólafur Stephensen, á því, að stefndi hafi staðið í skuld um tveggja ára afgang eftir jarðarpartinn þann, er honum var byggður 4. júní 1923. Stefnda hefir að vísu ekki tekizt að sanna það gegn mótmælum áfrýjanda, séra Ólafs, að hann hafi greitt tilskilið jarðarafgjald öll árin, en eftir skýrslu séra Ólafs hafa vanskilin átt sér stað árin 1923—24. Hin árin hefir afgangið verið greitt og þeim veitt viðtaka án nokkurs fyrirvara um það, að vanskil hinna fyrnefndu tveggja ára yrðu höfð að útbyggingar-ástæðu. Útbyggingin 29. maí f. á. verður því ekki talin lögmæt. Stefndi átti því ábúðarrétt á þeim hluta Brekku, er honum var byggður 4. júní 1923, og var því rétt að heimila honum þann rétt með fógetaúrskurði.

Um hinn hluta Brekku er það að segja, að áfrýjandi, Ólafur Stephensen, hafði lögum samkvæmt byggingaráðin á Brekku 15. maí, er hann ráðstafaði síðast ábúð á þessum parti jarðarinnar, og skiftir ekki máli í þessu sambandi, þó að dómsmálaráðherra hefði tjáð

honum, að til stæði að selja alla jörðina. Ráðstöfun séra Ólafs á þessum hluta hjáleigunnar var því lögleg, og brast fógeta því heimild til að taka ábúðarréttinn af meðáfrýjanda, Magnúsi Stephensen, og lýsa stefnda hann heimilan.

Um skaðabótakröfu áfrýjenda skortir svo verulegar upplýsingar í máli þessu, að um hana verður ekki dæmt, og ber því að visa henni frá dómi.

Eftir þessum úrslitum málsins þykir rétt, að málskostnaður fyrir hæstarétti falli niður.

Auk þess sem meðferð málsins af hendi fógétans er yfir höfuð aðfinnsluverð, hefir hann sett í niðurlag hins áfrýjaða úrskurðar skipun um þinglestur og leiðréttingu á landamerkjaákvæðum Brekku, svo og »lög-bann« svonefnt gagnvart öllum öðrum en stefnda, og að viðlagðri hegningu, við notkun jarðarinnar Brekku. Brestur fógeta vald til slíkrar skipunar, og slíkt fógetaþann sem þetta er lögleysa.

Því dæmist rétt vera:

Stefnda, Bjarna Bjarnasyni, skal vera heimil ábúð á þeim hluta hjáleigunnar Brekku, er hann hafði í ábúð samkvæmt samningi sínum við meðáfrýjanda Ólaf Stephensen 4. júní 1923. Að öðru leyti á hinn áfrýjaði úrskurður og fógetagjörð að vera ómerk.

Skaðabótakröfunni vísast frá dómi.

Málskostnaður fyrir hæstarétti falli niður.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Með því að álita verður, að requisito, Ólafi Stephensen prófasti, hafi ekki tekizt að sanna, að requirerentinn hafi ekki staðið

í skilum með jarðarafgjöld, en á honum hvílir sú skylda, þar sem engar kvittanir hafa verið gefnar fyrir þeim, þá virðist requirent hafa haft ábúð fyrir jarðarpartinum við síðastliðna fardaga, en slíkt að vísu óþarft, þar sem hann var orðinn eigandi jarðarinnar á löglegan hátt.

Að því er snertir þann hluta jarðarinnar, er prófastur byggði syni sínum, Magnúsi Ó. Stephensen, 15. maí síðastliðinn, þá er þar til að segja, að sú bygging kemur mjög í bága við þann vilja kirkjumálaráðuneytisins, er sést af skjölum málsins, að prófasti var kunnur, og verður því að álíta þá byggingu algjörlega ólöglega og gjörða á hans ábyrgð, sem hann verður að svara til, enda ber sú athöfn prófastsins vott um subordinatio gegn yfirboðurum sínum.

Samkvæmt framanrituðu verður ekki annað séð en að requirentinn, eigandi allrar hjáleigunnar Brekkubær, sé landsdrottinn hennar og ábúandi.

Mánudaginn 27. jan. 1930.

Nr. 57/1929.

Gunnlaugur Loftsson

(Stefán Jóh. Stefánsson)

gegn

Kaupfélaginu Drifandi (Enginn).

Verzlunarskuld.

Dómur gestaréttar Vestmannaeyja 13. marz 1929: Aðalstefnandi, Kr. Þ. Jakobsson, hér, f. h. Kaupfélagsins Drifandi, s. st., á að vera sýkn í gagnsökinni, og málskostnaður í henni falli niður.

Aðalstefndur, Gunnlaugur Loftsson, hér, greiði aðalstefnanda kr. 315.22, ásamt 6 ⁰⁰/₁₀₀ ársvöxtum frá 1. janúar 1928 til greiðsludags, og málskostnað með kr. 45.00.

Dóminum að fullnægja innan þriggja sólarhringa frá löglegri birtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Hinir stefndu, stjórnendur kaupfélagsins »Drifandi«, hafa ekki mætt eða látið mæta fyrir hæstarétti í máli

þessu, þótt þeim hafi verið löglega stefnt, og hefir það því verið flutt skriflega samkv. 38. gr. hæstaréttarlaganna og er dæmt samkv. N. L. 1—4—32. og 2. gr. tilsk. 3. júní 1796.

Mál þetta var í undirrétti rekið sem aðalsök og gagnsök, en eftir að báðir málsaðiljar höfðu fengið frest í því og höfðu skilað sókn og vörn, mætti aðalstefnandi eigi í réttarhaldi í málinu 12. dezbr. 1928, og með því að hann hafði síðast fengið frest í málinu, hafði hann málsskjölin í sínum vörzlum. Gagnstefnandi, er mætt hafði í réttinum, krafðist þá efnisdóms bæði í aðalsök og gagnsök. Var málið þá tekið til dóms og innheimti dómarrinn málsskjölin hjá aðalstefnanda; dæmdi hann síðan málið samkvæmt áður framlögðum skjölum.

Áfrýjandi hefir nú hér fyrir réttinum krafizt þess »til vara«, að hinn áfrýjaði dómur verði ómerktur fyrir þá sök, að aðalstefnandi mætti eigi í réttarhaldinu 12. dezbr., en þar sem áfrýjandi eins og áður er sagt, krafðist þá dóms bæði í aðalsök og gagnsök, bar dómarrann samkv. 14. gr. tilsk. 15. ág. 1832 að dæma málið í því ástandi, sem það var í 12. dezbr., þ. e. samkvæmt skjölum og skilríkjum, er þá höfðu verið lögð fram í því, og þar sem þetta hefir verið gjört, verður ómerkingarkrafan eigi tekin til greina.

Þá hefir áfrýjandi krafizt þess, að hinum áfrýjaða dómi verði breytt þannig, að hann verði sýknaður af kröfum stefnda, kaupfélagsins »Drifandi« og að nefnt kaupfélag verði dæmt til þess að greiða sér 300 kr. með 5% ársvöxtum frá 1. janúar 1927 til greiðsludags, svo og málskostnað fyrir undirrétti og hæstarétti, en þessar kröfur verða heldur eigi teknar til greina af ástæðum þeim, er fram er teknar

í hinum áfrýjaða dómi. Ber því að staðfesta dóminn, en um málskostnað í hæstarétti er eigi að ræða.

Undirdómarinn hefir haft málið undir dómi í 3 mánuði án þess að færa nokkrar ástæður fyrir þessum drætti; verður því að víta þennan langa drátt á uppsögn dómsins.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða dómi skal óraskað. Málskostnaður fyrir hæstarétti fellur niður.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta hefir stefnandi Kr. Þ. Jakobsson, hér, f. h. Kaupfélagsins »Drifandi«, s. st., höfðað með gestaréttarstefnu, dags. 21. október f. á., gegn Gunnlaugi Loftssyni, Urðarveg 41, hér til greiðslu á skuld kr. 315,22, ásamt 6 % ársvöxtum frá 1. jan. 1928 til greiðsludags og málskostnaði samkv. taxta málflutningsmannafélags Íslands eða mati dómarans.

Með stefnu, dags. 12. nóvember f. á., gagnstefndi stefndi í máli þessu og krefst þess, að aðalstefnandi greiði sér fyrir bókhald vegna bifreiðarinnar Ve. 22, kr. 300,00 ásamt 6 % ársvöxtum frá 1. janúar 1927 til greiðsludags, með eða án skuldajafnaðar við kröfu aðalstefnanda í málinu, þá hefir og aðalstefndi krafizt málskostnaðar samkv. framlögðum reikningi eða eftir mati dómarans. Sáttatilaunir í aðal- og gagnsök urðu árangurslausar.

Stefndi hefir, að því séð verður engum mótmælum hreyft gegn réttmæti kröfu aðalstefnda, kr. 315,22, né vaxtakröfu. Ber þá að taka til athugunar gagnkröfu aðalstefnda, kr. 300,00, fyrir bókfærslu við bifreiðina Ve. 22. Það er upplýst í málinu, að umbjóðandi aðalstefnanda, Kaupfélagið »Drifandi«, átti hálfa bifreiðina Ve. nr. 22 í félagi við mann þann Gísla Finnsson, er réði aðalstefnda til þess að annast bókhald bifreiðarinnar fyrir tímabilið frá 1. maí til ársloka 1926 fyrir kr. 300,00, en

aðalstefnandi heldur því fram að Kaupfélagið »Drifandi« hafi aldrei samið um nokkra bókhaldsvinnu við gagnstefnanda, að Gisli Finnsson hafi ekkert umboð haft eða leyfi til að skuldbinda kaupfélagið til nokkurar launagreiðslu. Hinsvegar kannast aðalstefnandi við, að nefndur Gisli hafi haft allt með rekstur bifreiðarinnar að gjöra, reikningsfærslu, innheimtu og annað. En aðalstefnandi heldur því fram, að »um meðferð bifreiðarhluta« Kaupfélagsins »Drifanda« var samið munnlega við Gisla sjálfan, og sá kostnaður er fyrir löngu uppgjörður við hann. Þessum staðhæfingum aðalstefnanda hefir ekki verið hnekk, og verður rétturinn því að líta svo á sem ekkert það sé framkomið í málinu, er sé sönnun fyrir því, að Gisli Finnsson hafi getað skuldbundið Kaupfélagið »Drifanda« á nokkurn hátt gegn aðalstefnda, því til þess var það eitt ekki nægilegt, að aðalstefndi vissi, að samfélag var með Kaupfélaginu og nefndum manni um bifreiðina. — Samkvæmt þessu ber því að sýkna aðalstefnanda í gagnsökinni, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður. Hinsvegar getur aðalstefndi eftir þessum úrslitum ekki komið hjá því að greiða aðalstefnanda í aðalmálinu málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 45.00. Það skal tekið fram, að í síðasta réttarhaldinu, 12. dezember f. á., mætti aðalstefnandi ekki né neinn fyrir hans hönd, en það þykir enga þýðingu geta haft úr því að aðalstefnandi, sem umgetinn réttardag hafði málsskjölin í höndum, skilaði réttinum þeim, svo unnt væri að kveða upp dóm í málinu.

Mánudaginn 27. jan. 1930.

Nr. 5/1929. **Bátaábyrgðarfélagið í Vestmannaeyjum** (Jón Ásbjörnsson)

gegn

Þórhalli Sæmundssyni

(Pétur Magnússon).

Vátryggingarbætur.

Dómur sjóréttar Vestmannaeyja 23. okt. 1928: Stefndi, Bátaábyrgðarfélag Vestmannaeyja, á að greiða stefn-

anda, Þórhalli Sæmundssyni, kr. 7112.00 með 5 % ársvöxtum frá 14. marz 1927 og 300 kr. í málskostnað.

Dóminum að fullnægja innan þriggja sólarhringa frá löglegri birtingu hans að viðlagðri lagaaðför.

Dómur hæstaréttar.

Áfrýjandi hefir aðallega krafizt sýknu og málskostnaðar í báðum réttum, en til vara, að hann verði aðeins dæmdur til að greiða stefnda, er fengið hefir framsal fyrir váttryggingarkröfunni, $\frac{1}{5}$ hl. af virðingarverði bátskrokksins til váttryggingar eða 4160 kr. af 5200 kr. með vöxtum og að sér verði þá dæmdur málskostnaður í hæstarétti, en málskostnaður fyrir sjóréttinum felldur niður.

Stefndi hefir hinsvegar krafizt staðfestingar sjóréttar-dómsins og málskostnaðar fyrir hæstarétti, en til vara, að áfrýjandi verði í öllu falli dæmdur til að greiða sér 2000 kr. veðréttarskuld, er hvílt hafi á bátnum þegar hann rak á land.

Áfrýjandi styður aðalkröfu sína með því, að bátnum hafi eigi verið forsvaranlega lagt og varakröfuna með því, að váttryggður hafi eigi gætt skyldu sinnar um björgun þess verðmætis, er bjarga hefði mátt.

En þar sem báturinn, sem var 7,47 smál. brúttó, lá í því sem næst lokaðri höfn Reykjavíkur, að vanur sjómaður var hafður til eftirlits í e/s. »Gunnar«, sem báturinn var bundinn við, að menn þeir, annar með smáskipaprófi, sem lögðu bátnum, hafa vottað og staðfest fyrir rétti, að festar bátsins hafi, að þeirra dómi, verið nægilega traustar, að skipasmiður, er gjört hafði við bátinn skömmu áður, hefir vottað — og það vottorð tekið jafngilt sem staðfest hefði verið fyrir rétti —, að báturinn hafi verið í góðu ásigkomu-

lagi, að því undanteknu, að vélin hafi verið í einhverju ólagi, og að báturinn hélzt við um sólarhring í norðan, norðaustan stórviðri, sem samkv. skýrslu veðurstofunnar, var 9—10 stig að veðurmagni, þá verður ekki talið sannað, gegn mótmælum stefnda, að sérstöku hirðuleysi hafi verið um að kenna af hendi váttryggða, að bátinn rak á land í slíku veðri, þó að ekki nyti aðstoðar hafnarvarðar um lagningu bátsins, enda sést ekki, að starfsmenn hafnarinnar hafi amazt neitt við bátnum, meðan hann lá þar.

Og að því er snertir ástæðu áfrýjanda fyrir vara-kröfunni, þá hafði váttryggður að vísu engin afskifti af bátnum eftir að hann rak á land. En þar sem það er viðurkennt, að váttryggður sendi áfrýjanda daginn eftir að bátinn rak á land svohljóðandi símskeyti:

»Hafnú rak upp í nótt«. »Má ég snúa mér til Samábyrgðarinnar því viðvikjandi«, og því hefir ekki verið mótmælt, að váttryggður hafi snúið sér til Samábyrgðarinnar, sem báturinn hafði verið endurtryggður hjá, en hinsvegar ekki upplýst gegn neitun stefnda, að áfrýjandi eða Samábyrgðin hafi svarað þeim mála-leitunum váttryggðs eða að öðru leyti skift sér nokkuð af bátnum, þá verður afskiftaleysi váttryggðs ekki talið stefnda til ábyrgðar.

Það verður því að staðfesta sjóréttardóminn og þá jafnframt gjöra áfrýjanda að greiða stefnda málskostnað fyrir hæstarétti og er hann ákveðinn 300 kr.

Því dæmist rétt vera:

Sjóréttardóminum skal óraskað.

Áfrýjandi, stjórn Bataábyrgðarfélags Vestmannaeyja, greiði stefnda, Þórhalli Sæmundssyni, 300 kr. málskostnað fyrir hæstarétti.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Með sjódomskæru, dags. 14. marz f. á., höfðaði Þórhallur Sæmundsson lögfræðingur í Vestmannaeyjum mál þetta fyrir sjódominum gegn Bataábyrgðarfélagi Vestmannaeyja í Vestmannaeyjum, til greiðslu á vátryggingarfé vegna vélbátsins Hafrú VE. 122, kr. 7112.00 með 5% ársvöxtum frá kærudegi og málskostnaði að skaðlausu.

Stefnandi mætti sjálfur í málinu og fyrir stefnda stjórn félagsins. Varð sáttatilaun árangurslaus.

Málavextir eru þeir, að 9. dez. 1926 rak nefndan vélbát upp á Reykjavíkurhöfn í ofsaveðri, sem þá var og laskaðist mjög. Hafði honum verið fest við annað skip, e/s. Gunnar, sem lá á höfninni. Símaði eigandinn strax til stefnda og tilkynnti þetta. En símskeyti hans var ekki svarað á annan hátt en með bréfi, dags. 12. dez. s. á., sem gegn mótmælum stefnanda er ósannað mál, að eigandi bátsins hafi fengið. Ber því stefndi ábyrgð á því, ef ekki hafa verið gjörðar nægilegar ráðstafanir til að bjarga bátnum undan skemmdum, eftir að hann rak upp.

Rétturinn verður að telja nægilega upplýst í málinu með sjóprófi því, sem haldið var, að slysið hafi orsakast af því, að pallstutta stjórnborðsmegin á m/b. Hafrú bilaði, sem í var festur vírstrengur, er bundinn var við e/s. Gunnar. Virðast því úrslit þessa máls eiga að koma undir því, hvort m/b. Hafrú var eins tryggilega festur og skyldugt var og reglugjörð Bataábyrgðarfélags Vestmannaeyja gjörði ráð fyrir. Í því sambandi álitzt ekki rétt að taka tillit til þess hvernig hirða var á bátnum þá um sumarið og haustið, heldur aðeins hins, hvernig frá honum var gengið þegar hann sleit upp.

Í því sambandi ber að athuga, hvað lög félagsins og reglugjörð ákveða.

Í lögum fyrir Bataábyrgðarfélag Vestmannaeyja, 14. grein þeirra, er ákveðið, að félagið taki engan þátt í þeim skaða, er orsakast kunni af sérstöku hirðuleysi, meðan bátur er í ábyrgð.

Rétturinn getur ekki talið, að það hafi verið sérstakt hirðu-

leysi eiganda Hafrúar eða manna hans að festa Hafrúna við Gunnar eins og gjört var, heldur hafi mátt telja það sæmilega örugt á jafn góðri skipalegu og Reykjavíkurhöfn. Og þar sem reglugjörðin ekki heldur segir neitt nánar fyrir um, hvernig slíku skuli haga til, þegar bát, sem í ábyrgð er, er lagt á höfnum utan Vestmannaeyja, verður rétturinn með hliðsjón af því, sem hér hefir verið krafist, að telja ekki óforsvaranlega frá bátnum gengið, samanborið við þetta.

Af ofangreindum ástæðum þykir rétt að taka kröfur kæranda til greina og dæma hið stefnda félag til að greiða skaðabætur samkvæmt áður nefndum kröfum hans. Eftir þessum úrslitum þykir rétt, að stefndi greiði stefnanda 300 kr. í málskostnað.

Dómsuppkvaðning hefir dregist vegna fjarveru eins meðdómanda á Siglufirði í allt sumar og fram í október.

Miðvikudaginn 29. jan. 1930.

Nr. 139 1929.

Valdstjórnin (Guðm. Ólafsson)
gegn

Sigurði Z. Guðmundssyni
(Magnús Guðmundsson).

Áfengisl. og bifreiðarl.brot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 8. nóv. 1929: Kærður, Sigurður Z. Guðmundsson, greiði 125 króna sekt, sem renni í rikissjóð og afplánist með einföldu fangelsi í 10 daga, verði sektin eigi greidd innan 14 daga frá lögbirtingu dóms þessa. Svo skal hann og sviftur leyfi til að aka bifreið í 4 mánuði frá lögbirtingu dóms þessa að telja.

Loks greiði hann allan kostnað sakarinnar.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Af ástæðum þeim, sem teknar eru fram í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi og að því viðbættu, að kærði hefir einnig brotið gegn 3. gr. bifreiðarlaganna,

ber að staðfesta dóminn og telst greiðslufrestur sektarinnar frá birtingu dóms þessa.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 40 kr. til hvors.

Þvi dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, og telst greiðslufrestur sektarinnar frá birtingu dóms þessa.

Kærði, Sigurður Z. Guðmundsson, greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Guðmundar Ólafssonar og Magnúsar Guðmundssonar, 40 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Sigurði Z. Guðmundssyni verzlunarmanni og bifreiðarstjóra, Laugaveg 42, hér í bænum, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 56, 1926, um notkun bifreiða, áfengislaganna nr. 64/1928, og lögreglusamþykktar Reykjavíkur.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina, sem sannaðir eru með eigin játningu kærðs, sem kemur heim við það, sem á annan hátt er upplýst í málinu.

Nóttina milli 2. og 3. október síðastl., kl. 12¹/₂, varð lögreglan vör við bifreiðina RE. 275, var bifreiðin ljóslaus og var henni ekið inn í Austurstræti úr Aðalstræti og náði hún ekki beygjunni og ók upp á gangstéttarhornið við verzlunina London, og lenti síðan tvisvar utan í gangstéttinni á Austurstræti, er hún ók áfram. Lögreglan fékk sér bifreið og ók á eftir bifreið þessari og náði henni norðarlega í Ingólfsstræti. Bifreiðarstjórinn á bifreið þessari var kærður í máli þessu, og virtist lögreglunni hann vera tölvert drukkinn, þótt hann

væri stilltur. Tók þá lögreglan bifreiðina af kærðum og einnig ökuskirteinið og hefir hann verið sviftur því síðan. Sjálfur hefir kærður viðurkennt að hafa drukkið slatta úr portvinsflösku heima hjá sér um kvöldið klukkan að ganga 11, og kveðst hafa fundið á sér áhrif vins af því, vegna þess að hann hafi verið þreyttur og kvefaður. Tók hann síðan bifreiðina og ók henni.

Framantalið brot kærðs, sem ekki hefir áður gjörzt brotlegur við bifreiðarlögin eða áfengislögin, ber að áleti dómarsans að heimfæra undir 5. gr. laga nr. 56/1926, og 20. gr. laga nr. 64, 1928, og 46. og 48. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur, og þykir refsing sú, sem hann hefir til unnið, hæfilega ákveðin 125 króna sekt, sem renni í ríkissjóð og afplánist með einföldu fangelsi í 10 daga verði hún ekki greidd innan 14 daga frá lögbirtingu dóms þessa. Svo skal hann og sviftur leyfi til að aka bifreið í 4 mánuði frá lögbirtingu dóms þessa að telja.

Einnig greiði hann allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Föstudaginn 31. jan. 1930.

Nr. 76/1929. **Helgi Benediktsson, f. h. Verzlunarfélags Vestmannaeyja**

gegn

Stefáni Árnasyni, f. h. E. Mullers Enke, Kaupmannahöfn.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til ríkissjóðs, ef hann af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Mánudaginn 3. febr. 1930.

Nr. 125/1929.   **Valdstjórnin** (Magnús Guðmundsson)
                              gegn

Fritz Passarge (Jón Ásbjörnsson).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 4. júlí 1929: Kærði, Fritz Passarge, á að greiða sekt að upphæð kr. 12500.00 innan fjöggra vikna og rennur hún til Landhelgis-sjóðs Íslands. En fáist hún ekki greidd skal kærði afplána hana með sjö mánaða einföldu fangelsi. Ennfremur skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í togaranum O. N. 106, Altona frá Nordenham, vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Þriðjudaginn hinn 2. júlí f. á. var varðskipið »Óðinn« stutt hjá Tvískerjum og hélt vestur með landi á landhelgislinunni. Kl. 7,38 síðd. fór varðskipið fram hjá togaranum O. N. 106, »Altona«, sem kærði var þá skipstjóri á, og mældi varðskipið þá stað sinn þannig:

Ingólfshöfðaviti

$$> 54^{\circ} 40'$$

Salthöfði

$$> 48^{\circ} 15'$$

Þverártindsegg

en togarinn var þó heldur nær landi.

Hefir forstöðumaður stýrimannaskólans markað þennan stað á sjóbréf og sýnir það stað togarans að minnsta kosti 0,2 sm. innan landhelgislinunnar. Varðskipið hélt þá áfram vegna þess, að ekki þótti fært að setja út bát, en nokkru síðar sást togarinn beygja til lands og hélt varðskipið þá á eftir honum; kl. 7.46 var

togaranum gefið merki um að stöðvast og sneri hann þá út frá landi; kl. 7,50 var varðskipið komið að togaranum og var þá eftirfarandi staðarákvörðun gjörð:

Ingólfshöfðaviti
 $> 48^{\circ} 30'$

Hofsfjall
 $> 49^{\circ} 40'$

Þverártindsegg

Dýpi mældist 60 metrar.

Þennan stað hefir forstöðumaður stýrimannaskólans einnig markað á sjóbréf og sýnir það stað togarans 0,7 sm. innan landhelgislinunnar.

Þar sem togarinn var í bæði þessi skifti með bakborðsvörpu í sjó, er það sannað, að kærði hefir verið að veiðum innan landhelgi og þannig gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920.

Að þessu athuguðu og að öðru leyti með skírskotun til forsenda hins áfrýjaða lögregluréttardóms, ber að staðfesta dóminn, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar telst frá birtingu dóms þessa.

Eftir þessum úrslitum verður kærði að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar telst frá birtingu dóms þessa.

Kærði, Fritz Passarge, greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutn-

ingsmannanna Magnúsar Guðmundssonar og Jóns Ásbjörnssonar, 80 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Samkvæmt skýrslu skipherrans á varðskipinu Óðinn, dags. í gær, og lagðri fram í málinu, var kærði, Fritz Passarge, fæddur 22. janúar 1888, staddur á landhelgissvæðinu í nánd við Ingólfshöfða á skipinu O. N. 106, Altona frá Nordenham, og dróg inn botnvörpuna.

Kærði hefir kannast við, að hann hafi verið með skip sitt fyrir innan landhelgislinuna, en kveður ástæðuna til þess þá, að hann hafi óttast árekstur við Óðinn, og þá hafi straumur og vindur átt þátt í því, að hann lenti inn á landhelgissvæðinu.

Samkvæmt þessum framburði kærða og hinni framlögðu skýrslu varðskipisins, er sýnir, að samkvæmt 2 mælingum, teknum kl. 7,38 og kl. 7,50, var kærði með skip sitt fyrir innan landhelgislinuna, þykir fyllilega sannað, að kærði hefir gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920, og þykir refsing hans með tilliti til þess að um fyrsta brot hans er að ræða á þessum lögum og með hliðsjón af, að dagsgengi krónunnar er kr. 81,60 úr gullkrónu, hæfilega ákveðin 12500 kr. sekt, er greiddist innan fjöggra vikna og renni í Landhelgissjóð Íslands. En fáist hún ekki greidd ber kærða að afplána hana með sjö mánaða einföldu fangelsi. Ennfremur skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir svo og allur afli innanborðs í áðurnefndum togara vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Miðvikudaginn 5. febr. 1930.

Nr. 102/1929.

Valdstjórnin (Pétur Magnússon)
gegn

Ernst Steeje (Jón Ásbjörnsson).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 7. júní

1929: Kærði, Ernst Steeje, á innan fjöggra vikna að greiða sekt til Landhelgisjóstóðs Íslands að upphæð kr. 12500.00, en afpláni hana með sjö mánaða einföldu fangelsi fáist hún ekki greidd.

Ennfremur skulu veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir sem og allur afli innanborðs í togaranum »Alexander Rabe« frá Geestemünde, P. G. 257, vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð.

Auk þess greiði kærði allan kostnað málins, sem orðinn er og verður.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Samkv. mörkun forstöðumanns stýrimannaskólans á hornamælingum og miðunum varðskipsins »Þór« á sjóbréfi, sem lagt hefir verið fram í réttinum, var varðskipið kl. 10,4 að kvöldi, hinn 5. júní f. á., statt suður af Reyni og afstaða þess til skips kærða og nokkurra staða á landi á þessa leið:

Togarinn	> 30° 40'
Pétursey	> 13° 50'
Portlandsviti	> 46° 10'
Hatta	

En kl. 10,13 var afstaðan:

Togarinn	> 35° 45'
Pétursey	> 31° 20'
Portlandsviti	> 36° 0'
Hatta	

Og samkv. miðunarlinum varðskipsins til botnvörpungsins, var botnvörpungurinn, sem kom að vestan

og stefndi austur kl. 10,4 og kl. 10,13 nefnt kvöld í miðunarlínunum frá varðskipinu og liggja báðar þær línur langsamlega innan landhelgi.

Að þessu athuguðu og svo hinu, að botnvörpungurinn kastaði stjórnbörðsvörpu kl. 10 að kvöldi 5. júní, kl. 12 eftir þýzkum tíma, og að hann sigldi út frá landi frá kl. 10,14 til kl. 10,52, er hann var tekinn á stað, sem á sjóbréfinu, samkv. hornamæl-ingum varðskipsins, er markaður:

Drangshlíðarfjall
 $> 39^{\circ} 15'$

Pétursey
 $> 52^{\circ} 35'$

Portlandsviti

með stjórnbörðsvörpu í sjó, 1,3 sjóm. utan landhelgi, þá er það sannað, að kærði hefir gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5/1920.

Ber því samkv. þessu og að öðru leyti samkv. forsendum lögregluréttardómsins að staðfesta dóminn, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar teljist frá birtingu dóms þessa.

Eftir þessum úrslitum verður kærði að greiða allan kostnað af áfrýjun sakarinnar, meðal annars sóknar- og varnarlaun hér í rétti og eru þau ákveðin 80 kr., hvor um sig.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar teljist frá birtingu dóms þessa.

Kærði, Ernst Steeje, greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin sóknar- og varnar-

laun málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Jóns Ásbjörnssonar, 80 kr. hvorum.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Kærði í máli þessu, Ernst Steeje, fæddur 16. febrúar 1889, er sakaður um að hafa veitt á skipi sínu, togaranum »Alexander Rabe« frá Geestemünde, P. G. 257, á landhelgissvæðinu fyrir vestan Portland.

Nánari atvik eru þau, sem hér segir:

Kl. 10 e. h. hinn 5. þ. m. var varðskipið »Þór« statt suður af Reynisfjalli og sá þá fyrst togarann.

Varðskipið kom að austan. Kærði hefir kannast við það, að einmitt um þetta leyti, nl. kl. 12 eftir þýzkum tíma, hafi hann kastað vörpu sinni út. Þá er og upplýst í málinu, að togarinn kom að vestan og lá fyrst þegar hann kastaði vörpunni S.A.—S., en beygði síðan út frá landinu til stjórnbörða.

Kl. 10,52 kom varðskipið að togaranum. Var þá látin út boja, og staður hennar mældur og reyndist 1,3 sjómilur fyrir utan landhelgislinuna. Hefir kærði kannast við, að þessi mæling sé rétt.

Kærði hefir haldið því fram fyrir réttinum, að »Þór« hafi ekki getað tekið nákvæmar mælingar fyrir þá sök, hve sjór hafi verið mikill, en til þessarar staðhæfingar kærða þykir ekki rétt að taka tillit, þar sem bæði skipherra og 1. stýrim. á varðskipinu fullyrða, að þetta nái engri átt. Enda þykja hreyfingar togarans, bornar saman við mælingar varðskipsins benda til þess, að þær séu réttar. Því mælingar varðskipsins teknar kl. 10,04, kl. 10,13 og kl. 10,23 sýna, að þá var togarinn einmitt um það leyti, er hann kastaði út vörpunni, eins og áður sagt í línu, sem ótvírætt liggur um landhelgissvæðið, en eðlilegt, að hann væri kominn lítið eitt út fyrir landhelgislinuna, þegar varðskipið kom að honum, þar sem hann sneri á stjórnbörða eða með öðrum orðum út frá landinu.

Samkvæmt framanskráðu, og þar sem upplýst er, að kærður var með vörpuna á eftir sér — var að draga inn stjórnbörðsvörpuna þegar varðskipið kom að honum — verður að telja nægilega sannað, að hann hafi gjört sig brotlegan gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum í land-

helgi, enda hefir kærður kannazt við, að skeð gæti, að hann hafi aðeins snert landhelgislinuna um leið og hann kastaði. Með því að hér er um fyrsta brot kærða á þessum lögum að ræða, og með hliðsjón af því, að dagsgengi krónunnar er 81,60 úr gullkrónu, þykir refsing hans hæfilega ákveðin sekt að upphæð kr. 12500 00, sem greiðist innan fjöggra vikna til Landhelgis-sjóðs Íslands, en afplánist með sjö mánaða einföldu fangelsi fáist hún ekki greidd. Auk þess skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, sem og allur afli innanborðs í áðurnefndum togara, vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Föstudaginn 7. febr. 1930.

Nr. 138/1929.

Valdstjórnin (Guðm. Ólafsson)
gegn

Þórarni Guðmundssyni
(Stefán Jóh. Stefánsson).

Brot gegn hafnarreglugjörð.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 1. júní 1929: Kærði, Þórarinn Guðmundsson, hér, á að vera sýkn fyrir kröfum valdstjórnarinnar í máli þessu.

Dómur hæstaréttar.

Þann 25. apríl f. á. kom vélbáturinn Örn, VE. 173, sem kærði var formaður á, úr fiskiróðri inn í höfn Vestmannaeyja og lagðist við hlið annars vélbáts, er lá við hafnarbryggjuna og var að afferma afla sinn. Er sá bátur hafði lokið affermingunni og farið frá bryggjunni, flutti kærði bát sinn að bryggjunni til affermingar. En er kærði var að festa bátinn við bryggjuna, bannaði eftirlitsmaður bryggjunnar, Kristján Egilsson, kærða að fara í hið auða pláss við bryggjuna til affermingar, þar sem affermingarstaðurinn væri lofaður öðrum vélbáti, er komið hafði úr fiskiróðri á

undan kærða þann dag og beið þess að geta affermt afla sinn. En kærði skeytti eigi þessu banni, heldur batt bát sinn við bryggjuna og affermdi aflann þar.

Með skjölum, er lögð hafa verið fram af nýju í hæstarétti, er það upplýst, að hafnarnefnd Vestmannaeyjakaupstaðar hefir á fundi 15. marz f. á. ráðið nefndan Kristján Egilsson til þess að gæta reglu við hafnarbryggjuna og á henni, þannig, að bátar komist að henni eftir þeirri röð, er þeir koma af sjó, og hafði bæjarstjórn kaupstaðarins veitt hafnarnefndinni heimild til ráðningar þessarar með fundarsamþykkt 14. febr. s. á. Og með auglýsingu 20. marz s. á., er fest var upp í kaupstaðnum, tilkynnti bæjarstjórinn, að Kristján hefði verið skipaður eftirlitsmaður bryggjunnar og áminnti menn um að hlýða fyrirskipunum hans. Kristján Egilsson hefir þannig samkvæmt 3. gr. hafnarreglugjörðar Vestmannaeyja 30. ágúst 1926 verið löglega skipaður eftirlitsmaður bryggjunnar.

Hefir því kærði með því að óhlýðnast banni eftirlitsmannsins gjörzt brotlegur gegn 4. og 6. gr. hafnarreglugjörðarinnar og þykir refsing hans samkvæmt 31. gr. hennar hæfilega ákveðin 50 kr. sekt, er renni í hafnarsjóð Vestmannaeyjakaupstaðar, og afplánist með 5 daga einföldu fangelsi, ef hún verður eigi greidd innan 14 daga frá birtingu dóms þessa.

Svo ber og kærða að greiða allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 50 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Þórarinn Guðmundsson, greiði 50 kr. sekt í hafnarsjóð Vestmannaeyjakaupstaðar, er afplánist með 5 daga einföldu fangelsi, ef hún

verður eigi greidd innan 14 daga frá birtingu dóms þessa.

Svo greiði kærði og allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Guðmundar Ólafssonar og Stefáns Jóh. Stefánssonar, 50 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Í máli þessu er kærði sakaður um, að hafa gjörzt brotlegur gegn hafnarreglugjörð fyrir Vestmannaeyjakaupstað frá 30. ágúst 1926, með því að óhlýðnast fyrirmælum Kristjáns Egilssonar gæzlumanns við höfnina, en samkvæmt rskj. nr. 3, útskrift úr gjörðabók Vestmannaeyjakaupstaðar, hefir bæjarstjórn ætlað nefndum manni eingöngu lögreglu eftirlit. En þar sem að bæjarstjórnina brestur alla heimild til þess að skipa mann til slíks starfa, getur það ekki varðað hegningu að óhlýðnast honum. Ber því að sýkna kærða af kröfum valdsstjórnarinnar í máli þessu.

Mánudaginn 10. febr. 1930.

Nr. 61/1929.

Guðmundur Guðnason

(Stefán Jóh. Stefánsson)

gegn

fiskiveiðahlutafélaginu Nirði

(Lárus Jóhannesson).

Krafa um eftirstöðvar af skipstjórakaupi, hundraðsgjaldi af afla, eigi tekin til greina.

Dómur sjóréttar Reykjavíkur 1. júlí 1929: Stefnður, fiskiveiðahlutafélagið »Njörður« á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Guðmundar Guðnasonar, í þessu máli. Stefnandi greiði stefndum málskostnað með 400 krónum innan þriggja lahringa frá lögbirtingu dóms þessa, að viðlagri aðför aðsö lögum.

Dómur hæstaréttar.

Samkvæmt upplýsingum, er fram hafa komið í hæstarétti, var botnvörpuskipið Njörður nýkomið af sildveiðum í september 1927, er áfrýjandi var látinn fara af því, og fór ekki út á fiskveiðar aftur fyr en 18. okt. s. á., þá á ísfiskveiðar. Verður því ekki um það deilt, að ferð skipsins var á enda, er áfrýjandi fór af því 9. september.

Að þessu athuguðu og með því að skjöl þau, er lögð hafa verið fram af nýju í hæstarétti, leiða ekki til annarar niðurstöðu en komið er að í hinum áfrýjaða sjóréttardómi, ber að staðfesta hann af þar greindum ástæðum.

Eftir þessum úrslitum verður áfrýjandi að greiða stefnda málskostnað fyrir hæstarétti, er ákveðst 300 kr.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða sjóréttardómi skal óraskað.

Áfrýjandi, Guðmundur Guðnason, greiði stefnda fiskiveiðahlutafélaginu Nirði málskostnað fyrir hæstarétti með 300 kr.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum. _____

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta hefir höfðað með stefnu, dags. 24. maí 1928, Guðmundur skipstjóri Guðnason, Bergstaðastræti 26B, gegn fiskiveiðahlutafélaginu »Njörður« til greiðslu á kr. 7010.16, sem stefnandi telur vera eftirstöðvar af skipstjórakaupi hans, hundraðsgjaldi af afla, á b/v. »Njörður«, R.E. 36, frá árunum 1922—1927, ásamt 6 % ársvöxtum frá 1. janúar 1928 til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu eftir mati réttarins. Auk þess krefst stefnandi, að honum verði tildæmdur sjóveðréttur

í b/v. »Njörður«, R.E. 36, fyrir hinni umstefndu upphæð ásamt vöxtum og málskostnaði. Hið stefnda hlutafélag hefir aftur krafizt sýknu af öllum kröfum stefnanda og málskostnaðar með 400 krónum eða eftir mati réttarins.

Tildrög málsins eru þau: Stefnandi var skipstjóri á skipi stefnds b/v. »Njörður« um mörg ár, enginn skriflegur samningur var um ráðningarkjör hans, en hann kveðst hafa munnlega samið þannig við stefndan, að launin væru auk 150 króna fasts mánaðarkaups 3 % af brutto andvirði alls afla skipsins, og uppsagnarfrestur 3 mánuðir. Hin stefnda stjórn h/f. »Njörður« hefir eindregið neitað því, að nokkur sérstakur samningur hafi verið gjörður við stefnanda, heldur hafi verið gengið út frá því, það verið þegjandi samkomulag þegar stefnandi tók við skipstjórninni, að hann fengi þau kjör, er almennt giltu milli skipstjóra og útgjörðar botnvörpuskipa.

Félag ísl. botnvörpuskipaeigenda og skipstjórar gjörðu með sér skriflegan samning 9. nóv. 1921, og var þar ákveðið, að mánaðarkaup skipstjóra skyldi vera 150 kr. á mánuði og hundraðsgjald 3 % af brutto söluverði fiskjarins, miðað »við andvirði fiskjarins á pakkhúsgólfi, hvort sem hann er seldur sem saltfiskur eða þurfiskur«, en lagt skyldi til grundvallar fyrir nefndu hundraðsgjaldi af ísfiski söluverð hans á sölustaðnum.

Í þessum samningi, sem aðeins var gjörður til eins árs, þ. e. gildi til 1. okt. 1922, er eigi getið um hlut skipstjóra eða hundraðsgjald af andvirði lifrarafla skipsins. En stefnandi telur sig einnig eiga að fá 3 % gjald af lifrarafla skipsins fyrir árin 1922—1927 incl. og samkv. tölu lifrarfata og lifrarverði þessi ár, telur stefnandi þetta hundraðsgjald nema samtals kr. 5611.89 og er þetta annar höfuðliðurinn, sem falinn er í dómkröfu hans. En hinn liðurinn nemur kr. 1398.27, sem eru 3 % af söluverði ísfisks, er aflaðist á b/v. »Njörður« á tímabilinu frá 8. sept. til 8. dez. 1927. En þannig stendur á þessum lið dómkröfunnar, að 8. sept. 1927 var stefnanda fyrirvaralaust sagt upp stöðu sinni, og hann þegar látinn fara af skipi, telur hann sig eiga að fá nefnt hundraðsgjald af aflanum, þótt hann væri þá vikinn af skipinu, auk fasta kaupsins 150 kr. á mánuði, sem honum hefir verið greitt til ársloka 1927 samkv. skýrslu stefndu, þó ekki sem kaup með tilliti til uppsagnarfrests heldur sem þóknun vegna langrar starfsemi á skipinu og hefir hann mótmælt þeirri fullyrðingu, að í þessu felist

viðurkenning um rétt stefnanda til 3ja mánaða uppsagnarfrests.

Gegn neitun stefnds hefir stefnanda ekki tekizt að sanna það, að á milli þeirra hafi verið gjörður nokkur einkasamningur um launakjör eða uppsagnarfrest og verður því um fyrra atriðið að leggja til grundvallar skýrslu stefnds um það, að launakjör stefnanda skyldu söm og almennt giltu fyrir skipstjóra á botnvörpuskipum, sem ekki hefðu sérsamninga, og um síðara atriðið verður að fara að landslögum.

Fyrir 1921 hafði ekki verið gjörður neinn sameiginlegur samningur um launakjör, með samningnum 9. nóv. það ár verða því nokkur tímamót um samningskjör. Áður höfðu skipstjórar, þar á meðal stefnandi, haft 5 % af verði fiskaflla t. d. árið 1920, og 4 % árið 1921, og útgjörðarmenn höfðu almennt greitt skipstjórum þóknun af lifrarafla, sem þó var ekki miðuð við hundraðsgjald af verðmæti lifrar, heldur var það upphæð, 2 kr. eða 1 kr. af hverju lifrarfati. En auk þessa höfðu skipstjórar þá eins og síðar aukabóknun sömu og aðrir skipverjar að undanteknum vélamönnum, samkv. ákvæði í samningum milli sjómannafélaganna og útgjörðarmanna, ákvæði um þessa aukabóknun, þótt hún nemi jafnan verulegri upphæð, var því óþarft að taka upp í samninginn frá 9. nóvember, enda var það ekki gjört. — Það er upplýst í málinu, að með þessum samningi voru laun skipstjóra lækkuð, hundraðsgjaldið ákveðið 3 %, að visu af andvirði fiskjarins fullverkuðum, og greiðsla af lifrarafla felld niður og er þetta eftirtektarvert fyrir þá sök, sem áður segir, að skipstjórar höfðu notið hennar áður og það er ekki hægt gegn berum orðum samningsins að leggja þann skilning í hann, að hundraðsgjald það, sem þar er ákveðið, taki einnig til lifrarafla skipsins, enda þótt það hafi verið játað þá og síðan, að lifrarafli skips væri eign útgjörðar en ekki skipverja. Að visu liggja fyrir vottorð um það, að nokkrir skipstjórar hafi nefnt samningstímabil, það er frá 9. nóv. 1921 til 1. okt. 1922, fengið hundraðsgjald einnig af lifrarafla, en það sannar ekki, að það hafi verið samkvæmt hinum almenna samningi, heldur, að báðum aðiljum var leyfilegt að gjöra sérsamninga um hærri kaup. Að visu gildi umræddur samningur ekki nema eitt ár, og enginn almennur samningur hefir verið gjörður síðan, en það má þó telja það nægilega sannað í málinu, að einmitt ákvæði samningsins hafa verið sú almenna regla um launakjör, sem gilt

hefir síðan bæði um fastakaup og hæð hundraðsgjaldsins. En stefnandi hefir leitast við að sanna það, að þetta hundraðsgjald hafi almennt náð til lifraraflans líka, og hefir hann lagt fram vottorð frá 13 skipstjórum, er sýna, að þeim hefir verið greitt hundraðsgjald af lifrarverði, nokkrum þeirra öll árin, en sumum nokkur þessara ára. Auk þess hefir stefnandi lagt fram vottorð frá einum framkvæmdarstjóra, sem stýrir 3 hlutafélögum, 6 skipum, og vottar að skipstjórum á skipum þessara félaga hafi frá ársbyrjun 1924 verið greiddur hundraðshluti af lifrarafla, þó ekki árið 1927 reiknaður af verðmæti lifraraflans heldur af upphæð lifrarþóknunar skipverja, sem er sitt hvað. Skipstjóra- og stýrimannafélagið Ægir hefir og gefið vottorð í málinu, þar sem sú skoðun er látin uppi, að skipstjórum beri að fá hundraðsgjald af lifur eins og öðrum afla og er sú skoðun meðal annars studd við það, að stýrimenn séu lögskráðir upp á hundraðsgjald af öllum afla skipsins. Með þessu, sem nú er sagt, hefir stefnandi stutt mál sitt um hundraðsgjald af lifrarafla, er hann telur fasta venju, en stefndur hefir mótmælt þessari staðhæfingu og lagt fram vottorð frá 10 útgjörðarmönnum, er ráða yfir 16 botnvörpum, um að þeir hafi eigi greitt skipstjórum gjald þetta.

Þar sem samningnum frá 1921 hefir sem almennri reglu verið fylgt um fastakaup og hundraðsgjald af fiskverði, en engin almenn venja hefir síðan myndast um hundraðsgjald af lifur, verður sjórétturinn að lita svo á, að stefnandi, sem eigi hefir fært sönnur á, að hann hafi haft sérsamning við stefndan, um hundraðsgjald af lifrarafla, eigi ekki heimting á þessu gjaldi, enda aldrei, svo séð verði, gjört athugasemd um vanfært kaup öll árin síðan 1922, þótt hann hafi haft greiðan aðgang að því að sannfæra sig um, að honum var ekki reiknað kaup af lifraraflanum. Það verður því að sýkna stefndan af þessum lið kröfunnar.

Því hefir ekki verið haldið fram í málinu, að stefnandi hafi verið ráðinn til ákveðins tíma og hann hefir ekki sannað, að 3 mánaða uppsagnarfrestur ætti að gilda um stöðu hans af aðilja hálfu, og greiðsla sú, sem stefndur innti af hendi til stefnanda frá uppsagnardegi til ársloka 1927, felur ekki í sér viðurkenningu þess, að stefnandi ætti heimtingu á fyrnefndum uppsagnarfresti. Þegar uppsögnin fór fram og stefnandi vék af skipinu, var ferð þess á enda og skipið státt í Reykjavík. Samkv. 70. gr. siglingalaganna, sbr. 67. gr. sömu laga

bar skipstjóra því ekki kaup lengur en til þess tíma. Síðari liður kröfu stefnanda, um 3 % af andvirði ísfisksafla skipsins til 8. dez. 1927, hefir því ekki við rök að styðjast og á stefndur einnig að vera sýkn af þessum kröfulið.

Eftir þessum úrslitum þykir stefnandi eiga að greiða stefndum eftir kröfu hans málskostnað með 400 krónum.

Miðvikudaginn 12. febr. 1930.

Nr. 118/1929.

Réttvísinn og valdstjórnin

(Guðm. Ólafsson)

gegn

Ólafi S. H. Jóhannssyni (L. Jóhannesson).

Hegningarl., áfengis- og bifreiðarl.brot.

Dómur aukaréttar Reykjavíkur 22. apríl 1929: Ákærður, Ólafur S. H. Jóhannsson, sæti fangelsi við venjulegt fangaviðurværi í 1 mánuð. Ennfremur skal ákærður sviptur ökskirteini æfilangt.

Svo greiði ákærður allan kostnað sakarinnar.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem tekið er fram í hinum áfrýjaða lögreglu-réttardómi, er það sannað í máli þessu, að ákærði var undir áhrifum áfengis, er slysið varð, að horn bifreiðarinnar var í ólagi, svo að hljóðmerki varð eigi gefið með því, að ákærði notaði eigi nógu fljótt hemla bifreiðarinnar til þess að stöðva hana, og loks, að konan, sem varð undir bifreiðinni, og fylgdarkona hennar, voru á leið niður Vitastíginn, vinstra megin við miðju akbrautarinnar og beygðu réttilega til vinstri út af veginum, og að ákærði beygði einnig til vinstri handar í stað þess, að honum bar að vika til hægri, til þess að komast fram fyrir þær.

Um meiðsli konunnar hefir Matthías læknir Einarsson, er skoðaði konuna þegar eftir að slysið átti sér stað og stundaði hana á sjúkrahúsinu, vottað, að frá hvirfli niður á vinstra gagnauga hafi holdið flettzt alveg frá beini og mikið blætt úr, að öll vinstri hliðin hafi verið blóðhlaupin og tvö rif í vinstri síðu brákuð. Ennfremur segir svo í vottorði hans, að konan, er var 72 ára og hafði Emphysem og bronchitiskvilla, sem ellinni fylgja, hafi vegna sársauka í síðunni ekki þolað að hósta og að afleiðing af því hafi orðið sú, að bólga hafi hlaupið í lungun og orðið henni að bana á fimmta degi frá því að hún varð undir bifreiðinni.

Að vísu hefir læknisskoðun á líki konunnar (obduction) ekki farið fram, en það verður þó að líta svo á, að með framangreindu vottorði Matthíasar læknis Einarssonar sé fengin næg sönnun fyrir því, að bani konunnar hafi hlotizt af bifreiðarslysinu.

Það má því, með skírskotun að öðru leyti til lög-regluréttardómsins, fallast á það, að héraðsdómarinn hefir heimfært afbrot ákærða undir 200. gr. hinna almennu hegningarlaga og undir 3., 5., 6. og 7. gr. bifreiðarlaganna nr. 56, 15. júní 1926 og 20. gr. laga nr. 64, 7. maí 1928, svo og undir 48., 49. og 51. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur 19. apríl 1919.

Þykir refsing ákærða hæfilega ákveðin þriggja mánaða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi og skal hann einnig sviptur ökuleyfi æfilangt.

Svo greiði og ákærði allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 60 kr. til hvors.

Við meðferð málsins í héraði er það aðfinnsluvert, að læknisskoðun fór engin fram á líki konunnar, er bana beið af slysinu.

Því dæmist rétt vera:

Ákærði, Ólafur S. H. Jóhannsson, sæti þriggja mánaða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. Ennfremur skal hann æfilangt sviftur leyfi til að aka bifreið.

Svo greiði og ákærði allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Guðmundar Ólafssonar og Lárusar Jóhannessonar, 60 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af réttvísinni og valdstjórninni gegn Ólafi S. Jóhannssyni, fyrir brot gegn ákvæðum 17. kapitula almennra hegningarlaga frá 25. júní 1869, laga nr. 56 frá 1926, og laga nr. 64 frá 1928, og lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina, og sannaðir með eigin játningu ákærða og framburði vitna.

Rétt fyrir klukkan 10 að kvöldi 8. október síðastl., kom maður nokkur heim til ákærðs, á vöruflutningabifreið sinni R.E. 36. Ákærður bað mann þennan að lána sér bifreið þessa til að aka á henni niður á Hverfisgötu, og gjörði hann það. Tók ákærði þá bifreiðina og ók henni inn Grettisgötu og beygði niður á Vitastiginn, en gaf ekkert hljóðmerki, enda var hornið á bifreiðinni ónýtt.

Ákærður kveðst hafa tekið rétta beygju fyrir hornið, ekið fremur hægt, og haldið sig vinstra megin á veginum. En rétt um leið og ákærður ók fyrir hornið, segist hann hafa séð tvo kvennmenn framundan sér á miðjum stignum. Kveðst ákærður þá hafa bremsað og beygt til vinstri handar þannig, að vinstra framhjólíð lenti út af vegkantinum.

Ákærður heldur því fram, að um leið og hann hafi beygt fyrir hornið, og konurnar orðið varar við ljósin af bifreiðinni, hafi þeim orðið hverft við, og hafi þær þá beygt til sömu

handar um leið og hann beygði til vinstri handar, en það hafi svo engum togum skift, að önnur konan hafi orðið fyrir hægra aurbretti bifreiðarinnar, og dottið um og orðið undir öðru framhjólínu.

Stúlkan, sem var með konunni, er féll niður á götuna, og meiddist og ekki var hægt að yfirheyra, heitir Magnea Oddfreðsdóttir, og hefir verið leidd sem vitni í þessu máli. Henni ber að því leyti ekki saman við ákærða, að hún kveður sig og konuna, sem varð fyrir slysinu, ekki hafa gengið á miðjum veginum, heldur vinstra megin á stignum. Hún kveður þær hafa beygt alveg út af veginum vinstra megin, þegar þær urðu varar við, að bifreið kom fyrir hornið, en bifreiðin hafi beygt á eftir þeim og ekið á þær eins og fyr segir.

Kemur þessi framburður hennar, sem hún hefir staðfest með eiði, heim við framburð þeirra manna, sem komu þarna rétt eftir að slysið vildi til, og sáu, að bæði framhjól bifreiðarinnar voru út af veginum vinstra megin.

Lögregluþjónar, sem komu þarna að, skýra svo frá, að þeim hafi virzt ákærður vera undir áhrifum áfengis. Ákærður var skoðaður af lækni um 3¼ tíma eftir að slysið vildi til, og fann hann vægari einkenni alkoholeitrunar á ákærðum, en ölvadan kveður hann tæplega geta kallað ákærðan á þeirri stund, er hann var rannsakaður.

Eins og fyr er sagt, heldur ákærður því fram, að hann hafi ekið fremur hægt fyrir hornið á Grettisgötu og Vitastig, en hve mikill hraðinn hefir verið hefir ekki verið hægt að upplýsa.

Bifreiðin, sem ákærði ók, hefir verið skoðuð af skoðunarmanni bifreiða, Jóni Ólafssyni, og samkvæmt áliti hans hefir bifreiðin verið í mjög sæmilegu standi til aksturs, þegar slysið vildi til, að öðru leyti en því, að hljóðhornið var í ólagi eins og fyr segir.

Eftir því sem næst verður komizt eru um 8 metrar frá horninu og þangað, sem að bifreiðarstjórinn átti að geta séð stúlkurnar á Vitastignum, sjálfur heldur hann því fram, að þessi vegalengd hafi ekki verið meiri en 5 metrar. Með því að það er nú upplýst, að hemlar bifreiðarinnar voru í lagi, álitur skoðunarmaður bifreiða, Jón Ólafsson, að ákærður hefði getað stöðvað bifreiðina á 5 metra færi, ef hann hefði ekki ekið nema á 18 km. hraða niður á Vitastiginn. Ákærður hefir því eftir því, sem að telja verður sannað í málinu, annað-

hvort ekið með óleyfilega miklum hraða fyrir götuhornið, eða hann hefir ekki sett hemlana á bifreiðina svo fljótt sem vera bar.

Konan, sem varð undir bifreiðinni og áður er nefnd, hét Lúise Biering. Menn, sem komu þarna að, rétt er slysið vildi til, hjálpuðu ákærðum til þess að ná konunni undan bifreiðinni. Var hún þegar flutt á burt, náð í lækni, bundið um sár hennar og hún flutt á Landakotsspítala. Meiðslum hennar var þannig varið eftir því, sem Matthias Einarsson læknir skýrir frá í vottorði til dómars, að frá hvirfli niður á vinstra gagnauga flettist holdið alveg frá beini og blæddi mikið úr. Öll vinstri hliðin var blóðhlaupin og marin, og tvö rif á vinstri síðu brákuð.

Ákærður hefir áður sætt refsingu, sem nú skal tekið fram: 23. nóvember 1923 var hann dæmdur í aukarétti Reykjavíkur fyrir brot gegn 231. og 240 gr. almennra hegningarlaga í eins árs betrunarhúsvinnu, 15. júní 1926 undirgekkst hann hjá lög-reglustjóranum í Reykjavík 80 króna sekt, fyrir að aka bifreið ölvaður, 29. desember 1927 undirgekkst hann og 100 króna sekt, fyrir brot á lögreglusamþykktinni, og ennfreður var hann 14. marz fyrra ár dæmdur í hæstarétti fyrir að vera undir áhrifum áfengis við bifreiðaakstur í 80 króna sekt og sviftur ökuleyfi í 6 mánuði.

Ákærður hefir með framannefndu framferði sinu að áliti dómars sýnt svo mikla óvarkárni, að hann hefir með því brotið gegn 200. gr. hegningarlaganna, hann hefir ennfreður brotið gegn 3., 5., 6., og 7. gr. bifreiðarlaganna, með því að horn bifreiðarinnar var í ólagi, og hann ók bifreið undir áhrifum áfengis, og ók á óleyfilega miklum hraða fyrir götuhornið, og að hann ennfreður beygði til vinstri handar á veginum í stað þess að hann átti að beygja til hægri, þegar hann ætlaði að komast fram hjá vegfarendum. Ákærður hefir jafnframt brotið gegn þeim ákvæðum lögreglusamþykktarinnar, sem er að efni til samhljóða framannefndum ákvæðum bifreiðarlaganna og 20. gr. áfengislaganna.

Refsingin, sem ákærður hefir til unnið, þykir hæfilega ákveðin, fangelsi við venjulegt fangaviðurværi í 1 mánuð, og svifting ökuleyfis æfilangt.

Ennfremur greiði kærði allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir orðið nokkur dráttur, en að svo miklu

leyti, sem að hann hefir orðið hér við embættið, stafar hann af annriki dómarans.

Mánudaginn 24. febr. 1930.

Nr. 84/1929. **Einar M. Jónasson** (Sjálfur)

gegn

Ingvari Ásgeirssyni, Snæbirni Thor-
oddson, f. h. sparisjóðs Rauðasands-
hrepps og Bergi sýslumanni Jóns-
syni (Jón Ásbjörnsson).

Fógetaúrskurður.

Úrskurður fógetaréttar Barðastrandarsýslu 23. ágúst 1929: Hið umbeðna lögbann á eigi að hafa framgang.

Dómur hæstaréttar.

Með samningi, dags. 26. sept. 1927, gjörði áfrýjandi kaup við Niels nokkurn Björnsson um háflendu jarðarinnar Geitagils í Rauðasandshreppi ásamt býlinu Holti. Var kaupverðið ákveðið 1800 kr. og skyldi áfrýjandi taka að sér 1000 kr. veðskuld, sem hvildi á háflendunni til sparisjóðs Rauðasandshrepps, en ávaxta afgang kaupverðsins með 6 % og gefa út skuldaviðurkenningu fyrir honum, er þó ekki skyldi þurfa að greiða fyrir árslok 1928. Kaupin skyldu teljast frá áramótum 1927/1928 og seljandi greiða kaupanda 54 kr.: eftirgjald frá þeim tíma til fardaga 1928, enda skyldi kaupsamningurinn gilda sem afsal, er kaupandi hefði greitt sparisjóðnum nefndar 1000 kr. Kaupsamningurinn var þinglesinn á manntalsþingi 1928.

Í fardögum 1928 tók áfrýjandi háflenduna til afnota og hafði nýttar af henni fram á næsta vor, en

í árslok 1927 hafði áfrýjandi greitt sparisjóðnum 200 kr. afborgun af veðskuldinni og 29. dez. 1928 greiddi hann sparisjóðnum 24 kr. sem vexti af láninu fyrir tímabilið frá 1. janúar til 30. júní 1929. Annað eða meira greiddi áfrýjandi ekki upp í veðskuldina til sparisjóðs og tók heldur ekki skuldina að sér. Áfrýjandi gaf heldur ekki út áskilið skuldabréf til Nielsar fyrir 800 kr., eftirstöðvum kaupverðsins, né heldur greiddi hann Nielsi neitt upp í þær.

Stóð við svo búið til 15. apríl 1929. En þann dag skrifaði Niels áfrýjanda bréf, er áfrýjandi hefir kannazt við að hafa meðtekið fyrra hluta máímánaðar það ár, og sagði Niels áfrýjanda upp öllum rétti til hálf-lendunnar samkvæmt kaupsamningnum, nema áfrýjandi greiddi þá þegar eftirstöðvar sparisjóðsskuldarnnar og skuldina til sín, hvorutveggja með áskildum vöxtum.

En er ekki urðu neinar framkvæmdir af hendi áfrýjanda í því efni, seldi Niels með kaupsamningi og afsalsbréfi, dags. 22. júní 1929, Ingvari nokkrum Ásgeirssyni hálfrenduna.

Þeim gjörðum Nielsar vildi áfrýjandi ekki una, en hófst þó ekki handa gegn Nielsi, sem heldur ekki hefir verið stefnt til hæstaréttar, heldur krafðist áfrýjandi lögbanns af hendi fógetans í Barðastrandarsýslu með bréfi, dags. 10. ág. 1929, við því, að Ingvar nytjaði hálfrenduna, en fógetinn synjaði þess með úrskurði 23. s. m.

Þeim úrskurði skaut áfrýjandi með stefnu, dags. 31. s. m., til hæstaréttar og krefst nú þess, að fógetinn verði skyldaður til að framkvæma lögbannið, að hinir stefndu, Ingvar Ásgeirsson, Snæbjörn Thoroddsen, f. h. sparisjóðsins og fógetinn, Bergur sýslumaður Jónsson, verði allir fyrir einn og einn fyrir

alla eða þá fúgetinn einn, dæmdir til að greiða sér bætur fyrir tjón út af því, að lögbannið fór ekki fram, og að þeir verði loks dæmdir til að greiða sér málskostnað, annaðhvort solidarískt eða hver fyrir sig.

Stefndu hafa allir látið mæta í málinu og krefst Ingvar staðfestingar úrskurðarins, en allir krefjast þeir sýknu af skaðabótakröfu áfrýjanda og málskostnaðar fyrir hæstarétti, og fúgetinn auk þess sektar til handa áfrýjanda fyrir óþarfa málsýfingu gegn sér.

Með skírskotun til framanritaðrar lýsingar á málavöxtum og að því athuguðu, að afnotaréttur áfrýjanda til hálfleudu Geitagils byggist eingöngu á kaupsamningi þeirra Nielsar, sem Niels rifti með ofanefndu bréfi, 15. apríl 1929, vegna vanefnda áfrýjanda, verður að telja það rétt, að fúgetinn synjaði áfrýjanda um að leggja lögbann við afnotum Ingvars af hálfleundunni, er Ingvar hafði fengið afsal fyrir nokkru áður en stofnað var til lögbannsins.

Ber því að staðfesta fúgetaréttarúrskurðinn, og koma þá, þegar af þeirri ástæðu, aðrar kröfur áfrýjanda ekki til greina.

Samkvæmt þessum úrslitum verður áfrýjandi að greiða hinum stefndu málskostnað í hæstarétti, og er hann eftir atvikum ákveðinn 150 kr. til handa Ingvari, en 50 kr. til handa hvorum hinna.

Sektakröfuna þykir hinsvegar ekki þurfa að taka til greina.

Því dæmist rétt vera:

Fúgetaréttarúrskurðinum skal óraskað.

Áfrýjandinn, Einar M. Jónasson, greiði hinum stefndu málskostnað í hæstarétti, Ingvari Ásgeirsyni 150 kr., en Snæbirni Thoroddsen, f. h. spari-

sjóðs Rauðasandshrepps og Bergi sýslumanni Jónssyni, hvorum um sig 50 kr.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Gjörðarbeiðandi, Einar M. Jónasson, fyrv. sýslumaður, hefir krafizt þess, að fógetarétturinn leggi lögban við afnotum og nytjum gjörðarþola, Ingvars Ásgeirssonar, af $\frac{1}{2}$ jörðinni Geitagili í Rauðasandshreppi.

Gjörðarbeiðandi styður kröfu sína við það, að greindur jarðarhelmingur sé sín lögmæt eign samkvæmt þinglesnum kaupsamningi á milli sin og Nielsar Björnssonar, dags. 26. september 1927. Staðfest eftirrit af kaupsamningi þessum hefir verið lagt fram í réttinum, rjskj. nr. 2. Er svo ákveðið í honum, að hann skuli gilda sem afsal, er kaupandi (gjörðarbeiðandi) hefir greitt sparisjóði (Rauðasandshrepps) 1000 kr. veðskuld. Heldur gjörðarbeiðandi því fram, að hann hafi fullnægt greindu skilyrði og hafi Nielsi Björnssyni verið óheimilt að ráðstafa eigninni.

En hvort sem litið er á bókanir gjörðarbeiðanda sjálfs hér fyrir réttinum eða féhirðis sparisjóðsins, sem mætti fyrir réttinum og fékk bókaðar yfirlýsingar, með samþykki beggja aðilja, eða á bréf Nielsar Björnssonar til gjörðarbeiðanda, dags. 15. apríl þ. á., sem lagt hefir verið fram í staðfestu eftirriti, sést, að gjörðarbeiðandi hefir hvorki greitt skuld þessa, nema að nokkrum ($\frac{1}{5}$) hluta, né tekizt á hendur greiðslu hennar á þann hátt, að Niels Björnsson væri laus við hana, og því alls ekki fullnægt skilyrðum fyrir því, að kaupsamningurinn teldist afsal.

Umboðsmaður gjörðarþola hefir mótmælt framgangi lögbannsins. Hefir hann lagt fram í réttinum staðfest eftirrit af kaupsamningi og afsali, dags. 22. júní þ. á., mótteknu til þinglesturs 8. júlí þ. á., þar sem Niels Kr. Björnsson selur og afsalar gjörðarþola greindan jarðarhelming, eins og hann hafi eignazt hann með afsali frá Helga S. Einarssyni 30. dezbr. 1926. Í kaupsamningnum er framangreinds kaupsamnings við gjörðarbeiðanda getið, en jafnframt tekið fram, að hann hafi

eigi uppfyllt hann og skoði Niels hann því »upphafinn«, enda hafi hann látið þinglesa ógildingu á honum. Telur gjörðarþoli sig með heimildarskjali þessu hafa fengið fullan eignar- og umráðarétt yfir jarðarhlutanum.

Rétturinn verður að fallast á þá skoðun gjörðarþola, að hann með siðarnefndum kaupsamningi og afsali, hafi öðlast lögformlegan eignarrétt yfir $\frac{1}{2}$ jörðinni Geitagil, og þar með ráðstöfunar- og afnotarétt. Og með því að þessari lögformlegu heimild gjörðarþola hefir eigi verið hnekkð með dómi eða hún ógilt, brestur heimild til þess að leggja bann við notum hans af jarðarhlutanum samkvæmt henni. Samkvæmt því verður krafa gjörðarbeiðanda um lögbann eigi til greina tekin.

Föstudaginn 28. febr. 1930.

Nr. 96/1929.

Valdstjórnin (Lárus Fjeldsted)

gegn

George Williams (Stefán Jóh. Stefánsson).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 10. ágúst 1929: Kærði, George Williams, á innan fjöggra vikna að greiða 13000 króna sekt til Landhelgissjóðs Íslands, en afplána hana með sjö mánaða og einnar viku einföldu fangelsi fáist hún ekki greidd.

Ennfremur skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í togaranum »Spider« G. Y. 1254 frá Grimsby, vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð.

Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem fram er tekið í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, var skip kærða, G. Y. 1254, »Spider« frá Grimsby, með stjórnborðsvörpu í sjó, er varðskipið Óðinn kom að því kl. 7,08 síðdegis hinn 8. ág. f. á.,

og var botnvörpuskipið þá samkvæmt mælingu varðs-
skipsins 0,3 sm. utan landhelgislinunnar. Samkvæmt
skýrslu varðs skipsforingjans hafði nefnt botnvörpu-
skip haldið út frá landi síðustu 33 mínúturnar, sem
ekki er véfengt af kærða, og miðunarlínur frá varð-
skipinu til botnvörpungsins, sem ákveðnar voru með
hornamælingum milli botnvörpungsins og Ingólfshöfða-
vita, kl. 6,30, 6,36, 6,43, 6,50 og kl. 6,58, sýna, að
kærði hefir allan þennan tíma verið á landhelgis-
svæðinu, svo sem ljóslega má sjá á sjóbréfi, er lagt
hefir verið fram í réttinum og forstöðumaður stýri-
mannaskólans hefir markað á miðanir og mælingar
varðs skipsins. Hinsvegar hefir kærði viðurkennt, að
hann hafi verið að fiska með botnvörpu í sjó allan
þann tíma, er eftirlitsskipið athugaði hann eða frá
kl. 6,30.

Með þessum skýrslum er það sannað, að kærði hefir
fyrgreindan tíma verið að botnvörpuveiðum í land-
helgi og með því gjörzt brotlegur gegn 1. gr. l. nr. 5,
18. maí 1920, og með því fallast má á ákvæði
lögregluréttardómsins um upphæð sektar, upptöku
afla og veiðarfæra og um málskostnað, ber að stað-
festa hann, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar
teljist frá birtingu dóms þessa.

Kærða ber að greiða allan kostnað málsins fyrir
hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda,
80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða lögregluréttardómi skal óraskað,
þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar telst frá
birtingu dóms þessa.

Kærði, George Williams, greiði allan kostnað

sakarinnar í hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda hér í rétti, málflutningsmannanna Lárusar Fjeldsted og Stefáns Jóh. Stefánssonar, 80 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Kærði í máli þessu, George Williams, f. 7. okt. 1866, er sakaður um að hafa verið að fiskiveiðum með botnvörpu á landhelgissvæðinu hinn 8. þ. m. nálægt Ingólfshöfða á skipi sínu togaranum »Spider«, G. Y. frá Grimsby.

Nánari atvik eru þessi, samkvæmt kæru skipherrans á varðskipinu »Óðinn«, dags. 9. þ. m., framlagðri í málinu.

Kl. 6,30 nefndan dag þegar »Óðinn« var á ferð í vesturátt eftir landhelgislinunni nálægt Tvískerjum, sást togarinn grunsamlega nálægt landi og voru því teknar staðarákvarðanir og miðaðist togarinn í línu, sem þar liggur um landhelgissvæðið á alllöngu svæði. Fimm mínútum seinna sneri togarinn beint út frá landi og hélt þeirri stefnu þangað til komið var að honum kl. 7,08 eða 33 mínútum síðar. Var þá mældur staður togarans og reyndist hann 0,3 úr sjómilu utan landhelgislinunnar. Var togarinn þá með botnvörpu í sjó. Samkvæmt þessari niðurstöðu skipaði skipherra varðsupsins hinum kærða að fylgja varðskipinu til Vestmannaeyja á togaranum. En hann neitaði því, vegna þess að hann leit svo á, að hann væri fyrir utan landhelgina af ástæðum, sem síðan verða greindar, og þar sem hann hélt áfram að sýna aðgjörðalausán (passivan) mótlróa gegn þeirri fyrirskipan að koma með til Vestmannaeyja, varð að taka skip hans þangað með valdi.

Kærði hefir ekki viljað kannast við, að hafa verið að toga á landhelgissvæðinu, eins og hann er sakaður um, og ber það fyrir sig, að skip sitt hafi verið um 4½ sjóm. frá þeim stað á landi, er næstur var, þegar skip hans var stöðvað og eftir mælingum varðsupsins reyndist 0,3 úr sjómilu fyrir utan landhelgina.

Þessu til sönnunar hefir hann bent á, að skip sitt hafi farið þessa vegalengd upp að landi frá boju, sem hann lét setja út, þar sem hann var tekinn.

Það er viðurkennt af kærða, að hann hafi verið að toga umrætt sinn allan tímann frá kl. 6,30 til kl. 7,08, þegar honum, samkvæmt framansögu, var veitt eftirtekt frá »Óðni«. Einnig hefir hann viðurkennt og það sannað á annan hátt, að hafa stefnt í suður og út frá landi síðasta hálf tímann áður en skip hans var stöðvað. Hafi því skip hans verið aðeins 0,3 úr sjómílu fyrir utan landhelgislinuna, þegar það var stöðvað, leiðir af þessu, að skip hans hefir verið allt að því eina sjómílu fyrir innan landhelgislinuna, þegar fyrsta athugun var gjörð frá »Óðni« kl. 6,30 og þá að toga með botnvörpu. Samkvæmt hornmælingum varðsupsins reyndist staður skipsins þessar 0,3 úr sjómílu fyrir utan landhelgislinuna, og hefir því ekki á nokkurn hátt verið hnekk með vegmæling þeirri, sem hinn kærði skipstjóri framkvæmdi, þegar af þeirri ástæðu, að skip hans fór ekki skemmstu leið að landi eftir því, sem upplýst er um stefnuna, sem það hélt.

Samkvæmt þessu verður að líta svo á, að kærði hafi gjört sig brotlegan gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum í landhelgi, og ber að ákveða refsing hans með tilliti til þess, að hér er um fyrsta brot kærða á nefndum lögum að ræða og að dagsgengi krónunnar er 0,8165 úr gullkrónu. Einnig þykir rétt við ákvörðun refsingarinnar að taka nokkurt tillit til móttþróa kærða að hlýðnast löglegum fyrirskipunum skipherra varðsupsins.

Samkvæmt þessu ákveðst refsing hans sekt að upphæð kr. 13000.00, sem greiðist innan fjöggra vikna og rennur í Landhelgissjóð Íslands, en afplánist með 7 mánaða og einnar viku einföldu fangelsi fáist hún ekki greidd. Ennfremur skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í áður nefndum togara vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð.

Loks greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Föstudaginn 28. febr. 1930.

Nr. 85/1929.

Inga L. Gislason

gegn

Lárusi Fjeldsted.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Inga L. Gislason, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til rikissjóðs, ef hún af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Föstudaginn 28. febr. 1930.

Nr. 121/1929.

Guðlaugur Br. Jónsson

gegn

stjórn Kaupfélagsins Drifanda.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Guðlaugur Br. Jónsson, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til rikissjóðs, ef hann af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Föstudaginn 28. febr. 1930.

Nr. 127/1929.

Ari Þórðarson

gegn

Tóbaksverzlun Íslands.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Ari Þórðarson, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til rikissjóðs, ef hann af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Svo greiði hann og stefnda, Tóbaksverzlun Íslands, er hefir látið mæta í málinu, 40 kr. ómaksbætur, að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 10. marz 1930.

Nr. 38 1929.

Timburverzlun Árna Jónssonar

(Sveinbjörn Jónsson)

gegn

skiftaráðanda Reykjavíkur, f. h.

protabús Hannesar Ólafssonar

(cand. jur. Garðar Þorsteinsson).

Sýknudómur.

Dómur gestaréttar Reykjavíkur 22. dez. 1928: Veðréttur sá í húseigninni nr. 2A við Grettisgötu hér í bænum, sem umræðir í skuldabréfi, dags. 20. júlí 1926, útgefnu af Hannesi Ólafssyni til Timburverzlunar Árna Jónssonar, skal vera ógildur gagnvart skuldheimtumönnum þrotabús útgefanda veðbréfsins.

Stefnd Timburverzlun Árna Jónssonar, greiði stefnanda, Garðari Þorsteinssyni, f. h. þrotabús Hannesar Ólafssonar, 520 krónur í málskostnað, innan þriggja sólarhringa frá lögbirtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Áfrýjandi hefir krafizt þess, að hinn áfrýjaði gestaréttardómur verði úr gildi felldur og hann sýknaður af öllum kröfum stefnda í máli þessu. Svo hefir hann og krafizt málskostnaðar fyrir undirrétti og hæstarétti.

Áfrýjandi byggir sýknukröfu sína aðallega á því, að Hannes Ólafsson hafi átt enn fyrir skuldum, er hann 20. júlí 1926 gaf út veðskuldarbréfið til áfrýjanda. Að visu hefir endurskoðunarskrifstofan í Reykja-

vik að tilhlutun skiftaráðandans gjört reikning um efnahag Hannesar eins og hann var 24. ágúst 1926, þegar hann framseldi bú sitt til gjaldþrotaskifta, og komizt að þeirri niðurstöðu í reikningnum, að Hannes hafi þá átt um 10000 kr. umfram skuldir. En þar sem reikningur þessi er byggður á verzlunarbókum gjaldþrota og þær hafa reynzt ónákvæmar og óábyggilegar, verður það eigi byggt á reikningi þessum, að Hannes þá hafi átt fyrir skuldum. Og jafnvel þótt töp skuldheimtumannanna í þrotabúi Hannesar eigi aðallega rót sína að rekja til þess, að nýbyggt hús þrotabúsins seldist um 40000 kr. undir bókfærðu verði þess, þá þykja skifti búsins hafa leitt það í ljós, að Hannes hafi ekki átt fyrir skuldum þegar hann framseldi bú sitt til skifta og þá heldur ekki 5 vikum áður, er hann gaf út veðskuldarbréfið til áfrýjanda. Verður áfrýjandi því ekki sýknaður af þessari ástæðu.

Í annan stað byggir áfrýjandi sýknukröfu sín á því, að honum hafi verið með öllu ókunnugt um fjárprot skuldunauts, er veðsetningin fór fram. Þessu viðvikjandi hafa vitni verið leidd og vottorð útveguð eftir að gestaréttardómurinn var kveðinn upp, og er nú upplýst um þetta, það er hér segir:

Eitt vitnið, er var mágur Hannesar og áfrýjandi hafði ástæðu til að álíta, að væri gagnkunnugur fjárhag hans, hefir borið það og staðfest fyrir rétti, að það hafi um það leyti sem veðbréfið var gefið út, haft orð á því við áfrýjanda, að því (vitninu) væri eigi kunnugt um annað en að Hannes ætti fyrir skuldum.

Annað vitni, er vann við verzlun Hannesar, hefir og borið, að áfrýjandi hafi veturinn og vorið 1926 látið það uppi við sig, að hann mundi fá skuld sína greidda, þegar Hannes fengi nýtt veðdeildarlán.

Þá hefir gjaldþroti sjálfur borið það og staðfest með eiði, að áfrýjandi hafi, hvorki þegar veðbréfið var gefið út né áður, grennslast neitt eftir efnahag sínum og enn fremur, að hann um mánaðarmótin apríl—maí 1926, eða um 16 vikum áður en gjaldþrotaskífin byrjuðu, hafi lofað áfrýjanda veðrétti í húsinu.

Þá hefir það verið vottað af hálfu aðalviðskiftabanka Hannesar, að bankanum hafi ekki verið kunnugt um það þann 20. júlí 1926, að fjárhagur Hannesar væri svo, að hætta væri á því, að hann lýsti sig eða yrði lýstur gjaldþrota í nánustu framtíð.

Málflutningsmaður Hannesar, er var honum persónulega kunnugur, hefir og vottað, að hann hafi álitid Hannes mjög vel stæðan efnalega og því hafi það komið sér mjög á óvart, er hann varð að framselja bú sitt til gjaldþrotaskifta.

Og loks hafa verið lagðir fram í málinu reikningar margra heildsala, er sýna, að þeir hafa haldið áfram viðskiftum sínum við Hannes og veitt honum smá vörulán um það leyti og eftir að veðsetningin til áfrýjanda fór fram og hafa 14 þeirra gefið sérstök vottorð um það, að þeir hafi álitid hann efnalega sjálfstæðan mann og ekki grunað það, að gjaldþrot hans væru fyrir höndum. Og má af vottorðum þessum ráða það, að viðskiftamenn Hannesar hafi yfirleitt er veðsetningin fór fram, ekki haft grun um, að hann ætti ekki fyrir skuldum.

Í janúarmánuði 1926 fékk Hannes Ólafsson veðdeildarlán, að upphæð 25000 kr. út á hús sitt, er þá var ekki fullbúið, og þar sem lán áfrýjanda stafaði frá því, að hann hafði látið Hannes fá timbur og annað byggingarefni til hússins, hafði upphaflega verið svo um talað, að áfrýjandi fengi greiðslu á skuld

sinni af veðdeildarláninu, en af því varð þó eigi. Hinsvegar lofaði Hannes áfrýjanda að borga honum skuldina, er hann fengi viðbótarlán út á húsið, en þegar það drógst, að þetta lán fengist, lofaði Hannes áfrýjanda seint í aprílmánuði eða í byrjun maímánaðar að veita honum veðrétt í húsinu fyrir skuldbinni, þótt ekki yrði af því fyr en 20. júlí. Þessi dráttur á því að láta Hannes ganga frá veðsetningunni bendir eigi til þess, að áfrýjandi hafi vitað um fjárþrot skuldunauts. Og auk þess hefir áfrýjandi hér fyrir réttinum gefið þá sennilegu skýringu á því, að hann krafðist veðréttarins á þessum tíma, að hann hafi ætlað að nota veðbréfið sem tryggingu fyrir láni, er hann ætlaði að fá í banka, til að greiða með timburfarm, sem hann þá bráðlega átti von á.

Og þar sem ekkert er að öðru leyti framkomið í málinu, er bendi til þess, að áfrýjandi hafi vitað um fjárþrot skuldunauts þegar veðsetningin fór fram, þá verður að líta svo á, að hann hafi hrundið grun þeim, er á honum hvílir um þetta samkvæmt ákvæðum 24. gr. laga nr. 7, 13. apríl 1894, og á því veðréttur hans að halda gildi gagnvart skuldheimtumönnum í þrotabúi Hannesar Ólafssonar.

Það ber því að fella hinn áfrýjaða gestaréttardóm úr gildi og sýkna áfrýjanda af kröfum stefnda í máli þessu.

Eftir atvikum þykir rétt að málskostnaður í héraði og hæstarétti falli niður.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði gestaréttardómur er úr gildi felldur og á áfrýjandi sýkn að vera af kröfum stefnda í máli þessu.

Að vísu hefir áfrýjandinn lagt fram mörg skjöl eftir að dómur gekk um málið í héraði, sérstaklega vottorð hinna og þessara manna um álit þeirra á efnahag Hannesar Ólafssonar kaupmanns, sem gjörður var gjaldþrota 24. ágúst 1926, samkv. beiðni sjálfs hans.

En auk þess sem vottorð þessi eru nálega öll gefin um 3 árum eftir atburð þann, veðsetningu Hannesar Ólafssonar til áfrýjanda 20. júlí 1926, sem með þeim átti að skýra, eru þau, að 3 undanskildum, óstaðfest fyrir rétti og orðalag þeirra allra um efnahag Hannesar mjög óákveðið, enda engin þeirra gefin að undangenginni nokkurskonar rannsókn. Vottorðin eru langflest frá heildsölum, sem lánað hafa Hannesi smáræði mánuðina júlí og ágúst 1926, flestir fyrir neðan 100 kr. hver, og aðeins 2 fyrir rúmar 200 kr. hvor, enda hafði Hannes greitt sumum þeirra smáupphæðir um líkt leyti og hann fékk vörulánið hjá þeim.

Með engu nefndra vottorða né heldur á annan hátt er það upplýst með nægilegum líkindum að áfrýjanda, sem kunnugt var um miklar skuldir Hannesar og Hannes hafði brigið að greiðsluloforð við, hvað eftir annað, hafi verið grunlaust um greiðsluvangetu

Hannesar, þá er hann tók við veðskuldarbréfinu 20. júlí 1926.

Skjöl þau, sem lögð hafa verið fram í hæstarétti af nýju, geta því ekki hrundið grun þeim, sem 24., sbr. 23. gr. gjaldþotalaganna nr. 7/1894 leggur á áfrýjanda út af viðtöku hans á nefndu veðskuldarbréfi Hannesar, enda sýnir 21., sbr. 20. gr. nýju gjaldþotalaganna nr. 25/1929, að löggjafanum er enn annara en áður um að verja hér að lútandi hagsmuni almennings.

Og þar sem fallast má að öllu leyti á forsendur gestaréttardómsins ber að staðfesta dóminn.

Eftir þeim úrslitum verður áfrýjandi að greiða stefnda málskostnað fyrir hæstarétti og er hann eftir atvikum ákveðinn 250 kr.

Því dæmist rétt vera:

Gestaréttardóminum skal óraskað. Áfrýjandinn, Timburverzlun Árna Jónssonar, greiði skiftaráðandanum í Reykjavík, f. h. þrotabús Hannesar Ólafssonar, 250 króna málskostnað fyrir hæstarétti.

Dóminum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Hinn 20. júlí 1926 gaf Hannes Ólafsson kaupmaður, Grettisgötu 2A hér í bænum, út veðskuldarbréf til Timburverzlunar Árna Jónssonar s. st. fyrir 11390.52 með 4. veðrétti og uppfærslurétti í húseign sinni nr. 2A við Grettisgötu hér í bænum, en skuld þessi hafði myndast á tímabilinu frá 19. maí 1925 til 15. febrúar 1926 og var fyrir efni í hið veðsetta hús.

Hinn 24. ágúst var bú Hannesar Ólafssonar tekið til gjaldþrotaskifta og með bréfi til skiftaráðandans í Reykjavík, dags.

4. janúar 1927, var framannefndri veðskuld Timburverzlunar Árna Jónssonar, stefnds í þessu máli, lýst í þrotabúið og krafizt borgunar á henni af söluverði hins veðsetta húss svo langt sem það kynni að ná, en ef ekki fengist full greiðsla á þennan hátt, skyldi með afganginn farið sem almenna skuld.

Á skiftafundi í þrotabúinu hinn 2. apríl 1928 lagði skiftaráðandi fram skrá yfir eignir og skuldir búsins og var skuld stefnds þar talin meðal forgangsskulda (veðskulda) og mundi eftir söluverði hinnar veðsettu húseignar hafa greiðst að fullu, ef þeirri skrá hefði verið fylgt við úthlutun í búinu.

Á þessum skiftafundi komu af hálfu eigenda almennra krafna fram andmæli gegn því, að skuld stefnda væri talin forgangsskuld, með því að veðréttur sá, sem hér væri um að ræða, væri ekki stofnaður fyrir en hér um bil 5 vikum á undan gjaldþrotinu og því væntanlega riftanlegur samkv. 23., sbr. 22. gr. laga um gjaldþrotaskifti 13. apríl 1894. Var samþykkt á skiftafundinum eftir að sáttatilaun hafði farið fram, að höfða riftunarmál af hálfu þrotabúsins á hendur stefndum og stefnanda falið að fara með málið, f. h. búsins.

Mál þetta var svo höfðað fyrir gestaréttinum með stefnu, útgefinni 4. apríl þ. á., og hefir stefnandi gjört þær réttarkröfur, að hin umrædda veðsetning frá 20. júlí 1926 verði dæmd ógild gagnvart þrotabúinu, þannig, að krafa stefnds verði ekki forgangskrafa, svo og að þrotabúinu verði tildæmdar 520 kr. í málskostnað.

Stefndur hefir hinsvegar krafizt þess, að veðrétturinn verði gildur metinn og að veðskuldin greiðist sem forgangsskuld, svo og að sér verði tildæmdur riflegur málskostnaður eftir mati réttarins.

Stefnandi byggir kröfur sínar á 23., sbr. 22. gr. laga nr. 7, 13. apríl 1894 eins og skiftafundurinn og heldur því fram, að stefndur hljóti að hafa vitað, að útgefandi veðbréfsins frá 20. júlí 1926 ætti ekki fyrir skuldinni þegar það var gefið út. Styður hann þetta meðal annars með því, hversu langur tími leið frá stofnun skuldarinnar, til þess er veðsetningin fór fram. Ennfremur telur hann það benda í sömu átt, að stefndur fékk hjá Hannesi Ólafssyni samtímis veðbréfinu, ávísun á væntanlegt lán, er taka átti í veðdeild Landsbankans gegn veði í húseign gjaldþrota. Stefnandi heldur því og fram, að stefndur hafi ekki getað búið við, að öll skuldin greiddist með

umræddu veðeildarláni og veðbréfið sýni því, að stefndur hafi ekki þorað að reiða sig á, að gjaldþroti gæti borgað.

Andmæli sin gegn riftingu veðbréfsins byggir stefndur einkum á þessu þrennu:

1. að gjaldþroti hafi löngu fyrir 20. júlí lofað sér veðtryggingunni.

2. að gjaldþroti hafi átt fyrir skuldum, er veðbréfið var gefið út.

3. að þó svo kynni að vera, að hann hefði ekki á þessum tíma átt fyrir skuldum, þá hafi stefndum verið með öllu ókunnugt um það.

Til stuðnings því, að veðréttinum hafi verið lofað löngu fyrir 20. júlí 1926 hefir stefndur lagt fram vottorð frá gjaldþrota, sem staðfestir þetta. Vottorði þessu hefir stefnandi mótmælt, og ekki hefir það verið staðfest fyrir rétti. Ennfremur hefir stefndur sýnt fram á, að hann hefir hinn 17. maí 1926 keypt veðbókavottorð um hina veðsettu eign og heldur því fram, að þá þegar hafi verið fastráðið um veðréttinn, en dregið að fá veðbréfið gefið út, vegna þess að erfitt hafi verið að ná í gjaldþrota.

Eftir því sem fyrir liggur í málinu getur það ekki talizt sannað gegn eindregnum mótmælum stefnanda, að veðsetningunni hafi verið lofað meira en 8 vikum á undan gjaldþrotaskiftabyrjun og verður því ekki hjá því komizt að athuga með tilliti til ástæðna áður nefndra laga um gjaldþrotaskifti, hvort veðrétturinn skuli metinn gildur eða ekki.

Stefndur hefir í málinu stutt þá staðhæfingu sína, að gjaldþroti hafi átt fyrir skuldum, er veðsetningin fór fram, með því að endurskoðun var látin fara fram á verzlunarreikningum gjaldþrota, eftir að búið var tekið til skiftameðferðar, og sé niðurstaða endurskoðunarinnar sú, að umfram skuldir séu samkvæmt henni kr. 10754.93, og séu þó ótaldir þeir innanhúsmunir gjaldþrota, sem hafi verið um 4000 króna virði.

Á þessa skoðun stefnds verður þó ekki fallizt, því að endurskoðunin er byggð á bókfærslu gjaldþrota, það sem hún náði, en hinsvegar upplýst, að hún var mjög óábyggileg og ónákvæm. Aftur á móti ber skrá yfir eignir og skuldir þrota-búsins með sér, að skuldir þess séu kr. 149710.86, en eignir ekki nema kr. 78082.58 og jafnvel þótt tekið sé tillit til kostnaðar, sem af skiftum leiðir og þess, að eignirnar hafa selzt nokkru neðan við sannvirði, vegna skjótrar sölu, þá virðist

þetta þó sýna greinilega, að gjaldþroti átti ekki nærri því fyrir skuldum, er búið var tekið til skifta. Á þetta bendir og frv. til nauðasamninga, sem gjaldþroti lagði fram á skifta-fundi 4. september 1926, því að þar gjörði hann ráð fyrir að greiða aðeins 10 % af almennum skuldum.

Það verður því að teljast vafalaust, að mikið hafi vantað á, að gjaldþroti hafi átt fyrir skuldum, er gjaldþrotaskiftin byrjuðu, og þar sem ekki er upplýst eða sjáanlegt af því, sem fram er komið í málinu, að hagur hans hafi í neinu verulegu breytzt á hinum stutta tíma, sem leið frá útgáfu umþrætts skuldabréfs til þess er hann varð gjaldþrota, verður að lita svo á, að hann hafi heldur ekki átt fyrir skuldum hinn 20. júlí 1926, er veðbréfið var gefið út.

Þá kemur til álits, hvort stefndur hafi hrundið þeim grun, sem samkvæmt 24. gr. laga nr. 7, 13. apríl 1894 hvílir á honum, um að honum hafi verið kunnugt um þrot skuldunauts.

Um þetta atriði heldur stefndur því fram, að hann hafi með öllu verið óvitandi um, hve illa stæður gjaldþroti var, og því til sönnunar hafi hann getið þess, að ef hann hefði haft grun um, að gjaldþroti gæti ekki borgað, mundi hann hafa undið miklu hraðari bug að því að fá veðbréfið gefið út, og dráttur á þessu sýni bezt traust sitt á efnahag hans. Stefndur hefir einnig lagt fram vottorð manns, sem er nákominn gjaldþrota, um að hann hafi ekki vitað annað en að gjaldþroti ætti fyrir skuldum á þeim tíma, sem hér skiftir máli, og hefir mál þetta verið staðfest fyrir rétti. Þá hefir stefndur og lagt fram útdrætti úr reikningum margra viðskiftamanna og gjaldþrota, er bera það með sér, að viðskifti hafa haldið áfram alveg fram að eða fram undir gjaldþrotinu, og sýnir þetta, að viðskiftamenn hans yfirleitt hafi treyst honum og ekki vitað, að efnahagur hans væri slæmur.

Rétturinn verður að álita, að hvorki með hinu framan-greinda né öðru, sem fram er komið í málinu, sé hinum lög-ákveðna grun nægilega hnekkt. Hinir framlögðu reiknings-útrættir þykja ekki skifta verulegu máli í þessu efni, sökum þess að lán, sem viðskiftamenn hafa veitt um það leyti, sem hér skiftir máli, eru yfirleitt smá, enda hefir gjaldþroti greitt ýmsum skuldheimtumönnum upp í skuldir þeirra.

Þessi viðskifti virðast því tæpast sambærileg viðskiftum stefnds og gjaldþrota. Ekki þykir heldur fært að byggja mikið á áðurnefndu vottorði um efnahag gjaldþrota, þar sem vottorðs-

gefandinn hefir upplýst, að hann hafi haft upplýsingar sínar frá gjaldþrota sjálfum.

Eins og áður er getið er skuld sú, sem tryggja átti með veðbréfinu, því nær öll stofnuð á árinu 1925 og liggur því sú ályktun ekki fjarri, að stefndur hafi í fyrstu ekki ætlað sér að taka tryggingu fyrir henni, en síðar skift um skoðun í þessu efni. En að þannig vöxnu máli verður drátturinn á að fá veðbréfið gefið út, alls ekki notaður til þess að hnekkja hinum lögákveðna grun, ekki sízt þar sem skilríki liggja fyrir í málinu um það, að í svipuðum tilfellum og hér er um að ræða, sé hjá firma, sem rekur svipuð viðskifti, siður að taka tryggingu þegar í byrjun úttektar.

Það þykir því ekki verða hjá því komizt að rifta hinum umstefnda veðrétti og á hann því að vera ógildur gagnvart skuldheimtumönnum búans.

Eftir þessum úrslitum ber stefndum að greiða stefnanda málskostnað eftir kröfu hans, 520 krónur, enda hefir upphæðinni ekki verið andmælt.

Miðvikudaginn 12. marz 1930.

Nr. 1/1930. **Valdstjórnin** (Stefán Jóh. Stefánsson)
gegn

Ólafi Jónssyni (Lárus Jóhannesson).

Áfengisлага- og bifreiðalagabrot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 7. nóvbr. 1929: Kærður, Ólafur Jónsson, greiði 125 króna sekt í ríkissjóð, sem afplánist með einföldu fangelsi í 10 daga verði sektin eigi greidd innan 14 daga frá lögbirtingu dóms þessa. Svo missi hann og leyfi til að stýra bifreið í 4 mánuði frá lögbirtingu dóms þessa.

Loks greiði hann allan kostnað sakarinnar.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Eins og getur í lögregluréttardóminum, er það sannað með játningu kærða og öðrum skýrslum, að

hann hafi neytt áfengis við bifreiðarakstur, en hitt er aftur á móti ekki sannað, gegn neitun hans, að að hann hafi verið ölvaður.

Að þessu athuguður og að öðru leyti samkv. forsendum lögregluréttardómsins, ber að staðfesta dóminn, þó þannig, að vararefsingin verði 12 daga einfalt fangelsi og að greiðslufrestur sektarinnar teljist frá birtingu dóms þessa.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, meðal annars sóknar- og varnarlaun í hæstarétti og eru þau ákveðin 50 kr., hvor um sig.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að vararefsingin verði 12 daga einfalt fangelsi og greiðslufrestur sektarinnar teljist frá birtingu dóms þessa.

Kærði, Ólafur Jónsson, greiði áfrýjunarkostnað, þar með talið málflutningskaup sækjanda og verjanda, málflutningsmannanna Stefáns Jóh. Stefáns-sonar og Lárusar Jóhannessonar, 50 kr. hvorum.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Ólafi Jónssyni bifreiðarstjóra, Fálkagötu 11 hér í bænum, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 56 frá 1926, um notkun bifreiða, og áfengislaganna nr. 64/1928.

Málavextir eru þeir sem hér segir: Hinn 4. september síðastl. kom á lögreglustöðina Sigurþór Sigurðsson, matsveinn á Þórólfi og skýrði frá því, að hann hefði sunnudaginn 1. september verið í útreiðatúr á Sámsstaðangjum í Fljótshlíð, ásamt 4 börnum sínum, einni telpu úr Reykjavík og konu að

austan. Mætti þeim þá bifreiðin R.E. 512. Raðaði riðandi fólkið sér á vinstri vegarbrún, en ekki var hægt að komast út af veginum. Er bifreiðin kom á móti þeim, kom hún dálítið við fótinn á fremsta hestinum og þrjónaði hann upp og kastaði af sér telpunni, sem á honum sat, og meiddist hún litið eitt í öxlum, en bifreiðin stöðvaðist þegar. En við þetta kom ókyrð á hina hestana og fældust þeir og ein kona að austan datt af baki og út í skurð. Kærandi hefir skýrt svo frá, að farþegar þeir, sem komu út úr bifreiðinni hafi verið mjög drukknir og sér hafi sýnst bifreiðarstjórinn ætla að detta, er hann kom út, en hann kvaðst ekki hafa talað neitt við hann, með því að hann fór strax upp í bifreiðina aftur og ók burt.

Kærði í þessu máli kveðst hafa farið áætlanarferð austur í Fljótshlíð á bifreiðinni R.E. 512, hinn 1. september, voru með 7 farþegar, er hann ekki þekkti. Varð hann var við, er þeir komu austur að Ölvesá, að þeir voru með áfengi, og kveðst hann í Flóanum tvisvar hafa sopið á brennivinsflösku hjá þeim farþega, sem sat fram í. Annað áfengi kveðst hann ekki hafa bragðað, en drakk eina öflösku eftir þetta. Kveðst hann ekki hafa fundið á sér vín, hvorki er hann mætti fólkinu á Sámstaðaengjum né endranær allan daginn, er hann ók til Reykjavíkur um kvöldið.

Hinn einasti farþegi, sem til hefir náðst, sem var í bifreiðinni með kærðum, hefir verið leiddur sem vitni í máli þessu. Hann hefir borið það, að hann hafi séð kærðan súpa á flösku hjá farþegunum eftir að þeir voru komnir austur fyrir Ölvesá, en sá ekki hve oft hann gjörði það. Þessi farþegi fór úr bifreiðinni á móts við Sámstaði í Fljótshlíð, og virtist honum sem hann sæi vín á bifreiðarstjóranum, er hann skilaði honum far-seðlinum, en hann kveður bifreiðarstjóran hafa ekið gætilega og mjög hægt, ef hann mætti einhverjum og kveðst ekkert hafa haft út á akstur hans að setja.

Með framangreindu framferði sínu hefir kærður, sem ekki hefir áður gjörzt brotlegur við áfengislögin eða bifreiðarlögin brotið gegn 5. gr. bifreiðarlaganna og 20. gr. áfengislaganna, og þykir refsing sú, sem hann hefir tilunnið hæfilega ákveðin 125 króna sekt, sem renni í ríkissjóð og afplánist með einföldu fangelsi í 10 daga verði hún eigi greidd innan 14 daga frá lögbirtingu dóms þessa. Með tilliti til þess, að ökuskírteinið hefir verið tekið af kærðum síðan 4. sept., þykir hæfilegt að að sviifta hann leyfi, til þess að stýra bifreið í 4 mánuði frá

lögbirtingu dóms þessa að telja. Einnig greiði hann allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óparfur dráttur orðið.

Föstudaginn 14. marz 1930.

Nr. 7/1930.

Valdstjórnin (Guðm. Ólafsson)
gegn

Halldóri Halldórssyni (L. Jóhannesson).

Brot gegn tilskipun.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 22. nóvbr. 1929: Kærði, Halldór Halldórsson frá Stokkseyri, á að vera sýkn í máli þessu af kærnum hins opinbera.

Málskostnaður greiðist af almanna fé.

Dómur hæstaréttar.

Tildrög máls þessa eru þau, að hinn 18. marz f. á. kærði einn af hásetum á vélbátnum Gullfoss, sem haldið var úti frá Vestmannaeyjum vetrarvertíðina 1929, yfir því, að báturinn væri lekur, bjargtæki engin og vélin oft í ólagi. Varð þetta til þess, að lögreglustjórinn útnefndi 2 menn til að skoða bátinn. Lýsa skoðunarmennirnir bátnum þannig, að efsta byrðingsborðið stjórnborðsmegin að aftanverðu hafi klofnað á ca. 2ja metra löngum kafla þannig, að rifan sé mikið opin og borðin gengin á misvíxl, og geti því orsakað mikinn leka, að þilfarið sé lekt á nokkrum stöðum, frágangur á lestarlúkum mjög slæmur, stýris-sveifin laus á stýrinu, engin bjargbelti fylgi bátnum og einn bjarghringur, sem í bátnum hafi verið, með ónýtri klæðningu og sé því ónothæfur, áttaviti ó-ábyggilegur, að minnsta kosti vant talsvert af vökva á hann og þokulúður alónýtur.

Loks taka þeir fram í skoðunargjörð sinni, að vél-in í bátnum sé að vísu gömul og slitin en þeir álíti þó, að hún geti með góðri hirðingu gengið út ver-tíðina, þ. e. til 11. maí.

Kærði, Halldór Halldórsson, er var formaður á bát-n-um, hefir fyrir lögregluréttinum kannast við það, að báturinn hafi 11. eða 12. s. m. orðið fyrir ásiglingu og þá hafi borðið í byrðingnum rifnað á 2—2½ feta kafla og að hann hafi farið í 2 róðra á bátnum, án þess að láta gjöra við byrðinginn; heldur hann því fram, að enginn leki hafi verið um rifu þessa, enda hafi hann í bæði skiftin farið stutt frá landi, um 20 mínútna ferð. Hann kannast og við það, að honum hafi verið kunnugt um þilfarslekann; hafi verið reynt að gjöra við hann, en það hafi komið að litlu gagni. — Hann kannast og við það, að bjargbelti hafi engin verið í bátnum, en það hafi stafað af því, að þau hafi ekki fengist í verzlunum; hafi einn eigandi bátsins ætlað að útvega þau frá Reykjavík, en þau hafi enn verið ókomin. Þá neitar hann því eigi, að bjarg-hringurinn hafi verið ónothæfur og þokulúðurinn ónýt-ur og um áttavítann segir hann það eitt, að hann hafi ekki orðið var við, að hann væri í ólagi.

Það verður nú að teljast óforsvaranlegt að leggja bátnum í því ástandi, sem skoðunarmennirnir lýsa honum, út á opið haf, þótt eigi hafi verið farið lengra en 20 mínútna ferð út frá landi, enda er svo fyrirmælt í 59. gr. tilsk. nr. 43, 20. nóv. 1922 um eftirlit með skipum og bátum og öryggi þeirra, að bolur skips, sem lagt er úr höfn, skuli vera vatnsheldur og full-traustur, en því var eigi til að dreifa eins og hér stóð á. Þá er það brot á 64. gr. sömu tilskipunar að halda bátnum úti á fiskiveiðum á annan mánuð án þess að hafa fyrirskipað bjargbelti á bátnum og er

það eigi næg afsökun, þótt bjargbeltin hafi ekki fengist í Vestmannaeyjum, þá er báturinn var skoðaður 7. febr. 1929. Það er og brot á sömu grein tilskipunarinnar að hirða eigi um viðhald á bjarghringnum eða fá nýjan, er hinn gamli var orðinn ónothæfur. Enn er það vítavert hirðuleysi kærða að hafa eigi nægilegt eftirlit með, að áttavitinn væri í nothæfu standi. Hinsvegar verður eigi talið, að vél bátsins hafi verið í svo slæmu ástandi, að það varði ábyrgðar.

Málssókn þessari hefir eigi verið beint gegn eigendum eða útgjörðarmanni bátsins, heldur gegn formanni á honum, hinum kærða, og ber hann samkvæmt 3. gr. laga nr. 37, 19. júní 1922 um eftirlit með skipum og bátum og öryggi þeirra, ábyrgð á því, að báturinn væri í sjófæru standi og að honum fylgdu fyrirskipuð tæki. Ákveðst refsing kærða samkv. 30. gr. nefndra laga 200 kr. sekt til ríkissjóðs og komi í stað sektarinnar 15 daga einfalt fangelsi verði hún eigi greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa.

Svo greiði kærði allan kostnað málsins bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda hér í rétti, er ákveðast 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Halldór Halldórsson, sæti 200 kr. sekt til ríkissjóðs og komi 15 daga einfalt fangelsi í stað sektarinnar verði hún eigi greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa.

Kærði greiði allan kostnað málsins bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda hér í rétti, málflutn-

ingsmannanna Guðmundar Ólafssonar og Lárusar Jóhannessonar, 80 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað gegn kærða, Halldóri Halldórssyni frá Stokkseyri, fyrir brot á lögum um eftirlit með skipum og bátum og öryggi þeirra frá 19. júní 1929, og eru málsatvik þessi.

Vélbáturinn »Gullfoss«, um 11 smálestir, var haldið út héðan úr Eyjum síðastliðinn vetur. Kærði var formaður á bátnum. 18. marz s.l. skýrði einn hásetanna á bátnum frá því fyrir lögreglurétti, að hann 16. s. m. hefði verið rekinn úr skiprúmi á »Gullfoss« fyrir þá sök, að hann krafðist aðgjörðar á bátnum sjálfum, og að bætt yrði úr ýmsu, er bátnum væri áfátt. Háseti þessi, Björgólfur Sigurðsson að nafni, taldi, að »stórkostlegur« lekastaður hafi verið á bátnum, þar eð borð eitt var brotið stjórnborðsmegin, og að þilfarsleki hafi verið á honum. Þá skýrði Björgólfur svo frá, að vélin hafi stöðvazt nálega í hverjum róðri og stundum oft, en sjaldan lengi. Loks sagði Björgólfur, að engin lífbelti hafi fylgt bátnum, einn lélegur bjarghringur, og komið hafi fyrir að báturinn hafi verið fótulaus.

Skulu nú þessi kæruatriði athuguð.

Magnús Einarsson vélamaður á bátnum hefir gefið þá skýrslu fyrir réttinum, að vélin hafi stundum stöðvazt, en það komi ekki fyrir, þegar hún sé í fullum gangi, en þegar verið er í andófi og þá stutta stund. Þó tekur vélamaður fram, að einu sinni á vertiðinni hafi vélin stöðvazt í einn klukkutíma. Telur hann vélina forsvaranlega. Undir rekstri málsins 18. marz þ. á. voru tveir menn sérstaklega skipaðir til þess að athuga bátinn, og hafa þeir látið þá skoðun í ljósi um vélina, að »hún gæti gengið með góðri pössun þetta úthald, þ. e. a. s. til 11. maí næst«.

Samkvæmt þessum skýrslum verður ekki talið, að kærði hafi gjörzt brotlegur gegn ofangreindum lögum um eftirlit með skipum, enda þótt vélin hafi ekki verið í sem bestu lagi.

Þá er upplýst í málinu, að m/b. »Glaður« sigldi á bát kærða,

og rifnaði efsta borðið á bátnum stjórnborðsmegin á hér um bil »2 metra svæði« að því er skoðunarmenn þeir skýra frá, er útnefndir voru 18. marz þ. á., til þess að skoða bátinn. Kærði fór í 2 róðra með bátinn til netja, án þess að láta gjöra við hann. En þar eð upplýst er, að ekki var nema 20 mínútna ferð út að netunum, þykir eftir atvikum ekki nægileg ástæða vera til þess að láta kærða sæta ábyrgð fyrir þennan drátt á viðgjörð á bátnum.

Kærði kannast við, að í einum róðri hafi vantað fötu í bátinn, en ástæðuna til þessa telur kærði þá, að án hans vitundar hafi föturnar verið teknar úr bátnum, en hann ekki veitt því eftirtekt fyrir en hann var kominn út á sjó. Í þetta skifti biluðu dælurnar og var þá haldið í land. Þessum framburði kærða hefir ekki verið hnekk, og þykir því ekki ástæða til þess að láta hann sæta ábyrgð fyrir þetta kæruatriði. Loks hefir kærður kannast við, að lífbelti hafi ekki verið í bátnum, en þar sem upplýst er, að skoðunarmenn leyfðu honum í byrjun að róa einn róður án lífbeltanna, og að einn af eigendum bátsins ætlaði að ná þeim úr Reykjavík — en úr því varð ekki — þá þykir yfirsjón þessi ekki svo alvarleg, að kærði verði látinn sæta ábyrgð fyrir hana.

Samkvæmt framanskráðu ber að sýkna kærða, Halldór Halldórsson, fyrir kærnum hins opinbera í máli þessu.

Málskostnaður greiðist af almanna fé.

Mánudaginn 17. marz 1930.

Nr. 73/1929.

Sparisjóður Norðfjarðar

(Guðm. Ólafsson)

gegn

**Jóni E. Sigurðssyni og skiftaráðand-
anum í Suður-Múlasýslu, f. h. prota-
bús h/f. Eljan á Norðfirði** (Enginn).

Frávisun.

Dómur sjóréttar Suður-Múlasýslu 12. júní 1928:
Stefndur, skiftaráðandinn í Suður-Múlasýslu, f. h. protabús
h/f. Eljan á Norðfirði, greiði umbjóðanda stefnanda, Jóni E.

Sigurðssyni á Akureyri, kr. 1684.86 með 6 % ársvöxtum frá 1. jan. 1927 til greiðsludags, og á hann sjóveðrétt í uppboðs- andvirði e/s. Eljan frá Norðfirði fyrir kröfu sinni.

Hin stefnda stjórn Sparisjóðs Norðfjarðar greiði umbjóð- anda stefnanda 150 krónur í málskostnað.

Dóminum að fullnægja innan 3ja sólarhringa frá lögbirt- ingu hans, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu hefir verið skotið til hæstaréttar með stefnu, útgefinni 20. júlí f. á., að fengnu áfrýjunarleyfi, dags. 18. s. m. Er mál þetta var tekið fyrir hér í rétti í nóvembermán. s.l., var því samkvæmt ósk áfrýjanda og með samþykki stefndu, er þá létu mæta í málinu, frestað til fyrirtektar í febrúarmánuði, en með því að þá mætti enginn af hálfu hinna stefndu hefir málið verið rekið skriflega, samkv. 38. gr. hesta- réttarlaganna og er dæmt samkvæmt N. L. 1—4—32. og 2. gr. tilsk. 3. júní 1796.

Í héraði var mál þetta höfðað af Jóni E. Sigurðs- syni kaupmanni á Akureyri gegn skiftaráðandanum í Suður-Múlasýslu, Magnúsi Gíslasyni, f. h. þrotabús h/f. Eljan og sparisjóðnum á Norðfirði, en þótt Magnús sýslumaður Gíslason væri þannig formlegur aðilji málsins, hefir hann gefið út stefnu í því, leitað um sættir og kveðið upp dóm í málinu.

Þetta getur eigi talizt lögleg meðferð málsins og verður því ex officio að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og alla meðferð málsins fyrir sjóðóminum.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður í héraði falli niður, en málskostnað í hæstarétti verður sam- kvæmt kröfu áfrýjanda að dæma stefndu til að greiða in solidum og ákveðst hann 250 kr.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði dómur og öll meðferð málsins fyrir sjóðóminum á að vera ómerk.

Málskostnaður í héraði fellur niður, en málskostnað í hæstarétti greiði hinir stefndu, Jón E. Sigurðsson og skiftaráðandinn í Suður-Múlasýslu, Magnús sýslumaður Gíslason, f. h. þrotabús h/f. Eljan á Norðfirði in solidum áfrýjanda, sparisjóði Norðfjarðar, með 250 kr. að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 17. marz 1930.

Nr. 111/1929.   **Valdstjórnin** (Pétur Magnússon)
                                         gegn

S. Th. J. C. F. R. Hogg (Lárus Fjeldsted).

Sýknaður af kærur fyrir botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Siglufjarðar 29. sept. 1929: Stefndur, Stanford Theofilus James Charles Robert Hogg, greiði kr. 12255.00 sekt í Landhelgissjóð Íslands, en verði sektin ekki greidd innan mánaðar frá lögbirtingu dóms þessa, komi í stað hennar 7 mánaða einfalt fangelsi. Afli og veiðarfæri, þar með taldir allir dragstrengir, séu upptæk og eign Landhelgissjóðs.

Stefndur greiði allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað, þar á meðal 40 kr. til skipaðs verjanda Alf. Jónssonar lögfræðings.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Þann 27. september f. á. kl. 5,25 árdegis var varðskipið Ægir á leið vestur úr Flateyjarsundi á Skjálf-
andaflóa og sást þá frá varðskipinu togari svo nærri

Flatey, að útlit þótti til, að hann væri í landhelgi. Varðskipið beindi þá stefnu sinni að togaranum og kl. 5,45 dróg það upp stöðvunarmerki. Kl. 5,46 sá varðskipið togarann beygja út frá landi, og nam ekki staðar fyr en kl. 5,57 og hafði varðskipið þó á þessu tímabili aðvarað hann með 4 fallbyssuskotum um að nema staðar. Kl. 5,59 kom varðskipið að togaranum, er reyndist að vera skip kærða, með bakborðsvörpu í sjó. Var staður varðskipsins og togarans þá ákveðinn með hornmælingum og reyndist að vera tæpa 0,5 sjómílu utan landhelgislinunnar, samkvæmt útsetningu varðskipsforingjans á sjóbréf, er lagt hefir verið fram í réttinum. En þar sem kærði hafði svo sem áður segir siglt út frá landinu frá kl. 5,46 til kl. 5,57, hafa yfirmenn varðskipsins borið það og staðfest fyrir rétti, að kærði hafi kl. 5,46, er hann beygði út frá landinu, hlotið að vera um 0,2 sjómílu innan landhelginnar.

Kærði og stýrimaður hans hafa borið það fyrir réttinum, að skip þeirra hafi á útsiglingunni frá landinu farið með þriggja sjómílna hraða á klukku-tund, og ef gengið er út frá þessu og jafnframt, að skipið hafi farið beina *stefnu* frá landi, þá hefir kærði að visu hlotið að vera lítið eitt fyrir innan landhelgislínuna kl. 5,46. En þar sem staður varðskipsins var þá ekki ákveðinn og þá heldur ekki miðunarlínan til togarans, þannig, að séð verði, hvort kærði hefir siglt beina og skemmstu leið út frá landinu, þá þykir ekki með nefndri skýrslu varðskipsforingjans vera fengin örugg sönnun fyrir því, að kærði hafi verið innan landhelgislinunnar kl. 5,46, er hann beygði út frá landinu. Og með því að frambærðir kærða og stýrimanns hans um það, hvar botnvörpuskipið þá hafi verið statt, er það beygði út frá landi, þykja eftir prófum

málsins ekki nægilega greinilegir til þess að á þeim megi byggja sektardóm, þá þykir verða að sýkna kærða af kæru valdstjórnarinnar í máli þessu.

Eftir þessum úrslitum verður að leggja allan kostnað sakarinnar á ríkissjóð, þar með talin laun talsmanns kærða í héraði, 40 kr., og laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, er ákveðast 80 kr. til hvors.

Það athugast, að rannsóknardómarinn hefir eigi látið túlkinn vinna drengskaparheit áður en hann tók til starfa.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, S. Th. J. C. F. R. Hogg, á að vera sýkn af kæru valdstjórnarinnar í máli þessu og á upptekt afla og veiðarfæra í skipi hans »Kingston Peridot«, H. 55, að falla niður.

Allur kostnaður sakarinnar bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin laun talsmanns kærða í héraði, cand. jur. Alf. Jónssonar, 40 kr., og laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Lárusar Fjeldsted, 80 kr. til hvors, greiðist úr ríkissjóði.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af hálfu valdstjórnarinnar gegn Stanford Theofilus James Frederick Charles Robert Hogg skipstjóra á enska togaranum Kingston Peridot, H. 55, fyrir að hafa gjörzt sekur um botnvörpuveiðar í landhelgi.

Málavextir eru þessir.

Stefndur var eigi á verði, heldur stýrimaður togarans, og virðist skipstjórinn hafa verið sofandi, er varðskipið »Ægir« kom og fór að skjóta á togarann. Kveðst stefndur hafa tekið stýrimanni vara fyrir að toga ekki í landhelgi, og er það

viðurkennt af stýrimanni, enda stefndur vitað um að varðskipið var á næstu grösum. Kveðst stefndur hafa áður sett niður 2 dufl, bæði fyrir utan landhelgi, en að bæði duflin hafi rekið vegna storms og sjós, og hafi annað þeirra, grynna duflið, verið komið inn fyrir landhelgi. Hafi hann vitað um það og því varast það. Stýrimaður telur og sig hafa meðan hann var á verði togað í kringum ytra duflið, sem var utan landhelgi, og sama heldur kærður fram. Við mælingu varðskipisins var ytra duflið 1,3 sm. utan landhelgi, en innra duflið 0,5 sm. innan landhelgi. Hafa stýrimaður og stefndur báðir viðurkennt, að þeir hafi þegar varðskipið fór að skjóta á togarann togað um 3—5 skipslengdir frá dufli sinu, er að þeirra fullrýðingum hafi verið ytra duflið, og því utan landhelgi.

Hinn skipaði talsmaður stefnds, Alf. Jónsson heldur fram, að í skýrslu skipherra varðskipisins, sé gefið upp að staður togarans hafi verið 0,2 sm. og 0,4 sm. og sé slíkt svo óákveðið og á engu byggjandi. En þetta er misskilningur. Í téðri skýrslu er gengið út frá hraða togarans eins og stefndur og stýrimaður togarans hafa gefið upp, en ekki er vist að sé rétt, og sýnt fram á, að samkv. slíkum hraða, hefði togarinn átt að vera um 0,2 sm. fyrir innan landhelgi, er hann var að toga og skotið var á hann.

Samkvæmt eiðfestum skýrslum skipherrans á varðskipinu »Ægir«, og 1. og 2. stýrimanns á varðskipinu, og eiðfestum framburði þeirra í réttinum, er það sannað, að togarinn Kingston Peridot, H. 55, hefir verið að toga í landhelgi um 0,4 sm. innan landhelgi við Flatey á Skjálfanda og staðfestist það við framburð stefnds og stýrimannsins á togaranum, um að togarinn hafi verið að toga 3—5 skipslengdir frá dufli þeirra, sem samkvæmt eiðfestri skýrslu skipherra varðskipisins og 2ja stýrimanna, var innra duflið, enda er það ljóst af allri aðstöðu, að togarinn gat ekki verið að toga við ytra duflið, er varðskipið byrjaði að skjóta á hann, því að þá sneri togarinn við og frá landi og út og átti þó um 1,2 sm. að ytra duflinu, er hann staðnæmdist.

Enda þótt að svo geti verið, að landhelgisbrot þetta hafi átt sér stað án vitundar stefnds, verður hann þó að bera ábyrgð á brotinu, þar sem að skipið er undir hans stjórn og hann mátti segja sér sjálfum, að það gat verið óvarkárt af honum að láta stýrimanninn um togunina eins nærri landhelgi, og jafnvel ytra duflið hafi verið.

Kærður hefir eigi áður sætt refsingu af hálfu þess opinbera. Brot kærðs heyrir að áliti dómarans undir 1. gr. laga 5/1920 og álitst sektin með tilliti til þess, að íslensk pappírskróna jafngildir nú 81.60 aurum gullkrónu, hæfilega ákveðin með 12255 króna sekt í Landhelgisjód Íslands og afli og veiðarfæri, þar með taldir allir dragstrengir, upptæk og eign sama sjóðs. Ef sektin verður ekki greidd innan mánaðar frá lögbirtingu dóms þessa, komi í hennar stað 7 mánaða einfalt fangelsi.

Svo greiði og kærði allan af málinu löglega leiddan og leiðandi kostnað, þar á meðal 40 kr. til verjanda kærðs, Alf. Jónssonar lögfræðings.

Á rekstri málsins hefir enginn óþarfa dráttur orðið.

Miðvikudaginn 19. marz 1930.

Nr. 4/1929.

Jón Einarsson (Jón Ásbjörnsson)
gegn

O. Malmberg, f. h. h/f. Hamar
(Guðm. Ólafsson).

Viðgjörðarkostnaður.

Dómur gestaréttar Reykjavíkur 22. dezbr. 1927: Stefndur, Jón Einarsson, greiði stefnandanum, O. Malmberg, f. h. h/f. »Hamar«, kr. 1080,10 með 6 % ársvöxtum frá 4. marz 1926 til greiðsludags og kr. 171.50 í málskostnað, innan þriggja sólarhringa frá lögbirtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Í máli þessu, sem áfrýjað var til hæstaréttar að fengnu áfrýjunarleyfi 18. dez. 1928, með stefnu, dags. 9. jan. 1929, hefir hvor aðilja um sig lagt fram ný gögn, sérstaklega umsögn nokkurra vélfræðinga út af viðgjörð stefnda um miðjan febrúar 1926 á sveifararmi — í gestaréttardóminum kallaður öxull — úr vélbátn-

um »Valdimar«, V.E. 268, eign áfrýjanda og 3 annara manna.

En hvorki með þessum skýrslum, sem eru allsundurleitar, né heldur með vitnaframburði manns þess, er var vélamaður á nefndum bát þann tíma, er hér kemur til skoðunar, hefir áfrýjanda tekizt að sanna það gegn neitun stefnda, að síðari bilun vélarinnar hafi verið að kenna vitaverðri viðgjörð stefnda á sveifararminum, sem áfrýjandi tók við án athugasemda, eftir að vélin hafði verið reynd eftir febrúarviðgjörðina, og komið var aftur til viðgjörðar hjá stefnda litlu síðar, án þess, að gjörður væri nokkur fyrirvari um borgun fyrir þá viðgjörð.

Krafa áfrýjanda um algjörða sýknum sér til handa af kröfum stefnda verður því ekki tekin til greina.

Hinsvegar verður áfrýjanda, sem átti aðeins $\frac{1}{4}$ hluta í bátnum og ekki var stefnt í héraði til að greiða viðgjörðarkostnaðinn, alls 1080 kr. 10 a., fyrir hönd útgjörðar bátsins, samkv. 14. gr. siglingarlaganna nr. 56/1914, ekki gjört að greiða meira en fjórðung nefndrar upphæðar, eða 270 kr. 3 aura. En þá fjárhæð verður áfrýjandi að greiða stefnda með 6 % vöxtum frá 4. marz 1926.

Samkv. þessum úrslitum þykir eftir atvikum rétt, að áfrýjandi greiði stefnda 100 kr. upp í málskostnað í héraði, en stefndi aftur áfrýjanda 150 kr. upp í málskostnað fyrir hæstarétti.

Því dæmist rétt vera:

Áfrýjandi, Jón Einarsson, greiði stefnda, O. Malmberg, f. h. h/f. »Hamar«, 270 kr. 3 aura með 6 % vöxtum frá 4. marz 1926.

Málskostnað í héraði greiði áfrýjandi stefnda með

100 kr., en stefndi greiði áfrýjanda málskostnað í hæstarétti með 150 kr.

Dóminum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er, samkvæmt heimild í lögum nr. 59 frá 10. nóvember 1905, höfðað fyrir gestaréttinum með stefnu, útgefinni 10. febrúar s.l., af O. Malmberg, f. h. h/f. Hamar, hér í bænum, gegn Jóni Einarssyni, útgjörðarmanni í Vestmannaeyjum, til greiðslu skuldar fyrir viðgjörð á v/b. »Valdemar« að upphæð kr. 1080.10 ásamt 6% ársvöxtum frá 4. marz 1926 til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu. Nemur hann eftir framlögðum reikningi, sem kemur heim við aukatekjulögin og lágmarksgjaldskrá málf lutningsmannafélagsins kr. 171.50.

Stefndur hefir aðallega krafizt sýknu af öllum kröfum stefnanda í málinu og málskostnaðar hjá honum eftir mati réttarins. Til vara hefir hann krafizt þess að verða aðeins dæmdur til þess að greiða $\frac{1}{4}$ hluta hinnar umstefndu upphæðar án vaxta og kostnaðar.

Málavextir eru þeir, að í febrúarmánuði 1926 var þess farið á leit við stefnanda, að hann smiðaði og setti niður öxul í v/b. »Valdemar«. Sendi stefnandi stefndum þá símskeyti, dags. 10. febrúar 1926, þar sem hann bauðst til þess að taka verk þetta að sér fyrir 2200 krónur og hafa lokið því á 6 dögum. Með símskeyti, dags. 11. s. m., samþykkti stefndur tilboð þetta og var smiðinni og niðursetningunni því næst lokið á tilsettum tíma, að því er séð verður, og hefir stefnandi fengið verk þetta að fullu greitt. Hinn 4. marz 1926 tók stefnandi að sér, eftir beiðni skipstjórans á v/b. »Valdemar« að gjöra við vélina í bátnum og nam sá viðgjörðarkostnaður hinni umstefndu upphæð. Hefir stefnandi krafizt stefndan árangurslaust um greiðslu á þeirri upphæð.

Aðalsýknukröfuna byggir stefndur á því, að bilun sú, sem varð á vélinni og gjört var við í síðara skiftið, hafi eingöngu stafað af því, að stefnandi hafi ekki gengið eins vel frá öxlinum í fyrra skiftið (febrúarviðgjörðinni) eins og vera bar

og hafi honum því verið skylt að bæta úr þeim göllum án endurgjalds. Gegn mótmælum stefnanda hefir stefndur þó ekki sannað, að bilunin hafi orðið af þessum orsökum né yfirléitt, að smíði á öxlinum í febrúar og niðursetningin á honum hafi á nokkurn hátt verið óforsvaranlega af hendi leyst. Verður því að telja, að stefnandi eigi kröfu til þess að fá endurgjald fyrir viðgjörðina í marz, þá er stefnt er út af.

Varakröfuna byggir stefndur á því, að hann sé aðeins eigandi að $\frac{1}{4}$ í nefndum vélbát og beri honum því eigi skylda til að greiða meira en sinn hluta af viðgjörðarkostnaðinum, og vitnar hann í því efni í 22. gr. siglingalaganna frá 1914. Stefndur hefir nú að visu lagt fram vottorð um það, að samkvæmt afsals- og veðmálabókum Vestmannaeyjakaupstaðar séu, auk hans, þrír eigendur að bátnum, en hinsvegar hefir hann ekki upplýst, að neirn þeirra hafi verið kosinn útgjörðarstjóri, enda þótt sókn stefnanda gæfi tilefni til þess, að hann skýrði frá, hvort svo væri eða ekki. Verður því að álíta að stefnanda hafi verið heimilt að lögsækja stefndan einan til greiðslu á skuldinni, sbr. 15. gr. ofangreindra siglingalaga, enda hafði hann skömmu áður en hin umstefnda skuld var stofnuð komið fram gagnvart stefnanda sem útgjörðarstjóri bátsins eða einkaeigandi.

Af framangreindum ástæðum ber að taka kröfur stefnanda til greina að öllu leyti.

Föstudaginn 21. marz 1930.

Nr. 51/1929.

Valdstjórnin (Magnús Guðmundsson)
gegn

August Löwner (Jón Ásbjörnsson).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 27. marz 1929: Kærði, August Löwner, á innan fjögura vikna að greiða 15000 króna sekt í Landhelgissjóð Íslands, en sæta 8 mánaða einföldu fangelsi fáist hún ekki greidd. Auk þess skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í togaranum Edward Richardson, P. G. 328 frá Geestmünde, vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Enn-

fremur greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Hinn 24. marz f. á. var varðskipið Óðinn á ferð austur með Söndum nálægt Ingólfshöfða, sást þá kl. 5,30 siðdegis botnvörpuskip, sem stefndi að landi með hægri ferð. Fjórum mínútum síðar sneri botnvörpungurinn við út frá landi og 6 mínútum síðar, kl. 5,40, var skipið komið á fulla ferð. Kl. 5,41 sást frá varðskipinu belgur í kjölvatni togarans og reyndist sá staður samkv. mælingu varðskipsins 0,9 sm. innan landhelgislinunnar. Kl. 5,42 setti varðskipið upp stöðvunarmerki og var botnvörpungnum jafnframt gefið merki með eimpípunni; kl. 5,43 var blásið aftur með eimpípunni; kl. 5,45 var skotið lausu skoti og þremur mínútum síðar var aftur skotið lausu skoti; kl. 5,50 var skotið kúluskoti fyrir framan botnvörpunginn og þá loksins nam hann staðar. Kl. 5,53 var varðskipið komið að togaranum, sem reyndist vera P. G. Edward Richardson frá Geestemünde, og var þá staður hans 0,7 sm. utan landhelgislinunnar.

Við rannsókn á togaranum kom það í ljós, að hann hafði mikinn fisk á þilfari og var sumt af honum lifandi, bæði þorskur, ufsi, koli og steinbítur.

Engin varpa var á stjórnbörðshlið, en við rannsókn málsins vísaði kærði á botnvörpu, sem þó vantaði botninn í, er hann kvaðst hafa notað í síðasta drætti, þegar fiskur sá var veiddur, sem var á þilfari skipsins, að því er hann heldur fram tæpum 2 tímum áður en hann var handsamaður, en með því að þessi varpa var samkvæmt eiðfestum framburði 3ja vitna þur innan, getur þessi framburður kærða ekki verið

réttur. Með því nú kærði hefir ekki getað vísað á önnur veiðarfæri, sem hann hafi notað til þess að veiða með fisk þann, er var á þilfarinu, þykir það ljóst, að kærði hefir sleppt í sjó því veiðarfæri, er hann hefir notað til þessa, enda bendir ýmislegt annað í þessa átt, svo sem nánar er fram tekið í lög-regluréttardóminum.

Að þessu athuguðu svo og því, að kærði hefir enga sennilega grein gjört fyrir því, hvers vegna hann var svo langt inn á landhelgissvæðinu, að hann sneri út frá landi þegar, er hann varð var við varðskipið, að hann skeytti ekkert um stöðvunarmerki varðskipisins, heldur hélt út frá landi með fullri ferð meðan fært þótti, þá þykja framkomnar nægilegar likur fyrir því, þrátt fyrir neitun kærða og þrátt fyrir framburð þeirra manna af skipshöfninni, er leiddir hafa verið, að kærði hafi verið að botnvörpuveiðum, er varðskipið sá skip hans kl. 5,30, og að kærði til þess að leyna broti sínu, hafi sleppt botnvörpunni í sjó kl. 5,40, er hann fór á fulla ferð út frá landinu, og verður því að telja hann sannan að sök um brot á 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920. Það ber því að staðfesta hinn áfrýjaða lögreglu-réttardóm, þó með þeirri breytingu, að refsing kærða ákveðst 13000 kr., og komi 7 mánaða einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún verður eigi greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa.

Kærða ber að greiða allan áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 150 kr. til hvors.

Við meðferð málsins í héraði er það að athuga, að ekki var næg ástæða til að setja eitt vitnið, hásetann, W. Balkus, í gæzluvarðhald, þótt rétt þætti að einangra hann frá öðrum skipsmönnum nokkrar klukkustundir meðan stóð á rannsókninni.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, August Löwner, sæti 13000 kr. sekt til Landhelgisjóðs Íslands, er afplánist með 7 mánaða einföldu fangelsi verði sektin eigi greidd innan eins mánaðar frá birtingu dóms þessa.

Að öðru leyti á lögregluréttardóminum að vera óraskað.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Magnúsar Guðmundssonar og Jón Ásbjörnssonar, 150 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er af hálfu valdstjórnarinnar höfðað gegn August Löwner skipstjóra á togaranum »Edward Richardson«, P. G. 328 frá Geestemünde, fyrir meint brot á 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920 um bann gegn botnvörpuveiðum í landhelgi.

Málavextir eru þessir:

Sunnudaginn 24. þ. m. kl. 5,30 sást af varðskipinu »Óðni« togari, sem stefndi að landi með hægri ferð. Fjórum mínútum síðar snýr togarinn við og út frá landi og er sýnilegt 6 mínútum seinna, að hann er kominn á fulla ferð. Athugast frá »Óðni« mínútu seinna (kl. 5,41), að belgur er í kjölvatni togarans og reyndist sá staður, sem hann var á 0,9 úr sjómilu innan landhelgislinunnar. Togari þessi reyndist vera togarinn »Edward Richardson«, sem kærði er skipstjóri á. Þegar komið var að togaranum 12 mín. síðar, eftir að hann hafði verið stöðvaður með flaggmerki, eimpípublæstri, tveim lausum skotum og loks einu kúluskoti, var hann kominn 0,7 úr sjómilu út úr landhelginni. Við rannsókn um borð í togaranum kom í ljós ýmislegt, er þótti benda til þess, að skipstjóri hefði verið

að ólöglegum veiðum. Þessar grunsemdir og aðrar, sem komið hafa í ljós undir rannsókn málsins, eru þessar helztar.

1. Á þilfarinu sást mikið af fiski og sumir lifandi, m. a. nokkuð af lifandi þorski, ufsi og koli. Samkvæmt skýrslu kærðs, er styðst við vitnisburð nokkurra manna af skipi hans, eiga fiskar þessir að hafa komið á skipið í togi ca. 2 klukkustundum áður en menn af »Óðni« athuguðu þá. Sé miðað við rannsókn um borð í fiskirannsóknarskipinu »Dana« árið 1922 og í »Þór« 1908, getur þetta alls ekki verið rétt. Enda þótt talið sé að lifsskilyrði í þetta sinn hafi verið ágæt fyrir fiska þessa, vegna súldar og rigningar, verður ekki álitíð, að tvær klukkustundir hafi verið liðnar frá því að þeir komu úr sjónum, sérstaklega ekki rauðsprettarnar.

2. Varpa sú, sem kærði hefir haldið fram að hafa notað síðast og togað með ca. 2 klukkustundum áður en skip hans var stöðvað af »Óðni«, reyndist þur að innan, þar sem hún var bundin saman og upp. Stórrigning hafði gengið með köflum næstu stundirnar á undan og var varpan vot að utan. Þrjú vitni af varðskipinu »Óðni« hafa borið um þetta ásigkomulag vörpunnar og staðfest framburð sinn með eiði.

3. Einnig hafa tvö vitni unnið eið að og önnur tvö vitni borið, að varpa þessi hafi verið bætt með garni, sem áreiðanlega hafi ekki í sjó komið. En þetta virðist mega sjá með sæmilega ábyggilegri vissu af útliti hnúta og garnsins sjálfs að öðru leyti.

4. Við rannsókn á vörpunni gjörðri hér á höfninni fundust í henni leifar af drafúldnum kolum, sem er afar ósennilegt að hefðu getað haldizt þar, eftir að búið var að toga með vörpunni 2—3 klukkustundir.

5. Enginn poki var á vörpu þessari og hvorki botnrúllur né fótreipi fundust, er henni tilheyrðu. Hefir kærði skýrt þetta með því, að pokinn og fótreipið hafi verið skorið frá, þetta var lélegt og nýtt átti að koma í staðinn, því halda átti þegar til heimferðar. Þessi skýring er ekki sennileg og a. m. k. mjög óvenjulegt ásigkomulag botnvörpu, sem að sögn kærða alls ekki hafði verið notuð nema þetta eina sinn eftir að hún kom um borð. Mátti því búast við, að pokinn a. m. k. hefði endst betur og ekki verið ónýttur eftir eitt tog.

6. Lásar voru hvorki í vírunum né hlerum þeim, sem sagt var, að hefðu verið notaðir í síðasta togi, og riðskóf svo

mikil á hlerum þessum, að mjög virðist ósennilegt að þeir hafi verið notaðir nýlega eins og kærði heldur fram.

7. Kærði hefir alls ekki á fullnægjandi hátt gjört grein fyrir veru sinni á landhelgissvæðinu. Það er út af fyrir sig ávalt mjög grunsamlegt, þegar togari er þar á sveimi og hefir mikinn fisk í sér, eins og um er að ræða í þessu tilfelli, og jafnvel lifandi fisk á þilfari. En þar við bætist, að skýring kærða að hafa farið upp að landi til þess að taka miðanir kemur illa heim við framburð hans sjálfs og vitna af skipi hans um hreyfingar skipsins síðustu tvær klukkustundirnar og við það, að alls engar miðanir voru teknar.

8. Merki voru á vindunni, sem virtust bera vott um að meiri vir hefði verið á henni nýlega, en nú var sýnilegur og rúllurnar þesslegar, að vírar hefðu nýlega leikið á þeim.

9. Það er sennilegra, að kærði hefði fyrst látið gjöra að fiskinum og síðan komið veiðarfærunum fyrir, ef hann var að búa sig undir heimferð.

Á móti þessum mörgu og miklu líkum kemur eindregin neitun kærða og vitnisburðir nokkurra skipsmanna hans, um að hann skýri rétt frá og hafi ekki verið að toga meðan þeir af »Óðni« sáu hann þarna á landhelgissvæðinu, heldur fyr um daginn.

Dómarinn tekur fram, að enda þótt það sé sjálfsögð regla almennt, að nota sjónarvotta til þess að bera vitni og eiðfesta framburði sína til úrslita, þegar tök eru á og láta þá ekki líkur ráða, hefir hann þó ekki talið það rétt í þessu tilfelli að fylgja þeirri almennu reglu og eiðfesta vitnin af »Edward Richardson«.

Dómarinn litur svo á, að bæði séu framkomnar líkur svo margar og miklar, að tæplega þurfi vitnanna við, og svo geti það varla talizt líkur, heldur miklu fremur full sönnun, að varpa sú reyndist að nokkru leyti þur, samkvæmt eiðfestum vitnaframburðum, sem átti að sögn kærða og skipsmanna að hafa verið notuð örfáum klukkustundum áður og á því tímabili verið síðan úti í súld og rigningu. Auk þess ber að líta á það, að vitnin eru tæplega óvilhöll, þar sem þau eru bæði í þjónustu kærða og hafa eftir því, sem upplýst er, fjárhagslegra hagsmuna að gæta í málinu.

Af þeim ástæðum, sem að framan eru raktar, verður rétturinn að telja sannað, þrátt fyrir neitun kærða og framburði skipsmanna hans, að hann hafi togað á landhelgissvæðinu

umrætt sinn, er þeir af »Óðni« sáu skip hans þar, og að hann með þessu hafi gjört sig brotlegan gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920 um bann gegn botnvörpuveiðum í landhelgi.

Með tilliti til þess að eftir framansöguðu verður að álíta, að kærði hafi gjört fyrirhugaðar ráðstafanir til þess að fela brot sitt, ef svo bæri undir, og reynt á mjög svo ákveðinn hátt að komast undan að bera ábyrgð á því, þykir verða að ákveða refsing hans þyngri en eila. En þar eð hér er um fyrsta brot hans á áðurnefndum lögum að ræða og með hliðsjón af, að dagsgengi einnar krónu er 0,8170 úr gullkrónu, þykir mega ákveða refsinguna sekt að upphæð kr. 15000.00 í Landhelgissjóð Íslands, sem greiðist innan 4 vikna, en afplánist með 8 mánaða einföldu fangelsi faist hún ekki greidd. Auk þess skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í áðurnefndum togara verða upptækt og andvirðið renna í sama sjóð.

Ennfremur greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Mánudaginn 24. marz 1930.

Nr. 103/1929.

Valdstjórnin (Pétur Magnússon)
gegn

August Löwner (Jón Ásbjörnsson).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 22. maí 1929: Kærði, August Löwner, á að greiða sekt til Landhelgissjóðs Íslands að upphæð 16000 krónur innan fjöggra vikna. En faist sektin ekki greidd ber kærða að afplána hana með 8½ mánaðar einföldu fangelsi. Ennfremur skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í togaranum Edward Richardson, P. G. 328 frá Wesermünde, vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Svo greiði kærði og allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem tekið er fram í hinum áfrýjaða dómi lögregluréttarins, kom varðskipið Þór að skipi kærða

fram undan Ingólfshöfða aðfaranótt hins 19. maí f. á., kl. 0,32 árd., og þar sem þoka var, setti það þar niður dufl til þess, eftir því að ákveða staðinn. En lóðlinan flæktist um vir duflsins og var það því tekið upp aftur, og þar sem varðskipið hafði rekið nokkuð meðan á þessu stóð, flutti það sig aftur að skipi kærða og setti duflið á ný þar niður 39 mínútum síðar eða kl. 1,11 árd. Var síðan þessi staður duflsins mældur á þann hátt, að varðskipið sigldi 0,8 sjómilu eftir vegmæli beint á Ingólfshöfða og mældi þaðan hæðarhorn af vitanum $2^{\circ} 7,5'$, er gefur fjarlægð staðarins 1,0 sjómilu frá vitanum (logahæð vitans 66 metra yfir sjáfarmál). Síðan sigldi varðskipið aftur út að duflinu 1,1 sjómilu eftir vegmæli. Gefa þessar athuganir eftir skýrslu yfirföngja varðskipsins stað duflsins 1,1 sjómilu innan landhelgislinu. Og þessi mæling var síðan staðfest með því, að hæðarhorn af vitanum var mælt við duflið og reyndist að vera $1^{\circ} 6'$, er gefur fjarlægð duflsins frá vitanum 1,9 sjómilu eða stað þess 1,1 sjómilu innan landhelgislinu.

Kærði hefir nú ekki véfengt þessa mælingu, en hann hefir hinsvegar haldið því fram, að skip sitt hafi frá því duflið var sett niður í fyrra skiftið og þartil það var sett niður í annað sinn, rekið undan þungum straumi að landi, er numið geti 1,1 sjómilu eða meiru. Viðvíkjandi þessu er það upplýst, að varðskipið var þar á staðnum látið reka undan straumi og vindi í 35 mínútur og rak það á þeim tíma 0,45 sjómilu í N.W. t. W. $\frac{1}{2}$, sem er skáhallt á landhelgislinuna. Einnig er það upplýst, að af áðurgreindum 39 mínútum lá skip kærða með vörpuna í botni fyrstu 14—15 mínúturnar og rak þá ekkert eða sama sem ekkert. Og yfirföngi varðskipsins og stýrimaður hans hafa

báðir borið það fyrir réttinum, að skip kærða hafi á næstu 24 mínútum í mesta lagi getað rekið 0,5 sjómílu undan straumi og vindi, en eftir stefnu straumsins hefði það á þessum tíma orðið að reka 1½ sjómílu til þess að hafa verið utan landhelgislinunnar þegar duflið var sett niður í síðara skiftið. Og þar sem hér munar svo miklu, skiftir það eigi máli, þótt álandsstraumur hafi verið eitthvað minni þegar varðskipið lét reka, svo sem verjandi kærða hér fyrir réttinum hefir gizkað á.

Það verður því að líta svo á, að með framangreindum skýrslum varðsupsforingjans og stýrimanns hans sé það fullsannað, að skip kærða hafi verið innan landhelgislinu, er varðskipið kom að því kl. 0,32 árd. nefndan dag. Og þar sem kærði þá var með botnvörpu í sjó, er það og sannað, að hann hefir gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920.

Kærði hefir með dómi lögregluréttar Vestmannaeyja þ. 27. marz f. á verið dæmdur fyrir botnvörpuveiðar í landhelgi og hefir dómurinn að því leyti verið staðfestur með dómi hæstaréttar 21. þ. m. Það ber því nú að refsar kærða fyrir brot í annað sinn og með tilliti til þess ákveðst refsing hans 15000 kr. sekt í Landhelgissjóð, er afplánist með 8 mánaða einföldu fangelsi, ef hún verður eigi greidd innan fjögurra vikna frá birtingu dóms þessa. En þar sem dimm þoka var og ekkert í prófum málsins bendir að öðru leyti til þess, að kærði hafi af ásettu ráði verið að veiðum í landhelgi, þá má fallast á, að héraðsdómarinn hefir eigi dæmt kærða í aukarefsingu samkv. 5. gr. fyrnefndra laga. Ákvæði undirréttardómsins um upptekt afla og veiðarfæra og um málskostnað í héraði staðfestast einnig.

Kærða ber að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, er ákveðast 150 kr. til hvors.

Þvi dæmist rétt vera:

Kærði, August Löwner skipstjóri á b/v. Edward Richardson, P. G. 328, greiði 15000 kr. sekt í Landhelgisjórð Íslands, er afplánist með 8 mánaða einföldu fangelsi, ef hún verður eigi greidd innan fjögurra vikna frá birtingu dóms þessa. Um upptekt afla og veiðarfæra og um málskostnað í héraði skal lögregluréttardóminum óraskað.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Jóns Ásbjörnssonar, 150 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Eftir skýrslu skipherrans á varðskipinu Þór, sem dags. er 20. þ. m. og framlögð í málinu, kom varðskipið 19. þ. m. kl. 0,32 að skipi kærða, togaranum Edward Richardson, P. G. 328 frá Wesermünde, og var kærði þá að toga með stjórnborðsvörpu í sjó. Var boja sett út frá varðskipinu til þess að ákveða stað togarans eftir henni. En boju þessa varð að taka upp áður en þetta yrði gjört til þess að greiða frá henni lóðlinuna, og var hún síðan sett út aftur hjá togaranum kl. 1,11 eða 39 mínútum síðar. Þessi staður var síðar ákveðinn og reyndist að vera 1,1 úr sjómílu innan landhelgislinunnar.

Kærði hefir ekki véfengt þessa mælingu, enda fylgdist hann með henni. Einnig hefir hann kannast við, að hafa verið að toga þegar varðskipið kom að honum, eins og sagt er í skýrslunni. En hinsvegar hefir hann ekki viðurkennt, að staður sá, sem hann var tekinn á og bojan var sett út í fyrsta

sinn, hafi verið fyrir innan landhelgislinuna. Telur hann, að straumur muni á nefndum 39 mínútum hafa getað borið skip sitt þessa 1,1 úr sjómilu eða liðugt það. Byggir hann það aðallega á því, að hann hafi staðsett boju, sem hann togaði hjá og hafi hún eftir stefnum þeim, sem hann togaði í við hana, hafa átt að vera fyrir utan línuna, nema straumur hafi borið skip sitt inn á landhelgissvæðið.

Þetta getur þó ekki álitizt. Í fyrsta lagi rak togarann lítið eða ekkert fyrstu 15 mínúturnar a. m. k. og hinar 24 mínúturnar er óhugsandi, að hann geti rekið nema óverulega að landi eftir þeim athugunum, sem gjörðar voru á því, hvað varðskipið rak þarna. Enda bar straumur ekki beint á land.

Það verður eftir þessu að telja nægilega sannað í málinu, að kærði hafi gjört sig brotlegan gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920. Með dómi lögregluréttar Vestmannaeyja, uppkveðnum 27. marz þ. á., sem kærði hefir áfrýjað, var hann dæmdur í 15000 kr. sekt fyrir samskonar brot. Kemur þá til álykta, hvort refsing hans skuli verða eftir þessu, og sérstaklega, hvort hann skuli auk sektar dæmdur til fangelsisrefsingar þeirrar, sem 5. gr. nefndra laga ákveður. Um siðarnefnt atriði tekur rétturinn fram, að eftir öllum atvikum þyki mega telja nægilega upplýstar svo miklar líkur fyrir því í málinu, að það hafi ekki verið ætlun kærða að toga á landhelgissvæðinu í þetta sinn, að sleppa megi honum við fangelsis aukarefsingu. Aðallega styðst þetta við, að dimm þoka var á, svo að ógjörningur var fyrir kærða að greina vel, hvar hann var, og að ekki er ástæða til að véfengja framburð hans um boju þá, sem hann togaði við og stýrimaður hans einnig hefir borið vitni um fyrir réttinum, sem og stefnur þær, er kærður lét toga í. Hinsvegar verður að ákveða refsing hans með hliðsjón af áðurnefndum lögregluréttardómi, meðan honum er ekki hnekkst af æðra dómi, og telst hún eftir 3. gr. nefndra laga og með hliðsjón af, að dagsgengi 100 kr. er kr. 85,61 gullkrónur, hæfilega ákveðin sekt að upphæð 16000 kr., sem greiðist innan 4 vikna, en afplánast með 8½ mánaðar einföldu fangelsi fáist hún ekki greidd. Sektin rennur í Landhelgissjóð Íslands. Auk þess skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir svo og allur afli innanborðs í áðurnefndum togara vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Mánudaginn 31. marz 1930.

Nr. 112/1929. **Bæjargjaldkeri Reykjavíkur, f. h.**
bæjarsjóðs gegn

det Bergenske Dampskibsselskab.

Dómur hæstaréttar.

Áfrýjandi mætti og óskaði málið yrði hafið. Stefndi mætti og krafðist ómaksbóta.

M á l i ě   h a f i ě:

Áfrýjandi greiði stefnda 50 kr. í ómaksbætur
að viðlagðri aðför að lögum.

Miðvikudaginn 2. apríl 1930.

Nr. 123/1929.

Valdstjórnin (Guðm. Ólafsson)
gegn

Tómasi Jónssyni (Jón Ásbjörnsson).

Brot g. l. 10. nóv. 1913 um forðagæzlu.

Dómur lögregluréttar Skagafjarðarsýslu 6. júní 1929: Kærður, Tómas Jónsson, sæti 200 kr. sekt til ríkissjóðs, er afplánist með 15 daga einföldu fangelsi verði hún ekki greidd innan 30 daga frá lögbirtingu dóms þessa. Svo greiði hann allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Enda þó að vitnaskýrslur í máli þessu hafi eigi verið eiðfestar og séu að sumu leyti nokkuð óákveðnar, þá verður það þó að teljast sannað með lýsingu kærða sjálfs á útliti og aðbúð nautgripa hans í sam-

bandi við skýrslur manna, sem staðfestar hafa verið fyrir rétti, þar á meðal skýrslu forðagæzlumanns Seiluhrepps, að kærði hafi vanfóðrað og vanhirt sérstaklega eina kú sína, svo að við lög varði.

Þetta brot kærða heyrir undir 2. mgr. 11. gr. laga nr. 44/1913 og þykir refsing hans, sem áður hefir verið sektaður fyrir illa meðferð á hrossi, samkv. 12. gr. nefndra laga eftir atvikum hæfilega ákveðin 100 kr. sekt, er renni í sveitarsjóð Seiluhrepps og afplánist með 10 daga einföldu fangelsi, verði hún ekki greidd innan 30 daga frá lögbirtingu dóms þessa.

Um málskostnað í héraði skal lögregluréttardóminum óraskað, enda greiði kærði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, meðal annars sóknar- og varnarlaun í hæstarétti, og eru þau ákveðin 50 kr., hvor um sig.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Tómas Jónsson, greiði í sveitarsjóð Seiluhrepps 100 kr. sekt, er afplánist með 10 daga einföldu fangelsi, verði hún ekki greidd innan 30 daga frá lögbirtingu dóms þessa.

Um málskostnað í héraði skal lögregluréttardóminum óraskað.

Loks greiði kærði áfrýjunarkostnað, þar með talin sóknar- og varnarlaun málflutningsmannanna Guðmundar Ólafssonar og Jóns Ásbjörns-sonar, 50 kr. hvorum.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað gegn Tómasi Jónssyni búanda á Elvogum í Seiluhreppi, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 34. frá

3. maí 1915, um dýraverndun og eru málavextir, er nú skal greina:

Hinn 13. apríl síðastliðinn afhenti hreppstjórinn í Seiluhreppi hingað á sýsluskrifstofuna tilkynningu frá forðagæzlumanni Seiluhrepps, dags. 11. s. m., um það, að nautgripir kærða væru í slæmu ásigkomulagi. Útnefndi sýslumaðurinn þá sama dag forðagæzlumanninn Sigurð Sigurjónsson í Geldingaholti ásamt öðrum þar til hæfum manni, Birni Gíslasyni á Halldórsstöðum, til þess að skoða og lýsa ástandi nautgripanna, sem eru svört eða svarthryggjótt kýr, rauð kvíga og rauðskjöldótt kýr. Framkvæmdu þeir skoðunina á kúnum og öðrum skepn-um kærða, er til náðist, þann 18. apríl síðastliðinn.

Vegna heimilisástæðna kærða og bústýru hans, sem ól tvíbura um þessar mundir og ásamt kærða var ein fullorðinna manna á heimili þeirra ásamt 4 smábörnum, reyndist ekki auðið að halda rannsókn málsins áfram fyr en 11. maí, en þá voru framangreindir nautgripir kærða skoðaðir á ný og skýrslur um ástand þeirra teknar í lögregluréttinum. Lauk rannsókn málsins 24. f. m., en kærða hefir verið veittur varnar-frestur síðan og þar til málið var lagt í dóm í gær.

Nefndur forðagæzlumaður hefir í álitsgjörð sinni, sem hann hefir undir eiðstilboð staðfest í lögregluréttinum, lýst ástandi framangreindra nautgripa svo, að rauðskjöldóttá kýrin væri sármögur og vanfóðruð þ. 18. apríl og þurfti mikla matar-gjöf og gott fóður til þess að komast vel lífs af. — Svarta kýrin var ekki stórskemmd af vanfóðrun og rauða kvígan mögur og vanfóðruð, samanborið við nautgripí annarsstaðar. 11. maí, er forðagæzlumaðurinn aftur skoðaði kýrnar, lýsti hann á-standi þeirra svo í lögregluréttinum, að rauðskjöldóttá kýrin hafi braggast síðan hann skoðaði hana 18. apríl og sé nú lifvænlegri en hún var þá, þó sé hún enn skriðhoruð, enda hafi hún verið að dauða komin 18. apríl, fyrir megurðar sakir. Hún sé skálduð á lærum og fram á siður og ástand hennar mjög ilt, og er það eindregið álit hans, að þetta sé fyrir van-fóðrunar sakir. Getur vitnið þess, að kærður hafi sagt því, að megurð kýrinnar stafaði af veikindum í henni, en vitnið hafi engin deili séð á því, að kýrin hafi verið haldin af nokkurri sýki.

Um hinar tvær kýrnar lætur vitnið þess getið, að sér virðist þeim fremur hafa hrakað síðan 18. apríl. Svarta kýrin sé mjög mögur en rauða kvígan þó miklu verri og tekur vitnið það

fram, að það hafi ekki séð jafn magrar kýr. Húsnæði nautgripanna sé mjög slæmt. Skýrslu þessa gaf vitnið í réttinum, — undir eiðstilboð.

Þá hefir Björn L. Jónsson, hreppstjóri á Seilu, sem skoðaði kýrnar 11. f. m., ásamt nefndum forðagæzlumanni og Guðmundi Andræssyni lyffjasveini á Sauðárkróki, sem stundað hefir dýralækningar hér í sýslu, lýst ástandi kúnna á sömu lund og forðagæzlumaðurinn. Vitnið, Guðmundur Andræsson, ber þá og undir eiðstilboð, að það hafi aldrei séð skepnur ver útleiknar af hor og vanfóðrun en umræddar kýr, og álití það, að rauðskjöldóttu kýrin sé að dauða komin af hor. Segist vitnið hiklaust fullyrða, að ekki sé sjáanlegt, að nokkur sýki sé í gripunum. Vitnið álitur fjósið mjög vont og ófullkomið. En annars er skýrsla þessa vitnis samhljóða skýrslu vitnisins, Sigurðar Sigurjónssonar, um þau atriði, er þeir gátu báðir borið um. — Framanefndur Björn Gíslason hefir ekki staðfest skýrslu sína fyrir rétti, með því hann var farinn burt úr umdæminu áður en réttarprófin hófust.

Kærður hefir viðurkennt, að rauðskjöldóttu kýrin væri horuð og allar kýrnar holdþunnar, eins og hann kemst að orði. Hann hefir haldið því fram, að rauðskjöldóttu kúna hafi skáldað, eins og lýst er, af vosbúð og óþrifum. Þá hefir hann haldið því fram, að horinn á síðastgreindri kú, stafi af veiki — skitupest —, er hún hafi fengið á góu í vetur. Hann hefir mótmælt því, að nokkur kýrin hafi verið að dauða komin eftir því sem hann beri skyn á. Að öðru leyti hefir hann viðurkennt í réttinum, að framburður framangreindra vitna sé réttur. — Kærður hefir haldið því fram, að hann hafi fódrað rauðskjöldóttu kúna á töðu, en taðan hafi verið vont rusl — en þar að auki kveðst hann hafa veitt henni matargjöf. Hinum kúnum hafi hann aðeins gefið útthey, en svörtu kúnni þar að auki fódurbæti frá því að hún bar á þorranum.

Það er upplýst, að 24. maí, er kýrnar voru enn skoðaðar af hreppstjóranum, Birni L. Jónssyni, þá var rauðskjöldóttu kýrin farin að braggast að mun, en hinar höfðu litlum framförum tekið. Er því sennilegt, að kærður hafi gefið rauðskjöldóttu kúnni mat eða bætt fóður hennar frá því sem var, er skoðunin fór fram 11. maí, og ef til vill byrjað að bæta fóður hennar nokkru fyr. Annars hefir ekki reynzt audið að afla upplýsinga um það, hvernig kærður hefir hagað fóðrun umræddra gripa, þar sem hann er einn til frásagnar um það. Þó

verður að álita það upplýst með réttarprófunum, að hann hafi ekki brostið heyfóður að vöxtunum til, en hinsvegar hefir það verið ákaflega rýrt og ófullnægjandi að gæðum, enda er það viðurkennt af kærða sjálfum, að svo hafi verið. Annars er framburður hans um matargjöfina ósennilegur og tortryggilegur.

Kærður hefir lagt fram ásamt vörn sinni vottorð tveggja utansveitarmanna, dags. 4. þ. m., sem lýsa því yfir að svarta kýrin hafi 4. þ. m. verið í góðu ásigkomulagi, »eftir því ástandi, sem hún var í síðastliðið haust, og þegar tekið er tillit til mögulegleika með fóðrun hennar í vetur«. Nú er það sennilegt, að þessi kýr, sem reyndist í besta standi af umræddum kúm kærða, hafi braggast að miklum mun síðan hún komst á grös, — síðan hún var skoðuð síðast —. Að öðru leyti ber vottorð þetta það sjálft með sér, að ekkert er upp úr því leggjandi.

Eins og prófin bera með sér hefir kærður, að boði lögreglustjóra, verið undir eftirliti hreppstjóra og forðagæzlumanns um fóðrun og meðferð nefndra gripa síðan rannsókn þessi hófst.

Með framangreindum vitnisburðum og skýrslum og eigin játningu kærða, er það að réttarins áliti næglega upplýst í máli þessu, að kærður hefir gjört sig sekan um illa meðferð á umræddum kúm sínum, með vanfóðrun á þeim og vanhírðu hvað þrif og húsnæði snertir. Þykir þetta athæfi hans því vita-verðara, sem hér er að ræða um skepnur, sem meiri hluta ársins eru á húsi og fastri gjöf og menn hafa daglega fyrir augum sér og geta því ávallt gefið gaum að ástandi þeirra. Þá er einnig á það að lita og alkunna er, að nægilegar heybirgðir voru hjá almenningi hér í umdæminu á síðastliðnum vetri og virðist því hafa verið vel kleyft fyrir kærða að útvega sér nothæft fóður fyrir skepnur sínar, ef hann hefði hirt um það.

Kærður hefir að réttarins áliti gjörzt brotlegur gegn ákvæðum laga um dýraverndun, nr. 34 frá 3. nóv. 1915, 1. og 2. gr.

Kærður, sem löngu er kominn yfir lögaldur sakamanna var í lögreglurétti Skagafjarðarsýslu 6. jan. 1927 sektaður um 30 krónur fyrir illa meðferð á hrossi, en auk þess hefir hann sætt ákærum og dómum fyrir tiundárvik, sauðapjófnað, skjalafals og hrossapjófnað, svo sem framlagt hegningarvottorð ber með sér.

Refsing sú, sem kærður hefir, samkvæmt ofangreindum

lögum, unnið til fyrir þetta brot sitt, þykir hæfilega ákveðin 200 kr. sekt til ríkissjóðs, er greiðist innan 30 daga frá lög-birtingu dóms þessa, ella sæti kærður einföldu fangelsi í 15 daga. Svo greiði kærður allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Rekstur málsins hefir verið vitalaus.

Föstudaginn 4. apríl 1930.

Nr. 65/1929. **Hlutafélagið „Bakki“** (Jón Ásbjörnsson)
gegn

bæjarstjórninni á Siglufirði
(Guðm. Ólafsson).

Útsvarsmál.

Úrskurður fógetaréttar Reykjavíkur 28. jan. 1929: Hin umbeðna lögtaksgjörð skal ná fram að ganga á ábyrgð Siglufjarðarkaupstaðar.

Dómur hæstaréttar.

Úrslit máls þessa velta á því, hvort atvinnurekstur áfrýjanda á Siglufirði árið 1928 hafi verið útsvarsskyldur þar samkv. 8. gr., a-lið í lögum nr. 46, 15. júní 1926. Þessu viðvikjandi er það með nýjum skjölum, er lögð hafa verið fram af nýju í hæstarétti og með flutningi málsins, upplýst það, er hér greinir.

H/f. Bakki, sem er áfrýjandi þessa máls, var stofnað 1926 með heimili og varnarþingi í Reykjavík, til þess að reka sildarútgjörð, sildarverzlun og verzlun með aðrar sjáfarafurðir. Samtímis því að hlutafélagið var stofnað, keypti það sildarstöð á Bakka í Siglufjarðarkaupstað, lóðarréttindi, bryggju, söltunarpláss, frystihús og hús fyrir starfsfólk stöðvarinnar, er allt hefir verið metið rúmar 100 þúsund krónur til fasteignaskatts. Sildarstöð þessa hefir félagið starfrækt öll

árin síðan það eignaðist hana, jafnframt því, að það hefir á öðrum tíma ársins rekið þilskipaútgjörð í Reykjavík. Árið 1928, eða það ár, sem útsvar það, er hér um ræðir, var lagt á, rak áfrýjandi þorskveiðar og sildveiðar um 7 mánuði frá Reykjavík, en sumar-mánuðina þrjá, eða frá því um mánaðamótin júní—júlí og þar til um mánaðamótin september—október, starfrækti áfrýjandi sildarstöðina á Siglufirði, stundaði sildveiði þaðan með skipum sínum og keypti sild af öðrum skipum. Þennan tíma var framkvæmdarstjóri og starfsfólk áfrýjanda á Siglufirði, en að vetrinum, er starfrækslu þar var lokið, hafði áfrýjandi ekkert fast fólk í þjónustu sinni, að því undanteknu, að hann galt einum manni kaup fyrir eftirlit með húsum og mannvirkjum stöðvarinnar. Er það upplýst, að áfrýjandi saltaði og kryddaði um 8000 tonn af sild á Siglufirði og frysti yfir 1600 tonn, sumpart fyrir aðra og sumpart til sölu, og var nokkur hluti frystu sildarinnar geymdur í frystihúsinu fram yfir næstu áramót. Einnig er það upplýst með vottorði bæjarfógetans á Siglufirði, að lifrarbræðsla var rekin á Siglufirði í nafni áfrýjanda. Af þessum atvinnurekstri var áfrýjanda gjört að greiða 7000 kr. aukaútsvar á Siglufirði, en fyrir sama ár var aukaútsvar áfrýjanda 500 kr. í Reykjavík.

Að visu var nú framangreindur atvinnurekstur áfrýjanda á Siglufirði einn hluti af heildaratvinnurekstri hans árið 1928, en að því athuguðu, að starfræksla sildarstöðvarinnar var meginþáttur í atvinnurekstri hans og að rekstur sildarstöðva á Norðurlandi eftir eðli sínu varir aðeins nokkra mánuði ársins og að sildarstöð áfrýjanda á Siglufirði var grundvöllurinn undir atvinnurekstri hans þar, þá verður að lita svo á, að áfrýjandi hafi nefnt ár rekið »heimilisfasta atvinnu-

stofnun á Siglufirði, er heimilt var samkvæmt 8. gr., a-lið í lögum nr. 46, 15. júní 1926 að leggja auka-útsvar á í Siglufjarðarkaupstað. Það verður því samkvæmt kröfu stefnda að staðfesta hinn áfrýjaða fógetaréttarúrskurð.

Eftir þessum úrslitum verður að dæma áfrýjanda til að greiða stefnda málskostnað fyrir hæstarétti, er ákveðst 200 kr.

Þvi dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða fógetaréttarúrskurði skal óraskað.

Áfrýjandi, hlutafélagið »Bakki«, greiði stefnda, bæjarstjórninni á Siglufirði, 200 kr. í málskostnað fyrir hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Við aðalniðurjöfnun í Siglufjarðarkaupstað síðastliðið ár var jafnað niður á h/f. Bakki 7000 krónum. Þar sem að hlutafélagið hefir neitað að greiða þetta útsvar, var eftir beiðni Guðmundar Ólafssonar hrm. byrjað á lögtaki fyrir útsvarsupphæðinni hér hjá nefndu hlutafélagi, 3. desember f. á. og haldið áfram 26. þ. m.

Framkvæmdarstjóri hlutafélagsins, Óskar Halldórsson, mætti í fógetaréttinum og mótmælti því, að lögtakið næði fram að ganga og lögðu aðiljar því atriðið undir úrskurð fógetaréttarins.

Umboðsmaður gjörðarþola hefir mótmælt lögtakinu af þeirri ástæðu, að hlutafélagið væri ekki útsvarsskylt í Siglufjarðarkaupstað, með því að heimili þess væri hér í Reykjavík og bæri útsvar hér, enda færi starfræksla þar fram aðeins yfir síldveiðitímann eða frá því um mánaðamótin júní og júlí og þar til um mánaðamótin september og október ár hvert og gæti því aðeins verið um það að ræða, að Siglufjarðarkaupstaður fengi hluta af útsvari því, sem jafnað væri niður á

hlutafélagið hér í Reykjavík, en hefði enga heimild til að jafna niður útsvari þar.

Gjörðarbeiðandi hefir hinsvegar haldið því fram, að þrátt fyrir það, að hlutafélagið ætti heimili hér í Reykjavík, þá væri heimilt að jafna niður á það útsvari í Siglufjarðarkaupstað, með því að það ætti þar fasteignir og bryggjuréttindi og ræki þar atvinnuveg á þeim fasteignum ár eftir ár og hefði flutt þaðan út á útsvarstíma þeim, sem hér um ræðir, 6—7000 tonn af sild.

Eftir því sem málið liggur fyrir hér fyrir fúgetaréttinum, verður að lita svo á, að með því að gjörðarþoli á fasteignir í Siglufjarðarkaupstað og rekur þar stórfeldan atvinnuveg ár eftir ár, með því að nota þessar fasteignir sem stöð fyrir atvinnureksturinn, þótt ekki sé nema yfir sildveiðitímann, þá verði þetta að teljast heimilisfastur atvinnuvegur samkvæmt 8. gr. a-lið útsvarslaganna nr. 46 frá 15. júní 1926, enda virðist ekki minni ástæða til að láta þetta atriði falla undir þá grein, en atriði þau, sem látin eru falla undir b-lið sömu greinar. 9. gr., e-liður, sömu laga virðist og heldur ekki brjóta í bága við þennan skilning, með því að sú grein virðist ekki eiga við þau atvik, þar sem gjaldþegn á sjálfur fasteignir á staðnum og rekur þar atvinnu sína ár eftir ár.

Það verða því ekki tekin til greina mótmæli umboðsmanns gjörðarþola gegn framgangi gjörðarinnar og þykir rétt að leyfa, að hún nái fram að ganga á ábyrgð Siglufjarðarkaupstaðar.

Mánudaginn 7. apríl 1930.

Nr. 70/1929.

Hrefna Sigurgeirsdóttir

gegn

Ísleifi Jónssyni (Svb. Jónsson).

Skuldamál.

Dómur gestaréttar Reykjavíkur 22. júní 1929: Gagnstefnandi, Hrefna Sigurgeirsdóttir, greiði aðalstefnandanum, Ísleifi Jónssyni, kr. 1027.24 með 6 % ársvöxtum frá 24. maí 1928 til greiðsludags og kr. 246.50 í málskostnað í aðalsök og gagnsök innan þriggja sólarhringa frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Það má telja upplýst undir rekstri málsins, að stefndi hafi um 26. okt. 1927 lokið við að setja miðstöðvarhitunartækin og vatnsleiðsluna í hús áfrýjanda, svo að nothæf væru, en baðhúsið með tilheyrandi baðtækjum og annað vatnssalerni hússins var eigi sett niður fyr en um 20. dez. næst á eftir og kennir stefndi því um, að eigi hafi verið unnt að setja baðtækin fyrir niður, vegna þess, að baðherbergið hafi ekki verið tilbúið. Stefndi hefir þannig að vísu lokið við lagningu upphitunartækjanna og vatnsleiðslunnar nokkru síðar en áskilið var í samningnum, en bæði er það, að gjöra má ráð fyrir, að það hafi tafið fyrir verki stefnda, að hann fékk ekki uppdrátt af lagningunni og ekki var búið að setja skilrúm í tvær efstu hæðir hússins, er lagningin fór fram, og svo er hér aðeins um drátt í fáa daga að ræða, all-löngu eftir venjulegan fardag leigjenda. Eru því ekki líkindi til þess, að þessi dráttur á því að ljúka við það að setja niður hitunartækin og vatnsleiðsluna hafi bakað áfrýjanda tjón né heldur það, að baðáhöldin og annað vatnssalernið var sett niður um tveimur mánuðum seinna en áskilið var í samningnum.

En sönnunarbyrðin fyrir þessu hvílir á áfrýjanda, og svo sem segir í gestaréttardóminum, hefir áfrýjandi ekki fært neinar sannanir fyrir því, að hann hafi beðið tjón af nefndum vanefndum stefnda. Viðvikjandi 2. kröfulið áfrýjanda, kröfunni um 650 kr. bætur fyrir húsaleigumissi, þykir þó rétt að taka það sérstaklega fram, að það er upplýst, að áfrýjandi tók neðstu hæð hússins til íbúðar þegar í septembermánuði, ennfremur, að mikið vantaði á, að búið væri að útbúa tvær efstu hæðirnar til íbúðar, þegar lagning hitunartækjanna og vatnsleiðslunnar fór fram, og

að áfrýjandi seldi öðrum manni húsið 2. dezember umrætt ár.

Það verður því með skirskotun að öðru leyti til þess, sem fram er tekið í hinum áfrýjaða gestaréttardómi, að staðfesta hann, og verður áfrýjandi þá að greiða stefnda málskostnað fyrir hæstarétti, er ákveðst 200 kr.

Málflutningsmaður stefnda, Sveinbjörn Jónsson, hefir hér fyrir réttinum látið svo um mælt, að áfrýjandi hafi gjört visvitandi ranga kröfu um bætur fyrir húsaleigumissi. Þessi ummæli málflutningsmannsins verður að vita, en eigi þykir næg ástæða til að verða við kröfu áfrýjanda um að sekta fyrir þau.

Þ v i d æ m i s t r é t t v e r a :

Gestaréttardóminum skal óraskað.

Áfrýjandi, Hrefna Sigurgeirsdóttir, greiði stefnda, Ísleifi Jónssyni, 200 kr. í málskostnað fyrir hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er eftir heimild í samningi, dags. 28. sept. 1927, höfðað fyrir gestaréttinum með stefnu, útgefinni 19. nóv. 1928 af Ísleifi Jónssyni kaupmanni hér í bæ gegn Hrefnu Sigurgeirsdóttur, Bergstaðastræti 54 hér í bænum, til greiðslu skuldar, að upphæð kr. 1027.24 með 6 % ársvöxtum frá 24. maí 1928 til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu. Nemur hann eftir framlögðum reikningi, sem er í samræmi við aukatækjulögin og lágmarksgjaldskrá málflutningsmannafélagsins kr. 171.50.

Kveður stefnandi tildrög málsins þau, að hann hafi með fyrgreindum samningi selt stefndu og tekið að sér að setja upp hita-, skolp- og vatnslagnir í húsi því, er hún var að reisa við Ingólfsstræti hér í bænum á þeim tíma, er samningurinn var gjörður. Umsamið verð fyrir allt verkið kveður

stefnandi hafa verið kr. 2350.00, en auk þess hafi stefnda (sic) keypt efni og látið vinna ýmislegt, er ekki hafi fallið undir samninginn fyrir kr. 427.24. Upp í þetta hvorutveggja hafi hún aðeins greitt kr. 1750.00, en verið ófáanleg til þess að greiða eftirstöðvarnar og sé því mál þetta höfðað.

Stefnda hefir nú ekki mótmælt framangreindum upphæðum, en telur sig hinsvegar eiga 1200 króna gagnkröfu á stefnanda vegna vanefnda á samningnum. Hefir hún með stefnu, útgefinni 7. jan. s.l., gagnstefnt aðalstefnanda til greiðslu þeirrar upphæðar og gjört þær réttarkröfur í gagnsökinni, að kr. 1027.24 af gagnkröfunni komi til skuldajafnaðar við dómkröfu aðalstefnanda í aðalsök, en hinsvegar fái hún sjálfstæðan dóm fyrir mismuninum kr. 172.76 með 6 % ársvöxtum frá stefnudegi gagnsakar til greiðsludags. Ennfremur hefir hún krafizt málskostnaðar.

Aðalstefnandi hefir eindregið mótmælt kröfum gagnstefnanda í gagnsökinni og krafizt sýknu af þeim og málskostnaðar í henni.

Gagnstefnandi telur vanefnd aðalstefnanda hafa verið í því fólgni, að hann hafi ekki lokið verkinu fyr en tveimur mánuðum síðar en um hafi verið samið. Kveðst hann af þessum ástæðum hafa orðið að kaupa og setja upp kolaofna, til þess að geta hafzt við í húsinu, auk þess sem hann hafi tapað af því leigu þennan tíma, og drátturinn á framkvæmd verksins hjá aðalstefnanda hafi tafið fyrir smíði hússins að öðru leyti. Hefir gagnstefnandi sundurliðað gagnkröfuna þannig: að kr. 250.00 sé kostnaður við uppsetningu kolaofna, kr. 650.00 leigubætur og loks kr. 300.00 fyrir vinnutafir, vegna þess að á leiðslunum stóð.

Í oftnefndum samningi, er fyrir liggur í málinu, er svo ákveðið, að aðalstefnandi skuli hafa lokið verkinu um miðjan október 1927, og það þykir nú nægilega upplýst með vitnaframburði og öðru, er fram hefir komið, að aðalstefnandi hafi lokið því kringum 20. okt. eða á tilskildum tíma, að öðru leyti en því, að ein baðtæki og annað vatnssalernið af tveimur, er aðalstefnanda bar að setja upp í húsinu, voru ekki sett upp fyr en um 20. dez. næst á eftir. Verður því ekki séð, að kröfuliður gagnstefnanda um bætur fyrir uppsetningu kolaofna eða vinnutafir hafi við nokkur rök að styðjast.

Hinsvegar virðist ekki útilokað, að gagnstefnandi geti hafa tapað leigu að einhverju leyti vegna dráttarins á uppsetningu

fyrigreindra tækja, en þar sem hann hefir ekki gegn mótmælum aðalstefnanda fært nokkur rök fyrir því, að svo hafi verið í raun og veru, hvað þá heldur upplýst nokkuð um upphæðina, þá verður heldur ekki hægt að taka kröfu gagnstefnanda um leigubætur til greina.

Úrslit aðalsakar og gagnsakar verða því þau hér fyrir réttinum, að kröfur aðalstefnanda verða teknar til greina að öllu leyti í aðalmálinu og hann verður sýknaður af kröfum gagnstefnanda í gagnsökinni og honum tildæmdur málskostnaður í henni, er þykir hæfilega ákveðinn kr. 75.00.

Mánudaginn 28. apríl 1930.

Nr. 133/1929. **Oddur Gislason sýslumaður**

(Jón Ásbjörnsson)

gegn

**protabúi firmans „Bræðurnir Proppé“,
Þingeyri, Jóni G. Mariassyni, f. h. út-
bús Landsbankans á Ísafirði o. fl.**

(Lárus Fjeldsted).

Um forgangsrétt í protabúi.

Úrskurður skiftaréttar Ísafjarðarsýslu 30. maí 1929: Hin framkomnu mótmæli skulu til greina takast, hvað snertir kr. 47106.72 af kröfu sýslumanns Odds Gislasonar, en kr. 746.15 ásamt með 5 % ársvöxtum frá gjaldþrotadegi til greiðsludags við skiftalok, eiga að hafa forgangsrétt við skifti á protabúi firmans Bræðurnir Proppé á Þingeyri, samkvæmt skiftalaganna 83. gr. b. 3.

Dómur hæstaréttar.

Áfrýjandi hefir hér fyrir réttinum sundurliðað kröfu sína, alls að upphæð 47852 kr. 87 aura í 2 flokka. Eru í öðrum flokknum þau opinber gjöld, er hið stefnda firma hefir tekið við frá öðrum gjaldþegnum, að upphæð 20817 kr. 58 aur. og telur áfrýjandi sig

eiga forgangsrétt fyrir þeirri upphæð samkv. a-lið 83. gr. skiftalaganna. En í hinum flokknum eru opinber gjöld firmans sjálfs, að meðtöldum þeim 746 kr. 15 aur., sem áfrýjanda voru úrskurðaðar með hinum áfrýjaða skiftaréttarúrskurði, alls að upphæð 27035 kr. 29 aur., og telur áfrýjandi sig eiga forgangsrétt fyrir þeirri upphæð samkv. b-lið 3. tölulið sömu skiftalagagreinar. Krefst áfrýjandi greiðslu beggja upphæða úr hinu stefnda þrotabúi, samkv. nefndum heimildum, með 6 $\frac{1}{2}$ % vöxtum frá gjaldþrotadegi og málskostnaðar fyrir hæstarétti.

Hinir stefndu hafa kannazt við, að þessi sundurliðun áfrýjanda sé reikningslega rétt, en mótmæla forgangsrétti beggja sundurliðuðu krafanna, að slepptum hinum úrskurðuðu 746 kr. 15 aur. af síðarnefndu kröfunni, enda hefir úrskurðinum ekki verið gagn-áfrýjað að því leyti. Mótmæla stefndu forgangsrétti áfrýjanda fyrir tyrnefndu upphæðinni af þeirri ástæðu, að firmað Bræðurnir Proppé hafi ekki haft innheimtu á henni í umboði hins opinbera, heldur í greiðaskyni við áfrýjanda, og forgangsréttinum fyrir síðarnefndu upphæðinni, að frátöldum nefndum 746 kr. 15 aur., af þeirri ástæðu, að áfrýjandi hafi ekki notað lög-mæltan rétt til innheimtu þessara gjalda og sé krafan út af þeim því orðin að venjulegri viðskiftakröfu. Mótmæla stefndu að öðru leyti kröfum áfrýjanda og krefjast staðfestingar úrskurðarins og málskostnaðar.

Áfrýjandinn hefir lagt fram löggildingu stjórnarráðsins frá 30. maí 1907 til handa einum af fleirum eignum hins stefnda firma, sem var stofnað mörgum árum seinna, til þess að athuga skjöl aðkomuskipa á Þingeyri, fyrir hönd og á ábyrgð sýslumannsins í Ísafjarðarsýslu. En á henni verður ekki byggt innheimtuumboð af hendi hins opinbera til handa

hinu stefnda firma. Og þar sem slíkt umboð firmanu til handa heldur ekki er sannað á annan hátt, þá verður að fallast á það, að áfrýjanda var ekki úrskurðaður forgangsréttur í þrotabúi firmans fyrir fyrnefndu upphæðinni.

Hinsvegar verður að líta svo á, að áfrýjandi eigi forgangsrétt samkv. 3. tölulið 83. gr. skiftalaganna fyrir síðarnefndu upphæðinni, ofanefndum 27035 kr. 29 aur., sem upplýst er um hér fyrir réttinum, að öll lýtur að eigin »sköttum og gjöldum« hins stefnda firma til ríkissjóðs, aðallega tollum, og stafar öll frá því ári, er firmað varð gjaldþrota, eða frá ársbyrjun 1926 til 14. okt. s. á., að undanteknum 223 kr. 54 aur. frá 1925.

Nefndum 27035 kr. 29 aur. með 5 % ársvöxtum frá 14. okt. 1926 verður hið stefnda þrotabú því að svara til, samkv. ofanefndri heimild skiftalaganna.

Loks verða stefndu að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir hæstarétti in solidum, og er hann eftir atvikum ákveðinn 250 kr.

Því dæmist rétt vera:

Áfrýjandi, Oddur Gislason sýslumaður, á forgangsrétt fyrir 27035 kr. 29 aur. í hinu stefnda þrotabúi með 5 % ársvöxtum frá 14. okt. 1926.

Svo greiði hinir stefndu skuldheimtumenn búins, Jón G. Mariasson, f. h. útbús Landsbankans á Ísafirði, Magnús Thorsteinsson, f. h. útbús Íslandsbanka s. st., G. E. Geirdal, f. h. útbús Landsverzlunar s. st. og Kaupfélags Dýrfirðinga, Ingvar Vigfússon, þeir Eggert Claessen, Sigurður Eggerz og Kristján Karlsson, f. h. Íslandsbanka í Reykja-

vík, Sigríður Jónsdóttir, f. h. verzlunarinnar Dagsbrúnar á Ísafirði og Jóhann Þorsteinsson sama staðar, áfrýjandanum in solidum málskostnað fyrir hæstarétti, að viðlagðri aðför að lögum, með kr. 250.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Máli þessu er með dómi hæstaréttar, uppkveðnum 17. desember 1928, vísað heim til nýrrar og löglegrar meðferðar. Með bréfi dómsmálaráðuneytisins, dags. 10. apríl 1929, var undirritaður skiftaráðandi settur til þess að leita sátta í málinu og kveða upp í því úrskurð, ef sætt eigi tækist.

Með skjali, dagsettu 8. þ. m., endurtekur sýslumaðurinn í Ísafjarðarsýslu, Oddur Gíslason, þá kröfu sína, er hann gjörði með bréfum til skiftaréttarins í Ísafjarðarsýslu, dags. 29. janúar og 11. febrúar 1927, að sér verði greiddar, sem forgangskröfur úr þrotabúi Bræðurnir Proppé á Þingeyri, kr. 47106.72 + kr. 746.15, er þrotabúið skuldi embættinu vegna umboðsmennsku firmans fyrir sýslumann, áður ei. það varð gjaldþrota. Kveður hann þrotabúið um mörg undanfarin ár, eða síðan árið 1914, hafa haft með höndum umboð á Þingeyri fyrir sýslumanninn í Ísafjarðarsýslu og sem slíkt tekið á móti opinberum gjöldum, bæði tollum, þinggjöldum, sýslusjóðsgjöldum o. fl. Litur sýslumaður svo á, að firmað hafi tekið við gjöldum þessum í umboði og af hálfu þess opinbera og beri því að heimfæra skuldina undir a-lið 83. gr. skiftalaganna frá 1878. Heldur sýslumaður fast við þá kröfu sína, að skuld þessi verði sér greidd úr þrotabúinu sem forgangskrafa með 6 % ársvöxtum frá gjaldþrotadegi til greiðsludags við lok skifta á þrotabúinu. Kveðst sýslumaður hafa fylgt sömu reglu og fyrirrennari hans í embættinu, og hafi ráðuneytinu verið kunnugt um, að ómögulegt er að reka embætti hans án þess að nota umboðsmann til innheimtu opinberra gjalda. Litur hann svo á, sem skoða beri umboðsmann sýslumanns sem opinberan sýslunarmann, er beri ábyrgð verka sinna eins og hver annar fullþroska lögráðamaður. Visar hann til hins heimvisaða úrskurðar til stuðnings kröfu sinni.

Kröfuhafar þeir, sem mættir voru á skiftafundinum 8. þ. m.,

hafa mótmælt því, að krafa þessi verði tekin til greina sem forgangskrafa. Var sætta leitað, en árangurslaust.

Hinn reglulegi skiftaráðandi hafði með úrskurði 15. febrúar 1927 vikið sæti að því, er þennan ágreining snerti.

Það er upplýst í málinu, að firmað Bræðurnir Proppé á Þingeyri, hafði frá árinu 1921, og jafnvel áður, og til þess dags, er það varð gjaldþrota, umboð fyrir sýslumanninn í Ísa-fjarðarsýslu og tók á móti opinberum gjöldum og sköttum hans vegna sem toll- og gjaldheimtumanns rikissjóðs.

Samkvæmt 83. gr. laga um skifti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 3, 12. apríl 1878, staflíð a., njóta m. a. þær kröfur forgangsréttar, sem rísa af því, að hinn framliðni hefir haft undir höndum fé landsins, kirkna, sveitarfélaga, stofnana, ómyndugra, eða annara einstakra manna, annaðhvort sem embættismaður, sýslunarmaður, eða í umboði af hálfu hins opinbera. Og í sömu grein sömu laga, staflíð b., er tekið fram, að næst á eftir kröfunum í staflíð a., komi jafnhliða hverjar annari: 1. Leiga af hibýlum og öðru húsrúmi, 2. Landsskuld o. fl. og 3. Skattar og gjöld til landssjóðs, sveitarfélaga, prests og kirkju, þó eigi fyrir lengri tíma en 2 ár á undan síðasta gjalddaga fyrir lát hins framliðna. Úrslit þessa máls eru því undir því komin, hvort hið gjaldþrota firma, Bræðurnir Proppé á Þingeyri, hafi haft umkrafið fé með höndum sem embættismaður, sýslunarmaður, eða í umboði af hálfu hins opinbera, eða hvort einhver hluti kröfunnar getur heyrt undir skiftalaganna 83. gr. b. 3.

Um embættismann eða sýslunarmann er hér ekki að ræða, en verið gæti, að líta mætti svo á, að þessi umboðsmaður sýslumanns, hefði haft umkrafið fé með höndum í umboði af hálfu »þess opinbera«. Það yrði þó því aðeins gjört, að sýslumaður í þessu falli væri skoðaður sem »það opinbera«. En á það getur rétturinn ekki fallið, því að til þess hefði þurft að liggja fyrir hreint samþykki stjórnarráðsins og þinglesið umboðsbréf til handa þessum umboðsmanni sýslumanns. Það verður á engan hátt talið samþykki stjórnarráðsins, þótt það hafi vitað um umboðsmennsku þessa firma. Firmað hefir hlotið umboð sitt af hendi sýslumanns, það hefir gjört honum reikningsskil og hann svo aftur rikissjóði og ber firmað því ábyrgð gagnvart honum, en eigi rikissjóði. Umþrætt krafa getur því eigi talizt forgangskrafa samkvæmt skiftalaganna 83. gr. a.

Aftur ber að líta á hitt, hvort krafan geti ekki öll, eða hluti af henni heyrt undir skiftalaganna 83. grein b. 3. Lítur rétturinn svo á, að sú skuld hins gjaldþrota firma við sýslumann, sem beinlínis stafar af ógreiddum opinberum gjöldum, sköttum og tollum, er því bar að greiða á 2 næstliðnum árum fyrir gjaldþrotið, eigi við skiftin á þrotabúinu að heyra undir síðastnefnda grein og lið skiftalaganna. Af framlögðum reikningum verður ekki séð, að upphæð þessi sé nema kr. 746.15, reikningur sýslumanns framlagður 11. febrúar 1927, sem ásamt 5 % ársvöxtum frá gjaldþrotadegi til greiðsludags, ber að skoða sem forgangskröfu samkvæmt skiftalaganna 83. grein b. 3.

Mánudaginn 28. apríl 1930.

Nr. 98/1929.

Áfengisverzlun ríkisins

(Stefán Jóh. Stefánsson)

gegn

Jóni Jónssyni lækni (Enginn).

Verzlunarskuld.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 20. júní 1929: Stefnur, Jón Jónsson læknir, skal vera sýkn af kröfum stefnandans Guðbrandar Magnússonar, f. h. Áfengisverzlunar ríkisins í máli þessu.

Málskostnaður falli niður.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu hefir áfrýjandinn, að fengnu novaleyfi 17. sept. f. á., skotið til hæstaréttar með stefnu, dags. 24. s. m. og krafizt þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér 10842 kr. með 6 % ársvöxtum frá 1. janúar 1929, eða til vara 8594 kr. 59 aura með 5 % vöxtum frá 14. maí 1928 og málskostnað í báðum réttum.

Stefndi hefir hvorki mætt né látið mæta í málinu, þó að honum væri löglega stefnt. Hefir málið því verið

rekið skriflega og er dæmt samkv. N. L. 1—4—32. og 2. gr. tilsk. 3. júní 1796.

Meðal nýrra gagna, sem áfrýjandi hefir lagt fram í hæstarétti, er bréfleg, vottföst játning stefnda, dags. 14. maí 1926, fyrir því, að hann hafi þá skuldað áfengisverzlun ríkisins 8594 kr. 59 aur. Lofar stefndi þar 650 kr. árlegri afborgun af nefndri upphæð, og skyldi hún greidd í tvennu lagi, 1. nóv. og 1. maí, í fyrsta skifti 1. nóv. 1926, en vexti skyldi stefndi enga greiða, ef hann stæði í skilum um umsamdar afborganir.

Þessi skuldaviðurkenning útilokar það, að skuldin geti talist fyrnd að því, er snertir þessa upphæð. Ber því að taka varakröfu áfrýjanda til greina og dæma stefnda til að greiða áfrýjanda nefndar 8594 kr. 59 aur., er stafa frá vöruúttekt á árunum 1922—1925, með 5 % ársvöxtum frá 14. maí 1929 til greiðsludags.

Loks verður stefndi eftir þessum úrslitum að greiða áfrýjanda málskostnað í báðum réttum og er hann eftir atvikum ákveðinn 400 kr.

Því dæmist rétt vera:

Stefndi, Jón Jónsson læknir, greiði áfrýjanda, Guðbrandi Magnússyni, f. h. Áfengisverzlunar ríkisins, 8594 kr. 59 aura með 5 % ársvöxtum frá 14. maí 1926 til greiðsludags og málskostnað í hér-
aði og hæstarétti með 400 kr.

Dóminum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er eftir árangurslausa sáttaumleitun höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, útgefinni 31. jan. s.l., af Guðbrandi

Magnússyni, f. h. Áfengisverzlunar ríkisins hér í bæ, gegn Jóni Jónssyni lækni, Ingólfsstræti 9 hér í bænum, til greiðslu skuldar fyrir útteknar vörur, að upphæð samkvæmt reikningi kr. 10842.00 með 6 % ársvöxtum frá 1. jan. 1929 til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu.

Stefndur hefir mótmælt kröfum stefnanda í málinu og krafizt þess aðallega, að hann verði sýknaður af þeim. Til vara hefir hann mótmælt vaxtakröfum stefnanda, og málskostnaðar hefir stefndur krafizt hvernig sem málið fer.

Sýknukröfuna byggir stefndur á því, að skuldin sé fyrnd, þar sem hann hafi hætt föstum viðskiftum við Áfengisverzlunina um áramótin 1923 og 24 og mál þetta sé ekki höfðað fyrir en löngu eftir, að fyrningarfresturinn hafi verið liðinn.

Stefnandi hefir nú eindregið mótmælt því, að skuldin sé fyrnd og byggir mótmælin á því, að stefndur hafi á ári hverju síðan skuldin var stofnuð verzlað við Áfengisverzlunina, auk þess sem hann hafi viðurkennt skuldina rétta.

Á reikningi þeim, sem stefnandi hefir lagt fram, sést, að hin umstefnda skuld er stofnuð árið 1922 og ennfremur, að stefndur hefir árið 1923 lagt umbúðir inn á reikning sinn, svo og tekið út vörur, sem hann greiddi nokkru síðar. Eftir reikningi þessum virðist viðskiftunum síðan hafa verið þannig háttað, að öðru leyti en því, að stefndum eru færðar til tekna 14. júní 1927 innlagðar umbúðir fyrir kr. 8.00, að stefndur hefir einu sinni til þrisvar á ári tekið út vörur hjá Áfengisverzluninni og greitt þær samdægurs.

Nú er í fyrningarlöggunum frá 20. okt. 1905, 3. gr., skilyrði fyrir því að fyrningarfrestur verzlunarskulda hefjist ekki við lok þess árs, sem þær eru stofnaðar á, að skuldunautur haldi áfram óslitið föstum viðskiftum við verzlunina, og það má að sjálfsögðu gjöra ráð fyrir því, að löggjafinn með »föstum viðskiftum« eigi við reikningsviðskifti (lánsviðskifti), en viðskifti aðiljanna frá árslokum 1923 geta að áliti réttarins ekki fallið undir það. Af þessum ástæðum og með því að sáttakæra í máli þessu er ekki birt fyrir en 25. jan. s.l. og stefnandi hefir ekki gegn mótmælum stefnds fært nokkur rök fyrir, að stefndur hafi lagt inn í reikning sinn umbúðir þær, er honum eru færðar til tekna árið 1927 og á þann hátt rift fyrningu né heldur sannað þá staðhæfingu, að stefndur hafi viðurkennt hina umstefndu skuld, þá verður rétturinn að fallast á það hjá stefndum, að skuldin sé fyrnd og ber því að taka sýkn-

unarkröfu hans til greina. Eftir atvikum þykir rétt að málskostnaður falli niður.

Miðvikudaginn 30. apríl 1930.

Nr. 40/1929.

Bæjarstjórn Vestmannaeyja

(Stefán Jóh. Stefánsson)

gegn

Helga Benediktssyni, Jóni Einarsyni og Sigurði Ólafssyni, f. h. h/f. Verzlunarfélags Vestmannaeyja

(Enginn).

Útsvarsmál.

Úrskurður fógetaréttar Vestmannaeyja 21. júlí 1928: Hin umbeðna gjörð á ekki fram að fara.

Dómur hæstaréttar.

Er útsvörum Vestmannaeyjakaupstaðar var jafnað niður fyrir árið 1927, var 5000 kr. útsvar lagt á hið stefnda firma, og er útsvar þetta var ekki greitt á réttum gjalddögum, krafðist bæjarstjórnin, að það yrði tekið lögtaki ásamt áföllnum dráttarvöxtum, en þessu var synjað í fógetarétti Vestmannaeyja með úrskurði 21. júlí 1928.

Úrskurði þessum hefir verið skotið til hæstaréttar með stefnu, dags. 15. maí f. á., samkvæmt áfrýjunarleyfi 15. s. m., og þess krafizt, að úrskurðurinn verði felldur úr gildi og að fógeti Vestmannaeyjakaupstaðar verði skyldaður til að framkvæma lögtakið. Svo hefir áfrýjandi og krafizt málskostnaðar fyrir hæstarétti eftir mati réttarins.

Málið var þingfest í hæstarétti 30. okt. f. á. og var þá mætt af hálfu beggja aðilja og sömuleiðis við tvö næstu réttarhöld í málinu, en er það skyldi flutt

24. f. m., mætti enginn af hálfu stefnda, og hefir það því verið flutt skriflega samkv. 1. lið 2. málsg. 38. gr. hæstaréttarlaganna og er dæmt samkv. N. L. 1—4—32. og 2. gr. tilsk. 3. júní 1796.

Stefndi hefir í fógetaréttinum mótmælt lögtakinu af þeirri ástæðu, að útsvarið hafi eigi verið lagt á hlutafélagið Verzlunarfélag Vestmannaeyja, heldur á annað félag samnefnt, er hætt hafi atvinnurekstri sínum í árslok 1926, og byggir hann þetta á því, að á útsvarsseðli þeim, er honum hafi verið sendur, sé verzlunarfélagið eigi auðkennt sem hlutafélag, og einnig hefir hann rökstutt mótmæli sín með því, að h/f. Verzlunarfélag Vestmannaeyja hafi eigi verið útsvarsskylt, er útsvarið var lagt á.

En á hvorugt þetta verður fallt. Með staðfestum útdrætti úr gjörðabók niðurjöfnunarnefndar Vestmannaeyjakaupstaðar er það sannað, að útsvarið hefir verið lagt á Verzlunarfélag Vestmannaeyja h/f., sem er rétt nafn hins stefnda firma og skiftir það því ekki máli, þótt firmað hafi ekki verið auðkennt sem hlutafélag á útsvarsseðlinum. Ennfremur hefir verið lagt fram í hæstarétti staðfest eftirrit af stofnfundargjörð Verzlunarfélags Vestmannaeyja h/f., er sýnir, að félagið hefir verið stofnað 12. dez. 1926, og á stofnfundinum var það ákveðið, að hlutafélagið tæki við samnefndum atvinnurekstri Helga Benediktssonar og Hjörleifs Sigurjónssonar frá 1. janúar 1927, er það og gjörði, og verður því að líta svo á, að hið stefnda hlutafélag hafi með því að taka við atvinnurekstri Verzlunarfélags Vestmannaeyja tekið á sig skyldu til að svara til útsvars af atvinnurekstri þess firma næsta ár áður en niðurjöfnunin fór fram.

Mótmæli stefnda gegn lögtakinu eru því ekki á gildum rökum reist og ber því að fella hinn áfrýjaða

fógetaréttarúrskurð úr gildi og skylda fógetann til að framkvæma lögtakið.

Eftir þessum úrslitum verður stefndi að greiða áfrýjanda málskostnað í hæstarétti, er ákveðst 250 kr.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði fógetaréttarúrskurður er úr gildi felldur og ber fógeta Vestmannaeyjakaupstaðar að framkvæma lögtakið.

Stefndu, Helgi Benediktsson, Jón Einarsson og Sigurður Ólafsson, f. h. Verzlunarfélags Vestmannaeyja h/f., greiði bæjarstjórn Vestmannaeyja 250 kr. í málskostnað fyrir hæstarétti, að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Útsvarsseðillinn á rskj. nr. 2 og annað, sem fram hefir komið í gjörðinni, bendir til þess, að útsvar það, sem hér um ræðir eigi við Verzlunarfélag Vestmannaeyja, en ekki hlutafélagið með sama nafni. H/f. Verzlunarfélag Vestmannaeyja var skrásett ^{18/12} 1926 og hefir því alls ekki verið hægt, þegar aðalniðurjöfnun fór fram, að leggja umkrafíð, mjög hátt útsvar á nefnt félag, enda hefir umboðsmaður gjörðarþola bent á, að starfræksla hafi fyrst byrjað hjá hlutafélaginu eftir ársbyrjun 1927. Staðhæfingu setts bæjarstjóra Vestmannaeyja um það, að í bókum niðurjöfnunarnefndar sjáist glögggt, að átt sé við H/f. Verzlunarfélag Vestmannaeyja, er ekki hægt að byggja á, með því að ekkert í framlögðum skjölum gefur slíkt til kynna, heldur bendir til hins gagnstæða. Upphæð útsvarsins bendir ennfreður til þess, að það hafi verið miðað við hið eldra félag, en ekki hlutafélagið, sbr. l. nr. 46 frá 15. júní 1926, § 4, lið 2. Því verður að álíta, að H/f. Verzlunarfélag Vestmannaeyja hafi ekki komið til greina við aðalálagningu niðurjöfnunarnefndar 1927 og ennfreður, að við aðalniðurjöfnun hefði hlutafélaginu ekki borið að greiða nándan nærri slíkt út-

svar, sem hér er kafið, enda þótt á það hefði verið lagt. Með skirskotun til ofanritaðs.

Föstudaginn 2. maí 1930.

Nr. 18/1930.   **Valdstjórnin** (Stefán Jóh. Stefánsson)
                                          gegn
                                  Vilbergi Jóhannssyni (Svb. Jónsson).

Bifreiðarl.- og áfengisl.brot.

Dómur lögregluréttar Árnæssýslu 13. nóv. 1929: Vilbergur Jóhannsson, bifreiðarstjóri á Eyrarbakka, greiði 50 kr. sekt í rikissjóð, er aflánist með 5 daga einföldu fangelsi. Svo skal hann missa ökuskirteinis um 3 mánaða bil og greiða allan sakarkostnað.

Hið ídæmda ber að greiða innan 14 daga frá birtingu dóms þessa og honum að fullnægja með lagaaðför.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem fram er tekið í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi verður að telja það sannað, að kærði hafi hinn 21. okt. f. á. ekið bifreið um götur Eyrarbakka mikið drukkinn, án þess þó að slys hafi orðið að, Með þessu atferli hefir kærður gjörzt brotlegur gegn 5. gr., 4. lið, í lögum nr. 56, 15. júní 1926 um notkun bifreiða og 20. gr. í lögum nr. 64, 7. maí 1928, og þykir refsing sú, er hann hefir til unnið samkvæmt nefndum lagagreinum, sbr. við 14. gr. bifreiðarlaganna, hæfilega ákveðin 100 kr. sekt í rikissjóð og skal kærði jafnframt sviptur leyfi til að aka bifreið í 6 mánuði frá birtingu lögregluréttardómsins. Sektin greiðist innan 30 daga frá birtingu dóms þessa, ella sæti kærði í stað sektarinnar einföldu fangelsi í 10 daga. Svo greiði kærði allan kostnað sakarinnar bæði

í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda hér í rétti, 40 kr. til hvors.

Það athugast, að rannsókn og meðferð málsins í héraði hefir verið all-ábótavant.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Vilbergur Jóhannsson, greiði 100 kr. sekt í rikissjóð, er afplánist með 10 daga einföldu fangelsi, ef sektin verður eigi greidd innan 30 daga frá lögbirtingu dóms þessa.

Ennfremur skal kærði sviftur ökuskírteini í 6 mánuði frá birtingu lögregluréttardómsins að telja.

Svo greiði kærði allan kostnað sakarinnar bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Stefáns Jóh. Stefánssonar og Sveinbjörns Jónssonar, 40 kr. til hvors.

Dómi þessum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Kærður, Vilbergur Jóhannsson, bifreiðarstjóri á Eyrarbakka, hefir játað, að 21. f. mán., hafi hann mikið drukkinn ekið bifreið sinni Á.R. 3, um götur á Eyrarbakka, án þess þó slys hafi að orðið. Þetta brot hans, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna, á undir 16. og 20. gr. áfengislaganna og þykir hegning hans hæfilega ákveðin 50 kr. sekt og missir ökuskríteinis í 3 mánuði frá birtingu dóms þessa að telja. Svo greiði hann allan sakarkostnað.

Á málinu hefir ekki orðið óhæfilegur dráttur.

Mánudaginn 5. maí 1930.

Nr. 2/1930.   **Valdstjórnin** (Magnús Guðmundsson)
                                          gegn
Karli Guðmundssyni (Jón Ásbjörnsson).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Ísafjarðar 18. nóv. 1929: Kærður, Karl Guðmundsson, skipstjóri á togara »Ólafur« R.E. 7, greiði innan mánaðar frá birtingu dómsins sekt í Landhelgissjóð Íslands að upphæð kr. 12200.00 — sæti eða 6½ mánaðar einföldu fangelsi. Auk þess skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir svo og allur afli innanborðs í greindum togara upptækt og andvirðið renna í sama sjóð.

Ennfremur greiði kærður allan af málinu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Kærði hefir neitað því, að hann hafi verið að botnvörpuveiðum í Aðalvík, er varðskipið hitti hann þar um kl. 10 að kvöldi þ. 15. nóv. f. á. Hefir hann haldið því fram, að hann þennan dag hafi verið að veiðum utan landhelgi þar úti fyrir, en hætt veiðum um kl. 6 eftir hádegi og farið þá inn á Aðalvík til að gjöra við botnvörpuna, er hafði rifnað og látið reka undan vindi á Víkinni meðan verið var að því, en varðskipið komið á vettvang meðan á því stóð. En þessi skýrsla kærða fær ekki staðizt gegn því, sem upplýst er í málinu.

Fjórir af skipshöfn kærða, er yfirheyrðir voru í lögregluréttinum sem vitni, báru það að vísu, að kærði hefði ekki verið að botnvörpuveiðum á Aðalvík í umrætt skifti, en er dómariinn krafðist þess, að þeir staðfestu framburðinn með eiði, neituðu þeir því, hver í sínu lagi, án þess að gjöra nokkra grein fyrir

neituninni. Og liggur eftir þeim upplýsingum, sem fengizt hafa um atferli kærða og hversu ástatt var á skipi hans frá því það sást frá varðskipinu og þangað til það var tekið, næst að skilja þá neitun skipverja hans, svo sem þeir hafi ekki treyst sér til að staðfesta með eiði neitun kærða um að hafa veitt í landhelgi, en um framferði kærða í þetta skifti er það meðal annars upplýst, að hann hafði hvorki tendrað siglingarljós né vinnuljós, er varðskipið sá skip hans á hægri ferð suður Aðalvík, en að siglingarljósin hafi verið kveikt um það leyti, sem ætla má, að hann hafi orðið varðsupsins var, og þá sett á fulla ferð undan varðskipinu, er það veitti honum eftirför. Þá er það og upplýst, að net bakborðsvörpu kærða hékk út af borðstokknum og nokkuð af því í sjó, er varðskipið varpaði kastljósi á skipið, enn fremur, að botnvarpan var vot á þilfari og í henni spriklandi koli og lifandi þorskur, er foringi frá varðskipinu kom í skipið. Gufuleiðslurnar að botnvörpuspilinu voru heitar og gufa á spilinu. Veður var bjart og svo lygnt, að engin ástæða var til að leita undir land til að gjöra við netið. Og svo langur tími leið frá því að varðskipið byrjaði að veita skipi kærða eftirför og þar til varðsupsforinginn kom í það, að kærði gat hafa dregið botnvörpuna úr sjó og komið henni inn á þilfarið.

Að öllu þessu athuguðu verður þrátt fyrir neitun kærða að telja það nægilega sannað, að kærði hafi verið að botnvörpuveiðum inni á Aðalvík við umrætt tækifæri og með því gjörzt brotlegur gegn 1. gr. í lögum nr. 5, 18. maí 1920. Það ber því að staðfesta hinn áfrýjaða lögregluréttardóm, þó með þeirri breytingu, að sektin ákveðst 13000 kr. og komi sjö mánaða einfalt fangelsi í hennar stað, ef hún verður eigi greidd innan þrjátíu daga frá birtingu dóms þessa.

Kærða ber að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Karl Guðmundsson, greiði 13000 kr. sekt í Landhelgisjór Íslands, er afplánist með sjö mánaða einföldu fangelsi ef hún verður eigi greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa. Að öðru leyti skal lögregludóminum óraskað. Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Magnúsar Guðmundssonar og Jóns Ásbjörnssonar, 80 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta, sem af valdstjórnarinnar hálfu er höfðað gegn kærðum, Karli Guðmundssyni skipstjóra á togaranum »Ólafur«, R.E. 7 frá Reykjavík, fyrir brot á lögum nr. 5, 1920, er eftir skýrslu skipherrans á varðskipinu »Hvidbjörnen«, þannig vaxið:

Þann 15. þ. m. var greint varðskip á norðurleið, en er það kom fyrir Rit kl. 9,46 e. h., sá það í tungsljósinu ljóslausan togara á Aðalvík, er færðist hægt suður á við. Stefndi varðskipið að togaranum kl. 9,56 e. h. og rétt á eftir sá það, að togarinn tók ferð, að hann kveikti toppljós og hliðarljós og hélt út af vikinni með fullri ferð með stefnu á Straumnes. Ferð varðskipisins var þá aukin í 13 milna (Knop) ferð á vöku með því að varðskipið áleit að togarinn ætlaði sér að sleppa undan með landinu norður vikina. Skaut varðskipið þá einu lausu skoti á togarann, er þegar nam staðar og var það þá statt:

Straumnesviti

> 81° 56'

Látravíkurhyrna

> 90° 42'

Ritur

í mynni Aðalvíkur eða langt innan landhelgislínu. Sá varðskipið, er það fyrst upplýsti togarann með varpljósi sínu, að bakborðsvarpa hékk út af borðstokknum niður í sjó. Sendi svo varðskipið menn um borð í togarann, þar á meðal einn yfirmannanna, og er þeir komu þangað, reyndist, að skip þetta var ofangreindur togari. Bakborðsvarpa var þá að mestu leyti innanborðs og lá á þilfarinu, vot og lifandi fiskur í henni, bæði flatfiskur og þorskur, en skipverjar voru að bæta bakborðsvörpuna að aftan. Voru veiðarfærin í ólagi að því leyti, að á stjórnborða var vírinn (fótreipið) lásað í fremri hlerann og að viðbótarhlerinn (Kálfurinn) var einnig ólásaður frá vörpuvírnum, en hann hinsvegar lásaður frá hleranum.

Kærður hefir eindregið neitað því, að hann hafi verið að veiðum á Aðalvík. Kveðst hann kl. 6 e. h. umgetinn dag hafa verið á veiðum á 70 m. dýpi út af Straumnesi, en rífið vörpuna og siglt inn á Aðalvík til þess að bæta hana. Kom þangað kl. tæplega 7 og farið að bæta vörpuna, en lét skipið reka á meðan. Ber hinsvegar eigi á móti því, að stjórnborðsvarpa hafi verið í ólagi eins og að ofan greinir, en telur það heimilt.

Sem vitni hafa verið leidd: stýrimaður, 1. vélstjóri, bátsmaður og einn háseti af togaranum. En sá galli er á framburði þeirra, að er þeir skyldu staðfesta hann með eiði, treystu þeir sér eigi til þess, án þess þó að þeir gjörðu sér grein fyrir því, hvernig á því stæði.

Framburður þeirra er því gagnslaus nema siður sé.

Hinsvegar er skýrsla varðskipsskipherrans gefin í embættisnafni og hefir því opinberan trúverðugleik, en auk þess er hún staðfest af tveim yfirmönnum varðskipisins og af öðrum þeirra með eiði, svo og af vitninu Johan Henrik Karlsen. Skýrslu varðskipisins ber því að leggja til grundvallar þegar dæma á um það, hvort togarinn hafi verið að veiðum á Aðalvík í umgetið sinn, og að réttarins áliti virðist það nægilega sannað af eftirfarandi ástæðum:

að er varðskipið sá togarann í fyrstu, sást hvorki siglingaljós hans né vinnuljós,

að þá er varðskipið taldi, að togarinn hefði séð til ferða þess, urðu bæði siglingaljós hans og vinnuljós sýnileg,

að togarinn tók þá þegar að sigla út af vikinni með fullri ferð, eins og hann ætlaði að reyna að komast undan,

að varðskipið varð að skjóta lausu skoti á hann,

að er varðskipið lýsti togaranum með varpljósinu, sá það
að bakborðsvarpan hékk utanborðs,

að er menn þeir er varðskipið sendi um borð í togarann komu þangað, var bakborðsvarpan enn eigi að fullu komin innanborðs,

að í vörpunni var lifandi fiskur, bæði flatfiskur og þorsk-
ur og,

að gott veður var greindan dag og því engin sennileg ástæða að leita inn á Aðalvík til þess að gjöra við vörpuna.

Með skirskotun til þess, sem að framan er tekið fram, þykir kærður hafa gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5 frá 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum, og þar eð hjer er um fyrsta brot kærðs gegn þessum lögum að ræða og með til-
liti til þess, að dagsgengi islenzkrar krónu er 0,8210 úr gull-
krónu, telst refsing hans hæfilega metin sekt að upphæð
kr. 12200.00, er greiðist innan mánaðar frá birtingu dómsins, til
Landhelgissjóðs Íslands, en afplánist ella með 6½ mánaðar
einföldu fangelsi. Auk þess skulu öll veiðarfæri, þar með
taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í áðurnefnd-
um togara vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Enn-
fremur greiði kærður allan af málinu löglega leiddan og leið-
andi kostnað.

Miðvikudaginn 7. maí 1930.

Nr. 116/1929. **Ísleifur Jónsson** (Sveinbjörn Jónsson)
gegn

Ásgeiri Guðmundssyni o. fl.

(cand. jur. Theodór Lín­dal).

Innsetningargjörð.

Eignarréttarfyrrirvari áfrýjanda gagnvart stefndu talinn gildur.

Úrskurður fúgetaréttar Reykjavíkur 23. maí
1929: Hin umbeðna innsetningargjörð skal ekki fara fram.

Dómur hæstaréttar.

Eins og tekið er fram í hinum áfrýjaða úrskurði, hafði áfrýjandi, þá er hann seldi Jóhannesi nokkrum

Jónassyni, verksala hinna stefndu húseigenda að byggingu húss þeirra, Vesturgötu 16, er verksali þá hafði í smíðum fyrir þá, hér umrædd tæki, áskilið sér eignarrétt að tækjunum og heimild til að taka þau aftur með aðstoð fólga, ef þau yrðu ekki greidd honum, er hinir stefndu húseigendur fengju þá ráðgjört veðdeildarlán út á nefnt hús, sem tækin áttu að fara í.

Tækin voru sett í húsið fyrir miðjan júlí 1927. En síðast í ágúst flutti annar hinna stefndu eigenda í húsið og um eða eftir mánaðamótin okt. og nóv. tóku þeir báðir við húsinu, að því er séð verður, fyrirvaralaust að öðru leyti en því, að útnefndir menn vottuðu það 24. nóv., að 1373 kr. vantaði í að verksali, sem orðið hafði gjaldþrota 2. s. m., hefði skilað húsparti hér umrædds eigenda í tilskildu standi, og hafði þó báðum hinum stefndu húseigendum orðið kunnugt um eignarfyrirvara áfrýjanda fyrir 11. ágúst.

Nefnt veðdeildarlán var tekið 23. dez. 1927, án þess að áfrýjanda væri greitt söluverð tækjanna, og það er in confesso, að honum er það ógreitt enn.

Þá er það og sannað með skoðunargjörð dómkvaddra manna, að hægt sé að nema tækin á burt, án þess að spilla verðmæti hússins um fram það, sem tækin kosta og ganga kann til þess að koma húsinu í samt lag og var, áður en tækin voru sett í það.

Eignarfyrirvari áfrýjanda er því gildur gagnvart báðum hinum stefndu húseigendum.

Og þar sem hvorki veðbréfið fyrir veðdeildarlánu né fyrir lánum hinna annara veðhafa, sem, að undanteknu veði annars eigenda í húsparti hins, eru eldri en innsetning tækjanna í húsið, hafa verið lögð fram í hæstarétti og ekki heldur á annan hátt upplýst, hvað fólgið hefir verið í veðinu, þá verður eignar-

fyrirvari áfrýjanda og að teljast virkur gagnvart hinum stefndu veðhöfum.

Það verður því, samkv. kröfu áfrýjanda að fella fógetaréttarúrskurðurinn úr gildi og skylda fógetann til að afhenda áfrýjanda umrædd tæki, gegn því að áfrýjandi setji húsið, á sinn kostnað, í samt lag og það var að þessu leyti, áður en tækin voru sett í það.

Svo verður og samkv. þessum úrslitum að skylda hina stefndu húseigendur til þess, annan fyrir báða og báða fyrir annan, að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir hæstarétti, og er hann eftir atvikum ákveðinn 250 kr.

Því dæmist rétt vera:

Fógetaréttarúrskurðurinn er felldur úr gildi og fógetanum jafnframt gjört að fá áfrýjandanum, Ísleifi Jónssyni, umrædd tæki gegn því, að Ísleifur setji húsið nr. 16 við Vesturgötu á sinn kostnað í samt lag og það var að þessu leyti, áður en tækin voru sett í það.

Svo greiði hinir stefndu húseigendur, Ásgeir Guðmundsson og Ólafur R. Ólafs, áfrýjandanum in solidum málskostnað fyrir hæstarétti með 250 kr.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Með beiðni, dags. 5. dezember 1927, fóru þeir, Jón Ásbjörns-son hrm. og Sveinbjörn Jónsson hrm. þess á leit, að Ísleifur Jónsson, kaupmaður hér í bæ yrði settur inn í umráðarétt yfir vatns-, skulp- og hitaleiðslum í húsinu nr. 16 við Vesturgötu, sem er eign Ásgeirs Guðmundssonar cand. jur. og Ólafs

R. Ólafs, og heimila honum rétt til að taka alla þá muni burtu úr húsinu. Gjörðarþoli, Ásgeir Guðmundsson, cand. jur., sem var mættur fyrir sjálfan sig og meðeiganda sinn og alla veðhafa í húsinu, hefir mótmælt framgangi þessarar gjörðar og lögðu því aðiljar atriðið undir úrskurð fógætaréttarins.

Málavextir eru þeir, er hér greinir: Með samningi, dags. 20. júní 1927, seldi Ísleifur Jónsson kaupmaður, hér í bæ, Jóhannesi Jónassyni, byggingarmeistara, vatns-, skulp- og hitaleiðslur í húsið nr. 16 við Vesturgötu, svo og alla vinnu við lagningu á ofan nefndu efni, að undanskildu tré- og múrsmíði. Fyrir þetta skyldi nefndur Jóhannes greiða kr. 3075.00 þegar væntanlegt veðdeildarlán fengist út á húseignina, og skyldi þessi samningur jafnframt gilda sem ávisun á veðdeildarpeningana fyrir fyrgreindri upphæð. Ennfremur áskildi seljandi sér eignarrétt á þessum munum þar til að kaupverðið væri að fullu greitt. Með því nú að ofangreint kaupverð hefir ekki verið innt af hendi, hefir seljandi haldið fast við eignarréttarheimild sína og krafizt þess, að munirnir yrðu teknir úr húsinu með fógæta aðstoð og sér heimilaður umráðaréttur yfir þeim.

Gjörðarþoli, Ásgeir Guðmundsson cand. jur., sem var mættur fyrir sjálfan sig, meðeiganda sinn og veðhafa í húsinu, hefir mótmælt þessari innsetningargjörð og haldið því fram, að þessi eignarréttarfyrirvari væri ógildur, bæði gagnvart eigendum hússins og sömuleiðis veðhöfum. Hann hefir fullyrt það, að samkv. samningum, dags. 25. ágúst 1926, hafi eigendur hússins, Vesturgötu 16, samið svo um við Jóhannes Jónasson trésmíðameistara hér í bæ, að hann byggði fyrir þá áður nefnt hús og skyldi hann leggja til í það allt efni og vinnu og skyldu verkkaupar verða eigendur efnis og vinnu jafn skjótt og það væri komið í fast samband við húsið. Þá hefir hann og haldið því fram, að honum og umbjóðendum hans hafi verið algjörlega ókunnugt um þennan eignarréttarfyrirvara á umræddu efni og vinnu, er munirnir voru tengdir við húsið, og með því að það sé nú orðið múr- og naglfast við húsið, geti ekki komið til mála, að þeir verði teknir niður aftur, enda skerði það verðmæti hússins að miklum mun og rýri óhæfilega verðmæti. Hann hefir og staðhæft það, að með því, að eigandi efnis og vinnu hafi heimilað í samning sínum við Jóhannes veðsetningu í húsinu, enda þótt að honum hafi verið kunnugt um, að hann hafi verið að byggja fyrir aðra,

þá hafi hann með þeirri heimild ónýtt eignarréttarfyrrvarann, þá hefir og gjörðarþoli upplýst það, að veðsetning hafi farið fram í húsinu ásamt öllu því tilheyrandi múr- og naglföstu og þar með verði að teljast vatns-, skólp- og hitaleiðslutæki hússins og telur hann, að veðhafarnir þurfi ekki að hlíta því, að þessir munir séu teknir úr húsinu, með því og að þessi samningur sé óþinglesinn. Ef úrskurður félli svo, að innsetningar-gjörðin næði fram að ganga, krafðist gjörðarþoli tryggingar, að upphæð kr. 3000.00.

Umboðsmaður gjörðarbeiðanda hefir hinsvegar haldið því fram, að sjálfsgagt væri að taka umræddar leiðslur í burtu úr húsinu, með því að eignarréttur seljanda sé svo skýr og geti ekki á nokkurn hátt verið fallinn niður. Hann hefir mótmælt því, að þessir munir væru svo múraðir inn í vegg hússins og gólf, að ómögulegt væri að taka þá í burtu án þess að skerða verðmæti hússins og hefir hann vitnað því til stuðnings í matsvottorðið á réttarskj. nr. 9. Þá hefir hann og haldið því fram, að ekki geti verið um það að ræða, að réttur seljanda yfir þessum munum væri extingveraður, með því að þá hefðu gjörðarþolar orðið að fá þessar leiðslur í þeirri öruggu trú, að Jóhannes hefði fullan rétt yfir þeim og fullan rétt til að framselja þeim þær kvaðalaust, og heldur hann því fram, að ekkert slíkt í sambandi Jóhannesar og gjörðarþola hafi getað vakið þessa trú hjá gjörðarþolum. Þá staðhæfir umboðsmaður gjörðarbeiðanda það, að gjörðarþolar hafi vitað um hinn skilorðsbundna eignarrétt áður en veðsetning fór fram til veðdeildarinnar.

Það er upplýst í málinu, sbr. réttarskj. nr. 2, að gjörðarbeiðandi, Ísleifur Jónsson, hefir selt Jóhannesi Jónassyni muni þá, sem krafist er innsetningar í, ásamt vinnu við að setja þessa muni niður í húsið með skilorðsbundnum eignarrétti. Hinsvegar er það ekki upplýst, að gjörðarþolar, sem voru eigendur hússins, hafi vitað um þennan skilorðsbundna sölusamning, er munirnir voru tengdir við húsið, þá hefir og heldur engin þinglýsing farið fram á þessum sölusamningi og ekki upplýst, að veðhöfum hafi verið kunnugt um hann er þeir fengu veð í fasteigninni. Hinsvegar verður að líta svo á, að þessir munir, samtengdir öðru efni hússins, séu komnir í svo fast samband við húsið, að þeir verði að teljast hluti af því og þá ekki hægt að nema burtu aftur frá þeim, sem í góðri trú hafa öðlast rétt yfir fasteigninni, hvort heldur eignarrétt eða veðrétt.

Það verður því að neita um framgang hinnar nmbeðnu gjörðar.

Mánudaginn 12. maí 1930.

Nr. 17/1930.   **Réttvisin** (Stefán Jóh. Stefánsson)
                                          gegn

Georg Grimssyni (Magnús Guðmundsson).

Brot g. 9. gr. l. nr. 51, 1928.

Dómur aukaréttar Reykjavíkur 14. febr. 1930:
 Ákærður, Georg Grimsson, sæti fangelsi við venjulegt fanga-
 viðurværi í 1 ár.

Ákærður greiði allan kostnað sakarinnar.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Af ástæðum þeim, sem greindar eru í hinum áfrýj-
 aða aukaréttardómi, ber að staðfesta hann, þó með
 þeirri breytingu, að refsing ákærða þykir hæfilega
 metin 5 mánaða fangelsi við venjulegt fangaviður-
 væri.

Ákærða ber að greiða llan áfrýjunarkostnað máls-
 ins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verj-
 anda í hæstarétti, er ákveðast 50 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Ákærði, Georg Grimsson, sæti 5 mánaða fangelsi
 við venjulegt fangaviðurværi. Svo greiði hann all-
 an kostnað málsins bæði í héraði og hæstarétti,
 þar með talin málflutningslaun sækjanda og verj-
 anda í hæstarétti, málflutningsmannanna Stefáns

Jóh. Stefánssonar og Magnúsar Guðmundssonar,
50 kr. til hvors.

Dómi þessum ber að fullnægja með aðför að
lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af réttvísinnar hálfu gegn Georg Grims-syni, Vesturgötu 59, fyrir brot á ákvæðum laga nr. 51 frá 1928 um nokkrar breytingar til bráðabirgða á hegningarlöggjöfinni og viðauka við hana.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina, og eru þeir sann-aðir með eigin játningu ákærðs, er kemur heim við það, sem á annan hátt er sannað í málinu.

Ákærður er þurfalingur Reykjavíkurbæjar og skuldar bæn-um fátækrastrýk kr. 2801,77. Fátækrastrjórn bæjarins hefir leit-azt við að halda honum að vinnu við grjótnám bæjarins, þar eð hann hefir legið í iðjuleysi heima hjá föður sínum og stjúp-móður, og lifað af styrk þeim, sem þau fá til framfærslu sinn-ar úr fátækrastrjóði. En ógjörningur hefir verið að fá hann til að stunda vinnuna að staðaldri, þótt fátækrastrjórnin og lög-reglustjórnin hafi reynt að halda honum að henni og flutt hann til vinnunnar hvað eftir annað. Í desember síðastl. vann ákærður aðeins 48 kl.tíma, og fyrstu 15 dagana af janúar að-eins einn dag. Hann hefir borið því við, við verkstjóra sinn, að hann hafi verið veikur, þegar hann hefir ekki komið til vinnunnar, en fátækrastrjórnin hefir látið læknir skoða hann á þeim tíma og hann ekkert fundið að ákærðum, og verkstjóri hans hefir sagt, að ekki hafi verið hægt að sjá veikindi á honum þá daga, sem hann hefir verið við vinnuna, því þá hafi hann verið duglegur og ekki kennt sér neins meins. Ákærð-ur hefir játað, að hann hafi að undanfögnu drukkið sig ölvað-ann einu sinni í viku af suðuspiritúsi fyrir peninga, er hann hefir fengið hjá foreldrum sínum, og segist hann verða veik-ur eftir þennan drykkjuskap. Héraðslæknirinn hér í Reykjavík hefir skoðað ákærðan, en ekki fundið að honum neinn sjúk-dóm, er gjörði hann ófæran til vinnu, en segir að kvartanir þær, er ákærður hafi fram að færa, stafi sennilega af ofnautn tóbaks og alkohols.

Ákærður hefir verið dæmdur í 3ja mánaða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi fyrir brot gegn ákvæðum 9. gr. laga nr. 51 frá 1928 með dómi uppkveðnum í lögreglurétti Reykjavíkur 27. júlí 1929.

Með þessu framferði sínu hefir ákærður, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna, fæddur 22. október 1900, brotið gegn 9. gr. laga nr. 51 frá 1928, og þykir refsing sú, er hann hefir tilunnið, með tilliti til þess, að ákærður er nú dæmdur í annað sinn fyrir slíkt framferði, hæfilega ákveðin, fangelsi við venjulegt fangaviðurværi í 1 ár.

Svo greiði ákærður allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Miðvikudaginn 14. maí 1930.

Nr. 130/1927

Jón Einarsson (Jón Ásbjörnsson)
gegn

Bryngeiri Torfasyni (Enginn).

Ómerkingardómur.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu hefir verið skotið til hæstaréttar með stefnu, útgefinni 3. dezbr. f. á., að fengnu áfrýjunarleyfi, dags. 16. nóv. s. á., en þar sem stefndi mætti eigi við fyrirtekt málsins hér í réttinum, hefir það verið rekið skriflega, samkv. 38. gr. hæstaréttarlaganna.

Mál þetta var rekið sem aðalsök og gagnsök í undirrétti. Þegar aðalmálið var þingfest í gestaréttinum á skrifstofu bæjarfógetans í Vestmannaeyjum 31. okt. 1928, mætti aðalsækjandi, Jón Einarsson útgjörðarmaður í Vestmannaeyjum, eigi sjálfur í réttinum, en í hans stað mætti cand. juris. Kr. Þ. Jakobsson, er sækjandi hafði falið flutning málsins, en stefndi, Bryngeir Torfason, mætti

hinsvegar sjálfur og leitaði dómariinn um sættir milli þeirra, en sáttatilraunin reyndist árangurslaus.

Í tilskipun um sættastiptanir 20. jan. 1797, 25. gr., er bannað að senda málflutningsmann í sinn stað til að túlka mál fyrir sáttanefnd og verður þetta fyrir-mæli eftir eðli sínu að eiga jafnt við um sáttatilraun fyrir gestarétti. Með því nú að umboðsmaður sækj-anda, Kr. Þ. Jakobsson, samkvæmt skýrslu umboðs-manns áfrýjanda hér í rétti, stundaði málflutningsstörf í Vestmannaeyjum sem atvinnu, verður sáttatilraunin að teljast ólögleg.

Þegar gagnsökin var þingfest 14. nóvbr. s. á., mætti gagnstefnandi, Bryngeir Torfason, eigi sjálfur, en í hans stað mætti cand. juris Gunnar Ólafsson, og leit-aði dómariinn um sættir í gagnsökinni milli hans og umboðsmanns aðalsækjanda. En þar sem nefndur um-boðsmaður gagnstefnanda, samkvæmt skýrslu umboðs-manns áfrýjanda, stundaði málflutningsstörf í Vest-mannaeyjum um þessar mundir, var sáttatilraunin í gagnmálinu einnig ólögleg af sömu ástæðum og sáttat-ilraunin í aðalmálinu, að málflutningsmaður mætti þar fyrir hönd gagnsækjanda.

Verður því ex officio að ómerkja hinn áfrýjaða gesta-réttardóm og alla meðferð málsins í héraði eftir þing-festingu þess. Eftir atvikum þykir rétt, að stefndi greiði áfrýjanda 100 kr. í málskostnað fyrir hæstarétti.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði gestaréttardómur og öll meðferð málsins í héraði eftir þingfestingu þess á að vera ómerk. Stefndi, Bryngeir Torfason, greiði áfrýj-anda, Jóni Einarssyni, 100 kr. í málskostnað fyrir hæstarétti, að viðlagðri aðför að lögum.

Miðvikudaginn 14. maí 1930.

Nr. 6/1930.

Valdstjórnin (Pétur Magnússon)
gegn

Friedrich August Löwner
(Jón Ásbjörnsson).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 7. jan. 1930. Kærður, Friedrich August Löwner, greiði 20000 króna sekt í Landhelgisjód Íslands og komi 8 mánaða einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún verður ekki greidd innan viku frá birtingu dóms þessa. Svo og allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í botnvörpunum P. G. 359 »Arthur Duncker« sé upptækt og renni andvirðið í sama sjóð og sektin.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Af ástæðum þeim, sem teknar eru fram í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, ber að staðfesta hann með þeirri breytingu, að kærði skal sæta 9 mánaða einföldu fangelsi, ef sektin verður eigi greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa.

Kærða ber að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó með þeirri breytingu, að kærði skal sæta 9 mánaða einföldu fangelsi, ef sektin verður eigi greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa. Kærði, Friedrich August Löwner, greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda

og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna
Péturs Magnússonar og Jóns Ásbjörnssonar, 80 kr.
til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Friedrich August Löwner, skipstjóra á togaranum P. G. 359 »Arthur Duncker« frá Wesermünde, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 5 frá 18. maí 1920 um botnvörpuveiðar í landhelgi.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina:

Laugardaginn 4. janúar 1930 var varðskipið »Ægir« á leið frá Tvískerjum til Ingólfshöfða. Kl. 1,25 var gjörð staðarákvörðun, er sýndi, að varðskipið var á landhelgislinunni. Samtímis sást togari því nær beint framundan varðskipinu.

Kl. 1,28 var gjörð eftirfarandi staðarákvörðun:

S/k Ingólfshöfði $35^{\circ} 30'$

Salthöfði

$> 78^{\circ} 20'$

Rákartindur.

Athugun þessi sýndi

einnig stað varðskipisins á landhelgislinunni. Samtímis var mælt hornið milli hins áður nefnda togara og s/k Ingólfshöfða $15^{\circ} 40'$. Togarinn virtist þá halda beint á móti varðskipinu.

Kl. 1,33 var gjörð eftirfarandi staðarákvörðun:

S/k Ingólfshöfði

$> 42^{\circ} 20'$

Lómagnúpur

og Lómagnúpur $\neq$ Salt-

höfði. Sýndi athugun þessi varðskipið 0,2 sm. innan landhelgislinunnar. Samtímis var mælt hornið milli togarans og s/k Ingólfshöfða $18^{\circ} 20'$.

Kl. 1,37 var enn gjörð eftirfarandi staðarákvörðun:

S/k Ingólfshöfða

$> 39^{\circ} 40'$

Lómagnúpur

$> 10^{\circ} 50'$,

Salthöfði

samtímis var mælt

hornið milli togarans og s/k Ingólfshöfða $21^{\circ} 45'$. Staðarákvörðun þessi sýndi varðskipið 0,25 sm. innan landhelgis-

línunnar. Togarinn stefndi þá út og stýrði suðlæga stefnu, en sneri við aftur litlu síðar og hélt beint á varðskipið eins og áður.

Kl. 1,39 var stöðvunarmerki dregið upp.

— 1,41 skotið púðurskoti.

— 1,44 skotið öðru púðurskoti.

— 1,51 var skotið þriðja púðurskoti.

— 1,53 var komið að togaranum P. G. 359 »Arthur Duncker« frá Wesermünde -G. og sást þá, að hann var með stjórnbörðsvörpu úti. Var þá skotið kúluskoti fyrir aftan hann og nam hann þegar staðar. Kl. 1,57 var gjörð eftirfarandi staðarákvörðun alveg hjá togaranum:

Ingólfshöfðaviti

> 18°

Lómagnúpur

> 76° 50'

Rákartindur.

Dýpi mælt 44 metrar.

Gefur það stað togarans tæpar 0,5 sm. innan landhelgislínunnar, eins og uppdrátturinn af sjókortinu ber með sér.

Kærður var þá spurður, hvort hann vissi hvar hann væri staddur með skip sitt og kvaðst hann vera 3,5 sm. frá landi, því samkvæmt miðun hefði Ingólfshöfðaviti verið í m/v. N.V. t. V. og hæðarhornið til vitans 34'.

Fyrir réttinum hefir kærður haldið því fram, að hann hafi gjört þrjár staðarákvarðanir eftir að hann sá varðskipið. Fyrstu staðarákvörðunina kveðst hann hafa gjört á meðan hann var að toga áleiðis til varðskipsins og sýndi miðunin Ingólfshöfðavita í N. V. t. V. og hæðarhornið til vitans 34'. Aðra staðarákvörðun kveðst hann hafa gjört eftir að togarinn stansaði; var miðunin þá sú sama og áður, en hæðarhornið til vitans um 33'. Enn kveðst hann hafa gjört staðarákvörðun, er hann kom úr varðskipinu og hafði útkoman þá aftur orðið sú sama. — Kærður telur ennfreður, að hann muni hafa rekið eitthvað eða um 50—60 metra í áttina til landhelginnar eftir að hann stansaði. Við yfirheyrslu á stýrimönnum kærðs, sem hann telur að hafa verið við staðarákvarðanir og sannreynt þær, hefir komið í ljós, að þeir hafi aðeins verið við miðanirnar, en mælingarnar kveðast þeir alls ekki hafa sannreynt. Þeir hafa jafnframt skýrt svo frá, að þeir hafi aldrei nema einu sinni um þetta leyti séð kærðan gjöra mælingar, en það var rétt eftir að togarinn stansaði og áður en kærður fór yfir í varðskipið. Um reka skipsins er framburður stýrimannanna alveg ósam-

hljóða. Annar stýrimaður telur, að skipið hafi rekið mikið inn að landhelgi, en fyrsti stýrimaður, að það hafi alls ekki rekið neitt. En hvort togarann hefir rekið 50—60 metra eftir að varðskipið hafði gjört sínar staðarákvarðanir skiftir engu máli.

Það er upplýst í málinu með framburði kærðs, sem kemur heim við framburð 1. stýrimanns, að kærður hefir ekki verið á stjórnþalli meðan togarinn var að veiðum. Kærður kveðst hafa sofið inn í stjórnþallshúsinu um 2 tíma áður en þeir sáu varðskipið og á meðan var 1. stýrimaður á stjórnþalli.

Kærður hefir tvívegis áður verið dæmdur fyrir brot á landhelgislöggjöfinni, $^{24/3}$ 1929 var hann tekinn að veiðum við Ingólfshöfða og $^{27/3}$ var hann dæmdur í Vestmannaeyjum í 15000 ísl. króna sekt. Aftur var hann tekinn að veiðum við Ingólfshöfða $^{19/5}$ 1929 og dæmdur í Vestmannaeyjum $^{22/5}$ í 16000 ísl. króna sekt.

Eins og sést af því, sem sagt er hér að framan, hefir kærður ekki tekizt á nokkurn hátt að hnekkja mælingum varðskeysins, sem gjörðar eru með hinum bestu tækjum af þaulæfðum mönnum og verður því að telja nægilega sannað, að kærður hefir verið að veiðum með botnvörpu í íslenzkri landhelgi hinn 4. þ. m., þegar og rétt áður er varðskipið »Ægir« kom þar að honum kl. 1,57 e. h. Hinsvegar verður það ekki talið sannað, að það hafi verið ásetningur kærðs að fiska í landhelgi, heldur verður þvert á móti að telja það mjög líklegt, að svo hafi alls ekki verið, þar sem að upplýst er, að hann var ekki á stjórnþalli meðan á veiðunum stóð og mjög sennilegt, að hinar mjög ónákvæmu hæðarhornsmælingar hans kunni að hafa villt hann.

Eins og sýnt er hér að framan, hefir kærður með framferði sínu brotið gegn ákvæðum fyrstu greinar laga nr. 5 frá 1920, og þykir refsing sú, sem hann hefir tilunnið fyrir það, eftir 3. gr. laganna og með tilliti til fyrri brota hans, sbr. og fyrstu grein laga nr. 4 frá 1924, hæfilega ákveðin 20000 ísl. króna sekt til Landhelgisgissjóðs Íslands, með tilliti til þess samkvæmt upplýsingum frá Landsbanka Íslands, að ein króna jafngildir 82,14 aurum gulls. Í stað sektarinnar komi einfalt fangelsi í 8 mánuði, ef hún verður ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa. Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í botnvörpunum P.G. 359 »Arthur Duncker« skal upptækt og andvirði renna í sama sjóð og sektin.

Þar sem líklegt er af ástæðum, sem greindar eru hér að framan, að kærður hafi ekki farið inn í landhelgina með ásetningi, og þar sem skilja þykir mega ákvæði fyrra liðs 5. gr. laga nr. 5 frá 1920 um fangelsi sem aukarefsingu, samkvæmt almennum grundvallarreglum refsilaga um hækkun refsingar fyrir itrekað brot, á þann veg, að aukarefsingunni skuli því aðeins beitt, að um ásetningsbrot sé að ræða, sbr. og seinni lið greinarinnar um heimild fyrir aukarefsingu við fyrsta brot þegar miklar sakir eru, þá verður kærður ekki dæmdur í umrædda aukarefsingu.

Loks greiði kærður allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Föstudaginn 16. maí 1930.

Nr. 39/1929.

Hallgerður Hallgrímsdóttir

(Lárus Fjeldsted)

gegn

Ingólfi Lárussyni og gagnsök

(Guðm. Ólafsson).

Barnsfaðernismál.

Dómur einkalögregluréttar Ísafjarðarsýslu 31. ágúst 1928: Kærður, Ingólfur Lárusson, á að vera sýkn af kröfum kærands, Hallgerðar Hallgrímsdóttur, ef hann eftir löglegan undirbúning á varnarþingi sínu synjar fyrir það með eiði, að hann hafi haft samfarir við kæranda fyrir 1. janúar 1928, á tímabilinu september og október næst á undan, að hann geti verið faðir að barni því, er kærandi ól 11. júní þ. á. Vinni kærður aftur á móti eigi eiðinn, skal hann teljast faðir barnsins, og á hann að greiða meðlag með barninu og barnsfararkostnað og styrk til barnsmóður eftir yfirvaldsúrskurði.

Dóminum að fullnægja innan þriggja sólarhringa frá löglegri birtingu dómsins, að viðlagðri aðförlögum.

Dómur hæstaréttar.

Málinu er áfrýjað af báðum aðiljum samkv. áfrýjunarleyfi og rekið af hendi aðaláfrýjanda með gjafsókn og skipuðum talsmanni.

Krefst aðaláfrýjandi þess, að aðalstefndi verði dæmdur faðir barnsins, en til vara, að sér verði dæmdur fyllingareiður.

Gagnáfrýjandi krefst hinsvegar sýknu, og til vara, að sér verði dæmdur synjunareiður.

Svo krefst og hvor aðili um sig málskostnaðar fyrir hæstarétti, en málskostnaðar í héraði hefir hvorugur krafizt.

Að visu hefir aðalstefnandi eins og getið er í hinum áfrýjaða dómi átt utan hjónabands barn fyrir hér um bil 10 árum, en þar sem 2 vitni hafa borið, að hún hafi ekki óorð á sér, skiftir það atvik, þegar af þeirri ástæðu ekki máli.

Hinsvegar er það upplýst með prófum eftir uppkvaðningu héraðsdómsins, að aðalstefnandi hafi allan meðgöngutímann, að undanteknum 2 síðustu mánuðunum, sofið, að visu í rúmi sér, en ein kvenna, í sama herbergi og fullorðinn karlmaður og unglingspiltur, og að hún sagði aðalstefndum ekki til þunga síns fyr en í apríl það ár, er hún ól barnið, eða um 2 mánuðum fyrir burð þess.

Þykja úrslit málsins, enda þó að herbergisnautar aðalstefnanda hafi, hvor í sínu lagi, neitað samförum við hana, því, eftir atvikum, eiga að velta á synjunareiði aðalstefnda samkv. 15. gr. laga nr. 46 1921.

Vinni aðalstefndi eiðinn á hann að vera sýkn af kröfum aðaláfrýjanda, og áfrýjandi þá að greiða honum málskostnað fyrir hæstarétti, er ákveðst 100 kr.,

en þóknun hins skipaða málflutningsmanns, er flutt hefir málið óaðfinnanlega, og ákveðst 80 kr., greiðist af almannafé.

Verði aðalstefnda hinsvegar eiðfall, greiði hann aðaláfrýjanda málskostnað fyrir hæstarétti, meðal annars málflutningskaup hins skipaða talsmanns, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál.

Því dæmist rétt vera:

Aðalstefndi, Ingólfur Lárusson, á að vera sýkn af kröfum aðaláfrýjanda, Hallgerðar Hallgrimsdóttur, ef hann innan 8 vikna eftir lögbirtingu dóms þessa, eftir löglegan undirbúning á varnarþingi sínu, synjar fyrir það með eiði, að hann hafi haft samfarir við áfrýjanda frá 15. sept. til 31. okt. 1927 að báðum dögum meðtöldum, og á áfrýjandi þá að greiða honum 100 kr. máls- málskostnað fyrir hæstarétti, en málflutningskaup hins skipaða málflutningsmanns áfrýjanda, Lárusar Fjeldsted, 80 kr., greiðist úr rikissjóði.

Verði stefnda aftur á móti eiðfall, skal hann teljast faðir barns þess, Sigurðar, er áfrýjandi ól 11. júní 1928, og greiða barnsmóðurinni málskostnað fyrir hæstarétti, eins og málið hefði eigi verið gjafsóknarmál, þar með talið málflutningskaup talsmanns hennar, 80 kr.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Tildrög þessa máls eru þau, að 11. júní þ. á., ól ógift stúlka í Bolungarvík Hallgerður Hallgrímsdóttir sveinbarn, er í skírnni hefir hlotið nafnið Sigurður.

Lýsti hún föður að barninu Ingólf Lárusson, sjómann í Bolungarvík, en hann hefir synjað fyrir faðernið. Hefir því Hallgerður Hallgrímsdóttir krafizt, að höfðað væri barnsfaðernismál gegn honum og gjört þær kröfur, að hann verði talinn faðir barnsins og skyldaður með yfirvaldsúrskurði til að greiða meðlag með því, barnsfararkostnað og styrk til barnsmóður samkvæmt lögum.

Eins og fyr greinir ól kærandinn sveinbarn 11. júní þ. á. Var barnið fullburða, þyngd þess 3½ kg. og lengd 52 sm. Hefir kærandinn gefið þá skýrslu fyrir réttinum, að hún hafi haft samfarir við kærðan 15. september 1927, og álitur, að barnið hafi þá komið undir, enda hafi samræðið verið fullkomið að hennar áliti. Auk þess hefir kærandinn skýrt réttinum frá, að hún hafi þráfaldlega átt samfarir við kærðan eftir þetta með nokkurra daga millibili, stundum undir beru lofti og stundum inni á herbergi hennar.

Kærður, er synjað hefir fyrir faðernið, kannast hinsvegar við það, að hann hafi átt samræði við kæranda tvisvar sinnum, sem sé 1. janúar og 18. marz þ. á. Í fyrra skiftið í herbergi kæranda, en í síðara skiftið í herbergi kærðs og viðurkennir kærandi það rétt vera, en heldur fast við þann framburð sinn, að þau hafi þess utan þráfaldlega haft holdlegt samræði með þeim hætti, sem að ofan greinir.

Kærandinn, er áður hefir alið lausaleiksbarn, með Guðmundi nokkrum Ásgeirssyni sjómanni í Bolungarvík, sem nú er 8 ára, hefir eindregið haldið því fram að hún einungis hafi haft samræði við kærðan og geti því enginn nema hann verið faðir barnsins, enda hefir kærður eigi tilgreint neinn annan, er gæti verið faðir þess. Það þykir því eigi vera útilokað, að kærður geti verið faðir barns þessa, er kærandinn ól 11. júní þ. á., og þykir samkv. N. L. 6—13—5. eiga að láta úrslit málsins um meðlagsskyldu kærðs vera komin undir eiði hans, þannig, að hann skuli vera sýkn af kröfum kærandans, ef hann synjar fyrir það með eiði, eftir löglegan undirbúning á varnarþingi sínu, að hann hafi haft samfarir við kærandann

fyrir 1. janúar 1828, á tímabilinu september og október næst á undan, að hann geti verið faðir að barninu, en greiði ella barnsfararkostnað og meðlag með barninu frá fæðingu barnsins eftir yfirvaldsúrskurði.

Þess skal getið, að vegna manntalsþinga og annara embættis-anna, hefir eigi verið hægt að kveða upp dóm þennan fyr.

Mánudaginn 19. maí 1930.

Nr. 124/1929. **Vatnsveitufélag Skildinganesskaup-
túns** (Sveinbjörn Jónsson)

gegn

**bæjarstjórn Reykjavíkur og gagn-
sök** (Guðm. Ólafsson).

Réttur aðaláfrýjanda til vatnstöku úr vatnsveitu stefnda (Reykjavíkurbæjar).

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 21. nóvbr. 1929: Stefnanda, Vatnsveitufélagi Skildinganesskaupstúns, skal heimilt vatn úr vatnsveitu Reykjavíkurkaupstaðar til notkunar í heimilis- og búsparfir, svo fremi dómkvaddir menn meta, að vatn í veitunni sé til þess nægilegt umfram þarfir kaupstaðarins, enda ákveði þeir stað þann, er æðina til stefnanda kann að mega taka úr veitunni, þannig, að vatnsnot stefnanda brjóti ekki í bág við vatnspörf Reykjavíkurkaupstaðar, en stefnanda þó tryggt vatn ef umfram er. Og enn er heimild stefnanda til vatns úr veitunni því skilyrði bundin, að vatnsæðin til hans valdi eigi, eftir mati sömu manna, kaupstaðnum verulegu óhagræði að öðru leyti.

Hin stefnda bæjarstjórn Reykjavíkurkaupstaðar greiði stefnanda 100 krónur í málskostnað.

Dómi þessum ber að fullnægja innan fimmtán daga frá lögbirtingu hans, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu hefir verið skotið til hæstaréttar af hálfu beggja aðilja.

Aðaláfrýjandi hafði í héraði gjört þá réttarkröfu,

að viðurkenndur yrði með dómi réttur íbúa Seltjarnarnesshrepps og þar með Vatnsveitufélags Skildingarnesskaupþúns, til vatns úr vatnsveitu Reykjavíkur, en fyrir hæstarétti hefir félagið aðeins krafizt viðurkennningar á þeim rétti sér til handa. Gjörist því ekki þörf á að athuga heimild aðaláfrýjanda til að koma fram í máli þessu fyrir hönd hreppsúa í heild sinni.

Í 35. gr. vatnalaganna er mælt svo fyrir, að fyrir-mæli 34. gr. þeirra skuli einnig taka til vatnsveitna, sem gjörðar hafa verið með heimild í eldri lögum. Samkvæmt þessu gildir því 34. gr. um vatnsveitu Reykjavíkur, enda þótt 155. gr. vatnalaganna láti lög nr. 84, 22. nóv. 1907 um vatnsveitu fyrir Reykjavík halda gildi sínu. Og með því að rétturinn verður að vera héraðsdómaranum sammála um það, að 34. gr. vatnalaganna veiti ekki aðeins einstaklingum heldur og vatnsveitufélögum þar umræddan rétt, þá leiðir af því, að aðaláfrýjandi mundi eiga rétt til vatns úr vatnsveitu Reykjavíkur samkvæmt heimild 34. gr. vatnalaganna og með þeim skilyrðum, er þar greinir, ef eigi væri um aðra heimild honum til handa fyrir þeim rétti að ræða. Í því efni kemur aðeins til álita 3. gr. l. nr. 46, 20 júní 1923. Þar er mælt svo fyrir, að íbúum Seltjarnarnesshrepps skuli heimilt vatn og rafmagn frá vatnsveitu og rafmagnsveitu Reykjavíkur til heimilis- og búsparfa, enda hliti þeir þeim ákvæðum, sem sett eru eða sett verða um notkun vatns og rafmagns og meðferð veitutækja og greiði sjálfir allan aukakostnað, er veitan heim til þeirra hefir í för með sér og endurgjald fyrir vatnsnotin og rafmagnsnotin eftir mati, nema samkomulag verði.

Af hálfu gagnáfrýjanda hefir því verið haldið fram, að umrætt ákvæði 3. gr. l. nr. 46, 20. júní 1923 beri að skilja á þá leið, að greinin veiti aðaláfrýjanda

aðeins þann sama rétt til vatns úr vatnsveitu Reykjavíkur, sem 34. gr. vatnalaganna veitir honum, og að réttur hans því sé þeim takmörkunum bundinn, að vatnsveita Reykjavíkur sé aflögufær og að vatnstakan valdi eigi eiganda veitunnar verulegu óhagræði að öðru leyti. Til styrktar þessari skoðun sinni hefir hann vitnað til ummæla formanns allsherjarnefndar neðri deildar í ummælum um málið á Alþingi, er í sömu átt hníga. En með því, að það hlýtur að teljast ósennilegt, að löggjafinn setji sérstök lagaákvæði, er aðeins sé ætlað að staðfesta önnur lagaákvæði, er engin tvímæli leika á að gildi, og með því að ennfremur, að efnismunur er á lagaákvæðum þessum, þar sem heimildin til vatnstökunnar að sumu leyti er þrengri í 3. gr. l. nr. 46, 20. júní 1923 en í 34. gr. vatnalaganna og að öðru leyti rýmri, þá verða téð ummæli úr umræðunum um málið á Alþingi eigi talin bindandi um skilning þessa á kvæðis. Með því ennfremur, að 3. gr. l. nr. 46, 20. júní 1923 heimilar gagnáfrýjanda bætur fyrir vatnið og því eigi verður talin fara í bága við 63. gr. stjórnarskrárinnar, og 3. gr. l. nr. 46, 20. júní 1923 er sérákvæði um vatnsveitu Reykjavíkur, er ganga verður við úrskurð þessa máls fyrir hinu almenna ákvæði 34. gr. vatnalaganna, þá verður í máli þessu að viðurkenna rétt aðaláfrýjanda til vatns úr vatnsveitu Reykjavíkur með þeim skilyrðum, sem segir í 3. gr. l. nr. 46, 20. júní 1923.

Aðaláfrýjandi hefir krafizt þess, að viðurkenndur verði með dómi réttur sinn til að taka vatn úr vatnsveitu Reykjavíkur á stað, sem hann hefir tilgreint og með vatnsæð af tiltekinni vídd. Um bæði þessi atriði þykir rétt að fari eftir mati dómkvaddra manna, þannig, að þeir ákveði, hvar tengja skuli vatnsæð aðaláfrýjanda við vatnsæðakerfi Reykjavíkur, þannig, að

hagsmunum beggja aðilja sé sem best borgið, og að þeir sömuleiðis ákveði vidd vatnsæðar aðaláfrýjanda, eða gjörð hennar að öðru leyti með hliðsjón af því, að eigi sé tekið meira vatn en þarf til að fullnægja heimilisþörfum og búspörfum (sbr. 15. gr. vatnalaganna) félagsmanna í Vatnsveitufélagi Skildinganesskauptúns.

Samkvæmt framansögðu verður því að skylda gagnáfrýjanda, bæjarstjórn Reykjavíkur, til að leyfa aðaláfrýjanda, Vatnsveitufélagi Skildinganesskauptúns, að taka vatn úr vatnsveitu Reykjavíkur til heimilis- og búsparfa handa félagsmönnum, og að leyfa aðaláfrýjanda að leggja vatnsæð úr vatnsæðakerfi Reykjavíkur inn á félagssvæðið, enda hliti vatnsveitufélagið þeim ákvæðum, sem sett eru eða sett verða um lagningu vatnsæðarinnar, notkun vatnsins og meðferð veitukæja. Ef ekki næst samkomulag, skulu dómkvaddir menn meta, hvar tengja skuli æðina við vatnsæðakerfi Reykjavíkur, þannig, að hagsmunum beggja aðilja sé sem best borgið og ákveða vidd vatnsæðarinnar eða gjörð hennar að öðru leyti með hliðsjón af því, að eigi sé tekið meira vatn en þarf til heimilis- og búsparfa félagsmanna í vatnsveitufélaginu. Aðaláfrýjandi greiði allan kostnað við lagningu vatnsæðarinnar inn á félagssvæðið, svo og allan kostnað, er vatnsveita Reykjavíkur kann að hafa af vatnstöku hans, þar með talinn kostnað við breytingu, er gjöra kann að þurfa á vatnsæðakerfi Reykjavíkur vegna þessa, og enn fremur endurgjald fyrir vatnsnotin og skal þetta metið af dómkvöddum mönnum, nema samkomulag verði.

Í málskostnað fyrir undirrétti og hæstarétti greiði gagnáfrýjandi aðaláfrýjanda 500 kr.

Því dæmist rétt vera:

Gagnáfrýjandi, bæjarstjórn Reykjavíkur, skal skylt að leyfa aðaláfrýjanda, Vatnsveitufélagi Skildinganesskaupþúns, að taka vatn úr vatnsveitu Reykjavíkur til heimilis- og búsparfa handa félagsmönnum og að leyfa aðaláfrýjanda að leggja vatnsæð úr vatnsæðakerfi Reykjavíkur inn á félagssvæðið, enda hliti vatnsveitufélagið þeim ákvæðum, sem sett eru eða sett verða um lagningu vatnsæðarinnar, notkun vatnsins og meðferð veitutækja. Ef ekki næst samkomulag, skulu dómkvaddir menn meta, hvar tengja skuli æðina við vatnsæðakerfi Reykjavíkur, þannig, að hagsmunum beggja aðilja sé sem best borgið, og ákveða vidd vatnsæðarinnar eða gjörð hennar að öðru leyti með hliðsjón af því, að eigi sé tekið meira vatn en þarf til heimilis- og búsparfa félagsmanna í vatnsveitufélaginu. Aðaláfrýjandi greiði allan kostnað við lagningu vatnsæðarinnar inn á félagssvæðið og allan kostnað, er vatnsveita Reykjavíkur kann að hafa af vatnstöku hans, þar með talinn kostnað við breytingu, er gjöra kann að þurfa á vatnsæðakerfi Reykjavíkur vegna þessa, og ennfremur endurgjald fyrir vatnsnotin, og skal þetta metið af dómkvöddum mönnum, nema samkomulag verði.

Í málskostnað fyrir undirrétti og hæstarétti greiði gagnáfrýjandi aðaláfrýjanda 500 kr.

Dómi þessum skal fullnægja að viðlagðri aðför
að lögum.

Sératkvæði hæstaréttardómara
Lárusar H. Bjarnason,
í málinu nr. 124/1929: Vatnsveitufélag Skildinga-
nesskaupþúns
      gegn
bæjarstjórn Reykjavíkur og
gagnsök.

Að vísu virðist 3. gr. laga nr. 46/1923 um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, ein út af fyrir sig, veita íbúum Seltjarnarnesshrepps sjálfstæðan rétt til vatns úr vatnsveitu Reykjavíkurkaupstaðar, til heimilis- og búsparfa þeirra. En þar sem upphaf 35. gr., sbr. 155. gr. vatnalaganna nr. 15/1923, sem urðu til á Alþingi nefnt ár á undan fyrnefndum lögum, heldur lögum nr. 84/1907 um vatnsveitu fyrir Reykjavík í fullu gildi, að því slepptu að 34. gr. vatnalaganna á og að taka til þátttöku annara í þegar stofnuðum vatnsveitum samkv. eldri lögum og vatnstöku réttur samkv. nefndri 3. gr. einni tæplega er samrímamlegur 63. gr. stjórnamskrárinnar, þá þykir og verða að taka tillit til 34. gr. vatnalaganna við skýringu 3. gr. hinna laganna, enda gat flutningsmaður tillögunnar að nefndri 3. gr. þess, um leið og hann flutti tillögunna á Alþingi, að Seltirningar, er voru hvatamenn að tillögunni, hafi »ekki farið fram á annað en það, sem vatnalögin heimila þeim«.

Eftir 34. gr. vatnalaganna er nýjum þátttakendum í eldri vatnsveitum heimilaður réttur til vatns til hverskonar notkunar. En samkv. 3. gr. laga nr. 46/1923

er íbúum Seltjarnarnesshrepps aðeins heimilað vatn »til heimilis- og búsparfa« og er það takmörkun á notkunarheimildinni samkv. vatnalögunum. Hins vegar er það ekki tekið fram berum orðum í nefndri laga- grein, svo sem í 34. gr. vatnalaganna, að það sé skilyrði fyrir vatnsútlátunum, að vatnsveitan hafi nægilegt vatn til þess og að vatnsútlátin valdi veit- unni ekki verulegu óhagræði að öðru leyti.

En bæði af því, sem áður er sagt, meðal annars um tilorðningu beggja laga og svo hinu, að lengi hefir borið á allmiklum vatnsskorti í sérstaklega 2 hæstu hlutum bæjarins, en eðlilegt að upphaflegir eigendur og kostnaðarmenn vatnsveitu Reykjavíkur, ekki síður en eigendur annara eldri vatnsveitufyrirtækja, gangi að þessu leyti fyrir þörfum annara og það því frem- ur, sem bænum í 2. gr. laga nr. 46/1923 er gjört að greiða, að því er ætla má, fulla borgun fyrir þau frið- indi, sem honum eru veitt í 1. gr. laganna, þá þykir mega ætla, að nefnd skilyrði vatnalaganna gildi og gagnvart áfrýjanda, enda þess getið í nefndri 3. gr., að íbúar Seltjarnarnesshrepps hliti og »þeim ákvæð- um, sem sett eru eða sett verða« um notkun vatns- ins, og er ekki ósennilegt, að þar sé meðal annars átt við margnefnd ákvæði 34. gr. vatnalaganna.

Samkv. þessu verður áfrýjanda, eins og gjört er í héraðsdóminum, aðeins veittur réttur til vatns úr vatnsveitu stefnda til heimilis- og búsparfa félags- manna, sbr. 15. gr. vatnalaganna, að því tilskildu, að metið verði, að stefndi hafi nægilegt vatn til þess og að veiting vatnsins valdi stefnda eigi verulegu óhagræði að öðru leyti, enda greiði áfrýjandi allan aukakostnað, er veitan heim til hans hefir í för með sér, sem og endurgjald fyrir vatnsnotin eftir dóm-

kvaddra manna mati, nema öðru visi umsemjist. Loks fari það, ef til kemur eftir mati, hvar tengja skuli heimæð áfrýjanda við vatnsveitu stefnda og hversu viðtengiæðin og gerð hennar að öðru leyti skuli vera í landi bæjarins.

Samkv. þessum úrslitum þykir málskostnaður í aðal-sök og gagnsök fyrir hæstarétti eftir atvikum eiga að falla niður, en málskostnað í héraði þykir aðalstefndi eiga að greiða aðaláfrýjanda með 250 kr.

Því dæmist rétt vera:

Aðalstefnda, bæjarstjórn Reykjavíkur, skal skylt að heimila aðaláfrýjanda, Vatnsveitufélagi Skildinganesskaupþúns, að taka vatn úr vatnsveitu Reykjavíkur, til heimilis- og búsparfa félagsmanna, svo framarlega sem dómkvaddir menn meta vatnsveituna aflögufæra að vatni, og skulu matsmennirnir tiltaka bæði, hvar tengja skuli æð aðaláfrýjanda við vatnsveitu aðalstefnda og vídd æðarinnar og gerð að öðru leyti, enda hlíti aðaláfrýjandi þeim ákvæðum, sem sett kunna að verða um lagningu æðarinnar, vatnsnotin og veitutækin.

Aðaláfrýjandi greiði allan kostnað við lagningu vatnsæðarinnar um land Reykjavíkur og þann kostnað, er vatnsveita aðalstefnda kann að hafa af vatnstöku aðaláfrýjanda, vegna breytinga á veitunni eða viðauka við hana, svo og endurgjald fyrir vatnsnotin eftir dómkvaddra manna mati, nema samkomulag verði.

Málskostnaður fyrir hæstarétti falli niður, en málskostnað í héraði greiði aðalstefndi aðaláfrýjanda, að viðlagðri aðför að lögum, með 250 kr.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta hefir höfðað, að undangenginni árangurslausri sáttatilraun, Vatnsveitufélag Skildinganesskaupþúns gegn bæjarstjórn Reykjavíkur með stefnu, dags. 4. júlí þ. á., og gjört þær kröfur, *aðallega*, að íbúar Skildinganesshrepps og þar með Vatnsveitufélag Skildinganesskaupþúns hafi rétt til að taka vatn úr vatnsveitu Reykjavíkur í suðurenda Rauðarárstígs með allt að 80 m/m. viðri pípu og *til vara*, að þeir hafi rétt til að taka vatn úr vatnsveitu Reykjavíkur á þeim stöðum og að öðru leyti á þann hátt, að það valdi eigi Reykjavíkurkaupstað verulegum óhagnaði, svo hefir stefnandi krafizt málskostnaðar að skaðlausu eða eftir mati réttarins. Það skal þegar á það bent, að í sáttakærunni standa í varakröfunni: orðin »verulegu óhagræði« í staðinn fyrir »verulegum óhagnaði« í varakröfunni samkvæmt stefnunni. Þetta orðalag virðist þó vera svo líkrar þýðingar, að ekki þykir ástæða til að vísa varakröfunni frá dómi *ex officio* sökum ósamræmis milli stefnu og sáttakæru.

Við þingfestingu máls þessa 11. júlí þ. á., lagði stefnandi fram stefnu, sáttakæru og vatnsveitusamþykkt fyrir Vatnsveitufélag Skildinganesskaupþúns, en enga málsútlistun sérstaklega og í nefndum skjölum er þess að engu getið, á hvaða rökum stefnandi reisir kröfu sína. Þótt þetta sé aðfinnsluverður málatilbúnaður, telur rétturinn samt ekki eiga að vísa málinu frá *ex officio* og engin krafa um frávisun af þessari ástæðu er gjörð af gagnaðila. Í sókn framlagðri 12. sept. þ. á. gjörir stefnandi grein fyrir á hverju hann byggir kröfur sínar, sem sé fyrst og fremst á 3. gr. laga nr. 46/1923 um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur og auk þess telur hann rétt sinn til vatns úr vatnsveitu Reykjavíkur heimilaðan í 29. sbr. 31. gr. vatnalaganna nr. 15/1923; segir stefnandi, að í »hvortveggju lögunum« sé réttur sinn »skýr og ótvíræður«. En þann mismun telur stefnandi þó vera á þessum heimildum,

að 3. gr. l. nr. 46/1923 skyldi bæinn *skilyrðislaust* til að láta af hendi vatn »til Seltjarnarnesshrepps« alveg án tillits til þess, hvort bærinn er aflögufær eða ekki, eða hvort það veldur honum óhagræði eða ekki, og er aðalkrafa stefnanda miðuð við þennan skilning. Stefndandi neitar því, að 3. gr. l. nr. 46/1923, eigi að skýra í samræmi við vatnalögin, en hefir þó til varúðar, að því er virðist, sett fram varakröfuna.

Stefndur hefir krafizt algjörðrar sýknu af kröfum stefnanda og sér dæmdan málskostnað eftir mati réttarins.

Um lög nr. 46/1923 tekur stefndur það fram, að áður en þau voru til meðferðar á Alþingi hafi staðið yfir samningur milli Reykjavíkurborgar annarsvegar og Seltjarnarnesshrepps og Mosfellsahrepps hinsvegar um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur. Eftir að samningar höfðu tekizt milli aðilja, var borið fram frumvarp á Alþingi 1922 í samræmi við þá, en það frumvarp varð ekki útrætt að því sinni, en var borið upp í sömu mynd af nýju á þinginu 1923. Bæði þessi frumvörp höfðu það sameiginlegt, að í þeim var ekki ákvæði 3. gr. laga nr. 46/1923, en þessari grein var með breytingartillögu skotið inn í frumvarpið á Alþingi 1923, samkv. ósk frá Seltjarnarnesshreppi. Um þessa breytingartillögu lét framsögumaður málsins í neðri deild svo ummælt, að með henni væri ekki farið fram á annað en það, sem vatnalögin heimila íbúum hreppsins, en í nefndaráli efri deildar er hugsunin orðuð svo, að þessi grein sé mjög svipað ákvæði þeim, er vatnalögin hafa um sama efni. Stefndur telur því með sérstakri hliðsjón af því, að lög nr. 84/1907 um vatnsveitu fyrir Reykjavík voru látin standa óhöggðu jafnhliða vatnalögunum, að 3. gr. laga nr. 46/1923 sé aðeins skýring á vatnalögunum og hafi ekki neina nýja heimild að geyma, heldur sé greinin í fullu samræmi við þessi lög og þau verði að skýra það, hvort Reykjavík sé skylt að láta stefnanda vatn í té. Krafa stefnanda verði því að byggjast á III. kafla vatnalaganna. Þau einu ákvæði, sem stefndur telur að til greina geti komið eru 31., 32. og 34. gr. Tvær fyrstöldu greinarnar komi því ekki til mála því að þær eigi aðeins við einstaka menn, en vatnafélög séu með öllu útilokuð frá því að neyta þessara heimilda, orðalag þeirra bendi ótvírætt til þess, að þótt 34. gr. virðist hafa yfirgripsmeira orðalag, taka einnig til félaga, þá skilur stefndur þessa grein þó svo, að hún eigi við sömu menn sem 31. og 32. gr., nefnilega aðeins við einstaka menn, m. a. bendi

staða greinarinnar í III. kafla laganna á þetta. Stefnður kemst því að þeirri niðurstöðu, að réttur stefnanda til vatns úr vatnsveitu bæjarins verði eigi byggður á vatnalögunum, þar sem 34. gr. þeirra, sem helzt væri viðlit að byggja þennan rétt á, eigi aðeins við einstaka menn.

Loks tekur stefndur það fram, að þótt svo væri litið á, að stefnandi hefði rétt til vatns samkv. 34. gr. vatnalaganna, að þá gæti stefnandi allt að einu ekki orðið aðnjótandi vatnsins sökum þess, að það sé ekki öruggt, að bærinn hafi nægilegt vatn til eigin þarfa. Hefir hann þessu til styrktar lagt fram vottorð bæjarverkfræðingsins, dags. 30. ág. þ. á., sem sýnir það, að vatnið hefir lækkað verulega í brunnum þeim, er vatnsveitan hefir upptök sín, og er það álit verkfræðingsins, að jarðskjálftar þeir, er gengu s.l. sumar, séu orsök þess, að vatnið í brunnunum hefir þorrið. Þar sem því er hætta á, að vatn sé nú og verði ekki nægilegt og ráðstafanir verði örara, krefst stefndur þess, að matsnefnd verði látin skera úr um vatnsmegnið og þá jafnframt, hvort bærinn bærinn sé aflögufær. Þessari síðastnefndu kröfu hefir stefnandi mótmælt, meðal annars af því, að hún sé of seint fram komin. Þessi mótmæli stefnanda eru þó ástæðulaus, þar sem téð varnarástæða stefnds kom fram þegar á eftir frumsókn og málsútlistun stefnanda.

Stefndur hefir ekki véfengt heimild stefnanda til að koma fram fyrir íbúa Seltjarnarnesshrepps í þessu máli, svo að ekkert er frá réttarins hlið við aðild stefnanda að athuga.

Eins og áður er sagt, byggir stefnandi rétt sinn til vatnstöku úr vansveitu stefnds ekki aðeins á 3. gr. laga nr. 46/1923 heldur og telur hann heimild sína ótvíræða samkv. 29. gr., sbr. 31. gr. vatnalaganna, og ennfremur telur hann heimild fyrir vatnstökunni vera í 34. gr. sömu laga. Ef vatnalögin beinlinis veita stefnanda þennan rétt, þá verður skilningur 3. gr. l. nr. 46/1923 rökréttur, svo sem hann heldur fram, að téð lagagrein skyldi stefndan til skilyrðislaust að láta stefnanda vatn í té. En þar sem þessi skilningur er mjög athuga-verður frá mörgum hliðum séð og næsta ólíklegur, er vert fyrst að athuga það, hvort stefnandi hafi fengið umstefndan vatnstökurétt með vatnalögunum og ef því verður að svara neitandi, hversu viðtækan rétt lög nr. 46/1923 hafa veitt honum.

Þau lög, sem fyrst og fremst koma hér til athugunar, eru lög nr. 84/1907 um vatnsveitu fyrir Reykjavík og afstaða þeirra

til vatnalaganna. Lög nr. 84/1907 veita bæjarstjórn kaupstaðarins einkaleyfi til þess að leggja vatnsveitu í pipum neðanjarðar til Reykjavíkur og um kaupstaðinn. Bæjarstjórn hefir einkarétt til að selja neyzzluvatn í lögsagnarumdæminu, er hún hefir komið vatnsveitunni til bæjarins og um bæinn, og heimta vatnsskatt af öllum húseignum í lögsagnarumdæminu, sem vatnsins geta orðið aðnjótandi. Bæjarstjórnin ein hefir því heimild til að ráða yfir því vatni, sem veitan lætur í té og leggja vatnsskatt á fyrir vatnsnotin. Einkaréttur bæjarstjórnarinnar til sölu á vatni veitunnar nær yfir allt það svæði, er veitan tekur til, en takmörk þess falla saman við takmörk lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, og skylda bæjarins til að láta þeim vatn í té, sem utan lögsagnarumdæmisins búa, gat ekki átt sér stað. Nú láta vatnalögin lög nr. 84/1907 standa óhögguð og svo ríkt er kveðið að orði um þetta í 155. gr. vatnalaganna, að ef hvorttveggja lögin geta ekki samrýmzt, þá eiga vatnalögin að vikja.

Þótt nú svo væri, sem ekki er, að 31. gr. vatnalaganna heimilaði manni að taka vatn úr vatnsveitupípum annars manns og í annars landareign, þá næði þetta almenna ákvæði ekki til vatnsveitu Reykjavíkur. Um samskonar vatnsveitu eiga við ákvæði 34. gr., sbr. 35. gr. vatnalaganna. Þar segir svo, að vatnsveitur, sem gjörðar hafa verið með heimild í eldri lögum, skulu sæta þeim reglum, er þar segir, en þó skuli þeim, er eigi hefir í öndverðu tekið þátt í vatnsveitufyrirtæki, rétt að taka þátt í því, svo fremi vatn sé til þess nægilegt og það valdi eigi eiganda veitunnar verulegu óhagræði að öðru leyti. Þetta ákvæði virðist berlega koma í bága við áðurnefnd einkalög um vatnsveitu Reykjavíkur, sem ekki leggja kaupstaðnum neina skyldu á herðar um að láta vatn í té utan lögsagnarumdæmisins. Hér verða því vatnalögin að vikja samkvæmt beinum orðum 155. gr. þeirra, þar sem lög nr. 84/1907 eigi að halda gildi sínu þótt þau brjóti í bág við fyrirmæli vatnalaganna. Niðurstaðan af þessari rannsókn verður því sú, að stefnandi öðlast ekki umstefndan vatnstökurétt, hvorki með fyrirmælum vatnalaganna eða öðrum ákvæðum þeirra. Til þess að stefnandi fengi nokkurn rétt til vatns úr vatnsveitu Reykjavíkur, þurfti sérstök lög og í þessu augnamiði eru lög nr. 46/1923 sett.

Um þessi lög hefir stefndur haldið því fram, að 3. gr. þeirra hafi «ekki neina nýja heimild að geyma» umfram vatna-

lögin. Á þessa skoðun verður ekki fallizt. Innihald þessarar greinar er jákvætt og er beint að einu atriði, sem vatnalögin hreyfðu ekki við. Nefnda lagagrein ber að skoða sem viðauka, að efni til, við vatnalögin. Greinin er sambandsliður milli vatnalaganna og laga nr. 84/1907. Hún raskar hvorugum þessara laga, hvorki með beinum orðum né að það verði ráðið af undirbúningi laga nr. 46/1923 á Alþingi. Hinsvegar verður heldur ekki fallizt á þann skilning stefnanda á nefndri lagagrein, að hún veiti honum skilyrðislausan rétt til vatnstöku úr vatnsveitu stefnds, hvar sem hann kys og hvernig sem högum er háttað. Þess verður hvergi vart, að með þessu ákvæði hafi átt að leggja kvöð á kaupstaðinn, sem rýrði notagildi vatnsveitunnar fyrir hann eða hefði í för með sér fjárhagslegar byrðar. En sú yrði niðurstaðan ef íbúar Seltjarnarnesshrepps ættu ótakmarkaða og skilyrðislausa heimtingu á nægu vatni til heimilis- og búsparfa úr vatnsveitu Reykjavíkur, enda þótt bæjarfélagið brýsti vatn sökum vatnsmagns þess, er láta skyldi stefnanda í tje, og bæjarfélagið þyrfti þessvegna að leggja í meiri eða minni kostnað til aukningar vatnsmagni veitunnar. Slikt er ekki orðað í 3. gr. laga nr. 46/1923, en í greininni eru settar þær hömlur um notkun vatnsins, sem stefnandi kann að fá úr veitunni, að það megi hann aðeins nota til heimilis- og búsparfa. En því svarar greinin ekki, hversu nærri íbúar hreppsins megi ganga veitunni og gagnvart þörfum Reykjavíkurkaupstaðar og verður því að leita skýringar á þessu annarstaðar eða með öðrum orðum í grundvallarlögum vorum um rétt manna til vatns úr vatnsveitum annara, þ. e. a. s. í vatnalögunum og verður að þessu leyti að fallast á skilning stefnds á málinu.

Utan við hið einskorðaða og takmarkaða löggjafarsvæði, sem lög nr. 84/1907 taka til, gilda vatnalögin fyrir lögsagnarumdæmi Reykjavíkur eins og annarstaðar á landinu. Nú virðist löggjafinn hafa litið svo á, að lög nr. 46/1923 bryti ekki í bág við nein önnur lög enda ekkert fyrirhæli í öðrum lögum um það, að önnur lög skuli vikja fyrir þeim, en slíka allsherjar skipun hafa aftur vatnalögin, sem gefin eru sama dag. Lög nr. 46/1923, 3. gr. virðist því eiga að skýra í samræmi við vatnalögin og með hliðsjón af einkalögunum um vatnsveitu Reykjavíkur, þegar sýnt hefir verið, eins og áður er sagt, að löggjafarmarkmið 3. gr. laga nr. 46/1923 er að vera sambandsliður milli nýnefndra tveggja laga.

Margnefnd lagagrein lætur nú svo ummælt, að íbúum Sel-tjarnarnesshrepps skal heimilt vatn frá vatnsveitu Reykjavíkur-kaupstaðar til heimilis- og búsparfa, og greiði sjálfir allan aukakostnað, er veitan heim til þeirra hefir í för með sér. Þetta ákvæði svipar að orðalagi til ákvæðis 2. töluliðs 25. gr. vatnalaganna, enda virðist hugmynd löggjafans, sbr. ummæli framsögumanns um ákvæði 3. gr. 1. nr. 46/1923, er það var til umræðu í neðri deild, benda til þess, að stefnandi ætti að öðlast með grein þessari réttindi, sem líktust rétti eiganda lands, sem vatn er tekið frá til vatnsveitu kaupstaðar. Landeigandi hefir rétt til að leggja til sín og á sinn kostnað vatnsæð úr vatnsveitu kaupstaðarins, enda greiði hann kaupstaðnum aukakostnað af því og svari vatnsskatti frá þeim tíma, er hann getur notið vatnsveitunnar. Í þessu ákvæði virðist felast það, að landeigandi á heimtingu á vatnsæð til sín ekki aðeins til heimilis- og búsparfa heldur til hverskonar vatnsnota, sem hann vill — og er þannig viðtækari en heimild stefnanda — enda þótt veitan fleyti ekki nægilegu vatni til kaupstaðarins, er vatnsæð landeiganda bætist við, en í því falli ber hann kostnað af vikkun veitunnar auk kostnaðar við heimlögnina og svarar loks vatnsskatti samkv. fyrirmælum um vatnsskatt kaupstaðarins. Í 3. gr. laga nr. 46/1923 er aftur á móti ekki gjört ráð fyrir, að stefnandi bæri annan kostnað en þann, sem veitan *heim til hans* hefir í för með sér, sem bendir til þess, að stefnandi hafi ekki rétt til sjálfur á eigin kostnað að vikka vatnsveituna til bæjarins þótt vatnsmagn reyndist ónógt, enda bryti það í bága við 1. gr. laga nr. 84/1907, þar sem stefndur hefir einkarétt til að leggja vatnsveitu í pípum neðanjarðar til kaupstaðarins. Og því síður hefir stefnandi rétt til að krefjast þess, að stefndur auki vatnsmagnið á eigin kostnað, svo að þörfum stefnanda væri fullnægt, því slíkan rétt veitir hvorug nefndra lagagreina. En svo sem sýnt var, er réttur sá, sem veittur er landeiganda samkv. 2. lið 25. gr. vatnalaganna stórum viðtækari en heimild stefndanda og getur þessi grein því ekki átt við rétt hans til vatnsveitu stefnds.

Það ákvæði vatnalaganna, sem kemur þá til athugunar um vatnsveitu stefnanda úr veitunni, er 34. gr. þeirra. Um þessa grein hefir stefndur haldið því fram, að hún ætti við vatnsveitu einstakra manna en ekki opinberar eða almenningsveitur. En á þessa skoðun verður ekki fallið. Orðalag grein-

arinnar er það viðtækt að það nær yfir öll vatnsveitufyrirtæki III. kafla laganna og 35. gr. laganna sýnir ennfremur, að hér er átt við allar veitur, sem þessi kafla laganna tekur til, hvort heldur þær eru gjörðar og reknar af hrepps- eða bæjarfélögum eða einstökum mönnum. Þegar bornar eru saman 3. gr. laga nr. 46/1923 og 34. gr. vatnalaganna, sýnir það sig, að þær eru í bezta samræmi hvor við aðra, og einskis réttur fyrir borð borinn, hvorki veitanna, stefnds eða þiggjanda, stefnanda. Þessi grein vatnalaganna hefir það fyrir augum, að bæta aðstöðu þeirra, sem nærri vatnsveitu búa, en eru þó fyrir utan hið upphaflega veitusvæði, þeim, er taka þátt í fyrirtækinu síðar, eru alveg óatkvæðisbærir um allan rekstur og stjórn fyrirtækisins og fyrir þá gildir ekki fyrirmælin um hinn alm. vatnsskatt til veitunnar. Þetta er alveg í samræmi við 3. gr. laga nr. 46/1923. Hinsvegar setur 34. gr. engin takmörk fyrir því til hvernar notkunar það vatn skuli vera, sem hinn síðari þátt-takandi getur fengið, en þar setur 3. gr. l. nr. 46/1923 þau takmörk, að rétturinn nái aðeins til vatns til heimilis- og búsparfa, sem væntanlega verður að skýra samkvæmt 10. gr. vatnalaganna. Aftur á móti lætur 3. gr. l. nr. 46/1923 óumtalað, sem von var, þar sem vatnalögin hafa tæmandi grundvallarreglur um það atriði, að svo fremi geti stefnandi fengið vatn úr veitunni, að vatn sé til þess nægilegt umfram þarfir eiganda, stefnds, og það valdi honum eigi verulegu óhagræði að öðru leyti. Stefnandi hefir haft glöggan skilning á þessu undirstöðuatriði og stilað varakröfu sína með hliðsjón af því. Réttur stefnanda til vatns úr vatnsveitu Reykjavíkur þýkir því eiga að fara samkvæmt 34. gr. vatnalaganna, sbr. 3. gr. laga nr. 46/1923 og að öðru leyti verður stefnandi að visu að hlíta ákvæðum laga nr. 84/1907 um einkarétt stefnds til að veita vatni í pípum neðanjarðar um Reykjavíkurkaupstað.

Aðalkrafa stefnanda að honum sé dæmdur réttur til að taka tiltekið vatnsmagn, þ. e. um allt að 80 m/m. víða pípu, á ákveðnum stað, suðurenda Rauðarárstígs, felur í sér forrétt stefnanda til vatns fram yfir Reykjavíkurkaupstað, þar sem stefnandi fengi með þessu tryggilega fullnægt vatnspörf sinni, áður en nokkuð væri á það reynt, hve mikils vatns kaupstaðurinn þarfnast. Þessi krafa getur ekki orðið tekin til greina, þar sem hún er algjörlega gagnstæð orðum og anda 34. gr. vatnalaganna, sem skipar fyrir um rétt síðari þátt-takanda í vatnsveitufyrirtæki alveg í gagnstæða átt. Samkvæmt þessari

grein getur réttur stefnanda til vatns úr veitunni þá fyrst komið til greina þegar vatnspörf kaupstaðarins er vislega fullnægt, það er þegar veitan flytur nægilegt vatn handa hverjum þeim í kaupstaðnum, sem kröfu á til vatns. Vatnsæð, er stefnanda væri heimilt að leggja til sín, ætti því að hafa upptök sín í vatnsveitu Reykjavíkur á þeim stað, sem æðin ekki dregur úr nægilegu vatnsmagni til nokkurs kaupstaðarbúa, sem vatnsskatti svarar, og að vatnstaka stefnanda valdi að öðru leyti eiganda vatnsveitunnar, Reykjavíkurkaupstað, eigi verulegu óhagræði. En um þetta fer fram mat dómkvaddra manna samkv. 34., sbr. 147 gr. b. vatnalaganna.

Kröfu stefnanda þykir því eiga að taka til greina á þann hátt, að honum skuli heimilt vatn úr vatnsveitu Reykjavíkurkaupstaðar til notkunar í heimilis- og búsparfir, svo fremi dómkvaddir menn meta, að vatn sé til þess nægilegt umfram þarfir kaupstaðarins, enda ákveði þeir stað þann, er æðina til stefnanda kann að mega taka úr veitunni, þannig, að vatnsnot stefnanda aldrei komi í bága við vatnspörf kaupstaðarins, en stefnanda þó tryggt vatn ef um fram er. Og enn er heimild stefnanda til vatns úr veitunni því skilyrði bundin, að vatnsæðin til hans valdi eigi, eftir mati sömu manna, Reykjavíkurkaupstað verulegu óhagræði að öðru leyti.

Málskostnað þykir stefndur eiga að greiða stefnanda og ákveðst hann hæfilega metinn 100 kr.

Miðvikudaginn 21. maí 1930.

Nr. 120/1929.   **Valdstjórnin** (Lárus Jóhannesson)
                                          gegn
                          Ólafi Gottskálkssyni (Svb. Jónsson).
 Sýknudómur.

Dómur lögregluréttar Siglufjarðar 20. júlí 1929: Kærður, Ólafur Gottskálksson, Siglufirði, greiði 40 kr. sekt í ríkissjóð, til vara, sæti einföldu fangelsi í 3 daga.

Svo greiði og kærður Jóhanni Þorfinnssyni í skaðabætur 325 kr. innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa. Ennfremur greiði kærður allan kostnað, er leiðir af máli þessu.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem fram er tekið í hinum áfrýjaða lögreglu-réttardómi, kom kærði á bifreið sinni norðan Lækjargötu og ók hægt eftir miðri götunni. Nokkru áður en kærði kom að gatnamótum Lækjargötu og Aðalgötu gaf hann hljóðmerki, en er hann nálgast gatnamótin, kom maður, Jóhann Þorfinnsson, á hjólhesti ofan Aðalgötu fyrir hornið á húsi því, er stendur á horni Aðalgötu og Lækjargötu, norðanvert við Aðalgötu (Kjötbúðin) og ætlaði norður eftir Lækjargötu, en í stað þess að beygja inn í Lækjargötu á vinstri götukanti, ók hann þvert yfir götuna beint í veg fyrir bifreiðina. Rakst hægra framhjól bifreiðarinnar á hjólhestinn og maðurinn slengdist á götuna fyrir framan bifreiðina. Bifreiðin fór yfir hjólhestinn og braut hann, en með því bifreiðin fór mjög hægt, fór hún ekki yfir manninn, heldur ýtti honum á undan sér eina eða rúma billengd og fékk hann töluverðan áverka á höfði og síðu og handarbaki.

Eftir þessum upplýsingum er það ljóst, að áreksturinn stafaði eingöngu af því, að Jóhann Þorfinnsson ók í veg fyrir bifreiðina, og hafði hann þó séð hana áður en hann ók út á Lækjargötu. Kærði ók að visu sem næst á miðri götu, en þar sem hann ók hægt og gætilega, þykir ekki eftir atvikum ástæða til að sekta hann fyrir það.

Kærði hefir borið það, að hann hafi séð Jóhann Þorfinnsson við kjötbúðarhornið og hafi sér þá virzt hann beygja réttu megin inn í Lækjargötu aftur með bílnum og hafi hann því ekki veitt honum frekari eftirtekt, með því að hann hafi haft augun á götunni framundan bílnum; hafi hann svo ekki orðið Jóhanns var fyr en hægra framhjólið á bílnum hafi rekizt á hjólhestinn og Jóhann hafi slengzt á götuna fyrir

framan bilinn og í framhaldsprófi, er haldið hefir verið í málinu samkvæmt úrskurði hæstaréttar, hefir kærði haldið því fram, að hann þá hafi stöðvað bifreiðina eins fljótt og hann gat, þótt bifreiðin hafi runnið áfram tæpa lengd sína eftir áreksturinn.

Þótt ætla megi eftir hraða bifreiðarinnar og eftir því, sem kærði segir um ástand hemlanna, að kærði hefði getað stöðvað bifreiðina nokkru fyr, þykir þó ekki næg ástæða til að láta kærða sæta refsingu fyrir þetta, þar sem þessi árekstur kom honum að óvör- um og það því eðlilega hefir haft áhrif á athafnir hans.

Samkvæmt framansögðu ber því að sýkna kærða af kæru valdstjórnarinnar í máli þessu og verður þá allur kostnaður málsins, bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda, er ákveð- ast 80 kr. til hvors, að greiðast úr rikissjóði.

Skaðabótakrafa Jóhanns Þorfinnssonar verður held- ur eigi tekin til greina í þessu máli, samkvæmt því, sem að framan er sagt.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Ólafur Gottskálksson, á að vera sýkn af kæru valdstjórnarinnar og skaðabótakröfu Jó- hanns Þorfinnssonar í máli þessu.

Allur kostnaður málsins bæði í héraði og hæsta- rétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Lárusar Jóhannessonar og Sveinbjörns Jónssonar, 80 kr. til hvors, greiðist úr rikissjóði.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af hálfu valdstjórnarinnar gegn Ólafi Gottskálkssyni, bifreiðareiganda og bifreiðarstjóra, Siglufirði, fyrir brot á bifreiðarlögunum, út af árekstri 9. þ. m., og til skaðabóta greiðslu 325 kr. til Jóhanns Þorfinnssonar Siglufirði, er varð fyrir árekstrinum.

Málavextir eru þeir, er nú skal greina:

Þ. 9. þ. m., ekur kærður flutningabifreið sinni hægt eftir Lækjargötu eftir miðri götunni, þó heldur vestar en á miðri götunni, suður á Aðalgötu, og gefur hljóðmerki um 14 faðma áður en hann kemur að götumótum, en ekkert hljóðmerki um leið og hann fer fyrir götuhornið. Heldur kærður þannig eftir Lækjargötu suður á Aðalgötu. Kærður heldur fram, að hann hafi ekki ekið á austurbrún Lækjargötu af því að þúst dáltil hafi verið á austurbrún götunnar. Er þetta rétt, en þústin var svo litil, að hverri bifreið var leikandi að aka yfir hana, svo að telja verður, að eigi séu færðar málsbætur fyrir því, að kærður ók ekki á austurbrún Lækjargötu. Samtímis og kærður ekur um Lækjargötu, ekur Jóhann Þorfinnsson norður Suðurgötu yfir á Aðalgötu og ætlar norður á Lækjargötu yfir á vesturbrún Lækjargötu. Hann heyrir hljóðmerki bifreiðar á Lækjargötu, en ekki við götumót og er hann kemur að götumótum Lækjargötu og Aðalgötu, sýnist honum kærður beygja með bifreið sína til vesturs. Hyggur Jóhann því, að árekstur muni verða, ef hann heldur þeirri stefnu, sem hann ætlaði sér, og beygir þá beint til austurs og ætlar fram fyrir bifreiðina og komast á austurbrún Lækjargötu, en þá rekst bifreiðin á hann, hér um bil á miðri Lækjargötu, þar sem Aðalgata og Lækjargata mætast. Það er nú gegn eindregnum mótmælum kærðs ekki fyllilega sannað, að bifreiðin hafi beygt til vesturs (til hægri) á Lækjargötunni, en telja verður sannað, að kærður hafi eigi haldið sér nógu langt til vinstri hliðar á Lækjargötunni og það verið ástæða til, að Jóhanni Þorfinnssyni hafi við það fremur sýnt, að bifreiðin ætlaði að beygja til hægri, en auk þess að aka henni ekki á vinstri brún Lækjargötu, hefir kærður einkum sýnt af sér vitavert aðgæzluleysi við að stöðva bifreiðina eigi nógu fljótt, er hann átti að geta séð áreksturinn fyrir. Þegar áreksturinn varð, lenti framhjól bifreiðarinnar á reidhjólnu fyrir aftan fótstalla. Skall Jóhann þá um, en reidhjólið fór undir bifreiðina og ók bifreiðin áfram um lengd sína áður en stöðvaðist og mjakaðist Jóhann undan henni þennan spöl

unz hún staðnæmdist. Hefir kærður undandráttaarlaust viðurkennt þetta og að það sé hans sök að hafa ekki stöðvað bifreiðina fyr. Verður að telja þetta framferði kærðs mjög vita-verða vanrækslu eins og á stóð og það því fremur, sem hann hefir viðurkennt, að bifreiðin sé svo útbúin, að stöðva megí á svípstundu. Verður því að telja, að hægt hefði verið fyrir kærðan að stöðva bifreiðina svo fljótt, að enginn, árekstur hefði orðið, en með tilliti til þess, að Jóhann Þorfinnsson fylgdi heldur ekki réttum ökureglum, og það kann að hafa truflað kærðan verður að telja rétt, að kærður greiði 40 kr. sekt í ríkissjóð, til vara sæti 3ja daga einföldu fangelsi, fyrir vita-verðan akstur á götum bæjarins.

Sem skaðabætur til Jóhanns Þorfinnssonar þykir rétt, eins og málið liggur fyrir, að kærður greiði kr. 325.

Svo greiði og kærður allan af málinu leiðandi kostnað.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Miðvikudaginn 28. maí 1930.

Nr. 66/1929. **Richard Thors, f. h. h/f. Kveldúlfur**

(Jón Ásbjörnsson)

gegn

Guðmundi Kristjánssyni, f. h. Per

Perssons Skeppsmägli A/B.

(Magnús Guðmundsson).

Skaðabætur.

Dómur sjóréttar Reykjavíkur 19. febr. 1929: Aðalstefndi, Guðm. Kristjánsson, f. h. Persons Skeppsmägli A/B., greiði aðalstefnanda, H/f. Kveldúlfur, 513 kr. ásamt 6 % árs-vöxtum frá 19. nóv. 1927 til greiðsludags, og staðfestist lög-haldsgjörðin fyrir þessari upphæð. Gagnstefndi á að vera sýkn af kröfum gagnstefnanda í gagnsökinni og fellur málskostnaður þar niður. En í aðalsök greiði aðalstefndi aðalstefnanda 100 kr. upp í málskostnað.

Dóminum ber að fullnægja innan þriggja sólarhringa að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Áfrýjandi hefir krafizt þess aðallega, að hinum áfrýjanda sjóréttardómi verði breytt á þá leið, að stefndi verði dæmdur til að greiða 2016 kr. án vaxta í skaðabætur fyrir vanefndir á leigusamningi um e/s. Nesund, dags. 5. okt. 1927, en til vara, að honum verði tildæmdur hæfilegur afsláttur af umsaminni leigu fyrir skipið eftir mati réttarins. Svo hefir hann og krafizt málskostnaðar fyrir undirrétti og hæstarétti.

Stefndi hefir hinsvegar krafizt staðfestingar sjóréttardómsins og málskostnaðar fyrir hæstarétti.

Áfrýjandi hefir hér fyrir réttinum fallið frá kröfu þeirri, er hann gjörði fyrir sjóréttinum um bætur fyrir það, að skipið tók á þilfar aðeins nokkurn hluta af farmi þeim, sem til var ætlað, og hefir einskorðað bótakröfu sína við það, að nothæft farmrúm í skipinu hafi verið minna en umsamið var. Hefir hann haldið því fram, að farmrúm það, er honum var fengið, hafi aðeins verið 36600 teningsfet, er tekið hafi 506 smálestir af sildarmjöli, en umsamið hafi verið, að farmrúm skipsins væri að minnsta kosti 42000 teningsfet, er eftir sama mælikvarða mundi hafa rúmað $580\frac{2}{3}$ smálestir. Hafi skipið því tekið $74\frac{2}{3}$ smálestum minna en samningar stóðu til og hann orðið að greiða öðrum fyrir flutning þeirra, 27 kr. fyrir smálest hverja. Verður krafa hans samkvæmt þessu $74\frac{2}{3} \times 27 \text{ kr.} = 2016 \text{ kr.}$

Báðir aðiljar eru sammála um það, að farmrúm hins leigða skips hafi átt að vera 42000 teningsfet. Hefir stefndi haldið því fram, að svo hafi verið og skipið fullnægt samningum að þessu leyti. Því til sönnunar hefir verið lagður fram í málinu staðfestur útdráttur úr skipaskrá Norsk Veritas 1927 og er farmrúm skipsins (Bale Capacity) þar talið 42000 teningsfet.

Er ekkert fram komið í málinu, er hnekkst geti skipaskrá Norsk Veritas að þessu leyti, og verður því að ganga út frá, að farmrúm skipsins hafi verið 42000 teningsfet, svo sem um var samið, að meðtöldu farmrúminu undir stjórnþalli, og hefir umboðsmaður áfrýjanda vestra haldið því fram, að þar hefði fengist rúm fyrir 20 smálestir síldarmjöls, ef kolin, sem þar voru, er skipið var fermt, hefðu verið flutt þaðan.

En áfrýjandi telur, að farmrúmið undir stjórnþallinum hafi verið ónothæft fyrir síldarmjölið, þar sem í því hafi verið kol skipinu tilheyrandi og hafi skipstjóri neitað að flytja þau og hreinsa rúmið, svo að farmur yrði settur í það, en heimilað áfrýjanda að gjöra það á sinn kostnað. Má ætla að þetta sé rétt hermt, og verður að fallast á þá skoðun áfrýjanda, að það hafi verið skylda stefnda að hafa rúm þetta, sem annað lestarrúm í skipinu, nothæft til umsamins flutnings. Og þar sem stefndur bætti ekki úr þessu og farmur var ekki látinn í rúm þetta af nefndri ástæðu, en ekki verður séð, að annað lestarrúm í skipinu hafi verið ónotað, þá verður eins og gjört er í sjódominum að skylda stefndan til að bæta áfrýjanda tjón það, er hann hlaut af þessu, en það nam 27 kr. fyrir hverja smalest og þannig 540 kr. alls. Má þannig staðfesta sjódominn með þessari breytingu að niðurstöðu til.

Eftir þessum úrslitum verður áfrýjandi að greiða stefnda málskostnað fyrir hæstarétti, er ákveðst 150 kr.

Því dæmist rétt vera:

Stefndi, Guðmundur Kristjánsson, f. h. Per Pers-

sons Skeppsmäglari, greiði áfrýjanda, Richard Thors, f. h. h/f. Kvöldúlfur, 540 kr.

Ákvæði sjóréttardómsins um málskostnað í hér-
aði staðfestist, en málskostnað fyrir hæstarétti
greiði áfrýjandi stefnda með 150 kr.

Dóminum skal fullnægja að viðlagðri aðför að
lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Með skipsleigusamningi, 5. okt. 1927, leigði aðalstefnandi s/s. Nessund hjá aðalstefnda til þess að taka fullfermi af sildarmjöli á Hesteyri og eftir ósk aðalstefnanda sildarolíu í tunnum eða þurkaða þorskhausa á sama stað eða á einni annari höfn á vesturströnd Íslands eða í Vestmannaeyjum og flytja farminn til Hamborgar. Skipsleigan var ákveðin ísl. kr. 13500, og voru $\frac{2}{3}$ hennar greiddir fyrirfram, en $\frac{1}{3}$ eða kr. 4500 eftir á. Í skipsleigusamningnum er skipið talið bera 800 tons »dead weight«, en lestarrúmmál ekki tiltekið, en meðan á samningum stóð, var það gefið upp að vera 42000 ten. fet., enda var það tilfært svo í skipaskrá Bureau Veritas. Hinsvegar skýrði skipstjóri svo frá, er hann var á Hesteyri að ferma skipið, að lestarrúmið væri 36600 ten. fet., en auk þess var rúm nokkurt undir brúnni (sparebunkers), en í því voru kol og hefði þurft að flytja þau til og setja þar umbúnað nokkurn til þess að láta hefði mátt þar sildarmjöl, t. d. með því að setja þil í milli þess og kolanna og þvo og hreinsa rúmið. Bauðst skipstjóri til að taka farm í þetta rúm, ef aðalstefnandi vildi láta gjöra greindan útbúnað, en því neitaði hann.

Það kom nú á daginn, að skipið gat ekki tekið allt það sildarmjöl, er ætlað var, 608 tonn, og varð að skilja eftir 102 tons og enn fremur skildi það nokkuð eftir af sildarolíunni. Eftirstöðvarnar af sildarmjölinu sendi aðalstefnandi síðan með s/s. Íslandi og greiddi 27 kr. fyrir tonn eða samtals kr. 2754.00; en sildarolíuna sendi hann með s/s. Nova og greiddi fyrir ísl. kr. 1699.05. Til tryggingar greiðslu þessum upphæðum, samt. kr. 4453.05, lét aðalstefnandi leggja löghald á eftirstöðvar farmgjaldsins, ísl. kr. 4500.00, eftir að hann hafði greitt

það til aðalstefnds. Hefir aðalstefnandi síðan höfðað mál þetta til staðfestingar löghaldsgjörðinni og krafizt, að aðalstefndi verði dæmdur til að greiða kr. 4453.05 ásamt 6 % ársvöxtum frá 19. nóv. 1927 til greiðsludags og kostnað við löghaldsgjörðina og mál þetta, samkvæmt reikningi að upphæð 361 kr. 95 a. En til vara hefir aðalstefnandi krafizt, að honum verði tildæmdur hæfilegur afsláttur af skipsleigunni, eftir mati réttarins, ásamt 6 % ársvöxtum af þeirri upphæð frá stefnudegi til greiðsludags og að löghaldsgjörðin verði staðfest fyrir þeirri upphæð. Aðalstefndur, sem í aðalsökinni hefir krafizt algjörðrar sýknu og sér dæmdan málskostnað í samræmi við málskostnaðarreikning aðalstefnanda, hefir höfðað gagnsök til greiðslu kr. 740.00, sem er kostnaður við gjörðardóm í Noregi og simskeyti, ásamt 6 % ársvöxtum frá 13. sept. f. á. til greiðsludags og málskostnaðar og enn hefir hann í gagnsökinni krafizt 6 % vaxta af hinni kyrsettu upphæð kr. 4500.00 frá 15. dezember 1927 til borgunardags.

Krafa aðalstefnanda er sú, að hann fái bætur fyrir allt það, sem eftir varð af þeim flutningi, sem hann ráðgjörði að flytja með s/s. Nessund. Þessi krafa hefir ekki við rök að styðjast. Um lestarmagn á þilfari var ekkert fast ákveðið í skipsleigusamningnum og allt var látið á þilfar sem óskað var. Skipstjóri bauðst til að taka meira á þilfar af sildaroliunni en gjört var, en aðalstefnandi vildi ekki hafa nema eina tunnuröð á þilfari. Krafa aðalstefnanda um bætur vegna þess, sem eftir varð af sildaroliunni, getur því ekki orðið tekin til greina. En þá kemur til greina, hvort aðalstefnandi átti heimtingu á, að skipið rúmaði og gæti tekið allt sildarmjölið 608 tonn. Í skipsleigusamningnum er skipið talið bera 800 tonn dw. og ef lestarrúmið er reiknað í samræmi við reynzlu þá, er sjóðómnum er kunnugt um að Eimskipafélag Íslands hefir, þ. e. 1 tonn dw. samsvarar 47 teningsfetum, þá ætti lestarrúm s/s. Nessund að vera 37600 tenf. Samkvæmt reikningi aðalstefnda þarf 1 tonn af sildarmjöli 70 tenf. rúm og samkv. því þurfti 608 tonn sildarmjöls, 42560 tenf. rúm og gat því aðalstefnandi ekki búizt við því, ef aðeins er tekið tillit til burðarmagns skipsins samkv. skipsleigusamningnum, að skipið rúmaði allt sildarmjölið, en samkvæmt því, sem áður er sagt, tók skipið 506 tonn af mjöli, sem samkvæmt skoðun aðalstefnanda, sem haldið er fram í þessu máli, er að rúmtaki 35420

ten.fet eða 2180 ten.f. minna en búast hefði mátt við samkvæmt áðursögðu. En nú hefir því verið mótmælt að 1 tonn af sildarmjöli þurfi ekki nema 70 ten.f. rúm. Hefir aðalstefndi haldið því fram, að aðalstefnandi hafi að fenginni reynzlu ekki þorað siðar að ætla sildarmjölstonni minna rúm en 80 ten.fet. og hafi það sýnt sig að vera hæfilegt. Með því að sjóðóminum er kunnugt um, að Eimskipafélag Íslands hefir komizt nákvæmlega að sömu niðurstöðu, þá virðist réttinum ekki áhorfsmál að leggja það til grundvallar, að 1 tonn sildarmjöls hafi 80 ten.f. rúmtak. Samkvæmt skipsleigusamningnum sjálfum, virðist aðalstefnandi því ekki með réttu hafa getað búizt við að fá meira rúm í skipinu en hann fékk. En í samningnum um skipsleiguna var gjört ráð fyrir ákveðnu lestarrúmi, 42000 tenf., og það virðist nægilega sannað í málinu, að skipið náði þessari lestarrúmsstærð, en þá er meðtalið lestarrúmið, sem var undir stjórnþalli og notað var undir kolaforða (sparebunkers), 30—40 tonn. En rúm þetta var ekki tiltækt til fermingar sildarmjöls án umbúnaðar og hreinsunar og það verður ekki séð, að aðalstefnanda hafi horið nein skylda til að setja það í stand á sinn kostnað, en honum stóð rúmið til boða með þessu skilyrði, sem hann hafnaði, með því að skipið átti að vera tilbúið til fermingar »ready to load«. Það virðist því, að aðalstefnandi eigi rétt á bótum, sem nemi farmgjaldi fyrir það sildarmjöl, sem komizt hefði í þetta pláss, eða mismun á uppgefnu lestarrúmi og því lestarrúmi, sem aðalstefnandi fékk notað. Það lestarrúm, sem aðalstefnandi á rétt á, var 42000 ten.f., en það rúm, sem hann fékk þegar reiknað, er með 80 ten.f. rúmi fyrir sildarmjöls-tonn, var 40480 og vantaði þannig 1520 ten.f. upp á umsamið lestarrúm, sem rúmað hefði 19 tonn sildarmjöls og kemur það heim við skoðun umboðsmanns aðalstefnanda við fermingu skipsins á Hesteyri, er kvað um 20 tonn sildarmjöls komast fyrir í rúminu undir stjórnþalli. Á aðalstefnandi samkvæmt þessu rétt á bótum, er nema $27 \times 19 = 513$ kr. ásamt 6% ársvöxtum frá 19. nóv. 1927 til greiðsludags og staðfestist framangreind löghaldsgjörð fyrir þessari upphæð.

Í gagnsökinni hefir gagnstefndi neitað því, að honum beri að greiða þann kostnað, sem hún greinir, enda hafi gjörðardómurinn ekki farið fram fyrir sin tilmæli og óþarft að láta hann ganga vegna þessa máls. Með því að sjórétturinn

verður að telja þessi mótmæli á rökum byggð, verða kröfur gagnstefnanda ekki teknar til greina, hvorki að þessu né öðru leyti.

Föstudaginn 30. maí 1930.

Nr. 67/1929.

Gísli J. Johnsen

(Jón Ásbjörnsson)

gegn

**Garðari Þorsteinssyni, f. h.
Vilhelm Hansen**

(Lárus Jóhannesson).

Vörusending.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 24. jan. 1929: Stefndur, konsúll Gísli J. Johnsen, greiði stefnandanum, Garðari Þorsteinssyni, f. h. Vilhelm Hansen & Co., A/S, Kaupmannahöfn, danskar krónur 1392,27, ásamt 6% ársvöxtum frá sáttakærudegi 18. apríl 1928 til greiðsludags, og málskostnað með kr. 176,00.

Dómi þessum ber að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Samkvæmt málflutningi aðilja hér fyrir réttinum, verður að dæma áfrýjanda til þess að greiða stefnda 254 kr. 99 aura + 275 kr. 48 a., hvorttveggja í danskri mynt, eða samtals 530 d. kr. 47 aura, með 6% vöxtum frá 18. apríl 1928, síðari liðinn af nefndri heildarupphæð og vöxtu af honum, þó því aðeins, að áfrýjanda verði jafnframt fengin umráð yfir vöru þeirri, 2 tunnum af blásteini, sem liðurinn á við.

Um aðallið dómsupphæðarinnar, d. kr. 861 80 aura með 6% vöxtum frá ofan nefndum degi, greinir aðilja aftur á móti svo á, að áfrýjandi krefst algjörðrar sýknu af honum og málskostnaðar fyrir báðum réttum, en

stefndur krefst einnig staðfestingar héraðsdómsins að því leyti og málskostnaðar fyrir hæstarétti. Þó hefir stefndur gert þá varakröfu um þennan lið, að afdrif hans verði látin velta á synjunareiði áfrýjanda.

Áfrýjandi styður sýknukröfu sína af nefndum lið með því, að pöntunarsímskeyti það, sem lagt hefir verið fram í málinu af hendi stefnds með undirrituðu simnefni áfrýjanda, hafi hvorki verið sent af sér né með sinni vitund og vilja. En stefndur byggir aðal-kröfu sína sérstaklega á því, að áfrýjandi hafi engum athugasemdum hreyft út af lið þessum, fyr en með símskeyti 5. marz 19-8, og þó tekið við sundurliðuðum reikningi fyrir sendingunni 27. eða 28. jan. með sama skipi og flutti bæði blásteininn, sem að ofan getur, og saltsýruna, sem hér ræðir um. En hvorki þessi ástæða né aðrar, sem færðar hafa verið fram í málinu, geta leitt til skilyrðislauss dóms yfir áfrýjanda að þessu leyti.

Hinsvegar eiga úrslit um þennan lið að velta á synjunareiði áfrýjanda, þannig, að áfrýjandi skuli vera sýkn af nefndum 861 kr. 80 aur. og vöxtum af þeim, ef hann synjar fyrir það með eiði á varnarþingi sínu, innan 60 daga frá birtingu dóms þessa, að símskeytið 13. janúar 1928 til Atom (A.S. Skandinavisk Olieraffinaderi): »Send með »Island« een Rotan 20 til Kølleværket og 20 Balloner Syre — Gíslíjohnsen« — sé sent af honum sjálfum eða fyrir hans hönd af þar til bærum manni (verzlunarstjóra eða prókúruhafa) eða af öðrum með hans vitund, og á stefndur þá að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir bæjarþingi og hæstarétti með 400 kr.

Verði áfrýjanda hinsvegar eiðfall, á hann og að greiða stefndum ofan nefndar 861 kr. 80 aura með vöxtum í dönskum peningum, eða alls 1392 d. kr. 27

aura með 6% vöxtum frá 18. apríl 1928 og málskostnað fyrir báðum réttum með 400 kr.

Því dæmist rétt vera:

Áfrýjandi, Gísli J. Johnsen, greiði stefndum, Garðari Þorsteinssyni, f. h. Vilhelm Hansen & Co., A/S., 254 kr. 99 a. + 275 kr. 48 a., hvorttveggja í dönskum peningum, eða samt. 530 kr. 47 a., með 6% vöxtum, frá 18. apríl 1928, síðari liðinn (275 kr. 48 a. og vöxtu af honum), þó með því skilyrði, að áfrýjanda verði jafnframt fengin umráð yfir þeim tveim tunnum af blásteini, sem liðurinn á við.

Synji áfrýjandi fyrir það með eiði, að hann hafi sjálfur sent umrætt símskeyti, annar þar til bær maður fyrir hans hönd eða annar með hans vitund, á hann að vera sýkn af nefndum 861 kr. 80 aur. og vöxtum af þeim, og á stefndur þá að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir bæjarþingi og hæstarétti með 400 kr.

Verði áfrýjanda aftur á móti eiðfall, á hann og að greiða stefndum nefndar 861 kr. 80 aura með vöxtum, í dönskum peningum, eða alls 1392 d. kr. 27 aura með 6% vöxtum frá ofanefndum degi og málskostnað fyrir báðum réttum með 400 kr.

Dóminum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta hefir höfðað með stefnu, útgefinni 25. apríl f. á, Garðar Þorsteinsson cand. juris, f. h. Vilhelm Hansen & Co., A/S., Kaupmannahöfn, gegn konsúl Gísla J. Johnsen, Reykjavík, til greiðslu skuldar fyrir vörur, að upphæð danskar kr. 1392,27, ásamt 6% ársvöxtum frá sáttakærudegi, 18. apríl 1928, til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu með kr. 176,00.

Stefndur hefir kannast við að skulda og boðizt til að greiða d. kr. 254,99, en krafist sýknunar að svo stöddu af d. kr. 275,48 ásamt vöxtum af þeirri upphæð og algerðrar sýknu af d. kr. 861,80 ásamt vöxtum, og sér tildæmdan málskostnað.

Tveir síðarnefndir liðir kröfunnar eru þannig undirkomnir, að stefndur pantaði simleiðis 16. jan. 1928 2 tdr. af blásteini hjá stefnanda (V. Hansen & Co.), en er sendingin kom með e/s »Brúarfoss«, er fór frá Kaupmannahöfn 18. s. m., fylgdu henni 20 ballonar af saltsýru og var eitt og sama farmskirteini yfir hvorttveggja og sami vixillinn. Nú hafði stefndur ekki pantað hjá stefnanda saltsýru þessa og óskaði hann því að fá kröfuna sundurliðaða og borga blásteininn, kr. 275,48, en þegar það ekki fékkst, neitaði stefndur að veita blásteininum móttöku og greiða hann, og krefst því sýknu af þessari upphæð, þar til hún er greind frá hinum liðunum, kr. 861,80 fyrir saltsýruna. En á þessum lið kröfunnar stendur þannig: Með símskeyti 13. jan. f. á., undirrituðu með simnefni stefnds, til firmans Skandinavisk Olieraffineri A/S, var pöntuð hjá þessu firma áðurnefnd saltsýra og beðin send með tilteknu skipi. Téð firma bað stefnanda að afgreiða pöntun þessa og gefa stefndum reikning fyrir henni. Er það upplýst í málinu, að stefndur og firmað höfðu haft fleiri viðskifti saman, sem gengið höfðu á sama hátt, en firmað bað önnur firmu að afgreiða hið umbeðna beinleiðis til stefnds og krefja hann um greiðslu, og hafði stefndur ekki við þessa afgreiðslu að athuga, enda hafði stefndur og firmað vorið 1927, samkv. umsögn firmans, sem lögð hefir verið fram í málinu og ekki er mótmælt, orðið á það sátt, að sama aðferð skyldi framvegis viðhöfð. En auk þess tjáist firmað, í bréfi 19. jan. 1928, hafa skýrt stefnda frá því, að stefnandi afgreiddi saltsýruna og gerði stefnda reikning fyrir henni. Þetta bréf firmans minnst stefndur þó ekki að hafa fengið, og heldur því enn fremur fram, að skeytið 13. jan. til firmans hafi verið sent án sinnar vitundar og vilja og beri rithöndin á frumriti skeytisins, sem lagt hefir verið fram í mál-

inu, það með sér, að sendandi þess sé verkfræðingur nokkur, sem þá starfaði í Vestmannaeyjum á vegum stefnds og tveggja annara manna. Hljóti símskeytið að hafa verið sent af mis-skilningi og neitar því stefndur að bera ábyrgð á greiðslu saltsýrunnar.

Rétturinn lítur svo á, að firmað S. O. A/S. hafi haft fulla ástæðu til að ætla skeytið frá 13. jan. komið frá stefndum og það því fremur, sem fleiri pantanir stefnds hjá firmanu voru gerðar á sama hátt, enda það ekki venja um slík kaupskýlskeyti að láta staðfesta undirskriftina af símapjóni. Nú var venja um vörur þær, er stefndur pantaði hjá firmanu, að önnur firmu afgreiddu þær beint til stefnds og gerðu honum reikning fyrir þeim; var það því ekki neitt afbrigði, þótt stefnandi afgreiddi saltsýruna til stefnds og gerði honum reikning fyrir, enda hafði samskonar aðferð milli allra sömu aðila um sömu vörutegund átt sér stað nokkru áður.

Samkv. þessum málavöxtum og þar sem stefndur hefir ekkert haft að athuga við sjálfa verðhæðina, þykir verða að taka kröfu stefnanda um d. kr. 1392,27 ásamt 6% ársvöxtum frá sáttakærudegi til greiðsludags að öllu leyti til greina, enda sé stefndum afhent áður nefnt farmskirteini. Svo ber og að taka kröfu stefnanda um málskostnað, kr. 176,00, til greina.

Föstudaginn 30. maí 1930.

Nr. 136/1929

Stjórn Verzlunarfélags Vestmannaeyja

gegn

**Jóh. G. Ólafssyni, f. h. Nor-
mann & Sons.**

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Afryjandi, stjórn Verzlunarfélags Vestmannaeyja, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til ríkissjóðs, ef hún af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Mánudaginn 2. júní 1930.

Nr. 27/1930.

Valdstjórnin (Guðm. Ólafsson)
gegn

Ólafi Jónssyni (Lárus Jóhannesson).

Áfengislaga- og bifreiðarlagabrot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 20. febr. 1930: Kærður, Ólafur Jónsson, greiði 250 kr. sekt í rikissjóð innan 20 daga frá lögbirtingu dóms þessa, en sæti ella einföldu fangelsi í 15 daga.

Ennfremur skal hann sviftur leyfi til að aka bifreið í 4 mánuði frá lögbirtingu dómsins.

Svo greiði kærður og allan kostnað af máli þessu.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Samkvæmt ástæðum þeim, er fram eru teknar í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, ber að staðfesta hann, þó með þeirri breytingu, að kærði skal sviftur leyfi til að stýra bifreið í 6 mánuði frá uppsögn lögregluréttardómsins að telja og að greiðslufrestur sektarinnar telst frá uppsögn dóms þessa.

Kærða ber að greiða allan áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, er ákveðast 40 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða lögregluréttardómi skal óraskað, þó svo, að kærði, Ólafur Jónsson, skal sviftur leyfi til að aka bifreið í 6 mánuði frá uppkvaðningu lögregluréttardómsins að telja, og að greiðslufrestur sektarinnar telst frá uppsögn dóms þessa.

Kærði, Ólafur Jónsson, greiði allan áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda fyrir hæstarétti, málflutningsmannanna Guðmundar Ólafssonar og Lárusar Jóhannessonar, 40 kr. til hvors.

Dómi þessum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Foresndur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Ólafi Jónssyni lækni, Seltjarnarnesi, fyrir brot á ákvæðum bifreiðarlaganna nr. 56 frá 1926 og áfengislaganna nr. 64 frá 1928.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina, sannaðir með vitnaleiðslu í málinu og framburði kærðs sjálfs.

Hinn 1. jan. síðastl. klukkan að ganga 3, fór kærður heimanað frá sér í bil og ætlaði að heimsækja nokkra sjúklinga og ók hann upp í Þingholt, um Bergstaðastræti og upp á Þórsgötu, og síðan niður í Hafnarstræti og upp á Þórsgötu, og síðan niður í Hafnarstræti 8.

Á leiðinni niður í Hafnarstræti ók kærður ljóslaus um Austurstræti, og Þórður Ingimundarson settur lögregluþjónn, er var þar á verði, stöðvaði bílinn og aðvaraði kærða um að billinn væri ljóslaus, og sýndist honum þá kærður vera undir áhrifum vins. Hann fór því ásamt Ágúst Jónssyni, settum lögregluþjón, á eftir bifreiðinni niður að Hafnarstræti 8, og þar hittu þeir kærðan við stýri bifreiðarinnar, og var annar maður við hlið honum.

Lögregluþjónarnir sáu nú að kærður var undir áhrifum vins og fluttu hann með sér í bílnum á lögreglustöðina.

Kærður hefir haldið því fram, að hann hafi ekki drukkið vín þennan dag frá því kl. 5—6 um morguninn, þá hafi hann drukkið töluvert mikið af víni.

Hann kveðst hafa sofið litið og verið mjög þreyttur og veikur, er hann fór út þennan dag, en hann hafi ekki verið ölvaður, enda hafi sér gengið vel að keyra bílinn

Fjögur vitni hafa verið leidd í málinu.

Lögregluþjónunum Þórði Ingimundarsyni og Ágúst Jónssyni

ber báðum saman um það í vitnaskýrslum sínum, að kærður hafi verið ölvaður við akstur bifreiðarinnar, og segjast þeir greinilega hafa heyrt það á mæli kærðs, svo hafi þeir og fundið vínlykt af honum.

Guðlaugur Jónsson lögregluþjónn hefur borið það, að hann hafi séð kærðan, er lögregluþjónarnir komu með hann á lögreglustöðina 1. janúar og hafi hann þá haft ýms einkenni þess, að hann væri undir áhrifum vins, hann hafi verið rauður og þrútin í andliti og augnaráð hans slappt og hafi sér virzt á málróð hans, að hann væri mikið undir áhrifum vins.

Vitnið, Helgi Guðmundsson, hefir borið, að það hafi hitt kærðan í bifreið hans hinn fyrsta jan. kl. um 5 fyrir utan sölubúð Haraldar Árnasonar og hafi boðið honum að keyra fyrir hann bilinn og hafi kærður tekið því boði hans og hann ekið bilnum niður í Hafnarstræti 8.

Hann segist hafa séð, að kærður var töluvert undir áhrifum vins, hann hafi heyrt það á mæli hans, svo hafi kærður og reikað í spori.

Kærður hefir eigi óskað eftir því, að hin leiddu vitni staðfesti framburð sinn með eiði, og lýst því yfir að hann tæki hann jafngildan og eiðfestur væri.

Það verður að teljast fullsannað með framburði áðurnefndra vitna, að kærður hafi verið ölvaður við akstur bifreiðar sinnar hinn 1. janúar.

Með þessu framferði sínu, að aka bifreið ölvaður, hefir kærður brotið gegn 5. gr. bifreiðarlaganna nr. 56 frá 1926 og 20. gr. áfengislaganna nr. 64 frá 1928. Hegning sú, er hann hefir til unnið, er hæfilega ákveðin 250 króna sekt, er renni í ríkissjóð, og skal kærður jafnframt sviptur leyfi til að stýra bifreið í 4 mánuði frá lögbirtingu dóms þessa.

Sektin greiðist innan 20 daga frá birtingu dóms þessa, ella sæti kærður í hennar stað einföldu fangelsi í 15 daga.

Ennfremur greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Miðvikudaginn 11. júní 1930.

Nr. 23/1930.

Valdstjórnin (Magnús Guðmundsson)
gegn

William Platts (Lárus Fjeldsted).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 11. marz 1930: Kærður, William Platts, greiði 1000 króna sekt til Landhelgisjódís Íslands innan 5 daga frá lögbirtingu dóms þessa, en sæti ella í hennar stað einföldu fangelsi í 50 daga.

Svo greiði hann allan kostnað sakarinnar.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Lög nr. 36/1926, um viðauka við lög nr. 5/1920, um bann gegn botnvörpuveiðum áskilja, til þess að botnvörpungur, sem staddur er í landhelgi og hefir ekki öll veiðarfæri í búlka innanborðs, geti notið linkindar fyrnefndra laga, að það sé »ljóst af öllum atvikum«, að skipið hafi hvorki verið að veiðum í landhelgi, né undirbúningur gjörður í því skyni. En tilfærð orð og nauðsynlegur tilgangur 2. gr. laga nr. 5/1920 um búlkun allra veiðarfæra í landhelgi geta hér væntanlega ekki þýtt annað en að atvik séu sönnuð, annaðhvort beinlínis, eða með óyggjandi líkum, er lýsi því, að skipið hafi hvorki verið að veiðum né undirbúningi til veiða. Ella væri varnarviðleitni landhelgislaganna gegn botnvörpuveiðum verulega spillt og vikið frá ljósum orðum laganna. Framsögumaður útvegsnefndar neðri deildar Alþingis 1926, er flutti frumvarpið til laganna, að tilhlutan þáverandi forsætis- og dómsmálaráðherra, segir, jafnvel án þess að því væri mótmælt, að lögnum sé því

aðeins ætlað að koma til framkvæmda, að »umbúnaður veiðarfæra sé ekki löglegur af óviðráðanlegum ástæðum eða og (skipið) þar í landhelgi, sem liggur langt frá veiðistöð eða fiskimiðum.«

En kærður, sem hefir áður undirgengizt 10000.00 kr. sekt fyrir ólöglegar landhelgisveiðar, var hér tekinn 2 sjómílur innan landhelgi, nærri gömlum og nýjum fiski- og jafnvel flatfiskimiðum.

Og varðskipsforinginn segir í kæru sinni til lög-reglustjóra, að svo hafi verið að sjá frá varðskipinu, er, 1—1½ sjómíla var milli skipanna, »sem fremri stjórnborðshlerinn hengi í gálganum,« og bætir því við, að kl. 5,16 síðdegis þ. 10. marz, þegar komið var að skipinu, hafi sézt greinilega frá varðskipinu, að skipsmenn togarans voru að vinna við sem ákafast að koma netunum á sinn stað, enda kom það betur í ljós þá komið var um borð í togarann — lágu þá báðar vörpur lausar á þilfarinu og skruflykill, sem notaður hafði verið til að lása úr B. B. hlerann, lá einnig á þilfarinu hjá hleranum.

Kærður hefir kannast við, að hann hafi verið tekinn 2 sjómílur innan landhelgi út af Stafnesi og ját-að skýrslu varðskipsforingjans rétta, að öðru leyti en því, að hlerarnir hafi verið innanborðs og búið að losa vörpunar frá þeim og stjórnborðsvarpan í lagi. Aftur á móti hafi bakborðsvarpan verið laus á þilfarinu, en hún hafi losnað af sjógangi á leið hans frá Önd-verðarnesi, suður yfir Faxaflóa þá um daginn, og tjá-ist hann hafa leitað skjóls þarna undir landi meðan verið var að hreinsa sótpípurnar.

Stýrimaður kærðs, sem einn var leiddur sem vitni, en ekki eiðfestur, bar á líka leið og kærður, nema hvað hann sagði, að báðar vörpunar hefðu verið lausar á þiljum og að ekki hafi verið um þær búið,

er þeir hættu veiðum út af Öndverðarnesi, jafnvel og venja sé til, er skip fara heim að lokinni veiði, heldur hafi verið um þær búið líkt því og tíðkast, er veiðum er hætt í »bili«.

Annara skýrslna en hér getur, hefir ekki verið aflað í málinu.

En skýrslur, sem svo er áfátt, eru samkv. framan-sögðu of veikar til þess að kærður verði látinn njóta linkindar laga nr. 36/1926.

Ber því að heimfæra brot kærðs undir 2. mgr. 3. gr., sbr. 2. gr. laga nr. 5/1920, og þykir refsing hans eftir atvikum hæfilega metin 4000 kr. sekt, er afplánist með 3 mánaða einföldu fangelsi verði hún ekki greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa.

Til upptöku afla og veiðarfæra kemur ekki, þar sem langt er liðið síðan brotið var framið.

Kærður greiði allan kostnað sakarinnar, bæði í héraði og hæstarétti, meðal annars laun sóknara og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Kærður, William Platts, sæti 4000 kr. sekt til Landhelgissjóðs, er afplánist með 3 mánaða einföldu fangelsi, verði hún ekki greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa.

Kærði greiði og allan kostnað sakarinnar bæði í héraði og hæstarétti, þar með talið kaup sækjanda og verjanda, málflutningsmannanna Magnúsar Cuðmundssonar og Lárusar Fjeldsted, 80 kr. hvorum.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn William Platts, skipstjóra á b/v »Thomas Thresher« G. Y. 228, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 5 frá 18. maí 1920, sbr. lög nr. 36 frá 1926.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina, sannaðir sumpart með eigin játningu kærðs.

Mánudaginn 10. þ. m. var varðskipið Ægir á leið norður með Reykjanesi. Þá komið var út frá Kirkjuvogi sást togari koma út frá landinu og halda beint á móti varðskipinu. Þegar hann var 1—1½ sm. frá varðskipinu var að sjá, sem fremri Stb. vörpuhlerinn hengi í gálganum, en í því sneri togarinn við og nam staðar.

Kl. 6,16 var komið að togaranum G. Y. 228 »Thomas Thresher« frá Grimsby; sást þá greinilega frá varðskipinu, að skipsmenn togarans voru sem ákafast að vinna við að koma netunum á sinn stað, enda kom það í ljós, þegar komið var um borð í togarann, að vörpunar lágu lausar á þilfarinu og skrúflykill, sem notaður hafði verið til að lása úr fremri Bb-hleranum með.

Eftirfarandi staðarákvörðun var tekin hjá togaranum kl. 5,19
síðd. eftir að komið var að honum:

Garðsskagaviti > 40° 54'

Hvalsneskirkja > 35° 28'

Stafnesviti Gefur það stað tog-
arans 2 sm. innan landhelgislinunnar.

Skipstjóri togarans var fluttur um borð í varðskipið. Hann kvaðst þá vita, að hann væri innan landhelgi, en hitt kvaðzt hann ekki vita, að hann mætti ekki vera með netin þannig, þegar hann væri að koma þeim í lag.

Í réttinum hefir kærður kannast við það, að þessi skýrsla sé rétt. Þó telur hann vörpuhlerana hafa verið í lagi og ekki nema annað netið í ólagi, — það lá laust á dekkinu. En hann telur, að netið hafi komið í ólag þannig, meðan hann sigldi í gegnum Faxaflóa, með því að skip hans var hlaðið, talsverður sjógangur og ekki vel búið um netið. Hann kveðst hafa hætt að fiska um kl. 2,20 (enskur tími) í gærmorgun og þá hafa verið 12 milur N.N.A. af Öndverðarnesvitanum. Þá kveðst hann hafa sett veiðarfærin í lag nema hlerana, sem hann

kveðst hafa lagað kl. 5 (enskur tími) í gærkvöldi, þá fyrir utan landhelgi. Hann kveðst þá hafa farið í skjól undir land, og stansað til þess að láta hreinsa sótrörrið og þá hafi hann losað netið frá hleranum til þess að láta búlka það.

Stýrimaður skipsins hefir verið leiddur sem vitni í þessu máli og ber honum saman við kærðan, að öðru leyti en því, að hann kveður bæði netin hafa verið laus á dekkinu. Framburður stýrimannsins styður því framburð kærðs að nokkru leyti. —

Kærður hefir 11/9 1921 undirgengizt 10.000 króna sekt fyrir brot á landhelgislöggjöfinni.

Með því að hafa veiðarfærunum þannig fyrirkomið, sem að framan segir, hefir kærður brotið gegn ákvæðum 2. gr. laga nr. 5 frá 18. maí 1920; en þar sem það er ekki líklegt, heldur þvert á móti mjög ósennilegt, af því sem fram er komið í málinu, að kærður hafi verið að búa sig undir veiðar eða komið frá veiðum þarna í nágrenninu. Þykir mega ákveða refsinguna með tilliti til laga nr. 36 frá 15. júní 1926. Þykir refsingin þá, með tilliti til þess, að hér er um annað brot kærðs að ræða, og að gengi íslenzkrar krónu er þannig samkvæmt upplýsingum frá Landsbanka Íslands, að ein króna íslensk jafngildir 81,88 aurum gulls, hæfilega ákveðin 1000 króna sekt til Landhelgisjóðs Íslands.

Sektin greiðist innan 5 daga frá lögbirtingu dóms þessa ella sæti kærður í hennar stað einföldu fangelsi í 50 daga.

Svo greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Föstudaginn 13. júní 1930.

Nr. 75/1929. **Brunabótafélag Íslands** (Guðm. Ólafsson)
gegn

Guðmundi Björnssyni (Lárus Fjeldsted).

Brunabótaiðgjald.

Dómur gestaréttar Reykjavíkur 14. júlí 1928:
Stefndur, Guðmundur Björnsson, greiði stefnandanum, Árna Jónssyni, f. h. Brunabótafélags Íslands, kr. 584.75 með 5% árs-

vöxtum frá 4. maí 1927 til greiðsludags og kr. 100.00 upp í málskostnað, innan þriggja sólarhringa frá lögbirtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Í máli þessu, sem áfrýjað hefir verið samkv. áfrýjunarleyfi, krefst áfrýjandi þess, að stefndur verði dæmdur til að greiða sér 876 kr. 42 aura með 5% vöxtum frá 4. maí 1927 og málskostnað fyrir báðum réttum. Stefndur krefst hinsvegar aðallega staðfestingar héraðsdómsins og málskostnaðar hér í rétti, en til vara, að hann verði aðeins dæmdur til að greiða áfrýjanda 657 kr. 78 aura án vaxta og þá málskostnað eftir mati réttarins.

Stefndur byggir aðalkröfu sína á ástæðum héraðsdómsins, en varakröfuna á því, að sér beri í öllu falli, samkv. 2. lið 9. gr. flokkunarreglna váttryggingarfélagsins, aðeins að greiða $2\frac{1}{4}\%$ af váttryggingarupphæðinni, sem enginn ágreiningur er um.

Áfrýjandi, sem neitar því, að hann hafi nokkru sinni fortakslaust lofað stefndum 2% iðgjaldi af váttryggingarupphæðinni, byggir hinsvegar kröfu sína á því, að hús stefnds, sem liggi ekki 60 metra frá öðrum húsum á alla vegu og í sé bæði sýslu- og póstaðgreiðsluskristofa, falli undir 18. lið 10. gr. flokkunarreglnanna, enda hafi ávalt verið venja að reikna iðgjald af slíkum húsum, samkv. lögjöfnun, eftir reglunum um verzlanir og önnur lík starfræksluhús, og hafi stefndur aldrei hreyft öðrum varnarástæðum gegn félaginu, áður en til máls kom, en að sér hafi verið lofað 2% iðgjaldi.

Um aðalvarnarástæðu stefnds er það að segja, að hversu sem loforð áfrýjanda kann að hafa verið orðað, þá hefði það vitanlega því aðeins getað bundið

félag hans, að það hefði getað samrímzt flokkunarreglum þess, sem eru útgefnar og birtar almenningi 1917. En þar sem enginn samningur hefir verið gjörður um afbrigði frá gjaldskránni samkv. 7. gr., verður þegar af þeirri ástæðu ekki talið, að heimilt hefði verið að reikna iðgjald stefnds eftir nefndri grein.

Og þar sem líta verður hinsvegar svo á, að hús stefnds með 2 almenningsskrifstofum svipi, að eldhættu, meira til verzlunarhúsa en almennra íbúðarhúsa, sem ræðir um í 9. gr. flokkunarreglnanna og gjaldleggja má lægst með 2—2^{1/4}/₁₀₀ og því hefir ekki verið mótmælt, að venja hafi verið að gjaldleggja slík hús eftir lögjöfnun frá 18. lið 10. gr. um verzlun og aðra kaupmennskustarfrækslu, þykir verða að taka til greina kröfu áfrýjanda, sem gjörð hefir verið í einu lagi fyrir öll árin og ekki mótmælt af stefndum af öðrum ástæðum en hér greinir.

Samkv. þessum úrslitum verður stefndur að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir báðum réttum, og þykir með hliðsjón af því, að lögmælt lögtaksleið hefir ekki verið notuð, eftir atvikum mega ákveða hann 250 kr.

Því dæmist rétt vera:

Stefndur, Guðmundur sýslumaður Björnsson, greiði áfrýjanda, Brunabótafélagi Íslands, 876 kr. 92 aura með 5% vöxtum frá 4. maí 1927, og málskostnað fyrir báðum réttum með 250 kr.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er eftir heimild í lögum nr. 59 frá 10. nóv. 1905 höfðað fyrir gestaréttinum með stefnu, útgefinni 4. maí 1927, af Árna Jónssyni, forstjóra, f. h. Brunabótafélags Íslands, gegn Guðmundi Björnssyni, sýslumanni í Borgarnesi, til greiðslu umþættra brunabótaiðgjalda af húsi hans í Borgarnesi, samkvæmt váttryggingarskirteini nr. 4816 yfir tímabilið frá 1. marz 1922 til 15. okt. 1927, samtals að upphæð kr. 876.92 með 5% ársvöxtum frá stefnudegi til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu.

Tildrög máls þessa eru þau, að stefndur fór í bréfi, dags. 13. febr. 1922, þess á leit við stjórnarráðið, að það veitti honum undanþágu frá því að þurfa að brunatryggja hús sitt í Borgarnesi í Brunabótafélagi Íslands. Stjórnarráðið leitaði áhlits Brunabótafélagsins um þessa málaleitan stefnds, og í bréfi, dags. 17. febrúar 1922, skrifar félagið stjórnarráðinu og kveður enga heimild muni vera til þess, að undanþiggja hús stefnds frá váttryggingu, en segir jafnframt: »Hinsvegar mun félagið reikna sjer það lægsta iðgjald, sem leyfilegt er, samkvæmt iðgjaldadata þess, eða 2‰, þar sem því er kunnugt um, að mjög vel er gengið frá húsinu«. Í bréfi, dags. 20. febrúar 1922, skýrir stjórnarráðið stefndum frá því, að undanþága verði ekki veitt, og getur jafnframt um framanritað loforð Brunabótafélagsins viðvikjandi iðgjaldsupphæðinni. Var húsið svo virt til brunabóta 10. marz 1922 og brunabótaskirteini gefið út fyrir því 22. s. m. og það váttrygt fyrir $\frac{1}{6}$ hlutum virðingarverðs, eða fyrir kr. 51.250.

Iðgjaldið af húsinu var ákveðið hjá félaginu 3‰ eftir 10. gr. iðgjaldadata fjelagsins, 18. lið 2, eða kr. 153.76 á ári, og er það sama iðgjald og af húsum, sem verzlun er rekin í eða sérhver önnur kaupmannastarfræksla.

Stefndur hefir mótmælt kröfum stefnanda í málinu og gert þær réttarkröfur, aðallega, að hann verði sýknaður af þeim gegn því að greiða 2‰ í iðgjald af húsi sínu samkvæmt loforði stefnanda í fyrgreindu bréfi, eða samtals kr. 584.75.

Til vara hefir stefndur krafist þess, að hann verði sýknaður gegn því að greiða 2½‰ í iðgjald af húsinu, og byggir hann þá kröfu á því, að hvað sem loforði stefnanda liður, þá eigi iðgjaldið ekki að vera hærra, sé húsið flokkað eftir réttum flokkunarreglum. Þá hefir stefndur og krafist málskostn-

aðar hjá stefnandanum eftir mati réttarins eða til vara, að hann verði látinn falla niður

Stefnandi hefir haldið því fram, að framangreint loforð hafi verið gefið undir skökkum forsendum, því að gengið hafi verið út frá því, að húsið yrði einungis notað til íbúðar, en síðar hafi komið fram, að í því var rekin póstafgreiðsla og auk þess sé það ekki í þeirri fjarlægð frá öðrum húsum, að heimilt sé að reikna af því aðeins 2⁰/₁₀₀ í iðgjald, og sé loforðið því ógilt.

Rétturinn verður nú að fallast á það hjá stefndum, að stefnandanum hafi hlotið að vera það ljóst, er hann gaf loforðið um 2⁰/₁₀₀ iðgjald, að í húsinu mundi verða bæði póstafgreiðsla og sýsluskristofa, því að það varð á allra vitorði (notorískt) þegar sýslumannsbústaðurinn í Borgarnesi brann fyrir nokkrum árum, að þá voru hvorutveggja þessar skrifstofur í húsinu og engin ástæða til þess að ætla, að þær yrðu ekki einnig í hinu nýja húsi stefnds, sem bæði var og er sýslumaður og póstafgreiðslumaður. Í öðru lagi litur rétturinn svo á, að eftir almennum reglum um gildi loforða, þá hafi það engin áhrif haft á gildi loforðs stefnanda, þó það hafi verið byggt á framangreindum forsendum og þær brugðizt, þar sem ekki er upplýst, að stefnandinn hafi um leið og hann gaf loforðið tilkynnt loforðsmóttakandanum (stefndum) eða honum verið eða átt að vera það vitanlegt á annan hátt, að þær hafi verið ákvörðunarástæður hjá honum fyrir gjöf loforðsins.

Rétturinn telur því að það sé alveg ótvírætt, að stefnandinn sé bundinn við loforð sitt um það, að iðgjaldið af húsi stefnds verði aðeins reiknað 2⁰/₁₀₀, enda fær hann ekki betur séð, en að stefnanda sé heimilt að ákveða það svo eftir 7. gr. flokkunarreglnanna, og verður aðalkrafa stefnds að þessu leyti tekin til greina í málinu. Hinsvegar þykir verða, þar sem stefndur hefir ekki sannað, að hann hafi boðið fram greiðslu á iðgjaldinu þannig töldu áður en til málssóknar kom, að dæma hann til að greiða stefnandanum kr. 100.00 upp í málskostnað.

Miðvikudaginn 18. júní 1930.

Nr. 134/1929

Valdstjórnin (Pétur Magnússon)

gegn

James Sidney Brennan (Lárus Fjeldsted).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Seyðisfjarðarkaupstaðar 30. október 1929: Kærður, Sidney Brennan, greiði átján þúsund króna sekt til Landhelgisjórðs Íslands og komi í stað sektarinnar níu mánaða einfalt fangelsi ef hún verður ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa.

Allur afli og öll veiðarfæri, — þar með taldir dragstrengir, — í botnvörpunum «Moravia», G. Y. 1018, sé upptækt og renni andvirðið í sama sjóð.

Loks greiði kærður allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Hinn 28. október f. á., kl. 1,24 e. h., stöðvaði varðskipið Ægir skip kærða, sem þá var að veiðum með stjórnborðsvörpu í sjó, á Þistilfirði. Fimm mínútum síðar var eftirfarandi staðarákvörðun gjörð við hlið botnvörpungsins, sem var að draga inn botnvörpuna:

Svinalækjartangi

> 68° 30'

Sauðaneskirkja

> 21° 01'

Fleinartangi

Dýpi 90 metrar.

Reyndist þessi staður vera 0,17 sm. utan landhelgislinunnar. Frá varðskipinu sáuust 2 fiskidúfl og skýrði kærði frá því, er hann kom um borð í varðskipið, að hann ætti bæði þessi dúfl, og kvaðst hafa farið inn fyrir innra dúflið og fiskað út frá því, með því að hann hefði álitnið, að dúflið væri utan landhelgi.

Varðskipið hélt þá að innra duflinu og miðaði stað þess þannig:

Svínalækjartangi

$$> 69^{\circ} 16'$$

Sauðaneskirkja

$$> 23^{\circ} 10'$$

Fleinartangi

Dýpi 92 metrar.

Er þessi staður 0,35 sm. innan landhelgi. Síðan var haldið að ytra duflinu og reyndist staður þess samkvæmt mælingu varðsþingsins, á landhelgislinurni. Hefir forstöðumaður stýrimannaskólans endurskoðað þessar mælingar og sett stað botnvörpusþingsins og duflanna á sjóbréf, sem lagt hefir verið fram í hæstarétti og kemur þetta heim við skýrslu varðsþingsins.

Auk þess að fyrir liggur bein viðurkenning kærða fyrir því, að hann hafi fiskað við innra duflið og þannig í landhelgi, styðst þetta einnig við þá athugun varðsþingsins, að kærði hafi haldið í norðaustlæga stefnu út frá landhelgislinunni í 15 mínútur eða frá kl. 1,03 til kl. 1,18, áður en hann var stöðvaður.

Fyrir lögregluréttinum treysti kærði sér eigi til að vefengja skýrslu skipherrans á varðskipinu, en gat þess þó, að eftir miðunum þeim, er hann hafi gert, hafi hann álitð, að Súlunes hafi verið framundan Melrakkanesi frá duflinu að sjá, en staðarmælingar varðsupsins sýna, að þetta getur eigi verið rétt, enda hefir annar stýrimaður á varðskipinu borið það fyrir réttinum, að hann hafi sérstaklega veitt því eftirtekt, að Súlunes hafi alls eigi verið sjáanlegt fram undan Melrakkanesi frá duflinu að sjá og fyrsti stýrimaður hefir borið, að sér hafi virzt Súlunes á bak við Melrakkanes að sjá frá duflinu.

Með þessum gögnum er það sannað, að kærði hef-

ir gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920 um bann gegn botnvörpuveiðum í landhelgi, og með því að kærði hefir í maí 1927 með dómi lög-regluréttar Vestmannaeyja verið dæmdur í 12500 kr. sekt fyrir ólöglegar botnvörpuveiðar í landhelgi, ber nú að refsa honum fyrir brot í annað sinn á nefnd-um lögum, og með tilliti til þess, ákveðst refsing hans 15000 kr. sekt í Landhelgissjóð, er afplánist með 8 mánaða einföldu fangelsi, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Svo ber og samkvæmt 5. gr. nefndra laga að dæma kærða til að sæta 2ja mánaða einföldu fangelsi.

Ákvæði lögregluréttardómsins um upptekt afla og veiðarfæra og um málskostnað staðfestast.

Kærða ber að greiða allan kostnað málsins í hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda, 80 kr. til hvors.

Dráttur sá, er orðið hefir á flutningi máls þessa hér í rétti, hefir verið réttlættur af hendi verjanda með því, að hann hafi leitað upplýsinga erlendis.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, James Sidney Brennan, skipstjóri á botnvörpungnum Moravia, G. Y. 1018 frá Grimsby, greiði 15000 kr. sekt í Landhelgissjóð Íslands, er afplánist með 8 mánaða einföldu fangelsi, ef sektin verður eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa. Svo sæti kærði og 2ja mánaða einföldu fangelsi.

Um upptöku afla og veiðarfæra og um málskostnað skal lögregluréttardóminum óraskað.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar,

þar með talin málflutningslaun sækjanda og og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Lárusar Fjeldsted, 20 kr. til hvors.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn skipstjóranum á botnvörpungnum Moravia, G. Y. 1018 frá Grimsby, Sidney Brennan frá Grimsby, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 5, 1920, um bann gegn botnvörpuveidum.

Samkvæmt skýrslu skipherrans á varðskipinu »Ægir« rískj. nr. 2, sem kemur heim við eiðfestan vitnaframburð stýrimanna á varðskipinu »Ægir«, er það sannað í máli þessu, að kærður var á veiðum á skipi sínu mánudaginn 28. þessa mánaðar í landhelgi á Þistillfirði. Kom varðskipið »Ægir« þar að og tók skip kærða fast, þar sem skipið hafði stöðvazt, eftir að varðskipið hafði skotið púðurskoti.

Fyrir réttinum kveðst kærði ekki neita réttmæti skýrslu skipherrans á »Ægir«, réttarskjölum nr. 2 og 3; en álitur samt, að hann geti ekki samþykkt hana að öllu leyti, þar sem sjálfur hafi gjört mælingu af staðnum, þar sem bojurnar voru, og eftir þeirri mælingu sinni álitur hann, að Súlunes hafi verið framundan Melrakkanesi, í beinni línu að þeim stað, þar sem bojurnar voru; og ætti þá önnur bojan að vera fyrir utan landhelgislinu, en hin rétt við hana að utan. En hann kveðst ekki treysta sér til þess, að leggja fram staðarmælingu eða staðarákvörðun, þar eð vel geti verið, að kompásinn í togara sínum hafi ekki verið svo nákvæmur, að hann geti reitt sig á hann. Þenna framburð kærða staðfestir fyrir réttinum einn af skipverjum hans.

Það verður nú að álitast, að framburður kærða geti ekki hnekkt sannleiksgildi skýrslu skipherrans af varðskipinu »Ægir« af eftirgreindum ástæðum:

Í fyrsta lagi er mæling kærða af staðnum þýðingarlaus, þar sem hann ekki treystir sér til þess að leggja fram staðarmælingu eða staðarákvörðun.

Í öðru lagi er mæling hans óábyggileg, þar eð hann telur ekki kompásinn í togara sínum nákvæman.

Í þriðja lagi verða staðarákvarðanir varðskipsins að álitast sannaðar með eiðfestum framburðum þriggja stýrimanna á varðskipinu.

Í fjórða lagi virðist ekki geta staðizt sú staðhæfing kærða, að Súlunes hafi sézt framundan Melrakkanesi, í beinni línu, frá bojunum að sjá, þar eð tvö vitnin, fyrsti og annar stýrimaður, eiðfesta það, að Súlunes hafi ekki sézt; annað vitnið segir, að sér hafi virzt Súlunes gengið á bak við Melrakkanes frá bojunum að sjá; en hitt vitnið segist hafa veitt því sérstaka athygli, að Súlunes var alls ekki sýnilegt framundan Melrakkanesi frá bojunum að sjá.

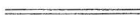
Samkvæmt framanrituðu hefir kærður því að áliti réttarins gjörzt brotlegur við bann 1. gr. laga nr. 5, 1920. Einnig hefir hann áður gerzt sekur um brot á íslenzkri fiskiveiðarlöggjöf samkvæmt eigin játningu, samanber og símskeyti frá dómsmálaráðuneytinu, framlagt réttarskjal nr. 4; er því hér um itrek að brot að ræða gegn 1. gr. nefndra laga. Virðist því refsing ákærða miðast við 3. og 5. gr. nefndra laga. — Þykir refsing sú, sem hann hefir til unnið samkvæmt 3. gr. laganna, sbr. 1. gr. laga nr. 4, 1924, hæfilega ákveðin 18000 króna sekt til Landhelgisgissjóðs Íslands, með tilliti til þess, að gengi íslenzkrar krónu er það í dag, eftir upplýsingum frá Dómsmálaráðuneytinu, að krónan jafngildi 82,10 aurum gulls. — Verði sektin ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa, sæti kærður í hennar stað níu mánaða einföldu fangelsi. —

En hvað viðvikur refsingu þeirri, sem ákveðin er í 5. gr. nefndra laga, þá verður kærði ekki dæmdur í hana, þar sem sennilegt þykir, eftir öllum atvikum, sem upplýst er í málinu, að kærði hafi að óvilja sínum verið að veiðum innan landhelgi í þetta skifti.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í botnvörpunum »Moravia«, G. Y. 1018, — sé upptækt og renni andvirðið í sama sjóð.

Loks greiði kærður allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur verið.

Föstudaginn 20. júní 1930.

Nr. 129/1929.

Einar M. Jónasson (sjálfur)

gegn

**fjármálaráðherra, f. h. rikissjóðs,
sýslumanni Bergi Jónssyni og lög-
manni Birni Þórðarson**

(Stefán Jóh. Stefánsson).

Fógetaréttarúrskurður og fjárnámsgjörðir.

Úrskurður fógetaréttar Barðastrandarsýslu
21. okt. 1929: Fógeti vikur ekki sæti í máli þessu og
á hin umbeðna fjárnámsgjörð að hafa framgang.

Dómur hæstaréttar.

Með dómi hæstaréttar 30. sept. f. á. var áfrýjandi dæmdur til að greiða stefnda, fjármálaráðherra, f. h. rikissjóðs, kr. 56935, 45 með 5% ársvöxtum frá 1. okt. 1928 til greiðsludags og 2000 kr. í málskostnað. Er áfrýjandi fullnægði eigi dóminum, fór dómhafi þess á leit með bréfi, dags. 20. okt. f. á., að fjárnám yrði gjört til fullnustu dóminum og hófst fjárnámið á Patreksfirði, þar sem áfrýjandi átti heima, þ. 21. s. m. Í réttarhaldi þessu mótmælti áfrýjandi fjárnáminu og krafðist, að fógetinn, sýslumaður Barðastrandarsýslu, viki sæti, en kröfum þessum var samstundis hrundið með úrskurði og var síðan gjört fjárnám í eignum áfrýjanda þar, sem vísað var á. En þar sem þessar eignir hrukku hvergi nærri til lúkningar dómsupphæðinni, var fjárnámið, samkvæmt kröfu dómhafa tekið upp af nýju í fógetarétti Reykjavíkur 31. okt. f. á., en þar gat áfrýjandi heldur ekki vísað á nægilega fjármuni til fullnustu dómsins.

Þessum fógetaréttarúrskurði og fjárnámsgjörðunum á Patreksfirði og í Reykjavík, hefir áfrýjandi skotið til

hæstaréttar með stefnu, dags. 2. dez. f. á., og krafizt ógildingar þeirra, og að fógeti Barðastrandarsýslu verði skyldaður til að víkja sæti. Svo hefir hann og krafizt, að fjármálaráðherrann, f. h. rikissjóðs, og fógetar Barðastrandarsýslu og Reykjavíkur verði einn fyrir alla og allir fyrir einn eða hver þeirra um sig, dæmdir til að greiða sér málskostnað fyrir hæstarétti eftir mati réttarins.

Kröfu sína, um að fógeti Barðastrandarsýslu hafi átt að víkja sæti í málinu, byggir áfrýjandi á því, að hann sé óvinur sinn. En þetta er ekki sannað, enda sézt þess enginn vottur í málsmeðferðinni, og verður því þessi krafa áfrýjanda ekki tekin til greina.

Að öðru leyti byggir áfrýjandi kröfu sína um ógilding fjárnámsgjörðanna á því, að dómhafi hafi haft í sínum vörzlum nægilega fjármuni frá sér til fullnustu dómsins og dóminum því verið fullnægt og að því, er snertir fjárnámið í Reykjavík, einnig á því, að það hafi verið framhald af fjárnámsgjörðinni á Patreksfirði og því óheimilt að gjöra það, af því búið hafi verið að áfrýja þeirri gjörð. En hvorugt þetta hefir við rök að styðjast. Fjárnámsgjörðin í Reykjavík er sjálfstæð gjörð, er fógeta var skylt að láta fara fram samkvæmt skýlausri aðfararheimild hæstaréttardómsins, þótt fjárnáminu á Patreksfirði hefði verið áfrýjað. Og áfrýjandi hefir ekki undir rekstri málsins fært fram neinar líkur fyrir því, að dómhafi hafi haft nægilegt fé í höndum frá áfrýjanda til fullnustu dómsins eða að dóminum hafi verið fullnægt þegar fjárnámin fóru fram.

Það verður því að staðfesta fógetaréttarúrskurðinn og fjárnámsgjörðirnar.

Samkvæmt þessum úrslitum verður áfrýjandi að greiða fjármálaráðherra, f. h. rikissjóðs, og fógeta

Barðastrandarsýslu málskostnað fyrir hæstarétti, og ákveðst hann 200 kr. til handa hinum fyrnefnda og 100 kr. til handa hinum síðarnefnda, en fógeta Reykjavíkur verður eigi dæmdur málskostnaður, þar sem hann hefir eigi látið mæta fyrir hæstarétti.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða fógetaréttarúrskurði og fjárnámmsgjörðum skal óraskað.

Áfrýjandinn, Einar M. Jónasson, greiði fjármálaráðherra, f. h. rikissjóðs, 200 kr. og Bergi sýslumanni Jónssyni 100 kr. í málskostnað fyrir hæstarétti, að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Gjörðarbeiðandi, fjármálaráðherra, f. h. rikissjóðs Íslands, hefir krafist þess, að fjárnám verði gert í eignum gjörðarþola, Einars M. Jónassonar fyrirv. sýslumanns, til tryggingar dóm-skuld, samkvæmt hæstaréttardómi, uppkveðnum 30. septbr. þ. á., að upphæð kr. 56.935.45, með 5% ársvöxtum frá 1. oktbr. 1928 til greiðsludags, og 2000 kr. málskostnaði, svo og til tryggingar öllum kostnaði við fjárnámið og eftirfarandi uppbót, ef til kemur.

Gjörðarþoli hefir látið mæta í réttinum, og látið leggja fram skriflegt mótmælaskjal. Í skjali þessu krefst gjörðarþoli þess, að hinn reglulegi fógeti vikji sæti, en þar sem hann ekki á nokkurn hátt hefir getað sýnt fram á, að framkvæmd gjörðarinnar snerti á nokkurn hátt hagsmuni fógétans og fullyrðingar hans viðvikjandi því atriði eru algerlega órökstuddar, virðist, að álitu réttarins, engin ástæða fyrir fógétann til þess að vikja sæti og verður því krafa gjörðarþola um það ekki til greina tekin.

Í framangreindu mótmælaskjali, réttarskj. nr. 4, virðist gjörðarþoli, að svo miklu leyti sem unt er að skilja meiningu hans eða fá samhengi í skjalið, krefjast þess, að fjárnáminu verði

frestað, en gegn mótmælum umboðsmanns gjörðarbeiðanda, sem hefir heimtað framgang gjörðarinnar og mótmælt réttarskj. nr. 4 sem markleysu, verður ekki séð, að nokkuð það hafi fram komið, sem heimili frestun á framgangi gjörðarinnar, á grundvelli skýlauss hæstaréttardóms sem aðfararheimildar. Verða því mótmæli gjörðarþola gegn framgangi gjörðarinnar ekki til greina tekin, en fjárnámið á fram að ganga samkvæmt kröfu gjörðarbeiðanda.

Mánudaginn 23. júní 1930.

Nr. 24 1930   **Valdstjórnin** (Magnús Guðmundsson)
gegn

Henry Norman Rogers (Lárus Fjeldsted).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 12. marz 1930: Kærður, Henry Norman Rogers, greiði 15.000 króna sekt til Landhelgissjóðs Íslands innan viku frá lögbirtingu dóms þessa, en sæti ella í hennar stað einföldu fangelsi í 8 mánuði.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í b/v G. Y. 975, »Offa«, sé upptækt og renni andvirði í sama sjóð.

Loks greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Að því athuguðu, að kærður, sem var tekinn með botnvörpu í sjó kl. 12,46 og siglt hafði út til hafs frá kl. 12,20, kastaði botnvörpunni, samkvæmt eigin játningu, 6—7 mínútum áður en hann var tekinn, en hraði skipa með botnvörpu í eftirdragi er 2,5—3 sjómilur á klukkustund, má staðfesta lögregluréttardóminn með skirskotun til forsenda hans að því, er kemur til sektarrefsingar, upptöku afla og veiðarfæra og málskostnaðar í héraði.

En þar sem ekkert verður ráðið um trú kærðs á grandaleysi hans af mælingum þeim og miðunum, er hann þykist hafa gert áður en hann kastaði — og stýrimaður hans gat ekkert borið um — bæði af því, hve óákveðnar þær eru og kærður einn til frásagnar um þær, enda þótt hann hefði átt að hafa sterka hvöt til, og honum að vera innan handar, að tryggja sér vitnisburð skipshafnar sinnar um þær, þá verður og, auk sektarinnar, að dæma kærðan, samkv. 5. gr. laga nr. 5/1920, í fangelsisrefsingu fyrir ítrekað brot, og þykir sú aukarefsing eftir atvikum hæfilega metin 2 mánaða einfalt fangelsi.

Kærður greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað.

En auk þess sæti kærður, Henry Norman Rogers, 2 mánaða einföldu fangelsi og greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talið málflutningskaup sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannaðna Magnúsar Guðmundssonar og Lárusar Fjeldsted, 80 kr. hvorum.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Henry Norman Rogers, skipstjóra á b/v G. Y. 975 »Offa« frá Grimsby, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 5 frá 18. maí 1920.

Eru málavextir þeir, sem nú skal greina:

Mánudaginn 10. marz 1930 var varðskipið »Ægir« á leið

austur með landinu sunnan við Reykjanes. Kl. 11,55 var farið fram hjá Selvogsvita í 1,8 sm. fjarlægð.

Kl. 12,20 sást togari út af Þorlákshöfn, er hélt út frá landinu, með hægri ferð að því er virtist.

Kl. 12,25 síðd. var gerð eftirfarandi staðarákvörðun: NW. — endi Herðisarvíkurfjalls $\neq$ með Selvogsvita og til Þorlákshafnarvörðunnar mælt $108^{\circ} 14'$. Gefur það stað varðskipsins 0,3 sm. innan landhelgislinunnar. Samtímis var mælt milli Þorlákshafnarvörðunnar og togarans $31^{\circ} 01'$. Sýndi sú staðarákvörðun togarann ca: eina sm. innan landhelgi, eftir ágizk-aðri fjarlægð til hans.

Kl. 12,41 síðd. var stöðvunarmerkið dregið upp.

Kl. 12,42 gefið stöðvunarmerki með sirenunni; svaraði togarinn því og nam staðar.

Kl. 12,46 síðd. var komið að togaranum G. Y. 975 s/s »Offa« frá Grimsby; var hann með stb.-vörpuna úti, og í undirbúningi að draga hana inn.

Kl. 12,50 síðd. var gerð eftirfarandi staðarákvörðun rétt hjá togaranum, þá vörpuhlerarnir komu í gálgana:

Geitahliðarfjall

$72^{\circ} 12'$

Þorlákshafnarvarðan.

$45^{\circ} 22'$

SA.kantur Ingólfssfjalls

Dýpi mælt 74 mtr.

Gefur sú staðarákvörðun togarann 0,2 sm. innan landhelgislinunnar, þá hann dró inn vörpuna.

Kærður hefir nú neitað því fyrir lögregluréttinum, að hann hafi verið að veiðum fyrir innan landhelgislinuna og hefir hann fært fyrir því þau rök, að hann hafi siglt frá Selvogsvita eða um $\frac{1}{4}$ úr milu frá honum í SA. í 50 mínútur með 10 milna hraða á klukkustund; þegar hann byrjaði að sigla frá vitanum, hafi vitinn borið í NA. t. N. Þegar kærður hafi siglt þannig, kveðst hann hafa stansað og sýndi þá loggið 8,6 milur, en jafnframt miðaði hann skipsflak, sem er við Þorlákshafnarvitann, og var það í NNA. Samkvæmt þessu telur kærður sig hafa verið um $\frac{1}{2}$ sm. utan landhelgislinunnar þar sem hann stansaði, gerði þessar staðarákvarðanir og byrjaði svo að toga, og kveðst hann hafa kastað til austurs og togað í sveig, þannig, að hann hafi komið til að snúa í suðvestur, og telur hann sig hafa verið búinn að toga þannig í 7 mínútur. Kærður hefir játað það, að hann hafi horft á skipherrann og

I. og II. stýrimann gera staðarákvarðanir með sínum sextant-inum hvern, eftir að skipið var stansað hjá honum, og að skipherrann hafi boðið sér sextant til að gera mælingu líka, en hann hafi hafnað því boði. Kærður hefir ekki getað fært nein rök að staðhæfingum sínum um staðarákvörðunina. Hann kveðst aleinn hafa lesið á loggið og aleinn hafa gert mið-unina og þar séu því engir til frásagnar.

Með því að kærður hefir engin rök getað fært fyrir fram-burði sínum, fær þessi staðhæfing hans vitanlega á engan hátt hnekkst skýrslu skipherrans á »Ægir« og þeim mælingum, sem gerðar eru af æfðum mönnum með beztu tækjum. Það verður því að leggja framannefnda skýrslu til grundvallar í þessu máli. Málfærslumaður kærðs hefir hreyft þeim andmælum, að nýja landhelgislinan sé á þessum stað að minnsta kosti $\frac{1}{8}$ úr milu utar en gamla landhelgislinan og við athugun Páls Hall-dórssonar skólastjóra á þessu atriði hefir það komið í ljós, að munurinn er allt að 0,2 úr sm. — Telur verjandinn, að miða verði við gömlu linuna, þegar dæmt sé í þessu máli, þar sem hún sé ákveðin með samningi milli Danmerkur og Englands, og þeim samningi verði ekki breytt nema með samkomulagi milli ríkjanna, en samþykki Englands sé enn ekki fengið fyrir nýju linunni. —

Það verður ekki séð að álitu réttarins, að þetta atriði skifti máli hér í þessu sambandi, því að það er upplýst í málinu, að áður en kærður var staddur 0,2 sm. innan nýju landhelgis-linunnar, hafði hann togað um 22 mínútur frá landi, svo að hann var áreiðanlega talsvert langt fyrir innan gömlu linuna, þegar hann byrjaði að toga.

Það er því að álitu réttarins nægilega sannað í málinu, að kærður var að botnvörpuveiðum í landhelgi rétt áður en varð-skipið »Ægir« kom þar að honum kl. 12,46 síðd. 10. þ. m.

Kærður hefir með lögregluréttardómi, uppkveðnum 7. dez-ember 1928, verið dæmdur í 12500 króna sekt og upptekt afla og veiðarfæra fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 5 frá 1920.

Framantalið brot kærðs heyrir að álitu réttarins undir 1. gr. laga nr. 5 frá 18. maí 1920, og þykir refsing sú, er hann hefir tilunnið, hæfilega ákveðin, eftir 3. gr. laganna, 15.000 króna sekt, er renni í Landhelgissjóð Íslands, sbr. og 1. gr. laga nr. 4 frá 1924, og með tilliti til þess, að gengi íslenzkrar krónu er í dag, samkvæmt upplýsingum frá Landsbanka Íslands, það, að hún jafngildir 81,87 aurum gulls. Komi og 8 mánaða ein-

falt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún er ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa.

Þar sem ganga má út frá því eftir upplýsingum þeim, sem fyrir liggja í málinu, að kærður hafi verið að veiðum innan landhelgi í þetta skifti að óvilja sinum og gengið út frá því, að mælingar hans, sem samkvæmt framansögðu verða að teljast ónákvæmar og rangar, væru réttar, þykir eftir atvikum verða komizt hjá því, að beita aukarefsingu þeirri — fangelsisvist —, sem gert er ráð fyrir í 5. gr. laganna.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í b/v G. Y. 975 »Offa«, sé upptæk og renni andvirði þess í sama sjóð og sektin.

Loks greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Mánudaginn 23. júní 1930.

Nr. 9/1930

Hjalti Árnason

gegn

Kjartani Gunnlaugssyni, f. h.

H. Magnússon og Co.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Hjalti Árnason, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til ríkissjóðs, ef hann af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Mánudaginn 23. júní 1930.

Nr. 15/1930

Ari Þórðarson

gegn

Leifi Sigurðssyni, f. h.

H. Kuhn & Co.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Ari Þórðarson, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til rikissjóðs, ef hann af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Miðvikudaginn 24. sept. 1930.

Nr. 94/1929

Helga Sigurgeirsdóttir

gegn

Sigrúnu Ólafsdóttur og gagnsök.

Skaðabætur.

Dómur gestaréttar Reykjavíkur 23. júlí 1929: Stefnd, Helga Sigurgeirsdóttir, greiði stefnöndu, Sigrúnu Ólafsdóttur, kr. 2295,00, og kr. 350,00 í málskostnað, innan þriggja sólarhringa frá lögbirtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Mál þetta, sem hefir verið skotið til hæstaréttar af hálfu beggja aðilja, hefir verið rekið skriflega.

Aðaláfrýjandi, Helga Sigurgeirsdóttir, krefst þess aðallega, að verða algerlega sýknuð af öllum kröfum aðalstefndu, þar á meðal af greiðslu raftaugargjalds, kr. 240,00, en til vara, ef svo yrði álitid, að aðalstefndi ætti kröfu til einhvernar viðgerðar á hús eigninni nr. 2 við Hallveigarstíg, að aðaláfrýjanda verði heimilað að inna það verk af hendi innan ákveðins tíma, og loks krefst hún málskostnaðar fyrir undirrétti og hæstarétti.

Stefnda, Sigrún Ólafsdóttir, sem hefir gagnáfrýjað málinu, krefst þess aðallega, að hinum áfrýjaða dómi verði breytt þannig, að krafa hennar fyrir undirrétti

um riftingu makaskifta og kaupsamningsins 20. nóvbr. 1926, verði tekin til greina og að aðaláfrýjandi verði auk þess dæmdur til að greiða henni allt að 1500 kr. bætur fyrir samningsrofin, svo og raftaugargjaldið, 240 kr., en til vara krefst hún, að gestaréttardómurinn verði staðfestur og henni dæmdur málskostnaður fyrir hæstarétti.

Af ástæðum þeim, sem fram eru teknar í hinum áfrýjaða dómi, þykir ekki ástæða til að taka til greina aðalkröfu gagnáfrýjanda um riftun hins umgetna makaskifta- og kaupsamnings.

Viðvíkjandi varakröfu hennar um staðfestingu dómsins, skal það tekið fram, að aðaláfrýjandi hefir í undirrétti viðurkennt það, að innrétting og frágangur á hinu selda húsi hafi átt að vera sá sami og á næsta húsi fyrir ofan, nr. 4 við Hallveigarstíg.

Að þessu athuguðu og að öðru leyti samkvæmt ástæðum hins áfrýjaða dóms, sem ekkert verulegt þykir athugavert við, ber að staðfesta hann að því, er skaðabætur snertir fyrir galla á húsinu, að viðbættu gjaldi fyrir innlagningu á raftaug í húsið, svo og málskostnaðarákvæði dómsins.

Þar sem hvorugur aðilja hefir unnið neitt á við áfrýjun málsins, þykir rétt að málskostnaður í hæstarétti falli niður.

Þ v í d æ m i s t r é t t v e r a :

Hinum áfrýjaða dómi skal óraskað.

Málskostnaður í hæstarétti fellur niður.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Með makaskifta- og kaupsamningi, dagsettum 20. nóv. 1926, seldi Helga Sigurgeirsdóttir, þá til heimilis á Grundarstíg 4 hér í bæ, Sigrúnu Ólafsdóttur ekkju, er þá bjó á Grettisgötu 57 hér í bænum, húseignina nr. 2 við Hallveigarstíg. Þegar samningur þessi var gerður, var húsið ekki fullgert, og er í honum meðal annars tekið fram, að það skuli »eins innréttað fyrir ofan kjallara og efra húsið (nr. 4) eða nánar tiltekið eins og hér greinir: Allt málað og veggfóðrað á báðum hæðum, leiðslur og ofnar tilheyrandi miðstöð inni í öllum herbergjum. Rafleiðsla, skólpleiðsla og vatnsleiðsla, eldaveðlar í eldhúsum og þau innréttað með tilheyrandi skápum, linoleumdúkur á öllum gólfum, stigum og þröskuldum og þeir og stigaprep með koparskinnum á brúnum. Handrið með öllum stigum. Á efsta lofti sé þurkloft með fullkomnu gólfi og baðherbergi með tilheyrandi baðáhöldum. Kjallarinn sé innréttaður með tveimur stofum í suðurhlið, eldhúsi í norðurhlið austanverðri og þvottahúsi með tilheyrandi þvottapotti í norðurhlið vestanverðri og miðstöðvarofni, og skulu stofurnar og eldhúsið vera að öllu með sama frágangi og getið er hér að ofan um efri hæðirnar«.

Kaupverð eignarinnar var ákveðið kr. 36000,00 og skyldi það greiðast þannig, að seljandi fengi húseignina nr. 57 við Grettisgötu í makaskiftum fyrir kr. 20000,00 og kaupandi gefa út veðskuldabréf fyrir eftirstöðvum kaupverðsins, kr. 16000,00, þegar afsal færi fram. Hinn 20. desember s. á. fékk kaupandi svo afsal fyrir eigninni og flutti í húsið um það leyti.

Nú hefir kaupandinn, Sigrún, eftir heimild í áðurgreindum samningi höfðað mál þetta fyrir gestaréttinum með stefnu, útgefinni 23. jan. 1928, gegn seljandanum, Helgu, og gert þær réttarkröfur, aðallega, að samningnum verði rift, þannig, að stefnd verði dæmd til þess að endurgreiða kaupverð áðurgreinds húss, þ. e. andvirði húseignarinnar nr. 57 við Grettisgötu, kr. 20000,00, og skila aftur veðskuldabréfinu í því ástandi, er það var, er það var gefið út, en geti stefnd það ekki, þá að hún greiði upphæð þess, kr. 16000,00, eða til samans kr. 36000,00, gegn því, að fá aftur húsið nr. 2 við Hallveigarstíg. Þá krefst stefnandi þess og, að stefnd greiði auk þess allan kostnað við samningsgerðina og flutning í húsið með allt að kr. 1500,00, svo og raftaugargjald, að upphæð kr. 240,00.

Til vara hefir stefnanda krafizt þess, að ef aðalkrafan verður

ekki tekin til greina, að stefnd verði dæmd til þess að greiða skaðabætur fyrir vanefndir á samningnum eftir mati dómkvaddra manna. Loks hefir stefnanda krafizt málskostnaðar.

Kröfu sina byggir stefnanda á því, að stefnd hafi vanefnt samninginn í verulegum atriðum, því að ekki sé nærri eins vel frá húsi því gengið, er hún hafi keypt, og efra húsinu. Kveður stefnanda helztu gallana þessa: Stigarnir séu signir og lausir frá veggjum, gólfðúkar þynnri og úr verra efni en um hafi verið samið, málningu á ýmsu sé óbótavant, veggfóður sé límt á trémilligerðir án þess að strigalagt hafi verið undir og hafi það því sprungið, loftin séu víða sprungin, loftlistar hafi losnað frá og þá vanti alveg í kjallara, þvottahúsið sé í ólagi, vatnið setjast þar í hornin og geti ekki runnið niður, auk þess sem húsið leki mjög. En sérstaklega telur stefnanda stefndu hafa vanefnt samninginn í því, að kjallarinn undir húsinu sé svo lágur undir loft, að hann sé ekki íbúðarfær, en í samningnum sé ákveðið, að hann skuli vera til íbúðar.

Stefnd hefir nú mótmælt öllum kröfum stefnöndu og krafizt þess aðallega, að verða algerlega sýknuð af þeim, sérstaklega riftingarkröfunni, og málskostnaðar hefir hún krafizt eftir mati réttarins.

Í fyrsta lagi hefir stefnd haldið því fram, að krafa stefnöndu um riftingu og skaðabætur sé of seint fram komin, en á það verður þó ekki fallizt, því það kemur fram í málinu, að þó það sé ekki höfðað fyr en í janúar 1928, þá hefir áður verið höfðað mál út af kaupum þessum og að sáttakæra í því hefir verið gefin út 25. maí 1927. Það sést og í útdrætti úr afsali fyrir eigninni, sem lagður hefir verið fram, að þegar það er gefið út, 20. des. 1926, þá hefir húsið ekki verið að öllu fullgert, og stefnd hefir skuldbundið sig til að ljúka við það svo fljótt sem verða mætti, og ekki er eðlilegt, að stefnanda höfðaði mál út af vanefndum á samningnum fyrir en hún hefir talið útsjeð um það, að stefnd stæði við hann.

Þá byggir stefnd mótmælin á því, að frágangur á húsinu nr. 2 sé alveg eins góður og almennt gerist á húsum hér í bænum, og frekar geti stefnandi ekki krafizt. Þó í samningnum sé tekið fram, að húsið skuli vera eins innréttað og efra húsið, þá felist ekki í því ákvæði loforð um það, að frágangur á húsinu og efni það, sem notað er við innréttinguna, svo sem gólfðúkar, málning, veggfóður o. fl., þurfi að vera eins

vandað og í efra húsinu. Og að því, er snertir lofthæð kjallarans, þá hefir stefnd haldið því fram, að stefnöndu eða manni þeim, er komið hafi fram fyrir hennar hönd við kaupin, hafi verið, eða að minnsta kosti átt að vera, fullkunnugt um, er samningurinn var gerður, að lofthæðin svaraði ekki til samþykktar Reykjavíkur um íbúðarkjallara, enda hafi það verið gert algerlega á ábyrgð stefnöndu, að innréttu kjallarann til íbúðar, og geti hún því enga kröfu átt út af honum.

Rétturinn verður nú að fallast á það hjá stefnöndu, að með orðalaginu, að húsið nr. 2 skuli vera eins innréttuð og efra húsið, þá sé átt við það, að allur frágangur, bæði hvað snertir vinnu og efni, sé eins vandaður í því og efra húsinu, þannig að ef innréttungur í efra húsinu hefir verið fullkomnari en almennt gerist, þá beri stefndu að sjá um, að hún sé ekki lakari í húsi því, er mál þetta er sprottið af.

Stefnanda hefir nú undir rekstri málsins fengið tvo menn dómkvadda til þess að skoða og meta frágang hússins, samandi við húsið nr. 4, og segja álit sitt um það, ef ekki reyndist jafn vel frá því gengið, hvað kosta myndi að bæta úr göllum og gera það yfirleitt samningshæft. Hafa matsmennirnir komist að þeirri niðurstöðu, samkvæmt sundurliðaðri matsgjörð, er lögð hefir verið fram í málinu, að frágangur þess sé mun verri en á efra húsinu, og áætlað, að það myndi kosta kr. 2350,00 að bæta úr göllum. Þessu mati vildi stefnd ekki una og lét fara fram yfirmat og varð niðurstaða þess mats svipuð og hjá undirmatsmönnum að öðru leyti en því, að yfirmatsmennirnir áætluðu, að ekki myndi kosta nema kr. 2055,00 að endurbæta gallana, en þegar yfirmatið fór fram, hafði eitthvað verið gert við þakleka.

Með matsgjörðum þessum verður að telja fyllilega upplýst í málinu, að stefnd hafi vanefnt samninginn að því er innréttungur og frágangur hússins snertir. Er þá eftir að athuga hitt atriðið, kjallarahæðina.

Stefnanda hefir nú eindregið mótmælt því, að hún hafi haft nokkurn umboðsmann fyrir sig við húskaupin og af þeim ástæðum, og þar sem hún sjálf sé rúmföst, hafi hún ekki getað skoðað húsið sjálf, heldur hafa orðið að fara eftir sögusögn manns stefndu um hæð kjallarans. Kveður stefnanda, að það hafi verið ákvörðunarástæða fyrir sig um húskaupin, að kjallarinn væri íbúðarhæfur, og stefnd hafi með því að gangast

inn á að innrétta hann til íbúðar að minnsta kosti óbeinlínis vakið hjá sér réttmætt traust um að svo væri.

Það er nú viðurkennt í málinu, að tengdasonur stefndu, Brynjólfur Þorsteinsson, auglýsti til sölu undir sínu nafni, nokkru eftir að samningar hófust, hús stefnöndu, er stefnd fékk síðar í makaskiftum. Ennfremur er viðurkennt, að hann, ásamt konu sinni, dóttur stefnöndu, skoðaði húsið nr. 4 við Hallveigarstíg með það fyrir augum, að kaupa það, ef svo bæri undir. Þá verður rétturinn og að telja það nægilega upplýst með vitnaframburði, að hann hafi skoðað húsið nr. 2 við Hallveigarstíg áður en samningarnir tókust og unnið við það og lítið eftir smíði þess eftir það. Það virðist því eðlilegast að líta svo á, þrátt fyrir mótmæli stefnöndu og Brynjólfs sjálfs, að hann hafi komið fram fyrir hönd stefnöndu á meðan á samningunum stóð við skoðun og eftirlit með húsinu, enda þótt samningarnir hafi endanlega verið gerðir við hana. Það er nú in confesso, að húsið var um það leyti að verða fokhelt, er samningar um það hófust. Var því kjallarahæð þess á þeim tíma ákveðin og óumbreytanleg. Hafa því stefnanda og tengdasonur hennar átt kost á að kynna sér hæð kjallarans, og hafi það verið ákvörðunarástæðan hjá henni fyrir kaupunum, að kjallarinn væri íbúðarhæfur, þá hefðu þau sem góðir og skynsamir menn, enda þótt þau væru ekki byggingarfróð, átt að ganga úr skugga um, hvort svo væri, ekki sízt þar sem eitt vitni hefir borið það í málinu, og staðfest þann framburð sinn, að kjallarinn hafi verið mældur að tengdasyni stefnöndu viðstöddum og honum bent á, að hann myndi ekki nógu hár til íbúðar. Það, að stefnd gengst í samningnum inn á að innrétta í kjallaranum íbúð, þarf ekki, að áliti réttarins, að benda til þess, að hún hafi viljað telja stefnöndu trú um, að hæðin væri nóg, með því að það er vitanlegt, að það er látið óátalið hér í bænum, þó húið sé í kjöllum, sem ekki svara til byggingarsamþykktarinnar um lofthæð, og því ekki ósennilegt, að eins gæti orðið hér, ef stefnanda vildi sjálf setta sig við hæðina. Samkvæmt framansögðu verður rétturinn að telja stefndu óviðkomandi, þótt stefnanda hafi ekki getað hagnýtt sér kjallarann sem íbúð og eigi stefnanda því engar kröfur á hendur henni af þeim ástæðum. Ekki hefir stefnd mótmælt raftaugargjaldinu á þeim grundvelli, að það falli ekki í gjald-daga fyr en fasteignamat hafi farið fram á húsum þeim, sem raftaugin er lögð í, og mat á húseign þeirri, sem hér um ræðir,

hafi ekki verið framkvæmt fyrir en löngu eftir að stefnanda hafi verið búin að taka við henni og beri hún því ábyrgð á greiðslu gjaldsins, þar sem í samningnum sé ákveðið, að hvor aðili greiði gjöld af sinni húseign til afsalsdags. Nú er það in confesso, að búíð var að leggja raftaugina í húsið, þegar afsalið var gefið út, og eftir hlutarins eðli, þá fellur greiðsla fyrir unnið verk í gjalddaga, þegar verkinu er lokið, og þar sem stefnanda hefir ekki sannað, að rafveitan hér í bænum, sem tekur gjald þetta, telji það fyrst falla í gjalddaga, þegar mat á húseignunum hefir farið fram, þá er ekki hægt að taka mótmæli stefndu gegn greiðslu raftaugargjaldsins til greina, því að þó upphæð þess sé miðuð við fasteignaverð húseignarinnar, þá er ekki með því útilokað, að það sé gjaldkræft fyrir en mat hefir farið fram. Samkvæmt framansögðu getur rétturinn því ekki talið, að um svo verulegar vanefndir sé að ræða af hálfu stefndu á samningnum, að varðað geti riftun hans, og verður aðalkrafa stefnöndu því ekki tekin til greina að öðru leyti en því, að stefnd verður eins og áður greinir dæmd til þess að greiða stefnöndu raftaugargjaldið, kr. 240.00. Hinsvegar ber að taka varakröfu stefnöndu um skaðabætur fyrir vanefndirnar til greina og verður um ákvörðun um upphæð þeirra að leggja álit yfirmatsmannanna til grundvallar.

Samkvæmt matsgjörð þeirri, sem fyrir liggur í málinu og dagsett er 29. jan. s.l., þá hafa þeir sundurliðað gallana á húsinu og kostnaðinn við endurbætur á þeim þannig:

- *1. Gólfdukar (mismunur á hinum gömlu og nýjum) og dúklagning og listar . . . . . kr. 900,00
- 2. Eldhússkápar (til jafns við skápa í nr. 4) . . . . . — 150,00
- 3. Stigarið og stöðull . . . . . — 45,00
- 4. Pappirsloft og pappi á eldhús . . . . . — 120,00
- 5. Hurðir lagaðar, 15 stk. . . . . — 150,00
- 6. Loftlistar í kjallara og viðgerð á kili . . . . . — 130,00
- 7. Steinloft og gólf í þvottahúsi . . . . . — 160,00
- 8. Málning á loft, hurðir, glugga og eldhús . . . . . — 400,00

Samtals kr. 2055,00*

Stefnd hefir nú mótmælt 1., 5., 6. og 8. lið matsgjörðarinnar og krafist, að þeir komi til frádráttar frá matsupphæðinni. Byggir hún mótmæli gegn þessum liðum á þeim grundvelli, að viðgerðir þær, sem falli undir þá, stafi af eðlilegu sliti, þar sem svo langt sé liðið síðan húsið hafi verið afhent, illri

meðferð stefnöndu á húsinu eða öðrum atvikum, sem hún ber ábyrgð á, t. d. hafi hurðir í húsinu gisnað af því, að miðstöðin í því hafi verið kynt um of. Þessar staðhæfingar sínar hefir stefnd þó ekki sannað. Í matsbeiðninni er það tekið fram, að matið skuli miðað við ástand eignarinnar við afsal og að fullt tillit skuli tekið til slits, eyðingar og skemmda á notkunartímabilinu frá því að kaupin fóru fram. Með tilliti þessa skýra orðalags beiðnarinnar, svo og til matsgjörðarinnar, þar sem tekið er fram, að ekki sé um svo langan tíma að ræða, að veruleg endurnýjung hafi verið nauðsynleg á húsinu, ef vel hefði verið gengið frá því í fyrstu, þá verður krafa stefnöndu um frádrátt upphæðanna samkvæmt áðurgreindum liðum ekki tekin til greina, heldur ber að dæma hana til þess að greiða stefnöndu matsupphæðina, kr. 2055,00, í skaðabætur, að viðbættu raftaugargjaldinu, kr. 240,00, eða samtals kr. 2295,00, en án vaxta, með því að ekki hefir verið stefnt til greiðslu þeirra.

Eftir þessum úrslitum og öllum málavöxtum þykir rétt, að stefnd verði dæmd til að greiða stefnöndu kr. 350,00 upp í málskostnað.

Vegna embættisanna hefir dómur í máli þessu ekki orðið kveðinn upp fyr en nú.

Miðvikudaginn 24. sept. 1930.

Nr. 30/1930.

Lárus Lárusson

gegn

Ólafi B. Magnússyni.

Frávísun.

Dómur gestaréttar Hafnarfjarðarkaupstaðar 5. febr. 1929: Stefndur, trésmiður Lárus Lárusson Hverfisg. nr. 42 í Hafnarfirði, greiði stefnanda, Ólafi B. Magnússyni kaupmanni Laugaveg 27 í Reykjavík, kr. 259,78, ásamt 6 % ársvöxtum frá 13. júní 1927 til greiðsludags, og málskostnað, kr. 81,50, en geti stefndur eigi fullnægt þessu, er stefnanda heimilt að ganga að umkröfðum hitunartækjum í huseigninni nr. 41 í Hafnarfirði sem sinni eign, er stefndum ber að skila honum í jafn góðu ástandi og hann tók við þeim og greiða honum málskostnað eins og fyr segir.

Dóminum að fullnægja innan 3ja sólarhringa frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu hefir verið skotið til hæstaréttar með stefnu, dags. 15. apríl þ. á, samkvæmt áfrýjunarleyfi, dags. 2. s. m., og þar sem stefndi hefir hvorki mætt né látið mæta í hæstarétti, þótt honum hafi verið löglega stefnt, hefir málið verið flutt þar skriflega og er dæmt samkv. N. L. 1—4—32 og 2. gr. tilsk. 3. júní 1796.

Áfrýjandi hefir krafizt þess, að dómur undirréttarins verði ómerktur og málinu vísað frá undirréttinum. Svo hefir hann og krafizt málskostnaðar.

Kröfu sína um ómerkingu og frávisun frá undirréttinum rökstyður áfrýjandi með því, að í stefnunni til héraðsdómsins hafi fyrirtektarstaður ekki verið tilgreindur og hafi hann því ekki vitað, hvar átti að mæta, og einnig með því, að honum hafi heimildarlaust verið stefnt fyrir gestarétt Gullbringusýslu utan lögsagnarumdæmis sins, en málið þó ekki þingfest og rekið þar, heldur fyrir gestarétti Hafnarfjarðarkaupstaðar.

Skjöl málsins bera það með sér, að áfrýjandi hermir hvorttveggja þetta rétt, og þar sem þessir ágallar eru á stefnu og meðferð málsins og stefndi mætti ekki undir rekstri þess í héraði, þá verður samkvæmt kröfu hans að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og alla meðferð málsins í héraði og vísa því frá undirréttinum.

Eftir þessum úrslitum verður stefndi að greiða áfrýjanda málskostnað í hæstarétti, er ákveðst 100 kr.

Það athugast, að dómsgjörðirnar eru ekki innsiglaðar, svo sem boðið er í 8. gr. laga nr. 27/1921.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði gestaréttardómur og öll meðferð málsins í héraði skal vera ómerk og visast málinu frá undirréttinum. Stefndi, Ólafur B. Magnússon, greiði áfrýjanda, Lárusi Lárussyni, 100 kr. í málskostnað fyrir hæstarétti, að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Með stefnu útgefinni 1. nóvbr. f. á., fyrirtökudagur 11. deember s. á., hefir stefnandi þessa máls, Ólafur B. Magnússon kaupmaður, til heimilis á Laugavegi nr. 27 í Reykjavík, höfðað mál þetta gegn trésmið Lárusi Lárussyni, til heimilis á Hverfisgötu nr. 42 hér í bænum, til greiðslu skuldar að upphæð kr. 259,78, sem séu eftirstöðvar af kr. 660,00 fyrir hitatæki í húsinu nr. 41 við Hverfisgötu hér í bænum, sem stefndur hafi verið kunnugt um, að væri eign stefnanda, er stefndur hafi keypt húseign þessa af fyrverandi eiganda, eða varð eigandi hennar. Ennfremur krefst stefnandinn þess, að stefndur verði dæmdur til þess að greiða 6% í ársvöxtu af upphæðinni, sem um var stefnt, frá 13. júní 1927 til greiðsludags og málskostnað að skaðlausu, en til vara, að stefndur verði dæmdur til þess að skila sjer aftur umræddum hitatækjum í jafn góðu ástandi og hann tók við þeim og greiði málskostnað að skaðlausu.

Við fyrirtekt málsins hefir stefndur eigi mætt eða neinn fyrir hans hönd, og ber því sankvæmt N. L. 1—4—32 og tilsk. 3. júní 1796 og tilskipun 15. ágúst 1832, 8. gr., að dæma stefndan til að fullnægja kröfum stefnanda sankvæmt hinum framlögðu skjölum, og telst málskostnaður hæfilegur vera kr. 81,50 sankvæmt framlögðum reikningi af hálfu umboðsmanns stefnanda.

Mánudaginn 29. sept. 1930.

Nr. 26/1930.

Valdstjórnin (Sveinbjörn Jónsson)

gegn

Karli Ágúst Ágústssyni (Lárus Fjeldsted).

Bifreiðarlagabrot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 15. febr. 1930: Kærður, Karl Ágúst Ágústsson, greiði 150 króna sekt, er renni í ríkissjóð, innan 30 daga frá lögbirtingu dóms þessa, en sæti ella einföldu fangelsi í 8 daga.

Svo greiði kærður og allan kostnað af máli þessu.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Af ástæðum þeim, sem greinir í hinum áfrýjaða lög-regluréttardómi og ekkert verulegt þykir athugavert við, ber að staðfesta dóminn, þó þannig, að vararefs-ingin verði 12 dagar.

Kærður greiði allan áfrýjunarkostnað, meðal annars málflutningslaun sækjanda og verjanda hér í rétti, 60 kr. hvorum

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað.

Kærður, Karl Ágúst Ágústsson, greiði allan áfrýjunarkostnað, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutnings-mannanna Sveinbjörns Jónssonar og Lárusar Fjeldsted, 60 kr. hvorum.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Karli Ágúst Ágústssyni, Laugalæk við Laugarnesveg, fyrir brot á

ákvæðum laga nr. 56 frá 1926 og lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina, sannaðir með framburði vitna og eigin játningu kærða.

Að kvöldi hins fyrsta dezember s.l., kl. 8¹/₄, ók kærður bifreiðinni RE. 692 sunnan úr Suðurlánum norður Laufásveg. Veður var slæmt, töluverður suðaustan stormur með krapahrið og mjög sleipt á götunum.

Þegar kærður kom niður undir gatnamót Laufásvegs og Bragagötu, gengu á undan honum vinstra megin á götunni, norður Laufásveginn, karlmaður og stúlka, og viku þau út á vinstri vegarbrúnina.

Kærður segist þá hafa vikið til hægri og ætlað að keyra fram hjá þeim, en lenti við það yfir á hægri vegarbrúnina, og rakst þá hægri framhjólsskermurinn á læri Einars Árnasonar fjármálaráðherra, er gekk út á vegbrúninni hægra megin, og kastaði honum út fyrir veginn og datt hann þar niður í poll.

Ráðherrann meiddist töluvert á lærinu við áreksturinn og var haltur í hálfan mánuð á eftir; fót hans blotnuðu við fallið, en skemmdust ekki að öðru leyti.

Kærður hefir haldið því fram fyrir réttinum, að hann hafi keyrt á 17—18 km. hraða, er slysið vildi til, en segist þó ekki geta fullyrt um hraðann, því hann hafi ekki litið á mælirinn þá um leið.

Einar Árnason ráðherra hefir borið það, að billinn hafi ekið mjög hart að sínu áleti og fullyrt, að hann hafi verið á ólöglegum hraða, en treystir sér þó ekki að ákveða með tölum, hve hart hann hafi ekið.

Vitnið Hermann Hjartarson hefir borið, að billinn muni hafa ekið á 20—25 km. hraða.

Vitnið Jón Kristjánsson segir, að billinn hafi ekki ekið til-takanlega hart, en þó frekar greitt.

Það verður því að telja sannað, bæði með framburði kærðs sjálfs og framburði vitnanna, að kærður hefir ekið hraðara en lögákveðið er í 6. gr. bifreiðarlaganna, — 15 km. á klukkustund í dimmu, — og þegar tekið er tillit til þess, að dimmt var af krapahriðinni og náttmyrkri, svo að bílstjórinn sá mjög lítið fram fyrir bilinn, og að mjög sleipt var á götunni og erfitt að stöðva bilinn snögglega, verður að telja það óvarlegt, að aka svo hart.

Einar Árnason ráðherra segist hafa gengið alveg á vegar-

brúninni vinstra megin, er hann gekk suður Laufásveginn, og kemur það heim við framburð vitnanna. Jóns Kristjánssonar, er segist hafa séð bilinn rekast á ráðherrann alveg á vegarbrúninni, og Hermanns Hjartarsonar, er mætti ráðherranum rétt um leið og áreksturinn vildi til, og sá hann þá ganga á áður-nefndum vegkanti.

Erlingur Pálsson fór á staðinn, þar sem vitnin visuðu honum á að áreksturinn hefði orðið, skömmu eftir hann; skoðaði hann vandlega staðinn og gerði teikningu af honum, er fram hefir verið lögð í réttinum og Erlingur staðfest þar.

Erlingur hefir borið það, að pollur sá, er vitnin visuðu honum á að ráðherrann hefði fallið ofan í, hafi verið 1 meter frá vegarbrúninni og hafi þá greinilega mátt sjá í frosnum pollinum far þess, að maður hefði skolið ofan í hann.

Kærður hefir haldið því fram, að hann muni ekki hafa ekið alveg út á hægra vegkantinum, er áreksturinn vildi til, en jafnframt látið þess getið, að hann hafi séð mjög illa á veginn umrætt skifti og einkum til hægri; hann hefir og játað, að hann hafi vikið til hægri vegna tveggja persóna, er voru vinstra megin á veginum, og hafi við það lent töluvert hægra megin á veginn.

Það verður að teljast sannað með framburði vitnanna og teikningu Erlings Pálssonar af staðnum, að kærður hefir ekið á ráðherrann á hægri vegarbrúninni, miðað við stefnu bifreiðarinnar, og hefir hann með því að aka öfuga megin á götunni, brotið umferðarreglurnar og valdið árekstri þeim, er þarna vildi til.

Kærður hefir lýst því yfir, að hann taki framburð vitnanna, sem leidd hafa verið í þessu máli, jafngildan sem eiðfestur væri.

Fjármálaráðherrann gerir engar skaðabætur fyrir meiðslin né fyrir skemmdir á fötum sínum.

Með þessu framferði sínu hefir kærður brotið gegn 2. málsgrein 6. greinar bifreiðarlaganna nr. 56 frá 1926 um ökuhraðann í dimmviðri og 7. gr. sömu laga með því að aka hægra megin á götunni, er hann mætir vegfaranda. Ennfremur hefir kærður með þessu framferði sínu brotið gegn 38. og 49. gr. lögreglusamþykktarinnar.

Refsing sú, er kærður hefir tilunnið, þykir hæfilega ákveðin kr. 150,00 í sekt í ríkissjóð. Sektin greiðist innan 30 daga frá lögbirtingu dóms þessa, ella sæti kærður í hennar stað einföldu fangelsi í 8 daga.

Ennfremur greiði kærður allan kostnað af þessu máli.
Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Mánudaginn 29. sept. 1930.

Nr. 31/1930.

Þórður J. Thoroddsen
gegn
Péttri Jakobssyni.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Þórður J. Thoroddsen, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til rikissjóðs, ef hann af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Mánudaginn 29. sept. 1930.

Nr. 35/1930.

Elinmundur Ólafs
gegn
Gisla Magnússyni.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Elinmundur Ólafs, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til rikissjóðs, ef hann af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Miðvikudaginn 1. okt. 1930.

Nr. 25/1930.

Valdstjórnin (Bjarni Þ. Johnson)

gegn

Guðmundi Guðmundssyni

(Lárus Fjeldsted).

Sýknudómur.

Dómur lögregluréttar Snæfellsness- og Hnappadalssýslu 18. febr. 1930: Hinn kærði, fyrverandi héraðslæknir Guðmundur Guðmundsson, á að vera sýkn af kærum valdstjórnarinnar í máli þessu.

Málskostnaður greiðist af almannafé.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem fram er tekið í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, er það ekki sannað, að kærði hafi látið af hendi lyfseðla þá, er ræðir um í máli þessu, án þess að hafa gengið úr skugga um það með rannsókn, að áfengið hafi verið nauðsynlegt til lækningar, eða að hann hafi misbeitt á annan hátt lækningaleyfi sínu til að útvega mönnum áfengi til neyzlu.

Það er einnig, eftir því, sem fram er komið í rannsókn málsins, ósannað, að kærði hafi látið úti áfengislyfseðla til sama manns með styttra millibili en ákveðið er í 7. gr. reglugjörðar um sölu áfengis til lækninga, 29. dez. 1928.

Hinsvegar hefir kærða, svo sem nánar er sagt í hinum áfrýjaða dómi, láðst að rita á allmarga áfengislyfseðla nákvæma fyrirsögn um notkun lyfsins. en fyrir þetta brot á hinu fyrirskipaða formi áfengislyfseðla verður eigi refsað, með því að næga heimild fyrir því er ekki að finna í þágildandi áfengislögum, 7. maí 1928.

Slik heimild hefir aftur á móti verið tekin upp í núgildandi áfengislöggjöf með lögum nr. 60, 19. maí

þ. á., um breytingu á lögum nr. 64, 7. maí 1928, en með þeim hefir sá viðauki verið gjörður við 21. gr. áfengislaganna, að læknir, sem »brýtur reglur þær, er settar eru eða settar verða til tryggingar því, að áfeng lyf verði ekki höfð til nautnar, heldur aðeins til lækninga«, skuli sæta refsingu samkvæmt 38. gr. áfengislaganna, og í greinargjörðinni fyrir frumvarpinu er það tekið fram, að umrædd breyting á 21. gr. áfengislaganna sé nauðsynleg »til þess að reglugjörðarákvæði um þetta efni verði bindandi. Annars verða þau dauð og marklaus«.

Það ber því að staðfesta hinn áfrýjaða lögregluréttardóm að öllu leyti, og greiðist áfrýjunarkostnaður málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 50 kr. til hvors, af almannafé.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað.

Áfrýjunarkostnaður málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Bjarna Þ. Johnson og Lárusar Fjeldsted, 50 kr. til hvors, greiðist úr ríkissjóði.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er að fyrirlagi dóms- og kirkjumálaráðuneytisins höfðað af hálfu valdstjórnarinnar gegn fyrverandi héraðslækni Guðmundi Guðmundssyni í Stykkishólmi fyrir brot gegn áfengislögum nr. 64, 7. maí 1928, og reglugjörð nr. 85, 29. dezbr. 1928, um sölu áfengis til lækninga.

Tildrög máls þessa eru þau, að með bréfi til dómsmálaráðuneytisins, dags. 12. júlí f. á., kærir sira Björn Þorláksson í Reykjavík fyrverandi héraðslæknir Guðmund Guðmundsson í Stykkishólmi fyrir að hafa dagana 24.—30. janúar f. á. látið úti 50 áfengislyfseðla og aftur dagana 27. apríl—30. maí f. á. alls

49 áfengislyfseðla. Álitur kærandi, að af fyrirbyggjandi ástæðum hljóti að leika grunur á því, ekki sízt með tilliti til aldurs kærða, að hann muni ekki hafa, áður en hann gaf út áfengislyfseðlana, gengið úr skugga um það með rannsókn, að áfengið hafi verið nauðsynlegt til lækninga, svo sem fyrirskipað er í 21. gr. áfengislaga nr. 64, 7. maí 1928. Í öðru lagi hafi kærði hinn 25. og 26. maí f. á. látið úti áfengislyfseðil til sama mannsins, Bergs Jakobssonar í Öxney, og þar með gjörz brotlegur gegn ækvæðum 7. gr. reglugjörðar 29. dezbr. 1928 um sölu áfengis til lækninga. Loks hafi kærði eigi ritað aðra notkunarfyrirsögn en orðin »Eftir umtali« á þá 49 áfengislyfseðla, er hann samkvæmt framansögðu gaf út á tímabilinu 27. apríl—30. maí f. á., og hafi hann þar með brotið gegn 6. gr. reglugjörðar 29. dezbr. 1928.

Nefnt bréf síra Björns Þorlákssonar, ásamt þargreindum 99 áfengislyfseðlum, framsendi dóms- og kirkjumálaráðuneytið hingað með bréfi, dags. 13. ágúst f. á., með fyrirlagi um rannsókn málsins. Út af hinum þremur framangreindum kæruatriðum hefir mál þetta svo, að undangenginni rannsókn, verið höfðað gegn hinum kærða, fyrverandi héraðslækni Guðmundi Guðmundssyni í Stykkishólmi, eftir fyrirlagi dómsmálaráðuneytisins.

Við rannsókn málsins voru allir hinir framangreindu 99 áfengislyfseðlar framlagðir og sýndir kærða, er viðurkenndi, að hann gæti ekki betur séð en að hann hefði með eigin hendi ritað og útgefið alla seðlana, en fullyrti, að í hvert skifti hefði áður en áfengislyfseðill hafi verið útgefinn, farið fram rannsókn á sjúklingunum og heilsufari þeirra, og að þeir hefðu allir kvartað yfir einhverjum lasleika, svo sem innkulsli og skjálfta, kvefi, forkölelsi og meltingartruflunum, og hefir kærði borið að hafa því aðeins gefið út lyfseðlana, að hann á grundvelli konsultationarinnar hafi álitid lyfseðlana eiga við. Kveður kærði það jafnframt með öllu rangt, að hann sé aldurs vegna orðinn ófær til læknisstarfa, því að hann sinni enn ýmsum læknisstörfum, og hafi t. d. frá því í júní 1928 og til vors 1929 hjálpað 4 sængurkonum í héraðinu, þar af ein vending, er jafnan sé talin erfið handlæknisaðgerð, og hafi öllum sængurkonunum og börnunum farnast vel.

Yfirheyrðir hafa verið þeir móttakendur áfengislyfseðlanna, er til hefir náðz, og hafa þeir allir borið, að þeir hafi vitjað læknisins sakir lasleika, lýst fyrir honum lasleika sínum og að

læknirinn hafi spurt þá út um hann og fyrst að því loknu gefið út lyfseðil handa þeim.

Þar sem læknisrannsókn hefir þannig, eftir því sem fyrir liggur, farið fram áður en lyfseðlarnir hafa verið gefnir út, þykir útgáfa lyfseðlanna ekki að þessu leyti geta talist brjóta í bága við ákvæði 21. gr. áfengislaga nr. 64, 7. maí 1928, og verður því, að áliti réttarins, að sýkna kærða af þessu kæruatriði.

Þá er kærði sakaður um, að hafa hinn 25. og 26. maí f. á. gefið út áfengislyfseðla handa Bergi Jakobssyni í Öxney. Nefndur Bergur Jakobsson hefir borið, að hafa aðeins fengið hinn fyrri lyfseðilinn, útgefinn 25. maí f. á., en ekki hinn síðari. Hafa þeir verið samprófaðir um þetta atriði, kærði og Bergur Jakobsson, en árangurslaust; kærði hefir skýrt frá, að hann að svo löngum tíma liðnum muni ekki neitt nánar um þetta nema það, að maður þessi muni hafa konsulerað sig síðastliðið vor, en kveðst ekki geta gjört grein fyrir því, hvernig standi á þessu ósamræmi milli seðlanna annarsvegar og framburðar téðs Bergs Jakobssonar hinsvegar. Á annan hátt hefir þetta eigi heldur getað orðið upplýst. En þar sem þannig brestur sönnun fyrir því, að kærði hafi látið úti áfengislyfseðil til sama manns með styttra millibili en ákveðið er í 7. gr. reglugjörðar 29. dezbr. 1928, þykir verða að sýkna kærða af þessu kæruatriði.

Í þriðja lagi er kærði sakaður um, að hafa á hina 49 lyfseðla, sem þingmerktir eru sem nr. 55—103, eigi ritað aðra notkunarfyrrisögn en orðin »Eftir umtali«, og að hafa með því gjörz brotlegur gegn ákvæðum 6. gr. reglugjörðar 29. dezbr. 1928 um sölu áfengis til lækninga. Téðir lyfseðlar bera það með sér, að hin ritaða notkunarfyrrisögn á lyfseðla þessa er eigi frekari en hin tilvitnuðu orð »Eftir umtali«. Kærði hefir tekið fram, að margir læknar fleiri en hann muni ekki hafa ítarlegri notkunarfyrrisögn, og sé þá gengið út frá, að hið nánara umtal í læknisviðtalinu eigi að nægja í þessu efni, enda sé það einnig venja við marga aðra lyfseðla, að árita þá eigi um frekari notkunarfyrrisögn en þessi orð. Í 6. gr. reglugjörðar nr. 85, 29. dezbr. 1928, um sölu áfengis til lækninga, er svo fyrirmælt, að læknir skuli á hvern áfengislyfseðil rita nákvæma fyrrisögn um notkun áfengisins. Orðin »Eftir umtali« geta ekki talizt nákvæm notkunarfyrrisögn og er því hér um að ræða brot á téðri grein reglugjörðarinnar, en að visu aðeins brot á fyrirskipuðu formi við útgáfu áfengislyfseðils

og út af fyrir sig ekki brot á áfengislögunum sjálfum. Kemur því til álita, hvort refsa beri fyrir brot á þessu fyrirskipaða formi áfengislyfseðla sem fyrir brot á áfengislögunum.

Í hinum fyrri áfengislögum, lögum nr. 15, 8. júní 1925, um aðflutningsbann á áfengi, er numin voru úr gildi með 48. gr. áfengislaga 7. maí 1928, var svo fyrirmælt í 17. gr.: »Nú lætur læknir áfengi af hendi án þess að hafa fullvissað sig um þörf beiðanda á því til lækninga, *eða læknir brýtur reglur þær, sem settar eru eða settar verða samkvæmt 2. málsgr. 9. gr.*, og skal hann þá sæta sektum« o. s. frv. Hér var þannig ótvíræð lagaheimild fyrir hendi til þess að beita sektum fyrir brot á hinum settu reglum út af fyrir sig, enda þótt eigi væri um að ræða brot á sjálfum áfengislögunum. Slik heimild til þess að beita viðurlögum fyrir brot á hinum settu reglum um sölu áfengis til lækninga, án þess að fyrir liggi brot á áfengislögunum sjálfum, finnst ekki tekin upp í hin núgildandi áfengislög, 7. maí 1928. Með tilliti til þessa, sbr. einnig dóma um hliðstæð efni í dómasafni hæstaréttar 1925, bls. 95—100 og bls. 149—151, þykir ekki unnt að láta umrætt brot kærða gegn ákvæðum 6. gr. reglugjörðar nr. 85, 29. dezbr. 1928, varða refsiviðurlögum áfengislaganna, og verður því að sýkna kærða einnig af þessu kæruatriði. Og þar sem kærði hefir eigi notað önnur áfengislyfseðlaeyðublöð en þau, sem honum hafa verið úthlutað af landlækni, og eigi gefið út lyfseðla fram yfir skammt, verður að sýkna hann af kærum valdstjórnarinnar í máli þessu og málskostnaður að greiðast af almannafé.

Föstudaginn 3. okt. 1930.

Nr. 36/1930.   **Valdstjórnin** (Sveinbjörn Jónsson)
                                         gegn

A. J. Herbert (Lárus Fjeldsted).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 4. apríl 1930: Kærður, Archiblad Jewison Herbert, greiði 12500 króna sekt í Landhelgisjóð Íslands og komi 6 mánaða einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún verður ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir f b/v H. 20 »Commander Evans« frá Hull, sé upptækt og renni andvirðið í sama sjóð og sektin.

Loks greiði kærður allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Af ástæðum þeim, sem teknar eru fram í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, be. að staðfesta hann.

Kærði greiði allan kostnað sakarinnar í hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda, 60 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða lögregluréttardómi skal óraskað.

Kærði, A. J. Herbert, skipstjóri á botnvörpu-skipinu »Commander Evans«, H. 20, greiði allan kostnað sakarinnar í hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda, málflutningsmannanna Sveinbjörns Jónssonar og Lárusar Fjeldsted, 60 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Archi-blad Jewison Herbert, skipstjóra á b/v H. 20, »Commander Evans«, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 5, frá 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina:

Fimmtudaginn hinn 3. apríl 1930 var varðskipið »Óðinn« á ferð norður með Reykjanesi. Kl. 10,37 árd. var tekin eftirfar-andi staðarákvörðun:

Garðskagaviti 73°

Hvalsneskirkja 35°

Stafnesviti

og þá haldið i áttina til togarans, sem virtist grunsamlega nærri landi.

Kl. 10,44 var þessi staðarákvörðun gerð:

Garðskagaviti 26°

Sandgerðisviti 93° 30'

Stafnesviti

og þá haldið fyrir framan togarann, sem virtist stýra SSV-læga stefnu.

Kl. 10,51 árd. var dregið upp stoppmerki og gefið merki með eimpípunni um að stoppa og stoppaði togarinn. Þá samstundis, kl. 10,53 árd., var stoppað rétt utanvert við togarann H. 20 »Commander Evans« frá Hull, með B.b. vörpu i sjó, og þar gerð eftirlirandi staðarákvörðun:

Garðskagaviti 31° 40'

Sandgerðisviti 57° 0'

Stafnesviti.

Dýpi mælt 63 metrar og gefur það staðinn 0,25 sm. innan landhelgislinunnar.

Skipstjóri togarans, A. J. Herbert, fæddur 21/12 1895, var síðan sóttur um borð og honum skýrt frá og sýnt á sjókortinu, að hann hefði verið að veiðum innan landhelgi; hann kvaðst ekki neita því, en þar sem þetta væri fyrsta veiðiferð sin upp til Íslands, kvaðst hann vera ókunnur og því ekki þekkt sig, og það væri algerlega á móti sínum vilja, að hann hefði lent inn i landhelgina.

Kærður hefir ekki treyst sér til að segja neitt um það, hvort skýrsla skipstjórans muni vera rétt eða ekki. Hann kveðst reyndar hafa komist að því, að sér muni hafa skjátlást með sínar mælingar og hann því verið nær landi en hann hafi ætlað til. Kveður hann þetta stafa af því, að hann muni hafa tekið Akrafjall eða eitthvert annað fjall fyrir Garðskaga, sem hann hafi álitíð að væri hálendur. En þessu kveðst hann ekki hafa veitt athygli fyr en stýrimaður hans kom upp á stjórn-pall til hans og benti honum á, að hann hefði alltof mikið af vírum úti og að hann mundi vera mikið grynna en hann

sjálfur álit. Kærður kveðst rétt áður en varðskipið kom að honum, hafa ásamt stýrimanni sínum gert kompásmiðanir í tvö vitahús á ströndinni og hafa sett þær miðanir samstundis út í sjókort sitt. Samkvæmt þeim miðunum hafi sér talizt svo til, að hann væri á línunni. En við nánari rannsókn kom það þó í ljós, að kærður hafði ekki vitað nm svonefnd Bæjarsker, og að landhelgislinan var því nokkru utar en hann hafði reiknað með.

Þegar kærður var látinn mæla sinn eigin stað á sínu eigin korti samkvæmt þeim staðarákvörðunum, sem hann hafði sett út sjálfur, er hann rétt innan við landhelgislinuna.

Þennan framannefndan framburð kærðs hefir stýrimaður hans stutt með sínum framburði.

Af því sem að framan er sagt, er það augljóst, að ekkert er framkomið í þessu máli, sem á nokkurn hátt hnekkir mælingum varðskipisins, sem getið er um í skýrslu skipherrans, en þær eru gerðar af þaulæfðum mönnum með góðum tækjum og að öðru leyti undir góðum skilyrðum. Mælingarnar eru þvert á móti studdar af miðunum kærðs sjálfs.

Það verður því að telja það nægilega sannað, að kærður hafi verið að veiðum með botnvörpu í íslenzkri landhelgi, þegar að varðskipið kom þar að honum kl. 10,53 mínútur árdegis 3. þ. m.

Kærður hefir ekki áður sætt refsingu fyrir brot á landhelgislöggjöfinni.

Ákærður hefir því, að álit réttarins, brotið gegn ákvæðum 1. greinar laga nr. 5, frá 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum, og þykir refsing sú, er hann hefir tilunnið fyrir það eftir 3. gr. laganna, sbr. og 1. gr. laga nr. 4, frá 1924, hæfilega ákveðin 12500 króna sekt til Landhelgissjóðs Íslands, með tiliti til þess, að gengi íslenzkrar krónu er nú í dag þannig, að hún jafngildir 81,88 aurum gulls, og komi í stað sektarinnar 6 mánaða einfalt fangelsi, ef hún verður ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa.

Allur affli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í b/v H. 20 »Commander Evans« frá Hull, sé upptækt og renni andvirðið í sama sjóð og sektin.

Loks greiði kærður af máli þessu allan löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Mánudaginn 5. okt. 1930.

Nr. 28/1929. **Kristjana St. Ág. Ingimundardóttir**
(Guðm. Ólafsson)

gegn

Franz Benediktssyni og gagnsök
(Bjarni P. Johnson).

Barnsfaðernismál.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 31. okt. 1928: Synji kærður, Franz Benediktsson, eftir löglegan undirbúning fyrir það með eiði á varnarþingi sínu innan 40 daga frá lögbirtingu dóms þessa, að hann hafi haft holdlegt samræði við kærandi, Kristjönu Steinunni Ágústu Ingimundardóttur, á tímabilinu frá 26. ágúst 1927 til 26. september sama ár, skal hann sýkn vera af kröfum hennar í máli þessu og málskostnaður falla niður.

Vinni kærður hinsvegar ekki svofeldan eið, skal hann teljast faðir sveinbarns þess, er kærandi ól 11. júní 1928 og hlaut í skirninni nafnið Magnús Ragnar, greiða meðlag með barninu og barnsfararkostnað til kæranda eftir úrskurði yfirvalds og ennfremur 20 krónur í málskostnað.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu hefir verið áfrýjað af báðum aðiljum, af áfrýjanda með stefnu 21. marz 1929 að veittri gjafsókn og skipuðum málflutningsmanni 15. febr. s. á., og af stefndum með gagnáfrýjunarstefnu, dags. 8. maí þ. á., að veittu uppreistarleyfi, samkv. síðari hluta 1. mgr. 28. gr. hæstaréttarlaganna, dags. 6. s. m.

Eftir uppkvaðningu héraðsdómsins hafa farið fram réttarpróf af hendi beggja aðilja. En með því að þau geta ekki breytt niðurstöðu dómsins, ber að staðfesta hann, þó þannig, að eiðvinningarfrestinn ber að telja frá birtingu dóms þessa.

Vinni stefndur synjunareiðinn, fellur málskostnaður

fyrir hæstarétti niður, og greiðast þá ómakslaun hins skipaða málflutningsmanns áfrýjanda, er ákveðast 80 kr., úr ríkissjóði, enda vottast, að málfærsla hans hefir verið lögmæt.

Verði stefndum hinsvegar eiðfall, greiði hann áfrýjanda málskostnað fyrir hæstarétti, eins og málið væri eigi gjafsóknarmál, þar með talin framannefnd málflutningslaun hins skipaða talsmanns áfrýjanda.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að eiðvinningarfrestur stefnds, Franz Benediktssonar, teljist frá birtingu dóms þessa.

Vinni stefndur synjunareiðinn, fellur málskostnaður fyrir hæstarétti niður, og greiðast þá ómakslaun hins skipaða talsmanns áfrýjanda, Guðmundar málflutningsmanns Ólafssonar, 80 kr., úr ríkissjóði.

Verði stefndum hinsvegar eiðfall, greiði hann áfrýjanda, Kristjönu S. Á. Ingimundardóttur, málskostnað fyrir hæstarétti, eins og málið hefði eigi verið gjafsóknarmál af hendi áfrýjanda, þar með talið framannefnt málflutningskaup talsmanns áfrýjanda, 80 kr., að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Hinn 11. júní 1928 ól ógift stúlka, að nafni Kristjana Steinunn Ágústa Ingimundardóttir, til heimilis á Laugaveg 20 A hér í bænum, fullburða sveinbarn, sem hlaut í skírninni nafnið Magnús Ragnar. Föður að þessu barni sínu nefndi barnsmóðirin Franz Benediktsson, veitingamañn, Traðarkotssundi 6 hér

í bænum. Hann hefir ekki viljað kannast við faðernið, og er því mál þetta, eftir árangurslausa sáttatilraun og samkvæmt kröfu barnsmóður, höfðað gegn honum. Hefir hún gert þær kröfur, að hann verði dæmdur faðir sveinbarnsins, tll þess að greiða meðlag með því og barnsfararkostnað til sin eftir úrskurði yfirvalds, og ennfremur málskostnað eftir mati réttarins.

Framburður kærandi er á þá leið, að hún hafi haft samræði við kærðan í byrjun septembermánaðar 1927 og þá aftur 14.—20. sama mánaðar, og hafi barnið þá komið undir. Hún kveðst alls ekki hafa haft samræði við neinn annan mann á þessu tímabili og geti því engum öðrum verið til að dreifa um faðernið.

Kærður hefir hinsvegar neitað því, að hann hafi nokkru sinni haft holdlegt samræði við kærandi.

Vitnin Guðmundur Jónsson og kona hans, Sesselja Stefánsdóttir, stjúpdóttir kærðs, sem bæði voru leidd í þessu máli, hafa borið það, að kærandi hefði skýrt þeim svo frá, að maður, að nafni Ottó Guðjónsson, væri faðir að þessu barni. Kærandi, sem var gerður kunnur þessi framburður vitnanna, kveðst ekki geta fortækið, að hún hafi gefið Sesselju það í skyn, en kveðst hinsvegar aðeins hafa gert það til þess, að blekkja hana, og kveður hún jafnframt, að verið geti, að Guðmundur Jónsson hafi heyrt á þetta tal þeirra.

Úrslit máls þessa verða að vera komin undir eiði annarshvors aðila, þar sem þeim ber ekki saman um málavöxtu, og telur dómariinn það réttara, að úrslitin verði látin vera komin undir eiði kærðs, þannig, að vinni hann, innan 40 daga frá lögbirtingu dóms þessa, eið að því, eftir löglegan undirbúning, á varnarþingi sínu, að hann hafi ekki haft holdlegt samræði við kærandi, Kristjönu Steinunni Ágústu Ingimundardóttur, á tímabilinu 26. ágúst 1927 til 26. september sama árs, skal hann sýkn vera af kröfum hennar í máli þessu og málskostnaður falla niður.

Vinni kærður hinsvegar ekki svofeldan eið, skal hann teljast faðir sveinbarns þess, er kærandi ól 11. júní 1928 og hlaut í skírninni nafnið Magnús Ragnar, greiði meðlag með barninu og barnsfararkostnað til barnsmóður, eftir úrskurði yfirvalds, og ennfremur 20 krónur í málskostnað.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Miðvikudaginn 8. okt. 1930.

Nr. 90/1929.

Valdstjórnin (Pétur Magnússon)

gegn

Ewert Eilts (Jón Ásbjörnsson).

Sýknudómur.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 15. júlí 1929: Kærður, Ewert Eilts, greiði 12500 króna sekt til Landhelgisjódís Íslands og komi 6 mánaða einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún verður ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir b/v »Tyr« P. G. 139, sé upptæk og renni andvirðið í sama sjóð og sektin.

Loks greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem fram er tekið í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, kom varðskipið að togaranum kl. 12,16 síðdegis og kl. 12,17 var dýpið mælt 2—3 skipslengdum aftan við togarann, er þá var að draga upp stjórnbörðsvörpu. Varðskipsforinginn gerði þá þegar kompásmælingu af stað skipsins, en þessi mæling hefir eigi verið færð inn í skýrsluna, með því skipherrann taldi mælinguna ekki ábyggilega sökum dimmviðris. Kl. 12,35 lét varðskipið akkeri falla, um 400 metrum innan og vestan við togarann, og var staður varðskipsins síðan ákveðinn með 2 mælingum kl. 1,14 og kl. 2. Hefir forstöðumaður Stýrimannaskólans sett mælingar þessar á sjóbréf, er lagt hefir verið fram í hæstarétti, og hefir þá komið í ljós, að staður varðskipsins hefir eftir síðari mælingunni mælt 326 metrum vestar en eftir fyrri mælingunni, en það, sem aðallega er að athuga við handtöku þessa, er það, að varðskipið

hleypti eigi niður bóli, er það kom að togaranum kl. 12,16, og varpaði eigi út akkeri fyr en kl. 12,35, eða nítján mínútum síðar. Með því að það virðist eigi útilokað, að varðskipið hafi á þessu tímabili færst inn að landi, svo sem kærði heldur fram, hefir staður togarans, er hann var tekinn, ekki verið fundinn með nægilegri vissu, enda skyggni ekki gott, er mælingarnar voru gjörðar. Það þykir því varhugavert, eftir þeim upplýsingum, er liggja fyrir í málinu, að telja það nægilega sannað, að kærði hafi verið að veiðum í landhelgi í umrætt skifti, og verður því að sýkna hann af kæru valdstjórnarinnar í máli þessu.

Eftir þessum úrslitum verður að leggja allan kostnað sakarinnar á ríkissjóð, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, er ákveðast 100 kr. til hvors.

Mál þetta hefir verið all-lengi í höndum verjanda, en sá dráttur hefir verið réttlættur.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Ewert Eilts, á að vera sýkn af kæru valdstjórnarinnar í máli þessu og á upptekt afla og veiðarfæra í skipi hans, P. G. 139, »Tyr« frá Geestemünde, að falla niður.

Allur kostnaður sakarinnar, bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Jóns Ásbjörnssonar, 100 kr. til hvors, greiðist úr ríkissjóði.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Ewert Eilts, skipstjóra á b/v P. G. 139, »Tyr« frá Wesermünde, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 5, frá 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveidum.

Laugardaginn 13. júlí 1929 kom varðskipið »Ægir« frá Kaupmannahöfn og var á leiðinni til Reykjavíkur, Kl. 11,47 árdegis var varðskipið, samkvæmt leiðarreikningi, í réttv. S. 62° V. frá Ingólfshöfða í 29,8 sjóm. fjarlægð. Vegmælir sýndi þá 23,2, en samtímis miðaðist togari í réttv. N. 81° V. og virtist hann hafa stefnu á land. Kl. 11,55 sýndi vegmælir 5,1 og var þá þegar breytt um stefnu og haldið skammt austan við áður nefndan togara og stýrt í misv. NV. til N¹/₂N. og virtist togarinn þá stýra austlæga stefnu. Kl. 12,06 dró varðskipið upp stöðvunarmerki, en kl. 12,10 dró togarinn flagg á stöng, en hélt þó áfram, og stýrði nú hér um bil A. til S. Kl. 12,14 gaf varðskipið stöðvunarmerki með eimpípunni og kl. 12,15 var skotið púðurskoti og kl. 12,16 nam varðskipið staðar hjá togaranum, sem þá var að byrja að hala inn stjórnborðsvörpuna. Kl. 12,17 var dýpið mælt aftan við togarann og var það 106 metrar. Kl. 12,35 var akkeri látið falla og gefnir út 225 metrar, með því að svo ógreinilega sást til lands, að réttara þótti að biða unz birti og mæla staðinn nákvæmlega. En til bráðavirgða voru þó gerðar staðarákvarðanir um 12,35 eða rétt eftir að akkerunum hafði verið kastað og kærður kom um borð.

Kl. 1,14 e. h. miðaðist sjómerkið sunnan við Eldvatnsós í misv. V. ¹/₄ S. = réttv. S. 58° V. og samtímis var mælt $\wedge$ milli merkisins og hússins austan við Eldvatnsós 97¹/₂° og gefur sú mæling stað togarans 0,2 sjóm. innan landhelgislinunnar, þá hann dró inn vörpuna.

Kl. 2 e. h. var tekin sama miðun af sjómerkinu og mælt þá til hins sama húss 99° 44'.

Kærður neitar því ákveðið, að hann hafi verið innan landhelgislinunnar og staðhæfir, að mælingarnar séu ekki réttar. Hann bendir fyrst og fremst á það, að frá því að komið hafi verið að sér og þangað til varpað var akkeri, hafi liðið um 19 mínútur, og þá fyrst hafi verið gerð staðarákvörðun. Vindur með styrkleika um 3 hafi staðið af VSV., en straumur hafi verið sterkur til NA. Þessvegna hafi skip sitt rekið nokkuð áleiðis inn í landhelgina þessar 19 mínútur; ennfremur telur hann líklegt, að varðskipið hafi rekið eftir að það kastaði út

akkeri, því það hafi verið svo létt, en botninn sé þarna mjög sléttur. Ennfremur heldur hann því fram, að fyrsta mælingin, sem gerð hafi verið, hafi verið rétt og ábyggilegust vegna þess, að hún hafi verið gerð yfir kompás með miðunartæki og með berum augum, en til þess að gera hinar mælingarnar gegnum sextant, þurfi meiri birtu (þ. e. betra skygni), og merkin að sjást miklu greinilegar, með því að myndin eigi að fara í gegnum tvo spegla. Hann kveðst hafa reynt að sjá merkin gegnum sextantinn hjá skipherranum og á sínu eigin skipi og ekki tekizt það, enda þótt merkin hafi sézt með berum augum. Hann kveður skygnið hafa verið betra, þegar 1. miðunin var gjörð en þegar miðanirnar voru gjörðar kl. 1,14 og kl. 2.

Skipherrann hefir nú bent á það, að með þeirri vindstöðu, sem kærður gefur upp, hafi vindurinn frekar átt að reka skipið úr landhelgi, og að straumstaðan, eftir hans uppgjöf, sé þannig, að straumurinn liggi nokkurnveginn parallelt með landhelgislinunni á umræddum stað. Strengina á akkeri varðsupsins kveður hann einnig hafa legið í hér um bil suðvestur eða parallelt með landhelgislinunni; það, sem skipin hafi rekið í þessar mínútur, hljóti þau því að hafa rekið meðfram linunni. Fyrstu miðunina, sem hann gjörði, kveðst hann ekki hafa tekið með í skýrsluna vegna þess, að hún hafi verið gjörð í mesta flýti, í lélegu skygni, og skipið hafi legið örólega vegna þess, að vindur hafi staðið á hlið þess. Hann kveðst einmitt fyrir þessa sök hafa látið skipið leggja sig og hafa beðið eftir betra skygni og hafi miðanirnar þá verið gjörðar á löngum tíma og undir langtum betri skilyrðum, og því með miklu meiri nákvæmni. Hann kveðst sjálfur hafa gjört miðanirnar og mælingarnar kl. 1,14, en 2. stýrimaður kl. 2, og hafi hann þá og fullvissað sig um, að þær væru réttar. Hann bendir ennfremur á, að togarinn hafi siglt skáhallt út úr landhelginni áður en hann stoppaði, og hljóti því að hafa verið að veiðum talsvert innar en hann dró inn vörpuna. Kærður færir það fram, auk þess sem áður segir, að þótt hann kunni að hafa siglt í þá átt, sem skipherrann heldur fram, að hann hafi gjört áður en hann var stöðvaður, þá geti það ekki sannað, að hann hafi verið í landhelgi, því hann hafi siglt í austlæga átt um 5 mínútur, en síðan haldið kyrru fyrir. Annars kveður hann skip sitt venjulega sigla með $2\frac{1}{2}$ milu hraða, er hann sé að toga.

Dómarinn verður nú að telja, að það, sem með framburði

kærðs sjálfs er upplýst um vindátt og straum og um legu akkerisstrengsins eftir að varðskipið hafi lagt sig, sýni það nægilega, að togarinn og varðskipið hafi ekki, eins og landhelgislinan liggur á þessum umrædda stað, rekið inn í landhelgina á áðurnefndum 19 mínútum, áður en akkeri var kastað, heldur hljóti skipið að hafa rekið nokkurnveginn parallelt með landhelgislinunni; þess vegna geti þetta út af fyrir sig ekki haft nein veruleg áhrif á staðarákvörðunina. En mælingarnar kl. 1,14 og 2, sem gjörðar eru með beztu tækjum af þaulæfðum mönnum, er staðhæfa og vinna eið að því, að þær séu gjörðar þar sem varðskipið liggur kyrt, í sæmilegu skygni og með fyllstu nákvæmni, er að álitu réttarins ekki unnt að véfengja. Og þegar þess er gætt, að togarinn stefnir í 21 mínútu skáhallt frá landinu áður en varðskipið kemur að honum, þótt ferðin kunni að hafa verið fremur litil, verður að álitu réttarins að telja það nægilega sannað, að kærður, Ewert Eilts, hafi verið að veiðum innan íslenzkrar landhelgi, í Meðallandsvík, skömmu áður en varðskipið »Ægir« kom þar að honum kl. 12,17 e. h. hinn 13. þ. m.

Kærður hefir með þessu framferði brotið gegn ákvæðum 1. gr. laga nr. 5, frá 18. maí 1920, og þykir refsing sú, sem hann hefir tilunnið, með tilliti til þess, að kærðum hefir ekki verið refsað áður fyrir brot á íslenzkri fiskiveiðalöggjöf, hæfilega ákveðin eftir 3. gr. laganna, sbr. 1. gr. laga nr. 4/1924, kr. 12500 — í Landhelgissjóð Íslands — með tilliti til þess, að íslenzk króna jafngildir 81,70 aorum gulls, samkvæmt upplýsingum frá Landsbanka Íslands. Verði sektin ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa, komi einfalt fangelsi í 6 mánuði í hennar stað.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir b/v P. G. 139 »Tyr« frá Wesermünde, sé upptæk og renni andvirðið í sama sjóð og sektin. Loks greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Föstudaginn 10. okt. 1930.

Nr. 131/1929.

Réttvísinn (Pétur Magnússon)

gegn

Jóhannesi Jóhannessyni

(Magnús Guðmundsson).

Vanræksla í embættisfærslu.

Dómur aukaréttar Reykjavíkur 11. nóv. 1929: Ákærður, Jóhannes Jóhannesson, sæti einföldu fangelsi í 15 daga, en fullnustu refsingar hans skal frestað og skal hon niðurfalla að liðnum 5 árum frá uppsögn dóms þessa, ef skilorð laga nr. 39, 16. nóvbr. 1907, eru haldin.

Svo greiði ákærður allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Mál þetta hefir verið höfðað gegn ákærða, Jóhannesi Jóhannessyni fyrirv. bæjarfógeta í Reykjavík, fyrir brot á 13. kap. hinna almennu hegningarlaga, 25. júní 1869; hefir málið verið rekið skriflega hér fyrir réttinum eftir beiðni sækjanda og verjanda og með samþykki réttarins. Hafa af verjanda hálfu verið lögð fram ýms ný skjöl málinu til skýringar.

Ákærða er gefið að sök óheimil skiftameðferð dánar- og þrotabúa, meðan hann var skiftaráðandi í Reykjavík, frá ¹⁴ 1918 til ^{31 12} 1928.

Er hann einkum sakaður um það, að hann hafi eigi tekið sér fram um, að ávaxta búafé, er undir hans höndum hefir verið, að hann hafi sjálfur tekið þá vexti, er ætla meg, að búaféð hafi raunverulega gefið, meðan það stóð inni hjá honum sem skiftaráðanda, og að hann hafi tekið inneignir búa úr bönkum og sparisjóðum og flutt þær í sjóð embættisins og hafi sjálfur notið vaxta af, en eigi búin.

Ákærði hefir viðurkennt, að hann hafi almennt fylgt þeirri reglu, að ávaxta eigi fé búa, þeim til hagnaðar, á meðan þau voru undir skiftum, og verður þetta að visu ekki talin góð og hagkvæm stjórn á fé búanna, þar sem um verulegar fjárhæðir var að ræða og búskiftin tóku svo langan tíma, að ávöxtun fjárens hefði verið verulegt fjárhagsatriði fyrir þau. En þar sem hvorki reglugjörð nr. 6, 17. júní 1915, er var í gildi alla framantalda embættistið ákærða, né skiftalögin 12. apríl 1878, eða önnur lög, er þá voru í gildi, skylda skiftaráðendur til að ávaxta búafé, meðan á skiftum stendur, þá verður vanræksla í þessu efni eigi talin refsiverð fyrir ákærða.

Að því, er snertir það ákæruatriði, að ákærði hafi sjálfur tekið þá vexti, er búaféð hafi raunverulega gefið meðan það stóð inni hjá honum — og er þá átt við allt búafé í hans vörzlum, að fráskildu því fé, er honum var afhent sem vaxtafé í bönkum og sparisjóðum, þá hefir ákærði skýrt svo frá, að í nokkrum búum, þar sem um mikið fé hafi verið að ræða, og dráttur á skiftunum hafi verið fyrirsjáanlegur, hafi hann sett fé búsins eða nokkuð af því á vöxtu í banka á nafn búsins, því til hagnaðar, en annars hafi hann venjulega lagt fé búanna í sjóð embættisins. Þetta fé hafi hann notað sem rekstrarfé embættisins jöfnum höndum við annað fé í embættissjóði, en það af því, sem ekki hafi þurft að nota sem rekstrarfé, hafi hann geymt — sumpart í fjárhirzlum embættisins heima hjá sér og sumpart á hlaupareikningi í bönkum; hafi hann fylgt þessari reglu alla tíð síðan hann varð embættismaður, 1894, og hafi öllum verið þetta kunnugt, bæði þeim, er fé hafi átt að taka úr búunum, en þeir samþykkt skiftin undantekningarlaust, svo og yfirboðurum sínum; hafi embættisskoðun oft farið fram hjá

sér; þetta þá legið opið fyrir og engin athugasemd verið gjörð út af því. Sérstaklega hefir ákærði bent á það, að nafngreindur endurskoðandi frá stjórnarráðinu hafi seint á árinu 1920 athugað aðalreikningsbók embættisins um búafé, svo sem bókin bæri merki, og að sér hafi ekki fremur þá en áður verið tilkynnt, að neitt hafi þótt athugavert við þetta. Telur ákærði, að hann hafi fylgt sömu reglu í þessu efni sem aðrir skiftaráðendur.

Ákærði hefir viðurkennt, að vextir af því fé, er hér ræðir um og geymt var í bönkum, hafi runnið til sín sem embættistekjur til reksturs embættisins, en eigi til búanna, og telur hann þetta vera réttmætt. Fé það, er skiftaráðandi veiti móttöku, sé einn hluti af embættissjóði, er sæti sömu reglum sem rikissjóðsfé, en það hafi verið föst venja, einnig eftir að reglugjörð um opinber reikningsskil, 17. júní 1915, gekk í gildi, að embættismenn njóti til embættisrekstursins vaxta af fé embættissjóðs, er sett hafi verið um stundarsakir til geymslu í banka og biði þar útborgunar, enda telur ákærði þetta eðlilegt, þegar um skiftafé sé að ræða, því mikil peningaábyrgð og kostnaður sé samfara skiftameðferð búanna. Því til sönnunar hefir hann skýrt frá því, að hann í eitt skifti hafi orðið að greiða af eigin fé 4000 kr. fyrir mistök við búskifti, og síðan það hafi komið fyrir, hafi hann síðustu 4¼ árin (okt. 1924—dez. 1928) haft mann í þjónustu sinni, aðallega sér til aðstoðar við búskiftin, og greitt honum 200 kr. í laun á mánuði af eigin fé, er hann hafi eigi fengið endurgreitt sem embættiskostnað, og muni vextir, er til hans hafi runnið af geymslufé búa í bönkum, eigi gera betur en hrökkva fyrir töpum og kostnaði sínum við búskiftin.

Um ýms af þeim atriðum, er hér hafa verið nefnd

og máli skifta, hefir rannsókn málsins verið mjög ófullkomin, þannig hefir rannsóknardómarinn eigi rannsakað, hve mikið af búafénu í vörzlum ákærða hafi á hverjum tíma verið á vöxtum í banka, og er það þar af leiðandi ekki upplýst, hve miklar vaxtatekjur ákærði hafi haft af fé búanna, því vaxtaútreikningur sá, er rannsóknardómarinn hefir látið gjöra, gefur ekki ábyggilegar upplýsingar um þetta. Þá er það ekki rannsakað, hvort skýrsla ákærða um töp hans og kostnað af búskiftunum sé rétt. Enginn af þeim, er fé átti að taka úr búunum, hefir verið yfirheyrður, og verður því af rannsókninni eigi ráðið, hvort réttir eigendur eða umráðamenn búafjárins hafa samþykkt meðferð ákærða á því. Þá er það ekki nægilega upplýst í prófunum, hvort ákærði hermir það rétt, að endurskoðandi stjórnarráðsins hafi athugað aðalreikningsbók bæjarfógetaembættisins árið 1926 og ekki gert athugasemdir við hana. Eigi hefir heldur verið leitað nægilegra upplýsinga um það, hvort yfirboðurum ákærða hefir verið kunnugt um, að ákærði reiknaði eigi búum vexti af inneign þeirra í embættissjóði, né heldur hverri reglu aðrir skiftaráðendur hafi fylgt um geymslu búafjár og ávöxtun þess. Undir rannsókn málsins var þess þó af hálfu ákærða farið á leit, að tveir elztu skiftaráðendur landsins í nágrenni Reykjavíkur yrðu yfirheyrðir og látnir gefa skýrslu um þetta, en rannsóknardómarinn synjaði ákærða um það.

Af þeim ófullkomnu upplýsingum, sem fyrir hendi eru, þykir mega ráða, að það hafi verið venja að láta embættismenn njóta vaxta af fé í embættissjóði, er þeir geymdu um stundarsakir í banka, og beið þar útborgunar, og að það yfir höfuð hafi verið venja skiftaráðenda, eftir að reglugjörð 17. júní 1915 gekk í gildi, að leggja búafje, er inn til þeirra greiddist, í sameig-

inlegan sjóð embættisins, og greiða búunum eigi vexti af því, meðan það stóð þar, nema um verulegar upphæðir hafi verið að ræða, eða dráttur á búskiftunum hafi verið fyrirsjáanlegur. Að eigi hafi verið venja að greiða vexti af fé búa í sameiginlegum embættissjóði, á það bendir einnig það, að þegar ríkissjóður hefir, samkvæmt 100. gr. skiftalaganna, orðið að greiða búafé, er staðið hefir inni hjá skiftaráðanda, þá hefir ríkissjóður eigi, svo vitað sé, greitt búum vexti af innstæðunum. Ennfremur er það ljóst, að ákvæði síðari hluta 8. gr. í lögum nr. 67/1928, um að embættismenn þeir í Reykjavík, er ræðir um í lögunum, þar með talinn skiftaráðandi, skuli ávaxta fé það, er þeir hafi undir höndum vegna embættis síns, til hagnaðar fyrir eigendur þess, hvílir á þeirri forsendu, að hér sé um nýmæli að ræða, enda er þá jafnframt ákveðið, að rekstur umræddra embætta greiðist úr ríkissjóði, en lög þessi öðluðust gildi 1. jan. 1929, samtímis því, er ákærði lét af embætti. Og í umræðunum á Alþingi um lög nr. 25/1929, er lögleiða almenna skyldu fyrir skiftaráðendur til að ávaxta búafé í bönkum og sparisjóðum, til hagnaðar fyrir eigendur þess, kemur það skýrt fram, að gengið hefir verið út frá því, að til þess tíma hafi sú venja viðgengizt, að skiftaráðendur hafi notið vaxta af fé búa undir skiftum, til reksturs embættis síns.

Að öllu þessu athuguðu verður ákærða eigi refsað fyrir það út af fyrir sig, að hann hefir eigi tilfært búum vexti í hér umræddum tilfellum. En hins vegar var ákærða, sem skiftaráðanda, skylt, þegar verulegt fé, búi tilheyrandi, lá hjá honum, eða í embættissjóði, vaxtalaust, og fyrirsjáanlegt var, að dráttur yrði á skiftunum, að aðvara rétta umráðamenn fjáris um það, og gefa þeim kost á að taka ákvörðun um ávöxt-

un þess, og sömuleiðis var honum skylt að sjá um, að enginn ónauðsynlegur dráttur yrði á skiftum búins, en í þessu hefir orðið misbrestur hjá ákærða, og er vanræksla hans í þessu efni refsiverð samkvæmt 144. gr. hegningarlaganna.

Þá er það sannað, að ákærði hefir haft þá venju, að hefja innstæður, er bú hafa átt í bönkum og sparisjóðum, og leggja þær inn í sjóð embættisins. Hefir ákærði neitað því eindregið og afdráttarlaust, að hann hafi gjört þetta í ávinningsskyni, en kveðst hafa hagð þessu þannig, til þess að vera ætíð undir það búinn, að geta borgað útgjöld búanna með peningum eða ávísunum á banka, en hitt hafi verið ógerlegt með þeim starfskröftum, er hann hafi haft á að skipa, að hafa banka- eða sparisjóðskontó fyrir hvert einstakt bú, enda hafi það verið ætlun sin, að skifta búunum þá þegar, eða mjög fljótt, eftir að innstæðan var hafin, þótt þessu á stundum hafi ekki orðið framgengt. Hafi reglan verið sú, að búunum hafi verið gjörð grein fyrir vöxtum til þess dags, er innstæðan var tekin út, en þar á móti hafi búinu ekki verið reiknaðir neinir vextir eftir að féð var komið inn í sjóð embættisins. Hefir í allflestum eða öllum tilfellum verið lögð fram á skiftafundi skilagrein fyrir innstæðum og vöxtum til þess dags, er innstæðan var tekin út. Hefir skrifstofa lögmannsins í Reykjavík tekið þessar skilagreininir út úr búskjölunum, og þær verið lagðar fram af nýju í hæstarétti.

Undir rannsókn málsins var þess farið á leit af hálfu ákærða, að rannsóknardómarinn léti búa til sérstakan útreikning yfir vöxtu af því fé, sem ákærði hefir tekið út úr sparisjóðsbókum búa, frá því er það var tekið út og til þess, er það var útborgað, eða skifti fóru fram, en með því, að það var eigi gjört, hefir hinn

skipaði verjandi látið semja skrá yfir öll þau bú, þar sem sparisjóðsinnstæður hafa verið hafnar — þar með þó eigi talin innritunarskirteini —, og reikna út vextina. Samkvæmt skrá þessari, er lögð hefir verið fram í hæstarétti, hefir ákærði hafið sparisjóðsinnstæður í 88 búum, og hafa vextir af innstæðunum á þeim tæplega 11 árum, er ákærði hefir gegnt bæjarfógetaembættinu í Reykjavík, getað numið samt. kr. 9971,83, reiknað með vaxtafæti $3\frac{3}{4}\%$. Í 50 búum hafa vextirnir ekki numið meiru en 50 kr., og í mörgum þeirra undir 10 kr. Í nokkrum af búum þeim, er vextirnir hafa numið hærri upphæð, er það sjáanlegt, að ástæða hefir verið til að taka upphæðirnar út að öllu eða nokkru leyti; þannig má t. d. nefna dánarbú Mortens Hansen. Þar hafa verið, hinn 24. sept. 1923, hafnar sparisjóðsinnstæður að upphæð um 43000 kr., en daginn eftir hafa tveimur erfingjum verið greiddar 30000 kr. fyrirfram upp í arf, og þriðja erfingjanum 5000 kr. tveim mánuðum síðar.

Það er nú að visu ljóst, að ákærði hefir í mörgum búum hafið innstæður búsins úr sparisjóði, án þess að séð verði af aðalreikningsbókum eða skiftabókum embættisins, að úttektin hafi verið nauðsynleg vegna útborgana úr búinu, en engu að síður verður það þó ekki álitíð, að ákærði hafi gjört þetta í þeim tilgangi, að afla sér óréttmæts ávinnings, og brestur því heimild til að refsa honum fyrir þetta eftir 142. gr. hegningarlaganna, enda bera skiftabækurnar það með sér, að í flestum þeim búum, þar sem verulegar sparisjóðsinnstæður hafa verið hafnar, hafa erfingjar eða umboðsmenn þeirra mætt í skiftalok, samþykkt skiftin og gefið skilyrðislausu kvittun fyrir arfinum. Hinsvegar bar ákærða rik skylda til, að láta eigi skifti búa þessara dragast að nauðsynjalausu, eftir að innstæður

voru hafnar, en af rannsókn málsins og skiftabókunum þykir það ljóst, að skiftin hafa í eigi allfa skifti dregizt lengur en nauðsyn bar til, og þótt aðkallandi embættisannir og dagleg störf, sem ekki mátti fresta, hafi valdið miklu í þessu efni, verður það þó í ýmsum tilfellum eigi talin nægileg réttlæting á drætti búskiftanna, og verður því að telja dráttinn refsiverðan, samkvæmt 144. gr. hegningarlaganna.

Refsing ákærða þykir hæfilega ákveðin 800 kr. sekt til ríkissjóðs, og komi 40 daga einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún verður eigi greidd innan mánaðar frá birtingu dóms þessa. Ákærða ber og að greiða allan kostnað máls þessa, bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, sem ákveðast 200 kr. til hvors.

Mál þetta kom til réttarins í byrjun dezbr.mán. f. á., og var þá þegar skipaður sækjandi og verjandi; skiftust þeir svo á sóknar- og varnarskjölum, og var málið því næst lagt í dóm 23. júní þ. á., en þar sem málið er umfangsmikið, og mikil vinna hefir verið lögð í sókn þess og vörn, og margra nýrra skjala aflað af verjanda hálfu, málinu til upplýsingar, þá þykir dráttur sá, er orðið hefir á sókn þess og vörn, réttlættur.

Því dæmist rétt vera:

Ákærði, Jóhannes Jóhannesson, sæti 800 kr. sekt til ríkissjóðs, og komi 40 daga einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún verður eigi greidd innan mánaðar frá birtingu dóms þessa.

Svo greiði ákærði allan kostnað sakarinnar, bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti,

málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Magnúsar Guðmundssonar, 200 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Aths. fors.: Það var ágreiningur í þessu máli.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af réttvísinnar hálfu gegn Jóhannesi Jóhannessyni, fyrverandi bæjarfógeta í Reykjavík, til heimilis Suðurgötu 4 hér í bænum, fyrir brot gegn ákvæðum 13. kap. almennra hegningarlaga frá 25. júní 1869.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina:

Samkvæmt fyrirmælum dómsmálaráðuneytisins hófu þeir Gissur Bergsteinsson cand. juris og Björn Steffensen endurskoðandi embættisathugun hjá ákærðum 1. nóvbr. f. á. Við skoðunina urðu þeir þess áskynja, að ákærði ávaxtaði yfirleitt ekki fé búa þeirra, sem hann sem skiftaráðandi hafði með höndum, búunum til hags. Endurskoðendurnir gáfu síðan dómsmálaráðuneytinu bráðabirgðaskýrslu, dags. 16. janúar þ. á., sem lögð hefir verið fram í máli þessu. Með skírskotun til þeirrar skýrslu fyrirskipaði dómsmálaráðuneytið sakamálsrannsókn á hendur ákærðum og sakamálshöfðun að rannsókn lokinni, fyrir brot gegn ákvæðum 13. kap. alm. hegningarlaga, og fól Bergi Jónssyni, sýslumanni í Barðastrandarsýslu, sem setudómara að framkvæma rannsóknina og fara með málið, með bréfi, dags. 19. janúar þ. á. Dómur var kveðinn upp í því máli í aukarétti Reykjavíkur hinn 14. febr. þ. á., en honum var, samkvæmt ósk dómfellda, skotið til hæstaréttar, og með dómi þess réttar, uppkveðnum 26. apríl þ. á., var dómurinn og öll meðferð málsins í undirrétti ómerkt frá upphafi til enda, vegna þess að skipun setudómarans væri ólögmæt.

Hinn 25. júlí þ. á. var Bergi Jónssyni, með konunglegri umboðsskrá, alið að hefja rannsókn á hendur ákærðum fyrir brot á 13. kap. hegningarlaganna frá 1869, vegna meðferðar sem embættismanns á fé dánar- og þrotabúa, og jafnframt falið að höfða og dæma mál, ef þurfa þætti. Að lokinni rannsókn var sakamálshöfðun fyrirskipuð, og hefir hinn skipaði dómari farið með málið, samkvæmt hinni konunglegu umboðsskrá.

Með framangreindri skýrslu embættisskoðunarmannanna, og

aðalreikningsbókum, höfuðbók og skiftabókum bæjarfógetaembættisins í Reykjavík, svo og játningu ákærðs sjálfs, er það sannað, að ákærður hefir, sem skiftaráðandi í Reykjavík frá $1\frac{1}{4}$ 1918— $31\frac{1}{12}$ 1928, ekki haft þá venju, að ávaxta fé dánar- og þrotabúa, sem í vörzlum hans var, fyrir þau, eða reikna þeim vexti af inneign hjá sér. Á greindu tímabili hefir hann haft til meðferðar 293 bú, og samkvæmt aðalreikningsbók og höfuðbók haft inn- og útborganir í 231 búi. Í einu búi hefir hann reiknað búinu vexti yfir allt skiftatímabilið, og hefir innstæðan þar verið óhreyfð í sparisjóðsbók yfir allan tímann. 4 búum hefir ákærður reiknað vexti af innstæðum hjá sér yfir nokkurn hluta þess tíma, sem þau voru undir skiftum, auk þess sem þeim búum, sem átt hafa sparisjóðsbækur eða innlánsskirteini í bönkum, hafa verið reiknaðir vextir til þess tíma, er skiftaráðandi hóf innstæðurnar.

Ákærður skýrir svo frá, að hann hafi haft sömu venju frá því fyrst að hann tók við embætti hér á landi árið 1894, sem settur sýslumaður í Húnavatnssýslu, og þá líka á tímabilinu 1897—1918, er hann var bæjarfógeti á Seyðisfirði og sýslumaður í Norður-Múlasýslu, en með því að málshöfðunarskipunin virðist aðeins ná yfir embættistið ákærðs sem bæjarfógeta í Reykjavík, hefir rannsóknin eingöngu beint að því tímabili.

Í stað þess að ávaxta búaféð fyrir búin sjálf, á meðan skifti hafa staðið yfir, hefir ákærður látið féð að mestu renna saman við annað fé embættisins, sem sé rikissjóðsfé og uppboðsfé, og ávaxtað það á hlaupareikningi í bönkum, sjálfum sér til hags, að því undanskildu, sem verið hefir á hverjum tíma í sjóði á skrifstofunni. Hvað mikið af búafé hafi legið ávöxtunarlaust á skrifstofunni að jafnaði, verður ekki séð, vegna þess að fé embættisins hefir verið ósundurgreint, þegar farið hefir verið með það í bankann, en með tilliti til þess, að bankar hafa verið alveg við hendina og því hægurinn nær, að greiða nauðsynlegar útborganir með ávisunum á banka, virðist hafa verið óþarft, að hafa nema litilsháttar fjárupphæðir liggjandi á skrifstofunni, og ósennilegt, að svo hafi verið.

Til þess að fá yfirlit yfir það, hversu miklir vextir hafi tilfallið ákærðum af búafé, á því tímabili, sem hann var bæjarfógeti í Reykjavík, reiknuðu 2 æfðir bankamenn út vexti af búafénu, þannig, að lagðar voru til grundvallar inn- og útborganir, samkvæmt færslum ákærðs í aðalreikningsbók og höfuðbók embættisins, og reiknaðir vextir og vaxtavextir af

inneignum hvers bús fyrir sig. Vaxtafótur var talinn $3\frac{3}{4}\%$, en þann vaxtafót hefir ákærður haft af hlaupareikningsinnstæðum sínum í bönkunum, allt embættistímabilið. Niðurstaðan af útreikningnum varð kr. 60,104,31.

Ákærður hefir viðurkennt útreikninginn reikningslega réttan, en heldur því fram, að niðurstaðan sé villandi, ef skilja beri hana svo, að hann hafi haft svo miklar vaxtatekjur af geymslufé búa. Hann kveðst að vísu ekki hafa haldið sérstakan reikning yfir vaxtatekjur sínar, en til stuðnings fullyrðingu sinni hefir hann haldið því fram, í fyrsta lagi, að rangt sé að reikna daginn, sem innborgunin er tilfærð í aðalreikningsbók eða höfuðbók, því litlar líkur séu til þess, að féð hafi verið lagt sama dag í bankann, í öðru lagi muni talsvert af fénu alltaf hafa legið í sjóði á skrifstofunni, og í þriðja lagi hafi verið reiknaðir vextir af uppboðsandvirði frá þeim degi, sem það er tilfært, búum til tekna, en það sé rangt, því oft hafi uppboðsskuldirnar ekki verið komnar inn.

Fyrsta atriðið mun vafalaust hafa við nokkur rök að styðjast, en bæði er, að sú hækkun útkomunnar, sem af þeirri reikningsaðferð kann að hafa leitt. nemur sáralitlu, samkvæmt skoðun ákærðs kringum 1000 kr., og í öðru lagi verður að taka tillit til þess, að mismunurinn jafnast sennilega talsvert við það, að fé, sem útborgað hafi verið með ávisunum, kann að hafa staðið stundum nokkuð lengur inni í bönkum, heldur en aðalreikningsbók eða höfuðbók sýnir, vegna þess, að dregist hafi að hefja þær, og enn fremur, þegar hafnar hafa verið banka-inneignir, er ótrúlegt annað, en að féð hafi samstundis verið fært yfir á hlaupareikninginn, ef ekki hefir þurft að greiða neitt, eða aðeins lítinn hluta þess, út um leið. Öðru atriðinu er svar að að framan og vísast til þess, er þar er sagt. Viðvíkjandi þriðja atriðinu, um það, að uppboðsandvirði hafi eigi verið innkomið, þegar það er tilfært, ber þess að gæta, að samkvæmt aðalreikningsbók og höfuðbók, virðist venjulega hafa verið liðnir nokkrir mánuðir frá því, að uppboð var haldið og þar til andvirðið er tilfært búi eftir skilagrein. Er það þann veg alstaðar, þar sem dagsetningar er getið við uppboðin. Þannig er 2 þrotabúum, á bls. 107 og 108 í höfuðbók, tilfært uppboðsandvirði $\frac{8}{1}$ 1921, frá uppboðum $\frac{10}{5}$ 1920 og $\frac{11}{6}$ 1920, og síðara búinu tilfært uppboðsandvirði $\frac{18}{4}$ 1922 frá uppboði $\frac{1}{5}$ 1921. Stundum er uppboðsandvirði tilfært á næsta almanaksári eftir uppboðið. Aðalreglan virðist samt sú, að til-

færa uppboðsandvirði í árslok, og virðist einsætt að ganga út frá því, að oftast hafi nokkrir mánuðir verið liðnir frá uppboði og gjaldfrestur því fyrir nokkru um garð genginn. Samkvæmt því, og með tilliti til 31. gr. skiftalaganna frá 12. apríl 1878, verður að ætla, að uppboðsandvirði hafi venjulega verið innkomið að miklu leyti, þegar það hefir verið tilfært búum.

Samkvæmt framanrituðu er rétturinn þeirrar skoðunar, að framangreindur vaxtaútreikningur sé ekki fjarri lagi. Að minnsta kosti virðist ekki hægt að komast nær því rétta. En jafnframt skal þess getið, að vextirnir voru í þrotabúum aðeins reiknaðir til þess dags, er úthlutunargjörð er lögð fram til sýnis, sem sé 5 vikum fyrir þann skiftafund, sem aðalútborgun getur í fyrsta lagi farið fram á, og í dánarbúum til skiftalokadags. Hefir því skiftaráðandi oft haft vexti af inneignum alllöngum tíma lengur en reiknað er, alltaf í þrotabúum í 5 vikur og í mörgum búum talsvert lengur, vegna þess að féð hefir eigi verið sótt. Geta því vaxtatekjur ákærðs hafa verið nokkuð hærri, þótt eigi beri að ámæla honum fyrir það.

Svo sem eðlilegt er, hafa eignir búa þeirra, sem ákærður hefir haft til meðferðar, verið allmargvislegar. En hér verður aðeins rætt um það fé, sem skiftaráðandi hefir fengið í sínar vörzlur í peningum eða peningaigildi. Uppboðsfé hefir þegar verið nefnt. Auk þess má telja andvirði muna, seldra á annan hátt en á uppboðum, reiðupeninga, innheimtar skuldir, húsaleigu, andvirði og arður af skuldabréfum, ríkisskuldabréfum, veðdeildarbréfum, hlutabréfum o. s. frv. Allt það fé, sem til hefir fallið á framangreindan hátt, hefir ákærði látið renna saman við sjóð embættisins, að svo miklu leyti, sem það hefir eigi verið útborgað jafnóðum, og ávaxtað á bankareikning sínum, á meðan skifti stóðu yfir. Aðeins í örfáum búum hefir ákærður, svo sem áður er að vikið, ávaxtað fé fyrir búin nokkurn hluta þess tíma, sem það stóð inni hjá honum. Má þar sérstaklega benda á dánarbú Jóns Helgasonar frá Hjalla. Ákærður lagði 36000 kr. af fé greinds bús á innlánskírteini í Íslandsbanka 23. des. 1922, og hóf innstæðuna, ásamt áföllnum vöxtum, 23. júní 1924. Rann þá greindur höfuðstóll, ásamt áföllnum vöxtum, saman við aðrar inneignir búsins hjá ákærðum. Greint bú var undir skiftum frá því í ágúst 1922 til 8. marz 1926, og stafaði drátturinn af áf.ýjun. Samkvæmt vaxtaútreikningnum tilféll ákærðum kr. 4355,13 af búi þessu.

Auk þess fjár, sem að framan greinir, áttu allmörg bú, eink-

um eða eingöngu dánarbúin, inneignir í bönkum, ýmist í sparisjóðsbókum eða innlánsskirteinum, sem skiftaráðandi tók í sínar hendur. Þar af afhenti fyrirrennari hans í bæjarfógetaembættinu honum sparisjóðsbækur tilheyrandi 13 búum. Þar sem svona hefir staðið á, hefir ákærður haft þá aðalreglu, að hefja inneignir bókana og skirteinanna, í einu lagi, og láta höfuðstólinn, ásamt áföllnum vöxtum, renna saman við sjóð embættisins, ef ekki var um samtímis eða fyrirfram útborgun að ræða. Samkvæmt útdrætti úr aðalreikningsbók og höfuðbók, sem lagður hefir verið fram í málinu, og ákærður hefir viðurkennt réttan að tölum og dagsetningum, eftir samanburð við bækurnar, hefir ákærður hafið slíkar innstæður í 49 búum.

Ákærður hefir haldið því fram, að í þessum tilfellum hafi undantekningarlitið staðið svo á, að hann hafi verið búinn að greiða út peninga fyrir hlutaðeigandi bú, eða þurft að gera það samtímis, eða í nánustu framtíð, eða hann hafi ætlað að skifta búi bráðlega, þótt það færist stundum fyrir, sakir annríkis og af öðrum ástæðum.

Það er að vísu rétt, að í sumum búum hefir ákærður verið búinn að greiða fé út áður en hann hóf bankainnstæðu, eða greitt fé samtímis, eða skömmu á eftir. En samkvæmt aðalreikningsbók og höfuðbók er það algjör undantekning, að öll innstæðan sé greidd út samtímis og hún er hafin. Venjulegast hefir aðeins verið útborgaður einhver hluti hennar, oft hverfandi litill, og stundum ekkert fyrir en mánuðum eða jafnvel árum síðar. Oft hafa líka aðrar innborganir verið komnar í búin, sem nægt hafa fullkomlega til þess, að standast útborganir þær, sem fram hafa farið, fram að skiftalokum. Sem dæmi skulu nefnd: *Dánarbú Guðm. Benediktssonar*, bls. 228 í aðalreikningsbók: sparisjóðsinnstæður, kr. 1755,20, hafnar $\frac{2}{11}$ 1920. Ekkert greitt úr búinu fyrir en $\frac{10}{10}$ 1921, þá allt greitt í einu. *Dánarbú Einars Magnússonar*, bls. 111 í höfuðbók. Vottagjald kr. 2,00 útborgað $\frac{10}{7}$ 1920. Hinn $\frac{10}{8}$ s. á. hafin sparisjóðsinnstæða, kr. 2149,77. Síðan engar greiðslur fyrir en $\frac{11}{11}$ 1921, þá allt greitt út. *Dánarbú Jörunnar Jónsdóttur*, bls. 125 í höfuðbók. Sparisjóðsinnstæða, kr. 1867,61, hafin $\frac{21}{1}$ 1921 og peningar fundnir $\frac{23}{2}$ s. á., kr. 53,20. Útborganir samtals kr. 12,00 í febr. og marz s. á. Uppboðsandvirði innkomið $\frac{30}{12}$ s. á. rúmar 500 kr. Útborganir engar fyrir en í febr. 1923, þá allt borgað. *Dánarbú Guðbjartar Gestssonar*, bls. 156 í höfuðbók. Peningar, kr. 246,76, innborgaðir $\frac{23}{5}$ 1922. Sparisjóðsinnstæður sam-

tals kr. 4033,37 hafnar $24\frac{1}{5}$ 1922. Hinn $\frac{8}{6}$ s. á. koma inn rúmar kr. 140,00 í viðbót. Fyrsta útborgun, kr. 15,00, $\frac{2}{9}$ s. á. Næst greiddar út kr. 1000,00 $\frac{8}{9}$ 1924. Afgangur eigna greiddur $\frac{6}{12}$ 1924. *Dánarbú Guðrúnar Eyleifsdóttur*, bls. 268 í höfuðbók. Hafin sparisjóðsinnstæða, kr. 116,11, $\frac{5}{7}$ 1926. Sama upphæð útborguð $\frac{4}{12}$ 1928. Annars engar inn- eða útborganir. *Dánarbú Jensinu Hansen*, bls. 244 í höfuðbók. Hafin sparisjóðsinnstæða, kr. 1536,00, $\frac{14}{4}$ 1925, kr. 24,00 útborgaðar $\frac{8}{7}$ s. á. Uppboðsandvirði, kr. 500,00, innkomið $\frac{30}{12}$ s. á. Annars engin útborgun fyr en $\frac{11}{5}$ 1928. Ennfremur þykir rétt að benda á dánarbú Þorgríms Stefánssonar, db. Magnúsar Árnasonar, db. Freysteins Halldórssonar, þrotabú h/f Íðunn, db. Guðm. Jónassonar, db. Jóns Setberg og db. Morten Hansen. Í öllum þeim búum hafa bankainnstæður, sem ákærður hafði hafið, staðið inni hjá honum alllangan tíma. Lagður hefir verið fram í málinu útdráttur úr aðalreikningsbók og höfuðbók, sem sýnir færslur ákærðs í hinum tilvitnuðu búum, auk þess sem bækurnar sjálfar eru lagðar fram. Yfirleitt sýnist svo eftir bókunum, að all oft hafi eigi verið nauðsyn fyrir hendi, að hefja þær innstæður búa, sem stóðu á vöxtum, þegar ákærði gjörði það.

Ákærður hefir haldið því fram, að meðferð sín á búafé hafi verið fullkomlega lögmæt og hefir bent á ýmislegt til stuðnings þeirri fullyrðingu sinni

Hann hefir bent á það, að þar sem skiftaráðendur og skiftafundir hafi einir ráðstöfunarrétt yfir búafé, sé skiftaráðendum eigi skylt að ávaxta það fyrir búin, nema lögmætur skiftafundur mæli svo fyrir. Kveðst hann ekki minnst þess, að nokkur skiftafundur hafi tekið slíka ákvörðun í sinni embættistíð. Á þessa skoðun verður eigi fallið. Hlutverk skiftaráðanda er vafalaust, að gæta hags bús í hvívetna, á meðan skifti standa yfir. Sú ráðstöfun hans, að ávaxta fé búsins fyrir sjálfan sig, leiðir beinlínis til fjártaps fyrir búið. Virðist því þurfa ótvírætt samþykki lögmæts skiftafundar, til þess að sú ráðstöfun geti talist lögmæt, og þar sem skiftaráðandi er samkvæmt stöðu sinni oddviti skiftafundar og er venjulega kunnastur meðferð bús eignanna, ber honum að vekja athygli skiftafundar á þessu atriði, og leita samþykkis hans, ef hann óskar eftir heimild til þess að ávaxta búaféð fyrir sjálfan sig.

Þá hefir ákærður bent á það, að aðalregla íslenzks réttar sé sú, að greiða ekki vexti af fé, sem geymt er fyrir aðra eða fengið að láni, nema svo sé umsamið, eða leiði af viðskifta-

venju (bankar eða sparisjóður). Ennfremur að skiftalögin fyrir-skipa ekkert um ávöxtun búafjár.

Það er rétt, að skiftalögin hafa ekkert ákvæði um skyldu skiftaráðanda til þess að ávaxta búafé. Hinsvegar liggur það í hlutarins eðli, að skiftaráðandi, sem skipaður er af ríkisvald-inu til þess að gæta hags þeirra manna, sem hagsmuni eiga í búinn, og oft eru beinlinis þvingaðir til þess með lögum, að hlita forsjá hans, sbr. ákvæði skiftalaganna um skilyrði fyrir erfingjaskiftum, svo og gjaldþrotaskiftalögin, hlýtur að bera rikari skyldu til þess að ávaxta það fé, sem hann tekur í sín-ar hendur sem skiftaráðandi, heldur en einstaklingar, sem geyma fé í greiða skyni, eða fá fé að láni, án þess að samið sé um vaxtagreiðslu. Virðist einsætt, að skiftaráðandi geti eigi talizt hafa gætt hags bús til fullnustu, ef hann ekki hefir inn-eignir þess á vöxtum, þar sem því verður viðkomið, án áhættu eða mikillar fyrirhafnar, sérstaklega þar sem bankar eru við hendina, og lætur búið njóta vaxtanna. En sérstaklega virðist sjálfsagt, ef skiftaráðandi hefir í raun og veru haft búafé á vöxtum, að vextirnir renni til búanna sjálfra, en eigi skiftaráð-anda, nema sérstök heimild sé til annars.

Ákærður heldur því fram, að hann hafi í meðferð sinni á búafé stuðst við algenga venju annara skiftaráðenda, um að ávaxta eigi fé til hagsmuna fyrir búin. Þótt það breyti í raun og veru engu, um lögmæti og ólögmæti þeirrar aðferðar, sem ákærður hefir beitt, hvort aðrir hafi notað sömu aðferð eða eigi, þar sem verknaður verður að teljast jafn ólögmætur, ef hann á annað borð er það, þótt hann sé framinn af fleirum, þá þykir rétt að athuga nokkuð þau gögn, sem fyrir hendi eru, til upplýsinga venju annara skiftaráðenda í þessu efni.

Ákærður hefir lagt frám afrit af símskeyti, sem hann kveð-ur son sinn hafa sent bæjarfógetanum á Seyðisfirði. Þar er þess getið, að það sé venja skiftaráðanda í Reykjavík, að til-færa eigi vexti af inneign dánar- og protabúa hjá sér, nema verulegur dráttur á búskiftum hafi verið fyrirsjáanlegur og um verulegar upphæðir hafi verið að ræða. Spyr hann síðan, hver sé venja skiftaráðandans á Seyðisfirði í þessu efni. Samskon-ar símskeyti kveður ákærður son sinn hafa sent öðrum bæjar-fógetum landsins, nema bæjarfógetanum í Hafnarfirði. Lagði ákærður ennfremur fram svarskeyti 5 bæjarfógeta og vottorð frá bæjarfógetanum í Hafnarfirði.

Bæjarfógetinn á Akureyri kveðst fylgja sömu reglu um ávöxt-

un búafjár og skýrt sé frá í fyrirspurnarskeytinu, en tekur jafnframt fram, að peninga, sem hann hafi tekið á móti í byrjun skiftameðferðar, hafi hann jafnaðarlega látið standa í sérstökum sparisjóðsbókum fyrir reikning búsins, en greiðslur innkomnar eftir þann tíma láti hann ottast renna saman við sjóð embættisins, og greiði úr honum það, sem þarf, fyrir búin, meðan á skiftum standi. Bæjarfógetinn á Sigiufirði kveðst heldur ekki tilfæra búum vexti, en kveður aðra venjulega hafa haft innheimtu búa með höndum og ekki sé um aðra inneign að ræða. Búum sé skift þegar, þegar innheimtum hefir verið skilað, en ef einhver dráttur hafi orðið, hafi inneignir legið í kassa hjá sér Bæjarfógetinn á Ísafirði kveðst ekki tilfæra dánar- og þrotabúum vexti af inneign, nema verulegur dráttur á búskiftum hafi verið fyrirsjáanlegur eða um verulega fjárhæð að ræða eða vaxta krafizt.

Bæjarfógetinn í Vestmannaeyjum kveður aldrei hafa verið svo mikið búafé í sinum höndum, að eigi hafi verið meira reiðufé á skrifstofunni. Tekur fram, að rikissjóður hafi greitt 15000 kr. til bús nokkurs frá tíð Karls Einarssonar og eigi greitt vexti. Bæjarfógetinn á Seyðisfirði kveðst eigi greiða vexti af inneign búa, meðan skifti standa yfir, nema upphæðin nemi einhverju verulegu, sé fleiri þúsundir eða standi inni fleiri mánuði. Bæjarfógetinn í Hafnarfirði kveðst eigi hafa talið sér skylt, að ávaxta eða svara vöxtum af búafé, nema verulegur dráttur hafi orðið eða verið fyrirsjáanlegur á skiftum og um verulegar upphæðir hafi verið að ræða.

Þá hafa verið lagðir fram í málinu staðfestir útdrættir úr embættisathugunum hjá 3 núverandi bæjarfógetum og sýslumönnum, sem sé bæjarfógetanum í Hafnarfirði og sýslumanni Gullbringu- og Kjósarsýslu, sýslumanninum í Snæfellsness- og Hnappadalssýslu og bæjarfógetanum á Akureyri og sýslumanni í Eyjafjarðarsýslu.

Hjá hinum fyrstnefnda var aðeins eitt bú óskift, þegar skoðun fór fram í dezbr. f. á. Inneign búsins hjá skiftaráðanda, kr. 1616,99, var í sérstakri sparisjóðsbók við Landsbanka Íslands.

Sýslumaðurinn í Snæfellsness- og Hnappadalssýslu hafði í höndum inneignir 6 búa. Voru inneignirnar ýmist geymdar í sparisjóðsbókum, eða í umslögum, með utanáskrift búanna.

Hjá bæjarfógetanum á Akureyri voru 17 bú undir skiftum, þegar skoðun fór fram. Inneignir búanna voru samtals kr. 36,642,63, þar af hefir hann kr. 17,318,23 í sérstökum sparisjóðs-

bókum á nafn búanna. Hitt virðist standa í sjóði hjá honum með öðru fé embættisins.

Ákærður hefir lagt fram í málinu 4 frumvörp að úthlutunargjörðum í þrotabúum, sem skift hefir verið í Árnessýslu. Meðal eignaliða í þrotabúum þessum er eigi getið vaxta af inneign þeirra hjá skiftaráðanda. Hinsvegar virðist ekki útilokað, að vextir geti verið fölgir í einhverjum eignaliðum, þótt þess sé eigi sérstaklega getið, þar sem höfuðbókarútdrættir eru eigi fyrir hendi, og um venju téðs skiftaráðanda almennt verður engin ályktun dregin af þessum útdráttum.

Framangreindar upplýsingar um ávöxtun búafjár hjá greindum skiftaráðendum eru svo ónákvæmar, að alls ekki er unnt að sjá til nokkurrar hlitar, hver venja þeirra er í þessu efni. En hjá þeim flestum virðist það vera aðalregla, að ávaxta féð fyrir búin, ef um verulegan drátt á skiftum eða verulega fjárupphæð er að ræða, með öðrum orðum, þegar vextirnir skifta nokkru verulega. Skilgreining á því, hvað átt sé við með orðunum »verulegur dráttur« og »veruleg fjárhæð« hefir aðeins einn skiftaráðandi. Kveðst hann eiga við »fleiri þúsundir« og »fleiri mánuði«. Einn skiftaráðandinn virðist alltaf halda fénu aðskildu frá öðru fé embættisins.

Hér hefir aðeins verið rætt um venju núverandi skiftaráðenda hér á landi. En rétt er að geta þess, að samkvæmt aðalreikningsbók bæjarfógetaembættisins í Reykjavík, löggilttri ^{28/4} 1905, virðast síðustu fyrirrennarar ákærðs í bæjarfógetaembættinu hafa haft þá aðalreglu, að reikna búum vexti af innstæðum hjá sér. Er það gert af upphóðsandvirði sem öðru fé. Penningar, sem greiðzt hafa inn til búa, hafa oft verið lagðir í sparisjóðsbækur fyrir búin, og föst regla virðist það hafa verið, að taka ekki fé út úr sparisjóðsbókum búa, nema til þess að greiða út jafnstóra upphæð.

Þá hefir ákærður fært það fram sér til varnar, að þrátt fyrir embættisskoðanir, sem fram hafi farið hjá sér, hafi hvorki skoðunarmennirnir né ríkisstjórnin fundið nokkuð athugavert við aðferð sína við ávöxtun búafjár.

Einn embættisendurskoðandinn, Klemens Jónsson, fyrv. landritari, hefir gefið yfirlýsingu, sem lögð hefir verið fram í þessu máli. Hann kveðst hafa skoðað tvisvar hjá ákærðum, þegar ákærður var bæjarfógeti á Seyðisfirði, en þó ekki hafa veitt því eftirtekt, að ákærður reiknaði eigi búum vexti af inneign hjá sér, en ef hann hefði veitt því eftirtekt, kveðst hann myndi

hafa bent honum á, að það væri eigi rétt. Kveður hann það skoðun sína, að ávaxta beri fé fyrir búin sjálf, ef um ávöxtun sé að ræða.

Um álit hinna endurskoðendanna um þetta atriði eru engar upplýsingar í málinu.

Um viðneskju þeirra stjórna, sem setið hafa við völd á embættistímabili ákærðs, um meðferð hans á búafé, skal ekkert fullyrt, eða um skoðun þeirra á atriðinu. Líklegast má þó telja, að þeim hafi ekki verið kunnugt um það, því engin teljandi skoðun mun hafa farið fram á starfsemi ákærðs sem skiftaráðanda hér í Reykjavík, og engin skýrsla gefin um hana til ríkisstjórnarinnar.

Hér að framan hefir verið lýst nokkuð því framferði ákærðs, sem tilefni hefir gefið til málshöfðunar gegn honum, jafnframt því, að gjörð hefir verið grein fyrir þeirri skoðun hans, að um lögmætt framferði hafi verið að ræða, og helztu ástæður fyrir henni raktar og athugaðar. Með skirskotun til framanritaðs, er skoðun réttarins sú, að í stöðu ákærðs sem skiftaráðanda hafi verið fólgin skylda til þess að hafa inneignir dánar- og þrotabúa á vöxtum og láta búin sjálf njóta vaxtanna, yfir þann tíma, sem búin voru undir skiftum, sérstaklega með tilliti til þess, að bankar voru við hendina, sem hættulaust virðist að láta geyma féð. Til þess að ávaxta féð til hags fyrir sjálfan sig, hefði hann átt að leita samþykkis lögmæts skiftafundar. Hinn ákærði hefir verið sakaður um brot gegn ákvæðum 13. kap. hinna alm. hegningarlaga og ákæran gegn honum ein-skorðuð innan takmarka greinds kapitula. Verður því að athuga, hvort hann getur talizt sekur um brot gegn ákvæðum þess kapitula.

Það framferði ákærðs, sem rannsaka þarf, hvort telja beri refsivert, má aðgreina í þrjár:

1°. að taka sér ekki fram um að ávaxta búafé, búunum til hags,

2°. að taka sjálfur þá vexti, sem búaféð hefir raunverulega gefið, á meðan það stóð í hendi honum, og

3°. að taka inneignir búna úr bönkum og sparisjóðum og flytja þær í sjóð embættisins og sinn eigin bankareikning, til ávöxtunar fyrir sjálfan sig.

Ad. 1°. Verður að visu að telja vanrækslu, að því er kemur til búna, sem eiga svo miklar fjárhæðir, eða búaskifti taka svo langan tíma, að ávöxtun fjárens sé fjárhagsatriði fyrir búið,

sem máli skifti. En ekki virðist sú vanræksla verða talin refsiverð, út af fyrir sig.

Ad. 2°. Í þessum lið er átt við allt það fé, sem runnið hefir inn til búa, án þess að vera á vöxtum áður (ad. 3°. undantekið). Hefir fé þetta numið allstórum upphæðum í sumum búum og oft staðið inni um langan tíma, stundum svo árum skiftir. Það er vitavert af skiftaráðanda, að taka vexti af fé þessu til sjálfs sin, án þess að fá til þess beint samþykki aðilja í búunum. Ákærður hefir haldið því fram, að aðiljar hafi aldrei, að einu tilfelli undanskildu, gert athugasemdir við úthlutanir, vegna þess að eigi hafi verið reiknaðir vextir af innstæðunni hjá sér, og telur í því fólgið samþykki hlutaðeigenda til vaxtatöku skiftaráðanda. Bendir hann á, að lögfræðingar hafi oft verið umboðsmenn aðilja, en hafi samt eigi gert nokkrar athugasemdir í framangreinda átt. Rétturinn verður að álita, að það hafi verið skylda skiftaráðanda sjálfs, að benda hlutaðeigendum á þetta atriði, og fá beint yfirlýst samþykki þeirra til vaxtatökunnar. Að þeir hefja ekki mótmæli að fyrra bragði, getur stafað af því, að þeir ekki hafi veitt þessu athygli. Á það benda t. d. ummæli Magnúsar Guðmundssonar, fyrv. ráðherra, á Alþingi 1928, Alþt. B. 1928, bls. 4753. Hann kveðst hafa verið viðriðinn þó nokkur skifti hér í bænum, og heldur samt, að skiftaráðandi hafi engar vaxtatekjur af geymslu fé búa, enda álitur hann vextina eiga að ganga til þeirra, sem féð eiga. Þar að auki er alltitt, að enginn mæti á skiftafundum. Er þá enginn til þess að samþykkja eða mótmæla, nema skiftaráðandi sjálfur. Stundum er bókun í skiftagjörðum þannig, að eðlilegt er að menn veiti því eigi athygli, að vextir séu eigi reiknaðir af inneign hjá skiftaráðanda. Má í því sambandi nefna sem dæmi skiftagjörð í dánarbúi Önnu Stephensen. Fullnaðarskifti í því búi fara fram ³⁰/₁₀₀ 1928. Einn eignaliðurinn er nefndur: »Vextir og arður meðan stóð á skiftum« kr. 17,192,75. Við athugun á höfuðbók sézt, að hér er aðeins átt við vexti og arð, sem greiðst hefir inn til skiftaráðanda af ríkisskuldabréfum, veðeildarbréfum og öðrum arðbréfum búsins, en ekki vextir af inneigninni hjá skiftaráðanda. Eftir vaxtaútreikningnum námu vextir og vaxtavextir af inneigninni hjá skiftaráðanda kr. 8000.00. Mjög lík þessu er bókunin í dánarbúi Jóns Helgasonar frá Hjalla, en þar ávaxtaði ákærður nokkurn hluta inneignarinnar á innlánsskirteini, nokkurn hluta skiftatímabilsins, svo sem fyrr segir.

Það verður því ekki á það fallizt, að ákærður hafi getað álitíð sig hafa nægilegt samþykki aðilja, til þess að taka sjálfur til sín vextina. Virðist ákærður með því framferði, sem heyrir undir þennan lið, hafa brotið gegn ákvæðum 142. gr. alm. hegningarlaga.

Ad. 3°. Sú aðferð ákærðs, sem getur undir þessum lið, hefir verið rædd nokkuð að framan og tekin ýms dæmi. Virðist engum vafa undirorpið, að vitavert er af skiftaráðanda að taka fé, sem stendur á vöxtum fyrir búin, og ávaxta það fyrir sjálfan sig, án þess að hafa til þess yfirlýst samþykki allra hlutaðeigenda, eða féð sé þegar greitt af hendi. Þegjandi samþykki hlutaðeiganda getur tæplega verið um að ræða í þessu tilfelli, því í úthlutunargjörðinni er venjulega bókað, þegar svona stendur á, meðal eignaliða: »Hafin sparisjóðsinnstæða með vöxtum«, eða bara: »sparisjóðsinnstæða með vöxtum«. Er eðlilegt, að aðiljar hafi skilið þessar bókanir þannig, að vextir væru reiknaðir til skiftadags og innstæðan nýhafin; sem dæmi má nefna: Dánarbú Morten Hansen. Sparisjóðsinnstæður og vextir, samtals kr. 43,130,28, var hafið af skiftaráðanda 24. septbr. 1923. Á lokaskiftafundinum 15. júlí 1925 er bókað sem eignaliður 3: Hafin sparisjóðsinnstæða með vöxtum, kr. 43,130,28.

Sá verknaður, sem lýst er undir þessum lið, virðist hegningarverður og ber að heimfæra hann undir 142. gr. alm. hegningarlaga.

Ákærður hefir því, með framferði því, sem lýst er undir liðunum 2 og 3 hér að ofan, að áleti dómarans, brotið gegn ákvæðum 142. gr. hinna alm. hegningarlaga.

Ákærður er kominn yfir lögaldur sakamanna, er fæddur 17. janúar 1866 og hefir aldrei sætt ákæru eða refsingu fyrir nokkurt afbrot. Refsing sú, sem hann hefir til unnið, þykir hæfilega ákveðin 15 daga einfalt fangelsi, en með tilliti til þess, að ákærður hefir ekki áður sætt ákæru eða refsingu fyrir nokkurt lagabrot, að hann hefir setið í vandasömum embættum um langan tíma, og að almanna dómi rækt þau að mörgu leyti þrýðilega, að það má að nokkru leyti kenna það eftirlitsleysi landsstjórna, að hann hefir haldið áfram framferði því, sem hann er sakfeldur fyrir, að ákærðum virðist hafa verið gefið lítið tilefni til þess frá öðrum, að breyta umgetinni venju sinni, þykir mega ákveða, samkvæmt 1. gr. laga nr. 39, 16. nóvbr. 1907, að fullnustu refsingarinnar skuli fresta og að hún skuli

falla niður að 5 árum liðnum frá uppsögn dóms þessa, ef ákærður fullnægir lögmæltum skilyrðum.

Í máli þessu hefir engin skaðabóta- eða endurgreiðslukrafa komið fram. Og þar sem aðiljar að slíkum kröfum munu allmargir, dreifðir og ókunnir, hefir ekki þótt rétt, að fresta lyktun málsins, þótt slíkar kröfur kynnu að koma fram.

Ákærður greiði allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Á rekstri málsins hefir enginn ónauðsynlegur dráttur orðið.

Föstudaginn 10. okt. 1930.

Nr. 110/1929. **Valdstjórnin** (Pétur Magnússon)

gegn

Walter Harrison (Lárus Fjeldsted).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Þingeyjarsýslu 10. sept. 1929: Kærður, Walter Harrison, greiði 17000 króna sekt í Landhelgissjóð Íslands, og komi 9 mánaða og 8 daga einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún er ekki greidd innan þriggja sólarhringa frá birtingu dóms þessa. Afli og veiðarfæri öll — þar með taldir dragstrengir — sem eru í botnvörpunum H. 427 »Castlethorp« frá Hull, sé upptækt og renni andvirði þess í sama sjóð. Svo greiði kærður allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Af ástæðum þeim, sem teknar eru fram í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, og ekkert þykir athuga-vert við, ber að staðfesta dóminn, þó með þeim breytingum, að sektin ákveðst 16000 kr., er afplánist með átta mánaða einföldu fangelsi, ef hún verður eigi greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa, og að sýkna verður kærða af kröfu valdstjórnarinnar um

endurgreiðslu á kr. 273,25, fyrir missi akkeris og akkerisfestar frá ljósdufli varðskipsins, þar sem tjón þetta verður eigi talið til málskostnaðar og eigi verður séð af prófunum, að kærði hafi sérstaklega verið krafinn sagna um kröfu þessa.

Kærða ber að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 100 kr. til hvors.

Það athugast, að eigi verður séð, að dómariinn hafi látið dómtúlkinn vinna drengskaparheit áður en hann tók til starfa. Ennfremur athugast, að mikill dráttur hefir orðið á rekstri málsins, eftir að því var áfrýjað, en sú greinargjörð, sem gjörð hefir verið fyrir drættinum, þykir eftir atvikum ekki óviðunandi.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að sekt kærða ákveðst 16000 kr. og að skaðabótakrafan, kr. 273,25, fyrir akkeri og akkerisfesti falli niður. Sektin afplánist með átta mánaða einföldu fangelsi, ef hún verður eigi greidd innan 30 daga frá birtingu dóms þessa.

Kærði, Walter Harrison, greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Lárusar Fjeldsted, 100 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál það, sem hér liggur fyrir, er höfðað af valdstjórnarinn-

ar hálfu gegn kærðum, Walter Harrison, skipstjóra á enska botnvörpunum »Castlethorp« H. 427 frá Hull, til heimilis 59 Belgrave Drive, Hull, fyrir brot á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum í landhelgi, og eru mála-vextir þessir:

Fimmtudaginn 5. þ. m. var varðskipið »Ægir« á leið út með Langanesi að sunnanverðu, og sá þá kl. 1,30 árd. togara koma að norðan upp undir Langanestá, snúa þar við og halda út frá nesinu NNA.-læga stefnu, að því er virtist. Kl. 2,12 árd. hafði togari þessi numið staðar og var útlit fyrir, að hann væri í undirbúningi til veiða.

Kl. 2,31 árd. miðaðist Langesviti í m/v VNV., og var það-an haldið á togarann í NA.-lægar stefnur, sem breyttust alltaf meira til austurs, og var það séð frá varðskipinu, að togarinn stýrði SA. og ASA.-lægar stefnur. Kl. 2,41 árd. var stöðvunar-merki gefið, og síðan skotið 3 lausum stöðvunarskotum með 3ja mínútna millibili, kl. 2,42, 2,45 og 2,48 árd. Kl. 2,49 var aftur gefið stöðvunarmerki með eimpípu varðskipsins og kall-að til togarans að nema staðar, og gjörði hann það. Kl. 2,50 árd. var böja látin út á hlið við togarann og samstundis mælt dýpi. Reyndist þetta að vera togarinn »Castlethorp« H. 427 frá Hull, sem kærður er skipstjóri á, og hafði bakborðsvörpu úti. Kl. 7,30 árd. var gjörð þessi staðarákvörðun hjá togaranum, þar sem hann lá hjá böju varðskipsins, sem látin var út, þegar komið var að honum:

^ Ak. Viðvikurheiði 28° 30'

^ Langanestá

Svinalækjartangi 41° 50'

Dýpi mælt 59 metrar, og gefur sá staður togarann 0,25 sm. utan landhelgislinunnar, en miðanir samtímis gerðar þar, sem Langanestáin er miðuð í m/v SV. t. V¹/₂V. og Svinalækjartangi í m/v V. t. N¹/₂N., gefa stað togarans 0,1 utan landhelgislinunnar.

Hvort kærði hefir gjörzt sekur í broti á l. nr. 5/1920 veltur á því, hvort hann var að toga á landhelgissvæðinu eitthvað af tímanum kl. 2,12 til kl. 2,49 árd. þ. 5. þ. m.

Kærði neitar þessu eindregið og byggir neitun sína aðal-lega á því, að hann hafi siglt út frá stað, sem var ca. ³/₄ mílu frá Langanesi, með Langesvita m/v VSV., hafi þar og þá sett logg sitt á 0 og siglt út stefnuna NNA. og sett niður böju, þegar loggið sýndi tæplega 5 mílur (4 og ³/₄), siglt »slow«

norð austlæga stefnu í ca. 7 mínútur, meðan verið var að setja út bakborðsvörpu, siglt ANA. meðan verið var að slaka á og síðan stefnt í A. t. S¹/₂S.

Þessa neitun kærða, sem aðallega er byggð á því, hvað logg togarans hafi sýnt, að kærður hafi siglt langt út frá landi, en sem ekki styðst við neinar staðarmælingar, verður rétturinn að telja of óábyggilega og veigalitla til þess, að hún geti komið til greina gegn staðarmælingum, athugunum og samhljóða eiðfestum framburði skipherrans og stýrimannanna á varðskipinu »Ægir«, en samkvæmt þeim verður að telja sannað, — bæði eftir tíma þeim og stefnu þeirri, sem varðskipið sá skip kærða sigla á tímabilinu kl. 2,12—2,49 árd. 5. þ. m., og eftir þeim hraða, ca. 3 milur á klukkustund, sem telja má upplýst, að það hafi farið, þar sem það hafði bakborðsvörpu úti, miðað við staðinn, þar sem það var stöðvað —, að skip kærða hafi á umræddu tímabili verið inni á landhelgisvæðinu, með bakborðsvörpu úti, eins og segir í skýrslu skipherrans á »Ægir« og framburði hans og stýrimanna varðsupsins í lögreglurétti Þingeyjarsýslu 6.—10. þ. m.

Hinn kærði skipstjóri hefir jatað, að eftir að hann var búinn að sigla út bakborðsvörpuna, hafi hann togað í áttina A. til S¹/₂S. í 20—30 mínútur, unz varðskipið setti leitarljós á skip hans og sendi viðvörðunarskot, en samkvæmt því hefði hann átt að vera a. m. k. eins langt inni á landhelgisvæðinu með vörpuna úti eins og segir í skýrslu varðsupsins, með tilliti til staðarins, þar sem hann var stöðvaður. Kærður hefir sjálfur bent varðskipinu á, hvar böja togarans væri, og með nákvæmum staðarmælingum varðsupsins, sem bæði eru gerðar kl. 5,48 árd. og kl. 10,00 árd. 5. þ. m., er það sannað, að böjan var á landhelgislinunni, og virðist þessi staðreynd ekki geta samrýmt skýrslu kærða um siglingu hans eftir logginu út frá Langanesi, þar til böjan var sett í sjóinn, og benda til þess, að loggmæling sé hvorki ábyggileg né fullnægjandi.

Samkvæmt framanskráðu verður að teljast nægilega sannað í máli þessu, að kærði hafi gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920, og þar sem kærði hefir í október 1926 verið dæmdur fyrir samskonar brot og hér, er um ítrekun að ræða, er samkvæmt 5. gr. nefndra laga varðar fangelsi auk sekta. En þar sem telja má nægilega upplýst í málinu, að kærði hefir talið sig vera utan landhelgislinunnar, þar sem hann togaði með öllum ljósum skipsins uppi 5. þ. m. og sagði

sjálfur strax til bóju sinnar, þá þykir mega sleppa fangelsis-
refsingunni, en dæma kærða til sektar, sem með hliðsjón af
því, að hér er um ítrekað brot að ræða, og að dagsgengi krón-
unnar er 81/60 úr gullkrónu, telst hæfilega metin 17000 krónur,
sem rennur í Landhelgissjóð Íslands, og komi 9 mánaða og 8
daga einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún er ekki greidd
innan þriggja sólarhringa frá löglegri birtingu dóms þessa.
Afli sá, sem í áðurnefndu skipi er, og veiðarfæri öll — þar
með taldir dragstrengir — sé upptækt og renni andvirði þess
í sama sjóð. Svo greiði kærði allan af máli þessu löglega
leiddan og leiðandi kostnað, þar með kr. 273,25 til varðsþips-
ins »Ægir« fyrir akkeri og vir, sem varðskipið missti sökum
þess, að kærður hlýddi ekki fyrirmælum skipherra varðsþips-
ins, að taka upp vörpu sína, er komið var að honum við ólög-
legar veiðar 5. þ. m.

Á máli þessu hefir enginn óþarfa dráttur orðið.

Föstudaginn 17. okt. 1930.

Nr. 72/1930.   **Valdstjórnin** (Sveinbjörn Jónsson)
                              gegn

Haraldi Sigurðssyni (Lárus Jóhannesson).

Áfengislagabrot.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 1. júlí 1930: Kærði, Haraldur Sigurðsson, á að greiða innan fjöggra vikna 5000 króna sekt í ríkissjóð, en afplána hana með 118 daga einföldu fangelsi, faist hun ekki greidd. Auk þess dæmist kærði í tveggja mánaða einfalt fangelsi og til þess að greiða allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Afbrot kærða eru í lögregluréttardóminum réttlæga heimfærð undir 6. og 11. gr. laga nr. 64, frá 7. maí 1928, sbr. nú lög 64/1930, og með tilliti til þess, að

kærður hefir áður verð dæmdur fyrir brot gegn áfengislöggjöfinni, svo sem segir í lögregluréttardóminum, ákveðst refsing hans, samkv. 30. og 32. gr. nefndra laga, 4000 kr. sekt í ríkissjóð, er afplánist með 95 daga einföldu fangelsi, ef hún fæst eigi greidd innan tveggja mánaða frá birtingu dóms þessa. Auk þess skal kærði sæta einföldu fangelsi í 3 mánuði.

Kærði greiði allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 50 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Haraldur Sigurðsson, greiði 4000 kr. sekt í ríkissjóð, er afplánist með 95 daga einföldu fangelsi, ef hún fæst eigi greidd innan tveggja mánaða frá birtingu dóms þessa. Auk þess sæti hann þriggja mánaða einföldu fangelsi.

Kærði greiði allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Sveinbjörns Jónssonar og Lárusar Jóhannessonar, 50 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað gegn kærða, Haraldi Sigurðssyni, á Sandi hér í Vestmannaeyjum, fyrir brot á áfengislöggjöfinni, og eru málavextir þessir:

22. maí þ. á. var gerð húsleit hjá kærða, og fannst þá við húsrannsóknina steinoliutunna og voru í henni 130—150 litrar af vökva. Tekið var á flösku úr tunnunni, flaskan innsigluð og send efnarannsóknarstofu ríkisins, sem, eins og réttarskj.

nr. 3 ber með sér, ákvað alkóhólstyrkleika vökvans 6,35% að rúmmáli. Þá gaf efnarannsóknarstofan þá yfirlýsingu, að úr þessum vökva mætti vinna spiritus, eða spiritusblöndu, með því að eima hann.

Efnarannsóknarstofan hefir athugað fl. nr. 1, sem getur um í prófunum, og telur innihaldið að alkóhólstyrk 34% að rúmmáli. En það er ekki sannað í málinu, að kærður hafi látið þessa flösku af hendi. Kærði heldur fram, að hann hafi ekki átt annan vökva en þann í steinolíufatinu og lampasprittblönduna, sem hann kallar svo. Hinsvegar hefir vitnið Kjartan Guðjónsson ekki kannast við, að hafa fengið flösku nr. 1, sem lögreglan tók af honum, hjá kærða, en heldur fram, að ef lögreglan hafi tekið umrædda flösku af sér, þá hafi orðið flöskuruglingur á kaffihúsinu.

Kærði hélt því fram í byrjun, að hann hefði selt vitninu Kjartani Guðjónssyni eina flösku af því, sem hann kallar lampasprittblöndu, en féll frá þessu, þá er vitnið kannaðist ekki við, að hafa keypt umrædda flösku hjá honum.

Ekki hefir kærði viljað kannast við, að hann selji lampaspritt. Rétturinn verður því að líta svo á, sem ekki hafi sannast annað brot á kærða en bruggun og sala á vökvanum í steinolíutunnunni, sem fannst, eins og þegar tekið fram, við húsrannsóknina, og stóð í skúr, og var auðséð öllum, þegar inn var komið. Vökva þessum var öllum hellt út af lögreglunni, með samþykki kærða, um leið og sýnishorn voru tekin úr tunnunni.

Í áfengislögunum nr. 64, frá 7. maí 1928, er áfengur drykkur talinn hver sá vökvi, sem meira er í en 21,4% af vinanda að rúmmáli, en vökvi sá, er kærður hefir búið til og afhent, hefir langtum meiri alkóhólstyrkleik, nfl. 6,35%.

Með því að búa til þennan vökva og afhenda hann, hefir kærður þannig gjörzt brotlegur gegn 6. og 11. gr., sbr. við 27. gr., 30. og 32. gr. og 1. gr. nefndra laga, og þegar ákveða skal refsingu þá, er kærður hefir tilunnið, verður að taka tillit til þess, að kærður hefir áður gjörzt brotlegur sem hjer segir:

Með dómi lögregluréttar Vestmannaeyja, gengnum 28. ágúst 1924, var kærður dæmdur fyrir brot á 1. gr. laga nr. 25, 3. nóvember 1915, og 3. málsgrein 15. greinar laga nr. 91, 14. nóvember 1917, og hafði kærði búið til áfengi úr sykri og geri. Var kærði með dómi þessum dæmdur til þess að greiða í sekt 500 krónur og að auki fangelsi við vatn og brauð í 5 daga.

Með dómi lögregluréttar Vestmannaeyja, gengnum 10. október 1928, var kærði dæmdur fyrir brot á lögum nr. 64, 7. maí 1928, 6. gr., í 1000 kr. sekt, auk fangelsis í 2 daga, samkv. 30. gr.

Samkvæmt þessu þykir refsing sú, er kærður hefir nú tilunnið, hæfilega ákveðin 5000 króna sekt í ríkissjóð, og á kærði að afplána hana með 118 daga einföldu fangelsi, fáist hún ekki greidd innan fjöggra vikna. Auk þess dæmist kærði í tveggja mánaða einfalt fangelsi, samkv. 30. gr. laga frá 7. maí 1928. Ennfremur greiði kærði allan kostnað málsins sem orðinn er og verður.

Mánudaginn 20. okt. 1930.

Nr. 142/1929. **Einar Pétursson** (Lárus Jóhannesson)
 gegn
Gústaf Sveinssyni (Pétur Magnússon).

Fyrningu skuldar rift með kröfulýsing í þrotabú.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 19. dezbr. 1929:

Stefndur, Einar Pétursson, greiði stefnandanum, Gústaf Sveinssyni, kr. 8775,93 með 6% ársvöxtum frá 14. júní 1929 til greiðsludags, og kr. 476,00 í málskostnað, innan fimmtán daga frá lögbirtingu dóms þessa, að viðlagri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Eftir flutningi málsins í hæstarétti, þarf aðeins á það að lita, hvort krafa sú, er málið reis út af, muni vera fyrnd eða eigi, og verður þá samkvæmt ástæðum hins áfrýjaða dóms að staðfesta hann.

Málskostnað í hæstarétti greiði áfrýjandi stefnda með 250 kr.

Þvi dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða dómi skal óraskað. Áfrýjandi,
 Einar Pétursson, greiði stefnda, Gústaf Sveins-

syni, málskostnað í hæstarétti með 250 kr., að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er, eftir árangurslausa sáttaumleitun, höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, útgefinni 20. júní s.l., af Guðstaf Sveinsyni, cand. jur. hér í bæ, gegn Einari Péturssyni, kaupmanni, Miðstræti 12 hér í bænum, til greiðslu skuldar, að upphæð kr. 8775,93, með 6% ársvöxtum frá sáttakærudegi, 14. júní sl., til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu. Nemur hann eftir framlögðum reikningi, sem er í samræmi við aukatekjulögin og lágmarksgjaldskrá málaflutningsmannafélagsins, kr. 476,00.

Málavextir eru þeir, að á árinu 1923 varð firmað Sigurjón Pétursson & Co. hér í bænum, eign bræðranna Sigurjóns Péturssonar og stefnds, gjaldþrota. Átti firmað Friðrik Magnússon & Co. þá 9683,23 króna kröfu á þrotabúið. Var kröfu þessari lýst í búið á réttum tíma, og við skiftin komu engin andmæli fram gegn henni, en upp í hana fengust þá greiddar kr. 907,30. Stefnandi hefir nú fengið eftirstöðvar kröfunnar, kr. 8775,93, framseldar til eignar og höfðað mál þetta til greiðslu þeirra á hendur stefndum sem öðrum fullábyrgum eiganda firmans Sigurjón Pétursson & Co., samkvæmt tilkynningu til verzlunar-skrár Reykjavíkur.

Stefndur hefir mótmælt kröfum stefnanda og krafizt sýknu af þeim og málskostnaðar hjá honum eftir mati réttarins.

Í fyrsta lagi byggir stefndur sýknukröfuna á því, að framseljandi kröfunnar, Friðrik Magnússon & Co., hafi við gjaldþrotaskiftin fallið frá henni sem persónulegri kröfu á hendur þeim bræðrunum, en þar sem stefndur hefir ekki gegn mótmælum stefnanda sannað þá staðhæfingu sína, er ekki hægt að taka þessa sýknuástæðu til greina.

Í öðru lagi telur stefndur, að hin umstefnda skuld sé fyrnd, og hefir krafizt sýknu á þeim grundvelli. Þessa sýknuástæðu byggir stefndur á því, að þegar firmað Sigurjón Pétursson & Co. varð gjaldþrota, þá hafi einnig bú þeirra bræðranna persónulega verið tekin sérstaklega til skiftameðferðar sem gjaldþrota. Nú kveður stefndur Friðrik Magnússon & Co., aðeins hafa lýst kröfunni í bú firmans, en ekki bú hans eða Sigur-

jóns og hafi því kröfulýsingin ekki rift fyrningu skuldarinnar gagnvart þeim bræðrunum persónulega, og þar sem um gamla verzlunarskuld sé að ræða, þá sé hún löngu fyrnd gagnvart þeim.

Á þessa mótbáru stefnds verður þó ekki fallizt, heldur lítur rétturinn svo á, að framseljandi kröfunnar, F. Magnússon & Co., hafi með því að lýsa henni ekki í bú bræðranna sérstaklega, aðeins afsalað sér rétti til þess, að fá hlutdeild í séreignum þeirra upp í kröfuna við búskiftin, en hinsvegar hafi kröfulýsingin í bú firmans verið nægileg til þess, að rifta fyrningu gagnvart þeim, þar sem þeir eru báðir fullábyrgir fyrir skuldum þess. Fer því um fyrningu á hinni umstefndu skuld eftir 13. gr. fyrningarlaganna frá 20. okt. 1905, og þar sem skiftum á þrotabúi firmans lauk 5. okt. 1928, reiknast fyrningarfrestur hennar fyrst frá þeim degi og er hún þá ófyrnd enn.

Samkvæmt framansögðu verða þá úrslit málsins þau, að stefndur verður dæmdur til þess að greiða hina umstefndu upphæð með vöxtum, eins og krafizt hefir verið, með því að hann hefir ekki mótmælt upphæð þeirra, svo og málskostnað.

Föstudaginn 24. okt. 1930.

Nr. 48/1930.

Réttvisin (Lárus Jóhannesson)
gegn

Pálma Ólafssyni (Eggert Claessen).

Þjófnaður.

Dómur aukaréttar Reykjavíkur 14. apríl 1930: Ákærður, Pálmi Ólafsson, sæti fangelsi við venjulegt fangavíðurværi í 3 mánuði. Svo greiði hann Guðjóni Jónssyni, Hverfisgötu 107, krónur 70,00 í skaðabætur innan 30 daga frá lögbirtingu dóms þessa.

Loks greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Brot ákærða er af undirdómaranum réttilega heimfært undir 6., sbr. 8. gr. laga nr. 51, 7. maí 1923, og

þykir refsingin hæfilega metin 40 daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. Svo greiði ákærði Guðjóni Jónssyni, Hverfisgötu 107, 70 kr. í skaðabætur, og loks greiði hann allan kostnað málsins, bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 50 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Ákærði, Pálmi Ólafsson, sæti 40 daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. Svo greiði hann Guðjóni Jónssyni, Hverfisgötu 107, 70 kr. í skaðabætur.

Ákærði greiði allan kostnað sakarinnar, bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Lárusar Jóhannessonar og Eggerts Claessen, 50 kr. til hvors.

Dómi þessum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er af réttvisinnar hálfu höfðað gegn Pálma Ólafssyni verkamanni, Þórsgötu 23, fyrir brot gegn ákvæðum 23. kapitula almennra hegningarlaga, frá 25. júní 1869, og lögum nr. 51, frá 1928, um nokkrar breytingar til bráðabirgða á hegningarlöggjöfinni og viðauka við hana.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina:

Hinn 20. febrúar síðastl. sat ákærður í máli þessu inni á svonefndu »Litla kaffi« á Laugaveg 24 A. hér í bænum. Var hann að spila l'hombre við Guðjón Jónsson fiskisala og tvo menn aðra. Sat ákærður á móti Guðjóni við borðið, sem þeir spiluðu við, og sá hann, að Guðjón geymdi peningabuddu sína í glugganum við hliðina á sér, þar sem hann sat. Einu sinni, meðan Guðjón var að tala við hina, sem þeir spiluðu við, sá

ákærður sér færi á því að seilast yfir í gluggann og gripa buddu Guðjóns og stinga henni í vasa sinn. Varð enginn var við, er hann gerði þetta. Um þetta leyti var hætt að spila, og fór ákærður þá strax út, og á gangstéttinni rétt fyrir neðan húsið tók hann budduna upp og tók úr henni 70 krónur í seðlum, en skildi smápeningana eftir. Síðan gekk hann sem snöggvast niður á Hverfisgötu 40 og stóð þar við í eina til tvær mínútur, en fór síðan upp á »Litla kaffi« aftur og laumaði buddunni þar undir borð, þar beint á móti dyrunum, og þar fannst hún seinna um kvöldið.

Guðjón Jónsson fisksali hefir gjört 70 króna skaðabótakröfu fyrir peninga þá, sem teknir voru úr buddunni. Þetta brot ákærðs, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna, fæddur 12. dezember 1898 á Hólmi í Seltjarnarneshreppi, og hefir með dómi aukaréttar Reykjavíkur, uppkveðnum 25. september 1920, verið dæmdur í 2×5 daga fangelsi við vatn og brauð fyrir þjófnað, og með dómi sama réttar, uppkveðnum 8. apríl 1921, verið dæmdur í 5×5 daga fangelsi við vatn og brauð, ber að áliti dómarans að heimfæra undir 6. sbr. 8. grein laga nr. 51, frá 1928, um nokkrar breytingar til bráðabirgða á hegningarlöggjöfinni og viðauka við hana, og þykir refsing sú, er hann hefir tilunnið, hæfilega ákveðin fangelsi við venjulegt fanga-viðurværi í 3 mánuði.

Svo greiði hann og Guðjóni Jónssyni, Hverfisgötu 107, krónur 70,00 í skaðabætur innan 30 daga frá lögbirtingu dóms þessa.

Loks greiði hann allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Mánudaginn 27. okt. 1930.

Nr. 11/1930. **Hreppsnefnd Seltjarnarnesshrepps**

(Magnús Guðmundsson)

gegn

bæjarstjórn Reykjavíkur

(Theódór Lindal).

Óheimil útsvarsálagning.

Úrskurður fúgetaréttar Reykjavíkur 6. nóv. 1929: Hin umbeðna lögtaksgjörð skal ekki ná fram að ganga.

Dómur hæstaréttar.

Rafmagnsveita Reykjavíkur er stofnsett af bæjarstjórn Reykjavíkur samkvæmt heimild í lögum nr. 5, 3. nóv. 1915, í þeim tilgangi, að veita raforku um bæinn og selja hana til heimilisnotkunar, iðnaðar og annara þarfa, sbr. reglugjörð nr. 98, 5. nóv. 1920, 1. gr. Í flutningi málsins hér í réttinum er það upplýst, að tekjuafgangi þeim, sem orðið hefir á rekstri veitunnar, hefir öllum verið varið til reksturs veitunnar sjálfrar og eflingar henni, jafnt árið 1927, sem er útsvarsár það, er hér ræðir um, sem endranær. Með hliðsjón af þessu og af áðurnefndum tilgangi þessa fyrirtækis, er rekið er af bæjarfélagi, verður starfsemi þess eigi talin atvinnurekstur, og er þá samkvæmt 6. gr. A. III. b. laga nr. 46, 15. júní 1926, óheimilt að leggja útsvar á hana, og verður því þegar af þeirri ástæðu að staðfesta hinn áfrýjaða úrskurð.

Eftir þessum málsúrslitum verður áfrýjandi að greiða hinni stefndu bæjarstjórn málskostnað í hæstarétti, er ákveðst 300 kr.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða úrskurði skal óraskað.

Áfrýjandi, hreppsnefnd Seltjarnarnesshrepps, greiði stefnda, bæjarstjórn Reykjavíkur, málskostnað í hæstarétti með 300 kr. að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða úrskurðar hljóða svo:

Með beiðni, dags. 4. maí 1929, fór oddviti Seltjarnarnesshrepps, Sigurður Jónsson, þess á leit, að lögtak yrði gert hjá Reykjavíkurbæ fyrir útsvari, er Seltjarnarnesshreppur lagði á Rafmagnsveitu Reykjavíkur fyrir afnot af Elliðavatni 1928, að

upphæð kr. 250,00. Hinn 29. marz var lögtaksúrskurður uppkveðinn hér og birtur af stefnuvottum sama dag. Var málið því næst tekið fyrir í fógætarétti Reykjavíkur 18. júní þ. á. og haldið áfram og tekið til úrskurðar 26. október sama ár, eftir að aðiljar höfðu skift á skjölum og fært fram ástæður sínar og krafizt úrskurðar um atriðið, þar sem mótmæli komu fram gegn framgangi gjörðarinnar.

Gjörðarbeiðandi byggir kröfur sínar á því, að Rafmagnsveita Reykjavíkur eigi jörðina Elliðavatn í Seltjarnarnesshreppi og hafi afnot af henni að nokkru leyti, og megi því telja hana ábúanda úr parti jarðarinnar, og að á þá ábúð eða afnot hafi umrætt útsvar verið lagt, og telur hann það fullkomlega lögmætt með tilliti til b.-liðs 8. gr. laga nr. 46, frá 15. júní 1926.

Gjörðarþoli hefir mótmælt framgangi gjörðarinnar vegna þess, að þetta útsvar sé ranglega álagt. Hann heldur því fram, að aðeins geti komið til greina, að byggja útsvarsálagningu þessa á b.-lið 8. gr. áðurgreindra laga, en hann staðhæfir, að þetta ákvæði geti alls ekki gilt, með því að þar séu lögð til grundvallar leiguliðaafnot, en hér sé um eignarafnot að ræða að svo miklu leyti, sem Rafmagnsveita Reykjavíkur hefir vatnsuppiððu á þeim hluta jarðarinnar, sem ekki er leigður öðrum, en þessi uppistaða er gjörð til þess að jafna rennslið í Elliðaánum vegna Rafstöðvarinnar. Þá vill gjörðarþoli sýna fram á, að þessi starfsemi sé undanþegin útsvari samkvæmt 6. gr. áðurgreindra laga, þar sem segir, að »sjóðir«, sem standi undir umsjón ríkisstjórnarinnar, séu undanþegnir útsvari, og telur hann bæjarsjóð Reykjavíkur þar á meðal. Þá bendir hann og á það, að samkvæmt sömu grein séu þeir sjóðir og stofnanir, sem enga atvinnu reka, ekki útsvarsskyldir, og telur hann þetta fyrirtæki þannig vaxið, að bæjarfélagið sjái með því borgurum sínum fyrir ljósi og hita fyrir kostnaðarverð og sé það rekið eingöngu til almenningsheilla.

Rétturinn verður að lita svo á, eftir því, sem fram er komið í málinu, að Rafmagnsveitu Reykjavíkur hafi verið komið á fót af Reykjavíkurbæ til almenningsheilla, til þess að afla borgurum sínum ljóss o. fl. fyrir hæfilegt endurgjald til þess að standast reksturskostnað fyrirtækisins og því til nauðsynlegra umbóta, án þess að hér sé að ræða um nokkurt arðsamt fyrirtæki eða atvinnurekstur fyrir hann, og virðist því fjarstæða, að Seltjarnarnesshreppur geti lagt útsvar á Rafmagnsveitu Reykjavíkur fyrir þessi afnot jarðarinnar, Elliðavatn.

Það ber því samkvæmt 6. gr. laga nr. 46, frá 15. júní 1926, III. b.- og c. lið að neita um framgang hinnar umbeðnu gjörðar.

Miðvikudaginn 29. okt. 1930.

Nr. 53/1930. **Valdstjórnin** (Magnús Guðmundsson)
 gegn

Karl Kuhr (Jón Ásbjörnsson).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 21. marz 1930: Kærði, Karl Kuhr, á innæn fjögura vikna að greiða sekt, að upphæð 15000 krónur, til Landhelgissjóðs Íslands, en afplána hana með átta mánaða einföldu fangelsi, fáist hún ekki greidd. Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, í togaranum »Königsberg« B. X. 140, frá Bremenhaven skulu upptæk og andvirðið renna í sama sjód. Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dóminun að fullnægja með aðför að löguni.

Dómur hæstaréttar.

Hinn 20. marz þ. á. var varðskipið »Óðinn« á leið austur með landi út af Pétursey. Sást þá togari nokkru austar, grunsamlega nærri landi, og var því haldið í áttina til hans. Kl. 12,28 síðdegis mældi varðskipið stað sinn og afstöðu til togarans þannig:

Suðurendi Reynisfjalls $\neq$ með Háadrang og $\vee$ til Péturseyjar 68° og til togarans frá Portlandsvíta 23° .

Kl. 12,32 var komið að togaranum »Königsberg« B. X. 140 frá Bremenhaven, er kærði var skipstjóri á, og þar gjörð eftirfarandi staðarákvörðun:

Drangshliðarfjall

$> 42^\circ 30'$

Pétursey

$> 59^\circ 10'$

Hatta

Þessar mælingar varðskipsins hefir forstöðumaður stýrimannaskólans sett á sjóbréfi, er lagt hefir verið fram í hæstarétti. Sýna þessar mælingar, að varðskipið hefir verið kl. 12,28 0,2 sm. innan landhelgi, og miðunarlinan til togarans sýnir, að hann hefir þá verið innan landhelgi, og staðarmælingin kl. 12,32 sýnir stað togarans 0,25 sm. innan landhelgi.

Þar sem kærði var með bakborðsvörpu í sjó, er hann var tekinn, er það sannað, að hann hefir verið að veiðum í landhelgi og þannig gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920. Og þar sem kærði hefir áður með dómi hæstaréttar 18. nóv. 1929 verið dæmdur í 12500 kr. sekt fyrir samskonar brot, þykir refsing kærða nú hæfilega ákveðin 15000 kr. sekt í Landhelgissjóð, svo sem gjört er í lögregluréttardóminum, en þar sem ekki þykir ástæða til að vefengja staðhæfingu kærða um, að brotið sé óvilja-verk, má fallast á, að héraðsdómarinn hefir eigi dæmt kærða í aukarefsingu, samkvæmt 5. gr. fyrnefndra laga. Þar sem einnig má fallast á ákvæði lögregluréttardómsins um upptöku afla og veiðarfæra og um málskostnað í héraði, ber að staðfesta hann, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar telst frá birtingu dóms þessa.

Kærða ber að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, er ákveðast 80 kr. til hvors.

Þvi dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða lögregluréttardómi skal óraskað, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar telst frá birtingu dóms þessa.

Kærði, Karl Kuhr, greiði allan áfrýjunarkostnað

sakarinnar, þar með talin málf lutningslaun sækj-
anda og verjanda í hæstarétti, málf lutningsmann-
anna Magnúsar Guðmundssonar og Jóns Ásbjörns-
sonar, 80 kr. til hvors.

Dómi þessum skal fullnægja með aðför að
lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Það má telja sannað í máli þessu með framlagðri skýrslu
skipherrans á varðskipinu »Óðinn«, að kærði í máli þessu,
Karl Kuhr, fæddur 14. jan. 1882, hafi í gærðag verið staddur
0,25 úr sjómílu fyrir innan landhelgislinuna, á skipi sinu, tog-
aranum »Königsberg« B. X. 140, frá Bremenhaven, og verið þá
að toga með bakborðsvörpu í sjó.

Kærði hefir viðurkennt, að hafa verið að toga á þeim tíma,
er skýrsla skipherrans tiltekur, en hefir haldið fram, að hafa
verið fyrir utan linuna. En fullyrðingar hans í þá átt eru þó
ekki þess eðlis, að þær á nokkurn hátt geri skýrslu skipherr-
ans tortryggilega eða afsanni hana í neinu.

Samkvæmt þessu verður að líta svo á, að kærði hafi gert
sig brotlegan gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920, um bann
gegn botnvörpuveiðum í landhelgi. Þykir refsing hans hæfi-
lega ákveðin sekt, að upphæð 15000 krónur, með hliðsjón af,
að dagsgengi krónunnar er kr. 0,8183 úr gullkrónu. Er þá tekið
tillit til þess, að um ítrekað brot er að ræða af hálfu kærða á
nefndum lögum, en að ekki þykir ástæða til að vefengja þá
staðhæfing hans, að brotið sé óviljaverk, þar sem skip hans
var svo skammt fyrir innan linuna. Skal sektin greiddast innan
fjögra vikna og renna í Landhelgissjóð Íslands, en afplánist
með átta mánaða einföldu fangelsi, fáist hún ekki greidd. Auk
þess skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og
allur afli innanborðs í ofanefndum togara, vera upptækt og
andvirðið renna í sama sjóð. Ennfremur greiði kærði allan
kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Föstudaginn 31. okt. 1930.

Nr. 55/1930.

Réttvisin (Eggert Claessen)

gegn

Ingólfi Sigurjónssyni

(Sveinbjörn Jónsson).

Úrskurður hæstaréttar.

Áður en dómur verður lagður á mál þetta í hæstarétti, ber rannsóknardómaranum að afla ítarlegri upplýsinga í því um það, sem hér greinir:

1. Yfirheyrta ber ákærða á ný og fá ítarlegri skýrslur hans um upptök eldsvoðans og einstök atriði, er að þeim lúta, svo sem um það, með hvaða móti ákærði komst að bensinleiðslunni milli soghyllkisins og blöndungsins til að slíta hana, og hvoru megin við bifreiðina ákærði þá stóð, hvort hann hafði, áður en hann ók bifreiðinni inn í skúrinn, losað um gúmmihólkinn á bensinleiðslunni, hvoru megin hann fór út úr bifreiðinni og upp í hana aftur, hvort hann hjálpaði Ólafi Jónssyni til að ryðja til í skúrnum og hvar Ólafur stóð, er ákærði sleit bensinleiðsluna og síðan, er hann kveikti á eldspýtunni.

2. Afla skal ítarlegri skýrslu Ólafs Jónssonar um það, sem gjörðist eftir að þeir ákærði og hann komu að skúrnum, og sérstaklega um það, hvort Ólafur varð eigi var við, er ákærði sleit bensinleiðsluna eða þegar hann kveikti á eldspýtunni.

3. Afla skal sem ítarlegasta upplýsinga um gat það, er ákærði segir, að hafi verið í gólfi bifreiðarinnar, hvernig á því stóð, hversu stórt það var og hver var afstaða þess til vélarinnar.

4. Leita ber álits manna, er sérfróðir eru um bifreiðar, um það, hvort ákærða hefði verið unnt að

kveikja í bifreiðinni með þeim hætti, sem hann hefir lýst.

5. Afla ber upplýsinga um heilsufar ákærða 17. sept. 1929 og næstu daga fyrir og eftir þann dag.

Að öðru leyti ber rannsóknardómaranum að útvega þær frekari skýrslur og upplýsingar, er rannsóknin kann að gefa tilefni til að aflað sé.

Því úrskurðast:

Framangreindar skýrslur og upplýsingar ber að útvega svo fljótt sem unnt er.

Mánudaginn 3. nóv. 1930.

Nr. 37/1930. **Valdstjórnin** (Pétur Magnússon)
gegn

Niels Peter Johannessen (Lárus Fjeldsted).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 10. apríl 1930: Kærður, Niels Peter Johannessen, greiði 12500 króna sekt til Landhelgisjóðs Íslands og komi 6 mánaða einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún verður ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í b/v H. 379, »Myna« frá Hull, sé upptækt og renni andvirði í sama sjód og sektin.

Loks greiði kærður allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Dómnum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem nánar segir í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, staðnæmdist varðskipið »Ægir« hjá skipi

kærða vestur af Reykjanesi þ. 8. apríl þ. á. kl. 7,04 árdegis, og var kærði þá, samkvæmt mælingum varðsupsins, 1,5 sjómílu innan við landhelgislinuna og hafði botnvörpu í sjó.

Hefir kærði einnig kannast við, að hafa þá verið að veiðum í landhelgi. Er það því sannað, að kærði hefir gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920, og með því að fallast má á ákvæði lögregluréttardómsins um reifingu, upptekt afla og veiðaríæra og um málskostnað, þá ber að staðfesta dóminn, þó þannig, að kærða veitist mánaðarfrestur til greiðslu sektarinnar, er telst frá birtingu dóms þessa.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að sektin greiðist innan mánaðar frá birtingu dóms þessa að telja.

Kærði, Niels Peter Johannessen, greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Lárusar Fjeldsted, 80 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Niels Peter Johannessen, skipstjóra á b/v H. 379, »Myna« frá Hull, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 5, frá 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina:

Þriðjudaginn 8. apríl 1930 var varðskipið »Ægir« á leið norður með Reykjanesi. Um kl. 6,50 árd. var skipið, samkvæmt leiðarreikningi, um landhelgislinuna; söust þá tveir togarar nokkru norðar og grynna. Var þegar haldið til þeirra.

Stýrð stefna á dýpri togarann m/v NA. t. A.

Kl. 6,55 var stöðvunarmerki dregið upp, og samtímis skotið lausu skoti, og enn kl. 6,59.

Kl. 7,01 var skotið kúlu framan við togarann G. Y. 1017, »Kastoria« frá Grimsby og bauja látni út.

Kl. 7,03 skotið lausu skoti. Kl. 7,04 komið að togaranum H. 379, »Myna« frá Hull, sem var þá með Bb.vörpu úti og mikinn kola á þilfari.

Kl. 7,09 var látni út bauja hjá togaranum og dýpið mælt 67 metrar. Vörður var sendur um borð í togarann.

Kl. 7,13 var enn gjörð eftirfarandi staðarákvörðun:

Stafnesviti

110° 30'

Brúnin á Hafnarbergi

11° 15'

Karlsklettur.

Gefur það stað hennar 1,5 sm. innan landhelgislinunnar; var þá haldið að baujunni, sem látni var út hjá G. Y. 1017, en eftir það haldið að öðrum togara.

Kl. 11,55 árd. var aftur komið að baujunni, sem látni var út hjá togaranum H. 379, og þá gjörð eftirfarandi staðarákvörðun við hana:

Stafnesviti

^

Keilir 48° 06'

^

69° 08'

Reykjanesviti

Dýpi mælt 73 metrar.

Sýnir það stað baujunnar á sama stað og athugunina, sem gjörð var við hana kl. 7,13 árd.

Kærður hefir haldið því fram við skipherrann á varðskipinu »Ægir« og staðfest þá skýrslu síðan hér í réttinum, að hann hafi komið á áðurgreindan stað kvöldið áður og byrjað þá að fiska þar við ljósbauju, sem þar hafi verið, en ekki getað tekið miðanir við hana vegna dimmviðris, en hann hafi mælt dýpið við hana og hafi það verið 45 faðmar, og því haldið, að hún væri fyrir utan landhelgi.

Hann segist hafa látið út vörpuna utan við baujuna um einni kl.stund áður en varðskipið kom að honum; hann hafi svo fogað inn fyrir hana og haldið í NNA.-læga stefnu, þegar varðskipið byrjaði að skjóta.

Kærður hefir ekki mótmælt mælingum varðskipsins, en segist sjálfur hafa tekið miðanir við baujuna, sem varðskipið setti út, og hafi þær verið: Reykjanesviti í m/v S.¹/₂V. og Stafnesviti í m/v A.³/₄N., og hafi hann sett þann stað út í sitt kort, sem sé í smáum mælikvarða, og hafi hann þá fengið stað skipsins utar en mælingar varðskipsins sýni eða rétt innan við línu.

Kærður hefir sjálfur sett stað baujunnar út í stærra kort í réttinum, samkv. þessum miðunum sínum, og þá fengið staðinn 0,4 sm. innan landhelgislinunnar.

Kærður hefir því játað, að hann hafi verið að veiðum innan landhelgislinunnar, og kemur sú játning heim við mælingar hans sjálfs og varðskipsins. Það verður því talið fullsannað, að kærður hafi verið að veiðum með botnvörpu í islenzkri landhelgi, þegar varðskipið kom að honum kl. 7,04 hinn 8. þ. m.

Kærður, sem ekki hefir áður sætt refsingu fyrir brot á landhelgislöggjöfinni, hefir með þessu framferði brotið gegn ákvæðum 1. gr. laga nr. 5. frá 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum í landhelgi, og þykir hegning sú, er hann hefir tilunnið fyrir það, eftir 3. gr. laganna, sbr. og 1. gr. laga nr. 4, frá 1924, hæfilega ákveðin 12500 króna sekt til Landhelgis-sjóðs Íslands, með tilliti til þess, að gengi islenzkrar krónu er nú í dag þannig, samkv. upplýsingum frá Landsbanka Íslands, að hún jafngildir 81,99 aurum gulls, og komi í stað sektarinnar 6 mánaða einfalt fangelsi, ef hún verður ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í b/v H. 379 »Myna« frá Hull, sé upptækt og renni andvirði í sama sjóð og sektin.

Loks greiði kærður af máli þessu allan löglega leiddan og leiðandi kostnað.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Föstudaginn 7. nóv. 1930.

Nr. 38/1930.   **Valdstjórnin** (Pétur Magnússon)
                              gegn
                              Harold Leo (Lárus Fjeldsted).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 10. apríl 1930: Kærður, Harold Leo, greiði 15000 króna sekt til Landhelgisjódís Íslands innan viku frá lögbirtingu dóms þessa, en sæti ella í hennar stað einföldu fangelsi í 8 mánuði.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í b/v G. Y. 1017, »Kastoria«, sé upptækt og renni andvirði í sama sjóð og sektin.

Loks greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Dómnum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem nánar segir í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi, kom varðskipið »Ægir« að skipi kærða vestur af Reykjanesi þ. 8. apríl þ. á. kl. 7,01 árdegis, og var kærði þá, samkvæmt mælingum skipherra og stýrirmanna varðskipsins, 0,8 úr sjómílu innan við landhelgislínuna og hafði bakborðsvörpu sína í sjó.

Með skýrslu skipherra varðskipsins um þetta, er eigi hefir verið hnekkkt, er fengin næg sönnun þess, að kærði hafi á fyrgreindum tíma verið að botnvörpuveiðum í landhelgi og með því gjörzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920. Og að því athuguðu að kærði hefir einu sinni áður verið dæmdur fyrir botnvörpuveiðar í landhelgi, má fallast á ákvæði lögregluréttardómsins um refsingu, upptekt afla og veiðarfæra og um málskostnað, og ber því að staðfesta dóminn, þó þannig, að sektin greiðist innan mánaðar frá birtingu dóms þessa.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar

með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að sektin greiðist innan mánaðar frá birtingu dóms þessa.

Kærði, Harold Leo, greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Lárusar Fjeldsted, 80 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Harold Leo, skipstjóra á b/v G. Y. 1017, »Kastoria« frá Grimsby, fyrir brot gegn ákvæðum laga nr. 5, frá 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum í landhelgi.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina:

Þriðjudaginn 8. apríl 1930 var varðskipið »Ægir« á leið norður með Reykjanesi. Um kl. 6,50 árd. var skipið, samkv. leiðarreiðningi, um landhelgislinuna; sáust þá tveir togarar nokkru norðar og grynna; var þegar haldið til þeirra. Stýrð segulstefna á dýpri togarann, NA. t. A.

Kl. 6,55 var stöðvunarmerki dregið upp og samtímis skotið lausu skoti. Kl. 6,57 var aftur skotið lausu skoti, og enn kl. 6,59.

Kl. 7,01 var skotið kúlu framan við togarann G. Y. 1017, »Kastoria« frá Grimsby, sem var með Bb.-vörpu úti, og sást mikið af kola á þilfarinu. Samtímis var bauja látin út, á fullri ferð, rétt aftan við togarann, síðan haldið að hinum togaranum, sem var grynna.

Kl. 7,34 árd. var aftur komið að bauju varðsupsins, sem togarinn var þá í námunda við, og gjörð eftirfarandi staðar-ákvörðun við hana:

Stafnesviti	
^ Varðan á Hafnarbergi	102° 20'
^ Kall	15° 20'
Dýpi mælt 90,5 metrar.	

Gefur það stað baujunnar 1,0 sm. innan landhelgislinunnar. Vörður var síðan settur um borð í togarann og haldið út á eftir öðrum togara.

Kl. 11,07 var aftur komið að togaranum G. Y. 1017, sem var rétt hjá baujunni.

Sökum þess að veður var ekki vel bjart, þá athugunin kl. 7,34 var gjörð við baujuna, var gjörð aftur eftirfarandi staðar-ákvörðun við hana kl. 12,23 síðdegis:

Stafnesviti	
^ Keilir	45° 15'
^ Reykjanesviti	65° 46'
Dýpi mælt 82 metrar.	

Gefur þessi athugun stað baujunnar spottakorn sunnar og 0,8 sm. innan landhelgislinunnar, sem getur bæði komið af því, að langur vir var við baujuna og að straumurinn hafi breytt sér.

Kl. 2,49 síðdegis gjörði varðskipið eftirfarandi staðarákvörðun hjá togarabaujunni, sem skipstjórinn sagðist hafa fiskað við um nóttina:

Stafnesviti	
^ Keilir	26° 18'
^ Reykjanesviti	57° 20'

og gefur það stað þeirrar bauju 0,5 sm. utan landhelgislinunnar.

Skipherrann hefir tekið það fram, að þessar tvær mælingar, sem gerðar voru kl. 12,23 mínútur síðd. og 2,49 mínútur síðd., hafi hann og II. og III. stýrimaður gert samtímis með sínum sextantinum hver og hafi þeir allir fengið sömu útkomuna.

Kærður hefir nú haldið því fram við skipherrann og endurtekið það í lögregluréttinum, að hann hafi komið á þær stöðvar, þar sem hann var tekinn, kl. 4 daginn áður, og hafi byrjað að fiska þarna við ljósbauju, sem tveir til þrír aðrir togarar hafi verið að fiska við, en ekki hafi hann getað gert neinar

staðarárkvæðanir vegna dimmviðris, því aðeins hafi mótað fyrir landi. Hann kveðst hafa látið vörpuna út í síðasta skifti áður en að komið var að honum kl. 6,15 mínútur árdegis, og hafi hann þá verið utan við togarabaujuna, en togað innan og utan við hana, og kveðst hafa verið nokkru fyrir innan hana, þegar að varðskipið byrjaði að skjóta á hann, og þá hafi hann stýrt í NNA.

Kærður kveðst hafa gert staðarárkvæðanir við baujuna, sem varðskipið lét út, og hafi staðurinn verið:

Eldey

40° 10'

Reykjanesviti

80°

Stafnesviti

en það kveður hann gefa stað togarans um milu utan við landhelgislinuna og þar kveður hann sig hafa verið. Við þessa staðarárkvörðun var enginn nema kærður.

Kærður hefir með dómi lögregluréttar Vestmannaeyja, upp-kveðnum ^{27/5} 1928, verið dæmdur í 12500 króna sekt fyrir brot á landhelgislöggjöfinni.

Af því, sem að framan er sagt, verður að telja það nægilega sannað, að kærður hafi brotið gegn ákvæðum 1. gr. laga nr. 5, frá 18. maí 1920, með því að vera að veiðum í íslenzkri landhelgi, er varðskipið kom þar að honum í gærmorgun, því mælingar hans sjálfs, sem hann er einn til frásagnar um, fá vitanlega á engan hátt hnekkt skýrslu skipherrans á »Ægir«, og þeim mælingum, sem gjörðar eru af þrem æðum mönnum samtímis með beztu tækjum.

Refsing sú, er kærður hefir tilunnið fyrir framangreint brot, þykir hæfilega ákveðin eftir 3. gr. laganna og með tilliti til fyrra brots 15000 króna sekt til Landhelgisjódís Íslands, sbr. 1. gr. laga nr. 4, frá 1924, og með tilliti til þess, að gengi íslenzkrar krónu er í dag, samkvæmt upplýsingum frá Landsbanka Íslands, þannig, að hún jafngildir 81,99 aurum gulls. Í stað sektarinnar komi 8 mánaða einfalt fangelsi, ef hún er ekki greidd innan viku frá lögbirtingu dóms þessa.

Þar sem ganga má út frá því, eftir upplýsingum þeim, sem fyrir liggja í málinu, að kærður hafi verið að veiðum innan landhelgi í þetta skifti að óvilja sínum, þykir eftir atvikum verða komið hjá því, að beita aukarefsingu þeirri — fangelsisvist, — sem gjört er ráð fyrir í 5. gr. laganna.

Allur afli og öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir í b/v G. Y. 1017 »Kastoria«, sé upptækt og renni andvirði í sama sjóð og sektin.

Loks greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Mánudaginn 10. nóv. 1930.

Nr. 60 1929.

Sóknarnefnd Vallanessóknar

(Stefán Jóh. Stefánsson)

gegn

Gunnari Pálssyni og Hallgrími Þórarinssyni (Lárus Jóhannesson).

Ómerkingardómur.

Dómur hæstaréttar.

Með bréfi, dags. 10. nóv. 1927, bað sóknarnefnd Vallanessóknar sýslumanninn í Suður-Múlasýslu að gjöra ráðstöfun til þess, að prests- og kirkjugjöld heimilismanna á Ketilsstöðum í Vallahreppi fyrir árið 1926 yrðu innheimt með lögtaki hjá ábúendum jarðarinnar, hinum stefndu í máli þessu, Gunnari Pálssyni og Hallgrími Þórarinssyni. Var lögtaksmál þetta síðan rekið og úrskurðað í einu lagi fyrir ábúendurna báða í fógetarétti Suður-Múlasýslu. Er þetta ólögmæt málsmeðferð, sjá Kgbr. 3. jan. 1755, sbr. 16. gr. laga nr. 27, 27. júní 1921, og verður því ex officio að ómerkja hinn áfrýjaða fógetaréttarúrskurð og alla undanfarandi meðferð málsins fyrir fógetaréttinum.

Eftir atvikum þykir rétt, að málflutningslaun hins skipaða talsmanns áfrýjanda, er fengið hafði gjafsókn

fyrir hæstarétti, 100 kr., greiðist úr rikissjóði, en að málskostnaður í hæstarétti falli að öðru leyti niður.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði fógetaréttarúrskurður og öll meðferð málsins í fógetaréttinum á ómerk að vera.

Málflutningslaun hins skipaða talsmanns áfrýjanda, hæstaréttarmálaflutningsmanns Stefáns Jóh. Stefánssonar, 100 kr., greiðist úr rikissjóði. Að öðru leyti fellur málskostnaður í hæstarétti niður.

Mánudaginn 10. nóv. 1930.

Nr. 29/1930.

Steingrímur Kristmundsson

(Guðmundur Ólafsson)

gegn

Margréti Valdimarsdóttur (enginn).

Barnsfaðernismál.

Dómur einkalögregluréttar Ísafjarðarsýslu 18. okt. 1928: Kærður, Steingrímur Kristmundsson, telst faðir að barni kæranda, Margrétar Valdimarsdóttur, Höskuldar, fætt 16. marz þ. á., og greiði meðlag með því, svo og barnsfararkostnað og styrk til barnsmóður, fyrir og eftir barnsburð, lögum samkvæmt.

Dómur hæstaréttar.

Áfrýjandi hefir skotið máli þessu til hæstaréttar með stefnu, dags. 15. apríl þ. á., að fengnu áfrýjunarleyfi, útgefnu 29. marz þ. á., en þar eð stefnda hefir ekki mætt eða látið mæta í málinu, þótt henni hafi verið löglega stefnt, hefir málið verið rekið skriflega

og er dæmt samkvæmt N. L. 1—4—32 og 2. gr. tilsk. 3. júní 1796.

Fyrir lögregluréttinum voru þau áfrýjandi og stefnda sammála um það, að þau hefðu ekki haft samfarir utan laugardaginn 6. ágúst 1927. Ef áfrýjandi væri faðir að barni því, er stefnda ól hinn 16. marz 1928, ætti móðirin þá ekki að hafa gengið með það meir en 223 daga.

Áfrýjandi hefir nú lagt fram í hæstarétti álitsgjörð landlæknis, dags. 17. marz þ. á. Tekur landlæknir fram í þessari skýrslu sinni, að eftir lýsingu ljósmóðurinnar á barninu verði að álykta, að barnið hafi verið því sem næst fullburða, og þar sem meðgöngutími konu á fullburða barni sé stýztur 240 dagar, er þó sé afarfágætt, þá sé það ekki hugsanlegt, að barn þetta geti verið komið undir 6. ágúst 1927, heldur hljóti það að hafa komið undir fyrir þann tíma.

Stefnda hefir enn fremur borið það fyrir lögregluréttinum, að hún hafi orðið vör við hreyfingu fóstursins fyrstu dagana í október. Um þetta atriði tekur landlæknir fram, að konur finni ekki fósturhræringar fyrir en þær eru um það bil hálf gengnar með, og úr því að stefnda hafi fundið fósturhræringar í október, þá hljóti barn hennar að hafa komið undir talsvert löngu fyrir en hún segir. Loks segir landlæknir, að börn, sem fæðist fullburða um miðjan marz, séu venjulega getin síðari hluta júnimánaðar árið áður, og tekur að endingu fram, að hann áliti, að barn það, er hér ræðir um, hafi hlotið að koma undir í síðasta lagi um eða skömmu eftir miðjan júlí, en hafi móðirin, eins og hún segir, farið að finna hræringar í október, þá hafi barnið komið undir fyrir mánaðamótin júní—júlí.

Samkvæmt þessari álitsgjörð landlæknis verður að telja það útilokað, að barn það, er hér ræðir um, geti

verið ávöxtur af samförum áfrýjanda og stefndu hinn 6. ágúst 1927, og ber því að sýkna áfrýjanda af kröfum stefndu í máli þessu.

Eftir þessum úrslitum verður stefnda að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir hæstarétti, er ákveðst 100 kr., en málskostnaður í undirrétti á að falla niður.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði lögregluréttardómur er úr gildi felldur og á áfrýjandi, Steingrímur Kristmundsson, að vera sýkn af kærnum og kröfum stefndu, Margrétar Valdimarsdóttur, í máli þessu.

Málskostnaður í undirrétti fellur niður, en málskostnað í hæstarétti greiði stefnda áfrýjanda með 100 kr., að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Tildrög máls þessa eru þau, að 16. marz þ. á. ól ógift stúlka, Margrét Valdimarsdóttir, til heimilis Silfurgötu 8 hér í bænum, sveinbarn, er í skírninni hlaut nafnið Höskuldur, og lýsti föður að því Steingrím Kristmundsson vinnumann í Arnardal, en hann hefir synjað fyrir faðernið. Barnið andaðist 18. f. m. Hefir Margrét Valdimarsdóttir krafizt, að höfðað væri barnsfaðernismál gegn téðum Steingrími Kristmundssyni og gert þær kröfur, að hann verði talinn faðir barnsins og hann skyldaður með yfirvaldsúrskurði til að greiða meðlag með því, þar til það andaðist, og barnsfararkostnað og styrk til barnsmóður lögum samkvæmt.

Barn það, er kærandinn ól 16. marz þ. á., var 2 kg. á þyngd og 49 cm. á lengd. Hefir kærandinn gefið þá skýrslu, að kærður hafi átt samræði við hana standandi upp við búrhurðina í Engidal 6. ágúst f. á., en þar áttu þau kærandi og kærður þá heimili. Hafi samræðið verið fullkomið, þar eð hún fann, að kærður felidi sæði til hennar, enda hafi hún þá hætt að hafa tíðir, þangað til hún ól barnið.

Samkvæmt framansögðu hefir meðgöngutími móðurinnar verið 223 dagar. En með hliðsjón af, að það þykir vera upplýst með skýrslu héraðslæknis, að það komi fyrir, að fullburða barn fæðist eftir 238 daga meðgöngutíma, að það samkvæmt skýrslu ljósmóður er eigi útilokað, að barnið hafi fæðzt rúmum 14 dögum fyrir tímann, að ekkert er framkomið um það í málinu, að kærandinn hafi haft samræði við aðra menn, þykir eftir atvikum verða að taka kröfu kæranda til greina að öllu leyti.

Föstudaginn 14. nóv. 1930.

Nr. 10/1930. **Réttvísinn** (cand. jur. Garðar Þorsteinsson)
gegn

Jónatan Þorsteinssyni (Pétur Magnússon).

Brot gegn 262.—264. gr. hegnl.

Dómur aukaréttar Reykjavíkur 27. nóv. 1929: Ákærður, Jónatan Þorsteinsson, sæti fangelsi við venjulegt fangaviðurværi í 3 mánuði og greiði allan kostnað sakarinnar.

Dómnum að fullnægja að viðlagðri aðförr að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Svo sem fram er tekið í hinum áfrýjaða aukaréttardómi, er það sannað, að ákærði hefir eigi haldið allar þær bækur, sem kaupmönnum er skylt að halda, samkvæmt lögum nr. 53, 11. júlí 1911, og að bókhald hans hefir verið svo hirðulauslega fært og í svo megnu ólagi, að ekki hefir verið auðið að sjá, hvernig verzlunarreksturinn hefir gengið. Hinsvegar þykir það ekki sannað, að ákærði hafi af ásettu ráði komið verzlunarbókum sínum undan, ónýtt þær eða fært þær óráðvandlega.

Þá er það sannað, að ákærði hefir á árunum 1926

—1927 útvegað sér ný lán, eftir að hann hlaut að sjá, að hann átti ekki fyrir skuldum og að gjaldþrot var yfirvofandi.

Loks hefir rannsókn málsins leitt í ljós, að ákærði hefir ívilnað ýmsum af skuldheimtumönnum sínum, eftir að hann hlaut að sjá fyrir gjaldþrot sitt, með því að nota verðmæti verzlunarinnar til að borga þeim skuldir þeirra að nokkru eða öllu, svo og með því, að vísa ekki á nokkrar eignir búðsins, er hann ætlaðist til, að tengdafaðir hans og börn fengju upp í kröfur þeirra. Hinsvegar má fallast á það álit undirdómars, að ákærði hafi ekki skotið eignum búðsins undan skiftum á nafn konu sinnar og að honum verði ekki refsað fyrir sölu á húsgögnum frá Margrétar Zoëga.

Afbrot ákærða ber að heimfæra undir 262., 263. og 264. gr. hinna almennu hegningarlaga, og með hliðsjón af 63. gr. sömu laga, þykir refsing ákærða hæfilega ákveðin af undirdómaranum fangelsi við venjulegt fangaviðurværi í 3 mánuði.

Ákærða ber að greiða allan kostnað málsins, bæði í héraði og hæstarétti, þar með talið málflutningskaup hins skipaða talsmanns síns í undirrétti, 100 kr., og málflutningskaup sækjanda og verjanda í hæstarétti, 250 kr. til hvors.

Það skal tekið fram, að rannsókn málsins í héraði hefir eigi verið svo ítarleg sem æskilegt hefði verið, þó ekki hafi þóft ástæða til að heimvísa málinu til frekari rannsóknar.

Því dæmist rétt vera:

Ákærði, Jónatan Þorsteinsson, sæti fangelsi við venjulegt fangaviðurværi í 3 mánuði.

Svo greiði hann allan kostnað málsins í héraði og hæstarétti, þar með talið málflutningskaup sækjanda í hæstarétti, málflutningsmanns Garðars Þorsteinssonar, 250 kr., og málflutningskaup verjanda sins í héraði og hæstarétti, hæstaréttarmálaflutningsmanns Péturs Magnússonar, 350 kr.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af valdstjórnarinnar hálfu gegn Jónatan Þorsteinssyni, fyrverandi kaupmanni, til heimilis við Ljós-vallagötu hér í bænum, fyrir brot gegn ákvæðum 26. kapitula almennra hegningarlaga frá 25. júní 1869.

Tildrög þessa máls eru þau, að ákærður, Jónatan Þorsteinsson, varð gjaldþrota árið 1927. Við þetta gjaldþrot töpuðu margir af skuldheimtumönnum ákærða miklu fé, en ákærður hélt áfram talsverðum rekstri og varð það meðal annars til þess, að dómsmálaráðuneytið fyrirskipaði, með bréfi til bæjarfógetans í Reykjavík, dags. 2. marz 1929, að rannsókn skyldi hafin út af gjaldþroti þessu.

Rannsókn þessa máls hefir leitt það í ljós, að skifta má ákæruatriðunum í 6 kafla:

1. Bókhald ákærðs.
2. Hvort ákærður hefir aflað sér lána eftir að hann hlaut að sjá gjaldþrotið fyrir.
3. Hvaða séreign kona ákærðs átti, hvort hann skaut eignum undan á hennar nafn.
4. Hvort ákærður hefir ívilnað sumum skuldheimtumönnum sínum á hinna kostnað.
5. Hvort ákærður hefir skotið eignum undan gjaldþrotaskifta-meðferð.
6. Hvort ákærður hefir selt eignir Margrétar Zoëga í óleyfi hennar.

1. KAFLI.

Bókhaldið.

Aðalrannsókn á bókhaldi ákærða liggur fyrir í réttarskjali

nr. 43, skýrslu Björns Steffensen endurskoðara um athugun á verzlunarbókum ákærðs. Þessi athugun var gerð að tilhlutun rannsóknardómarans. Áður en þessi athugun var framkvæmd, hafði bókhald ákærðs að visu verið rannsakað talsvert og var af þeirri rannsókn sýnt, að bókhaldið var mjög gallað, og verður síðar komið að því. — Samkvæmt skýrslu Jóns B. Helgasonar, sem var aðalbókhaldarinn hjá ákærðum síðan 1924, og leiddur hefir verið sem vitni í málinu, var bókhaldið þannig, að haldnar voru frumbækur, höfuðbækur og kassabók, en aðrar ekki. Enga útlenda viðskiftamenn kveður hann hafa verið færða í höfuðbækurnar og enga bréfabók kveður hann heldur hafa verið haldna, en bréfin vanalega lögð í möppur, en mikið af bréfunum kveður hann ákærðan hafa haft heima hjá sér og annast bréfaviðskiftin. Efnahagsbók var heldur engin haldin í verzlun ákærðs. Bókhaldarinn kveður sig og aðra starfsmenn ákærðs ekkert hafa vitað um það, hve mikið ákærður skuldaði erlendis, en hann kveðst hafa komist að því, að ákærður var þetta talsvert kunnugt, og býst því við, að ákærður hafi skrifað þetta hjá sér. Ákærður hefir og haldið því fram, að hann hafi haldið bók yfir útlenda viðskiftamenn, en hún hafi glatazt. Eftir þessari bók kveðst ákærður hafa gert upp skuldir sínar við útlönd um áramót. Við rannsóknina kom það þegar í ljós, að þessari bókfærslu hafði ekki verið litið ábótavant; sumt af því, sem selt hafði verið frá verzluninni gegn greiðslu síðar, var aldrei fært í frambækur, heldur á lausa miða, eða að sá, sem afhenti, sagði bókhaldaranum til þess. Eftir að bækur verzlunar ákærðs voru teknar til athugunar við rannsókn málsins, komu og í ljós aðrir mjög verulegir gallar á bókhaldinu. Þær bækur, sem til staðar voru við rannsóknina, voru: H. V. H. VI, H. VII, SKB. VII, V. B. I, G. L. G. II, SKB. VI., og enn fremur tvær kassabækur frá 24. nóv. 1924 til 7. júlí 1926, og frá 8. júlí 1926 til gjaldþrota. Við athugun á þessum bókum upplýstist fyrst og fremst, að mikið af þeim peningagreiðslum, sem færðar voru innkomnar í kassabók og þaðan aftur, höfðu aldrei í kassann komið. Skýrði gjaldkerinn svo frá og ákærður hefir játað, að ákærður hefði oft og einatt tekið á móti stórum innborgunum hjá hinum og þessum og greitt aftur upp í ýms viðskifti, en síðan skýrt sér frá þessum greiðslum á eftir og hann þá fært upphæðirnar í kassabók sem innkomnar í kassa og greiddar þaðan aftur. Við þetta komu oft fram talsverðar skekkjur á kassanum, og kveðst þó bókhaldarinn hafa

fært þá upphæð, sem fram yfir var í kassanum, sem innkomið fyrir »kontant« sölu. Þegar þessar skekkjur komu fram nokkru fyrir gjaldþrotin, skipaði ákærður bókhaldaranum að færa þessar upphæðir sem innkomið lán frá konu sinni. Þannig voru þessar upphæðir, samtals kr. 6055,53, færðar sem lán frá henni, enda þótt hún hefði alls enga peninga lánað. Þessum upphæðum hefir síðan verið lýst í búíð. Jafnframt hefir það komið fram við rannsóknina á bókhaldinu, að allverulegar upphæðir eru innfærðar sem greiðslur frá ýmsum skuldurum, en þessar upphæðir eru alls ekki færðar í kassabók. Stafar þetta af því, sem áður er tekið fram, að ákærður tók þráfaldlega á móti peningum hjá hinum og þessum viðskiftamönnum og hefir þá gleymt að láta færa þessar greiðslur í kassabókina, og stundum voru þessar greiðslur inntar af hendi til heimilisþarfa ákærðs, en fyrir það sést ekki, að hafi verið neinn sérstakur reikningur við verzlunina.

Enn er það ótalið, að skömmu áður en ákærður varð gjaldþrota, eða um það leyti og skömmu áður en hann var að reyna að semja um skuldir sínar þannig, að hann greiddi um 15% af þeim, gegn því, að hitt yrði látið falla niður, hefir hann látið framkvæma ýmsar millifærslur, og verður nánar vikið að því í kafla IV. hér á eftir.

Eins og sést á því, sem sagt hefir verið hér að framan, hefir bókhald ákærðs verið þannig, að það nær alls ekki þeim tilgangi, sem landslög ætlað til að bókhald nái, þ. e. að sýna, á hvern hátt reksturinn gengur og tryggja það, að gjaldþrotar stingi ekki því fé í sinn vasa, sem fjölmargir lánardrottinnar hafa trúað þeim fyrir.

II. Þá kemur að því að athuga, hvort ákærður hefir aflað sér lána eftir að hann hlaut að sjá gjaldþrotið fyrir. Samkvæmt framburði ákærðs sjálfs, telur hann, að stórtöpp sín hafi orðið mestöll fyrir 1924, en eftir þann tíma hafi verzlunin gengið stórtapalaust; þó kveðst hann hafa orðið fyrir talsverðum töpum eftir þennan tíma, einkum á innlendum skuldum, og hafi fjárhagurinn því versnað talsvert, enda hafi vextir af erlendum skuldum sífellt bæzt við höfuðstólinn. Töpin fyrir 1924 kveður hann hafa stafað af því, að hann réðist í of mikið á dýrasta timanum. Hann reisti 1920—1921 íbúðarhúsið Álfheima á Sólvöllum og kostaði það á þriðja hundrad þúsund krónur. Árið 1919 reisti hann húsið við Vatnsstíg 3, og kostaði það um tvö hundruð þúsundir. Bakhús reisti hann og við Vatns-

stig 3 og kostaði það 75–80 þúsund krónur. Árið 1920 brann vöruhús ákærðs við Laugaveg, og vegna þess að hann byggði ekki aftur á brunalóðinni, fékk hann brunabótaféð greitt með 20% afföllum. Þetta leiddi til þess, að hann komst í mikla fjárkreppu vegna vöntunar á rekstursfé. Þá voru og yfirfærsluvandræðin á árunum 1921–1923 ekki litill þáttur í gjaldþroti ákærðs. Hann kveðst á þessum árum hafa keypt inn mikið af vörum, en vegna yfirfærsluvandræðanna kveðst hann ekki hafa getað greitt þær. Vörunar féllu í verði, og þegar unnt var að yfirfæra, höfðu íslenskir peningar og fallið stórkostlega; tapið varð því tvöfalt. Af þessum ástæðum var efnahagur ákærðs orðinn þannig á árinu 1925, að hann kveðst sjá, að langsamlega hyggilegast hefði verið að semja um skuldir sínar einmitt þá.

Af því, sem að framan segir, er auðsætt, að efnahagur ákærðs á árunum 1924 og 1925 hefir verið orðinn mjög svipaður því, sem hann var, þegar ákærður varð gjaldþrota, en efnahagur hans um það leyti var þannig, að eftir að nokkrir kunnugir menn höfðu granskoðað fjárhaginn, töldu þeir ekki rétt, að ákærður biði skuldheimtumönnum sínum meir en 10–15% af skuldarupphæðunum til þess að losna við gjaldþrotaskifti. En með því að ekki varð af þessu samkomulagi, varð kærður gjaldþrota, eins og áður er greint frá, og varð niðurstaðan á gjaldprotinu sú, að eignirnar seldust fyrir kr. 210,233,26, en skuldirnar voru kr. 470,688,38. En með því að mestallar eignirnar voru veðsettar og gengu upp í veðskuldir, sem ekki eru hér taldar með að svo miklu leyti, sem þær greiddust með veðinu, fengu almennir kröfuhafar aðeins 1,005% af sínum skuldum.

Af þessu verður rétturinn að álykta, að ákærður hljóti þó að minnsta kosti á árinu 1926 að hafa séð það fyrir, að það var mjög langt frá því, að hann ætti fyrir skuldum, og að gjaldþrot var óumflýjanlegt. En á því ári aflaði ákærður sér vörulána erlendis fyrir nokkra tugi þúsunda. Í bréfum, sem hann ritar þessum firmum, lætur hann vel yfir fjárhag sínum; hann fer erlendis á árinu, talar við ýms firmu og skýrir þeim frá, að þótt hann hafi verið í greiðsluvandræðum sé nú að greiðast fram úr því. Sum af þeim bréfum, sem þessi firmu hafa ritað til málafærslumanna hér í bænum út af innheimtu á þeim skuldum, sem ákærður stofnaði á þessu ári, eru lögð fram við próf málsins, og bera sum þeirra það með sér, að

lánardrottinn staðhæfa, að þeir hefðu aldrei veitt ákærða þessi lán, ef hann hefði ekki látið talsvert vel yfir fjárhag sínum, og sum þeirra telja beinlínis, að hann hafi aflað sér þeirra með blekkingum.

Þá hefir ákærður og pantað vörur fyrir nokkra menn, tekið sjálfur við greiðslum fyrir vörurnar, en svo aldrei staðið í skilum við firmun, sem seldu vörurnar. Skifta þessar upphæðir nokkrum þúsundum. Niðurstaðan af framannefndum lántökum ákærðs á þessu ári var vitanlega sú, að mikið af skuldunum var aldrei greitt, og að lánardrottinn hafi nú tapað þessum fjárhæðum.

Dómarinn verður nú að lita svo á, að fjárhagur ákærðs hafi, af ástæðum, sem greindar eru áður, verið þannig á árinu 1926, að ákærðum hljóti þá að hafa verið það ljóst, að hann mundi ekki geta staðið í skilum með greiðslu þeirra lána, sem hann aflaði sér svo sem fyr er sagt.

III. Þá kemur næst að athuga það, hvaða séreign kona ákærðs átti, og hvort ákærður hafi skotið eignum undan á hennar nafn.

Samkvæmt kaupmála, gerðum 21. júní 1920, milli þeirra hjónanna Jónatans Þorsteinssonar, ákærðs í þessu máli, og konu hans, ekkjufrúar Huldu Hannah, átti konan 40,000 kr. danskar að séreign og allt innbú þeirra.

Í kaupmálanum segir, að þær 40 þúsundir, sem konan á að séreign, séu ófluttar hingað frá Ameríku. Hún hefir gert þannig grein fyrir því, hvernig þessir peningar hafa verið fluttir heim, að hún hafi átt nokkur hundruð dollara í Bank of Hamilton í Winnipeg, en árið 1921 kveðst hún hafa lánað manni sínum 1400 dollara (ákærðan minnir, að það hafi verið jafnvel 1600—1700) með því að gefa út ávísun á þessa inneign.

En 1923 kveðst hún hafa fengið sendan frá Ameríku arfa hluta sinn eftir manninn sinn sáluga, og kveður hún það hafa verið 23 þúsund krónur í íslenskum peningum. Hún kveður þetta hafa verið aðallega andvirði hlutabréfa, en maðurinn sinn hafi verið váttryggður fyrir 4000 dollara, en þetta fé hafi hún fengið útborgað áður en hún fór hingað heim, hafi notað það til heimferðarinnar og að mestu leyti áður en hún giftist.

Hún heldur því jafnframt fram, að hún muni hafa gefið út nokkrar ávísanir á fyrnefnda bankainneign sína í Winnipeg

og þær upphæðir hafi maðurinn sinn (ákærður) að mestu leyti fengið.

Samkvæmt upplýsingum frá Landsbanka Íslands, hefir kona ákærðs fengið afhentar frá bankanum 19. febrúar 1924 tékk, að upphæð 3000 dollara. En hitt, hvort hún hafi gefið út fyrnefndar ávísanir, sem hún kveðst hafa afhent manni sínum, hefir ekki verið aflað sannana um í prófunum, enda heldur ákærður því fram, að þessar ávísanir, minnsta kosti 1400 dollara ávísunina, hafi hann sent beint til Ameríku og borgað með skuld þar. Aðra peninga en þessa kveðst hún ekki hafa fengið frá Ameríku upp í fyrnefndar 40,000 danskar krónur, sem hún átti að séreign, en þeir peningar, sem maður hennar fékk, voru fyrnefndar 1400 dollara ávísun og 3000 dollara ávísun, auk nokkurra ávísana, sem ekki hefir verið upplýst, hve háar hafi verið.

Upp í 1400 dollara ávísunina fékk kona ákærðs fært yfir á sitt nafn trésmiðavélar, sem ákærður um þetta leyti keypti af Lofti Sigurðssyni, og var verðið 5000 krónur.

Þegar ákærður fékk 3000 dollara ávísunina, þá fékk kona hans yfirfært á sitt nafn inneign, að upphæð 20,000 krónur, í verzlun Egils Thorarensen í Sigtúnum. Með því að gengi á dollurum mun hafa verið um þetta leyti á áttundu krónu, telja ákærður og kona hans, að þessar eigna yfirfærslur á nafn konu hans hafi ekki fyllilega samsvarað þessari peningagreiðslu af hendi hennar, og þess vegna hefir ákærður afhent konu sinni eða yfirfært á hennar nafn skuldir á ýmsa menn rétt áður en hann varð gjaldþrota:

Hjá Þorkeli Ólafssyni	átti ákærður	kr.	1197,00
— Jóni Stefánssyni. . . .	— — —	—	1060,40
— Gunnlaugi Stefánssyni. — — —	— — —	—	1196,32

Allar þessar skuldir yfirfærði ákærður á nafn konu sinnar.

Þegar yfirh. varð gjaldþrota, átti kona ákærðs timbur hér fyrir um 10,000 krónur. Þetta timbur hafði ákærður sjálfur pantað, en síðan yfirfært á nafn konu sinnar. Hann kveðst hafa gert þetta vegna þess, að hann hafi séð fyrir gjaldþrotið, og kona sín hafi gengið inn í kaupin. Þau skýra svo frá, að timbrið hafi konan greitt, að svo miklu leyti, sem það hafi verið greitt við móttöku, með peningum, sem hún hafi fengið hjá þremur fyrnefndum skuldunautum, sem hún fyrir yfirfærslu ákærðs hafði eignast kröfu á; ennfremur fékk hún um þetta leyti 3800 kr. borgaðar af inneign sinni hjá Agli Thorarensen og á árinu

1926 fékk hún einnig 1000 kr. greiddar af honum upp í vexti af lánuinu.

Þá er þess enn ógetið, að á árinu 1924 fékk hún eða sonur hennar arf, að uppnæð 5000 krónur. Þessa peninga fékk ákærður, en lét í staðinn fyrir þá veðskuldabréf, en út á þetta veðskuldabréf fékk kona ákærðs lánaða peninga til að leysa út timbrið.

Af því, sem nú hefir verið sagt, verður það að teljast sann- að, að kona ákærðs hafi raunverulega átt að séreign húsgögnin, eins og áður segir, og auk þess fjárhæð, sem ekki er minni en verðmæti þeirra eigna, sem ákærður hefir, eins og áður segir, fært yfir á hennar nafn. Hitt, að hann hefir látið færa henni til inneignar í verzlunarbókum sínum peninga, sem hún á að hafa lánað honum — en hefir raunverulega aldrei lánað, það kemur til athugunar í kafla 1, um bókhald, hér að framan, og það, að hann hefir rétt áður en hann varð gjaldþrota fært kröfu yfir á hennar nafn, það kemur til álita í kafla IV. hér á eftir, um ívilnanir skuldheimtumanna.

Það verður því ekki talið sannað, að ákærður hafi skotið eignum undan á nafn konu sinnar.

IV. Þá kemur næst að athuga, hvort ákærður hafi vilnað sumum skuldheimtumönnum sínum á hinna kostnað.

Það er upplýst í rannsókn málsins og við athugun á verzlunarbókum (sbr. réttarskjal nr. 43), að ákærður hefir greitt talsvert mikið af skuldum á árinu 1927.

Sumum skuldheimtumönnum hefir hann greitt skuldina að nokkru leyti, en öðrum alveg að fullu.

Skömmu áður en ákærður varð gjaldþrota, greiddi hann meðal annars 8853,30 krónu vixil við Landsbanka Íslands, sem Sigurður Jónsson járnsmiður, tengdafaðir ákærðs, var ábyrgðarmaður á; þessa greiðslu innti hann af hendi með því að afhenda bankanum ýmsar kröfur.

Sigurði Sigurðssyni, mági sínum, afhenti hann og kröfur fyrir 701,90 krónum upp í skuld, sem hann taldi sig standa í við Sigurð. Það má taka fram, að það er ekki auðvelt vegna þess, hve bókhaldið er í miklu ólagi, að sjá til fulls, hverjum ákærður kann að hafa afhent kröfur upp í skuldir. En samkvæmt verzlunarbókunum hefir það sýnt sig, að ákærður hefir rétt fyrir gjaldþrotið framkvæmt millifærslur til ýmsra manna, sem nema 12,884,03 krónum. Hann hefir afhent einum málafærslumanni hér í bænum kröfur fyrir krónur 25,914,84, öðrum

fyrir krónur 8875,58, þriðja fyrir krónur 6666,30, fjórða krónur 7019,00.

En allir þessir málafærslumenn höfðu innheimtur á ákærðan frá ýmsum firmum.

Þá hefir ákærður skömmu fyrir gjaldþrotið afhent tveim erlendum firmum og fært þeim til tekna upp í inneign þeirra hjá ákærðum fyrir krónur 4737,68 til annars firmans og krónur 21,570,75 til hins, og við hið siðarnefnda hefir hann þannig kvittað skuldina til fulls, eins og sjá má með því, að firmað hefir ekki lýst neinum kröfum í búið.

Samkvæmt færslunum í verzlunarbókum ákærðs hefir hann á árinu 1927, áður en hann varð gjaldþrota, fært í milli og afhent ýmsum skuldheimtumönnum sínum kröfur, sem nema samtals að nafnverði 81,368,18 krónum. En auk þess hefir ákærður greitt ýmsar skuldir, áður en hann varð gjaldþrota, með kröfum, án þess að það komi beinlínis fram í verzlunarbókum.

Má þar til nefna greiðsluna á fyrnefndum víxli til Landsbanka Íslands, sem er greiddur með ýmsum kröfum og fært er á þann hátt, að um leið og ákærður afhendir kröfurnar, kvittar hann skuldarann, færir kröfuupphæðina sem peninga komna í kassa og greiðslurnar til Landsbankans sem peninga, greidda úr kassa, án þess að þessir peningar hafi borgast inn í kassa.

Það er því auðsætt af því, sem sagt hefir verið í þessum kafla, að ákærður hefir, eftir að auðsætt var orðið, að hann átti langsamlega minna en fyrir skuldum, greitt sumum skuldheimtumönnum sínum fremur öðrum, og hafa einstakir skuldarar (sic) fengið kröfur sínar greiddar skömmu áður en ákærður varð gjaldþrota, en aðrir hafa orðið að sætta sig við, að lýsa kröfum sínum í búið og fá aðeins 1,005% af skuldarupphæðinni.

V. Kemur þá næst að því að athuga, hvort ákærður hafi skotið eignum undan gjaldþrotameðferð.

Það hefir eðlilega reynzt mjög erfitt, að rannsaka þennan lið, með því að rannsóknin byrjar ekki fyr en um ári eftir að ákærður varð gjaldþrota. — Það, sem líkur eru til að ákærður kunni að hafa skotið undan, er:

1. Tveir benzingeymar á Lækjartorgi og einn í Hafnarfirði. Benzingeymarnir á Lækjartorgi voru á árinu 1928 seldir h/f Shell á Íslandi fyrir kr. 5000,00, og benzingeymirinn í Hafnarfirði var og seldur sama félagi fyrir 3000 krónur.

2. Þegar ákærður varð gjaldþrota, var timbur niður á Arnarhólstúni, sem ákærður sagði ekki til; þetta timbur virðist hafa verið um 700 króna virði.
3. Þá var smurningsolía, milli 10 og 20 tunnur — um 2000 króna virði — geymd í skúrnum nr. 126 við Laugaveg, án þess að ákærður vísaði á þessa smurningsoliu við uppskriftina eftir gjaldþrotið.
4. Heima í kjallaranum í húsi ákærðs á Sólvöllum var geymt talsvert af sléttum vir, líklega um 20 rúllur, og reiðhjólum. Hve mikið þetta hefir verið, hefir ekki tekist að upplýsa fyllilega, en til þess var ekki sagt við uppskriftina eftir gjaldþrotið.

Ákærður hefir í prófum málsins á þessa leið gjört grein fyrir því, að til þessara eigna var ekki sagt:

Benzíngeyrnir. Ákærður heldur því fram, að geyrnarnir hafi verið eign Sigurðar Jónssonar, tengdafaðurs síns. En til-drög þess eru þau, að árið 1922 kveður ákærður Sigurð Sigurðsson, mág sinn, hafa gert sér þann greiða, að samþykkja fyrir sig víxil, að upphæð kr. 12.000,00.

Um leið og Sigurður samþykkti þennan víxil, gaf ákærður honum afsal fyrir benzíngeymi á Lækjartorgi, flutningsbifreið og sementsblöndunarvél. Er þetta talið 17.000 króna virði í afsalinu og talið, að Sigurður hafi greitt krónur 5000,00 til ákærðs um leið og samningurinn var gerður. Allir þessir munir voru gjörsamlega úr sér gengnir, þegar ákærður varð gjaldþrota, þar á meðal hafði verið sett ný pumpa í geymana á Lækjartorgi. Ákærður skýrir svo frá, að Sigurður Jónsson, tengdafaðir sinn, hafi átt hjá sér 17.000 krónur, sem hann lánaði ákærðum 1920, en Sigurður sjálfur telur, að hafi verið fyrir 10—12 árum.

Frammanefndan 12 þúsund króna víxil kveðst ákærður hafa látið Sigurð Jónsson fá upp í 17 þúsund króna skuldina. En þessi víxill var svo aldrei greiddur og virðist svo hafa verið eyðilagður, og 5000 krónur þær, sem Sigurður Sigurðsson er talinn hafa greitt við undirskrift samningsins 1922, kveðst hann aldrei hafa greitt; mununum veitti hann heldur aldrei mót-töku. Þessi samningur féll því niður af sjálfu sér, og kveðst þá ákærður hafa ætlað til, að Sigurður Jónsson fengi geymana í Lækjartorgi og í Hafnarfirði upp í fyrnefnda skuld. Af þessum ástæðum kveðst hann ekki hafa talið geymana fram við uppskriftina eftir gjaldþrotið. Sigurður Jónsson heldur því

hinsvegar fram, að hann eigi alls ekkert í geymunum, en talað hafi verið um, að hann fengi þá að veði til tryggingar skuldinni; frá þessari veðsetningu var þó aldrei gengið. Þegar geymarnir hér í Lækjartorgi og í Hafnarfirði voru seldir h/f Shell á Íslandi eftir að ákærður varð gjaldþrota, kveðst Sigurður Jónsson hafa undirritað afsölin eftir beiðni ákærðs. Shell gaf út 8000 króna skuldabréf til Sigurðar fyrir geymunum og kveðst hann hafa lánað þetta bréf konu ákærðs, til þess að hún gæti sett það að veði til h/f Shell fyrir olíu, sem hún verðlar með fyrir félagið.

Eins og sést af því, sem nú hefir verið sagt, voru benzín-geymarnir eign búsins, og hefir ákærður því með því að telja þá ekki fram við uppskriftina, komið í veg fyrir, að lögmætar eignir búsins rynnu inn í það til skifta, eins og vera bar.

Smurningsolian. Þessa fyrnefndu smurningsoliu kveðst ákærður hafa látið Sigurð Jónsson fá upp í frammannefnda 17 þúsund króna skuld. Sigurður Jónsson hefir neitað því, að hann hafi nokkra olíu fengið hjá ákærðum, en kveður sig minna, að hann hafi talað eitthvað um olíu við sig. Það verður því að telja sannað, að hér sé um undanskot að ræða.

Timbrið. Viðvikjandi timbri því, sem rætt er um hér að framman, heldur ákærður því fram, að það hafi hann einnig selt Sigurði Jónssyni upp í margnefnda skuld. Sigurður hefir skýrt svo frá, að ákærður muni hafa talað um það lauslega við sig, að það væri bezt að hann léti hann fá upp í skuldaviðskifti þeirra gamalt timbur. Ekki var talað um, hve mikið þetta timbur væri, eða hvar það lægi, og eftir að þetta timbur hafði verið selt, að sögn ákærðs, kveðst Sigurður hafa sagt honum, að hann mætti hafa peningana; ekki vissi Sigurður Jónsson þó, hve mikil þessi peningaupphæð var, sem fyrir timbrið hafði fengizt. Þótt þau orð hafi verið mjög óákveðin, sem virðast hafa fallið um þessa eignarafhendingu ákærðs á margnefndu timbri til Sigurðar Jónssonar, verður þó að líta svo á, að um eignarafhendingu hafi verið að ræða, og með því að sú eignarafhending fór fram ekki löngu fyrir gjaldþrotið, hefir hann ívilnað þessum skuldheimtumanni sínum á frammannefndan hátt og tilheyrir það brot þeim flokki, sem talinn er í kafla IV. hér á undan.

Reiðhjólin og slétti virinn. Viðvikjandi þeim gefur ákærður þá skýringu, að virinn hafi verið afgangur af allstóru innkaupi, sem hann gerði á vir frá Nordisk Kabel & Traad. Hann

kveðst hafa séð, að hann gat ekki staðið í skilum við Johnson & Kaaber, sem höfðu látið afhenda ákærðum þessar vörur með greiðslufresti, er áttu að greiðast við afhendingu, og með því tekið ábyrgð á greiðslunni til fyrnefnds firma. Af þessum ástæðum tók kona ákærðs ábyrgð á þessari greiðslu til Johnson & Kaaber og kveðst hann þá hafa látið konu sína eiga virinn. Á þetta verður nú ekki fallizt. Það verður að lita svo á, að virinn hafi verið eign þrotabúsins, þar sem hann var keyptur inn fyrir gjaldþrotið af ákærðum gegn greiðslufresti á fyrnefndan hátt. Reiðhjólin telur ákærður, að hafi verið 10 talsins. Hafi ákærður fengið dálítið af peningum út úr bókum þriggja barna konu sinnar og Huldu dóttur sinnar; kveðst því hafa látið þau fá sitt hjólið hvert; þrjú af þessum 10 reiðhjólum kveður hann hafa gengið til baka til verzlunarinnar, hin seldi hann, enda kveðst hann hafa ætlað svo til, að kona sin ætti þau, þar sem hún og börn hennar áttu peninga hjá honum. Það verður ekki hjá því komizt að lita svo á, að ákærðum hefði borið að telja minnsta kosti þrjú af reiðhjólum þessum fram til skifta, því þau virðast hafa verið eign þrotabúsins.

VI. Þá er komið að þeim lið þessa máls, að athuga, hvort ákærður hafi selt eignir Margrétar Zoëga í hennar óleyfi. Í aprilmánuði 1924 kom Margrét Zoëga húsgögnum í geymslu hjá ákærðum. Þessi húsgögn voru 6 stoppaðir stólar og sóffi, 10 eikarstólar, eitt borðstofuborð, skápur og stórt gölftoppi. Nokkru síðar kom frú Zoëga í geymslu hjá ákærðum nokkrum birkistólum og borðum úr kaffihúsi, sem hún hafði rekið, en lagði þá niður. Þessi húsgögn úr kaffihúsinu kveðst frú Zoëga hafa beðið ákærðan að selja, og hann seldi þau fyrir um 200 krónur. Hin húsgögnin kveðst hún alls ekki hafa beðið ákærðan að selja, ekkert hafi verið fjær sér en það. Þegar frú Zoëga ætlaði að taka húsgögn sín, hafði ákærður selt 6 stoppuðu stólana, sóffan og borðstofuborðið og fært peningana sem greiðslu inn í reikning frú Zoëga, en samkvæmt verzlunarbókum á ákærður hjá henni um 5000 krónur fyrir vöruúttekt. Ákærður heldur því fram, að frú Zoëga hafi komið húsgögnunum til sín til þess að hann geymdi þau og seldi þau síðan og færði inn í reikning hennar, og samkvæmt þessari beiðni kveðst hann hafa selt húsgögnin. Hann hefir haldið því fram, að hann hafi beinlinis spurt frú Margréti Zoëga að því, hvort hún geti fallizt á þetta verð, krónur 700,00, sem honum bauðst fyrir húsgögnin, og hafi hún samþykkt það. Eftir að ákærður

hafði selt þessi húsgögn og fært þau frú Margréti Zoëga til tekna, telur hann sig eiga hjá henni kr. 5318,12 (H. V. bls. 74). Á þessari færslu í reikningi frá Margréti Zoëga er vitanlega ekki að byggja, þar sem rannsókn í bókhaldi ákærðs hefir sýnt, að það er í miklu ólagi. Þó verður að telja það sennilegt, að frú Margrét Zoëga standi í nokkurri skuld við ákærðan. Og þótt telja verði það nægilega sannað, að ákærður hafi selt húsgögnin án leyfis, brestur samt sem áður allar sannanir fyrir því, að hann hafi gert það með tilgangi að auðga sjálfan sig á sviksamlegan hátt, en það er fyrsta skilyrði þess, að athöfnin verði refsiverð.

Ákærður er kominn yfir lögaldur sakamanna, fæddur 13. maí 1880, og hefir aldrei sætt ákæru né refsingu fyrir nokkurt afbrot.

Með framferði ákærðs, sem talið er í kafla I hér að framan, hefir hann að álit dómarans brotið gegn ákvæðum 264. gr. hegningarlaganna, með framferði því, sem lýst er í kafla II, hefir hann brotið gegn ákvæðum 253. og 262. gr. sömu laga; það framferði ákærðs, sem talið er í kafla IV, ber að heimfæra undir ákvæði 263. gr. sömu laga og framferði ákærðs, er greint er frá í V. kafla, ber að heimfæra undir ákvæði sömu greinar.

Refsing sú, er ákærður hefir tilunnið, er að álit dómarans hæfilega ákveðin fangelsi við venjulegt fangaviðurværi í 3 mánuði og svo greiði hann allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir orðið nokkur dráttur, en að svo miklu leyti sem hann hefir orðið hér við embættið, stafar hann af annriki dómarans.

Mánudaginn 17. nóv. 1930.

Nr. 42/1930.

Einar M. Jónasson (sjálfur)
 gegn
fjármálaráðherra, f. h. rikissjóðs, og
Birni lögmanni Þórðarson
 (Stefán J. Stefánsson).

Uppboðsgjörð, krafa um ómerkingu eigi tekin til greina.

Uppboðsgjörð uppboðsréttar Reykjavíkur 20. dez. 1929: Í réttinum er mættur uppboðsbeiðandi, St. Jóh. Stefánsson, hrm., f. h. rikissjóðs, sem er veð- og fjárnámshafi í eigninni, og Óskar Norðmann, kaupmaður, f. h. firmans Jón Þorláksson & Norðmann, er hefir að handveði veðskulda-bréf með 1. veðrétti í eigninni. Fyrir eiganda eignarinnar, Einar M. Jónasson, fyrverandi sýslumann, er enginn mættur í réttinum.

Uppboðshaldari las upp uppboðsskilmálana.

Uppboðið fór því næst þannig fram, að hæstbjóðandi varð Stefán Jóh. Stefánsson, hrm., f. h. rikissjóðs, er bauð kr. 23500,00 — tuttugu og þrjú þúsund og fimm hundruð krónur —, og gjörði hann þá kröfu, að umbjóðanda sínum yrði lögð eignin út sem ófullnægðum veðhafa, og komu engin andmæli fram gegn henni. Næstbjóðandi varð Ólafur Theodór Guðmundsson, er bauð kr. 23000,00 — tuttugu og þrjú þúsund krónur.

Uppboðshaldari tók sér átta daga frest til þess að samþykkja boðið.

Dómur hæstaréttar.

Þann 31. okt. f. á. var gjört fjárnám í húseign áfrýjanda, nr. 19 við Laufásveg, fyrir dómskuld til rikissjóðs, að eftirstöðvum 51,600 kr., en húseignin var veðsett rikissjóði með 2. veðrétti fyrir 23000 kr., næst á eftir 3000 kr., er hvíldu á 1. veðrétti, og var þess svo af hálfu rikissjóðs krafizt með bréfi, dags. 4. nóv. f. á., að húseignin yrði seld við nauðungaruppboð til greiðslu dómskuldarinnar, ásamt áföllnum og áfallandi kostnaði. Fór uppboð þetta fram 20. dez. f. á., með þeim árangri, að rikissjóður varð hæstbjóðandi í eignina fyrir 23500 kr. og krafðist þess, að hún yrði sér útlögð til eignar sem ófullnægðum veðhafa.

Uppboði þessu hefir áfrýjandi skotið til hæstaréttar með stefnu, dags. 7. júní þ. á., og hefir hann krafizt þess, að uppboðið verði ómerkt og að fjármálaráðherra, f. h. rikissjóðs, og uppboðsráðandi Reykjavíkur, lögmaður Björn Þórðarson, sem stefnt hefir

verið til ábyrgðar, verði in solidum dæmdir til að greiða sér málskostnað í hæstarétti eftir mati réttarins.

Hinir stefndu hafa hinsvegar krafizt, að uppboðsgjörðin verði staðfest og að áfrýjandi verði dæmdur til að greiða þeim málskostnað eftir mati réttarins.

Áfrýjandi byggir kröfu sína um ómerking uppboðsins í fyrsta lagi á því, að búið hafi verið að áfrýja fyrgreindu fjárnámi, en dómur um lögmæti þess eigi verið genginn, þegar uppboðið fór fram. Þetta er að visu rétt, en þar sem áfrýjandi lagði eigi fram áfrýjunarstefnuna í uppboðsréttinum og engin mótmæli komu fram gegn því, að uppboðið færi fram, þá verður uppboðið ekki ómerkt fyrir þessa sök, enda var fjárnámsgjörðin staðfest með dómi hæstaréttar 20. júní þ. á.

Í annan stað byggir áfrýjandi kröfu sína um ómerking uppboðsins á því, að ekki hafi verið gefið hamarshögg á uppboðinu fyrir eigninni. En eftir því sem upplýst er hér fyrir réttinum, var boð hæstbjóðanda samþykkt af uppboðsráðanda innan þess tíma, sem áskilinn var í söluskilmálunum, og hefir því þessi mótbára áfrýjanda gegn lögmæti uppboðsins ekki við nein rök að styðjast.

Loks krefst áfrýjandi ómerkingar uppboðsins fyrir þá sök, að það hafi ekki sér vitanlega verið auglýst á þann hátt, sem lög mæla fyrir. Að visu er þess ekki getið í uppboðsgjörðinni, hvernig uppboðið hafi verið auglýst, né heldur, að uppboðsauglýsingin hafi verið lögð fram í uppboðsréttinum, en í hæstarétti hafa verið lögð fram 45., 46. og 47. tölublað af Lögbirtingablaðinu 1929, er sýna það, að auglýsingin um uppboðið hefir verið birt þrisvar í blaðinu, í fyrsta sinni 7. nóv. f. á, eða fullum 6 vikum áður en uppboðið fór fram. Ennfremur hefir hér í réttinum verið

lagt fram vottorð frá þeim fulltrúa uppboðsráðanda Reykjavíkur, er uppboðið hélt, um það, að þessi þrjú tölublöð Lögbirtingablaðsins hafi verið til staðar í uppboðsréttinum og að áfrýjanda hafi verið send tilkynning um uppboðið í ábyrgðarbréfi 6. nóv. f. á. Verður því að telja það upplýst, að uppboðið hafi verið auglýst svo sem lög nr. 23, 7. maí 1928 mæla fyrir um birtingu nauðungaruppboða á fasteignum.

Það ber því að staðfesta hina áfrýjuðu uppboðsgjörð og verður áfrýjandi eftir þeim úrslitum að greiða hinum stefndu málskostnað fyrir hæstarétti, er ákveðst 100 kr. til hvors þeirra.

Því dæmist rétt vera:

Hinni áfrýjuðu uppboðsgjörð skal óraskað.

Áfrýjandinn, Einar M. Jónasson, fyrrum sýslumaður, greiði fjármálaráðherra, f. h. ríkissjóðs, og lögmanni Birni Þórðarson, hvorum um sig 100 kr. í málskostnað fyrir hæstarétti, að viðlagðri aðför að lögum.

Miðvikudaginn 19. nóv. 1930.

Nr. 86/1929.

Pétur M. Bjarnarson

(Stefán J. Stefánsson)

gegn

Ólafi Gíslasyni & Co. og gagnsök

(Lárus Jóhannesson).

Skuldakröfur út af viðskiftum eigi teknar til greina.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 17. apríl 1929:
Ef Ólafur stórkaupmaður Gíslason, eftir löglegan undirbúning á varnarþingi sínu, synjar fyrir það með eiði, að stefnandi,

Pétur M. Bjarnarson, hafi í einu lagi greitt stefnda, Ólafur Gíslason & Co., vixil, að upphæð kr. 8796,60, útgefinn af stefnda 18. jan. 1926 og samþykktan af stefnanda til greiðslu 28. febr. s. á., á stefndi að greiða stefnanda kr. 124,25, ásamt 5% ársvöxtum frá sáttakærudegi, 16. febr. f. á., til greiðsludags, og á þá málskostnaður að falla niður. En vinni nefndur Ólafur Gíslason ekki svofelldan eið, á stefndi að greiða stefnanda kr. 8920,85, ásamt 5% ársvöxtum frá sáttakærudegi til borgunardags og málskostnað með 300 krónum.

Dóminum ber að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu hafa báðir aðiljar skotið til hæstaréttar, aðaláfrýjandi með áfrýjunarstefnu, dags. 3. sept. f. á., og gagnáfrýjandi með gagnáfrýjunarstefnu, dags. 6. sept. f. á.

Fyrir hæstarétti hefir aðaláfrýjandi krafizt þess, að gagnáfrýjandi verði dæmdur til að greiða sér kr. 25245,92 með 5% ársvöxtum frá sáttakærudegi, 16. febr. 1928, til greiðsludags, svo og málskostnað fyrir báðum réttum, en gagnáfrýjandi hefir krafizt algjörðrar sýknu af kröfum aðaláfrýjanda og að aðaláfrýjandi verði dæmdur til að greiða sér málskostnað í undirrétti og hæstarétti.

Í hæstarétti hefir aðilja greint á um alla þá sömu kröfuliði, sem ágreiningur var um fyrir undirréttinum og nefndir eru undir kröfuliðunum 1—10 í hinum áfrýjaða dómi.

Að því er snertir kröfuliði þá, sem ræðir um undir töluliðunum 1—2, 4—6, 8 og 10, þá verður samkvæmt ástæðum hins áfrýjaða dóms, er fallizt verður á í öllum aðalatriðum, að sýkna gagnáfrýjanda af þeim.

Að því er snertir kröfuliðinn undir tölulið 3, kostnað við keyrslu, kr. 24,25, hinn 25. ág. 1925, þá hefir

gagnáfrýjandi í málfærslunni hér fyrir réttinum gert nægilega grein fyrir því, að þessi innborgun aðaláfrýjanda sé færð honum til tekna í viðskiftareikningi gagnáfrýjanda til hans undir innborgunum þeim, er aðaláfrýjanda eru færðar til tekna í reikningi þessum á tímabilinu, frá 3.—22. sept. 1925. Verður því einnig að sýkna gagnáfrýjanda af þessum kröfulið.

Kröfuliður sá, sem ræðir um undir 9. tölulið, er víxilupphæð, kr. 8796,60, er aðaláfrýjandi kveðst hafa greitt gagnáfrýjanda í einu lagi 28. febr. 1926 og hann telur gagnáfrýjanda eigi hafa talið sér til tekna. Hefir aðaláfrýjandi þessu til sönnunar lagt fram ókvittaðan víxil með þessari upphæð, útgefinn af gagnáfrýjanda og samþykktan af aðaláfrýjanda til greiðslu 28. febr. 1926. Svo var umsamið í fyrstu með aðiljum, að aðaláfrýjandi skyldi hafa greitt andvirði hvernar kaffisendingar, er hann fékk hjá gagnáfrýjanda, að fullu áður en hann fékk næstu sendingu. Í þessu felst það, að víxill sá, er aðaláfrýjandi átti að samþykkja fyrir andvirði hvernar sendingar, skyldi innleystur áður en næsta sending var afhent. En enda þó að þessir greiðsluskilmálar séu ítrekaðir í hinum skriflega samningi, er aðiljar gjörðu með sér 5. dez. 1925, þá er það ljóst af því, sem fram er komið í málinu, að þessari greiðslutilhögun var alls ekki fylgt eftir ársbyrjun 1926. Eftir þann tíma standast greiðslur aðaláfrýjanda aldrei á við verð hinna einstöku sendinga. Þegar til þessa er litið, verður að fallast á það með gagnáfrýjanda, að eigi verði til þess ætlazt, að hann geti bent á ákveðnar innborganir aðaláfrýjanda sem greiðslu þessarar víxilupphæðar.

Þegar þess svo jafnframt er gætt, að víxlar þeir, er aðaláfrýjandi samþykkti fyrir andvirði hinna einstöku sendinga, sýnast aðallega hafa átt að vera

tryggingarvixlar fyrir gagnáfrýjanda, í öllu falli eftir ársbyrjun 1926, að gagnáfrýjandi hefir lagt fram í málinu notarialiter staðfest eftirrit af viðskiftareikningi aðaláfrýjanda í bókum sínum og hér í réttinum vottorð löggilts endurskoðanda um, að bókhald hans sé í ágætu lagi, en aðaláfrýjandi hinsvegar eigi hefir stutt þessa kröfu sína með neinum rökum úr bókfærslu sinni, og þegar þess ennfremur er gætt, að aðaláfrýjandi hreyfir engum athugasemdum út af þessu atriði viðskiftanna fyr en haustið 1927, þá verður eigi talið, að handhöfn aðaláfrýjanda að hinum ókvittaða víxli skapi þær líkur fyrir því að skýrsla hans um þetta atriði sé rétt, að rétt sé að láta úrslit málsins, að þessu leyti, velta á eiði, og verður því einnig að sýkna gagnáfrýjanda af þessum kröfulið.

Kröfulið aðaláfrýjanda, þann, er ræðir um í tölulið 7, verður hinsvegar að taka til greina af þeim ástæðum, er getur í hinum áfrýjaða dómi.

Af hálfu gagnáfrýjanda hefir þess verið krafizt í málfærslunni hér í réttinum, að aðaláfrýjandi verði sektaður fyrir óþarfa málsýfingu, en þar sem krafa þessi eigi er gjörð í gagnáfrýjunarstefnunni, verður hún eigi tekin til greina.

Samkvæmt þessu verður að dæma gagnáfrýjanda til að greiða aðaláfrýjanda 100 kr. með 5% vöxtum frá stefnudegi, en við þann dag er vaxtakrafan miðuð í sáttakærunni. Hinsvegar þykir rétt eftir þessum úrslitum, að aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda málskostnað í undirrétti og hæstarétti með 800 kr.

Því dæmist rétt vera:

Gagnáfrýjandi, Ólafur Gíslason & Co., greiði
aðaláfrýjanda, Pétri M. Bjarnarson, 100 kr. með

5% ársvöxtum, frá 28. febr. 1928 til greiðsludags.

Aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda málskostnað í undirrétti og hæstarétti með 800 kr.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta hefir höfðað að undangenginni árangurslausri sáttatilraun Pétur M. Bjarnarson, verksmiðjueigandi hér í bænum, með stefnu, dags. 28. febr. 1928, gegn umboðs- og heildsölufirmanu Ólafur Gíslason & Co. s. st., til greiðslu á kr. 25245,95, ásamt 6% ársvöxtum, frá sáttakæruðegi 16. febr. 1928 til greiðsludags, og málskostnaði að skaðlausu samkv. reikningi, er nemur kr. 933,00. Stefndi hefir aftur krafizt algjörðrar sýknunar og sér dæmdan málskostnað.

Á árunum 1924—26 keypti stefnandi kaffi hjá stefnda til kaffibrennsluverksmiðju þeirrar, er hann rak. Er það ágreiningslaust, að stefnandi skuldaði stefndu 1. jan. 1925 kr. 1265,47. Stefndi kveður, að viðskifti sín við stefndu eftir þetta hafi átt að vera víxilviðskifti eingöngu og um eiginlegan viðskiftareikning milli þeirra hafi því ekki átt að vera að ræða. Í hvert sinn, er stefnandi tók kaffi hjá stefndu, átti stefndi að fá víxil fyrir upphæðinni samþykktan af stefnanda, að svo miklu leyti, sem stefnandi ekki greiddi strax við móttöku. Voru víxlarnir hafðir til mislangs tíma, þar eð nokkur hluti kaupverðs skyldi greiddur eftir eina, sumt eftir tvær eða allt að sex vikum eftir móttöku kaffisins. En þótt víxill væri gefinn út, var sá háttur hafður á um greiðsluna, að stefnandi greiddi stærri og minni upphæðir upp í víxlana, þegar honum hentaði, þótt gjalddagi víxils væri ekki kominn, og oftar kom það fyrir, að fullnaðargreiðsla víxils fór ekki fram fyrri en um viku eftir gjalddaga. Lágu víxlarnir hjá stefnda ætíð, en voru ekki seldir, og voru stöðugt óstimplaðir. Er víxlar voru fullgreiddir, átti að afhenda þá stefnanda. Þegar greiðslur fóru fram upp í víxil, kveðst stefnandi ekki hafa hirt að taka sérstaka kvittun fyrir greiðslum, þegar stefndi að stefnanda ásjáandi, bókfærði þessar

fyrirframgreiðslur hjá sér eða færði þær inn á vixlana«, en stefnandi kveðst hafa haft þá reglu, að skrifa greiðslur þessar í minnisbók sína jafnóðum, en ekki í sjóðbók, því að í hana hafi hann aðeins fært vixilupphæðina sjálfa, þegar vixill var að fullu greiddur og stefndi skilaði honum. Þessar innborganir stefnanda voru tiltölulega margar og svöruðu ekki nema stundum til ákveðinnar vixilupphæðar. Af yfirliti yfir viðskiftin sézt, að árin 1925 og 1926 voru innborganir stefnanda um sex sinnum fleiri en úttektarpóstarnir, svo eigi verður betur séð en að reikningsfærsla yrði að vera með sama hætti og um venjuleg reikningsviðskifti, ef innborganir ætti að greina á viðunanlegan hátt. Það verður því ekki fallið á þá staðhæfingu stefnanda, að um hrein vixilviðskifti hafi verið að ræða. Svo kom það og til, að stefnandi gaf ávísun á skuldunauta sína, sem borgun til stefnda upp í viðskiftin, og var því ekki hjá því komið, að bókfærsla ætti sér stað á báðar hliðar á ávísunum þessum. Það verður því að teljast afar ósennilegt, sem stefnandi heldur fram, að hann hafi ekki fyr en seint og síðarmeir haft vitneskju um, að stefndi færði innborganir hans á viðskiftareikning, en léti sér ekki nægja að færa þær á vixil, enda hefir stefnandi, eins og áður er sagt, verið ásjáandi að því, að stefndi *bókfærði þessar fyrirframgreiðslur*. Þótt það kunni að hafa verið tilætlunin í upphafi, að vixilviðskifti ein ættu sér stað árið 1925 og framvegis, þá fóru innborganir fram á svo margvislegan hátt, að viðskiftareiknings var bein þörf.

Kröfu sína í málinu hefir stefnandi byggt á reikningsyfirliti, sem hann hefir lagt fram í málinu og sýna á allan gang viðskiftanna frá 1. jan. 1925 til 1. okt. 1927. Reikningsyfirlit þetta er óstaðfest, óundirskrifað og ber það ekki með sér, hvort það er tekið upp úr nokkurri verzlunarbók stefnanda. Stefndi hefir mótmælt því, að reikningsyfirlit þetta hefði nokkurt sönnunargildi og virðast þau mótmæli á fullum rökum byggð, sbr. og það, sem áður er skýrt frá, hvernig stefnandi hagaði bókfærslu sinni á greiðslum til stefnda. Sjóðbókareftirrit hefir stefnandi ekki lagt fram. Af stefnda hálfu er lagt fram notarialiter staðfest eftirrit af höfuðbók hans um viðskifti aðilja frá 1. jan. 1925 til 15. marz 1928, og samkv. því á stefndi til góða hjá stefnanda kr. 687,46. Mismunurinn á niðurstöðu reikninganna stafar aðeins af því, að stefnandi telur sig hafa innt af hendi fleiri innborganir en honum eru færðar til tekna.

Nú hefir stefnandi haldið því fram, að stefndi hafi ekki skilað öllum þeim vixlum, sem fullborgaðir voru, og rifið nokkra að óvilja sínum. Hvað sem um þetta er, sem ekki er sannað í málinu, verður að líta svo á, að úrslit máls þessa verði að velta á því, að stefnandi færi gildar sannanir fyrir innborgun þeirra upphæða, sem hann telur ekki færðar sér til tekna í framlögðum viðskiftareikningum gerðum af stefnda, þar sem á reikningshaldi stefnanda sjálfs verður ekki byggt samkv. því, sem áður segir.

Er þá að athuga þá pósta, sem hann telur vanfærða.

1°. Kr. 4400,00 þann 16. jan. 1925. Sem sönnun fyrir þessari greiðslu hefir stefnandi lagt fram kvittun, ritaða á miða með blýanti; ofan í ártalið hefir farið blekklessa, svo einingarstafurinn er lítt læsilegur, en stefndi samþykkir það þó, að þar standi »5«, en heldur því jafnframt fram, að um misritun sé að ræða og eigi að standa »6«. En annars er það með ólíkindum, að stefnandi færi að greiða 4400 kr. 16. jan. 1925, því hann skuldaði aðeins f. f. á. kr. 1265,47, og tók ekkert út hjá stefnda fyr en um miðjan júlí s. á., samkv. samningi þar um 11. maí s. á., og þessa úttekt borgaði stefnandi að fullu áður en næsta kaffiúttekt fór fram, þótt ekki séu meðtaldar ofanefndar 4400 kr. Stefndi hefir bent á það, að þessi innborgun hafi farið fram í jan. 19.6 upp í víxil. Bæði samkv. þessu og öðru, sem fram er komið í málinu, þykir málstaður stefnanda um þennan póst of tortryggilegur til þess að hægt sé að taka hann til greina.

2°. Stefndi kveðst hafa greitt 3. sept. 1925 4810 kr., og hefir lagt fram sem sönnun fyrir þessu viðskiftareikning, sem stefndi lét honum í té í ársbyrjun 1926. Í þeim reikningi er talið 3. sept. innborgað 2810 kr. og í næstu línu, dagsetningarlaust, 2000 kr., og telur stefnandi, að báðar þessar upphæðir hafi verið greiddar s. d. Ennfremur hefir hann lagt fram viðurkenningu frá stefndu, dags. 7. sept., fyrir 2000 kr. innborgun. Heldur stefndi því fram, að dagsetningarlausu innborgunin á reikningnum eigi við greiðsluna 7. sept., og kemur það heim við hinn staðfesta höfuðbókarútdrátt. Þykir stefnandi því ekki hafa fært sönnun fyrir því, að hann hafi greitt 4810 kr. hinn 3. sept., í stað 2810 kr., eins og stefndi heldur fram.

3°. Kostnað við keyrslu, kr. 24,25, 25. ág. 1925, telur stefnandi vanfærðan, og hefir lagt fram sérkvittun frá stefnda fyrir þessari greiðslu. Stefndi kveður þessa greiðslu sameinaða ann-

ari innborgunarupphæð, en hefir þó ekki bent á neinn sérstakan lið, þar sem hún ætti að vera fólgin í. Þykir því eiga að taka þennan kröfupóst stefnanda til greina.

4°. Auk kr. 3939,38, sem greiddar eru 22. sept. 1925, telur stefnandi greiddar s. d. kr. 2000,00, og styður hann þetta við reikning þann, sem getið er undir 2°-lið, þar sem 2000 krónur eru færðar dagsetningarlaust á eftir 22. sept. En stefndi telur téða upphæð greidda 25. sept., og er það í samræmi við höfuðbókarútdráttinn. Þykir það því nægilega sannað, að stefnandi hafi ekki greitt nema kr. 3939,38 22. sept., enda hefir hann ekki lagt fram kvittun fyrir greiðslu 2000 kr. 22. sept.

5°. Auk annara upphæða greiddra 10. okt. 1925, telur stefnandi þann sama dag greiddar 2000 kr.; er hér notuð sama sönnunaraðferðin og undir liðunum 2. og 4. Samkv. höfuðbókarafritinu er þessi upphæð greidd 14. okt. og hefir stefnandi ekki fært sönnur á, að aðrar 2000 kr. hafi verið greiddar 10. okt., og eigi heldur lagt fram kvittun fyrir 2000 kr. greiðslu þann dag.

6°. Hinn 1. nóv. telur stefnandi vanfærðar kr. 1542,38 og er það mismunur víxilblaðsupphæðar og 3ja innborgana, sem kvittaðar eru aftan á blaðið. Telur stefnandi, að handhöfn sín að víxilblaðinu sé næg sönnun þess, að innborgun þessi hafi átt sér stað, en eftir því sem víxilblað þetta er úr garði gert, þ. e. án samþykkjanda og greiðsludagur ekki tiltekinn, þykir ekki færð næg sönnun þess, að umræddur mismunur hafi verið greiddur þennan dag og getur þessi samþykkisskortur jafnvel bent til þess, að stefnandi hafi ekki á útgáfudegi víxilblaðsins, 22. sept., kannazt við, að hann skuldaði þá upphæð, sem greint er á víxilblaðinu, og handhöfn blaðsins sannar því ekki annað en það, sem óumþrætt er, að innborganir þær, er aftan á blaðið eru ritaðar, hafi farið fram. Stefndi hefir algerlega neitað því, að innborgun þessara kr. 1542,38 hafi farið fram og hefir stefnandi ekki hnekt þessu með framlagningu víxilblaðs þessa.

7°. Með framlagningu kvittaðs víxils 4. des. hefir stefnandi sannað að hafa greitt 100 kr. meira en stefndi hefir talið og ber að taka þessa upphæð til greina.

8°. Í áðurnefndum reikningi stefnda til stefnanda yfir viðskiftin 1925, er tilfærð 5000 kr. innborgun undir 31. dez., en innkomin $\frac{5}{11}$ 1926. En hinsvegar hefir stefnandi lagt fram kvittun fyrir 5000 kr. greiðslu 7. jan. 1926 og telur því hér um

tvær innborganir að ræða, en stefndi heldur því aftur fram, að þetta sé ein og sama innborgun, í reikningnum sé aðeins misritað $\frac{5}{11}$ í stað $\frac{7}{11}$. Þar sem stefnandi, þrátt fyrir áskorun, ekki hefir getað fært neina aðra stoð fyrir fullyrðingu sinni um innborgun þann 5. jan. en nú var sagt, þykir hann ekki hafa fært fullnægjandi sönnun fyrir staðhæfingu sinni, enda hefði stefnandi þá eftir hans eigin reikningi farið að eiga inni hjá stefnda verulega upphæð eftir 7. jan., en það verður að telja ólíklegt, að hann hefði farið að geyma fé sitt þannig. Þennan kröfupóst stefnanda þykir því ekki eiga að taka til greina.

9°. Þá telur stefnandi vanfærðar kr. 8796,60. Hefir hann þessu til sönnunar lagt fram ókvittaðan vixil, útg. 18. jan. 1926 af stefndu, en samþykktan af stefnanda til greiðslu 28. febr. s. á. Segir stefnandi upphæðina greidda þennan dag í einu lagi og hefir til stuðnings þessu lagt fram aðra vixla, greidda í einu lagi, en afhenta ókvittaða. Stefndi kveður upphæð þessa greidda í mörgu lagi og sérkvittanir gefnar í hvert sinn, er greiðsla fór fram, en hefir þó ekki vísað til neinna sérstakra innborgana, er svari til vixilupphæðarinnar. Þar sem bókhald stefnda hefir sýnt sig að vera ekki allskostar nákvæmt og viðskifti aðilja stóðu um þetta leyti þannig, að ekki er ólíklegt, að stefnandi kunni að hafa greitt vixilupphæðina í einu lagi, þykir ekki á annan veg verða skorið úr um þetta atriði en þann, að stefndi synji fyrir það með eiði, að stefnandi hafi greitt honum þessa upphæð í einu lagi, en vinni hann ekki slíkan eið, skal hann skyldur að greiða upphæðina, ásamt 5% ársvöxtum frá sáttakærudegi.

10°. Stefndi hefir ekki fært neinar líkur fyrir því, að stefndi hafi fengið hærri upphæð hjá Guðm. Guðmundssyni en upphæð þá, kr. 929,85, er hann tilfærir, þótt ávísun stefnanda hafi hljóðað á 1000 kr. Verður því gegn neitun stefnda ekki tekið neitt tillit til þessa pósts, sem stefnandi telur vantalinnt um kr. 70,15.

Eins og áður er á vikið, hafa allir þeir vixlar, er farið hafa milli aðilja, verið óstimplaðir. Hefir stefndi haldið því fram, að vixlar þessir hafi ekki verið stimpilskyldir vegna þess, að þeir hafi verið tryggingarvixlar og þá sé ekki skylt að stimpla, enda geri bankarnir það ekki. En við þetta er það að athuga, að þegar bankar ekki stimpla tryggingarvixil er það af þeirri ástæðu, að á bak við vixilinn er þá annað skjal, sem stimpl-

Úrslit máls þessa hér fyrir réttinum verða þá þau, að ef framkvæmdarstjóri Ólafur Gíslason vinnur synjunareið þann, er getur undir 9. tölulið, á stefndi, þar sem ekki hefir verið gagnstefnt til skuldajafnaðar, að greiða kr. 124,25, ásamt 5% ársvöxtum frá sáttakærudegi, 16. febr. í. á., og á þá málskostnaður að falla niður. En vinni hann ekki eið þennan, skal stefndi skyldur að greiða kr. 8920,85, ásamt 5% ársvöxtum frá sáttakærudegi til borgunardags, og málskostnað með 300 krónum.

© 2006 The Authors
Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

Gottfried Heinecke (Jón Ásbjörnsson.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 31. marz 1930: Kærði, Gottfried Heinecke, á að greiða 12500 kr. sekt til Landhelgisjódóss Íslands innan fjöggra vikna, en sæta sjö mánaða einföldu fangelsi, fáist hún ekki greidd. Auk þess skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanbórðs í togaranum »Jever«, B. X. 107, frá Bremen-haven, vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð.

Dómur hæstaréttar.

Samkvæmt skýrslu varðsþipsins nam kærði staðar um kl. 4,57, og fór þá að draga inn vörpu sína. Þessi staður reyndist vera 0,6 sm. innan landhelgislinunnar.

En mælingar varðskipsins sýna ennfremur, að kærði hefir kl. 4,39, kl. 4,43 og kl. 4,50 verið enn lengra inn á landhelgissvæðinu. Sé það nú rétt, sem kærði hefir borið fyrir lögregluréttinum, að hann hafi kastað vörpunni um 20 mínútum áður en hann fór að draga hana inn, er það ljóst, að hann hefir kastað vörpunni langt inn á landhelgissvæðinu.

Að þessu athuguðu og að öðru leyti samkvæmt ástæðum hins áfryjaða dóms, ber að staðfesta hann, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar telst frá birtingu dóms þessa.

Kærða ber að greiða allan áfryjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Lögregluréttardóminum skal óraskað, þó þannig, að greiðslufrestur sektarinnar telst frá birtingu dóms þessa.

Kærði, Gottfried Heinecke, greiði allan áfryjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Magnúsar Guðmundssonar og Jóns Ásbjörnssonar, 80 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfryjaða dóms hljóða svo:

Það er sannað í máli þessu með skýrslu skipherrans á varðskipinu »Ægir« og játning kærða sjálfs, að hann Gottfried Heinecke, fæddur 30. nóvember 1894, var um kl. 17 laugardaginn 29. þ. m. staddur um hálfa sjómílu fyrir innan landhelgislinuna undan Ingólfshöfða á skipi sínu, togaranum »Je-

ver», B. X. 107, frá Bremenhaven, og var þá rétt nýbúinn að draga vörpu sína úr sjó, eftir, að hans sögn, að hafa kastað henni um 20 mínútum áður.

Með þessu verður að telja, að kærði hafi brotið 1. grein laga nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum í landhelgi. Á móti þessu getur ekki orðið tekið til greina, kærða til sýknunar, enda þótt rétt væri, að hann hefði engan fisk fengið vegna ólags á veiðarfærunum, og að hann óbeinlínis vegna þessa hefði komið inn á landhelgissvæðið, en ekki af ásetningi sínum. Auk þess þykir rétt að taka fram, að þar sem kærði var, eftir mælingum varðskipsins, 0,6 úr sjómílu fyrir innan og að eigin sögn hafði kastað út fyrir ca. 20 mínútum og var með veiðarfæri úti, eru jafnvel líkur til þess, að hann hafi kastað vörpunni á landhelgissvæðinu og a. m. k. mjög nálægt linunni. Honum bar því enn frekar að gæta þess að halda út á við, en ekki inn á við, eins og hann kannast við að hafa gert, og honum var vel mögulegt undir eins er hann hafði kastað.

Samkvæmt þessu ber að hegna kærða fyrir brot á áður-nefndri lagagrein og þykir refsing hans hæfilega ákveðin sekt, að upphæð kr. 12500, sem greiðist innan fjöggra vikna og rennur til Landhelgissjóðs Íslands, en afplánist með sjö mánaða einföldu fangelsi, fáið sektin ekki greidd. Er þá tekið tillit til þess, að hér er um fyrsta brot kærða að ræða og að dagsgengi krónunnar er 0,8188 úr gullkrónu. Auk þess skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í áðurnefndum togara vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Ennfremur greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Mánudaginn 24. nóv. 1930.

Nr. 49/1930.

Réttvísir (Sveinbjörn Jónsson)
gegn

Péttri Guðmundssyni
(Magnús Guðmundsson).

Brot g. 250. gr. hegnl.

Dómur aukaréttar Norður-Múlasýslu 31.

de z. 1929: Sökunautur, Pétur Guðmundsson, sæti 2×5 daga fangelsi við vatn og brauð.

Auk þess greiði hann Halldóri Guðlaugi Elísi Eiríkssyni kr. 40,00 í skaðabætur.

Ennfremur greiði sökunautur allan löglegan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Ídæmdar skaðabætur greiðist innan 15 sólarhringa frá lögbirtingu dóms þessa.

Dómur hæstaréttar.

Ákærði er í máli þessu sakaður um það, að hann hafi afmarkað undir sitt mark og slegið eign sinni á þrjár ær, er átti Elís Eiríksson á Hallfreðarstöðum.

Er það upplýst í málinu, að vorið 1928 sluppu þrjár ær óbornar — auk tveggja annara —, er Elís átti, úr gæzlu á Hallfreðarstöðum, ein þrevetla og tvær tvævetlur. Var þrevetlan þá um vorið með eyrnamarkinu: ómarkað hægra, tvístigað aftan vinstra, og tvævetlurnar með eyrnamarkinu: sýlt hægra, sneitt aftan biti framan vinstra, og allar voru ærnar brennimerkta með hrepps Brennimerki Tunguhrepps: N. 5. Spurði Elís ekki síðan til áнна, þar til hann næsta haust þóttist þekkja aðra tvævetluna í dilk ákærða í Hofteigsrétt og þrevetluna og hina tvævetluna í Hallfreðarstaðarétt, en þá var þrevetlan með eyrnamarkinu: biti framan hægra, blaðstýft aftan vinstra, og tvævetlurnar með eyrnamarkinu: hvatrifað hægra, hamarskorið vinstra, og er hið fyrra aðalmark ákærða og hið síðara undanfæringarmark hans. Brennimerkin voru tálguð af hornum allra áнна, þannig, að þau voru ólæsileg á tvævetlunum og lítt læsileg á þrevetlunni. Tvö lömb fylgdu ánum, er bæði voru mörkuð með aðalmerki ákærða.

Elís tók ærnar úr réttunum heim til sín og hefir

hann undir rekstri málsins helgað sér þær með eiði. Tveir aðrir heimamenn á Hallfreðarstöðum hafa einnig vitnað það fyrir réttinum og annar þeirra staðfest það með eiði, að þeir þekki ærnar sem eign Elisar, og bóndinn á Hallfreðarstaðahjáleigu einnig, að hann þekki þrevetluna sem eign Elisar. Þessir vitnisburðir fá einnig stoð í tvennum skoðunargjörðum, er tilnefndir menn gjörðu á mörkum áнна, að því undanskildu, að í síðari skoðunargjörðinni, er staðfest hefir verið með eiði tveggja skoðunarmannanna, segir, að sneiðingin aftan á eyranu í hvatrífu annarar tvævetlunnar, eða ef til vill beggja, sé lambsmark, en þetta eitt nægir ekki til að hnekkja sönnunargildi framangreindra vitnisburða, svo sem nánar segir í aukaréttardóminum.

Ákærði hefir neitað því, að hann hafi afmarkað ær Elisar Eiríkssonar eða nokkurs annars manns undir sitt mark. Hefir hann og ákveðið neitað því, að tvævetlunnar séu eign Elisar. Telur þær vera sína eign, heimaaldar hjá sér. En um þrevetluna er framburður hans eigi jafn ákveðinn, telur sennilegt, að hann einnig sé eigandi hennar, hann hafi keypt hana af nafngreindum manni, og sé hún þá eldri en þrevetur. En þessi framburður ákærða fær eigi staðizt gegn framangreindum skýlausum vitnisburðum og öðru, sem fram er komið í málinu.

Það verður því að telja nægilega sannað, að umræddar þrjár ær, er Elís Eiríksson tók í réttunum með mörkum ákærða, séu eign Elisar og sömu ærnar, sem sluppu frá Hallfreðarstöðum um vorið, og að þær hafi verið afmarkaðar undir mark ákærða um sumarið. Og þar sem ákærði hefir eigi getað gefið neina viðunandi skýringu á því, hvers vegna brennimörkin hafi verið tálguð af hornum áнна, né á því, hvers vegna tvævetlunnar eru markaðar með undan-

færingarmarki, en ekki með aðalmarki hans, og þar sem ennfremur ekkert er fram komið undir rekstri málsins, er bendi til þess, að annar hafi afmarkað ærnar undir mörk ákærða, þá verður að telja ákærða sannan að sök að því, að hafa afmarkað ærnar undir sín mörk í því skyni, að slá eign sinni á þær.

Í málinu er ekkert upplýst um það, hvort ærnar hafi með vitund ákærða og vilja komið í vörzlur hans eða án hans tilverknadar, og þykir því rétt að heimfæra brot hans undir 250. gr. hinna almennu hegningarlaga, og ákveðst refsingin 2×5 daga fangelsi við vatn og brauð.

Að því, er snertir iðgjaldakröfu Elisar Eiríkssonar, þá getur eigi verið um önnur iðgjöld að ræða en andvirði lambs þess með marki ákærða, er Elis telur hafa fylgt tvævetlunni í Hofteigsrétt og að runnið muni hafa saman við fé ákærða. En þar sem ærin var eigi látin helga sér lambið, er það ekki sannað, að lamb hafi fylgt ánni, er ákærði hafi fengið. Það verður því að sýkna ákærða af iðgjaldakröfunni í þessu máli.

Ákærða ber að greiða allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 120 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Ákærði, Pétur Guðmundsson, sæti 2×5 daga fangelsi við vatn og brauð.

Svo greiði hann og allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málf lutningsmannanna

Sveinbjörns Jónssonar og Magnúsar Guðmundssonar, 120 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af réttvísinnar hálfu gegn Péttri Guðmundssyni frá Hauksstöðum fyrir brot gegn ákvæðum almennra hegningarlaga frá 25. júní 1869.

Málavextir eru þeir, er nú skal greina:

Vorið 1928 sluppu fimm ær úr gæzlu á Hallfreðarstöðum í Tunguhreppi, sem Halldór Guðlaugur Elís Eiríksson sama staðar átti. Fjórar af ám þessum voru hvítar, en ein var morusmökkótt. Allar voru ær þessar óbornar og órúnar, er þær sluppu úr gæzlunni. Nokkru síðar fann eigandinn, Elís Eiríksson, morusmökkóttu ána upp á Jökuldal nálægt Hauksstaðalandi og rúði hana, lamblaus var hún og hafði því sennilega misst lambið. Hvítu ærnar fjórar komu ekki fram um vorið, að því er uppvíst yrði. Í fyrstu göngu um haustið, 20. sept., komu tvær hvítu ærnar fram í Hallfreðarstaðarétt, en hinar tvær komu fram í Hofteigsrétt. Var önnur ærin, sem fram kom í Hofteigsrétt, í ullu og með ómarkað lamb. Bæði þessi ær og morusmökkóttu ærin voru með óbreyttu marki um haustið. Hinar þrjár hvítu ærnar voru tvær tvævetlur og ein þrevetla. Þrevetlan og önnur tvævetlan komu fram í Hallfreðarstaðarétt, en hin tvævetlan, svo sem fyr segir, í Hofteigsrétt. Á þrevetru ánni var um vorið eyrnamarkið: ómarkað hæggra, tvistigað aftan vinstra, og brennimerkt með hrepps-brennimarki Tunguhrepps N5. Um haustið var ær þessi með eyrnamarkinu: biti framan hæggra, tvistýft aftan vinstra. Er mark þetta fjármark Péturs Guðmundssonar, Hauksstöðum. Brennimerkið sást ekki vel, þar eð í það hafði verið tálgað, en líkast þótti það hrepps-brennimarki Tunguhrepps, sem til var á Hallfreðarstöðum. Tvævetru ærnar voru um vorið með eyrnamarkinu: sýlt hæggra, sneitt aftan, biti framan vinstra. Brennimerktar voru þær með hrepps-brennimarki Tunguhrepps N5. Um haustið voru ær þessar með eyrnamarki Péturs Guðmundssonar, Hauksstöðum: hvatrifað hæggra, hamarskorið vinstra. Brennimerkið tálgað af, svo ekki var unnt að sjá, hvað það hafði verið. Ánum, sem fram komu

í Hallfreðarstaðarrétt, fylgdu tvö lömb, voru þau með markinu: bití framan hægra, tvístýft aftan vinstra; voru það hrútar. Framantaldar fimm kindur er Pétur Guðmundsson kærður fyrir að hafa markað sér, sbr. lögregluréttarskjal nr. 2.

Sönnur og líkur fyrir því, að framantaldar fimm kindur hafi verið eign Halldórs Guðlaugs Elíasar Eiríkssonar og ærnar þrjár markaðar upp og undir framangreind mörk Péturs Guðmundssonar, eru þessar:

1. Elís er þess fullviss, að ærnar séu sín eign, þar eð hann þekkir þær og nafngreinir þær, og ber óhikað, að þær hafi verið uppmarkaðar. Þennan framburð sinn staðfestir hann með eiði.

2. Einar Bjarnason, vinnumaður á Hallfreðarstöðum, þekkir ærnar sem eign Elíasar og nafngreinir þær eins og hann. Segir hann og, að ærnar hafi verið uppmarkaðar. Vitni þetta staðfestir framburð sinn með eiði.

3. Bjarni Bjarnason, lausamaður á Hallfreðarstöðum, segist áreiðanlega þekkja ærnar sem eign Elíasar og nafngreinir eina þeirra og staðhæfir, að ærnar hafi verið uppmarkaðar. Vitni þetta þekkti tvær ærnar, eftir því sem vitnaskýrslurnar bera með sér, án þess að það hefði heyrt nokkuð um það, að ærnar væru komnar fram og uppmarkaðar, fyr en hann sá það sjálfur.

4. Jón Sigfússon, bóndi á Hallfreðarstaðahjáleigu, þekkir eina ána, þrevetluna, sem eign Elíasar.

5. Skoðunargjörð þeirra Björns Hallssonar, hreppstjóra Tungu- hrepps, Tómasar Vensberg og Sigúrjóns Þórarinssonar styrkir mjög ákveðið framburð framangreindra vitna. Lýsing þeirra á eyrnamörkunum kemur mjög vel heim við það, að ærnar hafi haft þau mörk, er segir í vottorði Elíasar, Einars og Bjarna á lögregluréttarskjali nr. 3. Alveg sama er að segja um lýsingu skoðunarmannanna á brennimörkunum.

6. Samkvæmt skoðunargjörð þeirra Jóns Jónssonar, Haraldar Guðmundssonar og Þorsteins Ólafssonar, Seyðisfirði, eru eyrnamörkin á tvævetlunum tveimur undanfæringarmörk, og líkur fyrir því sama á þrevetru ánni. Styrkir þetta framburð framangreindra vitna. Lýsing nefndra skoðunarmanna á brennimörkunum styður og framburð vitnanna, sérstaklega, að brennimark á einni kindinni passi brennimark sökunnauts alls ekki, en aftur á móti brennimark Hallfreðarstaða mjög vel. Hinsvegar lýsa þeir hvatrifunni á hægra eyra á tvævetru ánum

þannig: Sneiðingin aftan á eyranu er lambsmark, en sneiðingin framan á eyranu er seinna gerð. Rífa er illa gerð og sennilega tekin um leið og sneiðingin að framan. Sjá lög-regluréttarskjal nr. 9). Samkvæmt framburði þriggja fyrnefndra vitna var á hægri eyra á tvævetlunum aðeins sýlt, og ekki sneitt aftan, svo sem ætla mætti af skoðunargjörðinni, lög-regluréttarskjal nr. 9. Þetta sýnist því benda til þess, að umgetnar ær hafi ekki haft mark Elisar. Samt virðist þetta ekki geta hnekkst sönnunum þeim og líkum, sem að framan segir, því oft mun erfitt að staðhæfa um það, hvort eitt hnifsbragð í marki er eldra en annað. Um þetta verður auðvitað því erfiðara að dæma, sem lengra liður frá því að hnifsbrögðin voru gerð. Nefndir skoðunarmenn álíta, að markbreytingin hafi eigi verið gerð síðar en í júnímánuði. Þegar þeir skoða mörkin, eru því liðnir nær fjórir mánuðir frá því hnifsbrögðin hafa verið gerð, og sýnist því ekki rétt að byggja á lýsingu þeirra að þessu leyti. Tveir síðastnefndir skoðunarmenn, Haraldur Guðmundsson og Þorsteinn Ólafsson, staðfestu framburð sinn með eiði.

7. Sökunautur getur ekki gert sennilega grein fyrir því, hvernig mörkin líta út. Hann segir, að sér hafi mistekizt að marka bita, þannig, að hnifur hafi snúizt í hendi sér og rifnað upp eftir eyranu. Þess vegna hafi hann breytt markinu á ánum, sem þá voru lömb, í hvatrifað hægri, hamarskorið vinstra. Brennimerkið sé skemmt og hafi getað lesizt N8, í stað N3. Þess vegna hafi hann tálgað ofan í það. Það er nú fyrst, að vinnumaður hans, Björgvin Guðnason, man ekki til að sökunaut hafi nokkurn tíma mistekizt að marka bita, og hefir hann þó verið með honum að marka lömb vorin 1927 og 1928, og síðan bera skoðunarmenn ákveðið, að hér sé ekki um lambsmörkun að ræða. Samkvæmt skoðunargerðum á lög-regluréttarskjölum nr. 6 og nr. 10 verður ekki séð, að einasta kind hafi verið brennimerkt N3. Virðist því ekki unnt að leggja trúnað á skýringu hans á mörkunum.

Af framangreindum ástæðum verður að telja það fullsannað í máli þessu, að kindur þær, sem kærar fjallar um, þrjár ær og tvö lömb, séu vafalaus eign Halldórs Guðlaugs Elisar Eiríkssonar, og að ærnar þrjár hafi verið markaðar upp undir mark Péturs Guðmundssonar, Hauksstöðum, og sonar hans, sem að framan greinir. Sökunautur hefir haldið því fram í rannsókn málsins, að hann eigi tvær ærnar, tvævetlurnar, að

hann þekki þær, og að þær séu heimaaldar. Um þriðju ána, þreveluna, er sökunautur allmikið á reiki, en telur þó líklegt, að hann eigi hana líka. En þar sem það er sannað, að umræddar ær eru eign Elisar, geta framangreindar staðhæfingar sökunauts ekki staðizt. Þá hefir og sökunautur stöðugt staðhæft, að hann hafi aldrei markað fé annara manna undir sitt mark né látið aðra gera það. Beinar sannanir fyrir því, að sökunautur, Pétur Guðmundsson, hafi sjálfur markað þessar kindur upp, né heldur að hann hafi látið aðra gera það, liggja ekki fyrir í máli þessu. Hinsvegar er ýmislegt. sem bendir til, að svo hafi verið, svo sem;

1. Í mesta máta ósennilegt virðist það vera, að nokkur annar hafi markað umgetnar kindur undir mark Péturs Guðmundssonar, Hauksstöðum.

2. Það er sannað, og einnig viðurkennt af sökunaut, að morusmökkóttu ærin hafi komið fram á Hauksstöðum um vorið. Þar sem ær þessi slapp um leið og hvítu ærnar, virðast vera nokkrar líkur fyrir því, að þær muni einnig hafa komið í Hauksstaðaland.

3. Framburður vitnisins Gunnars Jónssonar bendir í þá átt, að sökunautur sé ekki ráðvandur. En þar sem vitnið vill ekki eða getur ekki fært nein rök að grun sínum, verður lítið byggt á ummælum hans, því fremur, sem hann mun ekki vera talinn vel ábyggilegur í orði.

4. Sökunaut, Pétri Guðmundssyni, býr í ýmsum atriðum ekki saman við framburð annara, og er heldur ekki í fullu samræmi allsstaðar við sjálfan sig. Að visu er ósamræmið um atriði, sem ekki virðast hafa mikla þýðingu fyrir mál þetta. En af þessu þykir þó mega ráða það, að sökunautur sé ekki í fyllsta máta trúverðugur.

Þrátt fyrir framangreindar líkur, verður það ekki, gegn neitun sökunauts, talið fullsannað, að hann hafi markað sér umræddar kindur. Hinsvegar virðast í máli þessu vera komnar fram nægilega miklar líkur til þess, að dæma sökunaut skv. tilsk. 8. sept. 1841, 6. gr. *(ða analogiú)* þeirrar greinar, þar sem skilyrðin fyrir því virðast vera fyrir hendi, samanber og yfirréttardóm í Ds. V bls. 303. — Samkvæmt þessu verður að dæma sökunaut eftir 240. gr. almennra hegningarlaga frá 25. júní 1869. Refsing sú, sem sökunautur, er kominn er yfir lögaldur sakamanna og hefir aldrei sætt ákæru eða refsingu fyrir neitt lagabrot, hefir til unnið, þykir hæfilega ákveðin 2×5 daga

fangelsi við vatn og brauð. — Í máli þessu gerir Eiríkur Sæmundsson fyrir hönd sonar síns, Halldórs Guðlaugs Elíasar, skaðabótakröfu, samanber lögregluréttarskjal 2. Þar eð Elís hefir misst að nokkru afnot af ám sínum þetta ár, að minnsta kosti eitt lambið, og hinsvegar samkvæmt framan-sögðu líklegt, að sökunautur sé að því valdur, verður að dæma hann til að bæta Elísi tjónið. Með tilliti til fyrirhafnar Elíasar vegna málsins, ákveðast skaðabæturnar kr. 40,00. Svo ber og sökunaut að greiða allan löglegan kostnað af máli þessu. Með því að hinn skipaði talsmaður ákærða hefir tekið það fram í vörninni, að hann krefjist ekki málsvarnarlauna, þá verður honum ekki dæmd þau. Það vottast, samkv. tilsk. 3. júní 1796, 35. gr., að á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið og að rekstur málsins hefir verið vitalaus.

Mánudaginn 24. nóv. 1930.

Nr. 50/1939.

Valdstjórnin (Bjarni Þ. Johnson)

gegn

Magnúsi Magnússyni

(Sveinbjörn Jónsson).

Ölvun.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 5. maí 1930: Kærður, Magnús Magnússon, greiði 70 króna sekt til ríkissjóðs, er afplánist með 5 daga einföldu fangelsi, verði sektin ekki greidd innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa.

Svo greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Dóminum að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Með eigin játningu kærða og öðrum gögnum er það sannað, að kærði hefir verið ölvaður á almannafæri, og hefir hann þar með gerzt brotlegur gegn 16. gr. laga nr. 64 frá 7. maí 1928, sbr. nú lög nr. 64/1930, og með tilliti til þess, að hann hefir áður gerzt brot-

legur gegn 16. gr. laga nr. 64/1928, ákveðst refsingin 70 kr. sekt til rikissjóðs, svo sem til er tekið í hinum áfrýjaða lögregluréttardómi.

Ákvæði hins áfrýjaða dóms um málskostnað staðfestast.

Svo ber kærða að greiða allan áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 40 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða lögregluréttardómi skal óraskað.

Kærði, Magnús Magnússon, greiði allan áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Bjarna Þ. Johnson og Sveinbjörns Jónssonar, 40 kr. til hvors.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er af valdstjórnarinnar hálfu höfðað gegn Magnúsi Magnússyni ritstjóra, til heimilis Lindargötu 41 hér í bænum, fyrir brot á ákvæðum 4. kapítula áfengislaganna, nr. 64, frá 1928.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina, sannaðir með eigin játningu kærðs, er kemur heim við það, sem hefir á annan hátt upplýzt í málinu.

Fimmtudaginn 2. maí, kl. 10,45 að kvöldi, voru lögregluþjónarnir Jakob Björnsson og Magnús Sigurðsson á verði á Laugaveginum, og hittu þá á gatnamótum Vitastígs og Laugavegs kærðan í þessu máli, áberandi fullan, slagandi eftir götunni. Þar sem að kærður var mjög mikið ölvaður, og jafnframt með tilliti til þess, að lögreglan hefir nýlega verið kölluð til hjálpar á heimili kærðs að næturlagi og tekið hann þaðan burt samkvæmt beiðni, er hann var í slíku ölvunarástandi, til

þess að fyrirbyggja, að hann fremdi tjón á mönnum og munum, þá fluttu lögregluþjónarnir kærðan í varðhald, afhentu fangaverðinum til geymslu.

Kærður hefir játað, að hann hafi verið mikið ölvaður og slangrað eftir götunni, er lögregluþjónarnir hittu hann.

Vitnið, Jakob Björnsson lögregluþjónn, hefir borið fyrir réttinum, að er lögregluþjónarnir hittu kærðan í áðurnefnt skifti, hafi hann verið áberandi ölvaður, og hafi það komið fram í því, að hann hafi slagað eftir götunni, dropið höfði, svo hafi og heyrzt mikið á mæli hans, er þeir töluðu við hann.

Það verður því að teljast sannað, að kærður hafi verið ölvaður á almannafæri og brotið gegn ákvæðum 16. gr. áfengislaganna, nr. 64, frá 1928, og þykir hegning sú, er hann hefir tilunnið, eftir 36. gr. þeirra laga, með tilliti til þess, að kærður hefir áður gerzt brotlegur við sömu grein, og undirgengizt með sætt í lögreglurétti Reykjavíkur hinn 8. október 1929 að greiða 50 króna sekt fyrir brot á henni, hæfilega ákveðin 70 króna sekt, er renni í rikissjóð, og afplánist með 5 daga einföldu fangelsi, verði hún ekki greidd innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa.

Svo greiði kærður allan kostnað sakarinnar.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið.

Miðvikudaginn 26. nóv. 1930.

Nr. 51/1930.

Valdstjórnin

(Magnús Guðmundsson)

gegn

James M. Richardson

(Lárus Fjeldsted).

Veiðarfæri í ólagi.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 6. apríl 1930: Kærði, James H. Richardson, á innan fjöggra vikna að greiða 3000 kr. sekt, og renna í Landhelgissjóð Íslands kr. 2500 af henni, en 500,00 kr. í rikissjóð.

Ennfremur greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dómur hæstaréttar.

Hinn 6. apríl þ. á., kl. 9,24 árd., hitti varðskipið Ægir kærða vestan við Vestmannaeyjar, við svokallaðar Smáeyjar, 1,7 sm. innan landhelgislinunnar.

Samkvæmt skýrslu skipherrans á varðskipinu var talsverður fiskur á þilfari, og var verið að gera að honum, en ekki var fiskurinn lifandi, og veiðarfærin voru ekki þannig útlitandi, að sýnilegt væri, að þau hefðu nýlega verið dregin úr sjó.

Dragstrengjum og höfuðlínunum hafði að visu verið lásað frá vörpunum, en stjórnborðsvarpa lá laus á þilfari, og bakborðsvörpu var tillt við öldustokkinn miðskipa, en vörpuvængirnir héngu uppi í framsiglinni. Kærði hefir kannast við þessa skýrslu, en hann hefir neitað því, að hann hafi fiskað á landhelgis-svæðinu, og hefir haldið því fram, að ástæðan til þess, að hann um kl. 7 um morguninn hafi haldið upp að landi, hafi einungis verið sú, að hann hafi leitað þar skjóls vegna ofveðurs, enda er það upplýst í málinu, að vindur var þá SA 6—7, en þó sjólitið.

Verjandi kærða hér fyrir réttinum hefir krafizt þess, að kærði verði sýknaður samkvæt lögum nr. 36, 15. júní 1926, með því að það hafi verið ljóst af öllum ástæðum, að skipið hafi hvorki verið að veiðum í landhelgi, né undirbúningur gerður í því skyni; en þar sem nefnd lög aðeins veita ákærvaldinu heimild til, er umgetin skilyrði eru fyrir hendi, að lúka málinu með áminningu, er ekki heimild til að sýkna kærða af þessari ástæðu.

Svo sem fram hefir verið tekið, er það sannað, að kærði hafði ekki veiðarfæri sín með löglegum umbúnaði, er hann var tekinn, og hafði hann þó haft næg-

an tíma til að koma þeim í búlka; hefir hann því gerzt brotlegur gegn 2. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920. Hinsvegar verður honum eigi refsað fyrir brot á 3. gr. laga nr. 33, 19. júní 1922, með því að staðhæfingu kærða um, að hann hafi haldið upp að landi til að leita sér skjóls undan stormi, hefir eigi verið hnekkkt.

Refsing sú, er kærði hefir tilunnið fyrir framangreint brot á lögum nr. 5/1920, ákveðst 2500 kr. sekt til Landhelgissjóðs Íslands, og komi 70 daga einfalt fangelsi í stað sektarinnar, ef hún verður eigi greidd innan 14 daga frá birtingu dóms þessa að telja.

Svo ber kærða og að greiða allan kostnað sakarinnar, bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, James M. Richardson, sæti 2500 kr. sekt til Landhelgissjóðs Íslands, er afplánist með 70 daga einföldu fangelsi, verði sektin eigi greidd innan 14 daga frá birtingu dóms þessa.

Kærði greiði allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Magnúsar Guðmundssonar og Lárusar Fjeldsted, 80 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Það er sannað með skýrslu skipherrans á varðskipinu »Ægir« og játningu kærða sjálfs, að hann, James H. Richard-

son, f. 28/2 1886, var í morgun staddur á landhelgissvæðinu á skipi sínu, togaranum »Beverlac«, H 72, frá Hull, með ólöglegan umbúnað veiðarfæra og að verka fisk, sem var á þilfari skipsins.

Með þessu hefir kærði gert sig brotlegan gegn 2. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920, og 3. gr. laga nr. 33, 1922, og þykir refsing sú, sem hann hefir unnið til, hæfilega ákveðin sekt að upphæð 3000 krónur, sem greiðist innan fjöggra vikna, og renna í Landhelgissjóð Íslands kr. 2500 — en í rikissjóð kr. 500,00.

Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Föstudaginn 28. nóv. 1930.

69/1930.

Valdstjórnin (Pétur Magnússon)

gegn

Charles Leonard Dixon (Lárus Fjeldsted).

Botnvörpuveiðabrot.

Dómur lögregluréttar Vestmannaeyja 31. maí 1930: Kærði, Charles Leonard Dixon, á að greiða sekt til Landhelgissjóðs Íslands að upphæð kr. 16000,00, innan fjöggra vikna. En fáist sektin ekki greidd, ber kærða að afplána hana með 8½ mánaða einföldu fangelsi. Ennfremur skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í togaranum F. D. 182, »Lorinda«, frá Fleetwood, vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Svo greiði kærði og allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður,

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Miðvikudaginn hinn 28. maí 1930 var varðskipið »Ægir« á leið austur með Portlandi, og sáust þá nokkrir togarar undan Mýrdalsvík, og var einn þeirra það grynnt, að hann, frá varðskipinu séð, virtist vera á landhelgissvæðinu. Stefndi togari þessi til lands.

Kl. 03,21 var eftirfarandi staðarákvörðun gerð á varðskipinu:

Hatta $\neq$ Portlandshorn.

> til Hjörleifshöfða $24^{\circ} 15'$, og

> milli Höttu og togarans 45° .

Kl. 03,36 var þessi staðarákvörðun gerð:

Búrfell $\neq$ Portlandsvita > til Hjörleifshöfða $79^{\circ} 39'$ og Hjörleifshöfði > til togarans $23^{\circ} 20'$. Samtímis sneri togarinn frá landi.

Kl. 03,45 var þriðja staðarákvörðunin gerð.

Pétursey $\neq$ Portlandsvita > til Hjörleifshöfða $109^{\circ} 57'$, Hjörleifshöfði > til togarans 35° .

Kl. 04,00 sást, að togarinn nam staðar, og tveim mínútum síðar kom varðskipið að honum og setti út dufl hjá honum.

Reyndist togarinn að vera skipið F. D. 132, »Lorinda«, frá Fleetwood, er kærði er skipstjóri á. Togarinn var þá með bakborðsvörpu í sjó, og var verið að draga hana upp. Var nokkuð af fiski í vörpunni.

Kl. 04,10 var gerð eftirfarandi staðarákvörðun hjá duflinu:

Portlandsviti

> $31^{\circ},00'$

Hatta

> $62^{\circ},51'$

Hjörleifshöfði.

Dýpið mældist 99 metrar.

Samkvæmt þessari síðastnefndu staðarákvörðun var togarinn því 0,4 sm. utan landhelgislinunnar, er hann nam staðar.

Í prófum málsins hefir kærði kannazt við það, að hann hafi togað í 30—35 mínútur áður en skip hans var stöðvað. Kærði hefir heldur eigi vefengt það,

að skip sitt hafi verið í þeim miðunarlinum, sem ræðir um í hinum þremur fyrstu staðarákvörðunum varðskipsins, sem getið er hér að framan, á þeim tíma, er staðarákvarðanir þessar voru gerðar. Miðunarlinur þessar hafa verið markaðar á sjókort, bæði af foringja varðskipsins og af forstöðumanni stýrimannaskólans, og sýna þær staðsetningar, að allar þessar þrjár miðunarlinur liggja innan landhelgislinunnar á öllu því svæði, sem þýðingu getur haft í þessu máli. Þó því skýrsla kærða um, að hann hafi togað aðeins 30 mínútur, áður en skip hans var stöðvað af varðskipinu, sé lögð til grundvallar, þá er ljóst af framansögðu, að hann hefir verið að veiðum með botnvörpu innan landhelgi, er staðarákvörðunin, kl. 03,36, var tekin, en þá var hann næst landi, og síðan, þar til skip hans var komið út úr landhelginni, og hefir hann þannig gerzt brotlegur gegn 1. gr. laga nr. 5, 18. maí 1920, og með því að kærði hefir í október 1927, með dómi lögregluréttar Siglufjarðar, sætt sektum fyrir ólöglegar botnvörpuveiðar í landhelgi, ber nú að refsa honum fyrir brot í annað sinn á nefndum lögum, og ákveðst refsing hans 15000 kr. sekt til Landhelgissjóðs, er afplánist með 8 mánaða einföldu fangelsi, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu þessa dóms. Hinsvegar verður kærðum af þeim ástæðum, sem getur í forsendum hins áfrýjaða dóms, eigi gerð fangelsisrefsing samkv. 5. gr. nefndra laga.

Ákvæði hins áfrýjaða dóms um upptekt afla og veiðarfæra og um málskostnað staðfestast.

Kærða ber að greiða allan kostnað málsins í hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda, 120 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Charles Leonard Dixon, skipstjóri á botnvörpuskipinu F. D. 182, »Lorinda«, frá Fleetwood, greiði 15000 kr. sekt í Landhelgissjóð Íslands, er afplánist með 8 mánaða einföldu fangelsi, ef sektin verður eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Um upptöku afla og veiðarfæra og um málskostnað skal lögregluréttardóminum óraskað.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Péturs Magnússonar og Lárusar Fjeldsted, 120 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af hálfu hins opinbera gegn kærðum, Charles Leonard Dixon, skipstjóra á botnvörpunum F. D. 182, »Lorinda«, frá Fleetwood, fyrir að hafa gerzt brotlegur við lög um bann gegn botnvörpuveiðum.

Skipherrann á varðskipinu »Ægir« tók togarann, og er skýrsla skipherrans lögð fram í réttinum sem nr. 1.

Kærði hefir játað, að hann hafi verið með skip sitt inn á landhelgissvæðinu í linum þeim, sem dregnar eru á hinu framlagða korti frá varðskipinu, rskj. nr. 2, og merktar rómverskum bókstöfum I—III.

Að öðru leyti er skýrsla kærðs á þessa leið. Hann kveðst hafa sofið þann tíma, sem skipið var inn á landhelgissvæðinu, en stýrimaður hans hafði komið til hans og sagt honum, að skip væru í kringum boju, og hafði kærði þá sagt stýrimanni að halda til skipanna, og stöðvaði stýrimaður skipið landmegin við bojuna.

Skipstjóri tók nú við stjórninni, og þar sem hann veitti því eftirtekt, að bojan var innan við landhelgislinuna, hélt hann skipinu út frá landi í 10—13 mínútur, og kastaði út vörpunni hér um bil $\frac{1}{2}$ sjómílu frá bojunni.

Kveðst kærði fyrst hafa kastað í VSV til SV, en vegna annars skips snúið til SA, og haldið þeirri stefnu í 15—17 mínútur, og því næst 5—8 mínútur í SV. Vörpuna kvaðst hann hafa dregið inn þegar varðskipið kom. Kveðst kærði hafa kastað vörpunni um 8 mínútum áður en varðskipið skaut, og hafa togað nálega 30—35 mínútur áður en hann var stöðvaður.

Kærði kveðst enga skýrslu geta gefið um siglingu skipsins á landhelgissvæðinu, þar eð hann hafi sofið.

Kærði kveðst hafa kastað vörpunni eins og áður greinir 8 mínútum áður en varðskipið skaut, með öðrum orðum kl. 3,49, en eftir mælingu varðskipsins var skip kærða í línu III á kortinu kl. 3,45. Kærður hlýtur því að hafa verið mjög nærri þessari línu, þegar hann kastaði út vörpunni, og því inn á landhelgissvæðinu. Því eins og kortið, rskj. nr. 2, ber með sér, liggur lína III á því svæði, sem hér um ræðir, svo langt inn á landhelgissvæðinu, að kærði virðist varla hafa getað verið kominn á 4 mínútum út fyrir landhelgina.

Þá hafa vitnin Carthy, Clark og Steward borið það í byrjun, að vörpunni hafi verið kastað út og togað $\frac{1}{2}$ eða röskan $\frac{1}{2}$ tíma áður en skipið skaut. Nú skaut varðskipið kl. 3,57, og eftir því hefir vörpunni verið kastað út kl. 3,27, en eftir skýrslu varðskipsins var skipið þá á leið inn að landi, því það snéri ekki út frá landinu fyr en kl. 3,36, og var þá kl. 3,36 í línu II, sem liggur inn á landhelgissvæðinu. Raunar breytti vitnið Steward, áður en það var eiðfest, framburði sínum á þá leið, að þeir hefðu togað röskan hálf tíma frá því þeir köstuðu vörpunni og þangað til hún var dregin inn, en þetta virðist aðeins gera 5 mínútna mun, kl. 4,02 var varpan undin inn, sbr. skýrslu varðskipsins. Þá breytti vitnið Clark framburði sínum, áður en það var eiðfest, á þá leið, að þeir hefðu kastað vörpunni 15—20 mínútum áður en varðskipið skaut, eða kl. 3,42, en jafnvel eftir þessum framburði var skipið í landhelgi, því kl. 3,45 er það í línu III, sem liggur um landhelgissvæðið.

Eftir framburði þessa þriggja eiðfestu vitna þykir því mega ráða, að skipið hafi dregið vörpuna um landhelgissvæðið.

Framburður 1 stýrimanns á togaranum þykir yfirleitt á reiki. Hann kveðst engar mælingar hafa gert og engar upplýsingar geta gefið um hreyfingar skipsins á landhelgissvæðinu.

Rétt þykir að taka fram, að þar eð kærði engum mótmælum hefir hreyft út af mælingum varðskeysins, þykir mega leggja þær til grundvallar að öllu leyti í máli þessu, sem og þar af leiðandi hreyfingar skipsins.

Kærði hefir véfengt tímaákvæðanir varðskeysins, en þar eð kærði enga tilraun hefir gert til þess að sýna á hvern hátt eða að hverju leyti þær séu rangar, þá þykir einnig mega byggja á þeim í málinu.

Þegar af ástæðum þeim, sem að framan eru greindar, þykir næg sönnun fengin fyrir því, að kærður hafi togað inn á landhelgissvæðinu og þannig gerzt brotlegur gegn 1. gr. laga um bann gegn botnvörpuveiðum, nr. 5, 18. maí 1920.

Með dómi lögregluréttar Siglufjarðar, uppkveðnum 21. október 1927, var kærði dæmdur í 12500 króna sekt fyrir samskonar brot og verður að taka tillit til þessa við sektarákvörðunina. Þá kemur og til álita, hvort hann skuli dæmdur til fangelsishegningar samkvæmt 5. gr. nefndra laga.

Rétturinn er þeirrar skoðunar, að ekki beri að láta fangelsishegningu koma til greina nema í þeim tilfellum þar sem örugg vissa er fengin fyrir því, að skipið hafi farið í upphafi inn á landhelgissvæðið með vitund og vilja skipstjóra, en þetta þykir ekki sannað hér, þar sem frekar virðist svo sem skipið hafi farið inn fyrir landhelgislinuna á meðan skipstjóri var í svefni. Þykir því í þetta sinn mega sleppa kærða við fangelsishegningu.

Sekt sú, er kærða ber að greiða, þykir með hliðsjón af, að gildandi gullgengi krónunnar er kr. 81,79, hæfilega ákveðin kr. 16000,00, sem greiðist innan 4 vikna, en afplánist með 8½ mánaða einföldu fangelsi, fáist hún ekki greidd.

Sektin rennur í Landhelgissjóð Íslands. Auk þess skulu öll veiðarfæri, þar með taldir dragstrengir, svo og allur afli innanborðs í áðurnefndum togara vera upptækt og andvirðið renna í sama sjóð. Auk þess greiði kærði allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Föstudaginn 28. nóv. 1930.

43/1929.

Magnús Jónsson
 gegn
borgarstjóra Reykjavíkur, f. h. bæjar-
stjórnar.

Dómur hæstaréttar.

Með því að endurnýjaður frestur eigi verður veittur í málinu gegn mótmælum stefnda og ágrip dómsgerða liggur eigi fyrir, verður að vísa málinu frá hæstarétti.

Áfrýjandi greiði stefnda 50 kr. í ómaksbætur.

Því dæmist rétt vera:

Máli þessu visast frá hæstarétti.

Áfrýjandi, Magnús Jónsson, greiði stefnda, borgarstjóra Reykjavíkur, f. h. bæjarstjórnar, 50 kr. í ómaksbætur, að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 28. nóv. 1930.

87/1929.

Magnús Jónsson
 gegn
borgarstjóra Reykjavíkur, f. h. bæjar-
stjórnar.

Dómur hæstaréttar.

Með því að endurnýjaður frestur eigi verður veittur í málinu gegn mótmælum stefnda og ágrip dóms-

gerða liggur eigi fyrir, verður að vísa málinu frá hæstarétti.

Áfrýjandi greiði stefnda 50 kr. í ómaksbætur.

Því dæmist rétt vera:

Máli þessu vísast frá hæstarétti.

Áfrýjandi, Magnús Jónsson, greiði stefnda, borgarstjóra Reykjavíkur, f. h. bæjarstjórnar, 50 kr. í ómaksbætur, að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 28. nóv. 1930.

88/1929.

Magnús Jónsson

gegn

borgarstjóra Reykjavíkur, f. h. bæjarstjórnar.

Dómur hæstaréttar.

Með því að endurnýjaður frestur eigi verður veittur í málinu gegn mótmælum stefnda og ágrip dómsgerða liggur eigi fyrir, verður að vísa málinu frá hæstarétti.

Áfrýjandi greiði stefnda 50 kr. í ómaksbætur.

Því dæmist rétt vera:

Máli þessu vísast frá hæstarétti.

Áfrýjandi, Magnús Jónsson, greiði stefnda, borgarstjóra Reykjavíkur, f. h. bæjarstjórnar, 50 kr. í ómaksbætur, að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 28. nóv. 1930.

63/1930.

Guðrún H. Lyngdal

gegn

Hermann Jónssyni.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Guðrún H. Lyngdal, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til ríkissjóðs, ef hún af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Föstudaginn 5. dez. 1930.

Nr. 65/1930.

Réttvísing og valdstjórnin

(Guðm. Ólafsson)

gegn

**Guðna Jónssyni og Guðjóni Björns-
syni** (Stefán J. Stefánsson).

Brot gegn 101. og 109. gr. hegl.

Dómur aukaréttar Vestmannaeyja 7. maí 1930: Ákærði, Guðni Jónsson, á að greiða 250 króna sekt til ríkissjóðs, áður tvær vikur eru liðnar frá birting dóms þessa, en afplána hana að öðrum kosti með þriggja vikna einföldu fangelsi.

Ákærði, Guðjón Björnsson, á að greiða 100 króna sekt til ríkissjóðs áður tvær vikur eru liðnar frá birting dóms þessa, en afplána hana að öðrum kosti með 10 daga einföldu fangelsi.

Skaðabætur greiði hann Jóhannesi Albertssyni næturverði með kr. 37.50 og ríkissjóði kr. 17.50.

Báðir ákærðu greiði einn fyrir báða og báðir fyrir einn allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður.

Dóminum að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Mál þetta hefir verið höfðað í héraði aðeins fyrir brot á 12. kapítula hinna almennu hegningarlaga og verður því hér í réttinum ekki dæmt um brot ákærða gegn öðrum lögum.

Með eigin játningu ákærðu og öðrum skýrslum í málinu er það upplýst, er hér segir. Aðfaranótt 23. jan. þ. á., um kl. 3, voru tveir lögregluþjónar Vestmannaeyjakaupstaðar kvaddir til aðstoðar við að koma mönnum út úr veitingahúsi þar, svo að því yrði lokað. Skipuðu lögregluþjónarnir þeim, er þar voru inni, að fara út úr húsinu og hlýddu allir þessu nema ákærði Guðjón Björnsson og tveir menn aðrir. Sérstaklega þrjóskaðist Guðjón, er var nokkuð drukkinn, við að hlýða skipun lögregluþjónanna og ætluðu þeir því að setja hann út úr húsinu með valdi. En þá kom ákærður Guðni Jónsson inn úr fordyri veitingahússins Guðjóni til hjálpar. Urðu ryskingar milli hinna ákærðu annarsvegar og lögregluþjónanna hinsvegar og í þeim ryskingum sló Guðni annan lögregluþjóninn á ennið svo að kúla hljóp upp og að tveimur dögum liðnum sást blár blettur eftir höggið, en önnur meiðsli hlutust ekki af því. Settu lögreglumennirnir þá Guðna í handjárn með hendur á bakinu og fóru með hann í fangahúsið. Að því búnu fóru lögregluþjónarnir aftur í veitingahúsið, og þar sem Guðjón var þar enn með drykkjulæti, settu þeir einnig hann í annan klefa fangahússins.

Eftir að lögregluþjónarnir voru farnir úr fangahúsinu, fékk Guðjón hrundið upp klefahurðinni, fór gegnum ólæstar dyr út í anddyri fangahússins, braut þar rúðu og komst út um gluggann. Fór hann í vélbát, er lá við bryggju, tók þar sög og þjöl og hvarf aftur til fangahússins. Hengilásinn á klefa þeim, er

Guðni var í, var ólæstur og komst því Guðjón inn í klefann, tók Guðna með sér út í anddyrið, sagaði þar sundur gluggapóstinn og hjálpaði Guðna út um gluggann og í annað hús þar í kaupstaðnum og náði þar af honum handjárnunum með því að sverfa þau sundur með þjölinni.

Framangreint afbrot Guðna Jónssonar ber að heimfæra undir 101. gr. hinna almennu hegningarlaga og afbrot Guðjóns Björnssonar undir 101. og 109. gr., síðari málsgrein sömu laga. Þykir refsing þeirra hvors um sig hæfilega ákveðin 30 daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. En þar sem hinir ákærðu, er voru 27 ára og 21 árs að aldri, hafa eigi áður sætt ákæru eða refsingu fyrir neitt lagabrot, hafa játað afbrot sin hreinskilnislega og hafa að nokkru greitt og að nokkru boðið fram skaðabætur, þá þykir mega ákveða samkv. 1. gr. laga, nr. 39, 16. nóv. 1907, að refsingu þeirra skuli frestað og hún falla niður, ef fullnægt verður skilyrðum laganna.

Skaðabóta hefir verið krafizt og er það upplýst, að í ryskingunum rifnaði kápa lögregluþjónsins Jóhannesar J. Albertssonar og hafa þær skemmdir verið metnar 90 kr. Skemmdir þær, er Guðjón gerði í anddyri fangahússins og á rúmstæði, er hann braut í klefanum, hafa verið metnar 35 kr. og handjárnin eru talin hafa verið 45 kr. virði. Af þessum upphæðum hefir ákærði, Guðni Jónsson, þegar greitt 45 kr. fyrir handjárnin, 45 kr. fyrir skemmdir á kápunni og kr. 17.50 fyrir skemmdir á fangahúsinu, en Guðjón af sinni hálfu boðið fram bætur. Það ber því að dæma ákærðu in solidum til að greiða lögregluþjóni Jóhannesi J. Albertssyni 45 kr. fyrir skemmdir á kápu hans, og Guðjóni Björnssyni ber ennfremur að greiða kr. 17.50 fyrir skemmdir á fangahúsinu.

Svo ber hinum ákærðu in solidum að greiða allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, 80 kr. til hvors.

Við meðferð málsins í héraði athugast, að ákæran í aukaréttarstefnunni er ekki eins viðtæk og dómsmálaráðuneytið hafði fyrirskipað og að prófun málsins og meðferð þess fyrir aukaréttinum er hirðulauslega af hendi leyst.

Því dæmist rétt vera:

Ákærðu, Guðni Jónsson og Guðjón Björnsson, sæti hvor um sig 30 daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. En fullnustu refsingarinnar skal frestað og hún falla niður eftir 5 ár frá uppsögn dóms þessa, ef skilorð laga nr. 39, 16. nóv. 1907 eru haldin.

Ákærðu greiði in solidum lögreglupjóni Jóhannesi J. Albertssyni 45 kr. í skaðabætur og ákærði Guðjón Björnsson greiði ennfreður 17.50 kr. fyrir skemmdir á fangahúsinu.

Svo ber og ákærðum in solidum að greiða allan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Guðmundar Ólafssonar og Stefáns J. Stefánssonar, 80 kr. til hvors.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfryjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er af réttvisinnar hálfu höfðað gegn þeim Guðna Jónssyni formanni í Ólafshúsum og Guðjóni Björnssyni í Gerði báðum til heimilis hér í Vestmannaeyjum, fyrnefndum fyrir að hafa sýnt lögregluþjóni líkamlegt ofbeldi, en síðarnefndum fyrir að hafa hjálpað Guðna úr fangahúsinu eftir að búið var handtaka hann.

Ákærði, Guðni, hefir kannazt við og einnig er það á annan hátt upplýst, að er lögreglan var að láta ákærða, Guðjón Björnsson, út úr kaffihúsi hér, þá reyndi Guðni að koma honum til hjálpar svo úr urðu ryskingar. En í þeim ryskingum slóg hann lögregluþjón höfuðhögg. Var farið með Guðna í fangahúsið og lokaður þar inni í einum klefanum í myrkri og í járnum, sem verður að telja óþarflega harðneskjulega aðferð. Skömmu síðar var meðákærði Guðjón settur inn í annan klefa í sama húsi vegna óláta í ölæði. En honum tókst að komast út og útvegaði sér síðan tæki til þess að hjálpa Guðna út, sem hann og gjörði og náði líka af honum járnunum með þjöl.

Það er upplýst, að báðir ákærðu voru víndrukknir og verður þessi réttur að líta svo á, að þar sem afbrot þau, sem þeir hafa gjört sig brotlega um, eru refsiverð eftir hegningarlögunum, þá beri að telja ölvun þeirra, sem virðist hafa verið svo mikil að hún hafði áhrif á sjálfræði þeirra, málsbætur, er verði að taka tillit til við ákvörðun refsingarinnar, samkvæmt fyrir-mælum 40. gr. almennra hegningarlaga. Það virðist óeðlilegt og hvort gagnstætt öðru að dæma þá til refsingar fyrir ölvun, en láta þetta um leið draga úr hegningu þeirra. Eins virðist brot kærðu á lögreglusamþykktinni ganga upp í brot þeirra á hegningarlögunum og þeir því ekki eiga að sektast sérstaklega vegna þess.

Ákærði, Guðni Jónsson, hefir samkvæmt framanskráðu brotið gegn 99., sbr. 101. gr. alm. hegningarlaga og virðist refsing hans með hliðsjón af 40. gr. sömu laga hæfilega ákveðin sekt að upphæð 250 kr., sem greiðist innan tveggja vikna, en afplánist annars með þriggja vikna einföldu fangelsi. Skaðabætur hefir hann þegar greitt fyrir skemmdir í fangahúsi og á fatnaði og fyrir handjárnin.

Ákærði, Guðjón Björnsson, hefir samkvæmt framanskráðu gerzt brotlegur gegn 109. gr. almennra hegningarlaga og þykir refsing hans með tilliti til 40. gr. sömu laga og eftir

siðari málsgrein 109. greinar, hæfilega ákveðin 100 króna sekt, er greiðist innan tveggja vikna, en afplánast annars með 10 daga einföldu fangelsi. Í skaðabætur ber honum að greiða 55 krónur, fyrir skemmdir í fangahúsi kr. 17.50 og fyrir skemmdir á kápu kr. 37.50. Ennfremur ber ákærðu einn fyrir báða og báðir fyrir einn að greiða allan kostnað málsins, sem orðinn er og verður. Báðir ákærðu eru komnir yfir lögaldur sakamanna.

Mánudaginn 15. dez. 1930.

Nr. 99/1929.

Réttvísín og valdstjórnin

(Stefán J. Stefánsson)

gegn

Hálfðáni Hálfðánarsyni (Lárus Jóhannesson), **Eggert Halldórssyni** (Sveinbjörn Jónsson) **og Hannesi Halldórssyni** (Magnús Guðmundsson).

Atkvæðafölsun.

Dómur aukaréttar Reykjavíkur 8. marz 1929:

Hálfðán Hálfðánarson sæti betrunarhússvinnu í 8 mánuði, Eggert Halldórsson sæti 6 mánaða fangelsi við venjulegt fanga-
viðurværi og Hannes Halldórsson 3 mánaða fangelsi við venju-
legt fangaviðurværi.

Hálfðán og Eggert greiði in solidum þrjá fjórðu hluta af tveim þriðju hlutum alls kostnaðar, sem af málinu löglega leiðir og leitt hefir, þó þannig, að þeir hvor um sig greiði varðhaldskostnað sinn, og Eggert þess utan kostnað við einangrun sína á sjúkrahúsi. Af sakarkostnaðinum greiði Hannes einn fjórða hluta af tveim þriðju hlutum, en einn þriðji hluti af greindum kostnaði greiðist af almannafé.

Þá greiði hinir ákærðu málsvarnarlaun til verjenda sinna, hver fyrir sig, þannig: Hálfðán Hálfðánarson greiði hæstaréttarmálaflutningsmanni Lárusi Jóhannessyni 40 kr., Eggert Halldórsson greiði cand. juris Páli Jónssyni 150 kr. og Hannes Halldórsson hæstaréttarmálaflutningsmanni Magnúsi Guðmundssyni 75 kr.

Hæstaréttarmálaflutningsmaður Lárus Jóhannesson greiði 20 kr. í ríkissjóð og 20 kr. í fátækra sjóð Reykjavíkur.

Dóminum skal fullnægja undir aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Verjendur ákærðu, Hálfðánar Hálfðánarsonar og Eggerts Halldórssonar, hafa krafizt þess í hæstarétti, að hinn áfrýjaði dómur og öll meðferð undirdómarans Halldórs Kr. Júlíussonar á málinu verði ómerkt, og að málinu verði vísað heim aftur til nýrrar meðferðar, en krafa þessi verður eigi tekin til greina, þótt nokkrir gallar séu á meðferð málsins í undirréttinum, svo sem síðar verður sagt.

Hinir ákærðu, Hálfðán Hálfðánarson, sem var hreppstjóri Eyrarhrepps í Norður-Ísafjarðarsýslu og formaður undirkjörstjórnar hreppsins við alþingiskosningar, og ritari hans Eggert Halldórsson, eru í máli þessu sakaðir um að vera valdir að fölsun ellefu kjörseðla til alþingiskosninga. Meðal þeirra eru atkvæðaseðlar þriggja kjósenda í Eyrarhreppi, Kristins Péturssonar, Sumarliða Hjálmarssonar og Halldórs Kristjánssonar. Er það upplýst, að þ. 4. júlí 1927, að kvöldi dags, komu þeir samtímis á heimili Hálfðánar til þess að greiða þar atkvæði til alþingis, þar sem þeir bjuggust við að verða ekki heima á kjördegi, er ákveðinn var 9. s. m. Fór kosningin fram svo sem lög mæla fyrir þannig, að Hálfðán afhenti þeim kjörgögn, kjörseðil ásamt blágráu umslagi, og fór hver þeirra um sig með kjörgögn sín inn í annað herbergi, ritaði þar í einrúmi á atkvæðaseðilinn nafn þess frambjóðanda, er hann kaus, lét seðilinn í umslagið, lokaði því og afhenti Hálfðáni það, annaðhvort á skrifstofu hans eða á ganginum fyrir framan

hana og undirritaði á skrifstofunni fylgibréfið, er Eggert hafði útfyllt meðan hann var að kjósa, og var síðan fylgibréfið ásamt umslaginu með atkvæðaseðlinum látið í annað stærra áletrað kosningaumslag, er Eggert skrifaði utan á og lokaði síðan Hálf dán eða Eggert því. Æsktu allir þeir kjósendurnir þess, að Hálf dán geymdi umslögin til kosningardags og lét hann þau, að þeim ásjáandi, niður í skúffu, lokaði henni með lykli, er hann stakk í vasa sinn, og lét svo ummælt, að þar skyldu atkvæðin geymast þar til á kjördegi.

Að nýafstaðinni þessari kosningu kom fjórði kjósendinn, Sigurður Guðmundur Sigurðsson, og kaus hann þar með sama hætti. Hefir hann frá fyrstu borið það og eigi hvikað frá því, að hann hafi afhent Hálf dani umslagið með atkvæðaseðlinum á ganginum fyrir framman skrifstofuna og að Hálf dán hafi tekið þar við því, gengið á undan sér inn á skrifstofuna, lagt það innarlega á skrifborðið, er Eggert sat við og var að útfylla fylgibréfið. Hálf dán hefir hinsvegar staðhæft, að hann hafi afhent sér kjörseðilsumslagið inni á skrifstofunni. Undirskrifaði Sigurður Guðmundur þar fylgibréfið, og var það ásamt kjörseðilsumslagi, er kjósendinn hélt vera sitt, sett í stærri umslagið, því lokað og tók Sigurður Guðmundur þegar við því og hafði það heim með sér.

Er þeir Kristinn Pétursson, Sumarliði Hjálmarsson og Halldór Kristjánsson höfðu greitt atkvæði sín, sem fyr segir, gengu þeir allir samtímis út frá Hálf dani og heim til sín. En á leiðinni þangað var þeim sagt, að óvarlegt væri að skilja atkvæðin eftir í vörzlum Hálf dánar. Varð það til þess, að þeir Kristinn og Sumarliði fóru, að liðnum hér um bil þremur stundarfjórðungum frá því atkvæðagreiðslan fór fram, aftur heim til Hálf dánar og kröfðust þess, að hann

afhenti þeim atkvæðin, einnig atkvæði Halldórs Kristjánssonar, er hann gerði viðstöðulaust, og fóru þeir með öll þrjú atkvæðin heim til sín. Er þangað kom opnuðu þeir atkvæðaumslög sín í viðurvist þriðja manns og kom þá í ljós, að á báðum atkvæðaseðlunum var nafn Jóns A. Jónssonar, frambjóðanda ihaldsflokksins, en báðir fullyrða þeir, að þeir hafi kosið Finn Jónsson, frambjóðanda alþýðuflokksins. Kristinn Pétursson geymdi öll þrjú kjörgögnin undir kotta sínum um nóttina og snemma næsta morguns fóru þeir Sumarliði ásamt Halldóri Kristjánssyni inn til Ísafjarðar og þangað kom einnig Sigurður Guðmundur Sigurðsson samdægurs með sín kjörplögg. Voru atkvæðaumslög hinna tveggja síðastnefndu kjósenda opnuð þar hvort um sig í votta viðurvist og reyndist nafn Jóns A. Jónssonar einnig að vera á báðum seðlunum í stað nafns Finns Jónssonar, er þeir segjast báðir hafa kosið.

Þeir Kristinn, Sumarliði og Halldór kærðu þá þegar málið skriflega fyrir sýslumanni Ísafjarðarsýslu, er byrjaði rannsóknina þá samstundis, og hafa allir fjórir fyrgreindir kjósendur staðfest frásögn sína um öll atvik, sem hér að framan greinir og unnið eið að því meðal annars, að kjörgögnin hafi eigi í annara hendur komið, frá því er þeir tóku þau í Hnifsdal og þar til þau voru opnuð, að þeir hafi kosið Finn Jónsson og ritað nafn hans á atkvæðaseðil sinn, og synjað fyrir, að þeir hafi skrifað atkvæðaseðil þann, er kom úr umslögunum þegar þau voru opnuð. Hafa atkvæðaseðlar þessir ásamt öðrum atkvæðaseðlum, sem mál þetta ræðir um, verið sendir erlendum rithandarfræðingi, er hefir látið uppi það álit, að einn þeirra sé með rithönd Hálfðánar, en hinir þrír með rithönd Eggerts. En á álitsgerð rithandarfræðingsins verður

í máli þessu minna byggt en ella, fyrir þá sök, að málið hefir ekki verið lagt fyrir hann á réttan hátt. En það verður að telja það sannað með eiðfestum vitnisburðum þessara fjögurra vitna, ásamt eiðfestum vitnisburðum þeirra, er viðstaddir voru þegar atkvæðaumslögin voru opnuð, í sambandi við það, að rithöndin á atkvæðaseðlunum virðist vera önnur en rithönd kjósendanna, að þessir fjórir atkvæðaseðlar hafi verið falsaðir.

Hinir ákærðu, Hálf dán Hálf dánarson og Eggert Halldórsson, hafa afdráttarlaust neitað því, að þeir hafi falsað atkvæðaseðla þessa eða eigi nokkurn þátt í því. En að því athuguðu, að telja verður sannað með prófunum, að skift hafi verið um seðlana eða þeir falsaðir meðan þeir voru í vörzlum Hálf dánar, að engum öðrum en þeim tveimur er til að dreifa um fölsun þeirra, að framburður Hálf dánar er í öðrum atriðum málsins grunsamur, sérstaklega um það hverjir aðrir kjósendur hafi skilið eftir kjörgögn sín í vörzlum hans, og loks, að rithöndin á einum seðlanna (X 1) svipar til rithandar Hálf dánar, og rithöndin á hinum þremur seðlunum (X 2, X 3 og X 4) hefir svip af rithönd Eggerts, þá þykir mega telja það sannað, að Hálf dán hafi falsað atkvæðaseðil Sigurðar Guðmundar Sigurðssonar og Eggert hina þrjá atkvæðaseðlana og þá jafnframt, að Hálf dán hafi verið í vitorði með Eggert um fölsunina.

Af hinum öðrum sjö atkvæðaseðlum, sem Hálf dán og Eggert eru grunaðir um að hafa falsað, virðist einn (X 11) vera ritaður með óbreyttri rithönd Hálf dánar. En í framhaldsprófum þeim, er fóru fram eftir að málið var tekið undir dóm í héraði, en áður en dómur gekk í því, eru framkomnar líkur fyrir því, að Hálf dán hafi aðstoðað einn kjósenda, Jóhann Ísleifs-

son, er eigi var skrifandi og ritað eftir ósk hans nafn frambjóðandans Jóns A. Jónssonar á kjörseðil hans. Og með því að það þannig er ekki útilokað, að umræddur kjörseðill sé atkvæðaseðill þessa manns. Þá er ekki sannað, að hann sé falsaður.

Annar af seðlum þessum (X 5) er atkvæðaseðill Aðalsteins Aðalsteinssonar úr Strandasýslu, er kaus utan kjörstaðar hjá Hálfðáni. Hefir hann borið það, að hann hafi skilið kjörgögnin eftir hjá Hálfðáni, en Hálfðán neitað því. Er það eigi upplýst milli hverra kjörgögnin hafa farið þar til þau komu í vörzlur Björns Magnússonar, er flutti þau norður í Strandasýslu. Heldur ekki er það upplýst milli hverra þau hafi farið í Strandasýslu, þar til þau komu fram á kjörfundi að Heydalsá, þar sem Aðalsteinn var staddur. Opnaði Aðalsteinn þá umslagið í viðurvist kjörstjórnarinnar og sagði í áheyrn hennar, að atkvæðaseðillinn, er úr umslaginu kom, væri falsaður, að hann hefði kosið Tryggva Þórhallsson, en á atkvæðaseðlinum stóð nafn Björns Magnússonar. En áður hafði þó Aðalsteinn sagt í áheyrn annara, að hann hefði í Hnífsdal kosið Björn Magnússon. Rithöndin á seðli þessum likist að visu ekki rithönd Aðalsteins og hefir svip af rithönd Eggerts Halldórssonar, en þar sem það eins og áður segir er óvist í hverra höndum kjörgögnin hafa verið frá því atkvæðið var greitt í Hnífsdal og þar til þau komu fram á kjördegi og útlit ytra umslagsins eins og það kom fram í hæstarétti er athugavert, þá þykir það ekki nægilega sannað, að fölsun þessa atkvæðis hafi farið fram í Hnífsdal og verða hinir ákærðu því ekki sakfelldir um fölsun þess.

Hinn þriðji þessara seðla er atkvæðaseðill Jónu Jónsdóttur á Ísafirði. Hún kaus utan kjörstaðar í

Hnífsdal, ritaði nafn frambjóðandans með blýanti á kjörseðilinn og hefir skýrt svo frá og staðfest með eiði, að hún hafi látið atkvæðaseðilinn í blágráa umslagið og skilið kjörgögnin eftir hjá Hálfadáni, en hann hefir neitað því. Er það eigi upplýst, hvað um þessi kjörgögn hefir orðið, annað en það, að þau komu á skrifstofu bæjarfógeta á Ísafirði og voru afhent kjörstjórn á kjördegi. En er kjörstjórnin opnaði ytra umslagið kom atkvæðaseðillinn umslagslaus úr því og var af þeirri ástæðu dæmdur ógildur. Var nafn frambjóðandans ritað með blýanti á kjörseðilinn, og virðist pappír hans vera af annari gerð en hinna kjörseðlanna. Í framburði sínum fyrir lögregluréttinum hefir Jóna ekki ákveðið neitað því, að hennar rithönd sé á seðlinum og þar sem enn fremur óvist er í hverra höndum kjörgögnin hafa verið, verður hvorki Hálfdán né Eggert sakfelldur fyrir fölsun þessa atkvæðaseðils.

Við rannsókn málsins leitaðist rannsóknardómarinn við að komast eftir því, hvern kjörseðil, greiddan utan kjörstaða í Norður-Ísafjarðarsýslu, hver einstakur kjósandi þeirra, er þannig höfðu greitt atkvæði, ætti, með því að sýna kjósendunum kjörseðlana og með samanburði við rithandarsýnishorn þeirra, taldi rannsóknardómarinn upplýst hverjir kjósendur ættu 94 af 99 gildum utankjörstaðaatkvæðum. Voru þá eftir 5 seðlar, er dómarinn taldi eigi unnt að eigna neinum kjósanda, en jafnframt vantaði þá seðla 5 kjósenda, er allir höfðu kosið í Hnífsdal hjá Hálfadáni. Einn þessara afgangsseðla (X 11) er seðill sá, er samkvæmt framansögðu, ef til vill er kjörseðill Jóhanns Ísleifssonar. Eru þá eftir 4 atkvæðaseðlar (X 7—X 10) og er þeim Hálfadáni og Eggert gefin að sök fölsun þeirra í þessu máli. Seðlar þessir hafa

allir komizt í hendur hlutaðeigandi kjörstjórna, þær tekið þá úr umslögunum og látið þá saman við aðra atkvæðaseðla sýslunnar. Margir kjósendanna hafa verið í töluverðri óvissu um það, hvern seðil þeir ættu að eigna sér og samanburður á rithöndum kjósenda og rithöndum þeim, sem á seðlunum eru, veitir oft ekki neinar verulegar líkur fyrir því, hver kjóandi eigi kjörseðilinn. Er því engin vissa fyrir því, að þessir seðlar séu þeir hinir sömu, sem komu úr kosningaumslögunum frá Hnífsdal og brestur því þegar af þeirri ástæðu sönnun fyrir því, að ákærðu hafi falsað þá. Auk þess hefir einn áður nefndra kjósenda, er atkvæði greiddi utan kjörstaðar í Hnífsdal þótzt þekkja rithönd sína á einum seðlanna og viljað eigna sér hann og aðrir þrir leiddu sig í fyrstu réttarhöldunum að öðrum seðlum úr seðlabúkanum, sem sinum seðlum. Að visu líkist rithöndin á einum þessara seðla (X 10) óbreyttri rithönd Eggerts Halldórssonar, en það eitt nægir ekki til sakfellingar. Og getgáta undirdómarans um það, að nokkrir þessara seðla ásamt seðli Jónu Jónsdóttur, hafi af ákærðum fyrst verið falsaðir á rangt nafn og síðar endurfalsaðir til réttis nafns hefir eigi næga stoð í því, sem fram er komið í prófum málsins.

Ákærði, Hannes Halldórsson, er sakaður um það, að hafa falsað atkvæðaseðla tveggja kjósenda úr Strandasýslu, Þórarins Ólasonar og Skarphéðins Njálssonar, og er þessu viðvikjandi upplýst það, er hér segir.

Að morgni, sunnudaginn 19. júní, komu nefndir kjósendur á heimili Björns Magnússonar á Ísafirði, er var annar frambjóðandinn í Strandasýslu, og er hann þóttist verða þess áskynja, að hann mundi geta átt von á atkvæðum þeirra, bað hann ákærða Hannes

Halldórsson, að koma því til leiðar, að þeir fengju þá þegar að greiða atkvæði á skrifstofu bæjarfógetans, svo að atkvæðin yrðu send norður í Strandasýslu með skipi, er var ferðbúið þangað og Björn ætlaði með. Fékk Hannes þá fulltrúa bæjarfógetans og skrifara hans til að opna skrifstofuna og fóru nefndir kjósendur þangað ásamt Hannesi og öðrum manni. Greiddu þeir síðan atkvæðin á skrifstofu bæjarfógetans, svo sem lög mæla fyrir, afhentu fulltrúanum atkvæðaseðlana í lokuðum umslögum, undirrituðu fylgibréfin og settu þau ásamt atkvæðaseðlunum í stærri umslögin, er fulltrúinn lokaði og afhenti þeim, en Hannes skrifaði utan á stærri umslögin og undir fylgibréfið sem vottur. Er það upplýst, að skipið, sem atkvæðin áttu að fara með, hafði blásið í annað sinn til brottfarar um það leyti sem atkvæðagreiðslunni var lokið. Eftir ósk annars eða beggja kjósendanna tók Hannes við kjörgögnunum til þess að koma þeim norður og skýrir hann svo frá, að hann hafi gengið rակleitt frá skrifstofunni að húsi Björns Magnússonar, hitt hann þar við bifreið og farið upp í hana, ekið með honum áleiðis til skipsins og afhent honum kjörgögnin í bifreiðinni. En Björn tók kjörgögnin með sér norður og segir eigi annað af þeim en að þau voru opnuð af kjörstjórn á kjördegi og atkvæðaseðlarnir látnir saman við aðra atkvæðaseðla. Í prófum málsins er ekkert upplýst um það, að Hannes hafi haft eða getað haft kjörgögn í vörzlum sínum og eigi er heldur upplýst um önnur atvik, er bendi til þess, að hann hafi haft önnur afskifti af kosningu nefndra kjósenda en nú hefir verið sagt. Að visu sýna rithandarsýnishorn þeirra Þórarins Ólasonar og Skarphéðins Njálssonar, að þeir hafa ekki sjálfir ritað nöfnin á atkvæðaseðla

þá, sem lagðir hafa verið fyrir hæstarétt (X 12 og X 13) og eignaðir hafa verið þeim. En þar sem atkvæðaseðlarnir voru teknir úr umslögunum og þeim blandað saman við aðra seðla, þá er það eigi sannað, að þessir tveir seðlar, er teknir voru úr kjörseðlabunkanum, séu hinir sömu og þeir, er komu úr kjörgagnaumslögunum frá bæjarfógetaskrifstofunni á Ísafirði, því sönnun fyrir þessu getur það eigi talizt, að Þórarinn og Skarphéðinn þekktu eigi rithendur sínar á öðrum seðlum í bunkanum og af rithöndinni á seðlunum verður sú sönnun eigi leidd. Það brestur því alla sönnun fyrir því, að Hannes Halldórsson hafi falsað atkvæðaseðla þessa og verður því að sýkna hann af ákæru réttvisinnar og valdstjórnarinnar í máli þessu.

Framangreind afbrot Hálfðánar Hálfðánarsonar heyra undir l. nr. 28, 3. nóv. 1915, 83. gr., 2. mgr., sbr. lög nr. 50, 20. júní 1923, 4. gr., 7. mgr. og 10. gr. og undir 114. gr. 2. mgr. og 55. gr., sbr. 63. gr. hinna almennu hegningarlaga og ákveðst refsing hans sex mánaða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi.

Afbrot Eggerts Halldórssonar heyra undir 114. gr., 2. mgr., sbr. 55. gr. hinna almennu hegningarlaga og ákveðst refsing hans þriggja mánaða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi.

Að því er snertir greiðslu málskostnaðar athugast, að rannsókn málsins og meðferð þess í héraði hefir eftir því, sem upplýst er í hæstarétti, haft óvenjulegan kostnað í för með sér, er að nokkru hefir orsakast af því, að dómariinn hefir steypt saman í eitt rannsóknnum á hendur öðrum en ákærðum, Hálfðáni og Eggert. Þykir því rétt, að um málskostnaðargreiðslu fari sem hér segir. Máflutningslaun hins skipaða talsmanns Hannesar Halldórssonar, 75 kr. í

undirrétti og 300 kr. í hæstarétti, greiðist úr ríkissjóði. Hinir ákærðu, Hálf dán Hálf dánarson og Eggert Halldórsson, greiði hvor um sig varðhaldskostnað sinn og laun verjanda síns, eins og þau eru ákveðin í héraðsdóminum og laun verjanda sinna í hæstarétti, 500 kr. hvorum. Ennfremur greiði þeir in solidum helming alls annars löglegs kostnaðar sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda í hæstarétti, 600 kr., en hinn helmingurinn greiðist úr ríkissjóði.

Sýslumaðurinn í Strandasýslu, Halldór Kr. Júlíusson, hefir að mestu leyti rannsakað málið og farið að öllu leyti með það og dæmt fyrir aukaréttinum samkvæmt konunglegri umboðsskrá 11. okt. 1927. Hefir honum verið stefnt fyrir hæstarétt til ábyrgðar og hefir verjandi Hálf dánar Hálf dánarsonar krafizt, að hann verði sektaður fyrir ólögmæta meðferð málsins. Hefir hann sjálfur mætt í hæstarétti og varið þar dóm sinn og málsmeðferð. Við meðferð hans á málinu er það aðfinnsluvert, að hann hefir synjað verjendum Hálf dánar Hálf dánarsonar og Hannesar Halldórssonar um það, að láta flytja frumskjöl málsins til Reykjavíkur á öruggan stað, þar sem þeir gætu átt aðgang að þeim við vörn málsins, að hann hefir ekki áður dómur gekk í héraði gefið verjendum kost á að sjá framhaldspróf þau, er tekin voru eftir að málið var tekið undir dóm í héraði, að framkoma hans gegn sumum vitnunum hefir naumast verið sæmandi stöðu rannsóknardómara og loks, að hann hefir í dóminum sjálfum látið koma fram dylgjur um glæpsamlegt athæfi nokkurra nafngreindra manna, er eigi hafa sætt ákæru eða verið stefnt í málinu. En ekki þykir næg ástæða til að láta dómarrann sæta sektum fyrir þetta.

Hinsvegar verður krafa hans um málskostnað fyrir hæstarétti ekki tekin til greina.

Ákvæði undirréttardómsins um sekt á hendur verjanda Hálfðánar Hálfðánarsonar staðfestist.

Þvi dæmist rétt vera:

Ákærði, Hannes Halldórsson, á sýkn að vera af ákæru réttvísinnar og valdstjórnarinnar í máli þessu.

Ákærðu, Hálfðán Hálfðánarson og Eggert Halldórsson, sæti fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, hinn fyrnefndi í sex mánuði og hinn síðarnefndi í þrjá mánuði.

Málflutningslaun Magnúsar Guðmundssonar, skipaðs verjanda Hannesar Halldórssonar, í héraði og hæstarétti, samtals 375 kr, greiðist úr ríkissjóði. Ákærði, Hálfðán Hálfðánarson, greiði varðhaldskostnað sinn og laun verjanda síns, Lárusar Jóhannessonar, 40 kr. fyrir vörn hans í héraði og 500 kr. fyrir vörn hans í hæstarétti. Ákærði, Eggert Halldórsson, greiði varðhaldskostnað sinn og laun verjanda síns í héraði, Páls Jónssonar, 150 kr. og laun verjanda síns í hæstarétti, Sveinbjörns Jónssonar, 500 kr. Allan annan lög-mætan kostnað sakarinnar í héraði og hæstarétti, þar með talin laun sækjanda í hæstarétti, Stefáns Jóh. Stefánssonar, 600 kr., greiði kærðu, Hálfðán og Eggert, in solidum að helmingi, en hinn helmingurinn greiðist úr ríkissjóði.

Ákvæði undirréttardómsins um sekt fyrir ó-sæmilegan rithátt staðfestist.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af réttvísinnar og valdstjórnarinnar hálfu á hendur þeim Hálfdáni Hálfdánarsyni, útgerðarmanni í Búð í Hnifsdal, fyrr hreppstjóra í Eyrarhreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu, og Eggert Halldórssyni skrifara hans, og Hannesi Halldórssyni, útgerðarmanni á Ísafirði, fyrir kosningasvik og kjörseðlafölsun.

Málið byrjar með því, að sýslumanninum í Ísafjarðarsýslu berst 5. júlí 1927 kæra yfir kjörseðlafölsun hjá Hálfdáni Hálfdánarsyni í Búð í Hnifsdal, hreppstjóra Eyrarhrepps. En vegna embættisanna hans skipar svo dómsmálaráðuneytið með bréfi, dags. 14. júlí 1927, fulltrúa í dóms- og kirkjumálaráðuneytinu, cand. jur. Steindór Gunnlaugsson, til þess sem dómara í Ísafjarðarsýslu og Ísafjarðarkaupstað að halda þegar áfram rannsókn hins svokallaða Hnifsdalsmáls. Og þíngar hann í málinu frá 15. júlí til 23. s. m., og hverfur þá málið aftur til hins reglulega dómara þar í sýslu.

Þá leggur dómsmálaráðuneytið fyrir sýslumanninn í Strandasýslu með símskeyti, dags. 11. júlí 1927, að taka sem fyrst fyrir rétti skýrslu, eftir því sem ástæður eru til, af mönnum þar, er eitthvað geta upplýst um hið svonefnda Hnifsdalsmál.

Jafnframt er lagt fyrir hann að hafa sem bezt samband við sýslumanninn í Ísafjarðarsýslu, svo rannsóknirnar geti haldizt í hendur, og svo fljótt sem unnt er, leitt sannleikann í ljós. Þíngar hann svo í málinu í Strandasýslu frá 18.—20. júlí.

Þess skal getið, að þegar málið hverfur úr höndum setudómara, Steindórs Gunnlaugssonar, aftur til hins reglulega sýslumanns í Ísafjarðarsýslu, þíngar fulltrúi hans, Matthias Ásgeirsson, einu sinni í málinu, þann 23. júlí.

Þá er Halldóri Kr. Júlíussyni, sýslumanni í Strandasýslu, með konunglegri umboðsskrá, dags. 11. okt. 1927, falið sem sérstökum dómara, með heimild til að setja réttinn innan sérhvers lögsagnarumdæmis landsins, að halda áfram rannsókn

í svokölluðu Hnifsdalsmáli og síðar að fara með og dæma mál, sem kynni að þurfa að höfða í tilefni af rannsóknunum.

Er eftirfarandi frásögn um málavexti, byggð á prófum fyrtaðra dómara.

Nánar þannig, að rannsókn á þeim atriðum, sem segir frá í fyrsta þætti málsins, hafa tveir fyrstnefndu dómara aðallega haft með höndum, en Halldór Kr. Júlíusson rannsókn hinna þáttanna fjöggra, sumpart sem commissarius og sumpart sem sýslumaður í Strandasýslu.

Þegar skýra skal frá gangi og vöxtum þessa máls, verður því skift í 5 þætti til að auðvelda yfirlitið, mest eftir því, hvar og hvenær staðreyndir málsins hópa sig, en hinir einstöku þættir taka þó margvislega hver yfir á annan og skýra hver annan. Verður skiftingunni ekki fylgt fastar en skýrleiki málsins leyfir og heimtar, en frá henni vikið, þegar svo horfir, enda er málið í eðli sínu ein heild, upp úr sama jarðvegi sprottið, eins og sýnt mun verða.

I.

Hinn 9. júlí 1927 var ákveðinn kjördagur til alþingiskosninga um land allt, og er söguþráður þessa þáttar í sem stytstu máli sá, að þeir alþingiskjósendur í Norður-Ísafjarðarsýslu, þeir Sumarliði Hjálmarsson, Kristinn Pétursson og Halldór Kristjánsson, allir sjómenn í Hnifsdal, og sem gátu búizt við að verða ekki heima staddir á kjördegi, gengu að kvöldi þess 4. júlí s. á. um náttmálabil heim til Hálfðáns hreppstjóra í Búð, til þess að greiða þar atkvæði samkv. fyrirmælum laga um utan kjörstaða stadda kjósendur. Greiða þeir atkvæði sin og skilja kjörplöggin eftir í vörzlum hreppstjóra. En að þrem stundarfjórðungum liðnum, eða þar um bil, koma þeir Sumarliði Hjálmarsson og Kristinn Pétursson aftur og heimta, að kjörplögg sin og féлага sins, Halldórs Kristjánssonar, verði afhent sér, og verður hreppstjóri við þeim tilmælum. Fara þeir síðan heim til sin með plöggin, rífa þau upp, en upp úr þeim koma kjörseðlar með nafni Jóns A. Jónssonar, en kjósendur kveða sig hafa kosið Finn Jónsson. Er nú dagur að kvöldi kominn, og eru hin upprifnu atkvæði Sumarliða og Kristins, sem og kjörplögg Halldórs Kristjánssonar, geymd undir kodda Kristins Péturssonar um nóttina. Um morguninn ganga þeir

félagar heim til Halldórs, og verður það að ráði, að þeir fari með kjörplögg Halldórs til Ísafjarðar. Þegar þangað er komið, ganga þeir á heimili Ingólfs Jónssonar, cand. juris, vekja hann upp og segja honum sögu sína. Ganga þeir síðan út ásamt með Ingólfi og hitta enn Finn Jónsson póstmeistara, og fara þeir nú allir heim til Haraldar Guðmundssonar, frambjóðanda Alþýðuflokksins á Ísafirði, og er kjörplagg Halldórs rífið þar upp í viðurvist þessara manna, en upp úr því kemur kjörseðill með nafni Jóns A. Jónssonar, en Halldór kveður sig hafa kosið Finn Jónsson. Skrifar síðan Ingólfur Jónsson kæru í málinu til bæjarfógeta, en Vilmundur Jónsson læknir hreinskrifar hana, og út af henni byrja síðan þinghöld í málinu s. d., 5. júlí.

Enn greiðir atkvæði að kvöldi þess 4. júlí og um sama leyti og fyrgreindir menn, Sigurður Guðmundur Sigurðsson, sömuleiðis sjómaður í Hnifsdal, en hann hefir kjörplagg sitt strax á brott með sér að atkvæðagreiðslunni lokinni, og geymir það hjá sér um nóttina. Um kvöldið og morguninn heyrir hann svo hvernig fyrnefndum félögum hans segist frá um afdrif atkvæðagreiðslu þeirra, og fer svo inn til Ísafjarðar um hádegisbil daginn eftir, þann 5. júlí, og rifur upp atkvæði sitt á bæjarskrifstofunni í viðurvist Ingólfs Jónssonar, cand. juris, og Guðm. Geirdal, og upp úr kjörplagginu kemur atkvæðamiði með nafni Jóns A. Jónssonar, en Sigurður segist hafa kosið Finn Jónsson. Kjörplögg allra þessara manna berast svo í hendur réttarins þennan sama dag, 5. júlí, og fylgja málinu.

Í Búð er herbergjum svo háttað, að inn af útidyrum liggur gangur inn í húsið. Úr ganginum framarlega eru dyr til vinstri handar inn í dagstofu (stásstofu), en fyrir enda hans, gegnt útidyrum, eru dyr inn í herbergi, sem Hálfðán hafði fyrir kontór, en dagstofuna notaði hreppstjóri nokkuð jafnaðarlega í þessum kosningum fyrir kjörherbergi, þ. e.: visaði kjósendum þangað inn, meðan þeir útfylltu kjörseðla sína.

Verður nú nauðsynlegt að rekja framburð þessara fjöggra manna og annara vitna fyrir héraðsdómara, og skýra frá meðferð hans á málinu, og hvernig ástatt er, þegar hann skilar því í hendur setudómara, Steindórs Gunnlaugssonar.

Halldór Kristjánsson kemur fyrstur fyrir rétt og kannast við að hafa undirskrifað kærana, kveðst hafa neytt atkvæðaréttar hjá hreppstjóra Eyrarhrepps þannig, að hann í einrúmi ritaði nafn annars frambjóðandans á hvítan, auðan seðil, lagði hann

í umslag, lokaði því og undirskrifaði síðan fylgibréfið í viðurvist hans og Eggerts Halldórssonar, verzlunarmanns.

Hafði Eggert skrifað utan á ytra umslagið, og þeir hreppstjóri og hann þvinæst lokað umslaginu, en Hálfðán hreppstjóri hafi vottað undirskriftina á fylgibréfið, kveðst svo hafa skilið atkvæðið eftir hjá honum og horft á hann láta umslagið niður í skúffu, læsa henni og taka lykilinn úr skránni, og jafnframt getið þess, að þarna skyldu atkvæðin geymast, þangað til á kjördegi.

Kveðst mættur svo að lokinni kosningu hafa farið heim til sín, en heyrt þó talað um, að óvarlegt væri að skilja atkvæðin eftir hjá hreppstjóra, betra væri að gæta þeirra sjálfur.

Hafi þá tveir kærendanna, þeir Sumarliði Hjálmarsson og Kristinn Pétursson, farið til hreppstjóra og krafist atkvæða þeirra, og einnig atkvæðis mættis. En í morgun kveðst hann hafa opnað atkvæði sitt í votta viðurvist, n.l. Kristins Péturssonar og Sumarliða Hjálmarssonar, og auk þess hafi Finnur Jónsson, póstmeistari, verið við, og einn maður, er vitnið kveðst ekki hafa þekkt, en atkvæðið hafi verið opnað í húsi því, er Ketill Guðmundsson kaupfélagsstjóri býr í.

Kveður mættur, er hann opnaði atkvæðisumslagið, hafi staðið á atkvæðisseðlinum nafnið Jón A. Jónsson, en hann kveðst hafa kosið Finn Jónsson, eða skrifað hans nafn á seðilinn.

Næstur mætir Kristinn Pétursson. Hann kannast við undirskrift sína undir kæruna og kveðst hafa farið til hreppstjóra Eyrarhrepps í gærkveldi til þess að neyta atkvæðisréttar síns, þar sem hann hefði ætlað á sjó. Hefði hreppstjóri afhent sér kjörgögn, auðan seðil, hvítan, blágrátt, venjulegt umslag, og fylgibréf, og því næst undirskrifaði mættur fylgibréfið með eiginhandarnafni, eftir að það hafði verið útfyllt. Viðstaddur hafi verið Eggert Halldórsson, verzlunarmaður, og hafi hann skrifað utan á ytra umslagið, og hafi hann ásamt hreppstjór-anum lokað umslaginu.

Hálfðán hreppstjóri hafi vottað undirskrift mættis á fylgibréfinu, og að því búnu hafi mættur skilið atkvæðið eftir hjá honum. Hafi hreppstjóri læst því niður í skúffu, tekið lykilinn úr henni og jafnframt látið svo ummælt, að þar skyldi atkvæðið geymt þangað til á kjördegi. Kveður mættur, að hann hafi heyrt talað um, að óvarlegt væri að skilja atkvæðin eftir hjá hreppstjóra, betra væri að geyma þau sjálfur. Hafi þá

mættur, ásamt með Sumarliða Hjalmarssyni, farið til hreppstjóra og krafizt atkvæða þeirra, og einnig atkvæðis Halldórs Kristjánssonar, en hreppstj ri afhent þau þeim sjálfur. Þegar mættur kom heim til sín, kveðst hann hafa opnað umslag það, sem atkvæðaseðill hans lá í, og nafnið Jón A. Jónsson verið skrifað á seðilinn, en mættur kveðst hafa kosið Finn Jónsson, eða skrifað hans nafn á seðilinn. Viðstödd vitni, er hann opnaði umslög kjörseðilsins, hafi verið: Ingimar Bjarnason og Sumarliði Hjalmarsson.

Mætir þá Sumarliði Hjalmarsson og segir nákvæmlega sömu sögu og Kristinn Pétursson. Segist hafa opnað atkvæði sitt, þegar heim kom, í viðurvist Ingimars Bjarnasonar og Kristins Péturssonar, og á seðlinum hafi staðið nafn Jóns A. Jónssonar, en hann kveðst hafa kosið hinn frambjóðandann, Finn Jónsson, og hans nafn því átt að standa á seðlinum.

Þá mætir enn Sigurður Guðmundur Sigurðsson og kveður hann hreppstjóra hafa afhent sér hvítan seðil, ásamt blágráu umslagi. Mættur svo gengið inn í stofu í norðurenda hússins og skrifað þar í einrúmi nafn þess frambjóðandans, er hann vildi kjósa, síðan brotið seðilinn saman og látið hann inn í umslagið og limt það aftur, og gengið svo út á gang og hitt þar hreppstjóra (og þar) fengið honum umslagið, en hann (Hálf dán) kveðist vilja athuga, hvort umslagið væri vel limt aftur. Gengið svo inn í skrifstofuherbergið, sem er inn af ganginum í þeirri hlið hússins, sem veit út að sjónum, með umslagið í hendinni, á undan sér, sem gengið hafi rétt á eftir honum. Er hreppstjóri kom inn á skrifstofuna og mættur á eftir honum, sat Eggert Halldórsson við skrifborðið, en Hálf dán lagði umslagið, að því er mættum virtist, á borðið fyrir framan Eggert. En þar er hann stóð að baki þeim hreppstjóra og Eggerti, kvaðst hann ekki hafa getað fylgzt nógu vel með því, hvort það var sama umslagið, sem lá þar á borðinu, en þar sem mættan eigi grunaði neitt, gerði hann sér eigi grein fyrir öðru, en að það væri atkvæðaseðill hans. Kveður, að hreppstjóri hafi lagt atkvæðisumslagið nokkuð langt inn á skrifborðið, en hann þá ekki séð neitt grunsamlegt við það, en eftir á, er hann varð áskynja um, að félagar hans, þeir Kristinn Pétursson, Sumarliði Hjalmarsson og Halldór Kristjánsson hefðu tekið aftur atkvæðaseðla sína og orðið þess varir, að eitthvað var búið við atkvæðagreiðslu þeirra, fannst mættum það grunsamlegt, hvað hreppstjóri lagði umslagið

langt inn á skrifborðið. Tók svo með sér atkvæðið og fór með það í morgun inn til Ísafjarðar og opnaði umslögin á bæjarskrifstofunni í viðurvist cand. juris Ingólfs Jónssonar og Guðmundar Geirdals. Kom þá í ljós, að á atkvæðaseðlinum stóð nafnið Jón A. Jónsson, en mættur kveðst hafa kosið Finn Jónsson, og því ritað nafn hans á seðilinn. Auk þess hafi seðillinn verið ósamanbrotinn. Áður en hann vikur þarna frá rétti fullyrðir hann enn, að þegar hann greiddi atkvæðið, hafi hann brotið seðilinn saman eftir að hann hafi skrifað nafnið Finnur Jónsson, og geti því enginn vafi leikið á því, að skift hafi verið um atkvæði.

Mætir þá Hálfðán Hálfðánarson og staðfestir sögu fjórmenninganna, að því er virðist, að undanteknu því, að hann telur það ekki rétt í sögu Sigurðar Guðmundar Sigurðssonar, að hann (Hálfðán) hafi komið út á gang og tekið þar á móti atkvæði hans, heldur hafi hann afhent sér seðilinn á skrifstofunni, og neitar því eindregið, að hann hafi haft nokkur afskifti af atkvæðagreiðslu þessari umfram það, sem að ofan greinir, og neitar því þá einnig, að hann sé valdur að því, að skift hafi verið um atkvæðaseðla, meðan þeir voru í vörzlum hans.

Eggert Halldórsson mætir þá og staðfestir sömuleiðis framangreinda sögu, en kveðst ekki hafa tekið eftir því, hvort Hálfðán hafi farið út á ganginn og tekið þar á móti atkvæði Sig. G. Sigurðssonar, eða ekki, og kveðst engin deili til þess vita, að skift hafi verið um atkvæði ofangreindra manna.

Þá kemur Ingimar Bjarnason skipstjóri í Hnífsdal fyrir rétt og staðfestir, að hann hafi verið viðstaddur, ásamt Kristni Péturssyni, þegar Sumarliði Hjálmarsson opnar atkvæðaseðil sinn, og sömuleiðis viðstaddur, ásamt Sumarliða Hjálmarssyni, þegar Kristinn opnaði sinn seðil. Þegar dómari sýnir honum nafnið Jón A. Jónsson á rjskj. nr. 5 í málinu nr. 2 hér að framan, kveður vitnið, að sig minni ekki betur en að það sé kjörseðill Kristins Péturssonar, og er það rétt; en hann kveður, að Kristinn Pétursson hafi þá eigi í viðurvist sinni, eða svo hann heyrði, neitt um það sagt, hvern frambjóðandann hann hefði kosið.

Sömuleiðis þekkir hann atkvæðaseðil Sumarliða Hjálmarssonar aftur, þegar honum er hann sýndur, en Sumarliði hafi sagt, um leið og hann opnaði atkvæðaseðilsumslagið og leit á seðilinn og nafnið: „Falsað!“ En að öðru leyti hafi Sumar-

liði ekkert sagt um það, svo vitnið heyrði, hvern hann hefði kosið.

Fer svo fram samprófun með Hálfðáni og fjórmenningunum, og heldur þar hver sínum framburði föstum, án þess að þar komi neitt nýtt fram, nema hvað Kristinn Pétursson bætir því við, að hann hafi geymt alla seðlana í nótt undir kodda sínum, og kveðst ekki hafa vitað til, að neinn hafi vitað það, nema þeir Halldór Kristjánsson, Sumarliði Hjálmarsson og Ingimar Bjarnason. Kveðst hann hafa verið vakinn kl. 4 í nótt til þess að fara á sjó, en í stað þess hafi hann farið með nefndum félögum sínum inn á Ísafjörð í morgun með atkvæðaseðlana, og fullyrðir, ítarlega aðspurður, að enginn hafi án hans vitundar getað haft aðgang að kjörseðlunum í nótt. Að sannprófuninni lokinni og eftir löglegan undirbúning vinna þeir Halldór Kristjánsson, Kristinn Pétursson, Sumarliði Hjálmarsson og Sigurður G. Sigurðsson eið að framburði sínum í viðurvist Hálfðáns hreppstjóra.

Síðan fangelsar dómariinn Hálfðán Hálfðánarson, þar sem vitnisburður framangreindra manna þykir vekja verulegan grun um það, að hann kunni á einhvern hátt að vera riðinn við það, að kjörseðlar framangreindra manna hafa verið falsaðir á þann hátt, að skift hafi verið um þá, eftir að þeir greiddu atkvæði. Sama dag tekur dómariinn úr vörzlum hreppstjóra atkvæði þessara manna: Sigurðar Kristóberts Sigurðssonar, Árna Jónssonar, Gísla Jóns Hjaltasonar, Hjartar Guðmundssonar og Kristjáns Jónssonar. Í næsta réttarhaldi heldur Hálfðán fast við fyrri framburð sinn í öllum greinum, og einnig heldur hann því fast fram, að kærendurnir hljóti sjálfir að vera valdir að því, er hann sjálfur er sakaður um, eða þá einhverjir aðrir. Hann kveður sér þykja það undarlegt í þessu máli, að kærendurnir þrír kusu hjá mættum og skildu eftir atkvæði sín hjá honum, en komu svo tveir af þeim nokkru síðar og sóttu atkvæði sín og þriðja mannsins, Halldórs Kristjánssonar, og að tveir þeirra, Kristinn og Sumarliði, opna svo kjörseðlaumslagið í viðurvist Ingimars Bjarnasonar, formanns verkalyðsfélagsins, en hann telur mættur sér óvinveittan, síðan verkfallið í vor, og að því er hann heldur, einnig vegna þess, að hann kærði Ingimar fyrir brot á borgaralegum hegningarlögum í sambandi við verkfallið.

Í sama réttarhaldi upplýsir Hálfðán, að Baldvin Sigurðsson, Jóna Jónsdóttir og Guðmunda Pétursdóttir hafi öll kosið hjá

sér og öll tekið kjörseðla sína með sér, og kveðst því ekki vita, hvað um þá hafi orðið.

Þá mæta fyrir rétti Ingólfur Jónsson, cand. juris, og Guðm. Geirdal, og kannast við, að Sigurður G. Sigurðsson hafi komið til þeirra á bæjarskrifstofuna með atkvæði sitt í fylgibréfs-umslagi, og opnað það í þeirra viðurvist, og þegar þeim er sýndur kjörseðill sá, er fylgir kjörplaggi Sigurðar, þekkja þeir, að það er sami kjörseðillinn og kom upp úr atkvæðisumslagi hans, þegar það var opnað.

Þann 10. júlí þingar svo héraðsdómari í síðasta sinn í málinu, að þessu sinni, og fangelsar þá Eggert Halldórsson, af því að hann hefir jafnan aðstoðað hreppstjóra Eyrarhrepps við atkvæðagreiðslu þá, er að framan getur, og greindur hreppstjóri hefir verið grunaður um fölsun á, svo sem með tilliti til þess, að handskrift á kjörseðli í málinu Nr. 1 þykir líkjast handskrift mættis á rjskj 6 og rjsk. 7.

Mætir þá enn Hálfdán Hálfdánarson og neitar enn að hafa skift um atkvæðaseðla, og kveðst í engu geta breytt fyrri framburði sínum; og lætur dómariinn þá fylgja gæzluföngunum, Eggerti Halldórssyni og Hálfdáni Hálfdánarsyni, yfir í fangahúsið.

Það athugast, að þeir Halldór, Kristinn og Sumarliði geta þess ekki í þessari fyrstu frásögn sinni á gangi atkvæðagreiðslunnar, hvort hreppstjóri hafi tekið við blágráu umslögnum þeirra með atkvæðisseðlunum, hvort á ganginum eða kontórnum, þeir fara ekki svo grannt í frásögnina, og þeir eru heldur ekki neitt um það spurðir, og Hálfdán getur þess ekki, — það ber alls ekki á góma.

Í þessu horfi er þá málið, þegar setudómari, Steindór Gunnarsson, tekur við því.

Þingar hann fyrst í málinu 13. júlí, og kemur þá fyrir rétt Hálfdán Hálfdánarson, segir hann enn sögu atkvæðagreiðslu þessara fjöggra manna, og fer hún alls ekkert út fyrir þann ramma, sem lagður hefir verið, og ekkert getur hann um ósamræmið milli sin og Sigurðar Guðm. Sigurðssonar, né heldur er hann spurður.

Hann skýrir þarna frá meðal annars, að 4 kjósendur úr Strandasýslu hafi greitt atkvæði hjá sér, sem er rétt, og að þeir allir hafi tekið atkvæði sín með sér, og verður um það atriði rætt síðar. Hann neitar að gefa nokkrar frekari upplýsingar um, hvernig geti staðið á hinum meintu nafnabreyting-

um, en sjálfur segist hann ekki valdur að þeim, né heldur vita, að aðrir séu valdir að þeim, og segir, að enginn tími hafi verið til slíkra hluta fyrir sig, enda þótt honum hafi dottið í hug að breyta atkvæðunum, því hann hafi fengið heimsókn á þeim tíma, sein atkvæðin lágu hjá honum. Á eftir Hálfadáni kemur Eggert Halldórsson snöggvast í réttinn, en kveðst engar upplýsingar geta gefið, og neitar að vera valdur að nafnbreytingum þeim, sem kært væri yfir. Þann 16. júlí eru gæzlufangarnir enn fyrir rétti og endurtaka neitun sína, en þess utan kemur Haraldur Guðmundsson fyrir rétt og staðfestir sögu kærendanna að því leyti, sem hann var við hana ridinn.

Þann 16. júlí koma þeir Finnur Jónsson, póstmeistari, og Ingólfur Jónsson, cand. juris, fyrir rétt, og staðfesta sögu kærendanna, það sem til þeirra tekur, en Ingólfur skýrir þess utan frá, að Sumarliði hafi sagt sér, að ástæðan til að hann hefði fyrst tekið upp atkvæði sitt, hefði verið sú, að hann hefði haldið að atkvæðið væri ógilt, vegna þess, að hann hefði brotið atkvæðismiðann saman, og ekki fundið að svo væri, þegar hann þuklaði utan á umslaginu, og sömuleiðis tekur Finnur það fram, að Sumarliði hefði skýrt frá, að ástæðan til þess, að hann hefði opnað atkvæðisumslag sitt, hefði verið sú, að hann hefði haldið að atkvæðið væri ógilt, því hann hefði brotið atkvæðamiðann saman.

Þá koma enn gæzlufangarnir, en þeir skýra ekki frá neinu nýju í því sambandi, en staðhæfa einungis sakleysi sitt að nýju.

Hinn 19. júlí koma svo kærendurnir og Sigurður Guðm. Sigurðsson fyrir réttinn, en þegar þangað er komið sögu þeirra, að þeir skuli skýra frá viðburðum á heimleið frá kosningum og frá aðdragandanum að því, að þeir þarna um kvöldið fara aftur til Búðar og heimta kjörplögg sín úr höndum Hálfdáns og síðan opna þau, þá verður sá framburður á þann hátt, að hann vekur tortryggni setudómara, Steindórs Gunnlaugssonar, og kveður hann upp gæzlugarðhaldsúrskurð á hendur þeim sama dag, sem, að því er Sumarliða snertir, er rökstuddur með því, að nokkuð ósamræmi er í framburði hins mætta kæranda og að hans framburður er ekki að öllu leyti samhljóða framburði nokkurra vitna í málinu; og hvað snertir Halldór Kristjánsson; með því að ekki er fullt samræmi í framburði hins mætta kæranda og að framburður hans er í ósamræmi við framburð vitnis hér fyrir réttinum í dag, og

með tilli i til þess, hvað rannsóknin er skammt á veg komin, og loks hvað Kristinn Pétursson snertir; með því að ekki er fullt samræmi i framburði hins mætta kæranda og vitnis, sem leitt hefir verið i málinu i dag, og einnig með tilliti til þess, hvað rannsóknin er skammt á veg komin. Og hvað Sigurð Guðmund snertir, »með því að ekki er fullt samræmi i framburði hins mætta kæranda og vitnis, sem leitt hefir verið i málinu, og einnig með tilliti til þess, að rannsókn málsins er skammt á veg komin«. Með því að þessi snúningur málsins stingur mjög i stúf bæði við meðferð héraðsdómarans, sem búinn er að láta þessa menn staðfesta sögu sína með eiði, eins og lög standa til með góð og gild vitni, og enn fremur við þær niðurstöður, sem framhaldandi rannsókn málsins leiðir i ljós. Þá er nauðsynlegt að athuga mjög nákvæmlega alla hér að lútandi framburði, því sé hér um tortryggilega framburði að ræða, hlyti það að rýra öryggi niðurstöðunnar i málinu.

Sumarliði Hjalmarsson skýrir frá: Eftir að atkv.gr. var lokið og mættur afhenti hreppstjóra atkvæði sitt til geymslu, fór hann heim til sín. En á leiðinni kveðst hann hafa heyrt talað um það af Sölva Ásgeirssyni og Baldvini Kristjánssyni, að óvarlegt væri að láta atkvæðið liggja hjá hreppstjóranum. Hefði liðið síðan nokkur stund, líklega upp undir klukkutími, og hefði þá mættur, ásamt Kristni Péturssyni, farið heim til hreppstjóra og sótt atkvæði sín, ásamt atkvæði Halldórs Kristjánssonar. Mættur kvaðst muna eftir því, að hann hefði tvíbrotið atkvæðamiðann inn i innra umslagið, og hefði hann heyrt talað um, að atkvæðið væri þess vegna ógilt. Ekki kvaðst hann muna, hver hefði sagt það við sig, en þeir Ingimar Bjarnason og tveir fyrrnefndir menn, Sölvi og Baldvin, hefðu verið viðstaddir, og munu það því hafa verið einhverjir þeirra, sem höfðu orð á því. Mættur kveðst því hafa tekið upp atkvæðið, og hefði þá komið i ljós, að á atkvæðamiðanum stóð nafn Jóns A. Jónssonar, en hann kveðst hafa skrifað nafn Finns Jónssonar á miðann, og miðinn var óbrotinn. Hinsvegar neitar mættur því eindregið, að hann hafi nokkuð þuklað á umslaginum eða hafa fundið að atkvæðamiðinn var óbrotinn.

Dómarinn sýndi mætta atkvæðamiða hans á rjskj. Nr. 2, og kveðst hann ekki þekkja rithöndina á nafni Jóns A. Jónssonar, og kannast ekki við, að hafa skrifað það. Dómarinn

sýndi honum einnig nöfn þau, er mættur hefir sjálfur skrifað á rjskj. Nr. 3—5, og kveðst hann heldur ekki þekkja rithöndina á þeim.

Mættur tekur það fram, að atkvæðauslag sitt hafi ekki borið þess nein merki, að það hafi verið tekið upp.

Halldór Kristjánsson skýrir frá: Á heimleiðinni hefði Sumarliði minnzt á, að hann hefði brotið atkvæðaseðil sinn saman, og hefði þá einhver, hver, man vitnið ekki, talað um að atkvæðið væri ógilt, og hefði Sumarliði þá talað um að sækja sitt atkvæði, og hefði mættur þá einnig bedið hann að taka sitt atkvæði, og segir hann nú, að sinn atkvæðaseðill hafi einnig verið brotinn. Segir hann, að ástæðan til þess, að hann hefði bedið féлага sína að taka sitt atkvæði hefði aðeins verið sú, að þeir hefðu ætlað að taka sin atkvæði aftur. Síðan segir þó mættur, að hann hafi heyrt Ingimar Bjarnason segja, að óvarlegt væri að láta atkvæðin liggja hjá hreppstjóranum, en ekkert kveðst hann hafa innt frekar eftir því, hvers vegna slíkt ætti að vera óvarlegt!

Kristinn Pétursson skýrir frá: Eftir að atkvæðagreiðslunni var lokið, ganga þeir félagar heimleiðis. En á heimleiðinni heyrði hann bæði Sölva Ásgeirsson og Ingimar Bjarnason tala um það, að óvarlegt væri að láta atkvæðin liggja hjá hreppstjóra. Hefði hann ráðið mestu um það, að þeir sóttu aftur atkvæðin, sem hreppstjóri afhenti án tafar. Þegar heim kom aftur með atkvæðin, tók Sumarliði fyrst upp sitt atkvæði, síðan mættur sjálfur, og hefði á báðum miðunum staðið nafn Jóns A. Jónssonar, enda þótt mættur segist hafa skrifað nafn Finns Jónssonar. Viðstaddur var Ingimar Bjarnason.

Framburður Sigurðar G. Sigurðssonar er hér engu fyllri en hann var í upphafi, og visast því til hans.

Þá kemur fyrir rétt sama dag þ. 19. júlí Ingimar Bjarnason, sem skýrir frá, að hann hafi mætt Sumarliða og Kristni á götunni, er þeir voru á heimleið frá atkvæðagreiðslu, og hefðu þeir aðeins skifzt á nokkrum orðum. Vitnið kveður þá hafa sagt sér, að þeir væru búnir að kjósa, og hefði vitnið þá spurt þá, hvort þeir hefðu tekið atkvæðin með, og hefðu þeir neitað því. Vitnið fortækur að frekari umræður hafi þá farið fram um þetta, en vill hinsvegar ekki fullyrða nema svo kunni að vera, að hann fyr um daginn hafi látið í ljós við þessa kjósendur, að flestir muni taka við atkvæði sínu hjá hreppstjóra eða öðrum, sem stæðu fyrir atkvæðagr. utan kjör-

staða. Nokkru seinna kveðst vitnið hafa komið heim til Sumarliða og Kristins, en vitnið bjó þar einnig, og hefðu þeir þá verið búnir að sækja atkvæði sín. Tóku þeir þau síðan upp. Fyrst Sumarliði og síðan Kristinn, og stóð á báðum seðlunum nafn Jóns A. Jónssonar. Vitnið segir að Sumarliði hafi sagt, þegar hann tók upp atkvæði sitt: »Falsað!«, en hinsvegar kveðst vitnið ekki hafa veitt því neina sérstaka athygli, hvort Kristinn sagði nokkuð til né frá um, hvort atkvæði hans væri eins og hann hefði gengið frá því eða ekki. Hann muni lítið hafa um það talað, að minnsta kosti ekki við sig, en eitthvað muni þeir Sumarliði og Kristinn hafa talað um það sin á milli, en vitnið kveðst enga athygli hafa veitt því, er fram fór á milli þeirra, enda skifti það sér ekki af alþingiskosningum; þær séu sér óviðkomandi. Vitnið kveðst ekkert hafa vitað fyr en um morguninn, að þeir ætluðu til Ísafjarðar með atkvæðin. — Í *réttarhaldi* 21. júlí skýrir Ingimar enn frá á þá leið, að hann muni ekki til þess að hann hafi látið orð falla í þá átt, að óvarlegt væri að láta atkvæði liggja hjá hreppstjóra, né heldur að atkvæðaseðill væri ógildur, ef hann væri brotinn, eða að hann hafi sagt, að hann ætti ekki að brjóta. Vitnið kveðst ekkert hafa um það vitað, að seðillinn ætti ekki að brjóta, fyr en þennan dag, 4 júlí, að það hafi kosið á sýsluskrifstofunni og þá spurt fulltrúann um það, og hann sagt sér, að miðann ætti ekki að brjóta.

Mætir nú til samprófunar við Ingimar í sama réttarhaldi gæzlufanginn Sumarliði Hjálmarsson, sem heldur því fram, að hann geti ekki annað hugsað sér, en vitnið hafi heyrt að Kristinn hafi sagt, að atkvæðið hafi verið falsað, eða að því hafi verið breytt, en Ingimar segir á móti, að það hafi hann ekki heyrt, en hinsvegar hafi sér skilizt á allri framkomu Kristins, eftir að hann tók upp atkvæðið, að eitthvað væri athugavert við það.

Samprófun þeirra Sumarliða og Ingimars tekur ekki til nema þessa eina atriðis, samkvæmt bókun.

Víkur þá Sumarliði frá rétti undir gæzlu, en Kristinn Pétursson mætir til samprófunar við Ingimar. Kristinn heldur því fram, að hann hafi heyrt Ingimar segja við sig á heimleiðinni, að óvarlegt væri að láta atkvæðin liggja hjá hreppstjóranum, en Ingimar kveðst ekki muna að hafa haft þau ummæli, og allra sízt er hann mætti gæzlufanganum á heimleið frá atkvæðagreiðslunni. Um önnur atriði eru þeir Ingimar og

Kristinn ekki samprófaðir. Víkur þá Kristinn frá rétti undir gæzlu, en gæzlufanginn, Halldór Kristjánsson, mætir til samprófunar við Ingimar. Gæzlufanginn fullyrðir, að hann hafi heyrt vitnið segja, að óvarlegt væri að láta atkvæði liggja hjá hreppstjóra, en vitnið kveðst ekki muna til þess, en þó svo hafi verið, að hann einhvern tíma hafi látið slíkt í ljós, þá telur vitnið sig hafa haft gilda ástæðu til þess, eftir framkomu og orðbragð hreppstjórans á þingmálafundi í Hnifsdal þ. 2. þ. s. m. Um önnur atriði eru þeir Halldór og Ingimar ekki samprófaðir. Þeir Sölvi Ásgeirsson og Baldvin Kristjánsson eru ekki kallaðir fyrir rétt.

Þeir Sumarliði og Ingólfur eru svo samprófaðir um það, sem þá hefir greint á um, að því er það snertir, að gæzlufanginn hafi átt að þukla á umslaginu áður en hann opnaði það. Gæzlufanginn neitar því fastlega að hafa gert það. Hann hefði tekið umslagið strax upp án þess að þukla nokkuð á því, og hefði hann því aldrei haft þau ummæli, sem (Ingólfur) hefir haft eftir honum; vitnið heldur því hinsvegar fram, að hann minni fastlega að gæzlufanginn hafi haft þessi ummæli.

Sumarliði er ekki samprófaður við Finn Jónsson. Skal nú fyrst athugaður framburður Sumarliða Hjálmarssonar: Ósamræmið í framburðinum ætti helzt að vera þetta, að þegar hann er spurður um, hverjir hafi verið inni á kontórnum, þegar hann greiddi atkvæði, þá segir hann, að það hafi einungis verið Eggert og Hálf dán, og neitar því, að aðrir hafi verið þar inni, en Kristinn var þar viðstaddur. Við þetta er fyrst að athuga, að Sumarliði virðist eðlilega hafa getað skilið spurninguna á þá leið, að innt var eftir hvað annara manna en þeir félagar hafi verið viðstaddir við kosninguna, því það hefir verið frá upphafi máls in confesso, að þeir félagar hafi verið staddir í Búð samtímis, en þó svo hafi ekki verið, virðist þetta minnisleysi, sem strax er gengizt við, algerlega ómerkilegt og alls ekki geta náð því að vera kallað ósamræmi í framburði, því það er með öllu óskiljanlegt, hvað Sumarliða hafi átt að ganga til að hafa tilhneigingu til að drepa dula nærveru Kristins þarna. Þá er það þetta atriði, hversu tortryggilegt það megi virðast, að Sumarliði kveðst ekki þekkja rithöndina á nafni Jóns A. Jónssonar á rjskj. nr. 2 í sambandi við það, að hann þekkir heldur ekki rithöndina á nöfnum þeim, er hann sjálfur hefir skrifað á rjskj. nr. 3—5.

Fyrst er um þetta að segja, að hér virðist ekki vera að ræða um það, sem nefnt geti orðið ósamræmi í framburði, og ekki heldur sést hvernig sljóleiki sá, sem hér kemur fram, geti verið tortryggilegur, því það er ekki hægt að koma auga á, að hann geti hafa haft nokkurn tilgang með því að ganga þarna frá sinni eigin rithönd, og síðar segist Sumarliði hafa getið þess við dómarann, við þetta sama tækifæri, að hann væri sljór á skrift, en sagt það lágt, en kveðst vera viss um að dómarinn hafi heyrt það, en hvort réttarvitnin hafi heyrt það, veit hann ekki, að minnsta kosti hafi það ekki verið bókað, og þess utan kveðst vitnið hafa verið þreytt, komið beina leið utan af sjó. Fleiri misfellur, ef misfellur skyldi kalla, virðast ekki finnast innan framburðar Sumarliða.

Þá er ósamræmið milli framburðar Sumarliða og Ingólfs. Skal fyrst tekið fram, að hér að lútandi framburður Ingólfs, eins og hann er bókaður í réttarh. þ. 18. júlí er nokkuð ólogiskur, og gæti það bent til, að hér hefði eitthvað farið á milli mála hjá Ingólfi, þó hitt sé líka til, að bókun hafi verið um að kenna. En hvað sem því líður, er sannleikans blær á frásögn Sumarliða. Því það verður að telja það meira en vafasamt, hvort Sumarliði með sínum sjómanns fingrum hefði getað fundið það gegnum umbúðirnar, hvort seðillinn var brotinn eða ekki.

Að ástæðunni fyrir þessum misskilningi Ingólfs og Sumarliða skal engum getum leitt, en það verður ekki séð, að hann geti á nokkurn hátt talizt tortryggilegur, og heldur ekki sést, að á bak við hann geti legið nokkur tilgangur, hvort sem málið er skoðað frá sjónarmiði Ingólfs eða Sumarliða.

Þá er einnig Halldór Kristjánsson í gæzluvarðhaldsúrskurðinum sakaður um ósamræmi, og ætti það þá sennilega að vera í því fólgið, að hann hafi beðið félaga sína að taka sitt atkvæði, aðeins af því, að þeir hafi ætlað að taka sín, en skýrir síðan frá, að hann hafi heyrt Ingimar Bjarnason segja, að óvarlegt væri að láta atkvæðin liggja hjá hreppstjóranum. Það verður ekki séð að það sé rétt, að hér sé um ósamræmi að ræða. Halldór segir að sú ástæða, að Ingimar sagði óvarlegt að geyma seðilinn hjá hreppstjóra, hefði ekki nægt sér, ef félagar hans hefðu ekki sótt sín plögg líka, og auðvitað kemur ekkert af einni orsök, ekki á viljans fremur en efnisins svæðum, og verður því ekki fundið neitt ósamræmi í því, þó taldar séu fleiri hvatir, sem leitt hafi til verknaðarins. Þá

verður enn Halldóri það á, að hann þekkir ekki hönd sína á einu rithandarsýnishorninu, sem hann hefir skrifað, og er um það hið sama að segja sem fyr, að ekki verður séð, að hann geti hafa gengið frá þeirri rithönd sinni í nokkrum óleyfilegum tilgangi. Til frekari skýringar má taka það fram, að það þarf alls ekki að byggja á vitnisburði þeirra Halldórs og Sumarliða um það, að þeir hafa ekki með eigin hendi skrifað atkvæðaseðla þá, sem komu upp úr kjörplöggum þeirra; um það er sjón sögu rikari.

Þá er að athuga ósamræmið í framburði þremmenninganna og Ingimars Bjarnasonar.

Í fyrstu neitar Ingimar að muna til þess, að hann hafi látið orð falla um það, að óvarlegt væri að láta atkvæðin liggja hjá hreppstjóra, en jatar þó að hafa spurt þá félaga um, hvort þeir hafi tekið atkvæðin með sér, og er auðsætt að þarna er mjótt á milli, en síðan bera þeir Halldór og Kristinn á hann ágreiningslaust sömu orðin, og virðast þau þar með sönnuð á hann, enda virðist Ingimar á endanum, samprófaður við Halldór Kristjánsson, ganga inn á að hafa talað þau.

Sumarliði man eftir að sömu orð hafi fallið, en ber Sölva Ásgeirsson og Baldvin Kristjánsson fyrir þeim, og virðist það þrautsannað, að þessi orð hafa raunverulega fallið. Þá segir Sumarliði, að á heimleið hefði verið talað um það, að atkvæði væri ógilt, ef seðillinn væri brotinn, og ber annaðhvort Ingimar fyrir, eða þá Sölva og Baldvin, og verður enn bert að hann getur talað satt, og að öllum líkindum gerir það; því Ingimar lætur þess getið í vitnisburði sínum, að hann öðlaðist þá þekkingu, að ekki skuli atkvæðaseðil brjóta, á skrifstofu bæjarfógetans, þegar hann þennan sama 4. júlí er staddur inni á Ísafirði og greiðir þar atkvæði, staddur utan kjörstaðar á skrifstofu bæjarfógeta, svo þekkingin er að minnsta kosti til innan þess hóps, er þarna talar saman, en um þetta atriði hefir hann alls ekki verið samprófaður við Ingimar eða þá hina, en á því verður Sumarliða ekki gefin sök. Þá er enn mjótt á milli framburðar Sumarliða og Ingimars um það, hvað Kristinn hafi sagt, er hann opnaði atkvæði sitt, og er ósamræmið þar á milli að minnsta kosti einungis gráðumunur.

Annars er það bert, að ef nokkur þessa framburða er tortryggilegur, þá er það framburður Ingimars Bjarnasonar. Honum er auðsýnilega mjög óljúft um allan vitnisframburð, vill alls ekki að sér sé neitt blandað inn í þetta mál, enda segir

það nokkurnveginn beint sjálfur. Hann vill sýnilega draga fjöður yfir þá hlutdeild, sem hann raunverulega hefir átt í því, að þeir sækja atkvæði sín aftur og opna þau. En þessi framkoma Ingimars virðist fá eðlilega og næga skýringu, þegar þess er gætt, að þetta er almennt og jafnvel náttúrulegt upplag alþýðumanna, og virðist því alls ekki tortryggilegt út af fyrir sig.

Þegar lítið er yfir framburð kærendanna í heild sinni og þeir bornir saman, þá virðast þeir eins samróma og frekast verður búizt við, sem aftur virðist sanna það ómótælanlega, að þeir segi frá hlutum, sem þeir allir hafi heyrt og séð, og í annan stað segja þeir alls ekki frá þessum hlutum með sömu orðum, sem sýnir að þeir eru ekki að fara með neina þulu, sem þeir hafa lært utanbókar, sjálfir búið til eða aðrir kennt þeim, og eru þeir síður en svo tortryggilegir.

Þetta virðist líka setudómari viðurkenna, bæði með breytni sinni og orðum. Hann leysir Sigurð Guðm. Sigurðsson úr gæzluvarðhaldi daginn eftir, þann 20. júlí, án þess að hafa samprófað hann við Ingimar, en ósamræmi Sigurðar við hann olli þó fangelsuninni, og verður jafnvel aldrei af samprófun þeirra á milli. En síðustu orð Sigurðar í réttinum eru þau, að hann muni það fyllilega, að Ingimar Bjarnason hafi talað um það í sinni áheyrn, að atkvæðaseðillinn ætti að láta óbrotinn í umslagið, og honum hafi því skilizt að seðillinn væri ógildur, ef hann brotinn væri.

Heldur ekki verður sagt, að málinu þann 20. sé neitt verulega lengra á veg komið en það var þann 19.

Kærendurna þrjá leysir hann svo úr gæzluvarðhaldi þann 21., en áður en það verður er bókað, að dómariinn hafi enn átt tal við gæzlufangann Hálfðán Hálfðánarson, og bent honum á hve kærendurnir héldu því fast fram, að um atkvæði sín hefði verið skift. En hvernig sem dómariinn gekk á hann, kvaðst Hálfðán vera alsaklaus. Kallar svo dómariinn gæzlufangana fyrir sig hvern af öðrum, gengur í gegnum framburð þeirra, sem þeir halda fast við í öllum greinum og hafa engu við að bæta, og segjast alveg vera vissir um, að um atkvæði þeirra hafi verið skift. Eru þeir síðan spurðir af dómaranum, hvort þeir hafi verið nokkuð sérstaklega illa fyrirkallaðir, þegar dómariinn tók þá fyrir rétt, og inna þeir þar við ýms svör, en allir segja þeir, að þeir hafi ekkert út á það að setja af

dómarans hálfu, þó að hann kallaði þá fyrir rétt, eins og hann gerði.

Með þessu leysir svo dómariinn þá úr varðhaldinu. Virðast þessar bókanir alls ekki skildar nema á einn veg, sem sé þann, að dómariinn sé hættur að tortryggja kærendurnar um nokkra hlutdeild í fölsunum á atkvæðaseðlum þeirra. Þann 19. júlí mæta enn sem snöggvast fyrir rétti: Sigurður Kristóbert Sigurðsson, Árni Jónsson og Gísli Jón Hjaltason, sem allir hafa greitt atkvæði utan kjörstaðar, staddir í Hnífsdal, og segjast hafa kosið Finn Jónsson, og hafa þeir sennilega verið kallaðir fyrir rétt af þeirri ástæðu, að efamál getur hafa þótt um það, að allt væri með felldu um atkvæðagreiðslu þeirra, þar sem þeir hefðu skilið atkvæði sín eftir í vörzlum hreppstjórans, en þó finna þeir með dómaranum seðla sína, þó án þess að rithandarsýnishorn hafi verið tekin, eða nánar þannig, að þeir Árni og Gísli þykjast þekkja seðla sína í seðlabúnknum, og Sigurður Kristóbert telur rithönd á einum seðli, sem dómariinn sýndi honum, líkjast mjög sinni rithönd, en er þó ekki viss. En við framhaldsrannsókn reynist það rangt, að þeir eigi téða seðla, eins og seinna verður sýnt.

Annars skeður ekkert dagana 19.—21. júlí annað en það, sem frá hefir verið skýrt, og svo sifeld prófun á sakborningunum Hálfadáni og Eggert, sem engan árangur ber, og prófun á ákærundunum, sem nokkurn árangur ber að því leyti, að sagð þeirra verður ítarlegri um það atriði, hvar þeir hafi afhent Hálfadáni atkvæðauslög sín, og svo samprófun milli Hálfadáns og þeirra, og skal nú vikið að þessu tvennu síðasta.

Í yfirheyrslunni þann 19. geta þeir Halldór og Kristinn í fyrsta sinni um það lauslega, að þeir hafi afhent hreppstjóra blágráa umslagið með atkvæðaseðlinum, en þá verður ekkert meira úr því atriði, og Sumarliði kemst enn ekki að því; en svo í samprófun þann 20., milli Hálfadáns annarsvegar og Halldórs og Kristins hinsvegar, og þann 21. í samprófun milli Hálfadáns og Sumarliða, tekur þetta, hvort og hvar þeir hafi afhent hreppstjóra blágráa umslagið, hina skýru mynd, og staðhæfa kærendurnir þá allir, að þeir hafi afhent Hálfadáni þau úti á ganginum, áður en komið er inn á kontór, en hann neitar.

Samprófaður við Halldór segir Hálfdán, að annaðhvort hafi kjösandinn lagt umslagið sjálfur á borðið, eða afhent sér það inni á skrifstofunni. Samprófaður við Kristinn segist hann ekki

muna það fyrir víst, hvort hann hafi tekið við atkvæðinu á skrifstofunni, eða hvort kjósendinn hafi sjálfur lagt það á borðið, og gagnvart Sumarliða aftekur Hálf dán að hafa snert umslagið fyr en hann hafi látið það í ytra umslagið, en hafi hann tekið við því af kjósendanum, þá hafi hann áreiðanlega gert það á skrifstofunni.

Það virðist mega staðhæfa það fullum fetum, að kærendurnir hafi aldrei sagt nema eitt og hið sama um þetta atriði, sem sé, að þeir hafi afhent hreppstjóra blágráu umslögin þeirra frammi á ganginum.

Að kjósendunum skuli ekki vera ljóst frá upphafi, að hér ræðir um atvik, sem miklu máli skiftir, virðist tala sterkum rómi um ótortryggni þeirra og sakleysi. Að láta sér koma til hugar, að þeir menn detti niður á að ljúga upp sama atriðinu, virðist fjarstæða, og þeir eru ekki spurðir um þetta, fyr en þeir eru komnir í gæzluvarðhald, og má ætla að þeim þar hafi ekki gefizt tórn til að tala sig saman. Enda renna hér fleiri stoðir undir, því Sigurður Guðm. Sigurðsson hefir frá upphafi máls sagzt hafa afhent hreppstjóra atkvæðisumslag sitt á ganginum.

Þá er neitun hreppstjóra heldur ekki af þeim toga, að hún geti hnekkt trúverðugleik þrimenninganna. Hún er loðin, algerlega neikvæð, hann einungis velur og hafnar, en bætir ekki við neinu nýju atviki, er geti styrkt framburð hans, og hún virðist vandræðaleg, bæði eins og hún liggur fyrir út af fyrir sig, en ekki sízt þegar það er athugað, að honum bar að geta neitað að hafa snert blágráu umslögin með kjörseðlunum.

Þann 22. júlí mæta þeir svo allra snöggvast fyrir rétti hjá setudómaranum, þeir Bæringur Eyjólfsson og Einar Ólafur Eyjólfsson, sem segjast hafa greitt atkvæði í Hnifsdal og kosið Finn Jónsson, og eru þeir leiddir í kjörseðlafúlguna og finna greiðlega atkvæðaseðla sína í henni, allt þó án þess að rit-handarsýnishorn séu tekin. Þá mætir Kristján bóndi í Nesi, sem segir frá einkennilegum og jafnvel grunsamlegum viðskiftum sínum og Hálf dás morguninn, sem hann var að fara norður, og sem séu í því fólgin, að hreppstjóra langar að sjá utan atkvæðaumslög þeirra Bærings og Ólafs Einar Eyjólfssonar. En síðan leysir setudómarinn sama dag þá Hálf dán og Eggert úr gæzluvarðhaldi, eftir að þeir hafa enn staðhæft sakleysi sitt, með því að honum þótti ekki nauðsynlegt rann-

sóknarinnar vegna að halda þeim þar lengur, jafnvel þó henni kynni að verða haldið eitthvað áfram, og má segja að hér sé rannsókn hans lokið, þó hann enn, þ. 23., þingi í 1 klukkustund út af atkvæðagreiðslu Sigurðar Jens Aðalsteinssonar í Ögurhreppi. Framhaldsrannsókn leiðir þó í ljós, að Bæringur og Einar eiga ekki seðla þá, er þeir hér kannast við, eins og síðar verður sýnt.

Enn ber að taka það fram, áður en lengra er farið, að Sigurður Guðm. Sigurðsson er spurður um það 20. okt., hvers vegna hann hafi ekki farið með atkvæði sitt á skrifstofu bæjarfógeta, til þess að opna það þar; segir hann, að sér hafi fundizt grunurinn svo litill, að hann fyrst hafi viljað þiggja ráð hjá Ingólfi í þessu efni, segist hann hafa skýrt Ingólfi frá þessari atkvæðagreiðslu eins og hún gekk til, og hafi þá Ingólfur fyrst litið svo á, að hér gæti ekkert verið bogið við, en hann segist hafa haldið á sinu, að það gæti hafa verið skift um atkvæði hjá sér eins og hinum, og helði þá Ingólfur sagt, að bezt væri að opna umslagið undir votta, og hafi það svo verið gert í viðurvist Ingólfs og Guðm. Geirdals, og upp úr því hafi komið seðill með nafni Jóns A. Jónssonar í stað Finns Jónssonar. Staðfestir Ingólfur þessa frásögn í rétti, 24. nóv. 1927.

Þá skal vikið að nokkrum framburðum sakborninga og yfirlýsingum.

Þeir halda því jafnan fram, að þeir séu saklausir, og þegar upplýst er um atvik þeim í óhag, segja þeir annaðhvort ekkert, eða að þau séu ósönn. En þetta er háttur sekra manna, sem vita og skilja að til þeirra tekur alveg sérstaklega, að fæst orð hafa minnsta ábyrgð, og að varasamt er að skirskota til atvika, sem aldrei hafa átt sér stað, því hætt sé við að frásögnin geti orðið hrakin.

Þó ber út af þessu nokkrum sinnum. 18. júlí neitar Eggert því að hafa skrifað nafn Jóns A. Jónssonar á atkvæðamiða karendanna, eða farið í umslögin, og kveðst ekki geta annað sagt, þó svo yrði litið á, að skriftin á nöfnunum líktist sinni eigin rithönd, og sýnir þetta að minnsta kosti, að torvelt er um mótbárur hjá honum.

Þá reynir Hálfðán 15. júlí að skirskota til atviks, sem sé, að hann hafi ekki haft tíma til fölsunarinnar, og er strax auðsjáanlegt, að það er rangt, því að það ætti ekki að taka lengri tíma fyrir honum en kjósanda að útfylla kjörseðil.

Í aðeins eitt skifti heldur Hálf dán því fast fram, að kær-
endurnir sjálfir hljóti að vera valdir að því, sem hann er sakaður
um, eins og áður er bókað eftir honum.

En í sambandi við þetta skal tekinn upp framburður hans
í réttarhaldi 31. okt.

Í því réttarhaldi er hann, þar sem nú hvorki hann né Egg-
ert þykjast sekir um atkvæðafölsun þá, sem ótvíræðlega hefir
fram farið samkvæmt framkomnum gögnum, spurður um, hvort
hann geti ekki gefið dómara-
num bendingu um það, hverjir
muni vera um hana sekir, og þá hvar og hvernig þeir hefðu
átt að framkvæma hana, og telur dómari-
ninn ennfremur, að það sé þó ekki að fara í neitt geitarhús að leggja þessa
spurningu fyrir hann, þar sem umbúðir atkvæðanna hafi þó
áreiðanlega verið staddar í Búð í Hnífsdal. En við þessari
spurningu segist hann þá ekki geta gefið neinar upplýsingar:
»Hvernig ætti hann að geta það, það væri ómögulegt. Hvernig
ætti hann að geta það, hann álitir bara að fölsunin, ef um
fölsun sé að ræða, hafi farið fram annarsstaðar en hjá hon-
um eða í hans húsum«. Ósamræmið er þarna bert og þarf
engrar skýringar við.

Þegar samskonar spurning er lögð fyrir Eggert, 29. okt.,
segir hann í fæstum orðum enga bendingu geta gefið um,
hvar sektarinnar sé að leita.

Sakborningar hafa jafnan neitað því, að neinir kjósendur,
er atkvæði hafi greitt hjá Hálf dani, hafi skilið kjörplögg sín
eftir í vörzlum hans, aðrir en þeir 5, hverra atkvæði fógeti
tók hjá honum 5. júlí, en þetta er hrakið fyrir þeim í málinu,
og sakborningar þar staðnir að ósannindum, eða öllu heldur
beinum lygum. (Vitnin: Runólfur Jónatansson, Aðalsteinn Að-
alsteinsson, Baldvin Sigurðsson, Guðmunda Jóna Pétursdóttir
og Jóna Jóhanna Jónsdóttir, hafa borið og svarið, að þau hafi
skilið kjörplögg sín eftir í vörzlum hreppstjóra, og hið sama
hafa enn borið Þórdís Guðrún Jónsdóttir og Jón Jensson, og
virðist ekki koma til mála að hugsa sér, að allir þessir menn
yrðu samtaka í því að ljúga um þetta. Það er ekki hægt að
hugsa sér tilgang, sem nægði hjá öllum þessum mönnum,
sem flestir eru ókunnugir hver öðrum, og úr ýmsum byggðar-
lögum, til slíks.

Þegar það er athugað, hve ósáknæmur og meinlaus þessi
verknaður hreppstjóra er, að taka á móti kjörplöggum fyr-
taldra kjósenda og koma þeim til skila, út af fyrir sig, meðan

ekkert meira kemur til, virðist bert að neitunin er ekki upptekin af ótta við að kannast við þá breytni, en hún var nauðsynleg, ef dylja skyldi samband og samstarfi við ýmsa menn í þessum kosningum, og sýnir framburður þeirra Jóns Grímssonar, Hannesar Halldórssonar og Björns Magnússonar það ljóslega, að hér er beint um ráðinn hlut að ræða. Því minnisþræðir þessara manna, sem annars þekkja og muna og ber að þekkja og muna atvik þessara kosninga, hrökkva í sundur sem brenndir væru, þegar leikurinn berst að atvikum, sem sýna samband þeirra við hreppstjóraskrifstofuna í Hnífsdal.

Ög virðist aftur þetta atriði óskiljanlegt, ef þeir ekki vissu eða grunuðu einhverja þá hluti í fari Hálfðans eða Eggerts, um þessar kosningar, sem betra væri að vera ekki viðriðinn, og kemur hér ljóslega fram, að málið er ein heild.

Skal nú fyrst þrædd sagan um flutning Strandaatkvæðanna frá kjörstað til kjörstjórnar, og síðan sagan um flutning á atkvæðum hinna ísfirsku kaupstaða.

Atkvæði Runólfs Jónatanssonar og Aðalsteins Aðalsteinssonar og Jóns Jenssonar berast norður í Strandasýslu með Birni Magnússyni stöðvarstjóra, sem var frambjóðandi af hálfu íhaldsflokksins við þessar kosningar, en hvernig þau berast frá Búð í Hnífsdal til Björns Magnússonar, hefir alls ekki orðið upplýst, þrátt fyrir ítarlegar eftirgrennslanir.

Kjósendurnir segjast hafa skilið eftir atkvæði sín á borði hreppstjóra, og segja vafalaust satt. Björn man ekki hver flutti honum atkvæðin, og sakborningarnir neita, að atkvæðin hafi verið eftirskilin í Búð.

Atkvæði Baldvins, Guðmundu Jónu, Jónu Jóhönnu og Þórdísar berast til skrifstofu bæjarfógeta samkvæmt skjallegri sönnun 8. júlí, sem sé skrá, sem haldin var á skrifstofu bæjarfógeta lögum samkvæmt, rjskj. nr. 17, yfir innkomin utan-kjörstaða greidd atkvæði ísfirzkra kjósenda, og eru þar talin upp inn á milli atkvæða ýmsra kjósenda, er kosningaskrifstofan á Ísafirði við þessar kosningar segist hafa afhent á sýsluskrifstofuna umræddan dag. En hver eða hverjir verða til þess að flytja atkvæðin frá Búð í Hnífsdal og til íhaldsskrifstofunnar, hefir alls ekki getað orðið upplýst. En hitt sannast, að til skrifstofu bæjarfógeta berast þau frá íhaldsskrifstofunni 8. júlí, og skulu nú hér að lútandi vitnisburðir og sönnunargögn nákvæmlega rakin og íhuguð.

Matthías Ásgeirsson, fulltrúi bæjarfógeta, ber 24. okt. 1927, að atkvæði þau, er talin eru á áðurnefndri skrá, rjskj. nr. 17, frá nr. 41—73, hafi hann tekið á móti á skrifstofunni 8. júlí og fært inn á skrána sama dag. Hann minnir, að Jón Grímsson kaupm. hafi afhent einhver af þeim, og aðspurður um mörg, flest eða einungis fá, segir hann að hann vilji bara segja nokkur, hann geti ekki tilgreint tölu. Hann segist alveg viss um það, að einhverjir aðrir báru inn atkvæði 8. júlí. heldur en Jón, en hann geti þó ekki nafngreint aðra. Enn segir hann í réttarhaldi 17. dez. 1928, að starfsháttur sinn við innfærslu á skrá (rjskj. nr. 17) um innkomin atkvæði utan-kjörstaða staddra kjósenda, hafi verið sá, að hann hafi inn-fært atkvæðin strax og jafnóðum og honum voru þau afhent. Ekkert segist hann muna um það, á hvaða tíma dags það hafi verið, sem hann tók á móti atkvæðum frá íhaldsskrifstofunni, en þegar dómariinn kynnti honum framburð Jóns Grímssonar um það efni, segist hann ekki geta hnekkkt þeirri frásögn Jóns að neinu.

Þá tekur dómariinn það fram í téðu réttarhaldi, að hann nú með meiri kunnugleika sjái, að Soffía Jóhannesdóttir, eða einhver fyrir hennar hönd, hafi 8. júlí afhent atkvæði, sem inn-innfært sé í skrána með hendi Steins Leóssonar, en að öll önnur atkvæði, sem innfærð séu sama dag, séu innfærð með hendi Matthíasar, og enn fremur byrji sú innfærsla með upp-talningu tveggja kjósenda, sem Jón Grímsson viðurkennir að hafa afhent, og þar sem afhending Jóns hafi skeð svona seint á kveldi, sé ólíklegt að nokkur kjósandi, sízt margir, hafi komið þar á eftir með atkvæði sín, og segir Matthías við þessu, að hann hafi ekkert við álit dómarsins að segja, og tekur þá dómariinn enn fram til skilningsauka, að hann geti ekki litið öðruvísi á en svo, að öll atkvæði frá nr. 41—73 (incl.) hafi komið frá þeim Hannesi Halldórssyni og Jóni Grímssyni í téð skifti, og spyr hann (Matthías), hvort hann vilji bera nokkuð fram þessu álitu til hnekkis. En hann segist láta sér þetta álit dómarsins engu skifta, gerir hvorki að játa því né neita. En þá heldur dómariinn því að honum, að bókað sé eftir honum að hann sé viss um það, að einhverjir aðrir, auk Jóns Grímssonar, hafi skilað utankjörstaða greiddum atkvæðum á skrifstofuna 8. júlí, og spyr þá Matthías á hverju hann byggi þá vissu sína og segir hann, að það sé auðvitað byggt

á minni. Hann huist ekki við t. d., að atkvæði Sofflu Jóhann-esdóttur sé afhent af Jóni Grimssyni, þar sem það sé innfært á skrána af öðrum en vitninu, og þá líkur til að það sé ekki afhent með atkvæði Jóns Grímssonar, og þau séu færð inn á skrána af sér (Matthíasi), og segir þá dómariinn, að honum virðist vitnið hallast að skoðun sinni um það, að atkvæðin frá nr. 41—73 séu afhent af Jóni Grímssyni, en hann segist ekkert vilja um það fullyrða, að Jón Grímsson hafi afhent öll umrædd atkv., en þá spyr dómariinn, hvort hann geti undanskilið nokkurt atkvæði, en það segist hann ekki geta, því hann muni ekkert eftir neinu sérstöku. Þá spyr dómariinn Matthías, hvort hann muni, að honum hafi verið haldið á skrifstofunni eftir lokunartíma þ. 8. júlí, til þess að taka á móti atkv. 10—14 manna, og segist vitnið ekki muna eftir því. Út af þeim framburði Matthíasar, að hann byggi vissu sína um það, að fleiri en Jón Grímsson hafi skilað atkvæðum á skrifstofuna 8. júlí, á minni, athugar dómariinn, að undantekningu með Sofflu Jóhannesdóttur, sé trauðla byggð á minni, þurfi að minnsta kosti ekki að vera það, því að hann hafi séð skrána og dómariinn sjálfur hafi athugað þetta bara af rithöndinni, og sama sé þá líklegt að Matthías hafi getað gert, og við þessari athugasemd segist Matthías ekkert hafa að segja. Honum virðist rithöndin á innfærslu þessa atkvæðis benda á, að annar en Jón Grímsson hafi afhent atkvæði þennan dag, en segist ekki geta tilgreint aðra undantekningu heldur en téð atkvæði Sofflu, — man ekki eftir því.

Jón Grímsson, skrifstofustjóri á kosningaskrifstofu íhaldsmanna á Ísafirði við umræddar kosningar, segir í réttarhaldi 25. okt., daginn fyrir kosningardaginn, rétt fyrir lokunartíma bæjarfógetaskrifstofunnar, hafi hann afhent þar líklega nær 30 utankjörstaðar greidd atkv., sem safnast höfðu fyrir á skrifstofu hans. Nánar skýrir hann svo frá, að þessi atkv. hafi svo að segja engan tíma legið hjá sér á íhaldsskrifstofunni, heldur hafi hann nálega strax eftir að þau bárust honum, komið þeim til geymslu í eldtraustum skáp, sem átt hafi Hannes Halldórsson útgerðarmaður í Smiðjugötu 2. Segir hann, að Hannes hafi orðið sér samferða þarna um kvöldið og staðið við hlið sína, er hann afhenti atkvæðin, að sig minni, fulltrúanum Matthíasi, en man þó líka, að bæjarfógetinn var við. Segir hann, að þeir hafi staðið stutt við, einungis tvær til þrjár mínútur, og skifzt einhverjum almennum orðum á við

fulltrúa bæjarfógeta. Annars hafi þar enginn stanz orðið, þeir hafi skilað atkvæðunum og farið síðan, og engan veginn hafi þeir biðið eftir því að fulltrúinn færði atkvæðin inn á fyrirskipaða skrá, og segist hann einu sinni ekki hafa vitað það fyrri en nú, að til væri nokkur fyrirskipuð skrá. Enn segir hann, að Hannes hafi verið daglegur gestur á íhaldsskrifstofunni og jafnvel hennar hægri hönd, vegna kunnugleika hans á bæjarbúum, þekki hvern kjaft svo að segja; hafi Hannes verið þarna fyrir bón vitnisins og annara góðra íhaldsmanna, en ekki þegið borgun fyrir starfa sinn. Þá skýrir hann frá, að íhaldsskrifstofunni hafi borizt atkvæði frá ýmsum stöðum á landinu, en man ekki til þess, að nein atkvæði hafi borizt utan úr Hnifsdal, en það sé rétt að gefa þá skýringu í þessu sambandi, að það sé alls ekki víst, að öll þau atkvæði, sem Hannes Halldórsson umrætt kvöld, þann 8. júlí, hafi afhent sér úr járnskápnum, hafi farið í gegnum hendur sínar eða skrifstofunnar, og tekur enn fram, að það sem hann meini, sé þetta, að hugsanlegt sé, hann geti ekki fullyrt að svo hafi verið, að Hannes hafi persónulega tekið á móti einhverjum atkvæðum og geymt þau í skápnum án vitundar sinnar og síðan afhent sér þau til afhendingar á skrifstofu bæjarfógeta umrætt kvöld.

Þá er Jóni í réttinum sýnd fyrirgetin skrá, og hann beðinn að tilgreina hvað af þeim bréfum, sem þar um ræðir, hafi gengið í gegnum hendur hans sem skrifstofustjóra á kosningaskrifstofu íhaldsmanna, og gengst hann þarna við að hafa afhent 18—20 atkv. af þeim, sem getið er um á skránni frá nr. 41—73, og skrifar nöfn þeirra upp, rískj. nr. 18.

Í réttarhaldi 9. nóv. er Jóni Grimssyni enn bent á þetta atriði, að ef að atkvæði manna búsettra á Ísafirði, sem hafa greitt atkvæði í Hnifsdal, sé bætt við þessi 18—20, sem hann kannast við að íhaldsskrifstofan hafi tekið á móti, þá komi nokkurn veginn fram sú tala, sem hann í upphafi málsins segist hafa afhent bæjarfógetaskrifstofunni, en hann segist ekkert muna frekar en hann hafi áður skýrt frá.

Þá mætir Hannes Halldórsson og staðfestir frásögn Jóns Grimssonar um það, að hann hafi verið með Jóni Grimssyni, þegar hann afhenti á skrifstofu bæjarfógeta atkvæði þau, sem íhaldsskrifstofunni höfðu borizt frá utankjörstaðar stöddum kjósendum. — Man, að sú afhending fór fram einhvern tíma eftir kl. 3 e. m., en treystir sér ekki til að ákveða klukkustundina

nánar. — Aðspurður um það, hvort hann hafi engin önnur atkvæði geymt en þau, sem gengu í gegnum kosningaskrifstofuna, kveður hann nei við. Aðspurður um það, hvort hann hafi tekið á móti nokkrum atkvæðum frá Hálfðáni í Hnifsdal eða einhverjum hans manna til flutnings á skrifstofuna, þá segir hann það ekki hafa verið, — undir drep segist hann ekki hafa gert það. Þá bendir dómari Hannesi á, að þessi atkvæði hafi þó komið út úr skápnum hans, en þar um kveðst hann ekkert ákveðið geta sagt, hvorki játað því né neitað. Hafi hann tekið á móti atkvæðum frá íhaldsskrifstofunni svona smátt og smátt og oftast borið þau heim sjálfur, en enga skrá yfir þau haldið, en það sé factum, að upp á eigin spýtur, það er að segja beint inn til sín, hafi hann ekki borið atkvæði frá mönnum, en hitt megí vera, að hann hafi borið atkvæði frá mönnum og heim til íhaldsskrifstofunnar, og aðspurður um það, hvort Hnifsdalsatkvæðin hafi getað verið með í síðasttöldri tölu, neitar hann því afdráttarlaust.

Eru þeir Hannes og Jón Grímsson síðan samprófaðir þann 25. okt. 1927, og því þá haldið að Jóni, að Hannes segi, að hann hafi ekki tekið á móti neinu atkvæði privat, þ. e. a. s. ekki flutt nein atkv. frá kjósendum beina leið í skápinn sinn, og segist Jón aldrei hafa sagt fyrir vist, að svo hafi verið, og vísar til framburðar síns í dag. En þá heldur dómari því að honum, að eftir sé að skýra hvernig atkvæði margnefndra ísfirzkra kjósenda, er greitt hafa atkvæði í Hnifsdal, séu komin í fóru íhaldsskrifstofunnar, því upp úr þeim hafi þau komið í hendur bæjarfógeta, og sé það skjallega sannað með rískj. nr. 17, en Jón segist hafa sagt satt í dag, og sé hægt að bæta því við, að hann hafi ekki lagt nein drög að því, að hinir margnefndu ísfirzku kjósendur greiddu atkvæði í Hnifsdal. Segir dómari, að það hafi ekki verið á hann borið, en hitt hafi og sé á hann borið, að veitt hafi hann þessum atkvæðum móttöku og flutt þau upp á bæjarfógetaskrifstofu og afhent þau þar að kveldi þess 8. júlí. Segir Jón, að hart sé það að verða fyrir svona áburði og standa vopnlaus fyrir honum, og segist dómari vel skilja, að þetta sé svo, og þá segir Jón enn, að hann hafi sagt satt í dag, og að það eina, sem hægt sé að lesa út úr réttarskjali nr. 17, sé það, að það sé eitthvað af kórlum og kerlingum, sem hann þekki ekki og sem hann hafi ekki skrifað upp í dag.

Heldur dómari því þá enn að Jóni og Hannesi, að það

verði bert af rjskj. nr. 17, að þeir ljúgi meira eða minna í málinu, og spyr þá þar á eftir, hvort þeir vilji breyta framburði sínum í nokkru, og segist þá Hannes ekki geta það, og Jón, að hann sé búinn að segja allt, sem hann geti sagt, og halda þeir síðan fast við þessa framburði.

Þá ber Steinn Leósson fyrir rétti, 19. dez. 1928, að hann hafi verið starfsmaður á skrifstofu bæjarfógeta frá því í ágúst 1925 og þangað til í okt. 1927. Aðspurður segist hann muna eftir því, þegar Jón Grímsson og Hannes Halldórsson skiluðu atkvæðum íhaldsskrifstofunnar á skrifstofu bæjarfógetans, og man að þetta var daginn fyrir kjördag og ennfreður rétt fyrir lokunartíma skrifstofunnar, en henni hafi verið lokað kl. 7 e. hádegi. Segir hann, að fulltrúi bæjarfógeta hafi veitt atkvæðunum móttöku, og aðspurður um hvort bæjarfógeti hafi verið þarna viðstaddur, hyggur hann að svo hafi verið, en hann muni hafa verið í tilferð með að fara, og hafi þeir Jón og Hannes staðið þarna stutt við, og hyggur hann helst, að bæjarfógeti hafi orðið þeim samferða út úr skrifstofunni, eða til þess að fara náði út í þetta, að bæjarfógeti hafi farið út í forstofu til að kasta á sig yfirhöfn, og hafi hurðin út á ganginn staðið opin; þeir hafi verið að tala við fógetann og farið síðan út ásamt honum.

Segir hann enn, að þeir Matthías hafi orðið þarna tveir eftir, skrifstofustúlkan hafi líka farið í þessum svifum til þess að ganga frá dagstörfunum, sem hann hyggur að hafi verið þetta, hvað Matthías snertir, að færa atkvæði íhaldsskrifstofunnar inn á skrána, yfir utan kjörstaði greidd atkvæði. Hyggur sig og Matthías hafa farið samtímis út úr skrifstofunni í þetta sinn, en hafi það ekki verið, þá sé það ábyggilegt að hann, Steinn Leósson, hafi farið síðar, því hann hafi oftast farið síðast út af skrifstofunni, enda varðveitt lykla bæði að skrifstofunni og peningaskáp.

Ekki segist hann muna, að aðrir en Soffía Jóhannesdóttir og þeir Jón og Hannes hafi skilað atkv. inn á skrifstofuna þennan dag, og aðspurður um, hvort hann muni til þess, að Matthías hafi beðið hann um lykil að skrifstofunni seinna um kvöldið, kveðst hann ekki muna, að neitt slíkt hafi átt sér stað.

Skulu nú framburðirnir skoðaðir.

Þegar nú framburðir vitnanna, Guðmundu Jónu, Jónu Jóhönnu, Þórdísar G. Jónsdóttur og Baldvins Sigurðssonar, eru bornir saman við framburði Matthíasar Ásgeirssonar og Steins

Leóssonar og eins við rískj. nr. 17, þá staðfestist saga þeirra um það, að þau hafi ekki persónulega skilað atkvæðum sínum á skrifstofu bæjarfógeta.

Veilurnar í framburði Jóns Grímssonar og Hannesar Halldórssonar eru auðséðar. Jón lætur í veðri vaka, að mögulegt sé að Hannes hafi tekið á móti og geymt Hnifsdalsatkvæði án sinnar vitundar, en Hannes neitar því harðlega, en gerir þó hvorki að neita því eða játa, að Hnifsdalsatkv. hafi komið út úr skápnum hans, og virðist því einnig neita þessu, að hann hafi nokkra sérstöðu samanborið við Jón í málinu. Þá segir Jón í fyrstu, áður en hann veit, að nokkur skrá yfir utan-
kjörstaða greidd atkvæði eru haldin á skrifstofu bæjarfógeta, að hann hafi flutt þangað nær þrjátíu atkvæði, og kemur það mjög sæmilega heim við skrána, en afleiðingunum af þessum framburði sínum, sem skráin hermír að séu óhjákvæmilega þær, að Hnifsdalsatkvæði umræddra ísfirzkra kjósenda komu til bæjarfógetans úr fórum íhaldsskrifstofunnar, vill hann svo ekki taka, og virðist því ómögulegt að álíta þetta gott og gilt hjá honum.

Framburður Matthíasar um það, að það hafi verið venja hans að færa inn á rískj. nr. 17 strax og jafnóðum og atkvæðin voru honum afhent, í sambandi við, að Hnifsdalsatkvæðin eru færð inn á milli atkvæða, sem Jón Grímsson viðurkennir að hafa afhent, að Jón Grímsson kemur með sín atkvæði rétt fyrir lokunartíma bæjarfógetaskrifstofunnar, að starfsmenn bæjarfógetaskrifstofunnar muna ekkert eftir því, að þeir hafi verið kallaðir til að veita atkvæðum móttöku eftir lokunartíma, virðist alveg skera úr um það, að þeir Jón og Hannes hafi flutt Hnifsdalsatkvæðin upp á skrifstofu bæjarfógeta — og engir aðrir.

Þá hafa verið bornar fram tvær almennar hugleiðingar í þeim tilgangi að sýna fram á, að þeir Eggert og Hálfðán hlytu að vera saklausir af kjörseðlafölsunum þeim, sem á þá hafa verið bornar í þessu máli, og skulu þær nú athugaðar.

Það er þá fyrst sagt, að slíkt athæfi hefði verið svo vitlaust, að þeim hefði alls ekki verið til þess trúandi, þar sem kosning Jóns Auðunnss hefði verið algerlega ugglaus, og verður Hálfðán einu sinni til að bera þetta fram, sem hann að vísu gæti gert fyrir sitt leyti, ef rithöndin og margt annað vitnaði ekki á móti honum. Um þetta er fyrst og fremst að segja, að kosningar eru strangt talað alltaf óvissar, eins og

allt annað, sem í framtíð liggur, og hefir kosning Jóns Auðuns ekki verið nein undantekning frá þeirri reglu. Í öðru lagi er það alkunnugt, að menn láta ekki ósjaldan stjórnað af öðru en skynsamlegum hvötum. Það hefir ekkert upplýzt í málinu um það, hverjar hafa verið hvatir sakborninga til verksins, því þeir hafa ekki viljað játa á sig glæpin, og þá heldur ekki segja frá hvötum sínum til hans, og virðist því allt tal um hvatir, sem þeir hafi haft, eða hafi ekki getað haft, vera út í bláinn.

Setningin in dubio pro reo tekur hér alls ekki til. Glæpurinn virðist sannaður á sakborninga, þrátt fyrir neitun þeirra, og þetta, að þeir þrjúkast við að gefa nokkrar upplýsingar um hvatir sínar, sem vitanlega hafa verið margar, skynsamlegar eða óskynsamlegar, eftir því frá hvaða sjónarmiði þær eru skoðaðar, er atriði, sem einvörðungu kemur til greina til þyngingar sekt þeirra.

En loks gleymist í þessu sambandi það meginatriði, að falskir seðlar koma víðar fram en í kjördæmi Jóns Auðuns, sem sýnir áþreifanlega að þeir, sem að fölsuninni hafa staðið, hafa ekki *einvörðungu* borið hag og þarfir Jóns Auðuns í þessum kosningum fyrir brjósti.

Hin hugleiðingin er þessi, að ef þeir Hálf dán og Eggert hefðu vitað upp á sig kosningafölsunina, myndi Hálf dán alls ekki hafa afhent kjósendunum kjörplögginn, þegar þeir þrem stundarfjórðungum eftir atkvæðagreiðsluna heimta sér þau afhent.

En hvernig átti hann að fara að? Hann var skyldur til að afhenda atkvæði, — segist sjálfur að atkvæðagreiðslu lokinni hafa boðið þeim að taka atkvæðin með sér, og það hefði verið óskiljanlegt, hvers vegna hann hefði ekki að þrem stundarfjórðungum liðnum viljað standa við þau orð sín, og loks var Sigurður Guðmundur Sigurðsson kominn á brott með sitt atkvæði og Hálf dán vissi hvernig það leit úr, og það var vitanlegt, að neitunin um afhendingu myndi strax hafa vakið mikið umtal og tortryggni í Hnífsdal, og mátti honum vera ljóst, að það myndi leiða til þess, að Sigurður Guðmundur myndi rífa upp kjörplagg sitt tafarlaust, sem svo aftur að sjálfsgöðu myndi hafa leitt til þess, að kærendur, með aðstoð réttvisinnar, myndu hafa neytt hann til þess að skila plöggunum, sem þá líka hefðu verið skoðuð, og hafi hann strax í upphafi eyðilaggt kjörbréf þremenninganna — sem eins lík-

legt má telja, því endurfalsanir þær, sem fyrir koma í málinu, benda til þess, að hinir upprunalegu seðlar hafi ekki verið geymdir eða varðveittir, heldur eyðilagðir strax, enda geymir málið jafnvel frásögn um eyðileggingu eins þeirra — þá gat hann ekki fært neitt til réttis horfs, þó honum gæfist tóm til þess. Á hinn bóginn þurfti Hálf dán alls ekki að lita svo á, að krafa þremmenninganna um að fá kjörplögg sín þýddi það, að þeir ætluðu að opna þau, enda hefði alls ekki til upprifs kjörplagganna komið, hefði ekki fleira bæzt við, eins og t. d. það, að Sumarliði vissi það upp á sig, að hafa tvíbrotið seðilinn. Hálf dán gat því með viti talið líklegra, að þau myndu ekki verða rifin upp, og var því þetta, að afhenda atkvæðin orðalaust, langsamlega látlausasta og skynsamlegasta breytnin og eini vegurinn, sem eftir var skilinn, til að geta komizt klakklaust frá málinu.

Þá er að geta um tilgátu nokkra um ganginn í þessum þætti Hnifsdalsmáls, sem að visu hefir ekki neinn stuðning í því, sem fram hefir komið við rannsóknina, en sem Hálf dán hefir þó drepíð á einu sinni og aldrei síðan, eins og áður er frá skýrt, og Eggert aldrei, en sem verjendur þeirra halda svo mjög á lofti, að ófært þykir að dómur gangi svo í málinu, að hennar sé að engu minnzt.

Tilgátan er í stytzu máli sú, að alþýðuflokkurinn á Ísafirði, eða forkólfar hans, óákveðið hverjir, standi að fólsumum þeim, sem hér um ræðir, [ví alltaf virðist það þó játað, að falsanir á kjörseðlunum hafa átt sér stað, og hafi tilgangurinn með þeim verið: ekki sá að auka kjósendatölu sína, því það verður auðvitað ekki gert með því að falsa kjörseðla frá nafni alþýðuflokksframbjóðanda til nafns á ihaldsframbjóðanda, heldur til þess að hnekkja gengi ihaldsflokksins yfir höfuð.

Því verður ekki neitað, að þeir, sem hafa látið sér detta slíkt í hug, hafa trúað alþýðuflokknum á Ísafirði eða foringjum hans til djúpsettra ráða, svo djúpra, að þau ekki einungis liggja miklu dýpra en rannsókn þriggja dómara hefir rist, heldur svo djúpra, að jafnvel skarpskyggni höfunda tilgátunnar fá ekki kafað það dýpi og nægir þeim ekki til að gera það ljóst, hvernig alþýðuforkólfarnir hafa komið þessum fólsumum fram, því einhvern veginn hafa þeir þó orðið að hafa það. — Það er sem sé með öllu óljóst, hvort höfundar tilgátunnar hugsa sér falsanirnar framdar af kjósendum sjálfum og í því tilfelli, hvort þeir hafi tekið þá breytni upp eftir sjálf-

um sér, eða verið verkfæri í höndum annara eða ekki, eða hvort svonefndir forkólfar alþýðuflokksins hafa sjálfir persónulega framið hana, eða hvort þeir hafa haft sér til aðstoðar við hana enn aðra menn, og þá hverja, og í öllum tilfellum hvar og hvenær falsanirnar hafi farið fram og hvernig að hlutaðeigendur gátu náð sér í tilgögn þau, er nauðsynleg voru.

Eftir upplýsingum, sem finnast í skjölum málsins, eru kær-
endur óspilltir sveitapiltar, sem fullum fetum má segja, að séu sjálfum sér samsaga frá upphafi til enda og hafa svarið fram-
burð, og verða ekki átyllulaust vændir um meinsæri. Allir aðalmenn alþýðuflokksins á Ísafirði hafa einnig verið fyrir rétti og gefið þar skýrslur sínar, sem í engu atriði virðast grunsamlegar, og virðast heldur ekki átyllulaust geta orðið vændir um falskan framburð fyrir rétti.

Annars er engin ástæða til að fjölyrða um þessa tilgátu á samhengi málsins, sem er einungis tilraun til að hvolfa mál-
inu, ef svo mætti að orði kveða, m. ö. o. að snúa framkom-
inni falskæru á hendur kærendum sjálfum, sem engan stuðn-
ing hefir í neinu því, sem fram hefir komið við rannsókn málsins, hvorki fyr né síðar. Hún var þegar í upphafi hin fjarlægasta, en allir síðari þættir málsins sýna ennþá ljósar öfgarnar. Hún er litt hugsuð og óhlutvönd, þar sem hún reynir að kasta grun á alsaklausa menn og virðist sýna alger þrot raka.

Atkvæðaseðlar þeir, sem komu upp úr kjörplöggum þess-
ara fjöggra kæranda málsins, hafa verið sendir rithandarfræð-
ingi Scotland Yard til umsagnar og álits, og virðist eðlilegast, þegar hér er komið sögu, að greina þá eftir marki því, er þeir fengu, er þeir voru þangað sendir, og er þá seðill sá, er upp kom úr umslagi Sigurðar Guðmundar, merktur X1, seðill Sumarliða X2, seðill Halldórs X3 og seðill Kristins X4.

Þegar skriftin á seðlum þessum er borin saman við sýnis-
horn þau af rithöndum þessara fjöggra kjósenda, sem fyrir liggja í málinu, virðist alveg bert, að þeirra eigin rithönd sé ekki á þeim, og staðfestir því útlit seðlanna algerlega sögu kjósendanna um það, að um seðla hafi verið skift. Í annan stað virðist sameiginlegur blær vera á X2 til X4 og rithöndin á þeim mjög keimlík rithönd Eggerts Halldórssonar, þó ekki verði beint sagt, að þeir séu með óbreyttri rithönd hans, og sést þessi rithandarlíking þegar í upphafi máls, því héraðs-
dómari rökstyður varðhaldsúrskurð sinn á hendur Eggert Hall-

dórssyni með því, að handskriftin á kjörseðli Halldórs Kristjánssonar þyki líkjast handskrift mættis á rjskj. 6 og rjskj. 7. Þá hefir réttinum alltaf virzt rithöndin á X1 nauðalik rithönd Hálfðáns Hálfðánarsonar. — Að Eggert einmitt hafi falsað seðla þá, sem komu upp úr kjörplöggum Halldórs, Kristins og Sumarliða, en Hálfðán þann, sem kom upp úr kjörplaggi Sigurðar Guðmundar, auk þess sem rithöndin sýnir ljóslega, að svona hafi það verið — þá svipar því samhengi enn fyrir í öðrum atvikum, sem upplýst eru í málinu, því þó að hér ráði um lítt tímafrekar athafnir, þá tekur þó allt nokkurn tíma til sín. Það er sem sé upplýst, að Eggert hverfur heim frá kvíunum á undan þeim Halldóri, Kristni og hreppstjóra, og má ætla, að honum vinnist með þeim hætti nokkur tími til þess að útbúa atkvæðisumslög með fölsuðum seðlum, sem þó ekki virðist nægja honum fyllilega til að hafa allt tilbúið, þegar hina ber að, því að í sögu þremmenninganna getur þess, að Eggert hafi enn setið við að útfylla fylgibréf þeirra, þegar þeir komu inn, og má skýra þetta á þann veg, að Eggert þurfti bæði að breyta hendi sinni nokkuð frá því venjulega, og eins að reyna til að gera hana frábrigðilega á hinum ýmsu seðlum, eins og hægt er að sannfæra sig um við skoðun og samanburð á seðlunum, og hefir þetta torveldað verkið. Þegar svo Sigurði Guðmundssyni vindur að, þykir ekki ósennilegt að Eggert hafi fundizt hann hafa nóg aðgert í bili, og verður þá Hálfðán til þess að falsa seðil Sigurðar og útbúa atkvæðisumslagið, en Eggert útfyllt fylgibréfið á meðan, og kemur þetta heim við það, að við samprófun við Sigurð Guðmund Sigurðsson 20. júlí þykist Hálfðán muna það, að fylgibréf Sigurður hafi verið útbúið með öllu, er Sigurður kom inn á skrifstofuna. Mætti ætla að þetta góða minni Hálfðáns styddist við það, að hann myndi að Eggert var nokkuð jafnfljótur að útfylla fylgibréfið eins og hann seðilinn. — Með því svo að fara á móti kjósendum fram á gang og taka á móti atkvæðisumslögum þeirra þar, skapar Hálfðán sér möguleikann til þess að hafa umslagaskifti. En þó að Hálfðán kasti frá sér umslaginu nokkuð langt inn á borðið, þá verður það sjálsagt óvart og tilgangslaust, þó hitt megi vera rétt hjá Sigurði, að hreyfingin hafi verið nokkuð óeðlileg og hún þess vegna vakið tortryggni hans.

Það verður því samkvæmt framsögðu að telja það fullsannað, bæði með játningu Hálfðáns og framburði kærend-

anna, að kosning þeirra hafi farið fram með hætti, er riður í bág við sjöundu málsgrein 4. gr. laga nr. 50, 1923.

Það ber enn að athuga, að það er ugglaust að umbúðir þær, stóra umslagið og fylgibréfið, sem voru utan um kjörplögg kærendanna fjöggra, þegar þau voru lögð fram í rétti, og enn fylgja málinu, koma fram í Hnífsdal, og enn er það víst, að atkvæðaseðlar þeir, sem koma upp úr kjörplöggum kærendanna, eru á lögmaeltum pappír, sem sé af þeirri tegund, sem landsstjórnin fyrst sendi út til notkunar við kosningar, eins og virðist hægt að sannfæra sig um við samamburð á seðlum þeim, sem fyrir liggja í málinu, úr pappír með lóðréttum, samhliða vatnsrákum, og sama er að segja um bláa umslagið, en þess er ekki að vænta, að neinir aðrir, sem hafa haft þessi kjörplögg með höndum, geti hafa haft umrædd tilgögn, og örlar ekki á því í málinu, að þeir hafi aflað sér þeirra á neinn hátt, enda allir ólíklegir til slíkra henta, og hafa því eftir því, sem fyrir liggur, engir aðrir en þeir Hálfðán og Eggert haft aðstöðu til að framkvæma fölsunina.

Og enn, þegar við allt, er að framan er sagt, og hnígur í þá átt að sýna og sanna að sakborningar hafa framið fölsunina, bætist álit rithandarfræðings, sem hefir fengið hér um rædda kjörseðla ásamt rithandarsýnishorni sakbornings til álits og umsagnar, sem gengur í þá átt, að hann hiklaust lýsir yfir þeirri skoðun sinni, sem og kemur heim við rannsóknina, að X1 sé ritaður af Hálfðáni Hálfðánarsyni og X2, X3 og X4 af Eggerti og engum öðrum, þá verður samkvæmt þessu að álíta það fullsannað, að þeir hafi gerzt sekir um þessa atkvæðafölsun.

II.

Þegar grunur lagðist á um kosningafölsun hjá Hálfðáni hreppstjóra í Hnífsdal, varð það brátt hljóðbært, að tveir kjósendur í Kirkjubólshreppi í Strandasýslu, þeir Aðalsteinn Aðalsteinsson, bóndi á Heydalsá, og Runólfur Jónatansson, húsmáður á Gestsstöðum, og ef til vill fleiri kjósendur í Strandasýslu, hefðu greitt atkvæði sín í Hnífsdal, og í tilefni af því fyrirskipaði dómsmálaráðuneytið sýslumanninum í Strandasýslu með simskeyti, dagsettu 11. júlí 1927, að taka sem fyrst fyrir rétti skýrslur, eftir því sem ástæður voru til, af mönnum, er eitthvað gætu upplýst um hið svonefnda Hnífsdalsmál. Í

sama skeyti er enn lagt fyrir hann, að hafa sem bezt samband við sýslumanninn í Ísafjarðarsýslu, svo að rannsóknirnar vestra og nyrðra í sambandi hvor við aðra mættu sem fyrst leiða sannleikann í ljós.

Kemur nú Aðalsteinn Aðalsteinsson fyrir rétt og skýrir svo frá, að hann vorið 1927 hafi verið vormaður hjá Hálfðáni Hálfðánarsyni frá miðjum maí og til júniloka, og hafi hann einnig áður verið kaupamaður hjá honum yfir lengri og skemmri tíma. Síðan segir hann frá því, að þegar hann hafi verið búinn að vera þetta vor ca. þrjár vikur hjá Hálfðáni, hafi Hálfðán eitt kvöld komið upp til sín og sagt sér, að þangað væri kominn kunningi sinn, Skeggi Samúelsson, sem ætlaði sér að kjósa, og vildi hann fá að tala við Aðalstein um kosningarnar og þá jafnframt spurt sig, hvort hann vildi kjósa um leið, en hann kveðst hafa aftekið það með öllu — það væri þýðingarlaust, hann myndi kominn heim fyrir kjördag. Segir Aðalsteinn, að Hálfðán hafi ekki oftast komið að máli við sig um að greiða atkvæði, þó oft hefði hann talað mikið um þvílíkt. Tveim eða þrem dögum seinna hafi síðan Eggert Halldórsson, búðarmaður hjá Hálfðáni, komið til sín út í svonefndan Bug, þar sem hann hafi verið við vinnu sína, og spurt sig, hvort hann væri ófáanlegur til þess að kjósa, og hafi hann sagt, að sér þætti það leiðinlegt og hálfgerð skömm fyrir sig að gera það, því hann myndi kominn heim fyrir kjördag, en Eggert hafi þá farið að tala um, að sér stæði það á miklu, því hann þyrfti að afla sér álits hjá Birni Magnússyni og þessum heldri mönnum, með því að safna atkvæðum fyrir þá, en hann (Aðalsteinn) hafi þá sagt, að hann gæti að minnsta kosti ekki gert það núna og þyrfti í það minnsta að fá tíma til að hugsa sig um, og hafi skilið svo með þeim í þetta sinn. En strax daginn eftir, að morgni dags, að hann hyggur, hafi Eggert enn komið til sín á sama stað og sagt, að nú yrði að fara að skríða til skarar með þetta. Segist hann nú enn hafa færzt undan, en Eggert sagzt ekki skyldi trúa því, að hann gerði þetta ekki fyrir sig, honum riði það á miklu, því hann fengi ekki Runólf til þess að kjósa, nema því aðeins, að hann (Aðalsteinn) gerði það líka. Og hafi þá Eggert sagt, að það væri auðvitað ekki meiningin að neyða hann til að kjósa þann, sem hann vildi ekki kjósa, hann gæti verið alfrjáls um kosninguna eins og heima, og segist hann þá hafa sagt, að það gerði auðvitað stórt strík í reikninginn, en

þá strax spurt Eggert að því, hvaða akkur væri í atkvæði sinu, ef það félli á Tryggva Þórhallsson, og við því hefði Eggert sagt, að hann myndi telja Birni Magnússyni trú um, að hann hefði kosið Björn, og hafi Eggert jafnframt sagt, að hann og Eggert Samúelsson frændi sinn myndi sjá um það allt. Segist yfirheyrður hafa tekið það svo, að Eggert Samúelsson væri handgenginn Birni og hans trúnaðarmaður. Segist yfirheyrður síðan hafa greitt atkvæði um miðjan daginn, og hafi það gengið mjög reglulega til.

Þá skýrir Aðalsteinn svo frá, að áður hafi Eggert verið búinn að tala um það við sig, hvort sér stæði ekki á sama, þótt Birni yrði fengið kjörplaggið og hann flytti það norður, því honum þætti gaman að sýna Birni, að þessa seðla hefði hann útvegað honum og myndi Birni þykja það gott líka, og við öllu þessu segist yfirheyrður hafa sagt, að sér stæði það að sjálfsgöðu á sama, hver seðlana flytti, ef ekkert væri krollað við þá, og segist í því sambandi hafa verið hræddur við Hálf dán, — sér hafi fundizt allt þetta framferði undarlegt, þar sem hann aldrei var beðinn um að kjósa Björn, en Hálf dán og Eggert fyllilega búnir að heyra það ofan í sig, hvoru megin hann væri. Enn segir hann, að vitundarvottar við atkvæðagreiðsluna hafi verið þeir Eggert Halldórsson og Jóhannes Gíslason, og að hann í Hnífsdal hafi kosið Tryggva Þórhallsson, að Eggert Halldórsson hafi svo tekið kjörplaggið til sín og síðan viti hann ekkert um það, fyr en honum var afhent það af undirkjörstjórn á kosningardeg, rífið það upp í viðurvist hennar og skoðað, og síðan aftur um það búið og umbúðirnar innsiglaðar með innsigli hreppstjórans í Kirkjubólshreppi, og voru innsigli í lagi, þegar það var lagt fram í rétti af honum. Vottar undirkjörstjórnin, að kjörplaggið hafi verið rífið upp í sinni viðurvist.

Þá gefur Runólfur Árni Jónatansson svofellda skýrslu um kosningarathöfn sína í Hnífsdal og tildrög hennar, að vorið 1927 hafi hann verið vormaður hjá Hálf dani í Búð, frá 21. apríl til 4. júlí, og hafi á þeim tíma stjórnmál oft borizt á góma, en mest í vikunni frá 12.—19. júní, og hafi Hálf dán þá einhvern tíma sagt sem svo við yfirheyrðan, að það væri rétt fyrir hann að kjósa þar vestra, því það væri þá búið. Og eins hafi umsögn um þessa kosningarathöfn orðið á milli sín og Eggerts Halldórssonar, og að Eggert nokkrum dögum áður en raunverulega varð af kosningu þar vestra, hafi spurt sig,

hvort hann ekki myndi greiða þar atkvæði, ef Aðalsteinn gerði það, og hafi hann þá sagt, að hann gerði það þá kannske. Atvik að sjálfri kosningarathöfninni segir hann þau, að einu sinni eftir miðdegismat kl. 12 hafi hann verið kominn þangað upp, sem hann svaf, og ætlað að hvíla sig, og hafi Eggert þá komið upp til sín og spurt sig, hvort hann ætlaði að kjósa núna, og hafi hann sagt, að ef hann gerði það, þá væri sér sama, þó hann gerði það eins núna, og minnir Run-ólf Árna, að þetta hafi farið fram miðvikudaginn í téðri viku, og ennfremur sama dag og sama sinn og Aðalsteinn hafi greitt atkvæði. Álitur hann, að kosningin hafi farið fram eftir settum reglum, og vitundarvotta að henni kveður hann Eggert og Jóhannes Gíslason, og þegar búið var að ganga frá atkvæðunum að öllu leyti, segist hann hafa gengið burt og ekki vita meir um afdrif kjörplaggsins fyrir en á kjör-degi, er honum er afhent það af undirkjörstjórn Kirkjubólshrepps. Ennfremur skýrir yfirheyrdur frá því, að Tryggva Þór-hallsson hafi hann kosið þar vestra, og að aldrei hafi þeir Hálf dán eða Eggert beðið sig um að kjósa Björn, þó oft hafi fallið orð um það hjá þeim, að rétt væri að kjósa mann úr þeim flokki, og ekki heldur yfirheyrdur, að þeir Hálf dán og Eggert hafi búið við, að hann myndi kjósa Björn, því í gamni hafi Hálf dán oft fleygt því, að hann gæfi ekki fimm aura fyrir þeirra atkvæði. — Segir yfirheyrdur, að hann hafi farið að hugsa um það á eftir, að undarlegt hafi verið af þeim Eggert og Hálf dani að ganga á eftir atkvæðum hjá mönnum, sem þeir hefðu enga vissu fyrir — síður en svo — að greiða myndu atkvæði eins og þeir vildu, en ekkert kveðst hann hafa hugsað um þetta þá, enda hafi hann aldrei látið það skorin-ort uppi, hverju megin atkvæði sitt myndi falla. Þegar talið svo berst að kjörplaggi hans, þá segist hann ekki nú hafa kjörplögg sin og atkvæðaseðilinn vestan að, hann hafi brennt það kosningadaginn, þegar heim kom frá kosningu á Heydalsá, en áður en það hafi orðið, hafi hann þó skoðað atkvæðaseðilinn og hafi á honum staðið nafn Björns Magnússonar, og ástæðan fyrir því að hann brenndi kjörplaggið kveður hann hafa verið þá, að hann vildi ekkert úr þessu gera.

Þá ber Björn Halldórsson hreppstjóri á Smáhömrum, að Aðalsteinn hafi á kjörfundi á Heydalsá, 9. júlí 1927, sagt í heyrandi hljóði allrar kjörstjórnar, að hann hafi skrifað nafn Tryggva á kjörseðilinn fyrir vestan, en að nú stæði nafn

Björns Magnússonar á honum. Þetta hafi Aðalsteinn sagt, þegar hann var búinn að skoða kjörplögg sín að vestan, og hafi hann ekki heyrt frá Aðalsteini, að hann hviki neitt frá þessum framburði.

Þá kemur enn fyrir rétt í þessum þætti Sigurður Jens Aðalsteinsson, sem kaus utankjörstaðar staddur á Ögri hjá Vernharði hreppstjóra Einarssyni í Hvítanesi. Segir hann, að hann þar vestra hafi ætlað að kjósa Björn Magnússon, en á atkvæðaseðilinn hafi hann skrifað Björn Guðmundsson, ekki munað í svip, hvers son Björn frambjóðandi var, en fyrirorðið sig fyrir að spyrja, hvers son hann væri, en hafi síðar nokkrum dögum seinna í Timablaði, sem hann las í rúmi sínu í Ögri nokkru eftir atkvæðagreiðsluna, séð, að hann var nefndur Björn Magnússon, og hafi þetta verið orsök þess, að hann beiddist þess, að sér yrði afhent kjörplagg sitt vestan að. Þessa sögu sagði hann líka Karli Magnússyni lækni og Magnúsi Steingrímssyni fyrir kjörfund. Hafi hann síðan fengið sér kjörplaggið vestan að afhent af undirkjörstjórn á kjördegi, en ekki rífið það upp til skoðunar fyr en um seinni part dags kosningadaginn, er hann mætti Karli lækni á plássinu í Hólmavík, og lækinnirinn beiðst eftir að fá að sjá það, og hafi hann þá gengið heim með lækni og þeir rífið upp kjörplaggið, og hafi upp úr því komið kjörseðill með nafni Björns Magnússonar, ritaður með stórri skrift, ekkert svipaðri sinni hendi. Á þessum seðli hafi nafn frambjóðandans verið ritað á hann miðjan, en hann hyggst hafa skrifað ofan til á þann seðil, sem hann útfyllti í Ögri. Þá skýrir Jens frá, að þennan seðil, svo og kjörplaggið í heild sinni, hafi hann í viðurvist Karls læknis og heima hjá honum brennt sunnudaginn 10. júlí.

Karl læknir staðfestir fyrir rétti sögu Jens, að því er hún tekur til viðskifta við hann, og segist hafa sagt, þegar hann sá nafn Björns Magnússonar standa á kjörseðlinum: »Þér hafið kosið rétt«, og sýnt Jens seðilinn, en hann þá sagt: »Þetta er ekki mín hönd; þetta er falsað!«, og hafi hann verið fastur á því. Spurði Karl þá Jens, hvort hann ætlaði að gera nokkuð úr þessu, en hann kvað nei við og sagði, að atkvæðið væri ónýtt, og hafi hann (Karl) þá sagt: »Ég eyðilegg það þá!« og hafi Jens jánkað því og farið, því hestur hans hafi verið orðinn órór fyrir utan.

Þá skýrir Karl frá því, að síðar um kvöldið hafi hann farið að skoða kjörplaggið nánar, og sérstaklega borið saman und-

irskrift Jens undir vottorðið, sem hann muni að verið hafi: »Sigurður Jens Aðalsteinsson«, við rithöndina á kjörseðlinum, og komizt að þeirri niðurstöðu, að vafasamt myndi þykja, að sama rithöndin væri á báðum, og út af þessu hugsað með sjálfum sér, að það væri ekki hans að eyðileggja seðilinn, og ákveðið að afhenda Jens hann, og gert það daginn eftir, og hafi Jens þá brennt hann, eins og fyr greinir, án þess að fleiri sæu hann.

Loks gefur Karl þá lýsingu á skriftinni á atkvæðisseðlinum, að nafnið Björn Magnússon hafi verið skrifað rétt fyrir ofan miðju á seðilinn á langveginn, og á honum hafi verið stór, skýr og regluleg rithönd, dráttalaus en bókstafaleg, líkust því sem er í forskriftarbókum. — Það virðist nú beint sannað með framburði Sigurðar Jens Aðalsteinssonar og Karls læknis, að atkvæðaseðill sá, er kom upp úr kjörplaggi Jens vestan að, hafi ekki verið með rithönd hans, og því falsaður. En af ítarlegri rannsókn, bæði í Strandasýslu og í Ögurhreppi, yfir öllum, sem koma nálægt kjörplagginu, er ekki unnt að fá neina tilfinningu fyrir því, að fölsun á kjörplagginu hafi átt sér stað þar. En í sambandi við það ber að athuga, að upplýstar staðreyndir málsins leggja ekki blátt bann fyrir að fölsunin hafi getað fram farið á Ísafirði, þar sem kjörplaggið óneitanlega hefir verið statt. — Þar sem atkvæðaseðillinn er glataður, er ekki meira um þetta að segja.

Þegar framburður þeirra Runólfs og Aðalsteins er kynntur Eggerti Halldórssyni, þá verður honum ekkert annað fyrir en að lýsa því yfir sem hreinum uppspuna, sem honum er í óhag, og virðist ástæðulaust að eyða tíma og rúmi til að telja upp einstök atriði. Um gildi svofelldrar neitunar vísast til fyrgerðra athugasemda, en þó skal þess sérstaklega getið, að hann skýrir svo frá, að báðir hafi farið á burt með atkvæði sín, en á þeirri staðhæfingu Eggerts virðist jafnmikið að byggja eins og samskonar staðhæfingu hans um það, að þau Guðmunda Jóna, Jóna Jóhanna og Baldvin Sigurðsson hafi tekið sín atkvæði burt með sér, sem er beinlinis hrakið í málinu, og er þessi framburður Eggerts hinn blygðunarlausasti gegn sennilegri og sjáanlega hárréttri sögu umræddra kjósenda, studdri með mörgum atvikum. Framburði sína, sem þeir hafa heldur aldrei hikað frá, hafa þeir Aðalsteinn og Runólfur svarið, enda bera þeir og öll sannleikans einkenni. Frásögnin er svo atvikarík, að þeim verður hvorki trúað til að geta

skrökvað slíkri frásögn, né til þess að vilja gera það. Tíma-
ákvarðanir Runólfs koma alveg heim við almanak, og hefir
hann beint sýnt velvild sína til sakbornings með því að eyði-
leggja kjörplagg sitt vestan að, þó hann þar á eftir segi satt
fyrir rétti. — Þá styrkir það og ekki litið sögusögn Runólfs
og Aðalsteins um það, hversu nauðugt þeim er um atkvæða-
greiðsluna, hversu tímanlega hún fór fram, sem er beint sann-
að með kjörplaggi Aðalsteins, sem sé 15. júní eða m. ö. o.
á fyrstu forvöðum, sem slík atkvæðagreiðsla gat fram farið,
og áður en almenningur yfirleitt var farinn að hugsa um
kosningarnar. — Að öðru leyti verður að vísa um þetta efni
til réttarhalda í Ísafjarðarsýslu 1. sept. 1927 og í Strandasýslu
7. jan. 1928.

Það virðist að vísu engin ástæða til að efa, að eiðsvarinn
framburður Runólfs um það að seðill sá, sem tilheyrði kjör-
plaggi hans, hafi verið falsaður, en þar sem hann er glataður,
verður hér ekkert um það staðhæft, hver það hafi gert.

Eins og áður er fram tekið, lýsir Aðalsteinn því yfir í
skýrslu sinni, að hann hafi fyrir vestan kosið Tryggva Þór-
hallsson, en upp úr kjörplaggi hans kemur seðill með nafni
Björns Magnússonar. Virðist nú fyrst beint sannað með rit-
handarsýnishorni Aðalsteins, að hann hefir ekki ritað nafn
Björns á Scotland Yard skjal X5, og í annan stað ber það á
sér glögg fölsunareinkenni. Ritarinn gerir sér upp skjálfta,
sem er óeðlilegur, og sem hann ekki getur haldið til enda
nafnsins. Rithöndin á honum líkist mjög mikið rithandar-
sýnishorni Eggerts Halldórssonar, teknu í rétti; fjórir síðustu
stafirir í föðurnafninu eru nálega eins og sömu stafir á X2,
og rithandarfræðingurinn telur Eggert og engan annan hafa
skrifað seðilinn.

Samkvæmt framansögðu virðist ekkert álitamál geta um
það verið, að Eggert hafi falsað atkvæðaseðil X5.

III.

Þá greiðir stúlkan Jóna Jóhanna Jónsdóttir, sem var í fisk-
vinnu hjá Hálfadáni um vorið 1927 og það fram til í miðjum
júli, samkvæmt framlögðu kjörplaggi, atkvæði hjá Hálfadáni
þann 14. júní. Um atvik að því, að hún kaus í Hnífsdal, segir
vitnið, að Hálf dán hafi margsinnis beðið sig um að kjósa þar,
og kveðið að ekkert gerði til, þótt hún gerði það, og látið í

ljós, þegar hún skoraðist undan því, að það væri svo mikil vinna, að hún gæti ekki farið inn á Ísafjörð, en hún hefði haldið því fram, að þetta væri ekki lengri spölur en svo, að hún gæti fengið frí til þess. Í það skifti, þegar af því varð, að hún kysi hjá Hálfðáni, segist hún hafa komið að utan heim að húsi því, er hún og móðir hennar hafa búið í, og hafa þá mætt Hálfðáni, sem kom þaðan út. Hafi hann þá spurt, hvort hún ekki vildi koma og kjósa núna, og hafi hún síðan gengið með honum til að framkvæma það. Hafi atkvæðagreiðslan síðan farið fram með þeim hætti, að henni var fenginn hvítur seðill, og hafi hún skrifað á hann með blýanti í borðstofunni í húsi Hálfðáns. Hafi hún síðan gengið með seðilinn fram á kontór, þar sem þeir hafi verið staddir, Eggert og Hálfðán, og hafi Eggert látið seðilinn inn í blátt umslag, og man það gjörla, þá segir hún, að þessi »skýrsla« hafi verið útfyllt og hún undirskrifað hana, og Jóhannes kallaður ofan af túni til þess að undirskrifa hana, ásamt Eggerti Halldórssyni. Að því búnu segist hún hafa gengið út, og ekkert vitað frekar um afdrif þessa kjörgagns síns.

Síðan kveðst hún aftur hafa greitt atkvæði á Ísafirði á venjulegan hátt, og hafi ástæðan fyrir því verið sú, að hún hafi búist eins vel við að kjörplagg sitt í Hnifsdal myndi vera falsað, eða því stungið undir stól, og segir að þessi grunur sinn hafi aftur byggzt á því, að hún hafi séð hvað á undan var gengið, sem sé að kærendur málsins, piltarnir á mb. »Hexu«, hefðu tekið upp kjörplögg sín frá kosningu sinni í Hnifsdal og orðið þess varir, að upp úr þeim komu falsaðir kjörseðlar.

Þetta Hnifsdalsatkvæði Jónu kemur svo til skrifstofu bæjarfógetans á Ísafirði, eins og áður er sagt, 8. júlí, og þar sett á skrá mitt á meðal atkvæða, sem íhaldsskrifstofan viðurkennir að hafa flutt þangað. En þegar svo þetta atkvæði er opnað af undirkjörstjórn á kjördegi, þá kemur kjörseðillinn umslagslaus upp úr því, og er atkvæði hennar af þeim ástæðum dæmt ógilt. Þetta kjörplagg Jónu, ásamt kjörseðlinum, sem upp úr því kom, fylgir málinu, og er nafn Haraldar Guðmundssonar á seðlinum, þess manns, er Jóna jatar að hafa kosið, en samt sem áður neitar hún að hafa skrifað seðilinn, og sömuleiðis virðast rithandarsýnishorn þau eftir hana, er fylgja málinu, banna að svo hafi verið. Seðillinn er sem sagt með smárri og þvingaðri hendi. Er framburður Jónu vafalaust í öllum at-

riðum sannur, og hefir hún staðfest hann með eiði sínum, og er hann ennfremur styrktur, hvað snertir tilmæli um kosningu frá Hálfðáns hendi, með því hve kosningin fór snemma fram og samhljóða sögu annara vitna henni gagnókunna. Móti stendur ekkert annað en kollótt neitun Hálfðáns um það, að hann hafi falazt eftir því að hún greiddi atkvæði, og hrakin ósannindi þeirra Hálfðáns og Eggerts um að Jóna hafi sjálf tekið atkvæði sín með sér.

Þegar skýra skal þessi tvö fyrirbrigði, falsaður seðill, en á honum þó nafn þess manns, er kjósandi viðurkennir að hafa kosið, og pólitísks andstæðings manna, sem einir með nokkru móti gætu orðið grunaðir um að standa að fölsuninni, þá verður fyrst að hugsa sér fölsun til nafns frambjóðanda þess flokks, sem falsarinn tilheyrir, og síðan einhverjar hvatir til endurfölsunar til upprunalegs nafns frambjóðanda mótstöðuflokksins, og er þá ekki hægt að hugsa sér að nein hvöt vakni í brjóstum þeirra, er að þessu geta staðið, til þessa verknaðar, fyrri en Hnífsdalsmálið er upp komið, en eftir það virðist hún geta verið nægileg fyrir hendi til þess að komast hjá því, að andstæðingarnir beint söknuðu atkvæða, og til þess að vita sig fria af því í málinu, að hafa fækkað kjósendatölu þeirra, en einkanlega og sér í lagi til þess að þurfa ekki að horfast í augu við þann hvumleiða og viðfangserfiða framburð kjósenda, að á kjörseðli hans stæði annað nafn en þess frambjóðanda, sem hann hafi kosið, því þá var ekki eftir annað en rithendur, sem fölsunin yrði séð af, og á þeim tíma er víst óhætt að fullyrða, að hlutaðeigendum hafi ekki komið til hugar að farið yrði út í svo ítarlega rannsókn, að skoðaðar yrðu rithendur á seðlunum, og hafa jafnvel ekki látið sér detta í hug, að slík rannsókn væri möguleg, enda sannast réttmæti skoðunarinnar í upphafi málsins, þegar fjórir kjósendur gangast við atkvæðaseðlum, sem þeir ekki hafa skrifað.

Eins og áður er á vikið, kemur atkvæðaseðill Jónu umslagslaus upp úr ytra umslaginu, og bendir það ótvírætt til þess, að þann mann, sem þar hafi verið að verki, hafi skort lögboðin umslög, sem aftur sýndi það ljóslega, að endurfölsunin hafi farið fram í Hnífsdal, því annað er ekki vitanlegt, en að þar hafi verið nóg af lögmæltum kjörgögnum. Þetta atriði leiddi dómarann til þess að gruna Hannes Halldórsson um fölsun á téðum seðli, því það virðist eðlilegt, að hann

eftir uppkomu Hnifsdalsmálsins ætti ekki aðgang að lögmæltum kjörseðlum á Ísafirði, og leit dómariinn svo á, að hann hefði fundið næga sektarmeðvitund og léttúð hjá Hannesi um þessa hluti, til þess að hann hefði verið faanlegur til að hlaupa í skápana fyrir Eggert. Virtist þessi tilgáta hartnær nauðsynleg, meðan ekkert sannaðist um Ísafjarðarför Eggerts. Heldur dómariinn þessum grun að Hannesi í réttarhaldi 9. nóv. 1927, en hann neitar harðlega þeirri sakargift, og nú að vísu ekki með orðum eins og undir drep eða því um líkt, heldur segir hann nú, að það sannist aldrei upp á sig, ef Guð sé til.

Ög Hannesi verður að trú sinni. Þann 24. nóv. 1927 mætir fyrir rétti Vilmundur læknir Jónsson á Ísafirði, og skýrir hann svo frá, að 5. júlí 1927, fyrsta dag sem þingað er í málinu og Hálfðán fangelsaður, hafi hann mætt Eggert Halldórssyni í Hafnarstræti á Ísafirði, nálægt bæjarbryggjunni, og hafi Eggert verið á uppleið; muni hann, að þetta hafi verið laust fyrir hádegi, en getur þó trúað, að það hafi verið nokkru fyr, af því hann (Vilmundur) hafi farið óvenju snemma á fætur þann morgun. Segir Vilmundur, að sér sé þetta minnisstætt fyrir það, að honum var þá kunnugt um kæruna á hreppstjóra-skrifstofuna í Hnifsdal og vissi að kærendurnir voru þá einmitt staddir á skrifstofu bæjarfógetans. Þann 6. dez. sama ár leggur síðan dómariinn þá spurningu fyrir Eggert, hvort hann hafi farið inn á Ísafjörð þann 5. júlí 1927, en hann segist ekki muna það, en fortaki ekki að hann hafi gert það. Þessi framburður virðist nokkurn veginn jafngildur og hann hefði afdráttarlaust sagt, að hann hefði farið inn til Ísafjarðar umræddan morgun, svo ótrúlegt og hartnær ómögulegt er það að hugsa sér, að maður með jafngóðri greind og hann muni ekki um för inn til Ísafjarðar þann dag, þar sem förin áreiðanlega hefir ekki verið farin ófyrirsynju.

Með þessu, að Eggert fer inn til Ísafjarðar morguninn 5. júlí, er skapaður möguleiki fyrir því, að hann hafi falsað atkvæðaseðil Jónu, og þar með jafnframt sterk líkindi til þess, að svo hafi verið, því honum var verkið skyldast, enda líklegt að Hannesi hafi á þeim tíma hrosið hugur við þeim hlutum, hvað sem fyrir hefir verið. Getur nú líka orðið skiljanlegt, að atkvæðaseðillinn komi innra-umslagslaus upp úr kjörplagginu. Má ætla, að Eggert hafi sem sagt farið inn til Ísafjarðar til þess að leita fréttu um hverju þar yndi fram, og ráða ráð-

um sínum við starfsmenn íhaldsskrifstofunnar, en til íhaldsskrifstofunnar hefir kjörplaggið verið komið, eða hann komið með það, og er það ráð upp tekið að endurfalsa, en þar stendur svo á þá, að ekkert innra umslag er til, og þykir þá ekki ráðrúm til að útvega það frá Hnifsdal, þegar málið er þegar komið í fullan gang og vænta mátti tilþrifamikilla aðgerða dómara þegar á næstunni. Sést saga allra endurfalsanna í málinu bert héðan, og er þá áframhald hennar þetta, að Eggert hverfur heim og endurfalsar atkvæði Sigurðar Kristóberts, Gísla Jóns Hjaltasonar og Árna Jónssonar, en Hálf dán ber viurnar í atkvæði þeirra Bærings Einarssonar og Einars Ólafs Eyjólfssonar, en virðist leyfa af sér, og verður sleppifengur meðfram kannske af því, að hann ekki trúir að þetta komi að neinu haldi. Þá segir rithandarfræðingurinn afdráttarlaust að X6, sem að hans dómi ber mjög einkenni fölsunar, sé tvímælalaust ritaður af Eggerti Halldórssyni, sem einnig samkvæmt framansögðu er langlíklegastur, og verður hiklaust að telja það sannað.

Áður en lengra er farið skal þess stuttlega getið, til þess að auðvelda yfirlitið, að nú verður að skýra frá ýmsum framburðum, er sýna það einkennilega fyrirbrigði, að margir ísfirzkír kjósendur fara út í Hnifsdal, til að greiða atkvæði þar á hreppstjóraskrifstofunni, án þess að nokkur eðlileg ástæða til þess sé sjáanleg, og eru þess utan nokkur dæmi, er sýna áhuga Hálf dás til þess að draga menn þar til kosninga, bæði af sjálfsdáðum og líka í einu falli eftir beinum tilmælum kosningaskrifstofu íhaldsflokksins á Ísafirði.

Er þá fyrst að Jakob Rösenkar Eliasson, búsettur sjómaður í Mjógötu 3 á Ísafirði, ber það, að hann hafi orðið samferða Erlendi Simonarsyni í bíl út í Hnifsdal, en Erlendur sagt honum, að hann ætlaði að kjósa úti í Hnifsdal eftir beiðni Bjarna Bjarnasonar keyrara. Segir Jakob, að Erlendur hafi spurt sig um, hvort hann ætlaði ekki að vera með til þess að kjósa, og segir það ekki á sínu vitorði, að Erlendur hafi átt annað erindi út í Hnifsdal en að kjósa.

Þegar út í Hnifsdal er komið, segir hann, að þeir félagar gangi heim til Hálf dár og tjái honum erindi sitt, og fer síðan kosning þeirra fram þannig, að þeir útfylla kjörseðilinn í einrúmi og koma síðan með hann fram á kontór til Hálf dár og afhenda honum hann þar, en hann leggur hann á borðið, og þegar þeir eru teknir þaðan, víxlast þeir þannig,

að seðill Erlendar fer inn í stóra umslagið, sem merkt er Jakobi og sennilega vice versa, og kaus Erlendur Harald Guðmundsson, en Jakob segist hafa kosið séra Sigurgeir Sigurðsson. Sannast bæði umskiftin og einnig það, hvernig kosning Erlendar hafi fallið, á framlögðu kjörgagni Jakobs R. Eliassonar. Kjörgagn Erlendar kom heldur ekki fram við kosningarnar og er glatað.

Þá ber Jakob, að bilferðina út í Hnífsdal hafi Bjarni Bjarnason kostað, og að þegar inneftir kom aftur frá atkvæðagreiðslunni, hafi Bjarni spurt sig, hvað hann ætlaði að gera við kjörplaggið, en hann sagt honum afdráttarlaust, að hann ætlaði heim með það, og svo hefði hann líka gert og skilið það eftir í vörzlum konunnar, þegar hann fór út á sjó, en hún hefði aldrei framvísað því á kjördegi, sennilega af því, að þá var kominn upp kvittur um kjörplaggafölsun hjá Hálfðáni hreppstjóra, en sjálfur hefði hann ekki verið kominn heim þann dag úr sjóferðinni, og var hann þess vegna atkvæðislaus við téðar kosningar.

Þegar Bjarni Bjarnason keyrari kemur einn fyrir rétt, þá neitar hann fyrst harðlega, að nokkur orð í framangreinda átt hafi fallið milli sín og Jakobs, en samprófaður við Jakob vill hann ekki taka fyrir, að orð þau, er Jakob hefir eftir honum, hafi fallið, en segir þau þá einungis spröttin af því, að hann hafi verið að hugsa um að atkvæðið mætti komast á góðan stað, og að sér hafi vafalaust verið fullnægt, er Jakob sagðist ætla heim með þau. Við samprófunina heldur Jakob því fast fram, að bilætið sé hann enn ekki farinn að borga, en það segist Bjarni ekkert vita um, sonur hans eigi bilinn og hafi reikningshald hans, og það sé nú svona, að það sé ekki ætíð skrifaður reikningur fyrir hvert sæti, heldur átt undir heiðarleik manna.

Erlendur Símonarson ber, að hann hafi greitt atkvæði út í Hnífsdal, og segist hafa gert það vegna þess, að hann hafi verið á sama bát og Jakob Eliasson, og þeir ætlað út á sjó, en Jakob hafi ætlað fyrst út í Hnífsdal, til að finna einhvern mann, og kjósa um leið, og hafi hann (Erlendur) þá orðið honum samferða, en samprófaður við Jakob um það, sem á milli þeirra ber í þessu, vill Jakob engu breyta í sínum fyrri framburði og verður sterkari. Enn skýrir Erlendur frá, að er inn til Ísafjarðar var komið úr bilferðinni, hafi Bjarni spurt sig um, hvort honum væri ekki sama, þótt hann skyldi at-

kvæðið eftir hjá sér. Bjarni neitar enn harðlega, að þessi saga sé rétt, að því er hún taki til hans, en segir að Erlendur hafi komið til sín, að hann minnir einhvern tíma á undan bilferðinni, og sagt að á sér (Erlendi) hvíldi vixill, sem líklega setti hann á sveitina, og látið jafnframt vel borginmannlega yfir því, að hann hafi ráð á mörgum atkvæðum við þessar kosningar og að hann myndi nú hallast á sveif með þeim manni, sem hjálpaði sér með téðan vixil, en vitnið segist hafa vísað honum frá sér, fyrst og fremst af því, að hann hefði ekki lagt mikið upp úr manninum, í öðru lagi enga »interessu« haft í »pólitik« og í þriðja lagi enga peninga haft, en ekki veit Bjarni hvort Erlendur hafi borgað biltúrinn eða ekki.

Samprófaður heldur Erlendur fast við sína sögu, að Bjarni hafi margoft minnzt á kosningu við sig, að hann hafi beðið sig að kjósa og að hann hafi boðið sér biltúrinn út í Hnifsdal og að hann (Erlendur) hafi ekki borgað sæti sitt í bilnum. Hafi að skilnaði farið með þeim eins og áður er frá skýrt. Enn segir Erlendur og, að það sé að visu rétt, að á sér hvíldi vixill, en sér þyki saga Bjarna um hann skritin, og engin hæfa sé til í því, að hann hafi skýrt Bjarna frá eða gefið honum í skyn, að hann réði mörgum atkvæðum við kosningu þessa og að hann mundi hallast á sveif með þeim, er hjálpaði sér með vixilinn. Við þessu segist svo Bjarni ekki þurfa að vera langorður, hann hafi enga votta að samtölum þeirra Erlendar, en hljóti að krefjast þess, er svo mjög beri á milli, að annarhvor fái að sverja framburð sinn, — hann gangi glaður að því að sverja sinn framburð, en fái Erlendur eiðinn, þá öfundi hann hann ekki af honum.

Af framburðum þeim, sem hér hafa verið skráð ágrip af, virðist alveg ljóst, að langar samræður hafa átt sér stað milli Erlendar og Bjarna um kosninguna, og að saga þeirra hvors um sig er rétt að uppistöðunni til, og kemur heim við allt, sem að öðru leyti er upplýst, en neitanir þeirra miður réttar, enda er neitun Bjarna beint hrakin í því aðalatriði, að hann hafi ekkert spurt eftir atkvæðum þeirra, þegar komið var úr Hnifsdal, — með samhljóða framburði þeirra Jakobs og Erlendar. Þá er enn upplýst í málinu, að í sama sinn og þeir, fyrgreind vitni Jakob og Erlendur fara út í Hnifsdal, fer þangað ennfremur Ingólfur Jónsson skipstjóri, eftir bón Jóns Grims-sonar, skrifstofustjóra á kosningaskrifstofu íhaldsmanna, til þess að sækja þangað Hálfðán hreppstjóra og fara með hon-

um yfir í Arnardal í þeim erindagerðum, að ná í atkvæði Sigríðar Eggertsdóttur, fjörgamallar konu og gamals ísfirzks kjósanda, sem þar var í kynnisför.

Frá þessum atburði skýrir Hálf dán Hálf dánarson nákvæmast, og skal því hans framburður þræddur. Honum segist svo frá, að Ingólfur hafi komið að innan og beðið sig að koma með yfir í Arnardal, og þar hafi svo Ingólfur talað við konuna um það, hvort hún vildi kjósa, en Hálf dán skrifaði á kjörseðilinn nafn þess frambjóðanda, sem Sigríður sagði fyrir, og geti Ingólfur vottað það, hvaða nafn það hafi verið. Nánar skýrir hann svo frá atkvæðagreiðslunni í Arnardal þannig, að hann hafi útbúið fylgibréfið og stóra umslagið að öllu áður en hann fór úr Hnifsdal, að undanteknu því, að nafn kjósanda hafi náttúrlega ekki verið ritað undir vottorðið, og svo hafi auðvitað ekkert á atkvæðaseðilinn verið ritað, því það hafi verið gert yfir í Arnardal í viðurvist kjósanda og Ingólfs Jónssonar.

Þá segist Hálf dán ekki hafa límt stóra umslagið aftur yfir í Arnardal, — hann hafi farið með það opið, af því að hann hafi haldið, satt að segja, að atkvæðagreiðsla þessi væri ógild, af því kjósandinn hafi ekkert getað skrifað sjálfur, hvorki nafn sitt á fylgibréfið né nafn þingmannsefnisins á kjörseðilinn, en þegar þeir á íhaldsskrifstofunni hafi álitíð, að atkvæðagreiðslan væri gild, hafi hann límt aftur umslagið og fengið Ingólfi það til flutnings. Hvernig Hálf dán hafi fengið þessa skoðunaryfirlýsingu frá íhaldsskrifstofunni, getur hann ekki munað, hvort Ingólfur fór til þeirra sjálfur eða talaði við þá í síma, en að fenginni þessari yfirlýsingu frá íhaldsskrifstofunni hafi hann límt aftur umslagið og fengið Ingólfi það til flutnings.

Þetta kjörplagg Sigríðar Eggertsdóttur fylgir málinu og sýnir að bilferð þessi hefir verið farin 2. júlí 1927, og eru vottar á fylgibréfinu Eggert Halldórsson og Björgvin Bjarnason. Þeir Hálf dán, Eggert og Björgvin neita í fyrstu harðlega að muna nokkuð um það, hver hafi skrifað nafn Sigríðar Eggertsdóttur undir fylgibréfið eða bera nokkur kennsl á rithöndina á nafni hennar þar. En þó fer svo að lokum, að Björgvin viðurkennir að nafnið sé ritað með hendi, er sé nauðlík sinni rithönd, enda er það af rithandarsýnishornum mjög bert, að hann hefir skrifað það og enginn annar.

Þá staðfestir Ingólfur Jónsson þá söguögn Hálf dánar, að

hann hafi skrifað nafn séra Sigurgeirs Sigurðssonar á kjörseðilinn í Arnardal eftir fyrirmælum Sigríðar Eggertsdóttur. Í þessu ferðalagi segist hann hafa verið frá því á hádegi og fram til kl. 6, eða eitthvað þar í kring, og hafi hann verið vitundarvottur við atkvæðagreiðslu þeirra Jakobs og Erlendar, og segir hann, að það hafi vakið undrun sína, að Erlendur hafi farið út í Hnifsdal til að greiða atkvæði þar, og hafi hann skýrt það á þá leið, að hann hafi orðið formanni sínum (Jakob) samferða, því Jakob hafi haldið hann búsettan í Hnifsdal.

Ekki segist Ingólfur hafa borgað bilinn úteftir, og ekki heldur drengjum þeim, sem róið hafi þeim Hálfðáni yfir í Arnardal. Hafi þeir verið á vegum Hálfðáns og hann hafi ekki borgað þeim neitt, peningar yfirleitt ekki uppteknir á þeirri leið. En aðspurður segist Ingólfur ekki hafa tekið neitt fyrir sitt ómak, sé hann flokksmaður og hafi haft lítið að gera.

Þá mætir fyrir réttinum *Jakob Þorsteinsson*, húsmáður á Ísafirði, og segist hafa greitt atkvæði við síðustu alþingiskosningar utankjörstaðar staddur í Hnifsdal, og segir tildrög að því þau, að hann hafi fengið tilmæli um að gera það þar frá Björgvin Bjarnasyni, syni Bjarna keyrara, og hafi hann (Björgvin) jafnframt boðið sér peninga fyrir, og sé hann reiðubúinn að sverja það, og hafi Björgvin boðið sér fyrir 25 krónur og séu þær einnig sér greiddar, og hafi verið borgaðar undir eins og atkvæðagreiðslunni var lokið í Hnifsdal. Þá segir Jakob frá því, að út í Hnifsdal hafi hann farið til þessarar atkvæðagreiðslu í vöruflutningabifreið, sem Björgvin sjálfur hafi keyrt, og hafi þeir einungis verið tveir á nefndum bíl báðar leiðir. Atkvæðagreiðsla þessi hafi farið fram seinni hluta dags, og með þeim hætti, að Hálfðán hafi fengið sér seðil og þá spurt sig um, hvort hann væri fær að kjósa sjálfur, en hann neitaði því, og hafi Hálfðán sagzt mega aðstoða hann og hafi hann (Hálfðán) síðan gert það, með því að skrifa nafn séra Sigurgeirs Sigurðssonar á seðilinn, og hafi það verið með sínum góða vilja, að það nafn var skrifað, því það hafi verið með í kaupunum. Votta að atkvæðagreiðslunni segir hann þá Björgvin og Eggert Halldórsson, og hafi hann ekki staðið við í Hnifsdal nema rétt á meðan atkvæðagreiðsla fór fram, og að Björgvin hafi greitt sér með tveim tíu króna seðlum og einum fimm króna seðli, og greiðslan farið fram í ganginum í húsi Hálfðáns, að engum viðstöddum nema þeim

tveim, Björgvin og honum, og að öllum hurðum lokuðum úti á ganginum. Kjörplaggið segir svo Jakob, að Björgvin hafi tekið til sín, og segist hann ekki meira um það vita fyrir en á kjördegi, að hann heimtar það aftur, og fylgir það málinu. Er atkvæðið greitt 4. júlí og staðfestir sögu Jakobs að því er til þess kemur.

Ber sagan að öllu leyti með sér, að hún er sönn, ekki sízt þegar það er athugað, að þar segir Jakob frá breytni, sem varðar við lög fyrir sjálfan hann, og veit það, þegar hann er fyrir rétti.

Samprófaður við Jakob um þessa sögu segir svo Björgvin, að það sé ekki nema eitt um hana að segja, að hún sé raka-laus lýgi frá upphafi til enda, hvað snertir borgunina fyrir atkvæðið, og sömuleiðis sé það fúlasta lýgi, að hann hafi tekið kjörgagn Jakobs, en staðfestir söguna að öðru leyti. Að-spurður um það, hvort hann hafi tekið gjald af Jakobi fyrir bilferðina, þá segist Björgvin ekkert um það muna, en sé hún ekki borguð, þá skuldi Jakob fyrir hana enn, en í þetta skifti hafi hann verið með flutning til Hálfðánar í Búð. Það skal tekið fram, að Hnifsdalsatkvæði Jakobs barst bæjarfógeta 8. júlí og stendur á skrá bæjarfógeta innan um atkvæði frá íhaldsskrifstofunni.

Þrátt fyrir yfirlýsingu Björgvins heldur Jakob fast við sína sögu, segir hana sanna í öllu og að hann sé reiðubúinn til að sverja hana, og segir enn, að flutningurinn hafi enginn verið í bilnum í þetta skifti, enda hafi billinn ekki farið lengra en út í svonefnda Bræðravör í Hnifsdal, en ef með þurfi og um flutning sé að ræða, þá sé hægt að komast alla leið að Búð, og við samprófunina verður það bert, að saga Björgvins um flutninginn er, að því er virðist, helber uppspuni.

Þá hefir enn Þórdís Guðrún Jónsdóttir, sem er ísfirzkur kjósandi og búsett á Ísafirði, orðið Björgvin og ráðskonu hans, Elínu Samúelsdóttur, móður Eggerts Halldórssonar, samferða í bil endurgjaldslaust, og í þeirri ferð greitt atkvæði til alþingiskosninga þar í Hnifsdal. Það hefir ekki sannast, hver nánari atvik lágu að þessu ferðalagi, heldur segist Þórdís hafa ætlað að »fara svona ferð eins og gengur« og hafi farið með konunni, sem hún þekkti, í hús Hálfðánar Hálfðánarsonar, og má telja það sannað, að Þórdís þessi hafi ekki komið í önnur hús í Hnifsdal heldur en í Búð, og engir kunnugleikar verið með henni og fólki Hálfðánar, og segist hún ekki hafa komið

þar fyr né síðar, en um sjálfa atkvæðagreiðsluna, sem hún kveður hafa verið sitt fyrsta verk, er til Hnífsdals var komið, segist Þórdísi svo frá, að hún hafi greitt atkvæði í herbergi gegnt útidyrum á húsi Hálfðans, og hafi hennar þátttaka í atkvæðagreiðslunni einungis verið sú, að skrifa einu sinni nafnið sitt á skjal, sem ekki var autt. Annars hafi Björgvin útbúið atkvæðagreiðsluna að öllu leyti, en tekur það fram, að þetta hafi enginn útbúningur verið, því hún hafi bara skrifað nafnið sitt á blað. Hún segir, að Eggert Halldórsson muni hafa verið á fótum í þetta skifti og hafi komið inn í dyrnar, þar sem hún og Björgvin voru við atkvæðagreiðsluna, en Hálfðan kveðst hún ekki hafa séð í þetta skifti, og heyrir, að hann væri suður í Reykjavík.

Þórdís er mjög örugg í því, að enginn hafi verið hjá sér við kosninguna annar en Björgvin. Kaffi kveðst hún hafa drukkið í Búð í stofu til hliðar við ganginn, og hafi drukkið með sér Elín og Björgvin, og getur lýst öllu þessu nákvæmlega, eftir því sem buist verður við. Þetta Hnífsdalskjörplagg sitt segist hún hafa tekið aftur í þinghúsinu á kjördegi og ekki fyrri, og kosið þá aftur »af frjálsum vilja og eftir sínum hugsunum«, en Hnífsdalsatkvæðið hafi hún rífið í sundur og brennt það síðan, geti hún lagt eið út á það, og segist ekki einu sinni hafa skoðað það.

Þegar svo Björgvin er kallaður fyrir rétt út af þessari sögu Þórdísar, þá staðfestir hann að ferðin hafi verið farin, þó ekkert viti hann um hversvegna Þórdís hafi farið að taka sig til að greiða atkvæði út í Hnífsdal, og jatar, þó eftir vafninga, að hann hafi borgað ferðina. Hann staðfestir sömuleiðis sögu Þórdísar um það, að fyrsta verk hennar hafi verið að greiða atkvæði og það hafi skeð á kontórnum, en þykist annars ekki hafa komið nálægt kosningarathöfn Þórdísar, annað en það, að hann hafi skrifað sem vottur undir fylgibréfið, en til þess hafi hann verið kallaður frá kaffidrykkjunni, og ekkert þykist hann frekar víta um afdrif kjörgagns Þórdísar, en þó kemst hann í nokkurt ósamræmi við sjálfan sig og staðfestir þar með sögu Þórdísar, með því að skýra frá, að hann muni að hafa mætt Eggerti, þegar hann gekk út úr skrifstofunni frá undirskriftarathöfninni og inn í kaffidrykkjuherbergið, sem kemur vel heim við sögusögn Þórdísar, en það er næsta ólíklegt, að hann hafi mætt Eggerti þar, hafi hann (Eggert) stjórnað kosningunni, og úr því að þetta, að

þau Björgvin eru ein við kosninguna, reynist mjög sennilegt hjá Þórdísi, þá er heldur ekki að efa að það sé rétt hjá Þórdísi, að hún hafi ekki séð Hálfðán í þetta skifti, þó það sé sennilega einhver misskilningur hjá henni, að hún hafi heyrt að hann væri suður í Reykjavík. Enda er og saga Björgvins hin tortryggilegasta, því fyrst minnir hann, að Eggert hafi legið rúmfastur þennan dag, en áttar sig síðan á því, að Eggert hafi fylgt sér út að bílnum, og man svo að endingu eftir þessu atviki, að hafa mætt honum í skrifstofudyrnum, þegar hann hafi lokið við að votta á fylgibréfið.

Þórdísi er af kunnugum manni lýst svo, að hún sé sér-lunduð og ekki við allra hæfi, og ber framburður hennar þess nokkurn vott, og er ekki líklegt, að kona með því skapferli hafi af eigin hvötum beiðst eftir bílferð út í Hnífsdal til þess að greiða þar atkvæði, og er þá eftir málavöxtum eðlilegast að hugsa sér, að hvatirnar hafi komið frá þeim Björgvin Bjarnasyni eða ráðskonu hans, þó Þórdís hafi ekki látið þess beint getið, en hitt gefur hún þó í skyn, að frjálsari hafi hún verið um atkvæðagreiðsluna á kjördegi en úti í Hnífsdal, enda er sjálfsagt að hvatningin komi frá Björgvin, þar sem hann borgar bilsætið, og það eitt er í samræmi við allt, sem upplýst hefir orðið um þessa atkvæðagreiðslu Þórdísar, sem og við aðrar frásagnir í þessum þætti, en vegna skapsmuna Þórdísar var skirrt við samprófun milli hennar og Björgvins.

Hnífsdalskjörgagn Þórdísar var eitt af þeim, sem afhent voru á skrifstofu bæjarfógeta 8. júlí og innan um önnur kjörplögg íhaldsskrifstofunnar, og sýnir það ennþá sannleiksgildi frásagnar Þórdísar, en þar sem það var eyðilagt, eins og fyr getur, þá fellur það mál.

Þá hefir enn Guðmunda Jóna Pétursdóttir, lausakona á Ísa-firði, til heimilis í Smiðjugötu 1, greitt atkvæði í Hnífsdal utan-kjörstaðar stödd 14. júní 1927. Aðspurð um það, hversvegna vitnið hafi greitt atkvæði í Hnífsdal, segir hún það hafa verið af því, að hún hafi þénað þar og hafi hún verið ráðin fang-gæzla á báta Hálfðáns í Búð þangað til þeir hættu, en hún hafi aldrei fengið skýr svör um það, hve lengi þeir myndu halda úti, og nánar aðspurð hve lengi hún hafi verið í Hnífsdal við nefndan starfa, segist hún að vísu hafa verið komin heim til sín fyrir kjördag, en áætla að hún hafi ekki verið búin að vera fulla viku heima á kjördegi. Nánari atvik að kosningunni segir hún að hafi verið þau, að hún hafi komið

utan úr verbúð og hafi hún þá mætt Hálfðáni á reitnum, og hafi hann þá spurt sig, hvort henni væri ekki sama þó hún leysti það af að kjósa, og svaraði hún því játandi. Hún segist hafa útfyllt atkvæðaseðil sinn í betri stofunni í Búð, hafi stungið miðanum í umslagið og lokað því, hafi síðan gengið inn á kontór til Hálfðáns og afhent honum þar umslagið og þá skrifað undir fylgibréfið, og hafi hún síðan skilið kjörgagnið eftir þar í Búð. Og í hendur bæjarfógeta kemur kjörgagnið ásamt öðrum kjörgögnum íhaldsskrifstofunnar 8. júlí. Kjörgagn þetta fylgir málinu og er með felldu, enda ræðir hér um íhaldskjósanda. Samt kýs Guðmunda aftur á kjördegi, af þeirri ástæðu, að hún hafði heyrt að öll utankjörstaða greidd atkvæði ísfirzkra kjósenda, er heima væru staddir á kjördegi, væru ógild.

Þá er enn að geta þess, að Baldvin Sigurður Sigurðsson, ísfirzkur kjósandi, greiðir atkvæði utankjörstaðar staddur í Hnifsdal og að vísu af eðlilegum ástæðum, og kveðst hann hafa kosið Harald Guðmundsson, en seðill með hans hendi fannst enginn, er dómarrinn leitaði með honum í utankjörstaðar greiddum atkvæðum ísfirzkra kjósenda, þeim, er réttinum hafa borizt, sem er tortryggilegt atriði, samanborið við það að Guðmundur Markússon, enn ísfirzkur kjósandi, sem atkvæði greiddi í Hnifsdal 19. júní, finnur sinn atkvæðaseðil, en hann var skoðanabróðir Hálfðáns.

Samantekinn framburður þeirra Jakobs Eliassonar, Erlendar Símonarsonar, Jakobs Þorsteinssonar og Þórdísar virðist sanna upp á þá feðga, Björgvin Bjarnason og Bjarna Bjarnason, starfsemi, sem miðar til þess að draga ísfirzka kjósendur til atkvæðagreiðslu í Hnifsdal í þeim beinum tilgangi að geta haft hönd í bagga með því, hvernig atkvæði þeirra falli. Annar tilgangur sést ekki og virðist jafnvel óhugsanlegur, og að þeir nái ekki þessum tilgangi í öllum tilfellum virðist ekki stafa af skorti á viðleitni hjá þeim. Virðast framangreind ummæli réttmæt engu að síður fyrir það, þó vitnisburðunum sé þann veg háttáð, að ekki yrði byggður á þeim áfellisdómur um kosningasvik á hendur þeim feðgum, af því hvert vitnið segir einungis frá því, sem fram við það sjálft hefir komið. Hinir fyrri framburðir gera það og enn bert, að það er fullkomið samspil milli feðganna og Hálfðánar í Búð, og að hvorugur þurfi neitt fyrir öðrum að dylja. — Ennfremur sýnir kosningasaga Sigriðar Eggertsdóttur að kosningaskrifstofa

haldsmanna er enn einn þáttakandi í þessum leik, án þess virðist ekki unnt að hugsa sér að kosningaskrifstofan hefði farið fram á Arnardalsförina við Hálfðán, né tekið á móti atkvæði Sigríðar Eggertsdóttur, eins og það var tilkomið. Enn heimta öll líkindi, að þeir feðgar hafi fengið öll ómök sín og jafnvel bein peningaútlát endurgreidd ánnarsstaðar frá, því þeir eru menn fátækir, sem þurfa allra sinna muna með, og virðist enginn aðili þeirra, er hér hafa nefndir verið, líklegur til þeirra hluta utan íhaldsskrifstofan, en auðvitað gæti verið um einhvern annan að ræða, sem rannsóknin hefði alls ekki náð til. Þegar þetta samhengi milli þeirra aðila, er þegar hafa verið nefndir, er skoðað og íhugað, fá sifelldar og undan-tekningarlausar staðhæfingar sakborninga, sem og Jóns Grímssonar og umgetinna feðga um algert sakleysi sitt og neitanir þeirra gegn skýlausum sönnunum, fullt gildi og merkingu, sem sé þá að setja rannsókninni takmörk og leynd þeirra skuggalegu kosningastarfsemi, sem hér eygist í, þrátt fyrir alla viðleitni eirra að dylja hana. En auk Arnardalsferðarinnar er beint samband milli þeirra Hálfðáns og íhaldsskrifstofunnar sannað með því, að Hnifsdalsatkvæði Ísfirðinganna koma frá íhaldsskrifstofunni til skrifstofu bæjarfógetans, og visast um sönnun fyrir því til fyrsta þáttar.

IV.

Að morgni þess sama dags, sem kærundur þessa máls greiða atkvæði að kvöldi, þ. e. 4. júlí, greiða eftirtaldir fimm menn atkvæði í Hnifsdal hjá Hálfðáni hreppstjóra, þeir Gísli Jón Hjaltason, Árni Jónsson, Sigurður Kristóbert Sigurðsson, Bæringur Einarsson og Einar Ól. Eyjólfsson. Frá nánari atvikum að atkvæðagreiðslu þeirra Gísla Jóns Hjaltasonar, Árna Jónssonar og Sigurðar Kristóberts Sigurðssonar segir ekkert í rannsókninni annað en það, að þeir hafi ekkert séð tortryggilegt í fari hreppstjóra við atkvæðagreiðsluna og að allir þessir kjósendur skildu eftir atkvæði sín hjá hreppstjóra, og fer það ekki milli mála, því sýslumaður tekur þau úr vörzlum hans daginn eftir, þann 5. júlí. En af þeim Bæringi og Ólafi segir það, að þeir voru hásetar hjá Hirti Guðmundssyni á m.b. Fram, og að hann fer með þá ásamt annari skipshöfn sinni þann 4. júlí upp á skrifstofu hreppstjóra, til þess að þeir

greiddu atkvæði, af því hann fór þá til fiskjar sama dag og bjóst ekki við að vera heima á kjördegi, sem heldur ekki varð.

Frá atkvæðagreiðslu sinni skýrir Bæringur á þá leið, að atkvæðaseðilinn hafi hann útfyllt í stofu í húsi Hálfdáns vinstra megin þegar inn er gengið. Hafi hann síðan látið seðilinn í bláa umslagið, er honum var fengið með seðlinum, límt umslagið aftur og farið með það inn á kontór Hálfdáns, en þar hafi Eggert Halldórsson setið og verið að útbúa fylgibréfið, en þá hafi Hálfdán kallað á sig aftur fram í stofuna og segist þá vitnið hafa skilið bláa umslagið eftir með atkvæðaseðlinum á borðinu hjá Eggert.

Aðspurður um það, hvað Hálfdán hafi viljað honum, segir hann að hann hafi spurt sig um það, hvort það væri vist, að hann hafi kosið Finn, en Bæringur segist hafa sagt sem svo, að það kæmi hvorki honum eða öðrum við, hvernig hann hefði kosið, hafi svo Hálfdán orðlengt eitthvað um það, að það væri merkilegt af honum, bónda, að kjósa Finn, en þó hafi ekki orðið langt í þessum umræðum, og hafi hann síðan gengið aftur inn á skrifstofuna og skrifað undir fylgibréfið, en Eggert síðan látið það ásamt bláa umslaginu inn í stóra umslagið og lokað því, og hafi hann síðan tekið kjörgagn sitt með sér og gengið með það rakteitt að Valdimarsbúðinni og hafi Kristján í Nesi verið staddur í verbúð þar rétt fyrir ofan, og hafi hann farið til hans (Kristjáns) og hann aftur beðið sig að leggja það inn í búðina hjá sér, og hafi hann gert það og lagt það á rúmið hans, en síðan segist hann ekkert vita um kjörgagn sitt fyrri en í fyrgreindum réttarhöldum í sumar.

Frá atkvæðagreiðslu sinni skýrir Einar Ól. Eyjólfsson svo frá, að hann hafi útfyllt kjörseðil sinn í stofu til vinstri handar í ganginum þegar inn er gengið hjá Hálfdáni, og hafi hann þar látið seðilinn í bláa umslagið og lokað því þar; síðan segist vitnið hafa gengið með seðilinn inn á kontór Hálfdáns, og hafi þeir þá verið þar Eggert og Hálfdán og þriðji maður, sem hann ekki þekki, og Eggert útbúið fylgibréfið, en atkvæðisumslagið hafi hann lagt á borð.ð, meðan hann skrifaði nafn sitt undir fylgibréfið, en meðan hann var að því, hafi Hálfdán tekið umslagið með atkvæðaseðlinum upp og sagt: »Má ég sjá?« Þeirri spurningu kveðst hann ekki hafa svarað, hvorki neitandi né játandi, — verið að skrifa nafnið sitt. Hafi

vitnið staðið til vinstri handar Eggerti, en Hálf dán hæg ra megin, og hafi stundin einungis verið þessi, að Hálf dán tók umslagið upp, talaði umrædd orð og lagði umslagið aftur á borðið, en hann hafi staðið við undirskriftina og beygt sig fram á borðið og ekki litið upp meðan á undirskriftinni stóð. Hafi Eggert látið umslagið og fylgibréfið í stóra umslagið og lokað því, og hann síðan tekið á móti kjörgagninu, en þegar hann var að ganga út, hafi hann (Hálf dán) sagt: »Á ég að koma því inneftir?« En hann kveðst hafa neitað því og sagzt sjálfur ætla að koma því heim til sín. Segist hann hafa haldið á kjörgagni sinu heim undir búð Kristjáns í Nesi, en þegar þangað var komið, segist hann hafa beðið Bæring fyrir það til Kristjáns, og hafi þeir fylgt allir að, hann, Bæringur og Einar Sigurðsson, og verður svo að skilja, að Læringur hafi skilið það eftir ásamt sinu eigin kjörplaggi í rúmi Kristjáns í verbúð hans, því Kristján ber það í réttarhaldi 22. júní 1927, að hann hafi verið beðinn fyrir tvö atkvæðaumlög til fyrirgreiðslu af Bæringi Einarssyni, og að hann, er hann var ferðubúinn heim, sem var um fyrri part dags., 5. júlí, hafi haft bæði umslögin í fórum sínum lokuð niðri í kofforti. Jafnframt skýrir Kristján frá, að rétt áður en hann fór úr Hnifsdal hafi hann hitt hreppstjóran, og hefðu þá kosningarnar komið til tals og sömuleiðis kosningaumlögin, sem vitnið geymdi, og segir hann að Hálf dani hafi þá farizt orð eitthvað á þá leið, að það væri nógu gaman að sjá utan á umslögin, og svo hafi það tal fallið niður og hreppstjórinn ekki frekar á það minnst.

Þá kemur 27. september 1928 fyrir rétt Hjörtur Guðmundsson, sem var formaður þeirra Bærings og Einars um kosningarnar, og skýrir frá, að á skrifstofu hreppstjóra hafi þeir verið staddir í kosningaerindum fjórir af skipshöfn hans, sem sé hann, Einar Sigurðsson, Einar Ólafur Eyjólfsson og Bæringur Einarsson.

Nánar skýrir hann frá, að Einar Sigurðsson hafi verið búinn að kjósa, Einar Eyjólfsson verið að enda við það, en Bæringur verið að því, er hann kom á staðinn, — sem sé þegar hann kom inn í stofuna til vinstri handar í ganginum inn í búð Hálf dæns. Segir hann, að Hálf dán hafi afhent sér þar kjörseðil og blátt umslag strax í ganginum, og hann síðan farið inn í stofuna og kosið í snatri, látið kjörseðilinn inn í bláa umslagið og lokað því á leiðinni inn á skrifstofuna til Eggerts og verið kominn þangað nokkuð jafnsnemma og

Bæringur, og hafi hann séð hann leggja kjörgagn sitt á borðið hjá Eggert; þá hafði Hálfðán kallað eitthvað á Bæring og þeir farið fram á gang, en hann orðið eftir hjá Eggert, og þá meðal annars skrifað undir sem vottur á fylgibréf Bærings. Hafi hann þá séð Eggert vöðla saman einhverju bréfi og stinga því í vasa sinn, og hafi hann álitíð, að það væri kjörgagn Bærings, þó hann að vísu þori ekki að fullyrða að hann hafi fylgt seðli Bærings svo vel eftir með augunum, að hann vilji sverja að það hafi verið hann, en ekki eitthvert annað blað, en þarna á borðinu fyrir framan Eggert hafi verið fullt af bréfadóti og bláum umslögum, sem líktust kosningaumslögum, og hafi hann þá sagt við Eggert: »Hvað gerðir þú núna?« En hann kveður Eggert hafa svarað eitthvað á þessa leið: »Svona hefir maður það við þessa karla!« Ekki segist hann hafa fylgzt með kosningu þeirra Einaranna, hún hafi verið um garð gengin þegar þeir Bæringur komu inn á skrifstofuna, og hafi hann ekki verið vottur hjá þeim, en Bæringur hafi verið vottur á sínu fylgiskjali.

Þegar dómarrinn í sama réttarhaldi tekur það fram, að hann geti ekki varist þeirri hugsun, að tilrætt muni hafa orðið milli hans og Eggerts um það atriði, að Bæringur skyldi geta fundið sinn seðil í atkvæðabunka Norður-Ísafjarðarsýslu hjá setudómara Steindóri Gunnlaugssyni, eins og fyr greinir, þá segist Hjörtur skuli skýra rétt frá þessu. Hafi Eggert einu sinni í fyrra haust komið heim til sín til þess að hafa tal af mönnum þeim, sem voru að leggja rafleiðslu upp í hús hans (Hjartar), og hafi þá fundum þeirra borið saman þar uppi á ganginum í húsinu, og hafi hann þá sagt við Eggert á þá leið, að mikið hafi nú gengið á síðan um síðustu kosningar, og hafi Eggert jánkað því og talið síðan hneigzt að rannsókn þessa máls, og hafi í því sambandi fallið orð hjá Eggerti á þá leið, að »andskoti hefðu þeir verið glöggir að þekkja seðlana sína í svona stórum bunka«, og hyggur Hjörtur að þetta hafi verið einu orðin og öll orðin, sem þeim hafi farið á milli síðan um kosningar og um þær. — Aðspurður segir Hjörtur, að þeir muni ekki hafa hlegið við þetta tækifæri, en hitt sé ekki tiltökumál, þó menn brosi í viðræðum.

Þegar þessi framburður er borinn upp fyrir Eggerti, segist hann hafa töluvert við hann að athuga, og aðspurður hvað það sé, segir hann það lýgi hjá Hirti, að hann hafi séð sig vöðla saman nokkrum pappírsmiða og stungið honum í vasa

sinn, og sömuleiðis sé það lýgi, að hann hafi nokkurn tíma þaft þau orð, að »svona hafi maður það við þessa karla«, eða nokkur önnur orð í þá átt, og enn sé það lýgi, að þeir Hjörtur hafi átt nokkurt tal um kosningarnar síðan.

Þegar framburður Hjartar er kynntur Hálfðáni, segir hann, að sér finnist þetta koma sér lítið við, en tekur það fram, að hann kannist alls ekki við að hafa kallað Bæring fram á ganginn og neitar því algerlega, en óskar eftir að framburður Hjartar frá í fyrra sé lesinn upp fyrir sér, sem og var gert, og út af því tekur Hálfðán fram, að Hjörtur í fyrra framburði sínum hafi alls ekki komið að þessu, og þykir tortryggilegt að Hjörtur skuli ekki hafa tilkynnt sér það strax, ef hann hefði orðið var við eitthvað tortryggilegt hjá Eggerti, en komi fyrst fram með það eftir fimmtán mánuði.

Um ágreining þennan, milli Hjartar annarsvegar og Hálfðánar hinsvegar, er það að segja, að með samhljóða framburði þeirra Bærings og Hjartar virðist það sannað, að Hálfðán hafi kallað Bæring fram á gang. Það má að visu álitast rétt, að það hefði farið betur á því, að Hjörtur hefði sagt sögu sína er hann kom fyrir rétt í fyrsta sinni, en er þó eftir atvikum afsakanlegt sökum viðkvæmni málsins.

En um ágreininginn milli Hjartar og Eggerts verður að meta svo, að það er óhugsandi að Hjörtur geti logið upp slíkri sögu, sé slíkt höfuðskáld, og í annan stað, ef login væri, þá er óhugsandi, að Eggert hefði ekki getað fundið einhver svör að rem. Og loks má taka það fram, að ekkert er það í prófunum, er bendi til þess, að saga Hjartar sé fram komin af meinfýsi í garð þeirra Eggerts.

Áður en lengra er farið skal getið atkvæðagreiðslu Einars Sigurðssonar, sem greiðir atkvæði í sama skifti, er kjósandi Finns Jónssonar, og á þá ofalsaðan seðil í seðlafúlgunni. Segir hann atkvæðagreiðslu sína hafa gengið svo til, að hann hafi tekið á móti kjörseðli og þá umslagi af Hálfðáni frammi í dagstofu, hafi hann þar útfyllt seðilinn, látið hann í umslagið og limt það aftur og gengið síðan með það inn á kontór, þar sem þeir hafi verið Eggert og Hálfðán. Hafi hann skrifað nafn sitt þar undir fylgibréfið, alltaf með kjörseðilinn í hendi, og segist geta sagt dómáranum það eins og það sé, að aldrei hafi hann látið seðilinn úr hendi sér fyr en Hálfðán lagði hann ásamt fylgibréfinu inn í stóra umslagið, og aldrei misst sjónar á seðlinum. Hafi hann síðan haft kjörgagnið heim

með sér og komið því sjálfur til kjörstjórnar. Gerir saga þessa manns það skiljanlegt, að seðill hans er ófalsaður í seðla-bunkannm.

Ef framburðir þeirra Bærings, Einars Ólafs og Hjartar væru sannir, ætti það að vera alveg ugglaut, að í fúlgu utankjörstaðar greiddra atkvæða kjördæmisins ætti enginn seðill með eigin rithönd Bærings að vera til, og mjög líklegt, að Einar Ólafur ætti þar heldur engan seðil, og jafnframt að í stað kjörseðla þeirra, ættu að vera þar tveir falskir seðlar með nafni Jóns A. Jónssonar, þar sem þeir taka kjörplögg sín með sér og því enginn kostur til endurfölsunar.

Eftir reynslu þeirri, sem fengin er í málinu, er ennfreður líklegt, að þeir Gisli Jón, Sigurður Kristóbert og Árni Jónsson eigi heldur ekki eiginhandar seðla innan seðlafúlgunnar, en í þeirra föllum er möguleiki til endurfölsunar fyrir hendi, eins og komið hefir fram, að átt hefir sér stað með kjörseðil Jónu Jóhönnu, því þeir skilja kjörplögg sín eftir í vörzlum hreppstjóra og þau geymd á skrifstofu hans á annan sólarhring, og geta því í stað upprunalegra kjörseðla þeirra verið falskir seðlar með nafni Finns Jónssonar.

Ög skal nú athugað hvað rannsóknin á seðlunum hefir leitt í ljós. Það er sannað, að í Norður-Ísafjarðarsýslu voru við umræddar kosningar greidd alls eitt hundrað og eitt atkvæði utankjörstaðar, en þar af voru tveir seðlar gerðir ógildir og ónýttir, en hinir níutíu og níu eru til og fylgja málinu.

Með rithandarsýnishornum umræddra fimm kjósenda er færð bein sönnun fyrir því, að þeir hafa engan af þessum níutíu og níu seðlum skrifað. Þá er enn færð apogogísk sönnun fyrir því, að þeir hafi ekki skrifað 94 af þeim, með því að rithendur 94 annara kjósenda, eða aðstandenda þeirra, samfara persónulegri sannfæringu flestra þeirra, eftir nákvæma skoðun á rithöndum, helga sér seðla þessa. Er ekki líklegt að hér um skakki neinu, því tvennum kröfum hefir jafnan orðið að fullnægja við heimfæringu seðlanna til hinna einstöku kjósenda, sem sé fyrst, að hver kjósandi fái seðil með nafni þess frambjóðanda, sem hann segist hafa kosið, eða sem vitanlegt er, að hann hefir kosið, og þá jafnframt seðil, sem sé með rithönd hans, og dæmið gengur upp og það greiðlega.

Þá eru eftir í fúlgunni fimm seðlar, sem enginn utankjörstaðar staddur isfirzkur kjósandi virðist hafa skrifað, Scotland

Yard skjölin X7—X11, af þeim er X10 með óbreyttri rithönd Eggerts Halldórssonar og X12 með augljósri hendi Hálfðáns Hálfðánsarsonar, og bera báðir nafn Jóns A. Jónssonar, en X7—X9 eru með nafni Finns Jónssonar, og ber skriftin á þeim augljós fölsunareinkenni að dómi rithandarfræðingsins, og er hann ekki í neinum vafa um, að Eggert hafi skrifað þá og enginn annar.

Skoðun seðlanna og heimfærsla þeirra til hinna einstöku kjósenda bera því nákvæmlega að sama brunni og líkurnar, sem fram hafa komið í framburði áðurnefndra vitna, bentu til, og virðast tveir hlutir ekki geta fallið svona af tilviljun, heldur af því einu, að þeir eigi raunverulega saman, og hér taki setningin verum index sui et falsi sérstaklega til.

Eins og áður er tekið fram, þóttust þeir Gísli Jón, Árni Jónsson, Bæringur Einarsson og Einar Ólafur finna og þekkja eiginhandarseðla sína í seðlabankanum fyrir setudómara Steindóri Gunnlaugssyni, en það gat ekki staðizt, þegar rithandarsýnishorn voru tekin og rithendur skoðaðar, eins og fyr segir, en til skýringar skal það tekið fram, að Árni Jónsson helgar sér seðil, er Halldór Marius Þorsteinsson í Súðavík hefir skrifað, Bæringur Einarsson helgar sér seðil, sem Sumarliði hefir skrifað, og Einar Ólafur Eyjólfsson helgar sér seðil, sem Einar Sigurðsson hefir skrifað. en seðill sá, er Gísli Jón Hjaltason tileinkar sér, er endurfalsaður seðill, og sýnist Árni að hafa tileinkað sér mest af því, að hann mundi að hann á kjörseðil sinn hafi ekki aðeins skrifað mannsnafn, heldur og stöðu og heimilisfang, og fann þennan seðil einan í fúlgunni með þeim ummerkjum.

Rannsóknin hefir leitt í ljós, að ógildum seðlum hafa skilað þeir Jóhann Ísleifsson og Gunnar Bjarnason, En þetta hefir verið vefengt að væri rétt vegna þess, að ábyggileg vitneskja hefir fengizt um það, að Jóhann Ísleifsson hefði fengið aðstoð Hálfðáns Hálfðánsarsonar við atkvæðagreiðsluna, og hefði verið vottur að þessu Guðmundur Snorri Finnbogason. Út af þessu var svo rannsókn í málinu tekin upp aftur og hlutaðeigendur kallaðir fyrir rétt, og skal nú í sem styztu máli gera grein fyrir aðalatriðum hér að lútandi. Jóhann Ísleifsson kemur fyrst fyrir rétt, og skýrir hann frá, að hann hafi greitt atkvæði í Hnifsdal, en fengið mann til að skrifa á atkvæðaseðilinn fyrir sig, þar sem hann ekki hafi treyst sér til að gera það sjálfur, og hafi það verið Hálfðán, sem aðstoðaði hann, því hann

hafi ekki mátt fá annan mann til þess, annars hefði það verið hugmynd sín að fá Guðmund Snorra til aðstoðar sér, og segir hann að Hálf dán hafi líka skrifað undir fylgibréfið, hann skrifi ekki einu sinni nafnið sitt og hafi ekki komið nálægt þessu, það vilji hann gefa hönd sína upp á. Hann segir, að atkvæðagreiðslan hafi farið fram í herbergi hjá Hálf dani, til vinstri handar, og hafi þeir allir verið staddir saman á meðan á atkvæðagreiðslunni stóð, vitnið, Guðmundur Snorri og Hálf dán, og segist hann ekki hafa komið inn í nema þessa einu stofu. Þá lætur dómariinn hann samt sem áður skrifa rithandarsýnishorn á rjskj. nr. 104, sitt eigið nafn, og síðan reynir vitnið ennfremur að skrifa nafn Jóns A. Jónssonar, en á því er engin stafagerð. Þá sýndi dómariinn Jóhanni í réttinum fylgibréf með atkvæði hans, sem hann sjáanlega sjálfur hefir skrifað undir, og spurði um, hvort hann nú ekki vildi viðurkenna að hafa skrifað þetta, og segir hann nú, eftir að hafa skoðað lengi, að vel megi vera, að hann hafi skrifað undir það, en það muni hann ekki með vissu, og segist yfir höfuð ekki muna nema þetta eina sanna, að hafa beðið Hálf dán um aðstoðina, en hvort hún hafi verið látin sér í té, viti hann ekki.

1) En annars verður að vísa til réttarhalds 5. dez. 1928.

Nú kemur Guðmundur Snorri fyrir rétt, sem segir að sig minni, að hann hafi verið staddur hjá hreppstjóra til þess að greiða þar atkvæði sama dag og á sama tíma sem Jóhann Ísleifsson vinnumaður sinn, og segist hafa verið annar vottur að kosningu Jóhanns, og hyggur að Eggert muni hafa verið hinn. Hann hyggur, að Jóhanni Ísleifssyni hafi verið afhent kjörplagg inni á »kontór«, en þegar Jóhann hafi tekið á móti því, hafi hann spurt sig um, hvort hann gæti ekki hjálpað sér, en hafi þá Hálf dán gripið fram í og sagt, að hann mætti ekki gera það — hann (Hálf dán) yrði sjálfur að aðstoða hann, ef aðstoðar þyrfti með, og hefðu þeir síðan, Hálf dán og Jóhann, gengið burt af kontórnum í þeim tilgangi að útfylla kjörseðil, hann viti að minnsta kosti ekki til, að tilgangurinn hafi verið annar; en hvað fram hafi farið hjá þeim Hálf dani og Jóhanni, segist hann ekki hafa vitneskju um. — Aðspurður af dómaranum, hvort hann hafi vitað áður en Jóhann þarna biður um aðstoðina, að Jóhann væri ekki skrifandi, og segist Guðmundur Snorri hafa haldið, að hann væri ekki svo illa skrifandi, að hann gæti ekki kosið.

Kjörgagn Jóhanns Ísleifssonar sýnir nú, að Guðmundur Snorri hafi ekki verið vottur að atkvæðagreiðslu hans, og Hálf dán, samprófaður við þá Jóhann og Guðmund Snorra, man ekki eftir að hafa veitt aðstoðina, og rifjast jafnvel engin atvik upp fyrir honum samfara þessari aðstoðarveitingu við sögu Guðmundar Snorra, að því er hann sjálfur segir, né heldur muni hann nokkuð eftir því í upphafi máls, þegar hann ítarlega var um það spurður, hverja hann hafi aðstoðað, og ræðir þó hér um nákunnuga menn, og ekki mundi Eggert heldur eftir því þá, en þarna við nefnda samprófun segir hann þó, að hann ekki vilji þvertaka fyrir það að hafa veitt umrædda aðstoð, er kjósandi beri slíkt og vottur við atkvæðagreiðsluna líka.

Eins og berlega sést, þá verður Jóhann sjálfum sér ósam-saga, og enn er ósamræmi milli vitnanna, Jóhanns og Guðmundar, og það í fleiri atriðum en hér eru nefnd. Framburður Guðmundar Snorra bregst í því aðalatriði, að það reynist ósatt hjá honum, að hann hafi verið vottur að atkvæðagreiðslu Jóhanns. Virðast svofelldir framburðir ekki fá raskað neinu um niðurstöðu málsins gagnvart þeim sönnunum og likum, sem sýnt hefir verið, að að þeim liggja. Því þegar hér er komið sögunni, virðist málið vera svo sterkt, að hvert atvik, sem kemur í bága við það, verður sjálft tortryggilegt, af því að það ekki kemur heim við niðurstöðu málsins, og svo er um framburði þeirra Guðmundar Snorra og Jóhanns, bæði í sjálfu sér og eins með það fyrir augum, hve seint þeir eru framkomnir.

V.

Sunnudaginn 19. júní 1927 greiða tveir kjósendur norðan úr Strandasýslu atkvæði við margumræddar alþingiskosningar, utankjörstaðar staddir, á skrifstofu bæjarfógetans á Ísafirði, þeir Þórarinn Ólason frá Ingólfsfirði og Skarphéðinn Njáls-son frá Njálsstöðum í Árneshreppi. Voru þessir tveir menn þá hásetar á m.b. Friðu, eign Jóns Brynjólfssonar útgerðar-manns á Ísafirði, og segir hann svo frá tildrögum þessara kosninga þeirra, að Björn Magnússon stöðvarstjóri á Ísafirði, sem var frambjóðandi af hálfu íhaldsflokksins í Strandasýslu, við nefndar kosningar, hafi hitt sig á götu sama daginn og þessir menn greiddu atkvæði, og spurt sig, hvort umgetnir

tveir menn væru á útvegi hans, hafi hann jánkað því, og Björn þá látið í ljós, að hann vildi hafa tal af þeim, og segist hann þá hafa gert mönnunum aðvart og gengið með þeim uppeftir til Björns; þegar þangað er komið, skýrir Björn frá því, að hann hafi talfært það við þá Þórarinn og Skarphéðinn, hvort hann mætti ekki eiga von á atkvæðum þeirra, og hafi þeir játað því. Hafi þá Hannes Halldórsson, sem staddur hafi verið hjá sér í þeim svifum, farið af stað til að leita bæjarfógetafulltrúann uppi til að stýra kosningunni. En Hannes skýrir svo frá sinni nærveru þarna, að þegar skip það, er Björn hafi ætlað að taka sér fari með norður á Strandir til viðtals við kjósendur sína, sé búið að pípa einu sinni, þá hafi hann hlaupið uppeftir til þess að kveðja Björn, og þeir Skarphéðinn og Þórarinn setið hjá honum, og hafi Björn þá beðið sig að stjórna kosningu þeirra. Hafi hann þá farið fyrst á heimili fulltrúans, Matthíasar Ásgeirssonar, Fjarðarstræti 39, en hann þá ekki verið heima, en honum sagt þar, að hann væri hjá foreldrum sínum í Tangagötu 10, og segist Hannes því hafa farið þangað og þar líka hitt fulltrúann og skilað þá til hans frá Birni, að hann væri beðinn að ganga upp á skrifstofu bæjarfógetans til þess að stjórna kosningu þessara tveggja kjósenda; hafi þá fulltrúinn ekki haft lykla skrifstofunnar í fórum sínum og enn orðið að sækja þá til Steins Leóssonar sýsluskrifara, sem búi þar í sömu götu, og segist Hannes hafa gengið með fulltrúanum þangað heim og fengið lyklna. Kveður hann þá síðan hafa gengið rakleitt upp á sýsluskrifstofuna, þó þannig, að Hannes Halldórsson hafi hlaupið inn til Björns Magnússonar og tilkynnt, að fulltrúinn væri kominn áleiðis til skrifstofunnar, og hafi þeir síðan gengið, hann og kjósendurnir tveir og Jón Brynjólfsson, þangað uppeftir.

Frá kosningarathöfninni skýra þeir Þórarinn og Skarphéðinn á þann veg, að þeim hafi verið afhent á almennu skrifstofunni hvítur sedill og blátt umslag, gengið síðan með kjörgögn sín inn á innri kontórinn, kontór bæjarfógetans, til að útfylla þau þar í einrúmi. Hafi Skarphéðinn útfyllt sín kjörgögn fyrst, en Þórarinn síðar. Á kjörseðilinn segjast þeir hafa skrifað nafn þess frambjóðanda, sem hvor um sig vildi kjósa, með eiginhandar rithendi, og segist Þórarinn hafa kosið Björn Magnússon og Skarphéðinn Tryggva Þórhallsson. Segjast þeir síðan hafa látið kjörseðla sína í bláa umslagið og síðan lokað

því, gengið með það út á almenna kontórinna og afhent þau þar Matthíasi Ásgeirssyni, sem síðan hafi lagt atkvæðaumslögin í stóru umslögin, þegar búið var að ganga frá fylgibréfinu, en vottar að atkvæðagreiðslu þeirra beggja hafi verið þeir Jón Brynjólfsson og Hannes Halldórsson.

Staðfestir Matthías Ásgeirsson fulltrúi þessa sögu að því viðbættu, að hann hafi útfyllt fylgibréfið, en Hannes Halldórsson muni hafa skrifað utan á stóra umslagið. Þá segist hann enn hafa stimplað utan á allflest atkvæðaumslög, er greidd voru af utankjörstaðar stöddum kjósendum þeim, er hann hafi afgreitt, en hafi slikt einhvern tíma undan fallið, þá sé athugaleysi um að kenna. Enn segir Matthías, að þessir menn muni allir hafa farið nokkuð jafnsnemma af skrifstofunni, og Skarphéðinn Njálsson hyggur jafnvel, að Hannes hafi gengið á undan sér út, og þá virðist það vera þrautsannað í málinu, að skipið var búið að pipa tvisvar til brottfarar, þegar lokið var atkvæðagreiðslunni, enda taka kjósendur það fram, að kosningunni hafi verið mjög hraðað, til þess að atkvæðin kæmust á e.s. Goðafoss.

Skarphéðinn segist hafa beðið Hannes fyrir kjörplagg sitt, til að koma því um borð í Goðafoss, og sama kveðst Þórarinn hafa gert, og enn jatar Hannes, að hann hafi tekið þarna við atkvæðunum til flutnings til Björns, og hafi hann þá hitt Björn fyrir utan húsdýr hans, þar sem hann hafi verið að bera farangur sinn á bilinn; hafi yfirheyrður síðan sezt inn í bifreiðina og orðið Birni samferða niður að húsi Lofts Gunnarssonar, en stigið þar af, og þá viðurkennir Björn, að Hannes hafi afhent sér kjörplögg þessara tveggja kjósenda, en prófin bera það ekki með sér, hvort heldur það var strax eða þegar þeir hittust, eða þegar Hannes stigur af.

Rithandarsýnishorn hinna tveggja kjósenda voru tekin í rétti, og var síðan leitað meðal þeirra 16 utankjörstaðar greiddra atkvæðaseðla, er fram komu við téðar kosningar í Strandasýslu, en þeir vildu enga af þeim tileinka sér, enda virðast rithendur þeirra banna, að þeir hafi nokkurn þeirra ritað, og um 14 þeirra er færð apogoísk sönnun fyrir því, að umræddir kjósendur ekki eigi þá, því rithendur annara kjósenda tileinka sér þá. Enn eru í bunkanum tveir seðlar. sem skera sig grunsamlega úr, þegar seðlarnir eru athugaðir með athygli, sökum sameiginlegs blæs og áferðar, og hafa jafnframt auðsæilega svip rithandar Hannesar Halldórssonar.

Seðlar þessir hafa verið sendir rithandarfræðingi Scotland Yard ásamt rithandarsýnishorni Hannesar, til umsagnar, og bera merkin X12 og X13, og er umsögn hans á þá leið, að skriftin á þeim sé sýnilega stæld, sem ekki verður skilin öðruvísi en svo, að hann telji skjöl þessi sýnilega fölsuð, og að þungur grunur sé á því, að þau séu rituð af sama manni, þó ekki þori hann að slá því föstu, að það sé Hannes Halldórsson, eftir þeim rithandarsýnishornum, er honum hafa send verið.

Samkvæmt framburði Matthíasar Ásgeirssonar verður enn að telja það fölsunarmerki, að stóra umslagið utan af kjörplaggi Þórarins Ólasonar er óstimplað, — stóra umslagið utan af kjörplaggi Skarphéðins hefir glatazt. — Þó að kosningin hafi fram farið með töluverðum flýti, þá er þetta, að stimpla embættisstimpli, svo fljótgert, að það verður engu tímaleysi um það kennt, ef það er látið hjá líða, enda gerir Matthías það ekki, og er þessi umsögn Matthíasar staðfest í málinu með því, að stimplun hefir aldrei niður fallið á þeim stóru umslögum, utan um atkvæði, sem greidd hafa verið á skrifstofu bæjarfógeta og sem fylgja málinu, og teljast fjörutíu. Að gáleysismöguleikanum slepptum, sem virðist litill, er þetta stimpilleysi umslagsins í sambandi við utanáskriftina á því, sem Hannes hefir játað á sig, bein sönnun fyrir því, að það er hann, sem hefir falsað kjörplaggið og enginn annar.

Þá er það mjög tortryggilegt og vekur sterkan grun um, að Hannes hafi einhvers að dyljast, hvað rithöndin á sýnishorni hans á C7, teknu fyrir rétti, er þvinguð og ólík hans eiginlegu rithönd.

Þá virðist það enn snúa málinu mjög alvarlega gegn Hannesi, að einungis tvo utankjörstaðar stadda kjósendur úr Strandasýslu vantar eiginhandar seðla, en það atvikast svo, að þeir hafa kosið vestur á Ísafirði fyrir milligöngu Hannesar, og hafa falið honum flutning atkvæða sinna, og að hann er sá eini maður, sem nálægt atkvæðunum kemur og líklegur er til að hafa nægileg tilgögn til fölsunarinnar, auðvitað að undanteknum embættismanninum á Ísafirði, sem ekki verður grunaður um atkvæðafölsun. Að Hannes Halldórsson hafi 19. júní átt mjög auðvelt með að eiga í fórum sínum slík tilgögn, verður mjög bert af fyrri þáttum málsins, þar sem ræður um sambandið milli Hannesar og hreppstjóraskrifstofunnar í Hnifsdal.

Enn er téð umslag órækur vottur þess, að fölsunin hefir fram farið vestur á Ísafirði og hvergi annarsstaðar, sökum þess að rithönd Hannesar er á því, samhliða því að umslagið ber þess engar menjar, að hafa verið rífið upp, en ekkert segir af því, að það hafi komið opið til undirkjörstjórnar, en hún hefði vafalaust ekki undanfellt að geia þess, ef svo hefði verið.

Þá er rithandarlíkingin milli X12 og X13 og rithandar-sýnishorn Hannesar á C1, C2 og C6, og enn á X1—X11, 23, mjög mikil og kemur fram í þessum atriðum: 1. Að leggurinn í Birni byrjar alltaf með mjög finum uppdrætti. 2. Að titið horn myndast jafnaðarlega í neðri lykkjunni á B-inu. 3. Að samtengingin milli liðanna á n-inu, sem byrjar neðst við fyrri liðinn, er bein, og sömu drætti má sjá milli annars og þriðja liðar í litla m-inu. 4. Að síðasti drátturinn í seinna n-inu í föðurnafninu endar í drætti til vinstri. 5. Að upphafsstafurinn N í sýnishornunum er greinilega líkur upphafsstafnum M í X12 og X13. 6. Hvernig farið er út úr ó-inu í niðurlagi föðurnafnsins. 7. Að leggurinn á B-inu nær jafnaðarlega upp úr efri lykkjunni; og fleiri mætti enn telja.

Þá er loks að athuga það, að Þórarinn segist hafa kosið Björn Magnússon, en Skarphéðinn Tryggva Þórhallsson, og er ekki nein ástæða til að efast um, að rétt sé með farið, enda eru framburðirnir eiðfestir. Við þetta verður fölsunin á tveim fyrgetnum seðlum anomal, hvernig sem á er lítið, og heimtar sú anomali auðvitað skýringu, en sú skýring virðist með öllu ófáanleg, hversu sem fölsunin hefði farið fram í góðu næði, því engin heil brú virðist í því að álíta falsaðan seðil betri en löglegan. Þar á móti fæst ágæt skýring á því, hafi Hannes falsað þá þarna um morguninn, þegar það er athugað, hversu nauman tíma hann hafði og hversu skamma stund atkvæðin voru í vörzlum hans. Hann skortir sem sagt alveg tíma til að athuga, hversu mikið eða lítið hann þurfi að falska, hefir ónóga persónulega kynningu af kjósendum og pólitískum skoðunum þeirra, trúir þeim laust og falsar því bæði atkvæðin ex tuto. Er maður hér kominn að atriði, sem virðist bæði stað- og stundsetja fölsunina, sem sé, að hún hafi farið fram á Ísafirði, rétt áður en Goðafoss léttir akkerum, og af þeim mönnum, sem þá hafa kjörþlöggin með höndum, er Hannes sá eini, er um fölsunina verði grundaður. Virðist umrædd anomali fölsunarinnar skera svo úr um

það, að Hannes og enginn annar sé sekur um falsanirnar á nefndum seðlum, að hann hefði hlotið að álitast sekur um þær, allt hvað rithöndin hefði ekki lagt blátt bann fyrir því að álita X12 og X13 eftir hann skrifaða. En in casu er rithandarlíkingin milli rithandarsýnishorna Hannesar og nefndra seðla mjög mikil, svo mikil, að hún virðist jafnvel hafa verið nægileg í sambandi við önnur tortryggileg atriði, sem upp hafa verið talin, að slepptu því síðasttalda, til að álita Hannes sannan að sök eftir þeirri reynslu, sem fengin er um sönnunargildi rithanda í þessu máli.

Við öllum framfærðum rökum hefir Hannes ekki öðru að svara en því, að hann mótmæli getsökum dómarsins sem alröngum og ósönnnum, og visar að öðru leyti til fyrri framburðar sins um það, hvernig kosningarathöfn þessara kjósenda hafi fram farið, og visast til áður gerðra athugasemda um slíkar neitanir. Af öllu framkomnu hlýtur rétturinn að meta svo, að það sé nægilega sannað í málinu, að Hannes Halldórsson hafi falsað X12 og X13.

Hinir ákærðu eru allir komnir yfir lögaldur sakamanna, og er Hálfán fæddur 3. apríl 1878, Eggert 1. júlí 1903 og Hannes 6. desember 1892, og ekki hefir þeim áður verið hegnt fyrir neitt afbrot.

Brot Hálfánar Hálfánarsonar heimfærist undir 114. gr. 2. málsg. hinna almennu hegningarlaga og 142. gr. sömu laga, sbr. við 145. gr., og enn undir lög nr. 50, 1923, 4. gr. 7. málsg., og enn undir lög nr. 28. 1915, 83. gr. 2. málsg., allt sbr. við 63. og 59. gr. almennra hegningarlaga.

Brot Eggerts Halldórssonar og Hannesar Halldórssonar heimfærast undir lög nr. 28, 1915, 83. gr. 2. málsg. 2. lið og 114. gr. almennra hegningarlaga 2. málsg., sbr. 63. gr. sömu laga, og hvað Eggert snertifur enn samanb. við 59. gr. alm. hegningarlaga.

Nákvæm skoðun á tilfærðu lagaboði nr. 28, 1915, 83. gr. 2. málsgrein, gefur tilefni til athugasemda. Ákvæði þetta hljóðar svo:

„Beiti kjörstjórnir af ásettu ráði ofríki við kosningarathöfn. eða geri sig seka í frekari rangsleitni, varðar það fangelsi eða betrunarhúsvinnu, allt að 7 árum, ef miklar sakir eru.“

Ákvæði þetta er sótt í lög um kosningar til Alþingis frá 1903, en þar er téð grein alveg samhljóða að öðru en því,

að þar stendur »ftekri rangsleitni«, og hegningarákvæðið er »fangelsi eða betrunarhúsvinna allt að 2 árum«.

Um þetta athugast fyrst, að samkvæmt almennum hegningarlögum verður betrunarhúsvinna ekki ídæmd lengur en um 6 ár, og er ekkert, sem getur bent á, að með kosningalögunum hafi átt að breyta ákvæðum almennra hegningarlaga um mögulega lengd betrunarhúsvistar. Kosningalögin eru alveg óeðlilegur staður fyrir slíkar breytingar, og því næst er hugtakið »ftekri rangsleitni« miklu hugsanaréttara í þessu sambandi heldur en »ftekari rangsleitni« því ofríki hlýtur að vera hæsta stig, og ekki hægt að hugsa sér neitt »ftekara«.

Þetta bendir til, að hér sé um afbökun að ræða, og er það líka svo, en gangur hennar er á þessa leið: »Árið 1914 leggur stjórnin fram frumvarp um kosningar til Alþingis, og segir þar þegar í 93. gr., sem svarar til 83. gr. í lögunum frá 1915: »ftekari rangsleitni«, en hegningarákvæðið er þar enn samhljóða lögunum frá 1903, en í aths. við frumvarpið stendur þó, að kaflinn um almenn ákvæði, þau atriði, sem hér ræðir um, sé algerlega samhljóða 13. kafla kosningalaga frá 1903.

Árið 1915 er síðan sama frv. lagt fram sem þingmannafumvarp, óbreytt að öllu, eftir því, sem segir í nefndaráliti efri deildar, þingskj. nr. 81, 1915, að öðru en því, að ártölum er breytt í kaflanum »Ákvæði um stundarsakir«. En þar er þó í frumvarpinu, sem lagt er fyrir efri deild, þingskj. nr. 24, 1915, 83. grein búin með öllu að fá það orðalag, er hún hefir í stjórnartiðindunum, og sama orðalag hefir á henni verið við allar uppprentanir á nefndu þingi.

Af því, sem greint hefir verið, verður bert, að það hefir aldrei verið ráðinn vilji löggjafans að breyta þessu ákvæði úr þeirri mynd, er það hafði í lögunum frá 1903, og verður í þessum dómi byggt á ákvæðinu, eins og það stendur þar.

Hálfán Hálíðánarson hefir setið í gæzluvarðhaldi frá 5. júlí til 22. júlí, og aftur frá 27. okt. til 10. nóv. 1927, og virðist hegningin fyrir afbrot hans að þessu athuguðu hæfilega metin 8 mánaða betrunarhúsvinna.

Eggert Halldórsson hefir verið í gæzluvarðhaldi frá 10. júlí til 22. júlí, og enn í einangrun á sjúkrahúsi, frá 27. okt. til 10. nóvember 1927, og virðist hegningin fyrir afbrot hans að þessu athuguðu hæfilega metin 6 mánaða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, og

hegning Hannesar Halldórssonar virðist hæfilega metin 3 manaða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi.

Rannsókn þessa máls hefir verið yfirgripsmikil og kostnaðarsöm, og miklu yfirgripsmeiri og farið víðar, en ætla ma að hinir ákærðu hafi búizt við í uppnafi, og virðist því ekki rétt að láta þá bera allan kostnað sakarinnar, heldur verður eftir atvikum að telja hæfilegt, að þeir greiði tvo þriðju hluta af öllum af málinu lögregla leiddan og leiðandi kostnað, en einn þriðji hluti kostnaðarins sé greiddur af almannafé, þó að frátöldum varðhaldskostnaði þeirra Hálfðans og Eggerts og kostnaði við einangrun Eggerts, sem hvor þeirra greiði að því, er hann áhrærir. Kemur þá til álitá, hvernig skifta beri hinum idæmda málskostnaði milli ákærra, eða hvort þeim skuli gert að greiða hann í heild sinni *in solidum*. Eftir því, sem fram hefir komið í málinu, verður að telja það fullöruggt, að þeim Hálfðani og Eggert hafi verið fullkunnugt um verknáð hvors annars og verið hvor öðrum samþykkir um hann, og að því fengnu virðist aiveg eðlilegt að dæma þann málskostnað, sem kemur í þeirra hlut, *in solidum*. Þar á móti hefir Hannes, þó fullsannað sé, að hann hafi vitað í aðalatröðunum og kannske nákvæmlega um fasisannar í Hnitsdal, sérstöðu í málinu eins og heimilisföng og staðhættir gera sjálfagt, og virðist því rétt, að hann beri sinn hluta málskostnaðarins út af fyrir sig. Að þessu athuguðu virðist rétt, að þeir Hálfðan og Eggert greiði þrjá fjórðu hluta af hinum idæmdu tveim þriðju hlutum málskostnaðarins *in solidum*, en Hannes einn fjórða hluta af tveim þriðju hlutum. Hinir ákærðu hafa haft hver sinn verjanda út af fyrir sig, og virðist hæfilegt, að málsvarnarlaunin séu þannig ákveðin: Hálfðan Hálfðanarson greiði hæstaréttarlögmanni Lárusi Jóhannessyni 40 kr., þó málaferðsúmaðurinn jati, að hann hafi ekki einu orði minnst á málsatvik, Eggert Halldórsson greiði cand. juris Páli Jónssyni 150 kr. og Hannes Halldórsson greiði hæstaréttarlögmanni Magnúsi Guðmundssyni 75 kr.

Þá gæti það komið til mála að skilyrða dóm þennan samkvæmt heimild í lögum nr. 39, 16. nóvember 1907, eftir þeirri réttarvenju, sem virðist vera að myndast um notkun þeirra laga, og skal nú þetta athugað: Hegning sú, er Hálfðani er gerð í dómi þessum, er það þung, að bókstafur neindra laga tekur ekki til hans. Þar á móti eru hegningarákvæðin í dómi þeirra Eggerts og Hannesar ekki því til fyrirstöðu, að skil-

yrða dóm þennan að því leyti, sem hann tekur til þeirra. Með því gæti mælt, að hvorugur þessara manna hefir áður verið dæmdur fyrir neitt afbrot, og hvað Eggert snertir, mælir ennfremur æska hans með því, að svo sé gert, en þá virðist líka það upptalið, sem hægt er að framfæra máli því til stuðnings. Brot þeirra er ekki smáfellt, — síður en svo. — Það er ráðist á frelsi manna til þess að neyta kosningarréttar síns eftir eigin vilja. En kosningarétturinn er fyrsti og helsti réttur ríkisborgaranna, og hefir löggjafinn sýnt, að hann vill vernda hann og tryggja eftir föngum, enda er hann hyrningarsteinninn undir stjórnskipulagi ríkisins, og hefir Eggert veitst að honum í þrem kjördæmum landsins. Þá hefir engin játning fengist hjá sakborningum, hvernig sem rök hafa hlaðið að þeim, og verður þetta játningarleysi þeirra til þess, að hvatir þeirra eru ókunnar og að ekki verður komist fyrir rætur málsins, en til eru þau atvik í málinu, sem benda út fyrir hina ákærðu, ef svo mætti segja. Þetta hugarfar verður að lögum að teljast glæpsamlegt, og afleiðingin aftur verða sú, að ekki er unnt að skilyrða dóminn.

Þá hefir hæstaréttarmálaflutningsmaður Lárus Jóhannesson í vörn sinni fyrir Hálfðán Hálfðánarson komist meðal annars svo að orði: »Ég þykist ekki ganga of langt, þó ég staðhæfi, eins og málið hefir verið gert að pólitísku áráðarmáli á sérstakan flokk af núverandi stjórn, þá hefir rannsóknardómariinn, Halldór Kr. Júlíusson, verið valinn til að hafa mál þetta með höndum, ekki sem óvilhallur rannsóknardómari, heldur sem sækjandi málsins. Hlutverk hans tel ég ekki hafa verið að upplýsa, hvort atkvæðafölsun hafi raunverulega átt sér stað, heldur hitt, að færa rök að því úr dómarasæti, að ákveðnir menn hafi falsað atkvæðin«. — »Þess vegna er rannsóknin ekki óhlutdræg, eins og venja er til í sakamálum hér á landi; meðferð þessa máls er, sem betur fer, einsdæmi«. — »Jafnvel af bókunum í prófunum er það sýnilegt, að hann (þ. e. dómarinn) gerir upp á milli vitna, eftir því hvaða pólitískum flokki þeir tilheyra«. — Hér tel ég ekki ýmsar veiðandi spurningar, sem hann ólöglega hefir lagt fyrir sakborninga og vitni, þær skrifa ég inn á reikning hlutdrægninnar. En í þessu sambandi má nefna guðlast hans«. — »Eins og áður er sagt, hafa öll réttarprófin borið með sér, að dómarinn er ekki óvilhallur, og ekki gert sér far um að upplýsa málið á annan hátt en að safna líkum að því, að skjólstaðingur minn og

tveir menn aðrir hafi gert sig seka í atkvæðafölsun«. — »Ég hefi ekki einu orði minnst á málsatvik, og ætla mér heldur ekki að gera það fyrir þessum »rétti«, ástæðan er sú, að ég tel dómarann ekki óvilhallan, og um það hefi ég sannfærzt enn betur, eftir að ég tók að mér vörn þessa máls að nokkru leyti«. — »Og það er aftur ótvírætt merki í þá átt, að ákærvaldið (dómsmálaráðherra og dómari) hafi annara og meiri hagsmuna að gæta í máli þessu en að réttvisinni verði fullnægt«. — Skal hér staðar numið við upptalninguna, en allt varnarskjal hans er í þessum tón og fjallar svo að segja einvörðungu um dómarann. Fyrir þennan mjög ósæmilega rithátt verður ekki hjá því komið að sekta málfærslumanninn, og þykir sektin hæfilega metin 40 krónur, þar af 20 krónur til rikissjóðs og 20 kr. í fátækra sjóð Reykjavíkur.

Um málfærsluna athugast, að hæstaréttarmálaflutningsmennirnir, Lárus Jóhannesson og Magnús Guðmundsson, hafa játað, — og það er jafnvel notorískt, — að þeir hafi ekki séð önnur skjöl snertandi málið en þau, er upp urðu tekin í útskrift af því, en eftir hlutarins eðli var ekki hægt að innfæra í hana nein af sönnunargögnum málsins, og ber að víta þá fyrir það að hafa skrifað vörn í málinu án þess að kynna sér öll skjöl þess, enda hlýtur það að hafa haft mjög óheppileg áhrif á skrif þeirra, sem og bera þess menjar. En það vottast, að málfærslan að öðru leyti hefir verið lögmæt.

Miðvikudaginn 17. dez. 1930.

Nr. 94/1930.

Réttvisin (Lárus Fjeldsted)

gegn

Ara Gíslasyni (Stefán J. Stefánsson).

Brot g. 177. gr., sbr. 174. gr. h. alm. hegnl.

Dómur aukaréttar Reykjavíkur 23. sept. 1930: Ákærður, Ari Gíslason, sæti fangelsi við venjulegt fangavíðurværi í 30 daga og greiði allan kostnað sakarinnar. En fullnustu refsingarinnar skal frestað og hún falla niður, nema ákærður innan 5 ára frá uppsögn dóms þessa sæti ákæru

í opinberu máli fyrir glæp drýgðan af ásettu ráði og sé í því dæmdur í þyngri refsingu en sektir.

Dóminum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Máli þessu hefir verið áfrýjað til hæstaréttar af réttvísinnar hálfu.

Afbrot kærða svo sem því er lýst í hinum áfrýjaða aukaréttardómi, heyrir undir 177. gr., sbr. 174 gr. hinna almennu hegningarlaga og ákveðst refsingin 3ja mánaða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, en með tilliti til æsku hins ákærða, hreinskilinnar játningar hans og undanfarandi hegðunar, þykir mega samþykkja ákvæði dómsins um að hegningin skuli vera skilorðsbundin.

Ákærða ber að greiða allan kostnað málsins, bæði í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, er ákveðast 60 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða aukaréttardómi skal óraskað, þó svo, að refsing ákærða, Ara Gíslasonar, ákveðst 3ja mánaða fangelsi við venjulegt fanga-
viðurværi.

Svo greiði ákærði allan kostnað málsins í héraði og hæstarétti, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda í hæstarétti, málflutningsmannanna Lárusar Fjeldsted og Stefáns Jóh. Stefánssonar, 60 kr. til hvors.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af réttvísinnar hálfu gegn Ara Gíslasyni fyrverandi barnakennara, til heimilis á Óðinsgötu 32, fyrir brot gegn 16. kapitula alm. hegningarlaga frá 25. júní 1869, og lögum nr. 51 frá 1928 um nokkrar breytingar til bráðabirgða á hegningarlöggjöfinni og viðauka við hana.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina: Síðastl. haust var ákærði ráðinn sem stundakennari við barnaskólann í Reykjavík. Kenndi hann 3. bekk D og einni deild 6. bekkjar í nýja barnaskólanum. Einhvern tíma seint í febrúar kom N. N. til skólastjóra barnaskólans. N. N. átti tvær dætur, A og B, 8 og 10 ára, í 3. bekk D. Hann hafði þá sögu að segja skólastjórmanum, að dætur sínar kvörtuðu undan framferði ákærða. Hafði eldri telpan verið heima hjá ákærdum til þess að fá tilsögn í reikningi. Sagði hún föður sínum, að lítið hefði orðið úr kennslu, heldur hefði ákærður setið undir henni og látið vel að henni og haft hendurnar á milli fótanna á henni. Skólastjórinn náði samstundis í telpu þessa og staðfesti eldri telpa skýrslu föður síns, og báðar telpurnar báru það, að þær yrðu fyrir óþægindum að þessu leyti, að þegar ákærður væri að hlýða þeim yfir í kennslustundum, þá gripi hann hendinni á milli fóta þeirra. Þessar telpur gáfu skólastjóra upp nöfn á fleiri telpum, sem orðið hefðu fyrir hinu sama af ákærdum, er þær voru heima hjá honum undir því yfirskeyni að reikna dæmi. Telpur þessar kallaði skólastjóri þegar fyrir sig, og kvörtuðu þær allar nema ein yfir framferði ákærða við sig. Skólastjóri hóf nú rannsókn í þessu, og viðurkenndi kærður fyrir honum, að hann hefði verið að kafa á telpunum og fitla við þær sér til gamans. Var kærður látinn fara frá skólanum daginn eftir að þetta komst upp.

Telpurnar A og B, C, D, E, hafa allar verið yfirheyrðar fyrir rétti. Hafa þær allar komið einu sinni heim til ákærða, nema B. Þær hafa borið það, að ákærður hafi beðið þær að koma heim til sín til þess að reikna hjá sér dæmi, en einni sagði hann, að hann ætlaði að gá að hvaða sögur hún væri búin að lesa í biblíusögunum, en henni kenndi hann biblíusögur í forföllum annars kennara. Þegar heim til ákærða kom, reiknaði hann fyrst með þeim dálítið, tók þær síðan og sat undir þeim, þuklaði með höndunum á milli fóta þeirra. Telpa D hefir og borið það, að ákærður hafi mælt hana um mittið og lærin með málbandi. Telpurnar A og B dætur

N. N. hafa borið það, að ákærður hafi stundum stungið hendinni milli læra þeirra, meðan hann var að hlýða þeim yfir upp við púltið i skólanum.

Fyrir réttinum hefir ákærður viðurkennt framburð telpnanna réttan. Hann hefir skýrt svo frá, að hann hafi fyrst reiknað eitthvað með þeim, er þær komu heim til hans, kveðst hann þá venjulega hafa setið undir þeim á meðan og þuklað á milli fóta þeirra. Einnig kveðst hann hafa mælt sumar þeirra með málbandi. Lét hann þær smokka niður um sig buxunum, mældi þær síðan um hnéð og lærin eins ofarlega og hægt var, og minnir að hann hafi mælt háls og handleggi líka. Hann kveðst ekki geta gert grein fyrir, hvers vegna hann tók upp á þessum mælingum, en heldur að hann hafi gert það vegna þess, að hann hafi haft nautn af því að koma við þær á milli fótanna. Hann kveður sér hafa aldrei dottið i hug, að reyna að hafa samræði við telpurnar, enda hafa þær ekki borið, að hann hafi reynt nokkuð til þess.

Framantalið brot ákærða, sem kominn er yfir lögaldur sakamanna, fæddur 30. nóvember 1907, og hefir ekki sætt ákæru eða verið refsað áður, ber að álit dómarsins að heimfæra undir 186. grein alm. hegningarlaga frá 25. júní 1869, og þykir refsing sú, er hann hefir tilunnið, hæfilega ákveðin með hliðsjón af 3. gr. laga nr. 51, 1928, fangelsi við venjulegt tanga-viðurværi i 30 daga. Svo greiði hann allan kostnað sakarinnar. Með tilliti til þess, að hér er um fyrsta afbrot að ræða, þykir mega ákveða að refsingin skuli vera skilorðsbundin, samkvæmt ákvæðum 1. gr. laga nr. 39 frá 16. nóv. 1907.

Dráttur sá, sem orðið hefir á máli þessu, stafar af fjarveru ákærða úr bænum.

Föstudaginn 19. dez. 1930.

Nr. 74/1930.

Réttvisin (Magnús Guðmundsson
gegn

Agli Hauk Hjálmarssyni
(Pétur Magnússon).

Morð.

Dómur aukaréttar Reykjavíkur 4. júlí 1930
Ákærður, Egill Haukur Hjálmarsson, sæti typtunarhúsvinnu í
16 ár og greiði allan kostnað sakarinnar, þar á meðal kr. 75.00
til skipaðs talsmanns hins hér fyrir réttinum, Péturs Magnús-
sonar hæstaréttarmálaflutningsmanns.

Dóminum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur hæstaréttar.

Afbrot ákærða ber að heimfæra undir 187. og 231.,
sbr. 63. gr. hinna almennu hegningarlaga, og þykir
refsing sú, er hann hefir tilunnið, hæfilega metin 16
ára typtunarhússvinna, eins og ákveðið er í hinum
áfrýjaða dómi.

Með þessari athugasemd og að öðru leyti sam-
kvæmt ástæðum hins áfrýjaða dóms, ber að stað-
festa hann.

Ákærði greiði allan áfrýjunarkostnað málsins, þar
með talið málflutningskaup sækjanda og verjanda í
í hæstarétti, 150 kr. til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Hinum áfrýjaða dómi skal óraskað.

Ákærði, Egill Haukur Hjálmarsson, greiði allan
áfrýjunarkostnað málsins, þar með talið málflutn-
ingskaup sækjanda og verjanda í hæstarétti, mál-
flutningsmannanna Magnúsar Guðmundssonar og
Péturs Magnússonar, 150 kr. til hvors.

Dómi þessum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Forsendur hins áfrýjaða dóms hljóða svo:

Mál þetta er höfðað af réttvísinnar hálfu gegn Agli Hauk Hjalmarssyni bifreiðarstjóra, áður til heimilis á Tungötu 18 hér í bænum, nú gæzlufangi hér í fangahúsinu, fyrir brot gegn ákvæðum 17. kapitula, sbr. 23. og 24. kapitula almennra hegningarlaga frá 25. júní 1869 og lögum nr. 51 frá 1928.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina:

Hinn 30. nóvember síðastliðinn, um kl. 9 árdegis, var hringt frá bifreiðarverksmiðju Sveins Egilssonar við Laugavegin og tilkynnt, að þar hefði verið framið innbrot og fleira, og var lögreglan beðin að koma á staðinn með lækni. Þegar á staðinn kom var auðsætt, að innbrot hafði verið framið í húsið á þann hátt, að rúða hafði verið tekin úr hurðinni í dyrum þeim, er liggja inn í búð, sem er í framhlið hússins Laugavegs megin. Á þennan hátt var auðvelt að rétta hendina inn í gegnum opið og opna smekklás hurðarinnar.

Í suðurhlið þess húss eru þrjú herbergi; tvö fremstu herbergin eru skrifstofuherbergi, en í innsta herberginu svaf Jón Egilsson, meðeigandi í verkstæðinu og bróðir Sveins Egilssonar. Inn af búðinni er vélaverkstæði og úr vélaverkstæðinu er gengið inn í svefnherbergi Jóns, en úr búðinni er gengið inn í fremra skrifstofuherbergið; dyr eru á milli herbergjanna, svo ganga má úr innsta herberginu gegnum miðherbergið og inn í fremsta herbergið. — Sést öll þessi herbergjaskipun greinilega á teikningunni, sem máli þessu fylgir.

Í innsta herberginu, um það bil á miðju gólfi, lá Jón Egilsson örendur, og var hauskúpan mölbrotin, en blóðslettur voru um allt herbergið og blóðpollur og heilaslettur um höfuð líksins. Við hlið líksins lá blóðug koparstöng og virtist auðsætt, að hún hafði verið notuð til þess að vinna á Jóni heitnum. Rúmföt og ýmsir munir lágu í óreiðu um allt herbergið, og var auðsætt á þessu öllu, að viðureignin hafði verið allhörd milli Jóns heitins og morðingjans áður en yfir lauk, svo sem fyr segir. Í fremsta herberginu var þannig umhorfs, að peningakassinn, er þar var, hafði verið sprengdur upp og úr honum stolið um 2300 krónum.

Það er því þegar auðsætt, að hér var um innbrotspjófnað að ræða og morð í sambandi við þann pjófnað.

Niðurstaða líkskoðunarinnar var sú, að á höfðinu voru um 20 sár, sem báru þess merki, að þau höfðu hlotizt af höggum, gerðum með sljóu verkfæri, sem vel gæti verið koparstöng sú, er hjá líkinu fannst. Ennfremur fundust áverkar á hálsi, er benda til þess, að tilraun hafi verið gerð til kyrkingar. Dauðaorsök talin: »Brot á hauskúpu á mörgum stöðum, samfara sköddun á heila og blæðingu. Enginn efi getur á því leikið, að um morð er að ræða«.

Á gólfinu í herberginu, þar sem morðið hafði verið framið, fundust bilstjórágleraugu, en ekki reyndist unnt að finna neinn, sem þekkti þau eða vissi í hvers eign þau höfðu verið.

Rannsóknin var hafin þannig, að þeir, sem unnu og unnið höfðu á verkstæðinu, voru yfirheyrðir og látnir gera grein fyrir högum sínum og hvar þeir hefðu verið um nóttina, því sýnt þótti að kunnugur hafði framið morðið. — Við þessa rannsókn kom það í ljós, að ákærður í þessu máli hafði verið úti um nóttina án þess að hann gæti gert nokkra skynsamlega grein fyrir því, hvar hann hefði verið. Rannsókn á heimili hans sýndi og, að í þvottaborðsskúffu hans fundust alveg ný bilstjórágleraugu, gersamlega ónotuð, og þar heima fundust og ný verkamannaföt (Overall) í sama umbúnaði og þau höfðu verið afhent í verzluninni, þar sem þau höfðu verið keypt.

Ennfremur fundust eftir nákvæma rannsókn myndir af ákærðum, þar sem hann var með bilstjórágleraugu af nákvæmlega sömu gerð og þau, er fundust á morðstaðnum, en ekki eins og þau, er fundust heima hjá ákærðum sjálfum.

Jafnframt var ákærður sjálfur rannsakaður, og var hann með nokkrar litlar rispúr í andliti, og önnur nærbuxnaskálm hans var talsvert blóðug að framan, rétt fyrir ofan hnéð — Af þessu þóttu miklar líkur fram komnar fyrir því, að ákærði hefði framið morðið. Hann hafði verið með gleraugun, tapað þeim í viðureigninni, saknaði þeirra, vissi að fólk vissi um að hann átti slík gleraugu, og hefði því keypt ný í þeirra stað. Hann virtist því hafa drýgt morðið í verkamannafötum, þau hafa orðið mikið blóðug, og því kastað þeim, en keypt ný af sömu gerð í þeirra stað, af því annars kynni þeirra fata, er sumir vissu að hann átti, að verða saknað. En hvar voru hin blóðugu föt? Eftir nákvæma rannsókn á verkstæðinu fundust þau

þar falin, og kom þá í ljós, að þau voru mjög blóðug og að einn blóðbletturinn á þeim kom heim við blóðblettinn í nærbuxum ákærðs — blettirnir stóðust á, — blóðið hafði runnið í gegnum verkamannafötin. — Eftir að þessar líkur höfðu borist að ákærðum, játaði hann að hafa framið glæpin og skýrði fyrst frá því á þessa leið:

Hann kveður sér ekki hafa dottið þetta innbrot í hug fyrir en nokkrum dögum áður en hann framkvæmdi það, en síðan fór þessi hugsun smátt og smátt að ásækja hann, og að þarna væru peningar, sem auðvelt væri að ná í. Og að lokum ákvað hann að brjótast þarna inn, til að stela þar peningum.

Inn í húsið komst ákærður þannig, að hann skar listana frá einni rúðunni og tók þannig úr rúðuna, smeygði síðan hendinni inn og opnaði smekklásinn.

Að því búnu kveðst hann hafa gengið inn á verkstæðið, farið í nankinsfötin og sett á sig gleraugu í þeim tilgangi að hann skyldi ekki þekkjast, ef Jón heitinn vaknaði og sæi til hans. Hann læddist svo inn í herbergi Jóns heitins, sem var ólokað, og var ljós á lampa á borði við rúmið; hyggur ákærður að klukkan hafi þá verið um 3 um nóttina. Lyklarnir þar á meðal að peningaskáp fyrirtækisins stóðu í skránni á hurðinni á milli stóru skrifstofunnar og herbergis Jóns; kveðst nú ákærður hafa tekið lyklana með mestu hægð, og vaknaði Jón alls ekki við það, en síðan fór ákærður inn í fremri skrifstofuna og tók þaðan alla þá peninga, sem hann fann, og á þessa peninga hefir ákærður vísað, og hafa þeir fundist samkvæmt tilsögn hans. Dyrnar á fremra skrifstofuherberginu fram í búðina voru lokaðar og stóð lykillinn í að innan; ákærður kveðst hafa orðið þess var að dyrnar voru lokaðar, er hann reyndi fyrir sér framan úr búðinni, en að lykillinn stæði í að innanverðu, það kveðst hann ekki hafa vitað um. Af þessum ástæðum kveðst ákærður hafa farið sömu leið til baka og hann kom inn, en þá kveðst hann hafa rekið sig á stól í miðstofunni og við það hafi orðið hark nokkuð, en við það hafi Jón heitinn vaknað, og er ákærður hafi ætlað að hlaupa í gegnum herbergi Jóns og út, hafi Jón verið kominn þar í dyrnar. Kveðst hann þá hafa ráðizt á Jón og hafa ætlað að hrinda honum úr dyrunum, en eftir allmikla viðureign kveðst hann hafa náð í koparstöng, sem legið hafi þarna á gólfinu, og síðan hafi hann látið högginn dynja á höfði Jóns heitins, en ekki muna greinilega viðureignina, því hann telur sig verða

alveg brjálaðan, þegar hann reiðist, og þarna hafi gripið sig einhver trylling. Hann kveðst þó muna, að hann hafi gengið frá Jóni öllum blóðugum og máttvana á gólfinu og hent koparstönginni frá sér. Hann kveðst muna eftir því, að hann hafi verið mjög mikið blóðugur, og kveðst hann því hafa farið niður á verkstæði, klætt sig þar úr nankinsfötunum og þvegið sér um hendurnar; fötunum kveðst hann hafa kastað ofan á bifreið. Að þessu búnu kveðst hann hafa farið út og gengið heim til sín.

Eins og séð verður á þessum framburði heldur ákærður því fram, að hann hafi notað gleraugun og farið í nankinsfötin einungis til þess að dyljast, og ásetningur sinn um það að myrða Jón hafi ekki myndast fyrir en þeim hafi lent saman í áflogunum.

Þessum framburði sínum hefir ákærði breytt nokkru síðar. Hann kveðst hafa farið inneftir í þeim tilgangi að fremja þar innbrot, og hafa gert sér von um að komast inn um fremstu dyrnar inn í herbergi það, sem peningaskápurinn var geymdur í, en þegar hann fann, að fremstu dyrnar voru lokaðar, telur hann, að gripið sig hafi þann ásetning að fara burt og hafa verið kominn fram að dyrum, en þá hafi hann ákveðið að fara inn á verkstæði, kveðst hann eiga erfitt með að gera sér grein fyrir, hver ásetningur sinn hafi verið, segir að sér hafi verið svo einkennilega innanbrjósts. Þegar ákærður var kominn nokkur skref inn á verkstæðið, kveður hann Jón hafa opnað dyrnar fram á verkstæðið, komið út í dyragættina og sagt eitthvað; myrkur var á verkstæðinu, en lagði þó dálítinn bjarma úr herbergi Jóns fram á verkstæðið, og kveðst hann við þann bjarma hafa séð koparstöngina eða verið nýbúinn að sjá hana við vasaljósið, sem hann hafði í hendinni. Þessa koparstöng kveðst ákærði hafa þrifið og ráðist að Jóni, sem þá hafi hörfað inn að rúmi, þegar hann reiddi stöngina til högg, og áttust þeir þar eitthvað við, en hvort að hann var búinn að greiða Jóni högg áður, man hann ekki fyrir vist, en minnst þess greinilega að hafa slegið til hans. Hann kveðst ekki muna greinilega eftir viðureigninni, en man þó að leikurinn barst út að kommóðu, sem stóð í herberginu, og þar réði hann niðurlögum Jóns að fullu. Kveðst hann muna að Jón sat upp við kommóðuna, þegar hann greiddi honum síðustu högginn.

Eins og sést af þessari frásögn, heldur ákærður því fram,

að ásetningur sinn að vinna á Jóni heitnum hafi verið að myndast þegar hann fór inn á verkstæðið og orðið að fullum ásetningi, þegar Jón kom fram í dyrnar til verkstæðisins, en það er sameiginlegt með hinni frásögninni, að hann telur það alls ekki hafa verið ásetning sinn að myrða Jón heitinn, þegar hann fór að heiman.

Enn hefir ákærður breytt framburði sínum á þá leið, að hann telur sig ekki hafa unnið á Jóni heitnum að fullu áður en hann fór inn og stal peningunum, heldur gengið frá honum rotuðum. Kveður hann Jón hafa vérið raknaðan úr rotinu, þegar hann kom fram aftur frá peningastuldinum, og þá setið í horninu við kómmóðuna, og minnir ákærðan að Jón segði þá: »ég skal ekki segja frá því«, og réðist þá ákærður að honum og vann á honum sem að fyr er sagt. Þennan framburð telur ákærður að öllu leyti réttan og hefir ekki viljað breyta honum.

Þvi verður nú ekki neitað, að nokkrar líkur eru fram komnar fyrir því, að ákærður hefir farið að heiman til að myrða Jón heitinn Egilsson. Verkamannafötin eru ekkert dulargerfi, og glæraugun eru það ekki heldur, en hinsvegar eru verkamannafötin ágæt hlífðarföt, ef það er fyrirfram vitað, að blóðugur bardagi gæti átt sér stað. Þvi miður hefir ekki verið hægt að upplýsa það, hvort ákærður hefir tekið koparstöngina með sér, eða hún hefir legið þarna á verkstæðinu og hann hefir gripið til hennar þar.

Í skýrslu læknaanna sem skoðuðu líkið, er þess getið, að marblettir séu á hálsinum á líkinu, sem þeir telja benda til þess, að tilraun hafi verið gerð til kyrkingar, og ef svo væri, er mjög líklegt, að ákærður hafi ráðist að Jóni heitnum þar, sem hann lá sofandi í rúminu. En rétturinn getur nú ekki talið þessa marbletti á hálsi líksins veita neinar verulegar líkur fyrir þessu, marblettirnir geta eins hafa komið í áflogum eftir að aðalviðureignin hófst.

En þrátt fyrir þessar líkur verður það alls ekki talið sannað, að ákærður hafi farið að heiman í þeim tilgangi að fremja morðið, og ber þá á það að líta, hver framburður ákærðs er sennilegastur og kemur bezt heim við það, sem á annan hátt er upplýst í málinu. — Það er upplýst í þessu máli, að Jón heitinn Egilsson var sérstaklega svefnstyggur maður og ná-kunnugir menn fullyrða, að þeir geti ekki hugsað sér það sem möguleika, að hann hafi ekki vaknað, þegar gengið var

um hans eigið herbergi. Stúlkan, sem tók til í herbergi Jóns heitins, fullyrðir að koparstöngin hafi alls ekki legið inni í herbergi hans, svo það virðist ekki hafa getað átt sér stað, að ákærður hafi getað tekið upp koparstöngina þarna inni í herberginu eftir að viðureignin hófst. Það verður því að álita þá frásögn ákærða sennilegri, að Jón heitinn hafi vaknað og komið fram í dyrnar, og að ákærður hafi þá þrifið koparstöngina á verkstæðinu, því þótt verkstæðismennirnir muni ekki eftir koparstönginni á þessum stað, þora þeir þó ekki að fullyrða, að hún hafi ekki verið þar. Hvað þá frásögn ákærðs áhrærir, að hann hafi ekki unnið á Jóni til fulls áður en hann fór inn til að stela peningunum, heldur gengið frá honum rotuðum og fyrst unnið á honum til fullnustu þegar hann hafi komið til baka, þá er því ekki að neita, að þessi frásögn hans kemur heim við það, að efri vör liksins er þrútin eftir högg, og getur þá dálítill tími hafa liðið milli þess að Jón fékk það högg og banahögg. — En hvort þessi frásögn er sönn, verður ekki um sagt með vissu.

En hvernig sem talið verður að ákærður hafi framið glæp þennan í smærri atriðum, verður fyrst og fremst að benda á það, að ekki getur minnsti snefill af vafa leikið á því, að játning hans um það, að hann hafi drygt þennan glæp, sé rétt: Gleraugin, sem fundust á staðnum, eru af nákvæmlega sömu gerð og gleraugu, sem ákærður hefir á myndum, sem fundizt hafa af honum, blóðbletturinn á hægri buxnaskálm-inni á nærbuxum hans kemur nákvæmlega heim við blóðblettinn á hægri buxnaskálminni á verkmannafötunum hans, sem fundust þarna á verkstæðinu eftir morðið. Verkamannaföt ákærðs, sem fundust þar sem fyr segir, voru öll blóðug og hárug. Ákærður hefir enga grein getað gert fyrir því, hvaða erindi hann átti út heiman að frá sér um nóttina, sem morðið var framið, skoðun á andliti ákærðs sýndi, að á því voru rispúr, sem hann sennilega hefir fengið í viðureigninni. Hann hafði keypt ný gleraugu og ný verkamannaföt í stað þeirra verkamannafata og gleraugna, sem hann hafði eftir innfrá, og að síðustu það, að hann bendir á það, hvar hann hafi falið peningana, sem hann hafði stolið. Allt þetta og ýmislegt fleira tekur af allan vafa, en hitt verður aldrei sagt um til fulls, hvenær ásetningur ákærðs um að myrða Jón heitinn hefir myndast, og verður þar að ganga út frá frásögn ákærðs sjálfs, að það hafi verið eftir að hann sá, að

hann komst ekki inn um fremstu dyrnar inn í herbergið, þar sem peningarnir voru geymdir.

Ákærður er kominn yfir lögdur sakamanna, fæddur hér í Reykjavík hinn 8. október 1910. Hann hefir ekki sætt ákæru né refsingu fyrir nokkurt afbrot. En faðir hans hefir skýrt svo, að skapferli hans hafi verið þannig, að hann hafi skift skapi mjög sjaldan, en þegar hann reiddist, hafi reiði hans verið mikið líkari brjálæði en reiði. Hann virðist einatt hafa verið mjög ódæll og einþykkur, og meðan hann var í foreldrahúsum framdi hann þar þjófnaði, en ekki varð þessa vart utan heimilisins svo kunnugt sé.

Ákærður hefir verið skoðaður af geðveikralækni, sem telur hann andlega fullkomlega heilbrigðan.

Framantalinn glæp ákærðs ber að áliti dómarans að heimfæra undir ákvæði 187. gr., sbr. 231. gr. 4. m.gr. og 245. gr. almennra hegningarlaga frá 25. júní 1869, og þykir refsing sú, sem ákærður hefir tilunnið fyrir þennan glæp, sbr. ákvæði 1. gr. laga nr. 51 frá 7. maí 1928, 63. gr. hegningarlaganna, hæfilega ákveðin typtunarhúsvinna í 16 ár.

Svo greiði ákærður allan af máli þessu löglega leiddan og leiðandi kostnað, þar á meðal 75 krónur í málsvararlaun til skipaðs talsmanns síns, hér fyrir réttinum, Péturs Magnússonar hestaréttarmálaflutningsmanns.

Á máli þessu hefir enginn óþarfur dráttur orðið, en rannsókn þess hefir tekið langan tíma, aðallega vegna þess, að læknisskoðun var framkvæmd á ákærðum og hún tók óvenjulega langan tíma af ástæðum, sem nánar eru greindar í prófum málsins.

Föstudaginn 19. dez. 1930.

Nr. 62 1930.

Jón Ólafsson

gegn

Ingólfi Árnasyni.

Dómur hestaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Jón Ólafsson, er eigi mætir í málinu,

greiði 50 kr. aukagjald til ríkissjóðs, ef hann af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Svo greiði hann og stefnda, Ingólfi Árnasyni, er hefir látið mæta í málinu, 40 kr. í ómaksbætur, að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 19. dez. 1930.

Nr. 81/1930.

Hulda Þorsteinsson

gegn

Þorsteini Guðmundssyni.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Hulda Þorsteinsson, er eigi mætir í málinu, greiði 50 kr. aukagjald til ríkissjóðs, ef hún af nýju vill fá mál sitt tekið fyrir í hæstarétti.

Svo greiði hún og stefnda, Þorsteini Guðmundssyni, er hefir látið mæta í málinu, 40 kr. í ómaksbætur, að viðlagðri aðför að lögum.

Laugardaginn 20. dez. 1930.

Nr. 43/1930.

Hansína Inga Pétursdóttir (Sjálf)

gegn

Lárusi Fjeldsted (Sjálfur).

Frávísun.

Dómur hæstaréttar.

Samkvæmt kröfu hæstaréttarmálaflutningsmanns Lárusar Fjeldsted, fyrir hönd Københavns Sadelmager-

magasin, er taldi sig eiga vixilkröfu á hendur áfrýjanda, frú Hansinu Ingu Pétursdóttir, er hefir kallað sig í áfrýjunarstefnunni, Ingu L. Gíslason, kvað skiftaráðandi Reykjavíkur hinn 24. ág. f. á. upp þann úrskurð, að bú hennar skyldi tekið til skiftameðferðar sem þrotabú

Þessum úrskurði skiftaréttarins hefir áfrýjandi skotið til hæstaréttar með stefnu, dags. 12. júní þ. á., að fengnu áfrýjunarleyfi, útgefnu 6. s. m., en með því að hún hefir aðeins stefnt nefndum hæstaréttarmálaflutningsmanni, en ekki skiftaráðanda þeim, er kveðið hefir upp úrskurðinn og síðan hefir farið með búið, fyrir hönd búsins, svo sem fyrir er mælt í lögum nr. 19. 2. okt. 1895, 1. gr., verður ex officio að vísa málinu frá hæstarétti, og verður þá einnig samkvæmt kröfu stefnda, að dæma áfrýjanda til að greiða honum málskostnað fyrir hæstarétti, er ákveðst 50 kr.

Því dæmist rétt vera:

Máli þessu visast frá hæstarétti.

Áfrýjandi, Hansína Inga Pétursdóttir, greiði stefnda, Lárusi Fjeldsted, 50 kr. í málskostnað fyrir hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Efnisskrá.

	Dómur	Bls.
1. Kristján Guðmundsson gegn Símoni Guðmundssyni. Ómerking	10/1	1
2. O. Ellingsen, f. h. eigenda Kutter »Emerald« gegn Pétri Magnússyni, f. h. eigenda b/v. »Sethon«, G. Y. 928. Dráttaraðstoð	10/1	3
3. Valdstjórnin gegn Karl Schmidt. Botnvörpuveiðabrot	13/1	6
4. Bjarni Þ. Johnson, f. h. Federico Heredia gegn h/f. Karl Þorsteins & Co. Skaðabætur	15/1	8
5. Valdstjórnin gegn Ólafi Gottskálkssyni. Úrskurður	15/1	16
6. Valdstjórnin gegn Jóni Hafliðasyni. Ölbruggun	17/1	17
7. Ólafur Stephensen og Magnús Stephensen gegn Bjarna Bjarnasyni. Ábúðarréttur	22/1	19
8. Gunnlaugur Loftsson gegn Kaupfélaginu Drifandi. Skuld, gagnkrafa eigi viðurkennd	27/1	23
9. Bataábyrgðarfélagið í Vestmannaeyjum gegn Þórhalli Sæmundssyni. Vátryggingarfé	27/1	26
10. Valdstjórnin gegn Sigurði Z. Guðmundssyni. Áfengisl. og bifreiðarl.brot	29/1	30
11. Helgi Benediktsson, f. h. Verzlunarfélags Vestmannaeyja gegn Stefáni Árnasyni, f. h. E. Mullers Enke, Kaupmannahöfn. Útív.d.	31/1	32
12. Valdstjórnin gegn Fritz Passarge. Botnv.veiðabrot	3/2	33
13. Valdstjórnin gegn Ernst Steeje. Botnv.veiðabrot	5/2	35
14. Valdstjórnin gegn Þórarni Guðmundssyni. Reglugj.brot	7/2	39
15. Guðmundur Guðnason gegn fiskiveiðahlutafélaginu Nirði. Kaupfirstöðvar	10/2	41

II

	Dómur	Bls.
16. Réttvísín og valdstjórnin gegn Ólafi S. H. Jóhannssyni. Brot g. 200. gr. hegnl. o. fl.	12/2	46
17. Einar M. Jónasson gegn Ingvari Ásgeirssyni, Snæbirni Thoroddsen, f. h. Sparisjóðs Rauðasandshrepps, og Bergi sýslumanni Jónssyni. Synjun lögbanns	24/2	51
18. Valdstjórnin gegn George Williams. Botnv. veiðabrot	28/2	55
19. Inga L. Gíslason gegn Lárusi Fjeldsted. Útiv.d.	28/2	59
20. Guðlaugur Br. Jónsson gegn stjórn kaupfélagsins Drifanda. Útiv.d.	28/2	59
21. Ari Þórðarson gegn Tóbaksverzlun Íslands. Útiv.d.	28/2	59
22. Timburverzlun Árna Jónssonar gegn skiftaráðanda Reykjavíkur, f. h. þrotabús Hannesar Ólafssonar. Sýknudómur	10/2	60
23. Valdstjórnin gegn Ólafi Jónssyni. Áfengisl. og bifreiðarl.brot	12/3	69
24. Valdstjórnin gegn Halldóri Halldórssyni. Brot g. I. um eftirlit með skipum, m. m.	14/3	72
25. Sparisjóður Norðfjarðar gegn Jóni E. Sigurðssyni og skiftaráðandanum í Suður-Múlasýslu, f. h. þrotabús h/f. Eljan á Norðfirði. Frávisun	17/3	76
26. Valdstjórnin gegn S. Th. J. C. F. R Hogg. Sýknudómur	17/3	78
27. Jón Einarsson gegn O. Malmberg, f. h. h/f. Hamar. Viðgerðarkostnaður	19/2	82
28. Valdstjórnin gegn August Löwner. Botnv.veiðabrot	21/3	85
29. Valdstjórnin gegn August Löwner. Botnv.veiðabrot	24/3	91
30. Bæjargjaldkeri Reykjavíkur, f. h. bæjarsjóðs gegn Bergenske Dampskibsselskab. Hafið. Ómaksbætur	31/3	96
31. Valdstjórnin gegn Tómasi Jónssyni. Brot gegn forðagæzlulögunum	2/4	96
32. Hlutfélagið »Bakki« gegn bæjarstjórninni á Siglufirði. Útvar	4/4	101
33. Hrefna Sigurgeirsdóttir gegn Ísleifi Jónssyni. Skulda mál	7/4	104

Dómur Bls.

34. Oddur Gíslason sýslumaður gegn protabúi firmans »Bræðurnir Proppé«, Þingeyri, Jóni G. Mariassyni, f. h. útbús Landsbankans á Ísafirði o. fl. Forgangsréttur í protabúi	28/4	108
35. Áfengisverzlun ríkisins gegn Jóni Jónssyni lækni. Verzlunarskuld eigi fyrnd	28/4	113
36. Bæjarstjórn Vestmannaeyja gegn Helga Bene- diktssyni, Jóni Einarssyni og Sigurði Ólafssyni, f. h. h/f. Verzlunarfélags Vestmannaeyja. Út- svar	30/4	116
37. Valdstjórnin gegn Vilbergi Jóhannssyni. Bif- reiðarl. og áfengisl.brot	2/5	119
38. Valdstjórnin gegn Karli Guðmundssyni. Botnv.- veiðabrot	5/5	121
39. Ísleifur Jónsson gegn Ásgeiri Guðmundssyni o. fl. Innsetningargjörð	7/5	125
40. Réttvísir gegn Georg Grímssyni. Brot g. 9. gr. l. nr. 51, 1928	12/6	130
41. Jón Einarsson gegn Bryngeiri Torfasyni. Ómerk- ing	14/5	132
42. Valdstjórnin gegn Friedrich August Löwner. Botnv.veiðabrot	14/5	134
43. Hallgerður Hallgrímsdóttir gegn Ingólfi Lárus- syni og gagnsök. Barnsfaðernismál	16/5	138
44. Vatnsveitufélag Skildinganeskauptúns gegn bæjarstjórn Reykjavíkur og gagnsök	19/5	142
45. Valdstjórnin gegn Ólafi Gottskálkssyni. Sýknun 21/6	21/6	157
46. Richard Thors, f. h. h/f. Kveldúlfur gegn Guð- mundi Kristjánssyni, f. h. Per Perssons Skepps- mágleri. Skaðabætur	28/5	161
47. Gísli J. Johnsen gegn Garðari Þorsteinssyni, f. h. Vilhelm Hansen. Ágreiningur um vörupöntun	30/5	167
48. Stjórn Verzlunarfélags Vestmannaeyja gegn Jóh. G. Ólafssyni, f. h. Normann & Sons. Útiv.d.	30/6	171
49. Valdstjórnin gegn Ólafi Jónssyni. Áfengisl. og bifreiðarl.brot	2/6	172
50. Valdstjórnin gegn William Platts. Botnv.veiða- brot	11/6	175
51. Brunabótafélag Íslands gegn Guðmundi Björns- syni. Ágreiningur um iðgjaldsupphæð	13/6	179

	Dómur	Bls.
52. Valdstjórnin gegn James Sidney Brennan. Botnv.veiðabrot	18/6	184
53. Einar M. Jónasson gegn fjármálaráðherra, f. h. rikissjóðs, sýslumanni Bergi Jónssyni og lögmanni Birni Þórðarson. Fjárnám	20/6	189
54. Valdstjórnin gegn Henry Norman Rogers. Botnv.veiðabrot	23/6	192
55. Hjalti Árnason gegn Kjartani Gunnlaugssyni, f. h. H. Magnússon & Co. Útiv.d.	23/6	196
56. Ari Þórðarson gegn Leifi Sigurðssyni, f. h. H. Kuhn & Co. Útiv.d.	23/6	196
57. Helga Sigurgeirsdóttir gegn Sigrúnu Ólafsdóttur og gagnsök. Skaðabætur	24/9	197
58. Lárus Lárusson gegn Ólafi B. Magnússyni. Frávísun	24/9	204
59. Valdstjórnin gegn Karli Ágúst Ágústssyni. Bifreiðarl.brot	29/9	207
60. Þórður J. Thoroddsen gegn Pétri Jakobssyni. Útiv.d.	29/9	210
61. Elínmundur Ólafs gegn Gísla Magnússyni. Útiv.d.	29/9	210
62. Valdstjórnin gegn Guðmundi Guðmundssyni. Sýknun	1/10	211
63. Valdstjórnin gegn A. J. Herbert. Botnv.veiðabrot	3/10	215
64. Kristjana St. Ág. Ingimundardóttir gegn Franz Benediktssyni og gagnsök. Barnsfaðernismál	5/10	219
65. Valdstjórnin gegn Ewert Eilts. Sýknun	8/10	222
66. Réttvísun gegn Jóhannesi Jóhannessyni. Vandrækt i embættisfærzlu	10/10	227
67. Valdstjórnin gegn Walter Harrison. Botnv.veiðabrot	10/10	247
68. Valdstjórnin gegn Haraldi Sigurðssyni. Áfengisl.brot	17/10	251
69. Einar Pétursson gegn Gústaf Sveinssyni. Kröfúlýsing í þrotabú	20/10	254
70. Réttvísun gegn Pálma Ólafssyni. Þjófnaður	24/10	256
71. Hreppsnefnd Seltjarnarnesshrepps gegn bæjarsjórn Reykjavíkur. Útsvarsmál	27/10	258
72. Valdstjórnin gegn Karl Kuhr. Botnv.veiðabrot	29/10	261

	Dómur	Bls.
73. Réttvísín gegn Ingólfi Sigurjónssyni. Úrskurður	31/10	264
74. Valdstjórnin gegn Niels Peter Johannessen. Botnv.veiðabrot	3/11	265
75. Valdstjórnin gegn Harold Leo. Botnv.veiðabrot	7/11	269
76. Sóknarnefnd Vallanessóknar gegn Gunnari Pálsyni og Hallgrími Þórarínssyni. Ómerking . .	10/11	273
77. Steingrímur Kristmundsson gegn Margréti Valdimarsdóttur. Barnsfaðernismál	10/11	274
78. Réttvísín gegn Jónatan Þorsteinssyni. Óregla í bókhaldi gjaldþrota m. m.	14/11	277
79. Einar M. Jónasson gegn fjármálaráðherra, f. h. ríkissjóðs, og Birni lögmanni Þórðarson. Uppboðsgjörð	17/11	290
80. Pétur M. Bjarnarson gegn Ólafi Gíslasyni & Co. og gagnsóð. Skuldakröfur eigi teknar til greina	19/11	293
81. Valdstjórnin gegn Gottfried Heinecke. Botnvörpuv.brot	21/11	302
82. Réttvísín gegn Pétri Guðmundssyni. Brot g. 250 gr. hegningarlaga	24/11	304
83. Valdstjórnin gegn Magnúsi Magnússyni. Ölvun	24/11	312
84. Valdstjórnin gegn James M. Richardson. Veiðarfæri í ólagi	26/11	314
85. Valdstjórnin gegn Charles Leonard Dixon. Botnvörpuv.brot	28/11	317
86. Magnús Jónsson gegn borgarstjóra Reykjavíkur. Útív.dómur. Ómaksbætur	28/11	323
87. Magnús Jónsson gegn borgarstjóra Reykjavíknr. Útív.dómur. Ómaksbætur	28/11	323
88. Magnús Jónsson gegn borgarstjóra Reykjavíkur. Útív.dómur. Ómaksbætur	28/11	324
89. Guðrún H. Lyngdal gegn Hermanní Jónssyni. Útív.dómur	28/11	325
90. Réttvísín og valdstjórnin gegn Guðna Jónssyni og Guðjóni Björnssyni. Brot g. 101. og 109. gr. hegningarlaga	5/12	325
91. Réttvísín og Valdstjórnin gegn Hálfðáni Hálfðánarsyni, Eggert Halldórssyni og Hannesi Halldórssyni. Atkvæðafölsun	15/12	330
92. Réttvísín gegn Ara Gíslasyni. Brot g. 177. gr., sbr. 174. gr. hegningarlaga	17/12	409

VI

	Dómur	Bls.
93. Réttvísing gegn Agli Hauk Hjálmarssyni. Morðmál	19/12	413
94. Jón Ólafsson gegn Ingólfi Árnasyni. Útív.d. Ómaksbætur	19/12	420
95. Hulda Þorsteinsson gegn Þorsteini Guðmunds- syni. Útív.dómur. Ómaksbætur	19/12	421
96. Hansína Inga Pétursdóttir gegn Lárusi Féldsted. Frávisun	20/12	421

